

Карпов В.С., Лисенко С.В. Довгі місяці війни

**Валентин Карпов
Сергій Лисенко**

Довгі місяці війни

**Карпов Валентин Євгенійович
Лисенко Сергій Вікторович**

Довгі місяці війни

Документально-художнє видання
з ілюстраціями українською мовою

Кропивницький
2024

УДК 082:323 (477) – серія.
К – 26;

Карпов В. Є., Лисенко С.В.

К–26; Довгі місяці війни

494 с., із ілюстраціями українською мовою.

ISBN 978-617-7197:73-74-75-(серія)

Війна в Україні від 2014 і наступних 2020-х роках буде визначальною на багато років уперед, бо це тема життя та смерті української держави і її людей. Колесо історії не стоїть на місці і вже сьогодні ми стаємо учасниками пам'ятних подій сучасності. Без пам'яті про минуле – немає майбутнього. Якщо Вам не байдужна доля України - станьте хазяїном свого життя. Перш ніж висловити свої думки про велику війну, автори книги ознайомилися з матеріалами інших видних фахівців, зазначили та використали їх у своїй книзі і виражають усім щиру вдячність за практичні підказки. Співавтори не претендує на окремі моменти інформації, вони належить зазначеним фахівцям. Тільки факти, коментарі і пропозиції. Видання рекомендоване студентам Вузів, слухачам курсів перепідготовки та масовому читачеві.

УДК 355.01.(477):327-20; 082:323(477)-серія.

Рекомендовано до друку Кіровоградським будинком вчених (протокол № 10 від 11 листопаду 2023 року). Узгоджено з ТОВ «Знання» України в Кіровоградській області від 23 листопаду 2023 року.

© Карпов В.Є., 2024

© Лисенко С.В., 2024

Кропивницький
2024

Зміст книги	3
Передмова	5
1 глава. Дороги які ми обираємо	16
Наша пам'ять як дзеркало	17
Розкажемо Богові про наші плани	31
Українська сила людяності	43
Війна не милує нікого	54
Скляний будинок влади	70
2 глава. Час гірких розчарувань	75
Невдалий контрнаступ ЗСУ 2023 р.	76
Окопна війна в Україні	92
Відверто про наболівше	106
Центр спеціальних операцій «А»	120
До Бога із своїм розчаруванням	130
3 глава. Негативні прояви в період війни	135
Жорстока реальність фронту	136
Віктимблеймінг воєнного часу	147
Про колоборантів та люстрацію	159
Угоди з дияволом	170
Воюємо, крадемо та гуляємо	179
Правда не кожному подобається	192
Дії зворотнього напрямку	206

4 глава. Як прийдуть, то закопайте	217
Гірка правда	218
Війна, кров, піт і сльози	224
Злочини без терміну давності	244
XXI століття: пірати Чорного моря	258
Складні питання про війну	269
5 глава. Реконструкція війни Росії з Україною	300
Підготовка до вторгнення в Україну	300
Відходимо від ілюзій	300
Вся українська влада в бункері	300
Згинуть наші вороги	300
Перший день війни: Чернігів і Харків	300
Реконструкція: оборона Херсона	300
6 глава. Текучі моменти війни	363
Короткий військовий лікнеп ЗСУ	364
Військовими не народжуються	377
Нам спокій тільки сниться	384
Статус відносин: заплутано	397
Турбулентність генерала О.Сірського	414
7 глава. Патріотичні прояви на війні	427
Люди незламної України	428
Крапки фронтових біфуркацій	445
Лицар українського степу	455
Цибулівський кіборг з Кіровоградщини	460
Домовий із Бахмута	468
Кіровоградський воїн світла	473
Боєць на псевдо «Тор»	481
Використана література	489
Посилання	490
Інтернет-матеріали	492

ПЕРЕДМОВА

Український вчений Григорій Ключек - доктор філологічних наук, професор (Центральноукраїнський державний університет ім. В. Винниченка м. Кропивницький), звернув увагу на те, що соціологи б'ють тривогу: половина українців у минулому році не прочитали жодної книжки. І це дуже тривожний, аж надто тривожний симптом. Бо вже встановлені закономірності: життєва успішність людини залежить від того, наскільки він любить читати книжки. А ще соціологами доведено: чим менше молодь читає, тим більше тюрем треба будувати. Брати Капранови, котрі побували у всіх регіонах України, спостерегли: чим менше бібліотек в районі, тим більше людей схиляються до «руського миру». Давайте домовимось, якщо світ міняється на гірше, то ми з вами змінюємось на краще. Розповсюдженою є сентенція: "Ті, що читають книги, завжди будуть керувати тими, хто сидить біля телевізорів без діла".

Причин такого слабкого потягу українців до книжки є кілька. І чи не основна з них – катастрофічний стан літературної освіти. Моя (Г.Ключек) остання зустріч з вчителями міста та області, куди я був запрошений провести лекцію (семінар) на базі школи №30 - переконала: вчителі які були на семінарі – чудові. Тонко розуміють художні тексти, прекрасно володіють методикою викладання. І це зрозуміло: вони випускники кафедр ВУЗів, де навчалися у професорів В.П. Марка, Л.В. Куценка, В.Є. Панченка тощо.

Тоді чому проблема в учнів? Мабуть в недоліках, які не дають можливості домогтися задовільної літературної освіченості. Це вже українська системна криза. А ще велика зміна письменницьких імен та творів і обмаль часу на їх вивчення, це не дає змогу навчати учнів писати есеї (різновид нарисового жанру, або вид творчої роботи) на

літературні теми, розвивати у них уміння висловлювати письмово свою думку. Особливо важливим в умовах війни поставити ціль: «Широка практика читання - як засіб інклюзії та соціальної адаптації».

Саме тому було схвалено Стратегію розвитку читання на 2023-2032 роки «Читання як життєва стратегія», затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р, розроблену Міністерством культури та інформаційної політики (<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehiirozvytku-chytannia-na-period-do-2032-rokuchytannia-iak-zhyttieva-s190-30323>). Її реалізація має створити умови не тільки для формування звички й потреби у читанні всіх українців, а й стати складовою гуманітарної безпеки України.

З початком повномасштабної війни проявилось велике зацікавлення іноземних видань у текстах, що описують українську реальність, різні її виміри. І мені (Клочечку) важливо, що вона є ще одним приводом розповідати про Україну, нагадувати про те, крізь що нам доводиться проходити, яким стало наше життя. Це привід для іноземних читачів не забувати про Україну, не відвертатись від України. Чим більше болю, тим обережніше слід про нього говорити. І водночас – говорити потрібно.

На думку професора Г.Клочечка, художня література і мистецтво чіпляють людину відразу в багатьох точках її свідомого і несвідомого – і оскільки вони мають розважальну дію, і також тому, що вони об'ємні і відразу з різних точок підходить до будь чого: до людських емоцій, до самих історій, до фактів, до якихось інших трактувань, або до рефлексій. На відміну від новин, які дуже монотонні і справді втомлюють. Вони мають високий рівень напруги і ця напруга просто виснажує і починає відштовхувати. Отож, коли люди перестають витримувати новини, все ще залишається шанс нагадувати їм про складні речі шляхом мистецтва. Це лише крихітна частка ролі творчості, але і

вона також є достатньою, аби відчувати сенс від своєї діяльності. Тож я бажаю кіровоградським письменникам творчої натхненності в різновидах жанрових есеїв.

Педагог КЗ НВО "Мрія", журналіст та відомий громадський діяч Кіровоградщини Анатолій Саржевський продовжуючи думку Григорія Клочека зазначив. З початком повномасштабного вторгнення Росії до України, для авторів сьогоденішньої книги Валентина Карпова та Другого Автора написання літературних есеїв, стало намаганням відрефлексувати те, що вони бачать, чують і переживають. І саме тут есеї дають великі можливості. Вони дозволяють писати про різний період часу. Можна бути більш і менш художнім, допускати як фантазію та літературні прийоми, так і сухість, чітке відтворення фактів реальності. Наприклад, про сьогоденішню велику війну в Україні, про патріотизм і незламність української нації. А ще есеї дозволяють нашим співавторам розмірковувати, запитувати, обертати запитання й відповідати на гострі кути.

Я, (А.Саржевський) був свідком, як читачі задавали питання: За що воюють українці на фронті, за статки можновладців, судів, депутатів ВР чи може за корупціонерів, хапуг-чиновників, або за іншу наволоч яка заробляє мільйони грн на смертях наших захисників? За що воюють прості люди яким держава, а вірніше українська влада, не дала взагалі нічого? Погляньте на зарплати і пенсії більшості людей в Україні. Як бачите, не завжди можна найти правильну і влучну відповідь на такі больові питання.

Кінець 2023 року, в Україні скандал за скандалом. Спливають усе нові подробиці махінацій із розкраданням коштів у військових. Міністр оборони Рустем Умеров заявив, що лише за останні 4 місяці кінця 2023 року внутрішній аудит виявив порушень на 10 мільярдів грн за період керування попереднього міністра оборони Олексія Резнікова. (Останній зайняв цю посаду 4 листопада 2021 року і був третім Міністром оборони за президентства В.Зелен-

ського. О.Резніков не є військовим, значна частина його кар'єри до роботи в Кабінеті міністрів – це адвокатська діяльність).

Автори нашої книги пишуть: «Можна по-різному ставитися до О.Резнікова, але це був точно не Єжель, Саламатін чи Лебедев, які відверто нищили ЗСУ, пако-стили Україні і тепер перебувають в РФ. Є й інші Міністри в українській владі, що гидили Україні, фактично готуючи агресію РФ. Тому закликають: нехай оцінку О.Резнікову та заступнику Міністра оборони В.Шаповалову дають наші читачі. Хочеться, щоб рішення щодо подібних випадків корупції в Україні ухвалювалися швидше та жорсткіше». Тож про ці та інші факти корупції, злочинів і зради в українській владі ви ознайомитесь в книзі наших співавторів.

Війна Росії проти України могла початися ще восени 2003-го, якби не Майдан 2004 року, то можливо незалежної України вже б не існувало. Таємна спецоперація російської ФСБ "Моноліт" повинна була зробити Україну російською провінцією. Це підтверджують українські спецслужби, а сотні тисяч незадоволених українців отримали би всі шанси потрапити в сибірські концтабори. 2008 року в «Русском журнале», заснованому досить знаними Глебом Павловським і Маратом Гельманом, з'явилася стаття «Операція «Механічний апельсин», у якій на основі кремлівських розробок було викладено стратегію поглинання України РФ, описану в кількох варіантах залежно від можливостей.

Ще існував план Кремля, який передбачав захоплення України через так звані «харківські ворота». Наприкінці лютого 2014-го в Харкові В.Янукович хотів зробити нову столицю і вже звідти просити Путіна про допомогу: «Навести порядок в Україні». Він мав звернутися з проханням допомогти звільнити Київ від «бандитів» (звернення таки було, але вже не з Харкова). Воєнна операція мала нагадувати колишню окупацію Чехословаччини. Без опору

армії, яка залишалася б у казармах або приєдналася б до походу на Київ. Однак драматичні події в Харкові 22 лютого 2014 р. кардинально змінили початкові плани Москви. І вже в ніч на 23 лютого 2014 року був уведений у дію план «Русская весна» захоплення АР Крим.

Потім Україну почали б ділили на частини пропутінські політики. Росія планувала штучно занурити Україну в хаос, а потім розв'язати повномасштабну (велику) війну. У разі опору ЗСУ, москалі мали використовуватися вже свої армійські підрозділи, як це було в Грузії. Після воєнного захвату України, москалі передбачали остаточну руйнацію соціального ладу в Україні та створення «народних республік». Перед цим треба було зробити «Звернення» президента України В.Януковича до керівництва РФ, щоб забезпечити юридичну чистоту російської участі в «стабілізації» ситуації в Україні й обмежити можливу негативну реакцію США та інших країн Заходу на війну та російську присутність в Україні.

В.Путін казав: - Сучасні російські геостратегічні цілі стосовно України перетинаються з асиметричними геостратегічними цілями США та ЄС, що зумовлює певний рівень антагоністичності та геополітичного напруження. Тож в Україні треба вводити в дію «п'яту колону». Що таке «п'ята колона» (ворог усередині), читач взнає із книги наших співавторів. Я, (Путін) сьогодні жалкую, що не почав війну в Україні ще раніше. З цього приводу у книзі будуть описані інші секретні операції москалів по захвату України. Основна московська мета всієї цієї великої війни в центрі Європи. «Підключення до російського цивілізаційного проекту ще 15–20 млн. корінних українців, яких «переведуть в етнічних росіян» і це дасть змогу зміцнити ядро російської цивілізації. Бо росіяни вимирають і заходять в згубну петлю демографічного спаду. Коріння проблеми ведуть у минуле імперії зла, за прогнозами, через півстоліття населення РФ зменшиться на 20-25 млн. осіб.

Шановні читачі, вдумайтесь у слово «ПЕРЕМОГА»? Воно складається з двох слів: «могли» і «пере»... Тобто, перемога - це над зусилля. Перемога - це фронт і тил, дипломатія і єдність нації, економіка і освіта, мобілізація і підготовка молодого покоління до європейського способу життя. Значить перемога - це не просто вбити, розгромити, або знищити ворога. Перемога - це збудувати такий український світ, який стане дороговказом для людства. Перемога - це щастя для живих і шана для мертвих українців, а ще ненароджених в Україні та поза нею сущих... Перемога - це коли наші діти, онуки та правнуки лишаться Українцями, а не будь-ким іншим; коли вони говорять українською, а не будь-якою іншою мовою; коли наші нащадки добре знають історію своєї Батьківщини, свій Рід та пам'ятають славу своїх пращурів, які зі зброєю в руках боронили свободу, незалежність та майбутнє української нації. Слово Україна – повинно буде святим...

Читачів весь час цікавить, коли у великій війні з Росією переможе Україна? Автори нашої книги поки не можуть відповісти на це питання. Вони посилаються на астролога Влада Росса, який в коментарі «УНІАН» зазначив, що в 2025 році закінчиться 9-річний цикл катастроф. Кожні 36 років ($3+6=9$) змінюється влада в РФ, це фатальна цифра для Росії. Спочатку в Росії був цар, а потім переворот 1917 року, який пізніше назвали революцією. У березні 1953 року помер Сталін, а до влади прийшов Хрущов. Потім в 1989 році була фатальна Афганська війна. Якщо до останніх цифр 89 додати ще 36 років, то вийде 2025. Тобто нумерологія війни говорить про те, що велика війна в Україні повинна закінчитися в 2025 році, бо в цьому році Росія по нумерології - розвалитися як СРСР. (Колись у 1925-х роках казали СРСР проіснує 70 років. Цей велетень на глиня-

них ногах проіснував 69 років). Проголошена 30 грудня 1922 р. держава СРСР «померла» за власною ініціативою 25 грудня 1991 р. Тож в 2025 році буде не тільки повне припинення бойових дій, а й виведення всіх російських військ з території нашої країни.

Насамперед питання закінчення війни потрібно формулювати іншим чином. Якщо на початку 2022 року світ гадав про те “коли закінчиться війна в Україні”, то сьогодні це питання має зовсім інше підґрунтя. Правильніше було б запитати “як та за яких умов Україна зможе закінчити війну з РФ?” Бо перемога зовнішнього ворога неможлива без придушення внутрішніх засланців і зрадників. Нехай скептики не вірять патріотично налаштованим українцям, але думка західних партнерів України щодо подальшого розвитку подій та ситуації на фронті – однастайна та тверда. Україна переможе у великій війні, а Росія програє не зважаючи на тимчасові успіхи на фронті. Шановні читачі, подивіться як “велика та могутня” (в кавичках) Росія, залучається підтримкою Білорусі, Північної Кореї, Ірану та Сирії. Чи варто вам говорити про світову репутацію всіх цих країн? Не дарма війну в Україні називають боротьбою добра та зла. Чи може світ дозволити, щоб темрява перемогла світло? Відповідь «Ні».

Як доводить практика, друга (російська) армія світу перетворилась в Україні на рашиську армію зла і отримує по мордасам від ЗСУ. Більш того, російська тактика “гарматного м’яса”, яку використовує РФ, з кожним днем все більше й більше скорочує їхній потенціал та можливості. Водночас українські бійці вже стали феноменом у світовій історії, проявивши неабияку стійкість та мужність при захисті своєї Батьківщини. Важливо й те, з якою швидкістю ЗСУ опановують нові види озброєння та як діють в умовах обмеженого технічного оснащення та дефіциту снарядів та боєприпасів.

А падіння імперій – це банальний історичний факт, який не знає жодного виключення у світовій історії. І путінські імперські амбіції також не потребують роз'яснень чи доказів. А жага до імперіалізму у поєднанні з брехнею, лицемірством, фальсифікаціями та тероризмом лише прискорюють занепад, як відомо, занепад імперій починається саме з деградації її еліт. Тож поки російська влада намагається «давитися чужими землями» у спробах їх привласнення, світ може спостерігати за циклічністю падіння Росії. Тож не дивно, що посол США в ОБСЄ Майкл Карпентер каже: “Я не бачу, як росіяни можуть перемогти”. Автори нашої книги теж цього не бачать.

В період своєї роботи, автори книги взяли польську книгу "Polska na wojnie" (Польща на війні) журналіста Збігнева Парафяновича, у якій розповідається про закриті від світу секретні факти про війну в Європі і подивились, як західні дослідники сприймали початок великої війни в Україні 2022 року. У цій книзі зібрана інформація від високопоставлених членів польського уряду та президента, а також офіцерів армії, спецслужб. Усі вони залишаються анонімними, але там розповідається про початок війни Росії та наступні місяці боротьби України за незалежність, про польсько-українські відносини та співпрацю, про катастрофічні прогнози західних політиків та експертів, про плани Білорусі воювати на боці Росії тощо.

Ніхто в Європі у 2020-2022 роках не вірив, що почнеться вторгнення росіян до України. Навіть у Польщі у це вірили лише декілька людей. Єдині, хто це знали - це розвідка США та Британії. Польські спецслужби зрозуміли про початок вторгнення, коли зафіксували зону радіотиші з білоруського кордону. Це означало, що вторгнення буде в найближчі декілька годин. 24.02.2022 росіяни почали війну в центрі Європи, а 26 лютого Польща думала, кому перейде влада в Україні, якщо Зеленського вб'ють, та що в кращому випадку Україна втратить частину території.

Додатково розглядали і вторгнення білорусів, як диверсійні групи з боку росіян. Пройшло декілька днів і президент Білорусії - Лукашенко (на початку березня 2022 р), почав планувати своєї втечі з Мінська. Він виходив на зв'язок з поляками, питаючи дозволу виїхати через Польщу до іншої країни. Через місяць він розумів, що без дозволу Росії не може вилетіти з Білорусії, бо російська ППО уже була по всій Республіці Білорусь. Тож змирився з своєю участю.

Напередодні у листопаді 2021 року американська розвідка доповіла Польщі, що на початку 2022 року буде повномасштабне вторгнення Росії, вони разом розглядали декілька сценаріїв. Польські генерали розповідали про те, що Україна може не втриматись на початку 2022 і що наступні 72 години великої війни будуть вирішальними. Паралельно в перші дні після 24 лютого 2022 у розмові між Польщею та Америкою радник Джо Байдена - Джейк Саліван заявив, що "протягом 3 днів, максимум тиждень війна в Україні закінчиться українською капітуляцією, або подальшою партизанською війною на окупованих територіях. Контролю над Києвом візьмуть росіяни".

Варшава наполягала перед західними країнами про надання термінової допомоги Україні, але остерігалася діяти самотужки, адже боялася можливої російської помсти. Однак зрештою, як пише Збігнєв Парафянович, Польща втомила від нерішучості США й Європи, почала діяти самостійно. За кілька місяців до офіційної передавання Україні літаків, Польща розібрали близько 10 винищувачів МІГ-29 і залишили їх частинами в лісосмузі біля українського кордону. Польські прикордонники тихенько «шепнули» українським прикордонникам і останні швидко прибрали «безхозні» частини літаків і вивезли їх у потрібному напрямку. Правда польські військові казали, що ті літаки ніколи не полетять після повторної збірки, але українці впорались і окремі польські літаки були в строю 2024 р.

Після початку війни 2022 року в Україні були натівські інструктори. Замість евакуації з України вони поїхали на схід до Харкова та на Донбас. Польське політичне керівництво наполягало на негайній евакуації, але військові самі відмовилися. Вони хотіли зібрати розвіддані про велику війну бо "в разі нападу Росії на Польщу, Росія буде діяти схожим чином".

У травні 2022 року західні держави «проснулися» і почалася так звана «гонка за Україну», хто зробить найбільшу підтримку Україні, хто справжній герой. Українці скористалися ситуацією та "марнотратством світових лідерів, які бажали стати частиною історії". Українська влада обіцяла всім західним керівникам медалі, і спільні фотографії, в замін на зброю. Одного разу польські політики навіть посварились за опубліковані фотографії в твітері Зеленського. Один з політиків був незадоволений, що він стояв на задньому плані.

На підтвердження цих слів, Білий дім оголосив про зміцнення співпраці між оборонно-промисловими базами США та України та спільне виробництво зброї. З цього приводу США та Україна підписали «Заяву про наміри». щодо спільного виробництва та обміну технічними даними. Виробництво торкнеться сфери систем протиповітряної оборони, ремонтно-технічного забезпечення та виробництва критичних боєприпасів. Протягом першого року великої війни високопосадовці США неодноразово і публічно застерігали Київ від завдання ударів по російській території, особливо з використанням американської зброї, (крім об'єктів у Криму). Правда колишній командувач американських сил у Європі генерал-лейтенант Бен Ходжес каже: - Згідно зі статуту ООН, кожна країна має право захищатися, тому Україна може завдавати ударів по територіям Російської Федерації де стоять військові об'єкти та діють відповідні підприємства. Зараз вирішується доля не тільки української держави, а й усіх країн-сусідів РФ...

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ КНИГИ

1) Карпов Валентин Євгенійович унікальна людина, офіцер запасу ЗСУ, лікар, письменник та викладач ВНЗ. Провідний спеціаліст «Будинку вчених Кіровоградщини»; наукового вісника «Інноваційні технології» (Україна); член Всеукраїнського товариства «Знання»; Спілки слов'янських письменників України. Н/ступінь - доктор наук, вчене звання - професор.

Автор більше 45 науково-популярних книг та трьох навчальних посібників для ВНЗ. Відомий громадський діяч України. Фаховий спеціаліст з національно-патріотичної тематики, фундатор розбудови Українського козацтва від часів незалежності України (1991). Нагороджений Золотою зіркою «Герой козацького народу». Повний кавалер орденів «Козацька Слава». Головний отаман Кіровоградського центрального козацького округу, відомче звання генерал-полковник.

2) Лисенко Сергій Вікторович економіст, підприємець, видавець, поліграфіст і засновник: Кіровоградського ПРВЦ «Код», ГО «Варта Конституції» та «Фонду родини Лисенків». Талановита людина й унікальний керівник. Наукові інтереси направлені на психолого-педагогічні константи підвищення професійної надійності сучасних спеціалістів за п'яти блоковою моделлю, яка складається:

з фізичного здоров'я, моральної стабільності, інтелектуальної підготовки, проблемі підбору і комплектації малих виробничих груп в екстремальних умовах та закріплення професійних якостей працівників видавничо-поліграфічної справи. По даних напрямках готує свої публікації. Громадський діяч України.

Перша глава

Дороги які ми обираємо

НАША ПАМ'ЯТЬ ЯК ДЗЕРКАЛО

Сьогодні рівно 2 роки повномасштабної війни в Україні, а від початку подій в Криму і Донбасі 10 років. Війна – це слово, що має так багато значень і асоціацій, тому викликає найрізноманітніші емоції і роздуму. Війна в Україні – це історія болю, страждань і невідомого майбутнього мільйонів українців. Станом на початок 2023 р. активна лінія фронту між російською та українською арміями складала 1500 км., на початок 2024 року – трохи більше 1200 км. Тривожні новини з фронту, розповіді військовослужбовців, які повернулися з війни, та історії людей, які живуть в зоні бойових дій, свідчать про те, як війна змінила життя кожної української людини, незалежно від місця проживання.

Порівняно з тим, що автори книги дізналися від людей, які були в центрі військових дій від 2022 року, проблеми мирних жителів тилових поселень, які не мають постійних обстрілів - здаються дрібними. Історії людей фронтових міст і сіл про те, як вони вимушені були залишити свої будинки та рідних, або про те, як вони повернулися до своїх зруйнованих поселень, лише підсилюють нашу вдячність за те, що половина українців живуть в мирі та безпеці.

Шановний читач, війна – це також відчуття непорозуміння та відчуження між людьми. Історії про те, як друзі перетворилися в ворогів, або про те, як люди, які ніколи не знайомилися, стали справжніми братами по зброї, й залишають незабутні враження на все своє життя. Якщо на рівні індивідуальних історій війна може бути дуже складною та болісною, то на рівні країни, вона може призвести до катастрофічних наслідків. Вона вбиває не тільки людей, але й економіку, інфраструктуру та культуру. Вона

знищує життєві та культурні цінності, які побудовані протягом століть. Ті, хто пройшли через таку війну, розповідають про знищення історичних пам'яток, культурних центрів та музеїв, які були серцем громад та відображали ідентичність народу. А ще війна руйнує життя людей.

Кожна людина, яка живе в зоні конфлікту, знає, що означає війна. Інколи це втрата рідних та близьких, інколи – втрата дому та майна. Війна відбирає у людей майбутнє та надію на щасливе життя. Ті, хто виживає після війни, мають травми, які залишаються з ними назавжди. У багатьох країнах світу війна стала давнім минулим, але для України вона стала реальністю на початку 21 століття. І хоча війна має негативний вплив на життя людей, вона може також бути джерелом мотивації та сили для тих, хто вижив у конфлікті, об'єднався і повстав проти ворога.

Війна породжує багато страху та тривоги серед населення. Люди живуть в страху за своє життя та життя своїх близьких, а також в страху за майбутнє своєї країни. Вони постійно переживають через обстріли, бомбардування та мінування. Споглядаючи в історію України, ми бачимо як наші діди та прадіди проходили через подібні випробування в минулих століттях. Вони були змушені воювати, щоб зберегти свою країну та свободу. А ще вони були готові пожертвувати своїм життям заради кращого майбутнього для своїх дітей. Сьогодні ми повинні згадати їхні жертви та пам'ятати, що ми маємо зберегти мир та свободу у своїй країні. Війна в Україні – це біль для кожного громадянина нашої держави. Однак, незважаючи на все, український народ продовжує боротися за свою свободу та незалежність. Населення продовжує жити в умовах війни, а це значить, що дух нації не зламаний. Місцеві громади, добровольці та волонтери допомагають відновлювати побудоване раніше та забезпечують потреби військових на передовій, додатково допомагають постраждалим на звільнених територіях.

Ця війна вже забрала тисячі невинних життів, розлучила сім'ї та знищила багато надбань, які були побудовані століттями. І хоча зусилля здійснюються для зупинки московської імперії зла, надія на мир в Україні є ще далекою. Тому кожен з нас повинен докласти зусиль для миру, збереження нашої спільної історії та культурних цінностей. Війна в Україні: 1) це нагадування нам про те, якої великою ціною заплачено за мир і стабільність, 2) про те, якою силою ми можемо бути, коли стоїмо разом.

Науковець Микола Чмихов вважає, що кожні 532 р. відбувається кількісний стрибок у розвитку будь-якого етносу, котрий проживає в зоні помірного клімату. Мешканці теплих країв живуть у прискореному, а північних – у сповільненому темпі. 532-річний термін містить 20 поколінь із найвищою репродуктивністю людини у 26,6 року. Якщо взяти три 532-х періоди і скласти разом, то це буде час, упродовж якого кількісні зміни переростають у якісні. Тоді відбуваються світоглядні зрушення в надрах громадської свідомості і любий етнос вступає на вищий щабель свого розвитку. Зміни у баченні породжують активізацію руху в усіх сферах людської діяльності: економічній, науковій, політичній, військовій, культурній, інформаційній, духовній тощо.

Ми дуже сподіваємося, що ця війна назавжди змінила нас на краще, що вона – як еволюція, коли можливо зробити щось неможливе, ми долаємо перешкоди, перестрибуємо цілі історичні періоди. Путін почав цю війну, заявивши, що українців нема у світі як нації, що Україну «створив» В.Ленін після жовтневого перевороту 1917 р. Більшої дурні в своєму житті, ми ще не чули. Україна існує тисячу років, ми є зараз і будемо існувати в майбутньому.

*Ворог не знав, з ким він бореться,
Думає буде не битва – прогулянка.
Ми прозріли, ми дуже цінуємо,
Що наша Україна – нескорена!*

Навіть сучасна російсько-українська війна від 2014 і наступних 2020-х років розпочалася через крадіжку РФ власної історії України. Бо московська влада хоче отримати історичну велич Київської Русі, а пізніше України та зробити її фундаментом московсько-російської історії. Споглядаючи в історію, ми бачимо як цар Петро-I на початку XVIII ст. ввів самоназvu «Росія», щоб була схожість з назвою «Русь», (грецькою мовою «Росія» означає «Русь»). В подальшому за кордоном почала виникати плутанина, бо тогочасні закордонні чиновники знали, що Русь – значить Київ, Переяслав, Чернігів тощо. Так московіти захотіли «своєю назвою «росія» приєднатися до історичної величі Київської Русі». Бо тогочасний Київ був потужною частиною загальноєвропейської історії.

Московська імперія зла не змогли забрати у нас свободу. Вони спробували забрати наше життя у 1921-1923, пізніше у 1932-1933 та 1946-1947 роках штучно створених голодоморів. Москва робила це цілеспрямовано, щоб знищити мільйони українців. Після Другої світової війни московське зло не було зупинене, не було спокуте, тож воно проявило себе у 2014, 2022 та наступних роках. Московську імперію зла необхідно зупинити і добитися її розколу, щоб Москва більше не виставляла себе «визволительною поневолених народів» (в кавичках). Москва сама ніколи не зупиниться в своєму нестримному бажанні «визволити» (читай поневолити) українців від обраної ними ж свободи. Їй замало виявилось анексованого Криму й окупованого Донецька (ОРДЛО) – вона хоче підпорядкувати собі всю Україну.

Але Україна не хоче цього, ніхто не зустрічає російських окупантів з хлібом-сіллю й квітами. «Хто з мечем прийде на Русь, той від меча й погине», ця фраза є алюзією (аналогія) на цитату з Євангелія Матвій (Мт. 26:52) «Бо всі, хто взяв меч, від меча загинуть». Тож у Росії ніяк не ладяться заздалегідь приготовлені сценарії щодо ство-

рення донецьких, херсонських, миколаївських, кіровоградських та подібних їй «народних республік»

Путін говорить багато дурниць, але він зробив дуже цінну річ для українців: «Він згуртував українську націю». Ще на початку 2022 року, лише 8 з 10 українців ідентифікували себе насамперед громадянами України, а на початку 2023 року таких було 10 з 10 осіб. Ми з початком війни стали єдині як громадяни України, і це найбільш відчутний ривок. Українець зрозумів, що це його держава, а іншої не буде, й іншої він не хоче. Ця ремарка свідчить, що українці в часи війни надзвичайно згуртувалися, почали відчувати свою спільність із цією землею, на якій вони живуть і колись жили їхні предки. Українська нація почала називати себе державою і боронити свою незалежність.

Вся наша війна та наш спротив спричинені тим, що ми боронимо свою незалежність. Чому якісь московські орки (читай російські рашисти) мають вказувати, як нам жити? Ми можемо любити свою владу чи не любити, ми можемо сваритися між собою за мову, традиції чи визнання чогось, але це наші внутрішні речі. Свої протиріччя ми виносимо на внутрішні Майдани і загалом приймаємо необхідні рішення, але ми терпіти не можемо, коли нам вказують як жити і що робити.

Ми інколи не любили окремі події і дії в Україні, нас часто дратувала українська влада: з Кучмою та його виборцями; з Януковичем та його сраколизмами; деколи із сучасним президентом Зеленським та його командою «Зе», але коли на територію України полізла сусідня імперія зла (московія), ми раптом зрозуміли, що Україна це наша держава і віддавати її на потурання недолугим москалям – не будемо. На сьогодні ми відчуваємо надію в Україні, і гордість, що ми українці. Простий українець моментально зрозумів, що ми будемо боротися, і почав вірити у нашу перемогу, бо без віри в перемогу нема що робити на цій війні. Ставлення до держави теж змінилося, як і до самої влади.

Сьогодні нам треба єдина і міцна держава, а з усіма покидьками і недоліками – розберемося після війни. Нікуди вони не втечуть з планети Земля. Сьогодні для нас важливо відстояти власну незалежність і майбутнє наших дітей, а ще мир у нашій, власній державі.

За словами експертів, щоб прогнозувати шляхи закінчення війни в Україні, треба подивитися набагато ширше, ніж на війну, що зараз триває. Без України Росія історично неможлива як наддержава. Російська державність у тому вигляді, у якому вона є починаючи з Івана Грозного носить імперський характер. І взагалі сходження спочатку царської імперії, а потім більшовицької імперії почалося з поглинання України. Сумний 1654 рік - Переяславська рада. Це є тим фундаментом їхнього державотворення в частині наддержавності, де без України Росія неможлива як наддержава. А іншого способу мислення не тільки в політичному, а й в звичайному, гнучкому загальнонаціональному у них немає. Російська Федерація має розпастися на 25-30 маленьких держав і бути в кордонах московського князівства 1470-х років. Західні країни мають забрати у Росії ядерну зброю і відсікти від нафти, газу, Сибіру, бо це дешеві ресурси, які їм дурманиють голову. Україна має обов'язково вступити в НАТО. Крім того, три покоління, а це щонайменше 60, а то й 80 років, необхідно проводити ідеологічне очищення росіян, вважають закордонні військові аналітики. Особливо на територіях, де проживають «исконно русские». Так само, як це проходила нацистська Німеччина після Другої світової війни. Інакше нова війна за участю Росії – неминуча. Росіяни, як вони виглядають зараз у своєму суспільному мисленні, ніколи не змиряться з існуванням незалежної, демократичної, процвітаючої України. Це для них просто неможливо.

Вони не приймуть своє непрестижне походження від татаро-монгольської орди. Вони впевненні, що їхні генетичні корні йдуть від Київської Русі.

Росія, не досягнувши своїх початкових цілей повномасштабного вторгнення в Україну 2022 року, почала готуватися до затяжного конфлікту. Водночас військово-політичне керівництво України Кирило Буданов, Олексій Данілов та Володимир Зеленський вважають, що закінчення війни на потрібних для нас умовах реально можна було зробити в 2023 р. На Заході в цьому питанні налаштовані доволі стримано: у можливу майбутню перемогу України вже повірили, але не в 2023 році, а в більш тривалій війні. Зокрема в американській розвідці, прогнозують, що війна перейде в 2024 рік без явної переваги будь-якої зі сторін в «позиційну» (або траншейну) війна з глибокоешелонованою обороною. Загалом війна в Україні за своєю тривалістю вже перевершила Першу і Другу світову війну, бо від 2014 до 2024 – маємо 10 років.

Шановні читачі давайте для прикладу призупинимось і коротко подивимось, скільки часу тривали інші збройні конфлікти, що виникали у світі після 1945 року:

1). Найдовшим є конфлікт між Індією та Пакистаном через приналежність Кашміру – на сьогодні він триває вже 75 років та 10 місяців. У цьому конфлікті було кілька фаз. У 1947-1949 р. за підсумками війни Індія отримала контроль над приблизно двома третинами території регіону. Крім цього було ще 2 великі індо-пакистанські війни у 1965 та 1971 р. Періодично виникають дрібніші конфлікти, як приклад, у 2019 році через теракт у Джамму та Кашмірі.

2). Майже стільки ж – 75 років та 6 місяців – триває ізраїльсько-палестинський конфлікт.

3). Конфлікт в Іракському Курдистані 61 рік та 9 міс.

4). У Турецькому конфлікті маємо 38 років та 10 міс.

5). У Сирійському – 10 років та 10 місяців.

Курдистан – це територія населена курдами й поділена між Туреччиною, Іраном, Іраком та Сирією. Курди борються за свою незалежність або визнання як національної автономії. Однак регіон для всіх чотирьох країн є важливим з економічної точки зору: там знаходиться близько 75% сільського господарства Іраку, 70% нафти Сирії, 60% – Ірану та 40% – Туреччини, а також проходять газопроводи. Тому відмовитись від такої території ніхто не готовий.

6). Понад 45 років триває війна в Афганістані. До вересня 2021 року країну залишили іноземні війська та контроль над нею перейшов до угруповання «Талібан».

7). Ольстерський конфлікт тривав 28 років та 9 міс. Він розпочався у серпні 1969 року із зіткнень між ірландськими католиками та протестантами у Північній Ірландії, для придушення яких Британія ввела війська. Згодом за 30 років внаслідок терактів, нападів та збройних сутичок загинуло понад 3,2 тисячі осіб. Конфлікт було завершено 23 травня 1998 підписанням «Белфастської угоди».

8). Війна у В'єтнамі тривала 19 років та 6 місяців.

9). Чеченський конфлікт тривав загалом 17 років та 10 місяців. Перша війна 1994-1996 років завершилася виведенням російських військ із регіону, друга війна 1999-2009 років завершилася взяттям Чечні під контроль Росії.

10). Понад 9 років тривали нині заморожені конфлікти у Косові та на Кіпрі.

11). Конфлікт у Нагірному Карабаху між вірменами та азербайджанцями триває 8 років та 11 міс. У 1988-1994 р. була перша Карабахська війна, у 2020 році – Друга, між ними відбувалися регулярні прикордонні зіткнення. Наразі Єреван і Баку близькі до підписання мирної угоди, за якою Нагірний Карабах буде визнано частиною Азербайджану.

12). Коротко про інші конфлікти:

- 8 років та 8 місяців тривала війна в Іраку;
- 7 років та 7 місяців конфлікти на території Хорватії;
- 5 років та 8 місяців заморожений конфлікт в Абхазії;
- більше 3 років була заморожена Корейська війна.

Активна фаза замороженого Придністровського конфлікту тривала 2 роки. Війна в Україні – з початку подій (2014) на Донбасі та після початку повномасштабної російської агресії (2022) продовжує тривати й досі.

Читач запитує, скільки військових та цивільних осіб загинули в ході конфліктів після Другої світової війни 1945 року? У Корейській війні, яка тривала три роки, загинули близько 3 млн цивільних. Південна Корея втратила трохи більше 103 тисяч військових. Північна Корея – 316,7 тис; США – 37,9 тисячі; контингент ООН – 4,5 тис осіб; Китай – 422,6 тисячі. Найменші втрати були у колишньому СРСР – близько 300 військових.

У В'єтнамській війні за 20 років загинуло 3 млн 750 тисяч мирних людей. Північний В'єтнам та В'єтконг втратили 1,1 млн військових. Південний В'єтнам – 254,3 тисяч; США – 58,3 тисяч; Китай – 1,1 тисяч; колишній СРСР – близько 20 тис солдат.

Турецьке вторгнення на Кіпр у 1974 році обернулося 3 тисячами загиблих цивільних. Туреччина втратила близько 600 військових; Кіпр – близько 300 осіб; Греція – близько сотні солдат.

У війні між Великою Британією та Аргентиною за контроль над Фолклендськими островами загинули 250 і 750 військових відповідно.

Десятирічна війна СРСР в Афганістані призвела до загибелі 1,3 млн мирних афганських жителів. Афганістан втратив приблизно 30 тисяч солдат, удвічі меншими (15) були втрати колишнього СРСР. Також загинуло понад 300 тисяч афганських моджахедів.

Під час Першої чеченської війни у 1994-1996 роках загинуло понад 40 тисяч мирних чеченських жителів. Ро-

сія втратила 4,4 тисяч солдат, а Ічкерія – 15 тисяч солдат. Друга Чеченська війна, яка тривала 10 років, призвела до загибелі 7,4 тисячі російських військових і 14,2 тис солдат Ічкерії, Кавказького емірату та інших. Також загинуло понад 50 тисяч мирних жителів.

У ході вторгнення Росії до Грузії у серпні 2008 року загинули 190 грузинських військових, близько 70 російських та близько 140 солдат з боку Абхазії та Південної Осетії. Втрати серед цивільних становили приблизно 240 осіб.

У Боснійській війні 1992-1995 років загинули 40 тисяч цивільних, 30,6 тисяч військових з боку Боснії та Герцеговини; 6 тисяч – з боку Хорватії та Герцег-Босна; 21,2 тис – з боку Югославії та Республіки Сербської.

З 2003 і до кінця 2011 року тривала війна в Іраку. За ці роки США втратили 4,5 тисяч військових, сили коаліції – близько 300 осіб. З боку Іракських сил безпеки загинули 17,7 тисяч військових; Баасистського Іраку – 11 тисяч; повстанців – 27 тисяч. Під час цієї війни загинуло 116 тис цивільних людей.

Війна в Афганістані, яка завершилася недавно виведенням американських військ, призвела до загибелі понад 50 тисяч мирних жителів. США втратили з 2001 до 2021 р. 2,5 тис військових, коаліція втратила одну тисячу; Афганські сили безпеки – близько 70 тисяч військових; Талібан – 51 тисячу солдат.

Тож читач, котрий задав питання з приводу скільки військових та цивільних осіб загинули в ході військових конфліктів після 1945 року, може самотійну підрахувати вищезазначені втрати.

Історично так склалося, що причин для розв'язання війни може бути безліч, а от привід – завжди один. Розглянемо окремі випадки: На початку ХХ ст. розпочалася Перша світова війна. Приводом для неї стало вбивство сербським студентом австрійського ерцгерцога Фердинанда у місті Сараєво у червні 1914 року. Тоді Австро-

Угорщина заявила протест Сербії і попросила провести розслідування за участю австрійської поліції, щоб виявити терористичні організації, спрямовані проти Австро-Угорщини. Однак відповідь сербів не задовольнила імперію.

Приводом для Другої світової війни став напад групи провокаторів на радіостанцію у німецькому місті Глейвіц та передання в ефір повідомлення: «Глейвіцька радіостанція – у польських руках». 1 вересня 1939 року, через тиждень після підписання договору про ненапад Німеччини і СРСР (так званого пакту Молотова-Ріббентропа), Німеччина вторглася на територію Польської держави. А німецького-радянська війна 1941-1945 років (у рамках Другої світової війни) почалася 22 червня 1941 р. Гітлер напав на колишній СРСР по тій причині, що на декілька днів випереджав Сталіна в розв'язанні війни в Європі.

Радянська влада планувала на початку 1940-х років першою напасти на країни Європи, а згодом й Німеччину. Червона армія вести бойові дії на своїй території не планувала. Як приклад, до 1943 року в статутах Збройних сил СРСР не було глави «Оборона» (тільки напад). За планом нападу на країни Заходу, СРСР мав першим завдати удару на так званому «львівському балконі», у напрямку Люблін, Краків і далі на Берлін, таким чином відсікаючи від основної Німеччини територію окупованої Польщі та Східну Пруссію.

Сталінський СРСР багато років послідовно готувався до великої війни з Європою, створив величезну Червону армію. Причому Червона армія від 1939-го і до літа 1941 р збільшилася удвічі. На цей період СРСР зосередив величезні сили на своєму кордоні й ще підтягував додатково військові сили. Але усе пішло не так, як хотів Сталін, фашистка Німеччина, знаючи про цей радянський план, першою напала у 1941 році на колишній СРСР. Автори нашої книги пропонують заглянути до книг Володимира Різуна, псевдо Віктор Суворов, (радянського розвідника-утікача,

капітана Головного розвідувального управління Генерального штабу Збройних сил Радянського союзу; історика, дослідника та письменника). Зараз мешкає у Великій Британії. Читає лекції у військових академіях Західної Європи. До речі, юридичною датою припинення Другої світової війни між Німеччиною і СРСР є дата видання Указу Президії ВР СРСР від 25 січня 1955 року «Про припинення стану війни між Радянським союзом і Німеччиною».

Улітку 1969 року стався короткочасний збройний конфлікт між Сальвадором і Гондурасом, який тривав 6 днів. Він також увійшов в історію як «Футбольна війна» – приводом став програш збірної Гондурасу збірній Сальвадору у матчі відбіркового туру на ЧС-1970.

З 1980 р. розпочалася Ірано-іракська війна, яка тривала майже 8 років. Їй передувала спроба замаху бойовиків проіранської шиїтської партії «Дава» на віце прем'єр-міністра Іраку Тарика Азіза. Метою вторгнення Іраку до Ірану були: контроль над водним шляхом Шатт аль-Араб; придбання трьох островів Абу-Муса і Великий і Малий Томб, від імені ОАЕ; анексія Хузестану на користь Іраку; запобігання поширенню ісламської революції в регіоні.

У 1982 році стався збройний конфлікт між Великою Британією та Аргентиною за Фолклендські острови. В історії ці події також відомі як «Фолклендська» (або Мальвінська війна), яка тривала кілька місяців.

На початку 1988 року стався ще один збройний конфлікт – між Азербайджаном і Вірменією довкола Нагірного Карабаху. Цей етнічний конфлікт переріс у війну, що тривала 6 років. Приводом став «Сумгаїтський погром», заворушення на етнічному ґрунті між азербайджанським та вірменським населенням в азербайджанському Сумгаїті. Водночас військові сутички не припинилися і після підписання перемир'я. Так, восени 2020 року спалахнула Друга карабаська війна – між збройними силами Азербайджану

та формуваннями самопроголошеної Нагірно-Карабаської республіки і Вірменії в Нагірному Карабасі.

У 1992 році розпочався міжетнічний збройний конфлікт у Боснії та Герцеговині (Боснійська війна), приводом до якого стало вбивство, скоєне групою боснійських мусульман на сербському весіллі у місті Сараєво.

У кінці грудня 1994 року розпочалася Перша чеченська війна та тривала до серпня 1996 року. Після розпаду СРСР у грудні 1991 року новообраний президент Дудаєв оголосив про вихід Чечні зі складу Російської Федерації. У відповідь на це в Чечні був оголошений надзвичайний стан, який де-факто ввести не вдалось. Весною 1993 року в Чечні загострились протиріччя між президентом і парламентом, після розпуску якого в північних районах республіки почалась формуватись збройна опозиція, яку фінансовими і людськими ресурсами підтримувала Москва. Після розгрому антипрезидентських сил, в полон потрапило багато росіян. У грудні 1994 року президент РФ Борис Єльцин підписав указ про проведення військової операції в Чеченській республіці.

Зазнавши поразки у Першій чеченській війні, Росія була змушена укласти мирну угоду, за якою російські війська були виведені з Чеченської Республіки Ічкерії. Багато впливових політичних і військових кіл Росії вважали, такий стан речей ганебним. Тож у 1999 році розпочалася Друга Чеченська війна, яка тривала майже 10 років. Їй передувало вторгнення незаконних чеченських формувань «Ісламської миротворчої бригади» Шаміля Басаєва в Дагестан.

У 2008 році відбулася військова операція РФ проти Грузії «Примушування до миру». Приводом до цього стали збройні напади південно-осетинських сепаратистів на грузинські села у Південній Осетії та обстріл м. Цхінвалі грузинськими військами у відповідь.

У березні 2014 року розпочалася окупація Росією АР Крим та бойові дії на Донбасі в Україні. Приводом стала

заява президента-втікача Віктора Януковича до президента Росії Путіна з проханням ввести війська на територію України. До речі, на засіданні Ради Безпеки ООН 03 березня 2014 року постійний представник РФ Віталій Чуркін продемонстрував копію листа Януковича, в якому той закликав ввести російські війська в Україну. Цим він хотів створити ілюзію: «Захисту російськомовних людей в Україні». Кількома днями раніше Рада Російської Федерації підтримала звернення президента Росії Путіна та дала згоду на введення Збройних сил РФ в український Крим.

А 13 квітня 2014 р, у відповідь на вторгнення диверсійних російських загонів на територію України, в.о. президента України Олександр Турчинов оголосив про початок Антитерористичної операції (АО). Перекинуті у район Слов'янська та Краматорська спецпідрозділи СБУ і Збройних сил України прийняли перший бій зранку 13 квітня у Семінівці, передмісті Слов'янська, потрапивши у засідку про російських бойовиків, у якій загинув капітан СБУ «Альфа».

Далі пішли описані події в наших книгах про сучасну війну: «В пошуках істини» м. Кіровоград, 2014 рік, 534 с.; «Нескорені» про перші три місяці повномасштабної війни в Україні 2022 р, яку росіяни назвали «спеціальною військовою операцією» 2022 рік. 440 с.; «Вільні від народження» про 1-й рік війни в Україні. 2023 р. 508 с.; «Нація ставлених людей» про 500 днів війни. 2023. 470 с.; «Незламна Україна» про добу визвольних змагань 1917-1923 р. 452 с., всі книги надруковані у м. Кропивницькому.

*Москвіти бездушні це люди,
Облуда у них у крові.
Брехня там гуляє повсюди,
А "камінь" тримають в собі.*

*В них людяність й щирість відсутні
Чужа, не хвилює біда.
Відношення грубі й підступні,
В артеріях спирт і вода.*

РОЗКАЖЕМО БОГОВІ ПРО НАШІ ПЛАНИ

Що таке гідність, свобода та честь? Гідність - це поняття моральної свідомості, яке виражає уявлення про цінність всякої людини, як моральної особистості, а також категорія етики, що означає особливе моральне ставлення людини до самої себе і став-

лення до неї з боку суспільства, в якому визнається цінність особистості. Поняття гідності вживається у законодавствах численних країн та у міжнародному праві. Гідність є одним з основних прав людини закріплених в Конституції України (ст. 3, 21, 28, 41, 68, 105) та являється найвищою соціальною цінністю.

Свобода — можливість чинити вибір відповідно до своїх бажань, інтересів і цілей, не порушуючи право іншої людини. У філософському широкому розумінні свобода це можливість чинити так, як хочеться. Інколи під цим мається на увазі, що це свобода волі. Свобода найчастіше реалізується шляхом усунення державного регулювання з тієї чи іншої поведінки особи. Історично, свобода належать до першого покоління прав людини (XVII-XVIII ст). В подальшому право виступає мірилом свободи. Його суть у тому, щоб узгодити свободу окремої людини зі свободою інших членів суспільства, дотримуючись принципу рівності. Свобода не безкоштовна, вона можлива лише завдяки ризикам і жертвам, зробленим військовими...

Честь (в старі часи - слава) - поняття моральної свідомості й категорія етики, що охоплює моменти усвідомлення індивідом свого суспільного значення й визнання цього значення з боку суспільства. На відміну від поняття гідності, поняття честі ґрунтується не на принципі рівності всіх людей у моральному відношенні, а на їхній диференційованій оцінці дій. Однієї з різновидів професійної честі

є «Честь мундира». Правила «Кодексу честі офіцера» однакові для всіх офіцерів, незалежно від військового звання, посади і таке інше. Поняття гідності настільки тісно взаємопов'язане з поняттям честі, що іноді досить складно чітко визначити відмінності в їх змісті. Тож честь і гідність — показники моральної цінності людини.

Для українців зазначені вище зазначених понять виходять за межі звичайних лексичних значень. Ми знаємо, що свобода – це не тільки можливість чинити вибір, вона і сама є вибором. І мільйонам українців щодня доводиться обирати між нею та ілюзією затишного життя в межах, маркованих червоними прапорцями.

Ми знаємо, що гідність – це спадщина, яку доводиться виборювати. Жорна історії століттями перемелюють на пил та попіл все те матеріальне, що залишають нам батьки та матері. І тільки мова, віра, мрії, гідність, свобода та честь передаються з покоління в покоління та все одно вони потребують захисту.

Ми знаємо, що гідність пахне палаючими шинами на українських Майданах, свобода звучить як автоматний постріл, честь завжди тримали в середині своєї душі. І ми хотіли б отримати ці знання не з власного досвіду, а з підручника історії. Нажаль цей підручник власної історії пишеться просто зараз, коли йде велика війна в Україні. І звичайним людям серед нас доводиться робити надзвичайні речі та інколи платити найвищу ціну – своїм життям або життями своїх рідних і близьких людей.

Чим є людська гідність? Чи є вона вродженою рисою людини? Тоді право мати гідність є природним правом людини. А відчуття честі, повинно бути властивим особі, й пов'язане з прагненням добитися високої оцінки, похвали, популярності тощо. Людина володіє гідністю, яку підтримує сама і яку повинні поважати інші. А честь - це оцінка з позиції суспільства. Гідністю чоловік наділений з моменту появи на світло, його можна виховувати з юних років. А

честь отримується і бережеться впродовж всього життя. Людина народжена бути гідною, але чи стане вона такою, залежить від багатьох чинників, а насамперед – від самої людини, а також від суспільства, в якому вона народилася та живе. І тоді гідність постає не лише як право, а також як обов'язок.

Ми народжені бути гідними, а отже, маємо бути гідними, маємо впродовж усього життя стверджувати власну гідність власними вчинками, а також боротися за право мати гідність, коли це право опиняється під загрозою. Гідність – це не константа та не модне красиве слівце у фейсбуці. Це драйвер персональних поведінкових патернів, рішень та виборів. Варварами, які не мають власної гідності та честі, стародавні римляни вважали, що усі народи Європи, які не вписувалися в римську світоглядну модель. А у скандинавів – існували свої уявлення про гідність і честь, які пов'язані зі смертю в бою, і ці поняття робили гідним все їхнє життя.

Український комунікаційний меседж про війну на TV «ми постійно рухаємося вперед» з метою підтримання оптимізму в країні та за кордоном не завжди оправдує себе. В Україні він створює розкол між Офісом президента, військовим керівництвом ЗСУ і врешті між суспільством в середині держави. Це проявилось в Україні кінця 2023 початку 2024 років. Де гідність та честь окремої частини чиновників української влади відступили на другий план. Автори книги вважають, що нам потрібно додати більше реалізму і цим зберегти власну гідність. Ми повинні бути такими ж сміливими і чесними, як і 24 лютого 2022 року. Бо розрив урядової інформації на TV між офіційними повідомленнями і ситуацією на місцях більше не є переконливим, а отже, не мотивує ні українців, ні Західних партнерів. Пригадайте як головнокомандувач ЗСУ

В.Залужний чесно і правдиво заявив виданню «The Economist», що війна в Україні зайшла в "глухий кут". Це слово, яке є табу у київській владі, незважаючи на те, що лінія фронту на сході України майже не зрушилася з місця з моменту початку контрнаступу від червня 2023 року. Чесна відвертість В.Залужного здивувала багатьох українців, а деякі західні лідери навіть телефонували до Києва, щоб запитати, що це означає? Навіщо їм вкладати гроші своїх платників податків, якщо Україна на протязі півроку тільки й каже: "ось-ось переможемо"? Майже у кожного українця є родичі чи друзі, які воюють або безпосередньо постраждали від війни на фронті і вони знають реальну картину. А ще новини про війну просочуються до української громадськості через соціальні мережі та "сарафанне радіо", незважаючи на українську цензуру. Тож давайте будемо гідними і чесно показувати реальну картину фронту. В Україні сміливих, чесних і гідних людей більше, ніж зрадників і боягузів.

Схожі переконання були сформовані й на іншому кінці світу – в Японії, серед касты самураїв, де відсутність гідності і безчестя було наслідком невиконання наказу, а повернення гідності собі та родині здобувалося актом сакрального самогубства, тобто знову таки – через смерть. З розширенням світу ісламу навіть на початку ХХІ ст. все частіше на слуху фраза "для нас за честь померти в ім'я Аллаха!". Справді, ісламський світ ставить гідність людини в пряму залежність від норм шаріату та виконання "закону Божого".

У своїй сучасній історії від 1991 р. Україна має вже дві революції, одна з яких «Революція гідності», що стала поверненням від шляху "руського міру" до шляху ЄС. Як показала історія, цей розворот теж відбувся на межі життя і смерті. Йдеться як про особисту смерть людей, які поклали своє життя на Майдані 2014 та продовжують класти

його на фронті від 2022 р, – так і про смерть соціальну, коли під загрозою існування опинилась сама держава.

Відома максима (короткий вислів морального характеру) "воля або смерть", яку навіть наносять на свої прапори деякі підрозділи ЗСУ, дуже чітко окреслює метафізичні межі гідності та честі для українця. Гідне життя можливе лише за умови свободи, в інакшому варіанті ця гідність легітимізується через особисту смерть.

Як і тисячу років тому, гідність знову розвертає свідомість людини до її справжнього модусу існування через осмислення власного кінця. І насправді саме така абстрактна, на перший погляд, річ і є визначальною. Адже ніщо не заважає українському суспільству просто зараз відмовитись від боротьби, частини своїх територій, скласти зброю, перейти на російську мову, зменшити свої збройні сили та виконати інші умови імперії зла, які ставить РФ в обмін на «свій» мир. Українці мають честь і гідність, бо ми вільні і свободні від народження. Тож залишається лише побажати тим, хто має сумніви, щоб нам вистачило гідності не забути про це, а ЗСУ - честі і ми разом переможемо московську імперію зла.

Війна у 2022-2024 років – це принципово інша війна, ніж у 2014-му. Україна цього року – це буде зовсім інша країна, ніж була торік. Сили оборони України зараз (2024) і вчора (2022) – це якісно інша армія. Швидкість змін має значення, виграє той, хто сміливіший, креативніший та інноваційніший. Історія довела, що прогресують тільки суспільства вільних, держави рабів (наприклад московія) не витримують конкуренції. Якщо росіянам не вдався перший етап війни 2014 року, через 8 років блискавична війна 2022 року, чому має вдатися затяжна війна 2024 і наступних років? Основа для поразки армії РФ нікуди не зникла. На полі бою відбувається змагання воľ і технологій, українська армія в цьому плані пройшла шлях, який в інших випадках займав би одне-два покоління.

Україна початку 2024 р. перебуває в центрі глобальних ризиків Третьої світової війни. В.Зеленський: «Я справді думаю, що наступати Росія продовжить до того моменту, поки США та Китай спільно не скажуть їй вивести свої війська з української території». На його думку, війна ХАМАСу проти Ізраїлю від листопада 2023 відвернула світову увагу від подій в Україні. А ще президент України попередив, що Кремль починає розпалювати проблеми на Балканах...

Автори книги звертають увагу думки президента канадського аналітичного центру «Consultations on international policy and economy» Фікрета Шабановя який народився в Азербайджані. Він стверджує, що якби на місці Путіна президентом РФ була інша людина, він уже був би у Києві. А нинішнього диктатора Путіна він називає злим генієм. Він призваний знищити 140 мільйону Російську Федерацію, як це зробив президент Горбачов з колишнім Радянським союзом. Злий геній В.Путін примушівся розпочати війну з Україною, яка століттями не підкорювалася ні одній державі світу. Ну й що з того, що колишня Московія, а пізніше Радянський союз у свій час володіли українськими територіями. Але вони не скорили українців. Московське царство існувало 173 р. (1547–1720), царська Росія існувала 196 років (1721–1917), а Радянський союз 69 років (1922–1991). Російська Федерація почала існувати від 1991 року. В той же час українці своїми генетичними коріннями пішли від Київської Русі, а це більше як тисяча років тому. Тож Україна стояла і буде стояти.

Ф.Шабанов переконаний, що Путіна в сучасний час не вбивають у Росії (або не роблять перевороту) через те, що він має виконати план децентралізації Російської Федерації, здійснити її розпад. Щодо війни в Україні, то

загрози Ф.Шабанова досить песимістичні. Він вважає, що Україна не зможе перемогти РФ, бо їй буде тихенько заважати окремі Західні держави, бо Україна є деталлю Заходу у переформатуванні світу. Україна настільки сильно залежить від західної зброї, що вони зобов'язані виконувати їхні плани та примхи. Ф.Шабанов заявив, що співчуває українцям, проте Україна сама потрапила на цю вилку. Також він вважає, що конфлікт в Україні розпочався американцями з таємною метою розвитку власної економіки та промисловості. Територія України дуже дорога для США де вони мають власні інтереси. НАТО не вступить у протистояння між Росією та Україною. Захід готовий битися за Тайвань, проте за Україну ні.

Світ змінився. Перетворення набирають швидкості. Війна Росії проти України у 2014 і у 2022 та наступних роках запустила процес глобальної трансформації. Ми вимушені жити в умовах невизначеності і непередбачуваності, коли не працюють жодні прогнози щодо ходу сьогоденішньої війни, результативності санкцій, ефективності міжнародних механізмів безпеки. Україна і світ зіткнулися з війною принципово нового типу – химерним гібридом окопних тактик (траншейна війна) та мережевих технологій, помножених на шалену динаміку змін. Зараз ЗСУ пишуть для своїх бійців нові бойові статuti, закладають теорії і практики ведення воєн нового типу, формують важливі уроки з минулих невдач.

Ми часто шукаємо в нашому минулому те роздоріжжя, яке відокремлює нас нещодавніх в минулому часі від нас нинішніх. Той вододіл, після якого майбутнє перестав нас дивувати. Ту точку фазового переходу, після якої події стали виглядати логічними та закономірними. Але біда в тому, що поки такої точки немає. Тому часто наші герої та антигерої міняються місцями. Наша реальність заперечує наші вчорашні прогнози. Нам нинішнім треба прислуха-

тись до своїх пращурів, котрі казали своїм онукам: «Не мандруйте лишній раз в минуле (або майбутнє) – бо вам ніхто не повірить в те, що ви там побачите».

Цілком можливо, що й зараз погляди авторів книги у 2025-2027 роки можуть здатися читачам маренням божевільних. Швидше за все, почувши про те, що на вас чекає через 2-3 роки, ви почнемо сумніватися в розсудливості співавторів книги. Люди звикли будувати прогнози про майбутнє, виходячи з того, що реальність рухається прокладеними рейками. А вона не їздить рейками. Тому будь-які спроби говорити про детальні довгострокові плани на сьогоднішню війну в Україні - виглядають наївно. Ми часто дивимосся на реальність, яка нас оточує, і вважаємо, що це можливий фінальний стан нашої країни. А потім приходить майбутнє та змішує наші карти.

Український політолог, громадський та політичний активіст, правозахисник та блогер Михайло Чаплига вважає, що зараз вирішується доля не стільки України, як доля і існування Російської Федерації - як держави. На його думку, все говорить про те, що обидві сторони готуються до генеральної битви 2024-2025 роках. При цьому він не вірить у можливий контрудар армії РФ: «Відразу скажу, що я не військовий і ніфіга в цьому не розумію, але аналізую лише політику, економіку і геостратегію. Я не вірю в серйозність намірів РФ щодо просування в глиб України та атаки з півночі. Це відволікаючий маневр, все йде до генеральної битви.

Ми не знаємо, як виглядатимуть українські вулиці після війни. Скільки на них буде людей, бо заздалегідь плануємо неповернення в Україну 2-3 млн біженців. Нові люди на українських вулицях будуть відрізнятимуться від нас мовою, кольором шкіри та релігійними переконання-

ми. Наша депопуляція вимагатиме складних рішень – а будь-яке бажання замкнути кордон для мігрантів супроводжуватиметься стрімким зростанням цін через дефіцит робочої сили. Повоєнне суспільство буде несхоже на суспільство воєнного часу, як нинішня Україна несхожа на довоєнну. У 2027 році ми станемо куди менш гомогенними, ніж були 2021 року. У березні 2022-го ми готові були вважати перемогою в сучасній війні вихід на кордони 23 лютого 2022. Сьогодні погоджуємося тільки на кордони 1991-го року.

Під час боїв за Бахмут ми вважали російський "Вагнер" найбільш боездатною частиною окупаційної армії. А у червні 1923-го стежили за тим, як ці найманці захотіли вчинити переворот, почали збивати російські гелікоптери та пішли на Москву «здобувати свою свободу». Тож поки доведеться визнати, що наша здатність будувати прогнози неабияк кульгає. Обставини не статичні, люди змінюються, випадковості руйнують накреслені плани.

І на останок цього розділу декілька слів про Ізраїль, Сектор Газу та українську владу. У зв'язку з розв'язаною Росією війною, в Україні часто люблять порівнювати себе з Ізраїлем, обговорювати досвіди армії обох держав, як вони влаштовані і за якими правилами діють і таке інше... 7 жовтня 2023 р. Ізраїль прокинувся від великої кількості одночасно випущених ракет зі Сектору Газу. Почалася війна в Ізраїлі. Бойовики ХАМАС взяли в заручники десятки мирних жителів і увірвалися на територію Ізраїлю. Армія оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) заявила, що завдає масованих авіаударів по об'єктах палестинського терористичного угруповання (ХАМАС) в Секторі Газу.

Міністр оборони Ізраїлю Йоав Галлант переконує, що бойовики ХАМАС не мають сили здатної зупинити ізраїльський ЦАХАЛ, тому вони від оборони переходять у наступ і закликав чиновників ізраїльської влади прийняти активну участь у цій війні. Якщо за станом здоров'я (або за віком)

вони це не можуть зробити, то тоді настає черга родичів і дітей. Приклад показали близькі родичі прем'єра країни Біньяміна Нетаньягу та 18 інших членів уряду держави.

Журналісти перевірили, чи беруть діти ізраїльських міністрів участь у бойових діях або ж у внутрішньому фронті. Вони виявили, що зокрема до війська були призвані син прем'єра Біньяміна Нетаньягу, син президента Іцхака Герцога, сини генерал-лейтенанта Армії оборони Ізраїлю Бенні Ганца, двоє дітей міністра оборони Йоава Галланта, а також четверо дітей міністра поселень Орит Струк.

Окрім синів Нетаньягу та Герцога, під час війни були призвані діти та родичі сімей багатьох міністрів ізраїльського уряду. Так, до операції "Залізні мечі" були залучені 7 членів сім'ї лідера опозиції, міністра воєнного кабінету Бенні Ганца. Серед них – троє синів і зять Ганца. На війну також було призвано 21 родича, зокрема братів і племінників члена опозиційної партії Ганца, міністра Хілі Тропера. До війська призвали двох синів міністра Гаді Айзенкота, який замінив Ганца на посаді начальника штабу 2015 року і приєднався до його партії 2022 року.

До армії були призвані двоє дітей міністра оборони Йоава Галланта. Старша донька міністра транспорту Мірі Регев служить у Газі офіцером, а її зять служить у саперній частині у глибині Смуги. Донька міністра економіки Ніра Барката була призвана в запас і пішла в Тероборону, як брати та племінники цього міністра. До армії призвали дітей міністра сільського господарства Аві Діхтера. Також двоє дітей міністра імміграції та абсорбції Офіра Софера проходять строкову службу в армії. Син міністра науки, інновацій та технологій Офір Акуніс служить у ВМС. Двоє дітей міністра освіти Йоава Кіша були призвані до армії під час війни. Теж само було зроблено з сином міністра стратегічних питань Рон Дермер, менший син проходить процедуру призову. Крім того, двоє племінників Дермера були призвані під час війни до армії.

Наказом призвали сина міністра добробуту Я. Маргі разом з племінниками міністра та іншими членами родини. Дружина президента країни Іцхака Герцога - Міхаль розповіла, що один із їхніх синів воює у глибині Сектора Гази, і вони давно з ним не спілкувалися, бо важко зв'язатися. До війська призвали двох братів міністра фінансів Бецалеля Смотрича. Вісім членів родини міністра поселень Оріт Струк були призвані на війну – четверо її дітей і четверо зятів. Також велика родина міністра праці Йоава Бен-Цура була призвана до армії, інші стали волонтерами в цивільних організаціях. Під час оперативних заходів постраждав один із родичів міністра.

Старшому синові міністра національної безпеки Ітамару Бен-Габіру зараз 18 років і він проходить довійськову підготовку. Водночас два родича міністра зараз служать у резерві: один – в Юдеї та Самарії, а інший – у Секторі Гази. Син міністра без портфеля Іфат Шаші-Бітон служив солдатом гвардії, і першого дня війни був прийнятий на службу до резерву. У війську зараз служать двоє дітей міністра юстиції Ярова Левіна: син був призваний наказом на початку війни, а донька – рядова солдатка. Синів міністра культури і спорту Мікі Зохара на війну не призвали (за віком).

Давайте разом поглянемо хто з українських політиків воює на фронті. Серед чинних народних депутатів України до лав ЗСУ від перших днів війни вступив нардеп Роман Костенко, який є секретарем комітету з питань нацбезпеки, оборони і розвідки. Він має бойовий досвід ще від 2014 року – служив у зоні АТО і був одним із захисників Донецького аеропорту.

Нардеп Роман Лозинський є матросом Сил спеціальних операцій ЗСУ і теж від перших днів війни пішов на фронт. Нардеп Сергій Рудик доєднався до війська 2022 р. Він розповідав, що ще 2021 року підписав контракт резерву першої черги, за яким у разі війни, зобов'язувався при-

бути до ТЦК. Нардепи-бійці ЗСУ Роман Костенко, Роман Лозинський та експікер парламенту Андрій Парубій. Є серед військовослужбовців з Верховної Ради і жінка – народна депутатка Людмила Буймістер.

До оборони Києва у лавах Тероборони в перші місяці повномасштабної війни долучилися нардеп Володимир В'ятрович. У лавах ЗСУ служать не лише чинні, а й колишні депутати та інші посадовці. Зокрема, серед них був ексголова МВС, ексгенпрокурор Юрій Луценко, який пізніше перекваліфіковується у волонтера через інвалідність. Від 2016 року і зараз у ЗСУ служить депутатка Київради 9-го скликання Аліна Михайлова та інші

Деякі депутати склали мандат, наприклад, генерал – лейтенант, Герой України та легендарний десантник Михайло Забродський від початку вторгнення став на захист України. Аби повноцінно нести службу він достроково припинив повноваження народного депутата України з фракції “Європейська Солідарність”. Разом з тим, є й інші депутати, які числяться у лавах ЗСУ чи ТрО, але перебувають в тилу і відвідують сесії ВР. Із столичних (київських) 116 депутатів у лавах сил оборони наразі перебуває 18 осіб. Ще 11 депутатів Київради є добровольцями ДФТГ. Нещодавно Київрада втратила одного з депутатів. На фронті загинув Сергій Ільницький, представник фракції “Європейська солідарність” Він був ветераном ЗСУ, учасником АТО та полковником у відставці.

Половина фракції “Голос” Київради перебуває на фронті. Є інша сторона медалі – ухилення від служби. На початку серпня 2023 ДБР повідомило про підозру в ухиленні від несення обов’язків військової служби деяким депутатам. За даними слідства, 4 військовослужбовців однієї із військових частин ТРО, троє з яких є столичними депутатами, а ще один – помічником депутата Київради, впродовж року не з’являлись на військову службу. На них подали у розшук, триває досудове розслідування.

УКРАЇНЬСЬКА СИЛА ЛЮДЯНОСТІ

Війна несе багато болю. Але саме так нації стають сильнішими. З кожною новою трагедією все важче зберігати надію і все важче триматися. Але іноді, щоб стало легше, достатньо лише озирнутися. Наш народ - невичерпне джерело сили та натхнення. Наша найпотужніша зброя - це людяність і доброта. У великих вчинках та у маленьких справах, а ще у добрих намірах. Весь

світ сьогодні говорить про Україну, підтримує нас та допомагає наблизити день нашої перемоги. На перших шпальтах світових видань з'являються сотні історій про окуповані та звільнені українські міста, про зброю та гуманітарку, про політику та окопи. Але головні історії ті, в центрі яких стоять люди. Ті, які показують не лише хоробрість, а й людяність нашого народу.

На фото пані Параски з Харківщини, їй 96 років, вона мешканка звільнених від російських окупантів Циркунів, винесла своїм визволителям ЗСУ все, що мала - яблука з власного саду, а ще низький уклін. Бабуся Параска вірить у нашу перемогу і чекає її з нетерпінням. Людяність - це одна з найкращих рис кожної особистості. Людяність нас вирізняє: робить нас українцями. В цьому і є супер сила українців!

Чи здатна Україна трансформувати трагедію війни на власних теренах у розквіт нації і які чесноти проявляються всередині кожного українця? Своїми роздумами з цього приводу поділився Борис Гудзяк - митрополит Української греко-католицької церкви, голова Філадельфійської архієпархії в США: - Ми живемо в трагічний, але водночас у благодатний час. Трагічність проявляється в тому, що за час повномасштабного вторгнення московської імперія зла на українські терени, різні куточки України

стали осередками невимовних злочинів проти людства. Кожного дня в Україні хтось ховає своїх близьких: воїнів, які віддали своє життя на лінії вогню, або цивільних, близьких людей, які загинули від ворожих обстрілів.

Смерть стається кожного дня, а гіркі втрати охоплюють майже всю Україну, але водночас з цим навколо всього народу вирує велика спраглисть та насиченість життя, якої ніколи не було до цього моменту. Це ще один доказ того, що коли стається смерть і трагедія в історії народу, то це в сотні разів увиразнює його життя, вказує на його глибинні цінності і докорінно змінює всю націю.

Озираючись в історію України, і досі носимо травму ХХ століття, яка часто проявляється в тому, що ми не завжди довіряємо одне одному. Але з моменту цієї війни ми почали бачити одне одного під іншим кутом зору, помічати та довіряти значно більше, ніж це було колись. Війна викликала всередині всіх нас щось дуже шляхетне і пробудила нову глибоку людяність та солідарність.

Міністр оборони України Рустем Умеров у першій половині грудня 2023 року заявив: - Короткостроково ми отримуємо літаки F-16. Середньостроково (на перспективу), для майбутнього, ми зробили замовлення на новітню зброю для Сил оборони. Маємо напрацювання на 2027-2030 рік. Робота йде, скоро ми будемо отримувати необхідну зброю. Нагадаємо, раніше голова Міністерства закордонних справ України Дмитро Кулеба зробив важливу заяву щодо появи літаків F-16 в Україні. З його слів, наразі продовжується робота Центру з підготовки наших пілотів і техніків для використання винищувачів. За Станом на 01.12.2023, загальна кількість поранених і вбитих військових у повномасштабній війні з боку України та Росії оцінюється в 500 тисяч, більше 60% із них росіяни, решта бійці ЗСУ.

Україні не завжди таланило на політиків, але в історії нашої держави були справжні лідери нації, у яких варто повчитися. Наприклад, митрополит Андрій Шептицький – перша велична постать, про яку ми всі маємо знати, коли говоримо про лідерів, які гідні бути прикладом у нашому сьогоденні. Він є найбільшим українцем свого часу, лідером, якого і досі продовжують відкривати, як пророка, який бачив та інтерпретував дійсність.

Ще одна постать – це Євген Сверстюк, учасник руху шістдесятництва, політв'язень радянського режиму. Який не пішов у політику, але був людиною з дуже тонким аналізом і сталевим хребтом. Його неможливо було зігнути, зламати чи змусити йти на компроміси. Та багато інших лідерів нації «сталевих» людей. Цих справжніх, істинних та непохитних людей в українській історії вирізняло те, що всі вони завжди зверталися до глибинних людських цінностей.

Просто уявіть, якби всі наші політики жили згідно 10-ти Божих заповідей. Це перші пункти, які ми маємо забезпечити у собі та у своєму ставленні до всього що робимо. Варто починати саме з цього, щоб потім вже поступово нанизувати економічну та політичну стратегію модернізації країни. Це дуже спрощує життя, коли ми всі маємо перед собою насамперед «установи вищого розуму». І нам всім було б добре відновити цю свідомість та звернутися до основних Божий заповідей, які супроводжували наших предків впродовж тисяч років ще до нашої появи.

Від 2014 року, українці проявили надлюдський характер і зайняли дуже міцну позицію, яка запустила всередині нашої нації велику хвилю людських чеснот. Це відбулося ще на Майдані в кінці 2013 року, коли звичайні студенти, молодь, батьки, матері та навіть люди похилого віку почали думати не лише про себе до такої міри, що були готові ризикувати власним життям та піднялися на підтримку європейського вектора зовнішньої політики

України. Цей феномен став тим, що тепер відрізняє сучасну Україну від багатьох інших середовищ та культур.

Сотні тисяч українців на початку 2024 року сказали наступне: "Моє життя є цінним. Я маю свою хронологію і маю своє життя. Це – практично все, що я маю. Але я шукаю щось більше від себе, бо є інші люди, є Україна, є моє місто. І я готовий ризикнути своїм життям, щоб заступитися за це все". Ці слова сколихнули світ, коли в ім'я правди проти настільки диявольської ненависті в обличчі московського рашизму ми готові віддати все і жертвувати своїм життям. Це те, що захоплює весь світ і різні нації, бо вони побачили в українцях феноменальних людей, які попри все тримаються найвищих людських цінностей.

У лютому 2022 року, нам давали всього три дні, ми мали нерівні сили з московськими окупантами, але наша воля, наші найвищі цінності, яких ми трималися і тримаємося досі, наша жертовність привели нас до того, що ми є, ми боремося з російським бидлом 10 років (2014-2024 р) і не плануємо опускати руки. Перемога буде за Україною, ми вистоїмо під дощем російських ракет та дронів. Ми плекаємо внутрішню гідність, яка є головною передумовою нашого майбутнього процвітання

Дуже важливо не дати згаснути нашій солідарності та стремлінню до свободи, бо саме цього прагне диявольський ворог в особі РФ, який продовжує свій терор і хоче знову поневолити Україну, як це було за колишні Радянські часи. Ми всі добре бачимо, як російські солдати стараються стріляти в простих беззбройних українських людей. Вони хочуть залякати і зламати нашу стійкість. Вони бояться битися на справжньому полі бою з ЗСУ, з'ясувалося що "друга армія світу" виявилася таким самим фейком, як і всі новини з російського телевізора. Втрати Росії по особовому складу, танках і літаках перевищують розміри деяких інших армій світу. Теперішня повномасштабна війна – це переломний момент в історії України і Росії.

Політичний і військовий аналітик, ветеран АТО, колишній командир роти в батальйоні "Айдар" (2014) Євген Дикий розповів, що Росія веде проти України виснажливу війну. Він наголосив, що Росія втрачає на фронті більше людей, проте у них є мобілізаційний резерв. Також є дані незалежних дослідників по втратах на фронтах, співвідношення такі: там, де ми наступаємо 1:3, там, де захищаємось, у росіян втрати у 5 разів більші. Далі Євген Дикий наголосив, що в РФ великий мобілізаційний резерв. На рік вони можуть призвати до 700 тисяч росіян. У них є поточний набір - це 20 тисяч на місяць. Це ті, кого вони заманюють на контракт. Але й цього ледве вистачає, щоб "залатати" втрати. У них є примусова мобілізація. Вперше вони набрали від 400 до 450 тисячі людей. Наразі їхня пропускна здатність - це 200-250 тисяч за раз. І таку кількість росіяни можуть набирати 2-3 рази на рік до тих пір, поки не збунтуються матері вбитих солдатів. Далі Євген Дикий наголосив, що Україна весь цей час воює меншою кількістю. Ми навіть до цифри російської армії 420 тисяч ще і не наближались...

Старі підручники з історії України радянського часу наголошували на поспіль братерських стосунках українського і російського народів, підкреслюючи тотожність віровизнання, спорідненість мов, а головне – спільність походження росіян і українців. Облудність цих міфів багато разів доведена українськими істориками ще з часів видатного українського історика Миколи Костомарова (1817-1885). Він 1857 року видав свою першу ґрунтовну працю «Богдан Хмельницький» з історії українського козацтва першої половини та середини XVII ст. В першій главі цієї книги, розглядається історія українського суспільства від часів Київської Русі, де вказує, що український народ є

спадкоємцем державності Київської Русі, зберігши усі демократичні традиції своєї Давньокиївської держави. Україна і Росія – це різні народи і різні нації.

Політика поневолення здійснювалася Москвою системно і послідовно у той чи інший спосіб. Московіти старалися знищити українців: мораль і фізично, через культури і мову, через голодомори і в'язниці. Радянська влада продовжила російський наступ на історичну пам'ять та ідентичність українців і після Другої світової війни. Масові вислання українців до Сибіру і Далекого Сходу, війна в Афганістані і Чорнобиль...

Нагла смерть Радянського союзу, який надірвався у гонитві озброєнь за 69 років свого існування, дала змогу Україні створити власну державність. Проте сам факт існування Української держави після 1991 року заперечував імперський статус Росії, якого прагне її нинішній самодержець В.Путін. Україна є каменем спотикання на шляху реставрації московської імперії зла. Ось чому Росія напала на Україну, і не має наміру зупинятися.

Різні дослідники російсько-української війни 2014, 2022 та наступних років, вказують на окремі сценарії закінчення сучасної війни. Спершу вони акцентують на ідеальному сценарії (це бажання президента В.Зеленського), абсолютна військова перемога над Росією в кінці 2023 року: що означатиме повернення всіх окупованих територій, у тому числі Донбасу та Криму. Правда своїми силами Україна не зможе реалізувати такий сценарій – потрібна стабільна військова та фінансова підтримка західних союзників. «Якщо недостатньо зброї, набоїв, снарядів – то ми, звісно, можемо програти. Але головне, що ми будемо втрачати наших людей на фронті. Це буде ще один виклик для нашої країни. В цьому сценарії є найбільша проблема, яка може статися – слабкість усередині самої України. Зеленський навіть не хоче думати про те, що 24 лютого 2024 року ми будемо в стадії війни з Росією. Це

було б жахливо», – казав президент Зеленський на прес-конференції, присвяченій роковинам повномасштабного вторгнення (24.02.2023).

Прорив російського фронту та швидкий вихід Сил оборони України на кордони 1991 р. – це також мало-ймовірний сьогодні сценарій, враховуючи ресурсну базу сторін, позаяк він однак можливий хоча б на тлі дестабілізації всередині самої Росії.

Для Росії військова поразка в Україні цілком реально може обернутися крахом системи путінської влади, активізацією опозиційних сил і можливим розпадом Російської Федерації. Такі ж наслідки чекають Росію у разі насильницької втрати влади Путіним – це може статися внаслідок його смерті, революції в Росії або «дворцового перевороту». Війна в такому разі відразу закінчиться, оскільки у РФ не буде можливості її вести в умовах внутрішнього хаосу.

Слід наголосити, що за таким сценарієм у Росії певний час не буде сильної центральної влади, опозиція отримає можливість перезавантажити внутрішній та зовнішньополітичний курс, а суб'єкти Російської Федерації почнуть боротися за свою незалежність.

Візьмемо інший (протилежний) сценарій, це військова перемога Росії над Україною. Такий варіант передбачає, що окупанти переходять у наступ та захоплюють інші міста України, змушуючи українську владу погодитись на капітуляцію. Що згодом означатиме поглинання України Російською Федерацією, як це було за часів СРСР.

Поразка України мала б катастрофічні наслідки для інших країн: під загрозою російської агресії відразу опинилися б країни східної Європи. Крім того, у разі перемоги Росія могла б створити антизахідну коаліцію з такими авторитарними та диктаторськими режимами як Іран, Сирія, Північна Корея та Китай.

Третій сценарій, це коли Росія почала потужний зимовий наступ на війська ЗСУ і захоплює частину Украї-

ни. Західні країни розчаровані і зменшують військову допомогу Україні, а згодом спонукають Україну до припинення вогню на фронті і тимчасового замороження конфлікту. Це дасть змогу Росії наростити свої військові сили.

Насправді «великий» зимовий наступ Росії, на який усі чекали на початку 2023 року, виявився не таким масштабним і при цьому провальним. Війська РФ зосередилися на захопленні Донбасу, а точніше почали вести запеклі бої за Бахмут. На кінець 2023 року настала «рівновага сторін», так звана «траншейна» (або позиційна) війна. На думку американської розвідки, з нинішнім потенціалом Росія не зможе розпочати новий великий наступ, а вважатиме «перемогою» заморожування конфлікту та закріплення на окупованих територіях України.

Багаторічне затяжне протистояння без серйозних рухів лінії фронту – є небезпечним і доволі правдоподібним. Війна в такому разі триватиме роками, послаблюючи економічний та військовий потенціал України. Міжнародна підтримка у такому разі також може ослабнути. А у Росії за такого сценарію буде час для мобілізації економіки, створення нової армії та підготовки населення.

Наступний сценарій: вихід України на кордони 1991 р. Цим сценарієм Україна відновлює свою територіальну цілісність без додаткових умов і нав'язує РФ мирний договір на своїх умовах. Україна можемо отримати допомогу та компенсацію збитків від РФ, а ще гарантії вступу до ЄС і НАТО. Але на тлі провалу наступу армії РФ, навряд чи Західні партнери погодяться давати додаткові гарантії безпеки Україні. Вони скажуть: «Членство в НАТО є необхідними й достатніми гарантіями». НАТО рішучим чином засуджує жорстоку і неспровоковану загарбницьку війну Росії проти України, і разом з держави-члени Альянсу будуть продовжувати надавати Україні допомогу. Принцип колективної оборони посідає центральне місце у засновницькому договорі Альянсу. Майбутнє України – в НАТО.

У разі відступу українських військ з Авдіївки на кінець 2023 р. існує загроза обвалу всієї лінії оборони на Сході України та втрати контролю над значними територіями Донбасу. Сама Авдіївка - це висота. Східна частина міста та промзона – панівна висота, яка розташована південно-східніше Авдіївки, між ясинуватським блокпостом та самим містом, тому росіяни постійно тиснуть саме на цю висоту. Справа не в самій Авдіївці як місті, а в укріпайзоні. Бо, якщо ЗСУ відійде з висоти на сході Авдіївки, то доведеться тоді відступати на 20 км на захід (в глиб України) до другої лінії оборони Карлівка – Очеретине, які стоять на висотах. Бо в низинах ЗСУ не втримаються. А якщо ЗСУ піде на другу лінію оборони, то пізніше доведеться повертатися назад, а це рух на Авдіївську висоту, ЗСУ при наступі втратить дуже багато людей і техніки.

Автори книги пропонують читачам також розглянути сценарії «форс-мажору». За цими сценаріями жодна із сторін не отримує бажаного, а війна буде відкладена на майбутнє. Фактично мова йде про перемир'я, з якого можливий вихід до повноцінних бойових дій, переговорного процесу, аналогічного «Мінському», або варіанту «38-ї паралелі». Умови настання сценарію «форс-мажору»:

1) патова ситуація на фронті, коли ні та ні інша сторона не можуть досягти успіху, а ресурси близькі до виснаження. Ця опція буде можлива 2025 року або пізніше;

2) стихійне лихо чи техногенна катастрофа континентального масштабу, йдеться саме про масштаб, який зачіпає не лише Україну та Росію, а й низку прилеглих держав;

3) політична криза в одній із воюючих країн за бажання зберегти статус-кво з боку зовнішніх сил. Цим сцена-

рієм не передбачає підписання повноцінного мирного договору, мова йдеться виключно про припинення вогню.

Сценарій «Мінськ-3». Це один з імовірних у 2024-2025 роках сценаріїв. Умовою його настання є обмежений успіх однієї зі сторін на фронті без перспектив його розвитку, а також позиція більшості зовнішніх гравців на припинення війни. В такому разі фіксується лінія зіткнення і формулюється якась «дорожня мапа» майбутнього політичного врегулювання. Історія колишніх «Мінських угод» тому свідчення.

Цей сценарій практично гарантовано включатиме масштабну допомогу з боку західних партнерів на відновлення України. Поставить хрест (або поставить на паузу) вступ до НАТО принаймні до завершення мирного врегулювання. Питання євроінтеграції також ризикує бути загальмованим. З іншого боку, є можливість зберегти хоча б мінімальні рівні військової допомоги та отримати нехай віртуальні (у вигляді загроз нових санкцій), гарантії безпеки. Реалізація цього сценарію практично гарантує, якщо не миттєво, то протягом наступних 3-4 років настане політична криза. Відтягнути його термін можна буде лише побудовою автократії в Україні, але такі спроби закінчаться черговим Майданом.

Сценарій «38-ма паралель». Суть цього ймовірного сценарію у фіксації лінії зіткнення (фронту) і визнанні неможливості на цьому етапі звільнення території як мирним, так і політичним шляхом. Україна заявлятиме, що не відмовляється від своїх територій, які анексувала Росія. Західні держави світу будуть виставляти претензії Росії на анексовані українські території та створені там російські «народні республіки». Вони їх не будуть визнавати. Однак це “невизнання” може бути схоже на невизнання анексії країн Балтії колишнім Радянським союзом. Або, в найкращому для нас разі, форматом невизнання анексії Криму.

В цьому сценарії є найгірший для України варіант –

це «фінський варіант», визнання втрати своєї території. Такий сценарій несе колосальні ризики виникнення політичної кризи у країні і він можливий під тиском наших партнерів із ЄС та США, які для компенсації внутрішньополітичних ризиків, імовірно, будуть готові надавати значні пакети допомоги на відновлення України.

Ще є «корейський варіант», при ньому збережуться рівні військової допомоги Україні та цілком імовірно отримання реальних гарантій безпеки, а також реальних перспектив швидкого членства в НАТО та ЄС.

Найбільш прийнятним сценарієм для наших зовнішньополітичних партнерів є «тактична поразка РФ». Але Кремль робитиме все можливе, щоб передумови для його реалізації не виникли найближчим часом. Для України це (можливо у 2024 р), найвигідніший сценарій, прийнятність якого побічно підтверджують топполітики нашої країни, наприклад, заявами «повернення Криму можливе не лише військовим шляхом».

Суть цього сценарію в тому, що Україна досягає суттєвих успіхів на фронті у 2024, причому йдеться не лише про звільнення частини окупованих територій у 2022 році, а й про контроль частини окупованих Криму чи Донбасу у 2014 року. Наприклад, вхід до степового Криму, оточення одного з великих міст “ЛДНР” тощо. Укладається угода між Росією і Україною при участі гарантів-посередників, де передбачається реальний механізм деокупації інших територій. Відмінність від «Мінська-3» у тому, що Україна входить у переговорний процес із сильних позицій з механізмами (термінами) деокупації, а не з певними «особливими статусами» окупованих територій.

Цей сценарій не гарантує реалізації політичної складової, та майбутніх військових сутичок з Росією. Остання не виходить з війни розгромленою, але стикається із загрозою політичної кризи в середині РФ. Українська влада показує всім реальну «картину перемоги»...

ВІЙНА НЕ МИЛУЄ НІКОГО

Війна завжди дуже жорстока. Вона весь час нагадує про себе, про ті величезні біди, які приносить людям, не тільки бойовими діями, руїнами, пожежами та смертями. Душевний біль, ріки гірких сліз мало не щоденно поповнюються від повідомлень про чергових загиблих українських захисників або про річниці з дня загибелі.

Час безжальний, він не милує нікого. Війна ненавидить ніжність і красу, вона їх нищить. Потворна й бездушна, змітає все на своєму шляху вибуховою хвилею ненависті.

На початку 2024 року з'явилася інформація про те, що війна між Україною та Росією може стати однією з найбільш кровопролитних у сучасній історії – масштаби втрат з обох боків вже значно вищі, ніж у типових війнах сучасної доби. Війна – це найстрашніша біда, тож люди благають Бога її пережити. Біль втрат неможливо загоїти, він відчувається навіть крізь роки. Залишається одне довге каламутне лихоліття. У ньому досі живе безліч українців, які не змогли вибратися з пекла окупації.

Знову повітря розриває російська артилерія, це міномети і гармати, гаубиці і самохідні установки, вогнемети та системи залпового вогню. Вони відрізняються калібром дальністю ураження, швидкострільністю, а також площею, яку накривають уламки. На одну ділянку фронту за добу може бути випущено від 3 до 5 тисяч снарядів. Звісно, артилерія не відстрілює всі снаряди в одну точку. У різних систем приблизно в район цілі потрапить у кращому разі 60-70% снарядів.

Бійці лежать в окопі, як у труні. Дехто думає: «Якщо на землі є пекло, то це сьогоднішня війна». Гіршого сценарію на російсько-українському фронті вони поки не бачили. Мирні українські жителі вважають, що війна це якесь дике непорозуміння. Що божевільного російського дикта-

тора В.Путіна вб'є блискавка. Він вийде з бункера, щоб подихати повітрям, а йому в тім'ячко вдарить електричний розряд із неба «і все – Путіна немає». Рік тому назад ии всі були впевнені в цьому. І чекали, що наша мрія здійсниться в найближчі кілька днів, потім дні переросли в місяці, а місяці – в роки. Ми казали одне одному: «Це ненадовго. Треба протриматися ще кілька днів». Але станом на сьогодні пройшло 24 місяці повномасштабної війни в Україні, а від 2014 і до 2024 року в Україні 10 років йде війна з колишнім «братнім» російським народом.

Читач запитує: - Де розміщують артилерію на фронті і з чого стріляють росіяни по Миколаєву і Запоріжжю? Гармати найбільшої дальності: "Піон", "Малка", "Коаліція-СВ" - розміщують на відстані до 50-70 км від цілі. Системи реактивного залпового вогню "Смерч", "Ураган-1М", "Торнадо-С" розміщують до 120 км. На середню відстань 20-30 км гатять гармати "Акація", "Мста", "Гіацинт", «Д20», «Д30», а "Торнадо-Г", РСЗВ "Ураган" і "Град" - на відстані 30-40 км. Обстріли Миколаєва та Запоріжжя росіяни часто здійснюють системою РСЗВ "Смерч" - лише тому, що вона єдина "дістає" до міста з окупованої території з наявних у росіян артилерійських систем. Щоб зупинити російських рашистів, Україна потребує від Західних країн більше гармат типу «М-777» та далекобійної реактивної артилерії, такої як «HIMARS», а також снарядів до них у дуже великих кількостях.

Ще якихось 10 років тому в свідомості сотень тисяч, якщо не мільйонів українців жив укорінений стереотип про так звані "братні народи". Як правило "братами" для українців називали білорусів і росіян. Чомусь про казахів, вірмен чи таджиків у такому контексті згадували значно рід-

ше. Тобто певний расизм причаївся навіть в такому російському міфі. Спочатку радянська, а пізніше російська пропаганда десятиліттями спотворювала історію України та активно просувала наративи про так званий “єдиний братський народ”. Саме під гаслами про начебто “захист російськомовних” людей, Путін розпочав військове вторгнення в Україну 2014 року, а 24 лютого 2022 року пішов ще далі – наважившись на повномасштабну війну з Україною.

Сьогодні міф про братні народи руйнується на наших очах. Як виявилось ні білоруси, ні тим більше, росіяни не є тими міфічними “братніми народами” для українців. Навпаки, вони зараз виступають в ролі запеклих ворогів. У вересні 2023 р. з’явилося повідомлення про те, що Європарламент визнав режим самопроголошеного президента О. Лукашенка причетним до російських злочинів в Україні. Саме Білорусь надала свою територію для базування російських військ, котрі взяли безпосередню участь в збройній агресії проти України.

В українському поселенні Байраки, війна привела до того, що одного разу на вулиці не лишилося нікого. Окрім війни. Вона там хазяйнувала одна. Повиганяла з домівок всіх, хто їй заважав. Повбивала тих, хто не хотів іти воювати за неї, погрожувала тим, хто намагався її спровадити геть. Зрештою вона примудрилася стерти з лиця землі все живе і зруйнувала кожен будинок. Якось йде війна пустинною вулицею і думає, а хто ж буде воювати за мене? Одних людей я розігнала, інших повбивала, може хтось-десь ховається? Вціліли люди ховалися від жорстокої війни у підвалах. Думали, що вдасться її обдурити. Якщо сидіти в підвальних сховищах, вона їх не помітить. Але не так сталося, як гадалося: «Війна прийшла й у підвали до тих людей» і почала твори своє зло. Тоді люди схаменулися і повстали проти війни...

І в одному такому підвалі автори нашої книги почули вірш Таїсії Артюшенко:

*Звали нас бандерами й хохлами,
Кличку „салоїди” хтось нам дав,
Але нецензурними словами
Зроду нас ніхто не називав.*

*Нам такої не дісталось честі,
Як Путіну, що сидить в Кремлі,
Бо жили ми завжди гідно й чесно
На українській, на своїй землі.*

*Зроду на чуже не зазіхали,
Зневажали підлість, гніт і зло,
Хлібом-сіллю ми гостей стрічали,
Шанували правду і добро.*

*Нас вбивали голод, кулі, танки,
Гоном гнали нас на Соловки,
Шматували наші вишиванки –
Розпинали націю віки!*

*Та щоразу ми з колін вставали,
Розпрямлялись в правоті своїй,
Знову вишиванки одягали
І зі злом вступали у двобій.*

Умовно повернемося у 2022 рік, на дворі ранок 25 лютого, простий український хлопець з Харкова на ім'я Віталій К. (трохи пізніше він отримає прізвисько «Самурай»), стоїть на порозі підвального сховища і каже: - Я не думав, що російський В.Путін 24 лютого 2022 почне повномасштабну війну з Україною. Занадто він багатий, розумний і хитрий мужик, міг би жити як мед пити, «нагнучи» всю Росію. Я навіть ящик коньяку пацанам програв, бо не вірив у все що твориться сьогодні.

Далі Віталій К.: «Зрозумійте, мене виховувала вулиця. Я хлопець хуліганистий, жорсткий. Зростом не вийшов, тому зайнявся єдиноборствами. Це допомагало відстоювати свої інтереси. Але, як і в кожному вихованні, у

нас є свої “поняття”. Вони у мене в крові. Не можна ображати дітей, старих, жінок. Навіть якщо вони чинять по-дурному, не мають рації. Посміхайся і відходь від них. Бо вони слабші за мене, - говорить з натиском, а очі блищать. Відчувається, що для нього це важливо. В подальшому, під час розмови, він не раз повертався до своїх правил. І коли на його очах убили маму дитини, він не зміг через це переступити. Діти мають жити, матері мають жити – каже Віталій К. У мене теж є мама... Вбита маленька дівчинка, реально була як знак долі. А я вірю в долю.

День 25 лютого 2022 р. перевернув усе життя цього молодого чоловіка. Без перебільшення. Віталій К. їхав із товаришем трасою Полтава-Київ. О 15:30 над дорогою звідкілясь вигулькнув чорний блискучий російський гелікоптер (вертоліт). І звідти сипонуло вогнем попереду його автівки. Віталій К. зупинився. Перед ним на віддалі кількох сотень метрів палали три українські військові машини. З них висипалися люди у формі: хтось горів, когось витягували з палаючого авто. Все відбувалося блискавично. Полум'я від машин стояло на рівні другого поверху.

Між палаючими військовими авто і машиною Віталія К., посеред дороги розвернуло цивільну автівку. Водій у крові біг трасою до нього і щось кричав. Віталій вийшов з свого авто і побіг йому назустріч, а потім зазирнув в цивільну машину. На передньому сидінні напівлежала молода жінка без частини голови. «Нічим не зарадиш», - майнула думка у Віталія. Аж раптом рух позаду. Глянув: на сидінні дворічна дівчинка. У мізках і крові своєї мами. Але ціла. «Я нічого не боюся, всяке бачив, але тут мене почало підкидати», пригадує Віталій К. на псевдо «самурай».

Бійці ЗСУ допомогли Віталію витягти вбиту молоду жінку з машини. Згодом він забрав чоловіка на ім'я Анатолій та його доньку до себе в авто, щоб довести до Києва. Чоловік був у ступорі, він попросив їх висадити на заправці в передмісті Києва, бо до них уже мчали їхні друзі.

Пройдуть місяці і при нагоді Віталій К. знайде того чоловіка Анатолія з траси і його доньку. «Скоро буде рік, як ми дружимо. Анатолій і досі не оговтався після смерті дружини. Каже, що божеволіє від болю. Віталій його втішає, тримайся друже. Ти тепер за маму й за тата. Дуже шкода цю родину, вони постраждали ні за що. Якби росіяни відчули його біль, то війни не було б. Незабаром маленький дівчинці на ім'я Вероніка буде три роки, Віталій К. хоче поїхати до них у Полтавську область. Можливо буде супроводжувати дівчинку по життю і допомагати. Він хоче бути потрібний цій родині: «Так стають побратимами та рідними людьми».

Тієї ночі Віталій К. не спав, крутився: війна не давала спокою, що далі, куди рухатися. Подумав, може поїхати на Захід України. На кілька хвилин він провалився в сон, а там нічна картинка: «дівчинка у крові». Від жаху проснувся, а вранці Віталій К. записався в Голосіївську територіальну оборону. Довго перевіряли і, мабуть, таки не взяли б, якби не командир підрозділу. Вони сіли один проти одного й поговорили по-чоловічому. І той повірив Віталію, подумавши, що згодиться цей «конкретний мужик», який стріляє з усіх видів зброї. А ніж у нього — як продовження руки. Може навчити молодняк, бо він володіє прийомами самооборони. Так він став «самураєм».

Перший місяць Голосіївські тероборонівці охороняли Київ, і їх весь час тренували. Всі розуміли, що готують на фронт. Одного дня на початку літа 2022 під'їхала машина «Урал», чоловікам наказали зібрати речі. Вночі вони вже були в Донецькій області. Висадили їх у лісі, і від перших реальних звуків війни хотілося тікати світ за очі. З часом трохи звикли. Бійці військової частини А-7373 Сил ТРО де був Віталій К. на псевдо «самурай» тримали позиції свого сектора траси Бахмут-Соледар. Росіяни їх крили з усіх видів зброї два місяці. Вони трималися і відповідали рашистам тим самим.

*За нами правда, буде й перемога,
Прийде до нас, очікуваний час!
Яскраве сонце, вийде із - за рогу,
І буде завжди, зігрівати нас.*

Далі слова Віталія К.: «Вогонь шквальний. Удень росіяни випалювали біля нас поля з пшеницею. А коли вирахували, де ми окопалися, почали рівняти окопи із землею. Посадку всю знесло, жодного дерева чи кущика не залишилося». Уранці 5 серпня 2022 р. його з побратимами привезли на нові позиції. А перед тим уночі кулеметник не зовсім правильно викопав окоп. Через накидану перед ним землю не проглядалася місцевість. «Самурай» взявся доробляти той окоп і пропустив постріл із танка.

«Я вже практично закінчив – каже Віталій і тут прилетів російський постріл! Я аж через голову перекинувся. Кудись полетіла сама собою моя рука. Беру її й не відчуваю. Думаю: глушняк, нема руки. Добре, що хоч ліва». Як хлопці наклали турнікет на руку і роздягли його до трусів, обдивляючись, чи немає більше ран. І як він біг поранений 1600 метрів під обстрілами разом із трьома побратимами, які страхували, щоб не гепнувся від утрати крові дорогою. Як довели його до лікарні у Дружківку, бо місто якраз обстрілювали – не пам'ятає. Коли отямився, дивиться підвал, облізлі стіни, і зразу подумав: « хіба тут можна виконувати операцію»? Над ним схиляються троє медиків і гасне світло. Вони вмикають ліхтарики. Віталій просить: «Рука, врятуйте руку, дуже прошу». І провалля.

Отямився з упевненістю, що руку все-таки відрізали. Але ось вона біля туловища, уся в бинтах. «Я лежав голий і щасливий. Це було таке блаженство. У віконечку реанімації побачив сірий шматок неба. Раніше й не глянув би. А тепер як я його полюбив».

Сьогодні Віталій К. на псевдо «самурай» зараз лікується у військовому госпіталі. Рука періодично затікає, він її спускає зі столу, розминає і тренує. Молодим бійцям

розповідає, яка Росія агресор і терорист. Що він на власні очі бачу, як знищують українські міста і села, як вбивають мирних жителів, не шкодують ні жінок, ні дітей. На війні дуже добре видно, хто є хто. Хто боїться пострілів, а хто бере на себе відповідальність і веде інших за собою.

Віталій К. каже: «Я зараз вважаю себе стовідсотковим українцем. Бо воював за Україну, захищав її дітей. Бо кров за неї пролив. Почуваюся українцем більше, ніж будь-який хлопець, що порошу не нюхав. Мої побратими тепер - це реально моя сім'я. А Україна – моя батьківщина».

Часто кажуть: "У перемоги сотня батьків, а поразка – завжди сирота". На щастя, про військову поразку України в 2023 році говорити не приходиться. Наша оборона поки росіянами не була зламана, а нашому супротивникові не вдалося реалізувати навіть власну програму-мінімум: вийти на адміністративні кордони Донецької області. Проте багато хто з наших співвітчизників інтерпретує це як умовну «поразку» і відсутністю достатньо яскравих перемог. Зіткнувшись із розбіжністю між бажаним і дійсним, Україна зайнялася пошуком винних, так званої «української сироти» (умовної поразки). Якій можна інкримінувати будь-які проблеми та невдачі під час великої війни з РФ від 2022.

Старший науковий співробітник Гудзонського Інституту Люк Кофі зауважує: «Ми повинні бути готовими, що ця війна може тривати роками, і хоч мені неприємно це говорити, але це реальність, і ми повинні так міркувати. Ми маємо почати планувати на довгострокову перспективу і дати українцям зброю, необхідну їм для перемоги, а не лише зброю, необхідну для виживання». На його думку, обіцяючи, що 2024 рік буде вирішальним, Банкова в Києві робить стратегічну помилку, оскільки очікування швидкої перемоги може створити хибне враження, що Україна недостатньо працює в цьому напрямку і тому не може виграти війну. Західні держави повинні зрозуміти, що допомагаючи Україні, вони захищають себе. Бо в пер-

спективи доведеться воювати їм самим...

Західним партнерам пора змінити своє ставлення до цієї війни і потрібно почати говорити про більш глобальну небезпеку Путіна для нас, для Європи і США, для НАТО. Люк Кофі: «Якби ми хотіли, щоб 2024 рік був вирішальним, ми б давно відправили в Україну сотні літаків F-16, сотні далекобійних ATACAMS, набагато кращих засобів електронної боротьби, більше танків тощо. Якщо ми зрозуміємо, що проблема в ревізіоністських цілях Москви, то у нас вже була політика стримування, яка тривала близько 45 років». Сподівання на те, що переговори з Росією можуть принести користь Україні - є наївними, пишуть оглядачі «Foreign Affairs».

Від 24 лютого 2022 року до 24 вересня 2023 р. УВКПЛ зафіксувало 27 449 втрат серед цивільного населення України: 9 701 загиблий і 17 748 поранених. За заявою УВКПЛ, ООН вважає, що реальна кількість втрат серед цивільних осіб значно вища. Через інтенсивні бої на окремих територіях України та в окупації отримання інформації відбувається із затримкою, а також багато повідомлень про втрати серед цивільних осіб потребують підтвердження. Зокрема, потребують уточнення дані з Маріуполя Донецької області, Лисичанська, Попасної та Сєвєродонецька Луганської області, де було зафіксовано численні випадки загибелі й поранення цивільних осіб.

Насправді, прагнення Кремля змінити весь міжнародний порядок шляхом насильницького конфлікту можуть бути більш амбітними зараз, ніж навіть рік тому. Настав час переходу до довгострокової стратегії, яка посилить і підтримає тиск на режим Кремля, переконані міжнародні аналітики. Стимування Росії принесе Україні тільки кори-

сть, хоча може здатися менш грандіозною метою, ніж гучна перемога на полі битви, йдеться в статті в «Foreign Affairs». Журналісти міркують, що для того, щоб заохотити продовження підтримки Заходу, Київ повинен базувати свої аргументи на політиці стримування Росії, наголошуючи на тому, що перемога над Росією є загальними інтересами Західних країн і України.

За 24 місяця повномасштабного воєнного протистояння на фронтах в Україні багато що змінилося. Візьмемо до уваги метаморфози пов'язані з трендами, що домінують у нашому публічному просторі. З уявленнями про допустиме та неприйнятне, про дозволене та табуйоване. Про те, що можна озвучувати у розпал великої війни, а чого не можна. А ще про українську цензуру.

Рік тому вважалося неприпустимим розглядати будь-які сценарії завершення війни, крім беззаперечної перемоги з виходом на межі 1991 року. Згідно із загальним переконанням, наша перемога була гарантована самою історією – і будь-який вияв скепсису межував зі зрадою та роботою на Кремль. Навіть теоретичне припущення того, що Україна може не досягти бажаного, асоціювалося з підливними ворожими ІПСО.

Але наприкінці 2023-го взяв гору зовсім інший тренд. Тепер вважається добрим тоном постійно нагадувати про відкритий фінал війни, ризики поразки та загибель бійців на фронті. Як приклад, сумарні втрати армії РФ на кінець 2023 року складають більше 350 тис. осіб. Втрати у ЗСУ оцінюються американцями у 124 500 осіб, зокрема 15 500 загиблих. При цьому «українці, як і раніше, єдині в тому, що десятки тисяч людей охоче приходять до призовних пунктів, щоб записатися на військову службу». Тоді чому у СМІ весь 2023 рік критикували негативну роботу призовних пунктів, ухилення від мобілізації та непомірне збагачення працівників військкоматів? Чому упродовж двох років великої війни і загальної мобілізації в Україні й досі

не існує чітких правил демобілізації?

Минаючи цензуру, головнокомандуючий ЗСУ - В.Залужний у своїй колонці на «The Economist» написав, що війна з Росією переходить на новий етап: «позиційна» боротьба зі статичними та виснажливими боями. Щоб перемогти в ній, потрібні високі технології та добре підготовлені бійці. Що таке "позиційна" війна? Її ще називають «траншейна війна», в якій збройна боротьба ведеться переважно на суцільних, відносно стабільних фронтах з глибокоешелонованою обороною. Як правило, характеризується високою щільністю військ і розвиненим інженерним забезпеченням позицій. Під час ведення «позиційної війни» військово-політична і стратегічна обстановка залишаються стабільними впродовж тривалого часу. Військові дії з обох сторін послідовні і мало результативні, наступальні операції неефективні, і навіть при сприятливому завершенні призводять до обмежених результатів. Стратегічною метою позиційної війни стає демографічне і економічне виснаження супротивника.

Перехід до «позиційної війни» пояснюється нездатністю (при існуючому балансі сил і рівні розвитку зброї та військової техніки) обох сторін здійснювати прориви в обороні суперника, або розвивати тактичні прориви в оперативні. Чим «траншейна» війна небезпечна для України, і які переваги надасть Росії? Це дозволить Росії відновити свою військову міць, що зрештою загрожуватиме ЗСУ та самій Україні. Путін хоче перевести війну в розряд артдуелів, якихось окремих перестрілок – це його мрія. Тоді він зможе перемогти Україну, тоді він зміцнює свою владу в середині РФ та зберігає її на невизначено довгий час. Це дуже сумний сценарій. А потім можливо буде якесь перемир'я, це і є загальним планом В.Путіна.

За словами генерала В.Залужного, для перелому у війні потрібно зробити п'ять кроків. Зокрема, подолати перевагу ворога у повітрі, покращити можливості прориву

мінних перешкод, посилити контр батареїну боротьбу, забезпечити ефективну підготовку українських резервів та підвищити ефективність радіоелектронної боротьби. Також головнокомандувач ЗСУ В.Залужний зауважив, що західні країни й досі утримуються від надання Україні необхідних та найновіших озброєнь. «Позиційна» війна затягне процес звільнення окупованих територій. Для того, щоб прорвати створену росіянами лінію оборони, вже не достатньо того озброєння, яке має Україна...

Декілька слів про українську цензуру під час великої війни в Україні. У квітні 2023 року низка нардепів ВР під виглядом боротьби з «ботофермами» (несправжніми користувачами соцмереж) запропонувала карати українців за критику влади у соцмережах. Запропонованим законопроектом передбачалося запровадження штрафів та позбавлення волі за дописи в соцмережах, які нібито завдають шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, національній, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Авторами законопроекту виступили скандальні нардепи Георгій Мазураш, Сергій Кузьмич, Максим Павлюк, Михайло Лаба та Олег Арсенюк. В середині червня 2023 Комітет з питань правоохоронної діяльності рекомендував Верховній Раді внести цей законопроект до порядку денного...

Основними порушеннями свободи слова в Україні під час повномасштабної війни від 2022 р. опитані журналісти назвали відмову посадових осіб надавати медіа чи громадськості суспільно важливу інформацію, цензурування готових матеріалів або заборона їх оприлюднювати, відмову журналістам в акредитації, фізичні погрози, загрозу життю в зоні бойових дій, зменшення фінансування ЗМІ тощо. Станом на лютий 2024 року 45% опитаних ІМІ журналістів вважали, що стан свободи слова в Україні у 2022-2023 роках погіршився.

Українська журналістика – як зріз українського суспі-

льства – пережила величезний струс, найбільший із 1991 року. Для одних цей струс означав руйнування, знищення видань і втрату місць роботи. Для інших це був поштовх до змін, імпульс до пошуку, до нової, більшої активності та майстерності. Як і багато інших кризових ситуацій, велика війна стала для українських ЗМІ можливістю для розвитку і здобутків.

Секретар Ради нацбезпеки та оборони (РНБО) Олексій Данілов наприкінці 2023 року визначив, що наступ Сил оборони України не виправдав надій. У травні 2023 кожен українець хотів, щоб війна закінчилася якнайшвидше. Надії були, але вони не виправдалися. Те, що ми 2 роки захищаємо нашу країну, – це вже велика перемога, правда ми були "надто оптимістичними". Втім, відмінником на полі бою бути не можна, а ситуація дуже складна. Люди іноді роблять помилки. Такої війни, що є в нашій країні, не було ні в XX, ні в XXI столітті.

Військові аналітичні дослідники, майже одноставно вважають, що Західним партнерам треба збільшити постачання заявленого озброєння. І має бути додаткове озброєння, яке може стати «game-changer» (дії, що змінюють результат) на полі бою. Чи є у наших партнерів такі ресурси? Так, є. Давайте будемо відверті, Україні надається використана техніка, яка була вироблена декілька десяти років тому. Є новітнє озброєння, яке Україні поки що не надавалося. Ми сподіваємося, що власне такий сигнал з України можливо спонукає наших партнерів все-таки розпочати надання нам більш сучасного озброєння

Власне, це не новина для наших партнерів, що війна в Україні йде на виснаження і російський бліцкриг (блискавична війна) 2022 р не вдався. Це було зрозуміло через перші пів року війни повномасштабного вторгнення Росії в

Україну. У 2024 році постає питання в тому, у кого більше ресурсів і наскільки цих ресурсів вистачить. Захід абсолютно чітко розуміє, що він не може дати програти Україні і виграти РФ, тому що це буде нести великі наслідки для світового порядку.

*...Ми й не знали, що так її любимо,
Що так в серці вона нам болітиме,
Коли ворог задихає згубою
Й кров ллється бурхливими ріками.*

*Ми прозріли - ми дуже цінуємо
Кожним містом та кожною людиною;
Зізнаємось - ми так її любимо,
Ми пишаємось своєю Україною!*

«Позиційна» війна про яку розповідав В.Залужний не призведе до просування українців на фронті на початку 2024 року і може демотивувати військових. Наочним прикладом цього він називає багаторічну війну (від 2014 р) на Донбасі, котра йде 10 років. Україна втратила час. У нас у 2014-2015 роках були патріотично налаштовані люди, але не було достатньої кількості зброї. На початку 2024 року, якщо навіть прийде «воєнне залізо», патріотичних людей в достатній кількості вже немає. Нам навіть на кінець 2023 року (на жаль), не дали весь необхідний обсяг снарядів...

Можливо керівники Західних країн бояться В.Путіна, принаймні вважають ризики неприйнятно високими, щоб перемагати його на полі бою в Україні. І це серйозно посилює Путіна всередині, це серйозно знімає ті сперечання, що виникли в елітах. Автори книги думають, що єдиного плану, як вплинути на Росію, у Заході й досі немає. Брати участь у «позиційній» війні Росія зможе десятиліттями, бо у неї не обмежені ресурси. Путін хоче перевести війну в розряд артдуелей, бо якихось окремих перестрілок – це його мрія. Тоді він має шанс на перемогу, тоді він зміцнює свою владу та зберігає її на невизначено довгий час. Пізніше він захоче якогось перемир'я. Це дуже сумний сценарій.

рій і саме він є загальним планом Путіна

Автори українських «похмурих прогнозів» позиціонують свій песимізм як ознаку дорослості та протиставляють його інфантильному шапкозакиданню в дусі єдиного телемарафону по TV. Зростаюча зрадофілія в Україні яка ще недавно була неприйнятною, зараз стає модною. Ще у першій половині 2023 р. вважалося неетичним та непристойним коментувати ситуацію на фронті, якщо не служиш в армії та перебуваєш у глибокому тилу. Якщо ви не військові, ви не можете і не повинні оцінювати доцільність оборони (наприклад) Бахмута чи результативність українського контрнаступу на Півдні країни. Бо у вас немає ні відповідної компетенції, ні морального права судити про успіхи чи невдачі ЗСУ. У 2022 р. це здавалося аксіомою. В кінці 2023 р. дилетанти у цивільному почали вважати себе українським Клаузевіцем та розмірковувати про стратегію ЗСУ, не ризикуючи зіткнутися з громадським осудом.

На початку грудня 2023 року газета «The Washington Post» опублікувала матеріал про те, чому літній наступ України 2023 не приніс очікуваного результату США. Військовий аналітик «Bild» Юліан Репке зробив заяву: «Український контрнаступ 2023 року став одним із найбільших стратегічних прорахунків адміністрації США за останні десятиліття. Адміністрація Байдена вводила в оману Україну, мир і себе близько півроку, перш ніж усвідомила реальність». Початок зими 2023 року приніс свої сюрпризи. 5 грудня 2023 року військові аналітики написали про просування росіян на флангах фронту під Авдіївкою. Посилились російські атаки під Бахмутом. Експерти кажуть, що у РФ почали застосовувати потужні модернізовані "Шахеда", які можуть знищити половину 5-етажної будівлі. У збитих БПЛА виявили майже по 40 кг термобаричного заряду із трьома підіривниками.

У першому кварталі 2022 року, українська аудиторія була готова оголосити кремлівським агентом будь-кого, хто заїкнунвся б про українську корупцію. Через рік (у першому кварталі 2023), випасти з тренду в розпал кровопролитної війни в Україні – значить із високою ймовірністю навартися на звинувачення в зраді та отримати тавро ворожого запродавця. Відповідно, оптимальною лінією поведінки в публічному просторі стає конформізм і чітке дотримання кон'юнктури. Наприклад, усі починають писати назву країни-агресора з маленької літери – і ви також переходите на нову орфографію. Усі шукають витоки нинішньої війни у Пушкіна або Толстого – і ви теж шукаєте їх там. Усі забувають про українську корупцію – і ви про неї теж забуваєте. Але якщо владні радника президента Зеленського починають згадувати про українську корупцію – і ви копіюєте їхні висловлювання. Ніхто не розглядає сценарій програшу України у сьогоднішній війні – і ви також його не розглядаєте. Коли урядові посадовці починають обговорювати можливість воєнної поразки – і вам потрібно не відставати від інших... Чому так?

Звичайно, регулярна зміна трендів і прагнення їм наслідувати були характерні для нашого публічного простору й до повномасштабної війни 2022. Але якщо раніше випадання з тренду могло позначитися на кар'єрі, на заробітку та колі спілкування, то після 24.02.2023 року ставки різко зросли. Ви можете озвучувати ірраціональні та алогічні речі. Ваша власна думка і готовність публічно її відстоювати стають джерелом потенційних ризиків. Припустимо, сьогодні ви зі своїм непопулярним поглядом випали з тренду і зазнали соціального осудження як зрадник. Навіть якщо завтра озвучене вами новина виявиться «супер трендом», це не відшкодує тих іміджевих втрат, яких ви зазнали вчора. В Україні воєнного часу тренди означають набагато більше, ніж будь-які вітчизняні закони. Тож слідкуйте за тим, що меседжі вкидають у наше інфорполе.

СКЛЯНИЙ БУДИНОК ВЛАДИ

Український журналіст та політичний оглядач Михайло Дубинянський переконаний, що у 2024 році москалі вигадують нові напрямки своєї пропаганди, наприклад 2-і теми: Перша тема, яку активно буде експлуатувати Москва – це посилення української мобілізації. Друга тема, яку Кремль почне ретельно розкручувати з весни – це легітимність президента В.Зеленського при владі. Чергові, восьмі за рахунком з моменту проголошення незалежності України, вибори президента України були заплановані на 2024 рік. Але велика війна змішала всі плани. Провести повноцінні вибори на тлі активних бойових дій нереально, а п'ятирічний президентський строк В.Зеленського спливає в травні 2024-го. А ще зміст напрямків московської пропаганди може докорінно змінюватись, в залежності від подій на фронті. А ще треба визначатися із депутатами ВР України.

До речі, статус парламенту в подібній ситуації детально прописаний в українській Конституції: «У разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України під час дії воєнного чи надзвичайного стану її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після скасування воєнного чи надзвичайного стану», то про президента там нічого не сказано. Це відкриває простір для різночитань та усіляких спекуляцій.

З одного боку, згідно з Основним Законом, президент України обирається на п'ять років. З іншого боку, згідно з тим самим Основним Законом, президент України виконує свої повноваження до вступу на посаду новообраного президента. Правда у вітчизняній історії вже був прецедент президента Л.Кучми, який затримався на Банковій через переголосування другого туру президентських ви-

борів 2004 р. Але то був мирний час, а В.Зеленський очолює Україну в розпал великої війни та виступає пріоритетною мішенню для інформаційних атак противника.

Автори книги розуміють, що творці української Конституції не вірили в реальну можливість повномасштабної війни і тому не приділили достатньо уваги всім теоретичним нюансам. А ще ми розуміємо, що дух Основного Закону важливіший за букву. Але, на жаль, це не означає, що після формального завершення п'ятирічної каденції у В.Зеленського не виникне жодних проблем із публічною легітимністю.

Закарбницька війна, розпочата Росією проти України у 2014 році та продовжена повномасштабним вторгненням у 2022 році, принесла на українську землю багато страждань, загибель сотень тисяч людей, у тому числі вбивство дітей, руйнування міст і цивільної інфраструктури, спричинила наймасовішу від часів Другої світової війни міграційну кризу та поставила Україну на межу гуманітарної катастрофи. А відповідно до релігії, патріарх РПЦ Кирил Гундяєв та Російська православна церква були і залишаються одними із головних творців і пропагандистів ідеології «руського міра», яка передбачає винятковість «російської цивілізації» в порівнянні з іншими. Прикриваючись гаслами «захисту російської мови», «денацифікації» та «десатанізації» України, російські військові та окупаційна влада втілюють на тимчасово окупованих територіях України ідеологію «руського міра», вбиваючи мешканців із проукраїнськими поглядами, винищуючи інтелігенцію, вчиняючи масові злочини проти цивільного населення.

Очевидно, що в травні 2024-го глава держави Зеленський стане вразливішим. У його ненависників з'явиться

новий улюблений аргумент та новий привід для хейту (пустий коментар, за допомогою якого вас хочуть образити) в соцмережах. За діями Зеленського стежитимуть уважніше, ніж раніше. Його рішення оскаржуватимуть охочіше, ніж раніше. І за будь-які помилки та прорахунки йому доведеться платити більшу ціну, ніж раніше. Образно кажучи, президентська резиденція на Банковій стане «скляним будинком», в який за бажанням завжди можна буде кинути камінь. Причому більшою вразливістю гаранта скористаються не тільки в Росії – «мисливці» знайдуться і в Україні.

Мабуть про "не легітимність" Зеленського не будуть розмірковувати люди, які довіряють главі держави. Бо він сьогодні зберігає позитивний баланс довіри (та недовіри). І, звісно, наративи російської пропаганди не вплинуть на тих людей, які щиро симпатизують гаранту. А ядро вірних шанувальників у Зеленського збережеться в будь-якому разі. Та автори книги звертають увагу й на іншу сторону медалі, припустимо, В.Зеленський був (і є) антипатичним пеній частині українців (70%:30%). Їх завжди дратував його бекграунд (фон або задній план) шоумена та його похід у політику. Навесні 2019-го певна частина українців голосували проти кандидата «ЗЕ» і довго переживали через його перемогу на виборах. Вони негативно оцінювали його діяльність на посту президента до 24.02.2022 р. А коли велика війна з В.Путіним надала В.Зеленському героїчного ореолу, ця частина вважала це за найбільшу несправедливість.

І ось навесні 2024-го перед українською нацією потає ціле «меню з тез», дбайливо приготованих на кремлівській пропагандистській кухні: "Зеленський більше не легітимний", "Зеленський самовільно продовжив свої повноваження", "Зеленський став узурпатором", "Зеленський не має права керувати державою", "Зеленський навмисне затягує війну" і так далі.

*В горні гартується метал,
В борні гуртується держава,
В ім'я добра, в ім'я життя
Зароджується і твориться слава.*

*У вирі днів, в труді, в свята величні
І наш Хорол не осторонь стоїть –
Оце буття для нього справді звичне
Вже доленосних більше 9-ти століть.
Ми той народ, що бачив правду й кривду,
І мрію вміє втілювати в життя
Ми маємо, нарешті, незалежність
Тож сотворимо ж щасливе майбуття.*

Чи схопитеся ви за ці тези як за довгоочікуваний подарунок долі? Чи спробуєте звести рахунки з людиною, яку завжди недолюбливали і зневажали? Чи почнете бити по Зеленському, скориставшись тим, що давній об'єкт вашої антипатії не в кращій формі? Чи атакуватимете главу держави, який помітно втомився, емоційно вигорів, втратив колишню популярність і на додачу зіткнувся зі звинуваченнями в "нелегітимності"? Чи ви встоїте перед спокусою пожбурити каменем у Зеленського саме тоді, коли він опиниться в «скляному будинку»? Вам стане розважливості, щоб піднятися над давніми особистими образами? Вам стане сили волі, щоби наступити на горло власній пісні? І ви утримаєтеся від ударів по новій болючій точці президента, усвідомлюючи, що це не меншою мірою вдарить по самій державі Україна? Задумайтесь над нашими питаннями.

Після 24 лютого 2022 року активна частина нашого суспільства неодноразово переймалася питанням про те, де закінчується припустима критика влади у воєнний час і починається відверта солідаризація зі зовнішнім ворогом. Ми думаємо, що весна 2024-го окреслить цей кордон досить чітко. Одна річ – критикувати рішення глави держави. Інша – заявляти, що глава держави взагалі не має

права ухвалювати жодні рішення. Одна річ – оскаржувати конкретні кроки чинного президента. Зовсім інша – заперечувати його легітимність.

Якщо в першому випадку об'єктом ваших нападок стає саме гарант, то в другому ви б'єте не так по ньому особисто, як по українській державності в розпал жорстокої війни з Росією. 2024 рік стане тестом на громадянську зрілість і політичну відповідальність для всіх опонентів В.Зеленського. Але, крім того, він стане важливим тестом і для «скляного будинку» на Банкової.

Намагання Кремля на початку 2024 р. використати міфи так званої "Великої Вітчизняної війни" (Другої світової війни) для підготовки російської громадськості до тривалої війни в Україні, суперечить нинішньому рівню мобілізації в Росії та риторичним спробам президента В.Путіна. Російське видання "Фонтанка" опублікувало інтерв'ю з головою комітету з оборони Державної думи Росії Андрієм Картаполовим 9 січня 2024, в якому він заявив, що навіть у "переможні 1944-1945 роки" радянські війська стикалися з труднощами, але перемогли нацистську Германію. Картаполов використав алюзії Другої світової війни, стверджуючи що російські військові продовжують війну в Україні, доки не встановлять "прапор над Рейхстагом" (тобто над Києвом).

Вдавати, ніби навесні 2024-го для В.Зеленського зовсім нічого не зміниться, точно не найкращий вихід із ситуації. Президенту та його команді доведеться змиритися з тим, що публічна легітимність В.Зеленського - таки постраждає. Тому їм треба шукати нові підходи до внутрішньої політики. Знаходити нові шляхи для консолідації українського суспільства. Намацувати нові методи комунікації з опонентами та протидіяти російській пропаганді.

Друга глава

Час гірких розчарувань

НЕВДАЛИЙ КОНТРНАСТУП ЗСУ 2023

Голова Об'єднаного комітету начальників штабів США генерал Марк Міллі та інші старші американські офіцери, які брали участь у плануванні контрнаступу 2023 р, переконували українців зосередити сили в одній ключовій точці в Запорізькій обл.,

а український план передбачав наступ на трьох напрямках, а потім стримування російських сил. За планом українського командування, наступ мав іти на Південь двома різними шляхами до Азовського моря, а також на Сході України навколо обложеного міста Бахмут.

Деякі українські солдати вважали, що американські інструктори не розуміють масштабів конфліктів з російськими рашистами. Солдат 47-ї бригади Степан з позивним "Джокер" розповів, що американці не врахували наявності величезної кількості безпілотників, укріплень, мінних полів і тому подібного в армії РФ, й спершу навіть не хотіли використовувати дронів під час контрнаступу. "Нам довелося вдосконалювати тактику під час самого бою. Ми не могли вести бої так, як нас вчили", – розповів "Джокер". Українські офіційні особи стверджували, що понад 4 000 російських військових було вбито за перші три тижні контрнаступу, подальші втрати ЗСУ засекретили.

Контрнаступ України 2023 не пішов за тим задумом, який оголошувало військове командування ЗСУ. Таку думку висловив політично-військовий аналітик, ветеран АТО, екскомандир роти в батальйоні «Айдар» Євген Дикий. На його думку головною причиною провалу контрнаступу стало запізнiле і недостатнє надходження західної зброї. «Із того, що ми просили у вересні 2022 року, нам дали одну третину через рік, приблизно у вересні 2023-го. Ось танки Abrams цьому яскравий приклад. Їх було обіцяно минулої осені 2022 – вони приїхали осінню 2023 року. Я процитую генерала Бена Годжеса, колишнього команду-

вача сил США в Європі, який прямо заявив, що з таким ресурсом, який надали Україні, його б армія навіть не почала наступ», – пояснив Дикий. Але Україна не просто почала контрнаступ, а весь літньо-осінній період 2023 р. активно наступала.

До слова, колишній директор ЦРУ та екскомандувач міжнародними коаліціями в Іраку та в Афганістані генерал Девід Петреус теж вважає, що українці не змогли досягти того прориву, на який усі сподівалися у наступі влітку 2023 року через недостатні поставки Києву озброєння..., насамперед американського.

«І в ході цього мало того, що ми звільнили якісь малі території, ми ще зруйнували російські укріплення, які вони 9 місяців будували. І зараз ЗСУ перебуває в середині другої лінії з тих трьох, що вони набудували. Так, росіяни не посипались, але вони поступово прогинаються», зауважив екскомандир «Айдару» - Є.Дикий.

Як повідомлялося, президент В. Зеленський визнав, що літній контрнаступ ЗСУ у 2023 році не приніс бажаних результатів, проте українські захисники не відступають. Нагадаємо, що колишній голова Служби зовнішньої розвідки, генерал Микола Маломуж розповів, що в найближчі три-п'ять місяців може розгорнутися театр бойових дій зі звільнення ЗСУ півдня України.

На початку осені 2023 року В.Зеленський публічно пообіцяв, що Україна продовжить контрнаступ перед зимою, коли погода ускладнить будь-які просування. Однак у жовтні 2023 війська 47-го полку раптово були перекинуті на схід, щоб захищати північний фланг Авдіївки. Разом з ними пішла і західна зброя бригади, це німецькі танки «Леопард» і американські БМБ «Бредлі» тощо. Передислокація до Авдіївки стала несподіванкою для вищезазначеної бригади, але це

також стало сигналом про те, що операція в Запоріжжі заморожена до кінця 2023 року. В. Зеленський визнав, що довгоочікуваний контрнаступ влітку й восени 2023 р. не приніс очікуваних проривів, але наголосив, що Україна не відступить від своїх планів.

Що пишуть західні медіа та як пояснюють, чому український контрнаступ не вдався і що все пішло не так, як очікувалось. Головна тема західних СМІ в осінні місяці 2023 р: «Великий український контрнаступ на Запоріжжі, на який покладали великі надії як в Україні, так і на Заході, схоже не досяг всіх поставлених цілей». Західні ЗМІ одне за одним почали писати про "згортання контрнаступу" і перехід до оборони. Чому українцям не вдалося прорвати лінію оборони РФ на півдні своєї держави, хто винний і чого очікувати далі?

На думку західних аналітиків та журналістів, офіційний Київ та наші союзники потрапили в пастку власних завищених очікувань від результатів літнього контрнаступу 2023, але кампанія не принесла вагомих результатів, які були б видно на карті. Як приклад, у листопаді 2022 р. радник очільника Офісу президента Михайло Подоляк запевняв, що через 6 місяців поїде до Ялти і розповість про вільний Крим. А керівник розвідки Кирило Буданов тоді ж, у листопаді 2022-го, говорив, що війна в Україні може закінчитися до літа 2023 року. Він також прогнозував, що до кінця весни 2023 року ЗСУ увійдуть до Криму.

Як зазначив колишній екснардеп ВР, а зараз військовий 109-бригади територіальної оборони Єгор Фірсов – такі заяви демотивували захисників на фронті. «Це зрозуміло: люди не залізні, вони втомлюються і їм потрібна перспектива. Коли перспективою спочатку малюється - звільнення Криму, а потім обвалюється український (літній) контрнаступ 2023, то наступні заклики української влади "втримати Авдіївку" – це демотивує», каже Фірсов.

Кінець 2023 р, збройні сили України на Херсонському напрямку утримують зайняті позиції на лівобережжі Дніпра. Тим часом окупаційна російська армія не залишає спроб оточити Авдіївку на Донеччині. Керівник служби зв'язків з громадськістю 47-ї бригади Дмитро Лазуткін розповів про успіхи ЗСУ біля Степового неподалік Авдіївки. За його словами, українські захисники в контратаках змогли відтіснити російських окупантів в районі цього населеного пункту. Розлючені російські окупанти завдали чергового ракетного удару по Києву, застосувавши 10 ракет (зенітні керовані ракети С-400, крилаті ракети "Іскандер"). Силами та засобами ППО України знищено усі ракети. Авіаційних ударів зазнали Новомихайлівка та Костянтинівка Донецької області. Під артилерійським вогнем опинилися понад 130 населених пунктів Чернігівської, Сумської, Харківської, Луганської, Донецької, Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областей.

Видання «The Washington Post» опублікувало аналіз підготовки до українського контрнаступу. Стаття є по суті "розбором польотів" у стилі "хто винен" і "що робити". А ще це видання повторює те, що розповідав екскомандир роти в батальйоні «Айдар» Євген Дикий, але іншими словами. Видання зазначило, що під час телефонної конференції пізньої осені 2022 року, після того як Київ відвоював Харківщину та Херсон, очільник Пентагону Ллойд Остін розмовляв із генералом Валерієм Залужним. Останній сказав, що йому потрібно 1000 броньованих машин і 9-ть нових бригад, навчених у Німеччині та готових до бою. "Я зробив великий ковток, почекав і потім відповів: Це майже неможливо», сказав Л.Остін пізніше своїм колегам. Трохи пізніше, у грудні 2022 року в британському журналі «The Economist» головком ЗСУ В.Залужний заявив, що для

успішного контрнаступу 2023 року йому потрібно 300 танків, 600-700 БМП, 500 гаубиць та багато снарядів.

Після Нового (2023) року у тому ж виданні запевняли що Україна отримала не 1000 штук, а 1500 броньованих машин. Щоправда з'ясувалося, чимало з них перебували у несправному стані. "Вони (українці) отримали все, що їм обіцяли, вчасно", — сказав один високопоставлений чиновник США. У деяких випадках, за словами офіційних осіб, Україна не спромоглася завчасно розгорнути західну техніку, критичну для наступу. ЗСУ утримували її в резерві та виділяла підрозділам, які не брали участь у контрнаступі.

Далі українська сторона постійно скаржиться на відсутність авіації, далекобійних ATACMS, здатних вражати глибокі тили ворога тощо. Західні партнери не спішили задовольняти потреби України. Лише в травні 2023, напередодні контрнаступу, Британія оголосила, що надасть ракети великої дальності «Storm Shadow», але у другій половині 2023 року.

В кінці 2022 р, керівництво ЗСУ створило нові бригади, і відправило десятки тисяч солдатів на Захід для підготовки і перепідготовки. Однак, як розповіли наші бійці в коментарі «WP», процес навчання в Європі не враховував усіх реалій великої війни в Україні. Наприклад, українські солдати привозили із собою власні дрони, щоб відточити навички. Європейські інструктори на перших етапах відхиляли прохання про інтеграцію програми навчання по управлінню дронами, оскільки вони не входили до початкового плану підготовки. Через деякий час ця програма все ж таки була додана після вимог з боку України.

Українська влада планувала розпочати свій контрнаступ, щонайпізніше у травні 2023. Але тут завадив ще один фактор – погода. Весняні дощі та бездоріжжя стали на заваді рух техніки, тому контрнаступ довелося відкласти. Автори нашої книги звертають увагу на те, що такі слова дивно звучать з вуст українського керівництва.

Складається враження, що ці люди «прилетіли з Марсу» і не знали, що по весні в Україні завжди йде дощ і настає бездоріжжя.

"Тим часом оборона ворога зміцнювалася. Американські військові чиновники були налякані, побачивши, що російські війська використали ті тижні у квітні та травні 2023, щоб встановити значну кількість додаткових оборонних споруд та замінювати всі підходи, щоб унеможливити наступ українських військ", пишуть у WP. Тож контрнаступ ЗСУ розпочався 4 червня 2023 – набагато пізніше, ніж очікували у Вашингтоні. Далі йде повторювання раніше описаних фактів про «удар одним кулаком через окуповані території до Азовського моря. Проте українське військове керівництво вирішило, що розміщення занадто великої кількості військ в одній точці на Півдні зробить сили на Сході вразливими та дозволить росіянам окупувати додаткову територію.

У березні 2023 року німецьке видання «Bild» писало про нібито суперечку між В.Зеленським і В.Залужним щодо доцільності утримання Бахмута. Президент у цей час публічно неодноразово наголошував, що Україна триматиме "фортецю Бахмут". Такій ідеї не були раді на Заході. Українська влада запевняла, що оборона Бахмута необхідна для перемелювання російської армії. У "м'ясних штурмах" росіян біля Бахмута, за інформацією «Sky News», станом на червень 2023-го Росія втратила понад 60 тисяч своїх військових убитими й пораненими.

Українська влада у кінці 2023 року припускала, що велика війна триватиме до кінця 2024 року. Нам потрібні певні базові витрати для заохочення повернення українців із-за кордону, а для цього потрібен час. До кінця прогнозованого періоду 2027 року: "в Україну не повернуться близько 2 млн наших біженців, вони залишаться в Європі".

Як ми бачимо із вище викладено, кожна сторона звинувачувала іншу в помилках або прорахунках. "Військові чиновники США дійшли висновку, що Україна не дотримується базової військової тактики, включаючи використання наземної розвідки для визначення щільності мінних полів. Українські високопосадовці заявили, що американці не розуміють, як сучасні засоби, в тому числі безпілотники змінюють поле бою", пишуть журналісти WP. Вони вказують на те, що головнокомандуючий ЗСУ В.Залужний "змінив раніше намічений план після перших невдач ЗСУ". За інформацією «WP», на 4-й день літнього контрнаступу 2023 В.Залужний повністю відмовився від попереднього «американського плану» і повторив помилку керівництва російської армії, утворивши в цьому контрнаступі штурмові «м'ясні батальйони», де загинули тисячі українських бійців. Російські пропагандисти швидко "охрестили" цю тактику уже українським "м'ясним штурмом". Правда Міністерство оборони та ЗСУ запевняли – українські втрати мінімальні і навіть не йдуть у порівняння з російськими.

Старший науковий співробітник Міжнародного інституту стратегічних досліджень із кіберпотужності та майбутніх конфліктів Франц-Стефан Гаді у коментарі «Business insider» заявив: «Питання полягає в тому, в який момент ви використовуєте такі порівняння. Ви берете до уваги якість підготовки бійців української армії і військових та злочинців армії РФ. Які недосвідчені та небоєздатні, тому у них такі великі втрати. Кожен командир ЗСУ повинен берегти своїх бійців».

До серпня 2023 року американський колега генерала В.Залужного, генерал армії США Марк Міллі теж висловлював певне розчарування. Він говорив Залужному: "Що ти робиш", зазначають видання. У відповідь В.Залужний чітко окреслив свої претензії: відсутність повітряного прикриття, нехватка танків, важкого озброєння і снарядів та протиповітряної оборони. В цей час, командувач збройни-

ми силами США в Європі генерал Крістофер Каволі тижнями не міг зв'язатися з головнокомандувачем України В.Залужним через напруженість. Правда спостерігачі казали, що В.Залужний не хотів розмовляти з генералом Крістофером Каволі.

Рішення утримувати Бахмут «у будь який спосіб» призвело до того, що деякі з найкращих військ України, такі як 24-та механізована бригада та 80-та десантно-штурмова бригада, були розбиті «в нуль» на перших стадіях контрнаступу та впродовж літа. Набагато менш досвідчені війська, про які ми вже писали, це 47-ма механізована бригада, де 70% відсотків солдат не мали попереднього бойового досвіду боїв, не могли вдало протистояти московській імперії зла.

Глава Міністерства закордонних справ України Дмитро Кулеба визнав, що у світі нарастають скептичні настрої щодо перспектив перемоги України, такі «голоси стали дедалі голоснішими». Більшість західних політиків відкрито не стверджують, що Україні слід просто відмовитися від боротьби, але песимізм, підкріплений нібито прагматичними аргументами, несе в собі ясні стратегічні наслідки, які одночасно небезпечні та неправильні. «Скептики», за словами міністра, очікують значного зниження підтримки Києва в найближчі місяці, багато говорять про втому від конфлікту і похмурі перспективи ЗСУ.

Статистика каже. Не всі готові воювати, не всі вміють воювати. Людей треба було навчити та обстрілювати. А в літній контрнаступ 2023 року послали новостворені бригади без бойового досвіду. Що ви хочете від людей з не обстріляних бригад? І тому це теж був прорахунок, – розповідав український режисер, а зараз командир штур-

мової роти у 47-й бригаді Олег Сенцов. Як приклад, замість того, щоб здійснити прорив на 14 кілометрів у перший день літнього контрнаступу ЗСУ, бійці «тупцювалися на місці» а пізніше просунулися на 19 км протягом 6 місяців. Далі, у перші 24 години контрнаступу ЗСУ планували досягти села Роботине. Проте на звільнення цього села знадобилося близько 12 тижнів.

Коли плани контрнаступу розходяться з ділом, нам обов'язково треба послухати українських військових. До початку червня 2023 року ЗСУ не отримає від західних партнерів 300 танків і 700 БМП, які генерал В.Залужний називав необхідними для успішного контрнаступу. Танків було орієнтовно вдвічі менше, частина з них були старими Leopard-1 з легкою бронєю. Навіть за умови модернізації вони технічно ближче до оновлених Т-72, ніж до сучасних Leopard-2А. Сучасних важких танків НАТО було кілька десятків, а важких БМП не прислали зовсім. Тож керівництву ЗСУ довелося посилати в бій радянську техніку і легкі західні броньовані машини, які не повністю підходять для контрнаступу. Перед командуванням ЗСУ було поставлене непросте завдання, як із наявними засобами досягти успіху на фронті, де ворог очікує атак.

З початком українського контрнаступу Росія перекинула гелікоптери на бердянський аеропорт. Станом на 13 червня 2023 там перебували щонайменше 27 гелікоптерів: 5 шт. Ка-52, 9 шт. Мі-8 або Мі-24 та 13 шт. Ка-29. На думку британської розвідки, таким чином Росія могла отримати тимчасову перевагу в повітрі. Західних літаків у ЗСУ не було, росіяни панували в повітрі... ЗСУ почали діяти створеними 12 бронетанковими бригадами, 9 з них були підготовлені та оснащені Західними країнами-партнерами вищезазначеною технікою. За перший тиждень активних бойових дій Україна залучила три з 12 підготовлених бронетанкових бригад, основні сили були зосереджені в районі міста Оріхів та селища Велика Новосілка.

Вісь наступу була спрямована вздовж автомобільної дороги Т-0408 на село Роботине, а потім на важливий транспортний вузол - місто Токмак.

І тут трапився форс-мажор, 6 червня 2023 р. російські військові підірвали греблю Каховської ГЕС. Спричинений ними розлив Дніпра унеможливив український річковий десант на лівий берег та дав можливість російському командуванню перекинути резерви розташовані вздовж лівого берега до зони бойових дій. Та все ж контрнаступ ЗСУ продовжувався. Основні напрямки удару були в Донецькій, Запорізькій та інших областях.

Перша значна спроба прориву російської оборони відбулась 8 червня 2023 року на південь від Малої Токмачки підрозділами 33-ї та 47-ї бригад ЗСУ, цей прорив обернувся для України значними втратами бронетехніки та живої сили. Наш читач вже знає, що втрата переданої західної техніки, примусила Україну змінити тактику наступальної битви, коли генерал В.Залужний побачив на полі бою згорілу західну військову техніку: американські БМП "Бредлі", німецькі танки "Леопард", підбиті росіянами машини розмінування вкривали поле бою. А ще кількість загиблих і поранених бійців ЗСУ, він зрозумів: «Треба терміново міняти тактику бою». Поступ став повільнішим, пріоритет був наданий виснаженню російських тилів ударами далекобійної артилерії ЗСУ. Український контрнаступ, розрахований на вихід до Азовського моря протягом двох-трьох місяців, майже зупинився.

Відколи лінія фронту стабілізувалась в кінці 2022 р. й до початку українського контрнаступу 2023 р. російські окупанти встигли побудувати ешелоновану оборону в декілька смуг завширшки - до понад 46 кілометрів на певних ділянках фронту. Побудовані смуги оборони простягались від берегів Дніпра - до окупованого Донбасу. Британська розвідка оцінила побудовану російську оборонну лінію як «одну з наймасштабніших в світі».

Один модуль російського універсального мінного загороджувача (УМЗ, машини для дистанційного мінування) може нести від 30 до 120 протитанкових мін або до 2100 протипіхотних мін типу "Лепесток". А таких модулів у УМЗ було 6 штук. Тому площа мінування однієї машини може сягати 30 метрів завширшки та 5 км у довжину. Найгостріше з проблемою розмінування, українські ЗСУ стикнулися на напрямку Таврійському наступу, в Запорізькій і частині Донецької області, Бахмутському напрямку та на Херсонщині. Там росіяни мали півтора року на підготовку до нашого контрнаступу.

Навіть військові з досвідом говорять, що перед ними – нереальна кількість мін, а просування по замінованій ділянці – це дуже повільна справа. Виходить група, по ній починає працювати все – від кулеметів до мінометів, а ще артилерія і дрони-камікадзе... І тут два варіанти: або ти працюєш швидко й покладаєшся на удачу, або ти робиш повільно і ризикуєш бути вбитим...

Колишній командувач сухопутних військ Польщі генерал Вальдемар Скішпчак вважає, що українська армія виявилася не готовою до боротьби з російськими мінними полями. Також ще однією проблемою для України в її контрнаступі стала відсутність переваги в повітрі, що дає можливість російській авіації атакувати колони української техніки та наземну піхоту. 17 червня 2023 року австрійський експерт Томас Купер сказав, що окрім мін, основною новою проблемою для ЗСУ стала комбінація розвідувальних БПЛА «Орлан» з дроном «Ланцет» і ударними гелікоптерами Ка-52. 15 червня 2023 р. президент Чехії - Петр Павел заявив, що справжнього контрнаступу українських Збройних сил ми ще не бачили. Наразі тривають формувальні операції для нових напрямків наступу ЗСУ.

Невдача України в контрнаступі на полі бою призвели до розбіжностей зі США. Кожна сторона звинувачувала іншу в помилках і прорахунках. Американські військові дійшли висновку, що Україна недопрацювала у базовій військовій тактиці, зокрема у використанні наземної розвідки для розуміння щільності мінних полів. Українські офіційні особи заявили, що американці не розуміють, як бойові дрони та інші технології трансформували поле бою. Загалом Україна повернула собі лише близько 200 квадратних миль (майже 518 кв км) території ціною тисяч загиблих і поранених солдат ЗСУ та мільярдів доларів західної військової допомоги лише у 2023 році.

На думку авторів нашої книги, якби наступ в Україні вела американська армія, вона б спиралася на підтримку авіації, яка б розбила укріплення противника ще задовго перед тим, як відправили б піхоту, натомість українські військові потерпають від нестачі авіації, недостатньої кількості бронетехніки та артилерійського озброєння, що веде до вищих втрат на полі бою. Американці «ніколи не воювали б таким чином як ЗСУ», вони б «килимово» розбомбили всі російські мінні поля та лінії окопів «задовго до того, як відправити туди хоч одного солдата». Але в ЗСУ такої можливості не було.

*Вже другий рік в жалобі Україна,
З лиця Землі стираються міста.
Славетний люд Вкраїнський з ними гине,
Життя живих йде з нового листа.*

*Лютує кат - наш ворог ненависний,
Він волі нашої всупереч стає.
Який не є він впертий, ненаситний,
Ми все одно повернемо своє.*

(М.Теніченко, серпень 2023 р).

Армія РФ у найбільш запеклі дні боїв 2022 року використовувала по 60 тисяч боєприпасів (пострілів) за день, тоді як ЗСУ могли відповідати до тисячі снарядів на день,

це приблизно 120 тисяч снарядів на рік. Тож США та Франція почали тиснути на західні оборонні компанії, щоб вони збільшили виробництво снарядів. Більша половина бійців у лавах збройних сил України втомлені і виснажені, немає ротації і ці сили генерал Залужний послав у контрнаступ літом 2023 р. Цитуючи аналітика Роба Лі, видання зазначає, що сьогодні «важко визначити, яка сторона наразі тримає перевагу за відсутності суттєвих територіальних здобутків жодної з них. Обидві сторони зараз відчувують виснаження». Тож не дивно, що російські втрати в Україні вдсятеро перевищують радянські втрати у війні в Афганістані, із-за тих втрат Москва визнала свою поразку. Про втрати в ЗСУ ми вже розповідали...

Головнокомандувач Збройних Сил України генерал В.Залужний зізнався у тому, що він назвав «помилкою», коли, оцінюючи підсумки українського літнього контрнаступу 2023 року, сказав: «Я думав, що великі російські втрати в Україні зупинять Росію і наблизять кінець війни. Це була моя помилка. Росія втратила принаймні 150 тис вбитими. В будь-якій іншій країні це зупинило б війну». Дебати в західних столицях відносно українського контрнаступу велися навколо територій і скільки землі Україна збирається повернути. А ще як закінчити цю війну таким чином, щоб мати міцну безпеку на майбутнє, щоб не зазнати нападу від Росії ще через 3-5 і більше років.

Підсумовуючи аналітичні викладки, автори книги звертають увагу на причини, чому контрнаступ не вдався: Захід надав з запізненням та недостатню кількість зброї, снарядів і техніки для такого масштабу воєнних дій на фронті. Запізнілий початок операції, що дало змогу московітам створити потужні укріплення і мінні поля. Підлив ворогом Каховської ГЕС. Керівництво ЗСУ кинули у бій новостворені бригади, які не мали бойового досвіду, бо інші бійці були дуже виснажені за півтора року боїв. Як би там не було, владі і ЗСУ треба винести уроки із невдач...

Без паритету в небі Сили оборони ЗСУ мають вкрай обмежені можливості для того, щоб розбивати ворожі укріплення з повітря та забезпечувати масовану авіаційну підтримку сухопутних військ. Натомість у росіян така можливість є, і вони сповна нею користуються, завдаючи авіаційних ударів по українцях. Питання постачання Україні літаків F-16 нарешті розблоковано. Проте варто зважати, що, по-перше, західні літаки F-16, за оптимістичними прогнозами, можуть з'явитися в українському небі не раніше весни 2024 р. По-друге, самі собою винищувачі не є «вундерваффе» (дивовижна зброя) – важливо, який саме арсенал озброєння буде передано разом із літаками F-16.

На Херсонщині окрім не достатку авіації та артилерії, гостро відчувається ще одна проблема – брак річкового флоту, розповідає начальник штабу загону спецпризначення "Любарт" Андрій Д'яченко. Замість озброєних та адаптованих під реалії війни річних катерів підрозділи ЗСУ використовують надувні човни, які вдається дістати через волонтерів. Дуже хочеться мати плавучі танки й БТР, але ми розуміємо, що в нас мало танків навіть для наступу по суходолу.

У використанні FPV-дронів Україна спершу пішла вперед, якщо порівнювати з ворогом. Проте Росія швидко перелаштувала та значно розширила своє виробництво, що змусило українських волонтерів бити на сполох. Достатньо уявити собі ситуацію, коли в 2-х окопах один неподалік від одного закопалися військові двох армій Росії і України). Можна відправити штурмувати ворога людей, яких скосять кулеметами, коли вони будуть перебігати через поле. А можна перед атакою запустити для зачистки «FPV-дрон» вартістю \$400 і врятувати значну частину своїх бійців, – розповідає керівниця "Центру підтримки аеророзвідки" Марія Берлінська.

За підрахунками Берлінської, росіяни вже виходять на щомісячне виробництво FPV-дронів у 45-50 тисяч, тоді

як в Україні темпи поки повільніші. Окрім самих дронів, - слід зважати і на боєприпаси до них. Та сторона, в якій буде більше ударних дронів різних типів і класів, та й переможе. Немає значення, скільки буде техніки на землі, бо танки, які виготовляють місяцями і які коштують мільйони доларів, спалюються за секунди дроном, який коштує кілька сотень баксів, – підкреслює М.Берлінська.

Бійці з аеророзвідки зазначають, що відчувається дефіцит не тільки дронів-камікадзе, а й інших безпілотників. І Україна могла б вирішити проблему постачання раніше, однак "проспала" тему, прокинувшись лише в останній місяць 2023 року. Ми досі користуємося безпілотником «Mavic-3», які шукаємо по всьому світу й на які скидаємося грошима самих бійців. Це при тому, що вже рік бійці ЗСУ просять, щоб у них по штату в кожній роті був розрахунок БПЛА, станом після 24 місяців війни немає. Хоча всі дії зараз ідуть під прикриттям БПЛА. А що у москалів по цьому питанні? У них усе добре – літають "Орлани", з якими бійці ЗСУ нічого не можуть зробити, а російські "Ланцети" легко знищують західну техніку. Росіяни швидше за українську владу реагує на потреби армії. Усе, у них вже поставлено на виробництво. У нас це все на плечах українських волонтерів. Чого ж тоді влада і суспільство покладають великі надії на ЗСУ?

Інша проблема, з якою стикаються новосформовані бригади ЗСУ і від якої вони страждають – це брак добре підготовлених командирів середньої ланки. По-перше, їх у принципі бракує, вони часто гинуть та отримують поранення. По-друге, на цих посадах часто опиняються люди без патріотичної мотивації - "піджаки", це синки і родичі депутатів і різних вищих чиновників, після закінчення ВУЗів, вони стали випускники військових кафедр без бойового досвіду і відповідної мотивації. Їх направляють на фронт у бойові частини, де вони стають як мінімум командирами роти (це близько 80 осіб у підпорядкуванні).

Вони не знають, що робити з тією ротою як її тренувати, керувати, виводити на бойові завдання. У підсумку їхнє планування – нуль, підтримки особового складу – нуль, це злочин проти досвідчених військовослужбовців ЗСУ. Бо кожен недостатньо підготовлений боєць на позиції або, ще гірше, не фаховий командир із «піджаків» – це ризик не лише для їхнього власного підрозділу, а й для кожного, хто працює поряд із ним.

Ще є проблеми з тактичної медицини та турнікетами (засіб для зупинки кровотеч) й затяжною евакуацією бійців з поля бою. На жаль в аптечках українських військовослужбовців досі лежать китайські турнікети та неякісні оклюзійні наліпки для відкритих ран, які суттєво знижують імовірність виживання захисників. Жоден із публічних скандалів, що стосується командування Медичних сил ЗСУ, так і не призвів до істотних змін у забезпеченні українських військових і бойових медиків. Хоча деякими бригадам, як переказують волонтери, додатково до китайських турнікетів усе ж видали якісні американські «CAT» і «SOFT».

Окремої уваги в контексті наступу заслуговує евакуація з поля бою – вона уповільнюється як за рахунок браку кейсераків (обладнані для евакуації пікапи), медичної броні, так і за рахунок важкої прохідності позицій. Надання професійної медичної допомоги пораненому бійцю в «золоту годину», попри оптимістичні заяви заступниці міністра оборони Ганни Маляр, є великим дивом. Навіть дві години на вивезення пораненого військового з поля бою до стабілізаційного пункту в останні місяці контрнаступу 2023 року були рідкістю, розповідає волонтерка Оксана Корчинська, яка донедавна працювала в прифронтовому стабілізацийному пункті між Запорізькою та Донецькою областями. Її слова: «Останні півтора місяця евакуація контрнаступу до нашого стабілізацийного пункту була від 2 до 21 години. Бо на нашому напрямку військові йдуть повз (або через) мінні поля і так буває, що довго не можуть винести пораненого»...

ОКОПНА ВІЙНА В УКРАЇНІ

Дуже великі очікування були від літнього контрнаступу 2023 р, про який багато говорили. Читачі бачать, що українські підрозділи: солдати і командири ЗСУ - зробили диво. Тому що за несприятливих фізико-географічних умов, за відсутності переваги в повітрі, без вогневої артилерійської переваги, за наявності глибоко ешелонованих кілометрових мінних полів та суттєво зміцнених фортифікацій – все-таки українські війська трохи потіснили росіян. До тих всіх несприятливих умов на початку контрнаступу 2023, слід додати форсмажор це підрив Каховської ГЕС та відсутності чисельної переваги ЗСУ над російською армією на даній ділянці фронту. А якщо вона і була, то незначна – десь 1:1, 1,2:1 на нашу користь. Це не та перевага, яка повинна бути при проведенні таких наступальних операцій. І те, що зробили військовослужбовці ЗСУ, можливо, жодна армія світу такого не могла б зробити.

На кінець 2023 року ситуація на фронті дуже непроста. Наші воїни стримують атаки ворога та мужньо тримають оборону на Сході та Півдні України. І так вже триває багато місяців 2023 р. Для української сторони склалося кілька негативних факторів в кінці 2023 року: це невдача літнього контрнаступу, зупинка американської допомоги через внутрішньополітичні чвари в Конгресі США, нездатність ЄС забезпечити спільними зусиллями достатню військову підтримку України та помітний перехід російської економіки на військові рейки. Прогнози на 2024 рік: якщо все складеться добре, Україна зможе знову наступати, але навесні 2025 року, а поки Київ починає вести "окопну війну" через зустрічний контрнаступ російських військ.

В кінці грудня 2023 видання «The New York Times» із посиланням на 6 українських військових і морських піхоти-

нців, які брали участь в операціях по форсуванні Дніпра з західного – на східний берег на Херсонщині. Українські морські піхотинці описують операції на східному березі Дніпра (на Херсонщині) як "самогубство" і "марнотратство" через складні умови й великі втрати Сил оборони України. Солдати і морські піхотинці, які брали участь у цьому форсуванні Дніпра, описали цей наступ як жорсткий і марний, оскільки окремі групи українських військ були розбиті на берегах Дніпра (або у воді) ще до того, як досягли іншого (східного) берега. Військові розповіли, що в більшості місць на лівому березі немає де окопатися. Перші підступи, як правило, являють собою болотисті острови, пронизані невеличкими річками, або луки, які перетворилися на трясовину з багнюки і вирв від бомб, наповнених водою.

Найзапекліші бої точилися біля села Кринки на східному березі Дніпра (Херсонщина), де українські війська захопили вузьку смугу рибальських будиночків. Кілька солдатів і морських піхотинців ЗСУ поспілкувалися з журналістами «The New York Times», висловлюючи занепокоєння великими втратами і на їхню думку, надто оптимістичними повідомленнями офіційних осіб української влади про хід наступу на лівобережжі Херсонщини. Президент В.Зеленський та інші офіційні особи заявляли, що морські піхотинці закріпилися на східному березі Дніпра і продовжують боротьбу.

Але це слова двох протилежних сторін: морські піхотинці і військові ЗСУ, які там побували, кажуть, що ці повідомлення перебільшують реальний стан справ, про які рапортує українська влада. Військовий ЗСУ Олексій К. (який просив не називати прізвище) на псевдо «Краб» сказав, що погана підготовка та логістика українського командування знищили його батальйон. За словами Олексія, вони своїх поранених залишали на лівому березі Дніпра через брак човнів, а жорстокі умови боїв, підірвали бойо-

вий дух і підтримку солдат ЗСУ. «Люди, які направили для переправи на лівий берег Дніпра, не підготовлені психологічно. Вони навіть не розуміють, куди і для чого їх прислалі. Дивина в тому, що командування, ЗСУ яке їх туди відправляє, їм не каже реальну обстановку».

В середині грудня 2023 р. західне видання «Financial Times» написало про «гіркий тиждень розчарувань президента В.Зеленського». Українському лідеру не вдалося досягти довгострокової фінансової допомоги від США та Євросоюзу, йдеться у статті. Водночас президент РФ - Путін заявив, що "атакуватиме Україну доти, доки його цілі щодо "денацифікації" та "демілітаризації" не будуть досягнуті", нагадує це видання. Хоча США та Європа обіцяють незабаром виділити гроші Україні, нездатність забезпечити довгострокову фінансову стабільність Києва припадає на особливо чутливий момент війни. В останні місяці 2023 року нові обіцянки суттєвої допомоги Заходу закінчилися. Для фінансування свого бюджету Києву, можливо, доведеться повернутися до друкування грошей, що поставить під загрозу економічну та фінансову стабільність держави.

Морський піхотинець Максим Ягода, який відновлювався в госпіталі після поранення в Кринках у листопаді 2023, розповів, що російські авіаудари і танковий, артилерійський і мінометний вогонь були настільки інтенсивними, що його взвод не зміг висунутися з підвалів, де солдати ЗСУ спочатку сховалися. Після того, як троє бійців ЗСУ загинули в результаті авіаудару, взвод отримав наказ про евакуацію. Це перетворилося на хаотичний і катастрофічний відступ. Солдати потрапили під артилерійський обстріл рашистів, коли в темряві пробиралися до берега Дніпра, а після прибуття їм сказали, що доведеться три

години чекати на човни, які пізніше під'їдуть їх заберуть. У цей час російські літаки інтенсивно бомбардували обидва береги Дніпра. Із 10 бійців його взводу половина загинули, решта дістали поранень. Правда в тому, що ще більших втрат зазнає російська армія на той період. Як приклад, 14 грудня 2023 розвідка Великої Британії повідомила, що дивізія російських десантників у боях біля Дніпра на Херсонщині, в районі с. Кринки зазнала надзвичайно великих втрат, хоча В.Путін стверджував протилежне.

Збільшуючи тиск на Україну, Росія не демонструє жодних ознак відмови від своєї первісної військової мети – захоплення України. Ослаблення фінансової підтримки України у Вашингтоні і Брюсселі у грудні 2023 року збіглося в часі із обіцянкою президента РФ Путіна вести війну до того часу, поки не будуть досягнуті його цілі по "денацифікації" та "демілітаризації" країни.

*Вставай із колін, Україно,
Єднайся, народе, міцній,
Прийшла вирішальна година
Перечити долі своїй!*

*Ніхто не зламає вже крила,
Хоч видався злет нелегким!
У єдності успіх і сила,
І нас не збороти ніким!
Настала пора заявити,
Що ми український народ,
Щоб знали у цілому світі, –
Не буде між нами незгод!*

Звертаємо увагу читачів, що на початку повномасштабної війни 2022 року бійці ЗСУ вдалися до тактики маневреної оборони, то зараз (початок 2024) ЗСУ знову повертається до тактики окопної війни. До речі ця тактика була у війні на Донбасі після 2014 року.

Ніхто з нас не народжений для війни. Але коли ворог приходить до тебе додому - не залишається інших варіан-

тів, окрім як зустрічати його зі зброєю в руках. Чи перейде українська армія з наступу 2023 до оборони 2024 і які це дасть результати? Що може переломити хід війни у 2024 році і чи підтримають Україну західні партнери? Військово-політичний оглядач групи «Інформаційний спротив» Олександр Коваленко розповів, що побудова власних українських укріплень не означає фіксацію лінії бойових дій. Таким чином протягом 2024 року ми зможемо змінити ситуацію, переламати хід війни. Поряд постає й інше питання, чому ми дозволили, щоб ворог на окупованих територіях України збудував понад 6 тисяч кілометрів своїх окопів, укріплень та фортифікаційних споруд? Коли москалі побудувати тисячі кілометрів "зубів драконів" і "ліній захисту Суровікіна" та чи можна їх знищити? Що потрібно нашим військовим, щоб прорвати оборону противника на лінії фронту?

Що таке «зуби дракона»? Це протитанкові надовби, фортифікаційні бетонні конструкції або гранітні брила, зариті в землю рядами, за назвою «зуби дракона». Вони призначені для перешкоди просуванню танкових підрозділів противника. Малі протитанкові надовби повинні піднімати або ушкоджувати днище танка. «Зуби дракона» можуть бути замасковані. Вони схожі на лінії Маннергейма-Вагнера - протитанковий надовб, примітивні фортифікаційні споруди початку минулого століття. Вони часто поєднуються з мінними полями і дротяними загородами.

Путін має завдання – не програти цю війну в Україні. Виграти він її не може, тому старається не програти, а потім піти на якісь мирні перемовини. Якщо він не програє війну, то він є в ній вийде переможцем та прикладом для всіх диктатур, які будуть говорити про те, як треба розмовляти з демократіями, як треба чинити їм опір і як треба ставити їх на місце».

Зеленський визнає, що прогрес у наступі ЗСУ повільний, але за його словами, українські війська продовжують

рух вперед. Зараз лінія фронту перетворилася на артилерійську дуель, де росіяни і українці в загальній кількості можуть разом випустити до 40 000 снарядів щодня. При цьому Зеленський вказує, що Україна незабаром "потужно прорве" російську оборону, і він знає, як і де це відбудеться. Що заважає Україні рухатися вперед? Насамперед гальмували просування українців величезні мінні поля рашистів. Вони дуже щільно заміновані, у деяких місцях - до п'яти мін на один квадратний метр.

Перша спроба України подолати мінні поля у червні 2023 - закінчилася невдачею, поставлена Заходом сучасна бронетехніка була понівечена і згоріла. Українські сили зазнала важких втрат, бо військові вручну розмінювали ці мінні поля, часто вночі і під вогнем противника. Це пояснює, чому наступ був такий повільний літом 2023 року. А українські танки та бронемашини є вразливими до російських мін, безпілотників і протитанкових ракет.

Російська пропаганда тривалий час називала власні збройні сили «другою армією світу». Реалії свідчать про дещо інше, а державний секретар США Ентоні Блінкен дав дуже вдалу характеристику, назвавши російську армію другою за силою в

Україні після ЗСУ. Зазначене мало місце під час його промови в Гельсінкі: «Багато хто вважав російську армію другою військовою потугою у світі. Сьогодні ми бачимо, що це не так. Її оснащення, технології, командування військами, стратегії та тактики нижчі за ЗСУ.

Що таке «лінії Суровікіна»? «Лінія Суровікіна» (або «лінія Фаберже») — фортифікаційний комплекс споруд та окопів, побудований російськими воєнними формуваннями в другій половині 2022 року під час російського вторгнення в Україну. «Лінії Суровікіна» почали з'являтися після

успішних контрнаступів ЗСУ в Харківській, Донецькій, Луганській та Херсонській областях. Сама лінія є частиною російських фортифікаційних споруд, які розташовані вздовж кордону з Україною в Курській і Белгородській областях, та вздовж лінії фронту в окупованих областях.

Будівництво рашиської «лінії Суровікіна» розпочалося вкінці листопада 2022 вздовж лівого берега Дніпро у Херсонській області, куди російська армія відступила після визволення Херсона силами ЗСУ. Як було сказано в російських ЗМІ, роботи по зведенню цієї лінії було зроблено з ціллю захисту все ще зайнятих Росією частин Херсонської області та Криму. Хоча дані розвідки на основі відкритих джерел вказували, що подібні оборонні рубежі зводяться рашистами в глибокому тилу, за 60 км від лінії фронту. Уздовж захисної «лінії Суровікіна» в районі Сватового планувалося розгорнути підрозділи 1-ї гвардійської танкової армії РФ.

На кінець 2023 року російське угруповання військ на фронті в Україні становить 617 тис осіб, заявив російський диктатор В.Путін. За його словами, протяжність лінії зіткнення становить 2 тис. км. Далі він заявив, що війна проти України закінчиться тоді, коли він досягне всіх своїх цілей – денацифікації, демілітаризації та нейтрального статусу України. В той час розвідка Британії вказує що 104-а гвардійська повітряно-десантна російська дивізія зазнала надзвичайно великих втрат під час спроби вибити українські сили біля села Кринки на лівому березі Дніпра у Херсонській області. Путін сказав що скоро бійців ЗСУ в Кринках не буде, і це останній український контрнаступ. Речник штабу ЗСУ - Ковальов заявив, що російський генерал-полковник М.Теплінський (угруповання "Днепр"), наказав створювати штурмові підрозділи з офіцерів: "Це такі собі ударні батальйони,

за зразком білогвардійських частин 1920-х років минулого століття". За даними британських аналітиків, після великих втрат офіцерів в цьому бою російські блогери закликали командувача групи військ «Дніпр» генерал-полковника Михайла Теплінського подати у відставку.

Зміцнення оборонних ліній на цій ділянці включають три рубежі оборони загальною довжиною 120 км, що головним чином складаються з окопів та вкопаних позицій для бойових машин. У районах, де копання окопів утруднено, наприклад, в центрі Каховки та Нової Каховки, використані збірні бетонні «бункери». Оборона посилена мінними загородами та природними перешкодами: Дніпром та каналами на Херсонщині. За даними «Deep-State», найбільш захищеними від наступу ЗСУ є окуповані території Запорізької – 1869 км, Донецької – 1865 км, Луганської – 1140 км та Херсонської – 886 км областей.

Військовий експерт генерал-лейтенант у відставці Ігор Романенко зазначає, що роль та значення інженерного обладнання та компонентів для російської зброї дуже важливі на війні. Станом на початок 2024 року експерти підрахували кількість компаній закордонних країн, які постачають компоненти для російської зброї. Перше, що впадає в око: абсолютна більшість компонентів у російській зброї вироблені американськими компаніями – 1 813 або 74% від усіх разом взятих. За даними Дослідники привели приклад, американський «Texas Instruments» виробляє чипи, які постачає китайській «Imaxchip Technology Co», а остання робить з них плати, які потім знаходять у російських ракетах.

Автори книги зазначили окремі країни, компанії яких роблять компоненти і (котрі дивним чином) опиняються в російській зброї: Китай виробляє 87 деталей; Швейцарія 119 деталей; Ірландія 6 деталей; Тайвань 59 деталей; Німеччина 78 деталей; Нідерланди 62 деталей; Японія 96

деталей; Великобританія 27 деталей; Швеція 6 деталей; Канада 6 деталей; Республіка Корея 20 деталей; Білорусь 4 деталі; Франція 14 деталей; Італія 5 деталей; Ізраїль 8 деталей; Польща 12 деталей. Станом на початок 2024 р, самостійно РФ виробляє тільки 13 деталей компонентів до власної зброї. Після того як США і країни Євросоюзу ввели санкції на продукцію подвійного призначення, до якої належать і мікросхеми, пряма торгівля західних компаній з росіянами справді припинилася. Однак Росія знайшла альтернативний імпорт, який компенсує втрачені товарні потоки з інших країн.

Генерал-лейтенант у відставці, заступник начальника Генерального штабу (2006-2010 р) Ігор Романенко каже: «Я колись запитував у свого дідуся, який пройшов Другу світову війну солдатом-водієм, він служив у зенітно-ракетному дивізіоні: що для нього було найскладнішим на війні? Він казав, що найважче було – рити окопи. А оскільки у нього була машина, це було ще важче, бо її теж було потрібно маскувати. Але він товаришував з солдатами з піхоти і вони йому допомагали. Окоп на війні – рятував життя».

За словами І.Романенка, за 6 місяців у Запорізькій області, а саме на Бердянському та Мелітопольському напрямках, наші війська просувалися вперед, лише 14-15 кілометрів. Ворог встиг нарити тут кілометри окопів та збудувати інженерні споруди для відбиття атак. «Нашим бійцям вдалося пройти першу лінію оборони противника, а от другу, та найбільш обладнану "лінію Суровікіна", не вдалося прорвати. На інших напрямках теж саме. Все дуже просто – росіяни оговталися після першого (2022) року війни та зробили висновки з власних помилок у 2023. Вони виконали своє "домашнє завдання" – добре і швидко облаштували оборонні та інженерні споруди». Це сталося тому, що росіянам дали багато часу на облаштування по причині відсутності зволікання західних партнерів із на-

данням Україні необхідної зброї і контрнаступу ЗСУ. Бо для штурму таких ворожих оборонних та інженерних споруд потрібна сучасна зброя.

А тим часом британська розвідка розповіла, що Росія збирається проводити "вибори" президента РФ Путіна 15-17 березня 2024 року на окупованих територіях України з залякуваннями та фальсифікаціями. Оскільки хоче надати відчуття легітимності вторгненню Росії в Україну. РФ майже напевно використовувати-

ме методи, включаючи суттєві фальсифікації виборів та залякування виборців, щоб забезпечити перемогу Путіна зі значним «відривом від конкурентів». Прес-секретар президента Росії Дмитро Песков заявив, що "не сумнівається в перемозі Путіна на "виборах" в Україні. (Краще б Росія опікувалась своїм Сибіром, бо там скоро китайці проведуть вибори по створені своєї самостійної республіки).

Генерал-лейтенант у відставці Ігор Романенко зауважує: "Чим довше ми готувалися до контрнаступу, тим швидше росіяни окопувалися. Наші генерали ще минулої осені 2022 просили відповідне озброєння, а союзники, насамперед американці, з цим не поспішали. Гадаю всі пам'ятають історію з танками Abrams? Їх довго нам везли і наче довезли, бо вже далі було незручно їх обіцяти. Але ці танки ніде не запускають у роботу, бо при такій активності ворожої авіації, вони просто будуть знищені, українське небо незахищене, і це ганьба. Танки можуть ефективно працювати лише при прикритті з повітря. А коли будуть літаки F-16? Півтора року морочили голову з авіаційною коаліцією, але літаків F-16 так і не дали. Хоча організаційно та технічно це реально можна було вже зробити. Тож якщо озброєння постачати чайними ложечками, то й резу-

льтат по контрнаступу має бути відповідний». А ще не слід забувати, що ворог у нас небезпечний, він оговтався та вчиться на власних помилках.

«Восени та влітку 2023 року нам довелося збирати свої сили, без урахування сучасної зброї, а контрнаступ перенести з весни на літо. Увесь цей час росіяни не сиділи склавши руки, вони будували укріплення, рили окопи. До цього вони залучали військових, цивільних, всіх. Росія має на це ресурс. Тому використовувала цей час для інженерного обладнання своїх позицій. Спочатку бійці ЗСУ сміялися з "зубів дракона" на "лінії Суровікіна", а це на жаль, спрацювало. І ми не змогли досягти бажаного результату в своєму контрнаступі», додає І.Романенко.

«Партнери з Європи обіцяли нам надати 1 мільйон снарядів, але до цього часу таку кількість не дали. Чому? Тому що вирішили виробляти їх у себе, а потужностей у всій Європі для цього немає. Купляти ж їх будь-де вони не хотіли, бо тут спрацювало правило "кошти європейців мають залишатися у самих європейців". Завдяки такому підходу, ми досі не маємо обіцяного 1 мільйону снарядів. Німці передали нам 20 тисяч таких боєприпасів за останній час. Але їх вистачить на 2-3 дні, якщо розтягнути під час ведення бойових дій. Тим часом, росіяни використовують до 50-80 тисяч снарядів лише за 1 день», - стверджує Ігор Романенко.

Експерт зазначає: - Маємо пробивати бетон у бункерах, а ще ворожі окопи та оборонні конструкції, які треба руйнувати потужною зброєю. За його словами, нещодавно нашим військовим надали АТАСМС з касетними боєприпасами, ці боєприпаси ефективні в застосування проти ворожої піхоти та легкій броньованій техніці. Бетонні укриття вони не пробивають, тож бойові частини снарядів не можуть вибухати безпосередньо у бункері. Російські солдати у своїх бункерах почувають себе захищеними. Тож маємо нагоду міняти тактику.

Нам потрібні ATACMS із снарядами, які б пробивали бетонні укріплення, снаряди в яких бойова частина буде вибухати безпосередньо у бункері. Це б була ефективна зброя проти інженерних конструкцій ворога, нажалі їх у нас поки немає. Дякуючи британцям та французам, ми отримали ракети, які вражають ворога на відстані до 300 кілометрів. Дивно, чому німці нам таких ракет не дають, а американці не дають ATACMS з потужнішою бойовою частиною снарядів, про які ми писали вище. Також ворожі окопи можна ефективно знищувати, наносячи удари авіацією та використовуючи керовані авіаційні бомби вагою в 500 кілограм, а ще краще вагою в 1-1,5 т, застосовуючи фугасні та касетні бомби. Так, до речі, і діють проти нас росіяни, обстрілюючи наші позиції. Але у нас такої можливості, на жаль, немає», - розповідає Ігор Романенко.

Експерт І.Романенко переконаний, що оборонні укріплення противника можна знищувати і зброєю вітчизняного виробництва, але для цього необхідно налагодити її конвеєрний випуск. Романенко каже, що добре себе зарекомендував модернізований "Нептун". Також є цікаві розробки у "Сапсана", наприклад, "Грім-2" – це український оперативно-тактичний ракетний комплекс. Таку зрою потрібно ставити на масове виробництво і відправляти на фронт. Також можна знищувати ворожі укріплення важкими дронами, які мають потужну бойову частину, бо легкими дронами, які є зараз у військових ЗСУ, ситуацію не вирішити. Потрібно потужно бити по ворожих окопах та траншеях – головне, аби було чим", - підсумовує Ігор Романенко.

І ще, можна накопати 10 тисяч кілометрів окопів. Але якщо у цих окопах не буде бійців або ж вони будуть недостатньо вмотивовані патріотично, то це лише інженерні споруди, які обладнані за допомогою лопат чи викопані механічним способом. Не більше того. Тому не потрібно неприємніти від великих цифр викопаних окопів. Росія

використовує масштабність наритих окопів, як єдиний спосіб, що може забезпечити їм хоч якусь гарантію того, що завтра ЗСУ не підуть у наступ і не прорвуть ці окопи. Тому протяжність окопів – це не показник

Окопна війна – це рівень Першої світової війни. Тоді бійці в протилежних окопах, воювали окоп - на окоп і все залежало від кількості бійців у тих окопах, а ще хто з них глибше закопається в землю. Війна в окопах – це фішка росіян, іншого від російської армії і чекати годі. Тому росіяни і на початку XXI ст. закопуються в землю. Коли окопи штурмує артилерія, безпілотники, ракети та авіація, тому не дивно, що після артобстрілів у тих окопах росіян не буде. Вони тікають «хто-куди»...

У російській армії зараз оборонні споруди будують великі дорожні та будівельні компанії. Той же Росавтодор – риє окопи, до того ж робить це дуже швидко та професійно. Правда ще запрошують мігрантів із Центральної Азії рити окопи для російських військових, зокрема на окупованих територіях України. За це їм пропонують до 6 тисяч рублів (близько 3 тисяч гривень) на день. Вже з листопада 2022 року на російських сайтах почали з'являтися оголошення про набір робітників на риття окопів, бліндажів, протитанкових ровів та інші земляні роботи.

В кінці 2023 року більше половини українців (68%) вважають, що у разі суттєвого скорочення допомоги від Заходу, необхідно продовжувати визвольну війну проти Росії, навіть якщо є ризик для втрати нових територій. З цього приводу на Півдні і Сході України думки розділилися приблизно навпіл. До вибірки не включалися жителі територій, які тимчасово не контролювалися владою України, це АР Крим, м. Севастополь, окремі райони Донецької та Луганської областей), а також не проводилося опитування з громадянами за кордоном.

Армії штурмують лінії окопів вже більше ста років, від Першої світової війни і незважаючи на всі досягнення військових технологій, зараз це не менш жахливо, ніж коли солдати робили це 100 років тому назад. Солдатські атаки можуть бути скритними і в повний зріст, брудними і хірургічними, з використання приголомшливої сили: дронів, танків і артилерії, або заборонених хімічних газів. Мета одна, прорватися крізь лабіринт захищених вогневих позицій і бліндажів, з'єднаних між собою різними переходами. Захоплення окопу – це складна робота. Її успіх залежить від ретельного планування з урахуванням особливостей ландшафту і погоди, а також дій окремих солдатів, зазначив командир на псевдо «Козак». Мета – підібратися якомога ближче, перш ніж ворог отримає можливість відкрити вогонь по солдатах, вразливих під час маневру.

Інша мета полягає у тому, щоби змусити всіх в ворожому окопі не висовуватися: «Вони повинні сидіти там і ховатися, не в змозі нічого зробити», – пояснює командир артилерійської батареї на псевдо «Мирон», що підтримує піхоту під час штурму окопів». За його словами, планування – це ключ до успіху. Хитрість полягає у тому, щоб вскочити у ворожу траншею і посіяти паніку. Чим швидше москалі біжать, тим більше у них шансів на виживання.

Російська армія має власні тактики штурму окопів, які спираються на перевагу у кількості гаубиць та іншої артилерії, а також на велику кількість солдатів. Перевага повинна бути 1 до 5 і не менше, тоді росіяни почувають себе певніше: «Гуртом і батька добре бити». Але війна Росії проти України спустошила довоєнну російську армію, яка вже втратила половину запасів своєї військової техніки.

За словами українських солдатів, окрім тактичного планування, необхідного для захоплення ворожого окопу, їм потрібно ще дещо. «В українській мові є слово лють, каже солдат на псевдо «Рудий». – Нам не потрібно бути сердитими чи злими. Нам треба бути розлюченими».

ВІДВЕРТО ПРО НАБОЛІВШЕ

Є такі слова: мобілізація, демобілізація, ротація та медзабезпечення ЗСУ. Почнемо з самих простих питань: що таке мобілізація? Це комплекс заходів, спрямованих на переведення державної інфраструктури та військових сил країни у військовий стан в зв'язку з надзвичайними умовами всередині країни або ж за її межами. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано. 24-го

лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та з метою забезпечення оборони держави, законом України № 2105-IX було затверджено Указ президента України від 24 лютого 2022 року № 69 "Про загальну мобілізацію". Строк проведення загальної мобілізації продовжувався іншими Указами президента України від 17 травня 2022 року № 342; від 12 серпня 2022 року № 574; від 7 листопада 2022 року № 758; від 6 лютого 2023 року № 59; від 1 травня 2023 року № 255. А Указом президента України від 26 липня 2023 року № 452 строк проведення загальної мобілізації було продовжено з 18 серпня 2023 року на 90 діб.

Що таке демобілізація (або дембель, ДМБ)? Це переведення Збройних сил і народного господарства країни з воєнного стану на мирний після завершення війни, або внаслідок мирного розв'язання конфліктної ситуації, яка зумовила необхідність мобілізації. Здійснюється шляхом розформування військових частин, з'єднань і об'єднань, штабів, установ, допоміжних підрозділів, звільнення надлишкового особового складу. У колишній радянській армії, а пізніше в українській армії була прийнята аббревіатура «ДМБ», яка позначала звільнення військовослужбовця зі строкової служби. Демобілізація - процес, зворотний процесу мобілізації.

Також читач повинен знати слово «рекрутинг» (або пошук людей чи персоналу) - це обов'язковий та необхідний процес у кожній організації будь-якої сфери діяльності: від якості та ефективності даного процесу напряду залежить її результативність. З початком широкомасштабного вторгнення РФ до України, на цих прикладах почали діяти військові рекрутингові агенції. Ідея військового рекрутингу виникла коли почалася велика хвиля мобілізація й багато добровольців пішли до армії.

Часто люди, які йшли за покликом серця захистити свою сім'ю та свою країну, потрапляли з цивільного життя у військову сферу за випадковим розподілом та в різні підрозділи й посади, які нерідко були дуже далекі від їхніх цивільних професій. Це впливало на їхню мотивацію. У ЗСУ є конкретні вакансії, які передбачають низку обов'язків, вимог до кандидатур, умови служби. Після співбесіди, цивільному кандидату надається відношення, з яким він прямує до ТЦК та СП та мобілізується до відповідного військового підрозділу.

Головнокомандувач ЗСУ генерал Валерій Залужний вважає, що новий проєкт рекрутингу до ЗСУ поки що зарано оцінювати, а в питаннях мобілізації необхідно повернути існуючі рамки. Сьогодні Україна стикається з проблемами набору новобранців до лав Збройних сил, відчайдушно намагаючись закрити свою лінію фронту від нових російських атак, владу критикують за нерішучість щодо поповнення військ: «Армія - це немов звір, якого треба постійно годувати»...

Командир бригади Нацгвардії "Азов" підполковник Денис Прокопенко на псевдо "Редіс" розвіяв ілюзії українців, що Росія коли-небудь відмовиться від України. На його думку, ця "війна надовго", тому всім потрібно "взяти до рук зброю" та захищати свою країну. Росія ніколи не відмовиться від своїх

геополітичних цілей та не відпустить Україну зі своєї сфери впливу, бо без України вона «нуль». Війна буде тривати рівно до тих пір, поки ми не відіб'ємо москалям бажання лізти до нашої держави. Ми не знаємо точного дня, місяця чи року, коли ми переможемо і повернемось до наших родин. Але ми впевнені у тому, що скільки б не тривала війна, поруч із нами надійні побратими, в наших серцях любов до Батьківщини, а в руках - зброя. І все це не дозволить нам відступити: ані сьогодні, ані через рік або десять років", - зауважив підполковник на псевдо «Редіс».

Що таке ротація? Ротація (або заміна, обертання) – це регулярна заміна або взаємозаміна особового складу, підрозділів або військових частин, що виконують завдання у важких, складних або несприятливих умовах через певний час. Широко практикується в умовах ведення бойових дій. Процедура необхідна для того, аби бійці могли фізично та психологічно відновитись, оскільки це безпосередньо впливає на ефективність та мотивацію на фронті.

В Україні процедура ротації не закріплена у правових документах. Усі дані про порядок процедури закриті, у відкритому доступі їх неможливо знайти. Однак в окремих пунктах Указу президента «Про Положення і проходження громадянами України військової служби в ЗСУ» зазначено що військових можна відправляти у відрядження з метою виконання обов'язків військової служби у складі військових частин, задіяних до ведення воєнних дій. Рішення про такі відрядження ухвалюють командири військових частин або старші командири. Бійцям видають відповідні посвідчення. Терміни ротації в Україні встановлює командування ЗСУ.

У грудні 2022 року президент В.Зеленський підписав закон № 2822-IX, який регулює надання військовослужбовцям відпусток під час воєнного стану. Тепер бійці можуть

брати частину щорічної основної відпустки, яка може тривати не більше 10 календарних днів. Ці 10 днів не включають у себе час, необхідний для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець.

Командир бригади Нацгвардії "Азов" підполковник Денис Прокопенко на псевдо "Редіс" закликав українців зробити "свідомий вибір: взяти до рук зброю, поповнивши ряди військових, або стати для армії надійним тилом, який працює на підтримку обороноздатності країни", оскільки ця війна надовго. Вона може тривати роками. Від нас у 2024 році залежить, що саме ми робимо, аби наблизити нашу перемогу.

Що таке медичне забезпечення ЗСУ, читач уже здогадався сам. Медичне забезпечення військ - це система організаційних, лікувально-профілактичних (лікувально-евакуаційних), санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, які проводяться в Збройних силах у всіх видах їх бойової і повсякденної діяльності з метою підтримання боєздатності військ (сил) шляхом збереження та зміцнення здоров'я особового складу, надання військовослужбовцям медичної допомоги, їх лікування і швидкого відновлення, боєздатності та працездатності після поранень, травм та захворювань. Від 2022 року нам треба брати до уваги і Центр спеціальних військово-медичних операцій "А" СБУ (про нього нижче у вставці).

Надворі початок 2024 року, однак жодного цільного документа щодо питань мобілізації, демобілізації, ротації та медзабезпечення армії в Україні, ніхто не бачив. Про це вже не перший місяць дискутують у суспільстві, у експертних колах і навіть у Верховній Раді. Наприкінці листопада 2023 року про ці зміни в одному з найчутливіших

пунктів заговорив і президент В.Зеленський. Він дав профільним відомствам тиждень, щоб розробити комплексний план з мобілізації.

Центр спеціальних військово-медичних операцій "А" СБУ проводять необхідні медичні операції, буквально під свист снарядів і ракет на фронті. Цим вони рятують життя не тільки воїнів СБУ, але й усім представникам Сил оборони ЗСУ, яким необхідна невідкладна медична допомога. Перевага цих медиків – у їхній мобільності. За словами голови СБУ Василя Малюка створення підрозділу бойових медиків у рамках Центру спеціальних операцій «А» було ініційовано після початку повномасштабної війни 2022 року, натхненне досвідом медичних корпусів армій США, Франції та Німеччини.

Інколи в ЗМІ з'являється інформація про можливу демобілізацію певних категорій військових, строковиків та зміни в роботі ТЦК. Однак дані настільки різняться, що в суспільстві виникає нездоровий ажітаж стосовно тих змін. Останнім часом почалися рейди ТЦК у спортзали, торговельні центри та на курорти і це пришвидшило розповсюдження чуток на кшталт "загрібають усіх на фронт" до небачених меж. Щоб внести ясність у те, які зміни обговорюються в стінах парламенту та у владних кабінетах, членкиня комітету Ради з питань національної оборони та розвідки, резервістка Сил спеціальних операцій Соломія Бобровська поділилася своїми думками.

Вона розповіла, чи чекати на демобілізацію військовим ЗСУ, які воюють з перших днів повномасштабного вторгнення, коли відпустять додому строковиків, з чим пов'язані гучні заяви політичної діячки, народного депутата України 9-го скликання Мар'яни Безуглої та чи варто чекати ще відставок у командуванні ЗСУ.

*За що мій син загинув на війні? –
Убита горем, шепотіла мати, –
До кого прихилитися мені?
Як далі жити? Де ж ті сили взяти?*

*За що, – дзвенить потужно в голові,
Герої наші на фронтах вмирають?
В той час, як ми купаємось в крові,
А вороги бравурні марші грають!
На нашій горі, бідах і смертях,
На щирості, яку їм не збагнути.
Ми ж знов долаємо на Голгофу шлях,
Як йшли колись на бій під Крути.*

*І вкотре наступаємо на граблі,
Вже стільки раз синці на лобі терли,
Та щиро вірячи у правду на Землі,
Ми стоїмо на смерть, ми ще не вмерли!*

*Хай знають всі, що нас не подолати,
Ми вистоїмо в нерівному двобої...
І знов ідуть у бій за раттю - рать,
Йдуть у безсмертя воїни – герої.*

Соломія Бобровська: – Законопроекту, який вносить зміни у процес мобілізації в Україні, ще немає, але він уже породив чимало дискусій. Даваймо підємо від загального: щодо яких пунктів цього проекту в оборонному комітеті вже є консенсус? Про які зміни ми вже можемо говорити як про найбільш реальні? Станом на грудень 2023 року почалися обговорення у межах міжфракційної групи, яка колись була створена для перерозподілу фінансування грошових виплат для Сил безпеки і оборони.

Саме ця група продовжує напрацьовувати зміни, хоча як на мене, це величезна проблема, бо ми забираємо роботу у профільних комітетів. Сам оборонний комітет не засідав щодо жодного з цих положень. Але, очевидно, ми теж відстежуємо певні поправки. Для мене в цьому законопроекті найважливішим було право на демобілізацію та

на відстрочку від служби для військовослужбовців, які повернулися з полону. На сьогодні вони зобов'язані служити. Ті, хто спілкується з цією категорією військовослужбовців, розуміють психологічний стан дівчат і хлопців ще не можуть, (а дехто не хочуть) повертатися на службу. До СЗУ. І з приводу цієї норми, не повірите, була дуже довга полеміка з представниками вищого військового командування ЗСУ.

Соломія Бобровська: – Наступна річ, про яку йде дискусія, це унеможливлення відстрочок для тих, хто здобуває другу-третю-п'яту-восьму вищу освіту. Це стало величезною і корупційною проблемою для Вузів, і таким собі вікном, яким можна було скористатися, особливо чоловікам. Думаю, усі бачили графіки про збільшення кількості чоловіків, особливо 30+, які захотіли отримати другу освіту. Ми дамо їм можливість довчатися цей навчальний рік, але з нового навчального року ця відстрочка вже не діятиме і їм прийдеться йти до військоматів.

Обговорюється також питання викладачів Вишів, чи матимуть вони відстрочку. Ми розуміємо, що хтось повинен вчити, і не можна забирати всіх на фронт. Окремо ведеться дискусія про обмежено придатних – якою буде їхня подальша роль у військах, чи є сенс у мобілізації людей з інвалідністю після ВЛК (військово-лікарські комісії). Залишається норма про те, якщо в сім'ї двоє військовослужбовців і є неповнолітня дитина, то хтось із батьків має право на звільнення. І ще буде скасована відстрочка для народних депутатів попередніх скликань.

Соломія Бобровська: - Найбільш конфліктними і непроговореними з Міноборони і Генштабом залишаються обов'язкові ротації та право на демобілізацію після певного часу служби. Йшлося, наприклад, про 24 місяці, але щоб пів року (від загального часу служби) людина виконувала бойові розпорядження. Також йшлося про 36 місяців, правда був ще законопроект про 18 місяців, але...

У 2024 році на допомогу ЗСУ у бюджеті Києва передбачено лише 1% грошей, через що люди вийшли на протести. Мер Києва В. Кличко розкритикував мітингувальників, а президент В. Зеленський зробив йому попередження. Однак самі депутати Київської ради заявляють, що про війну повинна думати держава, а не м. Київ. Тим часом депутатка Київської ради Ксенія Семенова сказала: "Воюйте кияни. Лікуйте поранених.

Ховайте загиблих. Пояснюйте людям без ніг, як тепер їм жити. Скидайтесь на дрони. Все рівно ваші податки підуть на розв'язки міст, на дачі і дорогу через екопарк Осокорки тощо. Сьогодні мені до сліз соромно сидіти в цій залі з подібними депутатами Київської ради».

Питання з мобілізацією у 2023 році стоїть дуже гостро, і дуже болюче. На жаль, в кінці 2023 є провали. За останні місяці до війська була мобілізована, рекордно мінімальна кількість людей. Щоб розв'язати цю проблему, влада змінює підхід і починає використовувати метод "батоба" і "пряника". Напрацьований законопроект задля посилення мобілізації мають зареєструвати в Раді, і обіцяють ухвалити його до кінця 2023 року.

Доволі незвично бачити таке оголошення на сайті вакансій поруч з пошуком "менеджерів", "юристів" і "мерчендайзерів": - Є вакансія в ЗСУ: штурмовик. Обов'язки: активна участь в бойових діях та виконання різноманітних бойових завдань. Зарплата: 50 -100 тисяч гривень. Тепер для України це має стати звичною практикою. До речі, штурмовики потрібні у 3-тій штурмовій бригаді, батальйон "Айдар", тактичну групу "Реванш", 37-му бригаді морської піхоти та інші підрозділи ЗСУ. Головне управління розвідки так само на сайтах шукає "розвідників" з мотивацією "нищити ворога", але щоб не було близьких родичів в РФ. Зарплата 70-140 тисяч гривень, плюс премії.

Президент Росії В.Путін на прес-конференції в середині грудня 2023 назвав три цифри чисельності російської армії, що воює в Україні. Зараз у зоні так зв. "спецоперації" знаходиться 617 тисяч російських військових. З початку 2023 року до армії РФ було набрано 486 тисяч людей. У 2022 р. було мобілізовано 300 тис. Що можна сказати, виходячи з цих цифр про втрати армії РФ? Простий аналіз: у лютому 2022 року Росія атакувала Україну армією загальною чисельністю від 150 до 200 тисяч людей. Беремо якийсь середній показник (175 тисяч) і додаємо до названих цифр В. Путіна: $175 + 300 + 486 = 961$ тисяча. До цієї цифри слід додати контрактників, (ця цифра нам невідома), плюс мобілізовані у так зв. "ЛДНР" (точна цифра невідома, мінімальні оцінки 50-60 тисяч осіб). Також потрібно додати чисельність ПВК "Вагнер" (за даними самих "вагнерівців" за час війни через них пішло 78 тисяч осіб). То через горнила війни в Україні пройшло 1,1 млн російських людей. Віднімаємо від цієї цифри названу Путіним нинішню чисельність армії, що діє в Україні (617 тисяч). І отримуємо цифру загальних втрат Росії на війні в Україні (це убиті, не повернені після поранень, зниклі безвісти, полонені) - 483 тисячі осіб. Але це за умови, що цифри, названі Путіним, відповідають дійсності. Наприклад, експерти ставлять під сумнів цифру майже 500 тисяч контрактників, які, за даними російської влади, поповнили армію РФ з початку 2023 року. Експерти вважають, що насправді їх набагато менше: називаються цифри в 150-300 тисяч осіб. Тож означена Путіним чисельність діючої армії 617 тис осіб не відповідає дійсності.

ЗСУ потрібен резерв, а з резервом у нас проблеми. Нам здається, що маємо фундаментальну помилку за ці 30 років незалежності, коли не формували резерв. Тому

що в Україні є перший та другий оперативні резерви, які вже були призвані на війну. Відсутність ротаций і розуміння справедливого терміну служби в більшості випадків стає причиною для ухиляння або небажання йти служити в ЗСУ. Бо люди хочуть розуміти, на скільки часу вони віддають своє життя в підпорядкування українській владі. Який процент летальності, скільки українців було мобілізовано в листопаді або грудні 2023 року? Скільки людей вже долучено до Сил оборони і таке інше. Нажаль ми поки не знаємо відповідей на поставлені питання, бо це закрита інформація.

Ми не маємо права поводитися з людьми «в темну» та використовувати їх як «бидло». Задум, задача, бойові розпорядження мають бути доведені й, звісно, максимально ефективно виконані. Але з розумінням, що в тебе є для цього озброєння, тилове забезпечення, взаємодія між підрозділами і ти залишишся живим. Все має бути зроблено з розумом, а у нас ще застосовують старі «совкові підходи». (Совок – колишній СРСР).

Війська потребують фахових спеціалістів, а люди мають чітко розуміти, в яку частину і на яку військову спеціальність вони йтимуть. Сьогодні ЗСУ потребують дуже багато спеціалістів із цивільними спеціальностями. Це і водії, і слюсарі, і газозварники, і будівельники. Але влада обрала «шлях грошей», щоб стимулювати притік добровольців до війська ЗСУ. За ідеєю Міноборони, в разі добровільного підписання контракту із ЗСУ на ім'я контрактника, банк відразу ж відкриватиме картку, на якій буде певна сума – орієнтовно до 50 тисяч гривень. Але за такі гроші, чомусь не видно черг біля військоматів, окрім людей визваних повістками. Треба міняти підходи до людей.

Багато людей іде навіть не під командирів ЗСУ, а під колектив військового підрозділу. Бо вони знають, що їхні не кинуть на полі бою, що їхні сім'ї будуть захищені, ними буде займатися патронатна служба і таке інше. Стандарти

НАТО – це не лише про політику, реформи, взаємосумісність, структуру і так далі. Це про те, що життя кожного бійця важливе для нього і його сім'ї, тож влада повинна проявляти максимум поваги до бійців ЗСУ. Декілька років тому у нас було 250 тисяч людей у Збройних силах, а сьогодні – близько 1,2 мільйона.

У контексті нового законопроекту також активно обговорюються розширення повноважень ТЦК. Про які саме повноваження йдеться? ТЦК можна зробити "з людським обличчям". Але передусім треба вивести їх з оперативного підпорядкування сухопутних військ і передати (як приклад), Генеральному штабу. Там нехай самостійно займаються рекрутингом. Тобто Нацгвардія набирає людей до себе; ЗСУ – до себе; ВМС – до себе; ТРО – теж до себе. До речі, ТРО і морська піхота вже почали робити такі пробні набори людей. Контрактник може прийти і сказати: я хочу бути оператором БПЛА або ще кимось, здобути ось таку військово-облікову спеціальність, потрапити саме в таку-то бригаду. Якщо людина прийшла добровольцем, чому вона не має права вибору? Чому її мають за добу запхнути невідомо куди й забути про її існування?

Треба зрозуміти, що насправді це проблема не ТЦК, а всієї країни: як нам зробити мобілізацію та службу кращою. Мобілізація – це тільки вхід до Збройних сил, люди бояться служби, невизначених термінів, зміни грошового забезпечення, інвалідності, смерті, а не самої мобілізації. Остаточної редакції проекту закону, який стосуватиметься мобілізації, ще немає. Робоча група з нардепів ВР, представників Міноборони і генштабу все ще узгоджують його положення. Крім того, заплановані "мобілізаційні" зміни в Кримінальний кодекс і Кодекс адмінпорушень, зокрема збільшення терміну арешту для порушників, штрафів, а також введення можливості заочно притягати їх до відповідальності. А ще доставки їх у військкомати та оголошення в розшук.

І на останок цього розділу - про мобілізацію жінок. Нардепка від “Слуги народу” Мар’яна Безугла в кінці 2023 року викликала шквал негативних емоцій серед користувачів Мережі, а все через її висловлювання про мобілізацію жінок на фронт. Вона прирівняла українок до Мерилін Монро й зазначила, що призов жінок не обмежується ЗСУ, це можуть бути й оборонні підприємства. Мовляв, саме так колись відомою на весь світ стала 18-річна Норма Джин, тоді ще нікому невідома дівчина, яка стояла на авіаційному заводі з випуску безпілотних літальних апаратів у 1944 році, а вже потім військовий фотограф Девід Коновер запропонував їй фотосесію для журналу “Янкі” про жінок, які виконували оборонне замовлення.

Норму Джин помітили і так вона стала всесвітньо відомою жінкою як Мерилін Монро. Але Безугла дещо не врахувала - не всі стають Мерлін Монро, а призиваним жінкам до лав ЗСУ прийдеться служити в дуже непростих умовах. Бойова медицина Анастасія Муцей відразу задала питання: про форму для жінок-військовослужбовиць, про терміни служби, про демобілізацію для тих, хто вже два роки на фронті та про інше – інтимного характеру. І ще, чому М.Безугла пропонує знищити або ускладнити життя жінкам репродуктивного віку, які не встигли реалізуватися як матері? Чому ми дозволяємо якійсь депутатці М.Безуглій «викошувати людей» цілими родинами?

Чому до сих пір немає закону з приводу підняття мотивації чоловіків до військової служби? Чому влада затягує вирішення цього питання? Може треба не жінок мобілізувати, а зробити так, щоб захотілося воювати за Україну. Наприклад, перестати красти, перестати викидати гроші на марафони, бруківки і вже нарешті взяти на себе відповідальність за все що зараз відбувається в країні і почати працювати на перемогу. Доки ви цього не зробите - ніякої мобілізації у вас взагалі не буде, бо скоро закінчатся чоловіки. А ті що є на фронті - повтікають, сказала А.Муцей.

Одні перетнули кордон пішки. Інші переправилися уплав річками. Однак, як заявила українська влада, понад 21 тисячу чоловіків-ухлянтів вдалося затримати. Ще така кількість, (а може більша) встигла виїхати за кордон. Не дивлячись на те що, після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, більшості українських чоловіків віком від 18 до 60 років заборонили залишати країну, виїхати вони можуть лише за наявності спеціального дозволу. За добу за кордон виїжджають біля 5-6 тис. чол. призовного віку.

Наш співрозмовник, український чоловік з Харкова на ім'я Євген 29 років: - Що мені робити в Україні? – каже він. Не всі можуть воювати..., не треба тримати всю країну під замком. Не можна всіх валити в одну купу, як це було в Радянському союзі.

Автори книги мають інформацію від лютого 2022 р. до 31 серпня 2023 року, там вказано, що 19740 чоловіків втекли від мобілізації і незаконно перетнули кордон України із сусідніми країнами. Про це свідчать дані, які ВВС отримала від влади Румунії, Молдови, Польщі, Угорщини та Словаччини. 6800 чоловіків використали документи, отримані у шахрайський спосіб, в яких були вказані фейкові звільнення від призову, приміром через сфабриковані хвороби тощо. Надалі подібну інформацію засекретили...

Президент В.Зеленський визнав, що через корупцію в системі військово-лікарських комісій з України виїхали тисячі людей призовного віку, які не мали такого права. Далі він заявив, що всіх регіональних чиновників з військоматів, які відповідали за військовий призов, звільнили, а понад 30 осіб притягнули до кримінальної відповідальності. Уряд усвідомлює, що це не поодинокі випадки, а поширене явище в Україні. Але на жаль, корупція в цьому напрямку дуже стійка, - сказав Зеленський, додавши, що Україна робить "все можливе, щоб звести кількість випадків корупції з ухлянтами до мінімуму". У серпні 2023 р. США оцінили кількість загиблих осіб ЗСУ - більше 70 тис.

19 грудня 2023 р, президент України В.Зеленський провів велику пресконференцію за підсумками 2023 року. За словами Зеленського, у Генштабі запропонували мобілізувати додатково 450-500 тисяч осіб. Він відповів, що для такого кроку потрібно більше аргументів, оскільки це питання людей, питання справедливості, питання обороноздатності та фінансів. Мобілізація такої кількості людей обійдеться Україні в додаткових 500 млрд гривень. Далі Зеленський підрахував, що 1 військовий - це 6 цивільних, які сплачують податки.

Водночас, В.Зеленський прокоментував ініціативу деяких нардепів щодо мобілізації жінок. Президент запевнив, що поки мобілізації жінок в Україні під час воєнного стану не буде. Далі час покаже як нам бути з цим питанням. «Що стосується зниження мобілізаційного віку до 25 років – якщо буде аргументовано, на сьогодні бачу, що це необхідно, – з цим погоджусь», – зазначив Зеленський.

На питання, чи затягнеться війна з Росією на роки, Зеленський відповів так: «Чи завершиться 2024 року війна? Я думаю, ніхто не знає відповіді». Він наголосив, що терміни перемоги залежать перш за все від самих українців. Наша стратегія відносно війни не може бути змінена, що стосується тактики і цілей. Вони можуть змінюватися. Про них я не можу вам сказати жодної деталі з наших контрнаступальних та оборонних дій наступного 2024 р», – пояснив президент.

Найпотужнішим варіантом для безпеки нашої країни є вступ до НАТО, але туди Україну поки що не запрошують. Зеленський впевнений, США та Європа не зрадять і підтримуватимуть Україну до кінця. Водночас, він пояснив що блокада кордонів – це не економічне питання, а питання виживання нашої держави. Тож він підтримує запровадження множинного громадянства для українців. І закликав український народ, який вимушено виїхав за кордон, не відмовлятися від громадянства України...

ЦЕНТР СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ - «А»

Заглянемо в історію створення Центру спеціальних операцій «А» СБУ, конкретно до військово-медичного забезпечення. В загальному сенсі цей Центр розпочав свою діяльність 23 червня 1994 р, коли Указом Президента було створено Управління «А» у складі Центрального Управління СБУ та відповідні підрозділи в регіонах. У липні 1996 р. воно було реорганізовано в Управління боротьби з тероризмом, захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів СБ України.

А з 27 грудня 2005 року почав дію Центр спеціальних операцій по боротьбі з тероризмом, захисту учасників кримінального судочинства (ЦСО). Пізніше бійців ЦСО «А», назвали «Альфа», і почали використовувати для захисту країни. Вони виконують завдання малими групами на всіх напрямках бойових дій. Зокрема, спецпризначенці ЦСО брали активну участь в обороні Києва, Чернігова, Харкова, Сум, Луганської і Донецької областей, у звільненні тимчасово окупованих інших територій. «Життя – Батьківщині! Честь – нікому!» – такий девіз ЦСО.

Військово-медичне управління Центру спеціальних операцій «А» займається організацією охорони здоров'я, це лікувально-профілактичний заклад, який надає амбулаторну та стаціонарну медичну допомогу, організовує профілактику та забезпечує реабілітацію хворих з широким спектром захворювань. Це справжні спецпризначенці ЦСО. Вони виконують свої завдання на фронті у безпосередній близькості до лінії зіткнення. За 10–15 км від лінії фронту вони проводять складні хірургічні втручання і повертають з того світу наших військових. Це – лікарі від Бога. Члени підрозділу ЦСО-«А» врятували життя сотень поранених оборонців України.

Військовослужбовці ЦСО-"А" воюють з 2014 р. Початок повномасштабного вторгнення 2022 р. поставив перед ними необхідність посилити медичний напрям, тож підрозділ вирішили створити за зразком медичних корпусів найкращих армій світу, зокрема США, Франції, Німеччини. Тепер же ці країни вчать у нас, адже Україна має більше практичного досвіду на полі бою. Перевага цих медиків – у їхній мобільності. Вони фактично несуть «операційну» в кількох рюкзаках, тож можуть швидко розгорнути її на фронті неподалік лінії зіткнення. Таким чином пораненого не треба нести далеко чи тим більше везти. Через це хірургічні команди тримають якомога ближче до району зіткнення спецоперацій.

Кожен із членів хірургічної команди ЦСО-«А» несе у рюкзаку від 25 до 35 кілограмів та окремо контейнер із запасом крові. Інформація про переміщення цих людей засекречена, щоб ворог не знав, де Україна проводитиме медичну допомогу. На жаль, жодного разу бойовим медикам ЦСО не доводилося працювати в безпечних умовах. Хоча, звісно, хотілося би працювати в гарному відділенні реанімації, але приходить рятувати життя в сараї, кузові машини, або в сирому підвалі. І медики творять дива.

Великобританія планує підписати у 2024 році з Україною 10-річний пакт про державну безпеку. Це може статися найближчими тижнями. За цим документом Лондон зобов'язується «підтримувати Київ у боротьбі» шляхом надання військової підтримки, орієнтованої на військово-морські сили. Крім цього передбачено фінансову допомогу та обмін розвідданими. Пакт міститиме обіцянки щодо повоєнних гарантій безпеки. У них входить те саме, що є і зараз: збільшення постачання зброї та поновлення санкцій про російської імперії зла. Велика Британія та Норвегія передадуть Україні необхідні кораблі...

Лікар із позивним "Наркоз" із Центр спеціальних операцій -"А" розповідає анекдот і спостерігає за реакцією спірозмовників – чи не занадто тонкий жарт для необізнаних у медичному гуморі. Балаклава робить усмішку «Наркоза» невловимою, як мобільний зв'язок після кібератаки. Маска давно стала його супутником по життю – в операційних і реанімаціях цивільних клінік, у військових шпиталях, а ще на передовій.

«Медицина бойової травми» вперше "наздогнала" його, коли він за контрактом працював у Лівії на початку "нульових" (2000-х) років. А після окупації Криму (2014) служив військовим лікарем в зоні АТО. Наприкінці лютого 2022-го почався новий відлік часу лікаря. Саме тоді з'явилося псевдо «Наркоз у балаклаві» – лікар-анестезіолог Центру спеціальних операцій "А". Сьогодні він працює в підрозділі бойових медиків ЦСО, який створили за зразками медичних корпусів найкращих армій світу – США, Франції, Німеччини. За пів години «Наркоз» і його колеги-лікарі перетворюють на операційну будь-яку будівлю, підвал або салон мінівена, настільки близько до лінії зіткнення, наскільки це можливо. Зупиняють кровотечі, коли уламки ракет і снарядів прошивають внутрішні органи поранених бійців ЗСУ. Роблять операції на відкритому серці за кілька кілометрів від фронту тощо.

Міністр оборони України Рустем Умеров заявив: - Українські чоловіки у віці 25-60 років, які проживають в Німеччині та інших країнах, 2024 року мають з'явитися у призовні пункти ЗСУ, інакше до них будуть застосовані санкції. Слова Р.Умерова: - Українці, які проживають у Німеччині і придатні до військової служби, мають посилити українську армію у 2024 році. Влада України хоче мобілізувати до ЗСУ ще від 450 000 до 500 000 солдатів для відбиття російського вторгнення. Але фінансові та

політичні умови 2023 кроку ще не уточнені. Президент В.Зеленський назвав мобілізацію 2024 року "чутливим питанням". В той же час, російський диктатор В.Путін доручив поставити на облік чоловіків призовного віку (на всіх територіях РФ), без їхньої особистої явки до військового комісаріату, а потім провести призов цих чоловіків до армії РФ у 2024 році. Російським чоловікам-ухилянтам заборонять оформляти кредити і позики, реєструвати ІП, нерухомість і автомобілі, а також керувати транспортом тощо. Відповідальність покладена на главу Міноборони РФ Сергій Шойгу і главу Мінцифри РФ Максуд Шадаєв.

Лікарі ЦСО мають наплічники вагою 25-30 кілограмів – інструменти й обладнання, якому позаздрили би хірургічні відділення та реанімації деяких українських лікарень. Побратими з Центру спеціальних операцій "А" називають своїх лікарів "янголами". Бо вони рятують не лише спецпризначенців, а й бійців інших підрозділів Сил оборони.

Лікар на псевдо «Наркоз» каже: Найкраще природне знеболювальне – це правда. Якщо ми будемо більше усвідомлювати, що відбувається, легше буде впоратися і з болем. Пам'ятаю свої дитячі роки коли я хворів, кожного разу приходив лікар, і казав що робити. Мої батьки не були медиками, тож про всяк випадок тримали на книжковій полиці фельдшерський довідник 1952-го року, сторінок на 500, і дивилися, що до чого. Вийшло так, що з 11-12 років я почав його штудіювати медичні підручники. Згодом дитячі хвороби залишилися в минулому, а інтерес до медицини перекочував у доросле життя.

На початку 2000-х років молодий хлопець, як майбутній лікар випускається з медуніверситету. Слідом за Гіппократом він присягає утверджувати ідеали милосердя, любові, злагоди та взаємоповаги: «Клянусь Аполлоном-цілителем, Асклепієм, Гігієєю та Панакеею й усіма богами

та богинями, беручи їх у свідки, виконувати чесно, відповідно до моїх сил і мого розуміння...». Давній грек Гіппократ і гадки не мав, що спочатку молодому випускнику українського медичного Вишу, окрім інтернатури, доведеться працювати ще на 2 роботах, аби не "склеїти ласті" і передчасно не постати перед Аполлоном в потойбічному світі. Бо грошей не хватало на прожиття, українській владі у перші 10 років своєї незалежності було не лікарів, інженерів та іншої інтелігенції...

Наш герой став анестезіологом, хірурги й анестезіологи – це завжди «Інь» та «Янь», єдність і боротьба протилежностей. Вони одне без одного не можуть, і тому одне одного завжди підколюють. Але якщо створюється класний тандем, і вони спрацювалися, хворий пацієнт може почуватися набагато впевненіше.

«Наркоз»: - Одного разу телефонує мій однокласник: "Відбирають лікарів по контракту в Лівію. Хочу поїхати, давай разом". Я його відмовляю: яка ще Лівія? Там як не війна, то заколот, диктатура, поліцейська країна. Проте намагаюся з'ясувати що до чого, а може є сенс поїхати? За кілька місяців телефоную товаришу і кажу: "Згоден, готую пакет документів подати і підписувати контракт". У відповідь чую: "Знаєш друже, я передумав, вирішив не їхати туди ". Тоді «Наркоз» поїхав сам...

Так він опинився в Лівії. Його окружний шпиталь на півдні країни був найближчим до кордону з Чадом в той час, коли там були постійні прикордонні зіткнення. Саме там «Наркоз» вперше зрозумів, що таке військова медицина, отримав перший досвід роботи з травмами і вогнепальними пораненнями. В шпиталі лікували і цивільних, і військових, і поліцейських. Працювали лівійські медики, палестинці, йорданці, болгары, поляки, українці. Були дядьки за 50, які отримали освіту в Німеччині, Італії, а тут 24-річний «Наркоз», тож він вчився у них. До речі, такої поваги до лікарів як у Лівії, він ніде в Україні не бачив.

Спершу лікар «Наркоз» здивував переліку медикаментів, які використовували в шпиталі і протоколу лікування, кількість ліків в три рази коротший того, чим лікували в Україні. Виявляється, без "пустих фуфломіцинів" не тільки можна, без них треба лікувати людину. Від того, що люди ні влили в Україні десяток препаратів замість трьох, краще не стало. Приблизно через 5 років, українська медицина наблизилася до того протокольного рівня, який був у Лівії на початку 2000-х років. Робота в Лівії надала «Наркозу» величезний досвід.

Коли 2005 року «Наркоз» повернувся з Лівії в Україну, він уявити собі не міг, що закордонний досвід роботи з бойовими травмами і вогнепальними пораненнями стане в пригоді вдома – в Україні. На відміну від багатьох українців, війна для нього почалася не 24 лютого 2022-го, а в березні 2014-го року. Саме тоді він уперше прийшов до військкомату – добровольцем.

Поки тривала бюрократична тяганина з мобілізацією, він консультував волонтерів, які переробляли цивільні машини під «медеваки» для евакуації поранених під час бойових дій. Пояснював елементарні речі – як правильно заносити та фіксувати носі в машині, де розташовувати медичне обладнання, як захищати балони з киснем.

Лікарі з таким досвідом, як у «Наркоза», були в країні на вагу золота. Так він опинився в медичній службі у Центрі спеціальних операцій -"А", причому не в тиловому шпиталі, а на передовій. А коли західні партнери передали в Україну перший мобільний модуль надання невідкладної медичної допомоги, майже рік фактично був начальником цього шпиталю. Норматив розгортання того мобільного модуля – 24 години. Лікар «Наркоз» сьогодні згадує з подивом: надто повільно для сьогоднішньої війни.

Після демобілізації в 2016-му він повернувся до роботи в цивільних клініках і був приписаний до оперативного резерву першої черги. Зранку 24-го лютого 2022 року

одразу зателефонував командирі своєї військової частини і почув: - Відбулася реорганізація. Ні твого підрозділу, ні твоєї посади вже немає. Їдь у військкомат. Там «Наркозу» сказали: "Дивись, ні по званню, ні по твоїй кваліфікації нічого немає". Прийшлося йти простим бійцем. За кілька днів він вже чергував на одному з блокпостів ТрО на Київщині. Серед захисників був лише один хлопець, який колись проходив службу в бойових умовах і хоч трохи міг цим всім керувати. Решта – мисливці, колишні міліціонери й інші небайдужі люди.

Лише у березні 2022 року «тупорилі чиновники» схамулися (а може війна застала), «Наркоза» забирають з блокпосту і відправляють до військово-медичної служби Центру спеціальних операцій -"А" і вже за кілька днів він працював на Ірпінському напрямку. Коли цивільний лікар стає військовим, перше, що він має зробити – зламати свій мозок. Бо робота в бойових умовах суттєво відрізняється від звичної для медиків практики. Навіть поняття "золотої години", протягом якої поранені на полі бою мають отримати медичну допомогу, дуже умовне. Як пишуть в англійській літературі, «смерть не знає про існування золотої години». При пораненнях з внутрішньою кровотечею, коли кров потрапляє в грудну або в черевну порожнину, час вимірюється хвилинами. І якщо лікарі не виграють ці хвилини, для пораненого бійця «потім» ніколи не настане. Ось чому військові хірурги на фронті нехтують речами, до яких вони звикли в цивільних клініках.

Як приклад в лікарні: - Давайте спочатку тричі йодом обробимо живіт, а давайте всі вдягнемо одноразові костюми, санітарка повинна правильно зав'язати їх ззаду, потім подивитись, чи маємо ми повний набір інструментів. Не забувайте про додаткову кардіограму і з'ясувати який у пацієнта рівень цукру... Якщо так робити на фронті, поранений борець загине від того, що стече кров'ю. В хірургії бойової травми лікарі вимушені передусім зупинити вми-

рання пацієнта та зупинити внутрішню кровотечу. Цим вони врятовують його життя. За добу – за дві він стабілізується в реанімації, тоді вже можна його брати на повторну операцію і проводити її в необхідному обсязі.

Бо якщо намагатися переохолоджені пацієнту з великою крововтратою зробити операцію, яка триватиме 4-5 годин, ретельно шити кожну дірочку, то ця операція скоріше вб'є пораненого, ніж врятує. Це той самий випадок, коли благими намірами вимощена дорога до пекла.

І ще про неприємне, ви поцікавитесь у навколишніх медичних пунктах, чи переливають вони кров пораненим бійцям? Відповідь у 9 із 10 випадків буде – Ні. Чому? Кожний вигадася свої відмови, від: «Не вірю в еритроцити», до «не має умов». Це дикість у воєнний час і це не проблема воєнної медицини – це проблема української медицини як такої. Армія – це зріз суспільства. І ця проблема наразі просто перейшла на армію і загострилася. «Наркоз» каже: Сьогоднішніх лікарів на фронті треба готувати за стандартами НАТО. Буває так, що замість операційної, інколи 4 або три стіни, що захищають від вітру, дощу чи снігу. Замість операційного світла – налобні ліхтарі. Замість столу – медична каталка і треба спасати бійців...

Еритроцити, це невеликі без'ядерні клітини крові червоного кольору, функція яких - транспорт кисню і частково вуглекислого газу. У кожному кубічному міліметрі крові міститься близько 5 мільйонів еритроцитів, і майже 25 000 мільярдів в організмі в цілому. До складу еритроцитів входить гемоглобін, його вміст в чоловіків: 14-16 г/%, або 140—160 г/л; у жінок: 12-14 г/%, або 120 - 140 г/л. В медичних установах проводять загальний клінічний аналіз крові, щоб визначитись із певними захворювання людини. Переливання крові має на меті заміну втрачених компонентів та відновлення функцій крові.

В складі кожної мобільної групи працюють: хірург, анестезіолог і лікар невідкладних станів. Кожен із них має рюкзак з усіма необхідними інструментами і обладнанням плюс контейнер із запасом крові. Після кожного випадку надання допомоги лікарі роблять "роботу над помилками" і намагаються знайти найкращі рішення.

Відрядження на фронт тривають від п'яти діб до двох місяців. Майже за два роки у складі реанімаційно-хірургічної бригади ЦСО попрацював лікар «Наркоз» на Житомирському, Харківському, Херсонському, Запорізькому напрямках, у Бахмуті та на острові Зміїний. Після таких відряджень на фронт, щоб зняти гостру фазу напруження, «Наркозу» потрібно від 48 до 72 годин – при цьому, якщо є така можливість, бажано бути не на зв'язку. А тепер порівняйте з бійцями ЗСУ на фронті у яких 24 місяці немає ротації. Постійне напруження може вплинути не тільки на фізичне здоров'я людини, але й на психологічне.

Форма психологічної реабілітації військовослужбовців, які знаходилися в бойових умовах, або ж декомпресія, почала застосовуватися наприкінці ХХ ст, після війни у В'єтнамі. Тоді американських військових перед поверненням додому відправляли на короткотривалий "психологічний карантин", де вони могли відновитися та адаптуватися до мирного життя. На такому "відпочинку" у людей була можливість виспатися, збалансувати режим харчування та попрацювати з фахівцями, які б допомогли пережити травматичний досвід і виявити проблемні місця. В українській армії ця практика з'явилася у 2015 році. У 2022 – 2023 роках, в зв'язку з нестачею кваліфікованих фахівців задовольнити ці проблеми у бійців мільйонної армії ЗСУ не можуть. Перебуваючи в районі бойових дій, звернутися до психолога буває складно. Деякі побратими міняються на очах.

Як знеболити суспільство, що захлинається в болях від вогнепальних поранень і внутрішньої кровотечі? Від

випаленої пустки і чорної вирви, з якої доведеться вибиратися не одному поколінню. Від відчуття провини всіх перед усіма – вцілілих перед пораненими, поранених перед тими, хто загинув. Чи знає лікар на псевдо «Наркоз» про знеболювальне для суспільства? Що робити з «відтінками» болю? На його думку: - Суспільство можна знеболити обіцянками швидкої перемоги, і воно підсяде на голку як наркоман. Але тільки-но припиняють годувати цим «наркотиком» (словами про перемогу), починається ломка. Тому «Наркоз» не радить чекати на такі пігулки.

Він радить, по-перше зменшувати фактори, що викликають біль, у нашому випадку це означає ставати міцнішими й посилювати наше військо і себе - вірою. А по-друге, менше емоціонувати на біль і більше діяти. Ми живі, допоки не стали мертвими. Допоки живі, маємо робити все можливе для перемоги над ворожою імперією зла. Третє, варто запам'ятати найважливіше правило будь-якої допомоги - збереження власного життя. Це означає, що якщо ви не є впевненими у власній безпеці, ви не розпочинаєте надання допомоги. Домедична допомога - це найпростіші невідкладні медичні дії, що виконуються безпосередньо на місці пригоди терміново після травми, або на фронті після поранення. Зазвичай, вона надається не медичними працівниками, а особами, що на момент пригоди знаходяться поруч, або поблизу від постраждалого. Проте в умовах військового стану ця можливість є обмеженою. Тут вже завіюється тактична медицина.

Це надання медичної допомоги власне під час військових дій, враховуючи загрозу бойових дій чи обстрілу. Тактична медицина враховує той факт, що місце і обставини, в яких надається допомога під час бойових дій, принципово відмінні від лікарень. Основними причинами смерті 80-90% поранених на полі бою є: масивні крововтрати - 60%; непрохідність дихальних шляхів - 34% та пневмоторакс (підвищення тиску в легенях) - 6%. (Разом 100%).

ДО БОГА ІЗ СВОЇМ РОЗЧАРУВАННЯМ

Здрастуйте, шановні друзі. Я Валерій Цацкіс, поет та письменник, мені 55 років. Ізраїль, м.Петах Тиква. Сьогоднішній мій піст буде сумно-прощальним. У ньому я прощатимуся з усіма своїми ідеалами, зі своїм дитинством, з юністю та підлітковими поглядами. Я прощатимуся з "піонерією" радянської доби, з добрими і веселими фільмами, на яких я виріс, з моїми старими друзями з дитинства... Я прощаюся з усім радянським патріотизмом, що колись цінував. Вся суть російської пропаганди в тому, щоб вкидати мільйон маячних версій, забалтувати і фокусувати увагу на фейках. Які через кілька днів ніхто не згадує, а ще «супер російській державі». Чому я прощаюся із своїм минулим?

Кожна війна має причини, дати і числа, міста і події, символи та цілі. Кожна війна має свої страшні дії, у Другій світовій війні такими були Бабин Яр, Хатинь, Освенцім, Сталінград тощо. У війні, яку Росія розв'язала проти України у 2014, а потім повторно у 2022 р, такими страшними діями і подіями стали міста Маріуполь і Буча, Нова Каховка і Бердянськ, Мелітополь і Херсон, а ще масові вбивство українського цивільного населення в інших поселеннях, катування і ґвалтування.

Росіяни варварські увірвались на землю України, прагнучи за будь-яку ціну розширити російську імперію та нав'язати свою історію свободолюбивому українському народові. Вчинивши чимало нелюдських та варварських злочинів в Україні, Росія й надалі продовжує свій терор, без докору совісті забираючи життя мирних людей.

Зневага Росії до людського життя не має меж, це геноцидальний характер війни проти України. Свідомо обираючи своєю мішенню цивільне населення України,

Росія вкотре винна у звірствах, які є воєнними злочинами, неприйнятні дії не повинні залишитися безкарними. Жах і страждання, які несе із собою «руській мір» відчули на собі не тільки українці, а й міжнародна світова спільнота, невільно ставши свідком жахливих подій, які сьогодні відбуваються в Україні через російську агресію. Росію треба якнайшвидше зупинити та притягнути до відповідальності за всі її варварські дії

Далі Валерій Цацкіс каже: - На жаль я боюся, що згодом після війни відкриються ще кривавіші злочини російських солдатів. Я звертаю увагу громадськості світу на воєнні злочини РФ проти українських дітей. За даними ОГПУ, внаслідок російської агресії станом на 1 червня 2023 року загинули 484 дитини. Ще 992 дитини отримали поранення. 28 дітей отримали каліцтво внаслідок детонування боєприпасів.

Я взагалі ніколи не дивлюсь телевізор, лише футбол. Так от пару днів тому я ввімкнув телевізор і поки перемикав на пульта кнопки потрапив на канал "Культура". Там показували старий запис концерту дитячого хору Попова. На сцені стояли симпатичні діти, а в залі сиділи дуже милі добрі, веселі глядачі. І раптом мене обпекла думка, що це ті самі люди, які тепер у кількості 80% підтримують мракобісний режим В.Путіна в Росії, які вимагають вбивства та знищення ні в чому не винних українських людей. Росія хоче стерти українську ідентичність, культуру й історію, вона використовує українських дітей, як інструмент війни. Російське вторгнення також впливає на вразливе населення по всьому світу, зокрема, в африканських країнах, в Азії та Латинській Америці.

Станом на кінець березня 2023 року понад 20 тисяч дітей вивезли з українських тимчасово-окупованих територій (ТОТ) до Росії, але точно підрахувати кількість вкрадених українських дітей через окупацію частини території України – майже не можливо. У 2023 році 49

країн світу у спільній заяві засудили Росію за організацію засідання Радбезу стосовно нібито правових підстав викрадення українських дітей з тимчасово захоплених територій, йдеться у спільній заяві цих країн. Велика Британія заблокувала трансляцію виступу російської уповноваженої з прав дітей Львової-Белової на ресурсах ООН, закликавши її відповідати за свої дії в Гаазі. 17 березня 2023 р. Палата попереднього провадження Міжнародного кримінального суду (МКС) видала ордер на арешт Путіна та Львової-Белової. Їх підозрюють у незаконній депортації та переміщенні українських дітей.

Валерій Цацкіс: - Я більше ніколи не дивитимусь нічого з того, що колись було частиною мого життя, тому що той нелюд, який, згвалтував, розтерзав і розстріляв маленьку українську дівчинку, він одночасно згвалтував, розтерзав і розстріляв мою Душу! Я хочу попроситись з Санкт-Петербургом, в якому народився найголовніший лиходій 21 століття – В.Путін. Саме в цьому місті розцвів наймахровіший фашизм сучасності. Я прощаюся з усім, що мені було дорого та значуще в Росії.

Як я житиму далі, ще не знаю. І взагалі я не знаю, чи настане це далі в моєму майбутньому. Я в розгубленості. Мені дуже часто здається, що я сплю, що це страшний сон, що ось прокинусь і буде все як раніше. Ні, більше не буде, як раніше. Дороги назад немає. І що ж робити? На що опертися в майбутньому. І тут мене осяяло. Я зі старого життя візьму з собою Володимира Семеновича Висоцького. Я чомусь певен, що він би дав точну оцінку тому, що відбувається в Україні. В.Висоцький був провидцем. Маленький уривок із його вірша, написаного 1965 року, (увага рос.мова):

*По выжженной равнине —
За метром метр —
Идут по Украине
Солдаты группы «Центр»...*

*...А перед нами всё цветёт —
За нами всё горит.
Не надо думать! - С нами тот,
Кто всё за нас решит...*

Валерій Цацкіс: - Я прощаюся з усім добрим, поганим та різним із свого старого радянського життя. Я вірю і знаю, що після всього жаху і кошмару Україну відбудують, і вона буде ще кращою, правда загублені життя не повернеш. Та й у Росії все колись стане на свої місця. Тільки це буде зовсім інша країна та інша історія, але вже без мене. А що сказав би В.Висоцький? (Увага рос.мова):

*Ведёте себя по-скотски,
Мне стыдно за вас с небес!
Куда подевалась Совесть?
Куда улетучилась Честь?*

Осталась одна лишь помесь

Варварство - плюс лесть.

Не то я хотел увидеть,

И лица совсем не тех,

Что с вами случилось, люди?

Убийство людей - грех!

Как брат убивает брата -

Будь проклят такой сюжет.

Совсем позабыли Бога,

Повсюду лишь сброд ворья,

Кровью залита дорога,

Совесть пропили! Зря!...

Это б сказал Высоцкий

Если б сейчас воскрес...

"Ведёте себя по-скотски,

Мне стыдно за вас... с небес.

(Далі думки Валерія Цацкіса) рос.мова:

*По выжженной равнине,
Грабят рашисты за метром - метр,
Идут по Украине*

Солдаты группы «Центр».

Идут эти мёртвые души,

Им помогает московский «Град».

Солдаты группы «Центр»

Мир погружают в Ад!

Наш обов'язок сьогодні вжити всіх необхідних заходів для зупинки кровопролиття невинних людей в Україні та притягнення воєнних злочинців до відповідальності заради миру та колективної безпеки. Письменники світу будуть викладати історію постраждалих українських міст і покажуть, як вони розвивалися і якими красивими були, доки в них не вдерлася російська армія імперії зла.

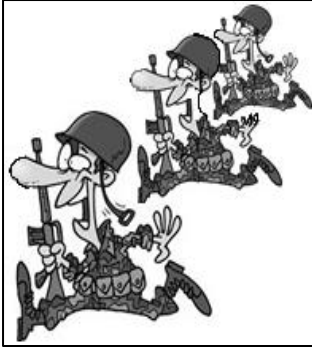

Третя глава

Негативні прояви в період війни

ЖОРСТОКА РЕАЛЬНІСТЬ ФРОНТУ

Починати розмову про сучасну війну в Україні, про патріотизм і негативні прояви на фронті і в тилу – не важко. Тим паче, що кожна друга книга наших авторів розповідає про український патріотизм, про нескорених бійців ЗСУ на фронті та націю «сталевих» людей в тилу. Але в сьогоднішній книзі мова піде про зворотну сторону патріотизму -

дезертирство на фронті, про українських «п'ятисотих» та різних інших втікачів від призову в ЗСУ. Автори книги хочуть поглянути на «дві сторони цієї медалі» через усвідомлену дієвість людей, яка спонукає їх до конкретних вчинків і дій. В своїй більшості люди не кричать про свої добрі справи, а чесно працюють заради допомоги над московською імперією зла: «Добрі справи йдуть поряд з людиною, а лиха слава біжить попереду». Дієвий патріотизм українців став розповсюджуватися по світу і став прикладом для інших народів.

Тема духовності й патріотизму української нації, є достатньо вивченою, їм присвячено праці багатьох дослідників, істориків: виховний ідеал є у О. Вишневського і М. Боришевського; національно-патріотичне виховання учнів у О. Сухомлинської і К. Чорної; моральне й духовне становлення й пробудження студентів у О. Лучанінова, Р.Сопівника і Г.Шевченка; патріотичне виховання (І. Бех і Т. Солопова), духовний потенціал у Е. Помиткіної; формування цінностей громадянського суспільства у С.Рашидова та інших.

До 2014 року у суспільстві й освіті склалася думка, що «патріотична криза» відбувається в душах людей. Система колишніх духовних цінностей і орієнтирів була втрачена, а нові – поки не вироблені після розпаду коли-

шнього СРСР. Але 2022 рік розставив крапки, люди почали сприймати Україну як патріотичну націю, і не важно в етнічному чи громадянському сенсі. Українцям є що захищати, вони генетично захищають свою землю. Тому в цьому сенсі, патріотизм виступає як показник духовності кожної людини і нації в цілому. Патріотизм в людині накопичується роками на підсвідомому рівні через відтворення патріотичного почуття та переданої генетичної складової від своїх пращурів. Тож не дивно, що вже 10 років (2014-2024) в Україні ми бачимо приклади дієвого патріотизму щодня. Саме поведінка людей є визначальною в патріотичних проявах.

*Вже третій рік воює Україна,
Так й не назвавши цю війну - війною,
Найкращий цвіт у її пеклі гине
І не вертає із тяжкого бою.*

*Отримає медаль чи орден ненька,
Метал холодний не поверне сина.
І на руках з дитям своїм маленьким
Оплакує коханого дружина.*

*А скільки їх ще зовсім не жонатих,
Та вже з покритим інеєм волоссям.
Не довелось дівчину обійняти,
А смерті глянуть в очі довелося.*

*Щодня ідуть у бій сини – герої
Своїм життям Вкраїну захищати...
А скільки тих, хто збагатився втрое,
Кому війна, неначе рідна мати?*

Інша сторона медалі під назвою «патріотизм» - негативні зміни в способі життя українського народу, окупація і економічна розруха частини України, відірваність від домівок і власних господарств мільйони українців. Негативний вплив війни на українських людей та природу триває протягом усіх 10 років російської агресії в Україні. Міста і села стираються з лиця землі, а дружні колись суспільні грома-

ди розпорошуються снарядами, ракетами і бомбами. Сьогодні літні люди та діти мерзнуть у підвалах, лікарі оперують при свічках і без анестезії, у той час як життєво важливі об'єкти цивільної інфраструктури: ТЕЦ, електростанції, лікарні - знову і знову зазнають руйнувань. Україну накрила хвиля руйнувань і людських страждань у масштабах, небачених у Європі впродовж трьох поколінь.

Давайте разом розберемося з дезертирством та іншими негативними проявами на фронті і в тилу за 24 місяці (2022-2023 р). Що таке дезертирство? Це самовільне залишення військової частини, або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лікувального закладу. Візьмемо 2023 рік, в порівнянні з 2021 роком кількість випадків дезертирства у ЗСУ збільшилася майже у п'ять разів, а в порівнянні з 2022 роком – вищою у 2 рази. Про це свідчить статистика, наведена у звітах Офісу генерального прокурора.

Головний сержант 47 бригади на псевдо «Магура», прочитав лекцію для майбутніх головних сержантів ЗСУ на тему «Дезертирство на фронті». Його стала хітом українського «ютубу». Валерій «Магура» почав свій виступ із нарізок відео, де показані українські бійці, котрі відмовляються виконувати накази командирів ЗСУ. Далі його слова: - Майбутні сержанти повинні розуміти, що інформації, яка стосується завдань підрозділу, може бути короткою і в неповному обсязі. Кожен з вас буде отримуватиме більше чи менше фактів в «урізаному» вигляді, залежно від вашого рівня. А до солдат ніколи інформацію (повторюю – ніколи) не буде доведена повністю.

Ось стоїть рота солдат, 99% з яких - абсолютно гідні люди. Але завжди знайдеться один, який подзвонить брату, дружині, сестрі й розповість: хто, що, куди і чому рухаються, а ще скаже у який час і на при кінці додасть які

ми круті. Цим скористається ворог. А ще є недолугі (погані) командири «піджаки». Надаємо спогади Валерія «Магури» щодо поганих командирів «піджаків»: - Коли нас у серпні 2014 року оточили російські рашисти, у нас був дуже хороший командир. На той час з наших двох рот залишилося 18 людей і ми зайняли одну бойову позицію. Із колишніх 22-х бойових машин залишилось дві, одна з них БТР. І окремих колектив бійців ЗСУ зібрався втікати на цьому БТРі з командирів із розряду «піджаків». Тоді я підійшов до них і без натиску, абсолютно лояльно запитав: «Хлопці, як ви можете тікати? Я залишаюся, ваші друзі залишаються, поранений командир залишається, а ви зібрались тікати»? На мою адресу посипалися претензії, в основному від одного панічески налаштованого бійця. Я зробив один крок йому назустріч, ця «мавпа» схопила автомат і направила на мене: «Прийшлося застосувати навички рукопашного бою». Повалена на землю «мавпа» верещала як недорізана свиня, тоді їхній командир із «піджаків» одумався і дав відбій.

Чому Закон про посилення покарання військових небезпечний для армії ЗСУ? Згідно з цим законом, військових жорсткіше каратимуть за самовільне залишення військової частини, місця служби та поля бою, дезертирство, відмову діяти зброєю, непокору і невиконання бойових завдань. За ці порушення на бійців чекає безальтернативне кримінальне покарання – позбавлення волі на строк від 3 до 12 років (по більшості статей – від 5 до 10 років). При цьому закон позбавляє військових права на дострокове звільнення чи умовний термін. Також закон збільшує штрафи за окремі адміністративні правопорушення у військовій сфері, а ще – дозволяє «Військовій службі правопорядку» проводити перевірку на стан алкогольного чи наркотичного сп'яніння бійців – як на фронті, так і у громадських місцях. Цей Закон не враховує жодних пом'якшувальних обставин і унеможливорює винести менший вирок.

Автори книги знають величезну кількість неоднозначних прикладів, коли бійці ЗСУ відходять з лінії зіткнення з різних причин. Хтось реально злякався, хтось не витримав натиску ворожої артилерії і авіації противника, хтось втратив зв'язок з командуванням. І коли ці військовослужбовці відходять, їх звинувачують у боягузстві, їм погрожують кримінальними провадженнями, але провадження дуже часто не відкривають. Іноді українські військові прокурори або слідчі, які виїжджають на місце події, починають розбиратися в ситуації і справді доходять висновку, що на той час, такою була оперативна обстановка і не можна було вчинити інакше. Іноді справи не відкривають тому, що розслідування призведе до з'ясування, що у ситуації винні не лише рядові військовослужбовці, а і їхні командири і вище командування ЗСУ.

Згідно з звітністю прокурорів, у 2021 році було зафіксовано 117 випадків відкриття кримінальних проваджень за ст. 408 КК України - дезертирство. Самовільних відлучок було - 6183, а самострілів – 177 випадків. У 2022 році за подібною статтею вже було відкрито 6174 кримінальних провадження, з яких у 1540 провадженнях - вручили підозру. У січня-червні 2023 року було відкрито впроваджень 6476, за якими підозру вручили у 877 випадках. А за 2023 рік з лав ЗСУ військові дезертували 10 940, самострілів та випадків заподіяння собі каліцтв серед військових було 161 випадок.

У відкритому електронному судовому реєстрі України опубліковано понад 800 вироків за ст.408 дезертирство, а також кілька тисяч документів судових проваджень, що тривають за цією статтею. Враховуючи ці цифри, швидше за все зараз у слідчих ізоляторах, в'язницях та гауптвахтах перебуває кілька тисяч підслідних та ув'язнених війсь-

кових, які притягнуті до кримінальної відповідальності за ст.408 КК України. Судячи з цих цифр, фактично за ґратами зараз може бути кількість дезертирів, з яких можна сформувати щонайменше одну бригаду ЗСУ.

Підсудні бійці у залі суду зізнаються про страх перед смертю. Наприклад, вирок, наведений у реєстрі, розповідає історію національного гвардійця на псевдо «Вітер», який втік із частини з автоматом та 4 магазинами з патронами після прильоту до його частини російської ракети на початку березня 2022 року, внаслідок якого загинуло кілька десятків його товаришів по службі в ЗСУ. Втім, дезертира так і не знайшли, свідки розповіли в суді, що його бачили на фото соцмережах, він нібито перебуває в полоні у росіян. Вирок було винесено заочно: 8 років допру. В іншому вирокі йдеться про солдата, який втік із бойової частини 9 липня 2022 року. Військовий зізнався, що його окоп було обстріляно. Від страху він втік із позицій разом із зброєю. Але потім все ж таки повернувся в частину, був направлений на лікування у військових психіатрів. Але не долікувався і знову втік. Після цього був затриманий і засуджений на два з половиною роки в'язниці.

Солдат штурмової бригади Колісніченко у вирокі зазначив, що 30 серпня 2022 року він пішов з частини, не «бажаючи брати участь у штурмі міста Лиман без належної підтримки артилерії та літаків», він не бажав гинути у бою. Суддя засудив солдата до п'яти років ув'язнення. Інший вирок містить історію солдата Мятовича, який 21 липня 2023 року відмовився виконувати наказ командира із «піджаків» висунутися на передову без артилерійської підготовки. Через декілька днів він втік з фронту, а потім навіть намагався взагалі залишити Україну, але був затриманий у Чернівецькій області під час спроби перейти кордон із Румунією. Незважаючи на каяття, був засуджений до п'яти років і одного місяця в'язниці. На прохання замінити ув'язнення – дисбатом, йому відмовили.

Серед дезертирів, засуджених судом, є і добровольці, які прийшли до ЗСУ з власної волі після 24 лютого 2022 року, але не витримали фронтового напруження і смерті своїх товаришів по зброї. Наприклад, п'ять років і дев'ять місяців в'язниці за вироком отримав солдат Національної гвардії на псевдо «Мушкет», який втік із частини 3 січня 2023 року. Будучи поранений, солдат самовільно залишив військовий шпиталь. Примітно, що військовий «Мушкет» просив поблажливості у судді, посилаючись на добровільний прихід до ЗСУ і отримані хвороби на фронті. Але все одно - одержав великий термін в'язниці.

У реєстрі судових рішень є багато випадків, коли тюремний термін дезертирам замінюють на службу в дисциплінарному батальйоні (дисбат). Наприклад, мобілізований багатодітний солдат Корнієнко (прізвище змінено) – має троє дітей, тому за дезертирство отримав 1,5 роки в'язниці, які були замінені на такий самий термін «дисбату». Сержант прикордонної служби «П» втік із частини 5 травня 2023 року, суддям розповів, що дезертував через страх. Отримав вирок у 2 роки «дисбату» і так далі. «Деякі солдати відкрито заявляють, що в бій не підуть, мовляв, безпечніше термін у в'язниці відмотати, аніж померти на передовій», - розповів капітан ЗСУ на псевдо «Каштан». Про «п'ятисотих» намагаються не доповідати до штабу ЗСУ. Втім за словами офіцера, таких «п'ятисотих» відмовників в армії, начальство намагається здебільшого завантажувати не бойовою роботою, наприклад, копанням окопів, будівництвом укріплень, навантаженням боєприпасів та спорядження тощо. Справа в тому, що за випадки дезертирства та самовільного залишення частини (СОЧ), з командирів тих частин також жорстко запитує начальство із штабів ЗСУ.

Чим більше у тебе солдатів СОЧ тим більше доводиться писати рапортів та документів. Начальство також по голові не гладить за таке, якщо у тебе з підрозділу тіка-

ють солдати, значить, у тебе погано ведеться робота з особовим складом. За це карають не тільки доганами, а й грошима. Основною причиною дезертирства, на думку військових, є відсутність мотивації до служби у мобілізованих ЗСУ, а також втома від тривалого перебування на передовій.

Протягом останніх тижнів 2023 року як українські, так і російські війська страждають від надзвичайної кількості щурів та мишей на фронті. Цьогорічна м'яка осінь, а також достатня кількість їжі з полів, що залишилися необробленими через бойові дії, ймовірно, сприяли збільшенню популяції гризунів. Гризуни становлять небезпеку для людей та військової техніки, наприклад, у людей почалися випадки захворювань, а в техніці - перегризанні кабелі тощо.

Російське вторгнення в Україну спричинило новий сплеск словотвору в армії, наприклад, у 2014 р. з'явилися слова: "сепари", "ватники" та "кіборги". У побутовій мові закріпився військовий жаргон: «двохсотий» - загиблий; «трьохсотий» - поранений; «чотирьохсотий» - це ті, кого минула куля чи осколок, але вони просто обісрались від страху. Ще є дієслова «задвохсотити» (ліквідувати) та «затрьохсотити» (поранити). Примітно, що щодо російських та українських військових також використовуються зневажливі терміни "п'ятисотий" - відмовник або дезертир та "аватар" - алкоголік. «Семисотий» - п'яна людина; «бобри» - інженерний підрозділ; «єноти» - десантники, «контрабас» - контрактник ЗСУ; «піджак» - мобілізований офіцер із цивільних; «сумраки» - розвідники; «укропи» - учасники АТО тощо.

Давайте разом розглянемо: замість в'язниці – дисциплінарний батальйон (дисбат). У реєстрі судових рішень є

багато випадків, коли тюремний термін дезертирам заміняють на службу в дисциплінарному батальйоні. Про окремі випадки ми вже згадували. Ось цікавий приклад, солдат Чередниченко (прізвище змінено), який вже мав три судимості крадіжки та хуліганство, четвертий термін отримав за шахрайство, за вироком «дезертирство» отримав п'ятий вирок: 5-ть років ув'язнення. На його прохання, суд змінив ув'язнення – на «дисбат» Чому, ми можемо тільки догадуватись: «Попередні чотири терміна ув'язнення, не виправили солдата Чередниченка».

В українському Міноборони, після 24 лютого 2022 р. «дисбати» планували зробити на зразок штрафбатів Червоної армії часів Другої світової війни, пропонуючи військовим ЗСУ, що потрапили в ці підрозділи, «викупити» провину перед Батьківщиною кров'ю, посилаючи їх в атаки на найбільш небезпечних ділянках. Однак перші ж спроби використовувати українські «дисбати» як штурмові підрозділи виявилися невдалими. Найчастіше особовий склад «дисбата» вкрай неохоче йшов атаки. А деякі бійці одразу здавалися в полон до москалів.

Командири «дисбатів» наражалася на ризик отримати кулю від засуджених військових в окопах, або при атаках. А створювати повноцінні загороджувальні загони для «дисбатів» у командування ЗСУ не було ні сил, ні бажання. За підсумками, функціонал українських «дисбатів» вирішили змінити. І тепер їх використовують як будівельні батальйони (будбат) на різних роботах.

Реальність на фронті жорстока - на передовій у ЗСУ багато втрат, щодня гинуть солдати - росіяни навчилися воювати, щодня йдуть штурми наших позицій. Ротацій у ЗСУ поменшало - новобранців не вистачає. Поранені солдати, не доліковані в госпіталях, змушені повертатися в окопи. У багатьох бойових частинах до 30-40% нестачі особового складу. А ще солдати та офіцери симулюють хвороби, аби не їхати на передову...

Для прикладу є 307-й окремий дисциплінарний батальйон або «307 дисбат» (307 ОДисБ, в/ч А0488) - окрема військова частина, дисциплінарний батальйон Військової служби правопорядку де відбувають кримінальне покарання військовослужбовці строкової служби, лише за злочини, що скоїли під час служби. Призначена для відбування покарання у вигляді тримання в батальйоні на термін від 6 до 24 місяців, має за мету виправлення, перевиховання та запобігання вчиненню ними нових злочинів.

307-й дисциплінарний батальйон, ззовні – типова «зона». Високий мур із колючими дротами, озброєний чатовий на вежі, гавкіт собак десь усередині. Територія батальйону поділена на дві частини внутрішнім парканом із «колючкою» й усілякими технічними засобами. Одна з них – для роти охорони, штабу й управління частини, в іншій базується дисциплінарна рота. Втім, умови навчання та побуту двох частин дуже схожі. Не помітно різниці й у поведінці між тими, хто охороняє та кого охороняють.

Сто відсотків утримуваного контингенту – це люди, які не скоїли важких кримінальних злочинів, і яких суди самим видом їх покарання визнали невтраченими для суспільства. В основному це військові, які порушили статтю 407-му Кримінального кодексу України, самовільно залишивши військові частини. Люди за ґратами неминуче починають жити за особливими внутрішніми правилами. Але це не «зона», а військова частина. Якщо ти «паршива вівця в отарі», то рада «дисбату» тебе не підтримає. В «дисбаті» засуджені військовослужбовці, незалежно від їхнього попереднього військового звання, перебувають на посадах рядового складу. Всіх залучають до праці на підприємствах, які належать до управління Міністерства оборони України.

Засуджених військовослужбовців звільняють з дисциплінарного батальйону за таких підстав:

- 1) після відбуття строку покарання призначеного

ви роком суду;

2) у зв'язку із застосуванням амністії;

3) у зв'язку з помилюванням;

4) у зв'язку з винесенням судом Ухвали або постанови про звільнення від відбування покарання через хворобу, умовно-достроково і за іншими підставами, встановленими законодавством.

Засуджені військовослужбовці, які відбувають покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби зі зняттям з військового обліку, або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира дисциплінарного батальйону і висновком військово-лікарської комісії.

Військовослужбовці строкової військової служби, що відбули покарання або звільнені умовно-достроково, та особи, що підлягають звільненню у зв'язку з амністією або помилюванням, направляються для подальшого проходження строкової військової служби, як правило, в ті самі військові частини, де вони проходили строкову військову службу до засудження. Для супроводження військово-службовця строкової військової служби до розташування військової частини командир (начальник) військової частини (установи) направляє до дисциплінарного батальйону свого представника.

Військовослужбовців військової служби за контрактом, осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, направляють у розпорядження посадових осіб, які мають право призначення на посади, для вирішення питання щодо подальшого їх службового використання. До відповідної військової частини (установи) такі військовослужбовці прямують самостійно...

ВІКТИМБЛЕЙМІНГ ВОЄННОГО ЧАСУ

Що таке віктимблеймінг. Саме слово - це калька англійського виразу «victim blaming», яке означає «звинувачення жертви». Що нам відомо про цей термін в період воєнного часу? Скільки ще ми можемо витримати болі і жорстокості? Зрештою, як ми будемо жити після перенесених травм? Автори книги не лише розкладають нашу стійкість, але й намагаються зрозуміти, чого чекати нам від самих себе і як готуватися до майбутнього. Останні 24 місяці українці постійно живуть в ситуації стресу, війни, важких переживань, горювань, ненависті, всього спектра емоційних станів, які цю війну супроводжують. Автори не знають скільки ми ще витримаємо, можемо тільки спиратися на історичний досвід. Раніше люди воювали стільки, скільки тривала війна.

Термін «звинувачення жертви» вперше використав Вільям Райан в однойменній книзі «Blaming the Victim», опублікованій в 1971 р. Райан описував звинувачення жертви як ідеологію, яка застосовується для виправдання расизму та соціальної несправедливості щодо чорношкірого населення США. Російське вторгнення в Україну - це така політравма. Травма зради, травма втрати близьких, травма релокації (місця проживання), травма від вбивств. Як з ними існуватиме українська нація? Одні нації подібні травми намагаються витіснити, інші (Ізраїль) увічнюють.

Українці не знають, якого масштабу травму в підсумку буде завдано, тому що війна змінюється, масштаб подій змінюється, рівень загроз постійно підвищується. Станом на 2024 рік ми ще в процесі травмування. Люди ставлять запитання: чому ми, чому саме з нами таке відбувається, що ми маємо зробити, щоб більше не відбулося? Звідки береться жорстоке «Сам(а) винен (винна)»? Чому на жертву злочину, нещасного випадку або будь-якого

виду насильства стараються покласти повну, або часткову відповідальність за вчинене щодо неї порушення, або нещастя, що з нею (або ними) відбулося.

*Біснுவатий Путін дав такий наказ.
Не залишити жодної оселі в Україні,
Щоб і слідів не залишилося від нас,
Щоб стало голо, немов в пустелі,
Перед Дніпром створити мертву зону,
Все зруйнувати, отруїти, підірвать,
І всіх людей у полон забрать.*

*А далі пішки погнати за Дніпро:
Створити такий непрохідний заслон,
Щоб не зміг сховатися ніхто.
Гриміло, бухало й кулі свистіли
І все горіло навкруги.
Ішов бій, село моє палили
Нелюди, російські вороги.*

Професійний досвід авторів книги підказує, звинувачення жертви - це наслідок віри в справедливий світ. Як показав першовідкривач феномена «віри в справедливий світ» Мелвін Лернер, щоб уникнути визнання помилковості своїх уявлень про справедливий устрій світу, люди реінтерпретують несправедливу подію, пов'язуючи її з поведінкою або властивостями жертви, і тим самим одночасно звинувачують і принижують її.

Кривдники зазвичай намагаються перекласти провину на постраждалого. Жодна особа не хоче визнавати провину, особливо якщо це пов'язано з кримінальними справами. Скажімо, ґвалтівники кажуть: «У неї спідниця була коротка, вона сама винна». Треба пояснювати суспільству: провина завжди буде лежати на тому, хто вчиняє злочин. У жодному випадку вона не може бути на тому, хто постраждав. Є відповідальність за законом, яку мають понести особи за вчинене правопорушення. Є відповідальність за ряд злочинів в умовах воєнного стану.

Щодо дискусії чи винні українці у війні з Росією? Чому ми (українці) жертви, як так сталося, чи могли ми цьому завадити, чи все ми зробили належне, щоб себе захистити і стати сильнішими, чи маємо ми намір залишатися в позиції жертви й надалі? Таке обговорення нам дійсно потрібне, але по закінченні війни. Бо війна породжує нові конфлікти в середині суспільства. Одні люди пішли на фронт, інші залишилися в тилу. Одні змогли чи захотіли поїхати з окупованих територій, інші ні, і навіть почали співпрацювати з окупаційною владою (про колаборантів в наступному розділі). Хтось виїхав за кордон і не має наміру повертатися. Це все різні способи проживання війни, різні долі, різні рішення, вибори і обставини, які поки важко поєднати в єдине зв'язне історичне оповідання без звинувачувальних інтонацій.

В Україні дуже складною обіцяє бути проблема колаборації. Як трактувати «добровільність» співпраці з окупаційною російською адміністрацією? Чи є взагалі простір для чогось добровільного на окупованих територіях, де життя керується виключно примусом, зброєю та насильством? Люди перебувають у трагічних обставинах, коли треба якось пристосовуватись до війни, іноді жертвуючи інтересами інших людей, або підставляючи сусіда під небезпеку, може не бажаючи йому зла, а може і навмисно. Є високий ризик ухвалити судові рішення, внаслідок яких будуть покарані безневинні, або винні уникнуть покарання. І це все дуже серйозні речі з точки зору повоєнного відновлення України.

Бувають моменти, коли українцям важко зрозуміти росіян. Наприклад, чому народи РФ не протестують проти війни в Україні? Там вбивають їхніх близьких родичів і рідних дітей. Росія це ординська імперія з генетичними проявами зла. І з точки зору імперської свідомості Путін – ідеальний керівник імперії зла. Росіяни бачать світ як свої потенційні угоддя. Родини котрі понесли втрати на сьогодні-

шній війні, страждають від путінського. Але автори книги думають, що російські протести – це не та категорія, якою вони привикли мислити. Не в цьому проблема, що вони не протестують. Проблема в тому, що Путін їм дає те, чого вони хочуть: «Умовну велич Росії». Путін співрозмірний цій нації. Ще важливий момент. Росіяни державоцентричні люди. Для них держава – самодостатня і само цінна, вона набагато важливіша за будь-яке індивідуальне життя. Індивідуальне щастя в Росії взагалі винесено за межі політичного, його немає на порядку денному в імперії зла. «Была бы страна родная, и нету других забот». В Росії держава – це абсолют. Навіть у Гітлера, здається, такого не було. Українцям це важко вже зрозуміти.

Ні Толстой, ні Сахаров, ні Ліхачов не є творцями Росії. Росія створена Іваном Грозним, Петром Першим, Леніним, Сталіним та Путіним. У О.Еткінда вийшла книга «Россия против современности». Він дивиться на війну в Україні, як на спосіб Росії зупинити поступ сучасності спочатку в Європі, а потім на планеті Земля. Щоб не дати людям збудувати той світ, в якому сьогоднішній Росії (як карбоновій імперії), не буде місця. І тому російсько-українська війна є вмотивована бажанням Путіна, скасувати сучасність і зупинити майбутнє. Це те, що роблять таліби чи аятоли, намагаються законсервувати час в окремій взятій країні. Путін не хоче жити в новому часі, він достатньо комфортно почувається у XX ст. Він хоче сидіти в Ялті і, накрившись пледом, ділити світ на свій розсуд.

В кінці 2023 р. РФ заявила, що замінувала в Україні 7 тисяч квадратних кілометрів території - за довжиною лінії фронту 2 тисячі кілометрів. При цьому глибина мінних полів становить до 600 метрів, що «вдвічі більше за російський стандарт» ведення війни. Додатково було встановлено півтора мільйона «зубів дракона», дві тисячі км.

протитанкових ровів, 12 тисяч збірних залізобетонних споруд, три тисячі взводних опорних пунктів, 45 тисяч бліндажів та понад 150 тисяч укриттів для техніки.

Без коментарів. При такій інформації, зазвичай гору беруть емоції. Емоції різні: від розпачу і страху до ненависті, люті та презирства до ворогів. Кров загиблих і поранених українців волає до помсти. Але у цих екстремальних умовах важливо також тверезо осмислювати події та прогнозувати їхній подальший розвиток. Історична ретроспектива переконливо доводить, що Росія неминуче програє у сьогоdnішній війні. За збоченою путінською логікою обґрунтування злочинного вторгнення в Україну, російські раби (орда) мали «звільнити» вільних українців. Як влучно висловився про окупантів черкащанин Андрій Баумейстер: «Ця ординська маса виповзла когось звільнити? Може спочатку самі навчитесь бути вільними? Коли це раби несли звільнення – вільним народам? Як можна звільнити людей, коли вони ненависники свободи»? Отже, у протистоянні вільних людей і підневільного натовпу, який як «гарматне м'ясо» кидається Путіним у бій, явну перевагу мають вільні українці.

Путін демонструє рідкісний для початку XXI ст. впертий російський нацизм. Якщо нацисти свого часу обрали об'єктом геноциду євреїв, то путінський режим - українців. Свідоме нагнітання антиукраїнської істерії московською верхівкою розпочалося ще з 1991 року, від часу проголошення незалежності України. А від 2014 р. стало мейнстримом (основною течією) російської пропаганди. Знищення цивільного населення, порушення правил ведення війни, руйнація критичної інфраструктури та житла в українських містах, яке відбувається на наших очах, є яскравими свідченнями геноцидної політики російських окупантів проти української нації. Як тільки припиняється зовнішня експансія, імперія зла починає занепадати і гинути.

Тепер проведемо порівняння української війни із знищенням євреїв в період Другої світової війни. Колись окремі дослідники воєнно-агресивних періодів писали: - Євреї заслужили на війну і суворий окупаційний режим в період Другої світової війни. Нацисти – рука провидіння. Гітлер – бич Божий, який карав євреїв за прагнення до асиміляції (перетворювати на свій лад). А ув'язнення в гетто – шанс спокутувати гріхи і повернутися до свого коріння. У 1940-1941 роках подібні тези озвучували окремі єврейські діячі у Варшавському гетто. І якщо до війни в Україні таке самобичування могло здатися нам парадоксальним і абсурдним, то тепер ми на власному досвіді переконалися, наскільки затребуваним буває віктимблеймінг воєнного часу.

Росія може спробувати атакувати Європу взимку 2024-2025 року, коли США будуть йти на вибори президента і залишаться без лідера. В такий момент США не зможе прийти на допомогу європейським союзникам. За словами співробітника розвідки, російська влада сподівається, що колишній президент Дональд Трамп знову займе Білий дім, оскільки за нього "може статися все, що завгодно". Голова Міноборони Німеччини Борис Пісторіус раніше заявляв про необхідність бути готовими до бойових дій проти Росії. Яцек Севера, голова Управління національної безпеки Польщі сказав, що країни НАТО повинні протягом трьох років підготуватися до можливої конфронтації з Росією.

Віктимблеймінг процвітає в Україні від самого початку повномасштабної війни, просто раніше він був вибіркоким – провину за російську агресію покладали на жителів здебільшого російськомовних регіонів, на колишній електорат Партії регіонів, на прихильників Зеленського тощо. А пан

Толкачов вирішив не розмінюватися на дрібниці і звинуватив в російському вторгненні не окремі категорії населення, а всіх українців скопом. Але яким би не був вітчизняний віктимблеймінг – вибіркоvim чи тотальним, – в його основі лежить один і той самий психологічний ефект. Ще в 1960-х роках американський дослідник Мелвін Лернер пов'язав звинувачення жертви з людською вірою у справедливий світ.

Нам хочеться вірити, що наш світ влаштований справедливо, і що люди отримують те, на що заслуговують, відповідно до своїх особистих якостей і вчинків. Хороших людей життя нагороджує, поганих – карає. Але якщо в справедливому світі комусь несолодко, то, виходить, ця людина недостатньо хороша. Якщо в справедливому світі хтось стає жертвою насильства, значить, він сам винен у цьому. І якщо в справедливому світі мільйони українців страждають через війну з імперією зла, то вони на це заслужили – бо говорили не тією мовою, або неправильно голосували на президентських виборах та інше. Проблема в тому, що ця красива етична конструкція не має жодного стосунку до реальності.

Наш світ несправедливий за визначенням, а під час будь-якої війни він стає ще несправедливішим. Війна анітрохи не схожа на повчальну казку, де порок карається, а чеснота винагороджується. Хоча багатьом нашим співвітчизникам зручно вірити у зворотне. Часто кажуть: "Військова агресія завжди є справедливою розплатою за чиїсь гріхи та прорахунки" – в реальному житті ця формула не працює. Більшість країн світу ставали (або не ставали) жертвами нападу не через ступінь готовності до війни і тим паче не через рівень корупції, а через своє географічне розташування (кордони) та інші плани агресора.

Як приклад, у 1914 р. нейтральна Бельгія прийняла на себе перший удар німецьких військ, а сусідня нейтральна Голландія уникла військового вторгнення. Але так

сталося не завдяки голландським зусиллям чи голландським чеснотам: а завдяки кільком стрілочкам, що їх було нанесено на штабні карти в Берліні за вісім років до Першої світової війни. У 1905-му році тодішній начальник Генштабу Альфред фон Шліффен розробив стратегічний наступальний план, що передбачав просування німецьких військ нідерландською провінцією «Лімбург», через «Маастрихт». Але 1906-го Шліффену довелося піти у відставку через хворобу, а його наступник Гельмут фон Мольтке побажав відредагувати німецькі плани.

У новому варіанті німці наступали на Францію, вже не перетинаючи кордон Нідерландів, а просувалися лише територією Бельгії та Люксембургу. Новий глава Генштабу обґрунтував це тим, що в разі тривалої війни і морської блокади, нейтральна Голландія може бути для Німеччини кориснішою, ніж окупована. В результаті загинули десятки тисяч бельгійців, а не голландців.

Є інша формула: "Програш у війні є справедливою і невідворотною відплатою за військову агресію" – на жаль, у реальному житті і вона теж не працює. Кожен подібний приклад – це спроба прикрасити історичну логіку заднім числом. Гітлерівський рейх програв Другу світову війну у 1945 через те, що був державою-агресором. Завдяки цьому нацистів удалося притягнути до відповідальності. А от сталінський СРСР, який теж був імперією зла, вийшов із Другої світової війни переможцем і, як наслідок, не зазнав жодного покарання за агресію проти Польщі, балтійських країн та Фінляндії. Щоб догодити колишньому Радянському союзу, фінів заставили виплачувати Москві репарації та судити фінських діячів як "воєнних злочинців".

До речі: Радянсько-фінська (або Зимова війна) - це збройний конфлікт між СРСР і Фінляндією у період від 30 листопада 1939 року до 13 березня 1940 року. Він тривав 104 доби та 4 години. Так хто - на кого напав у 1939 році?

СРСР неодноразово пропонував (з 1938 р.) відсунути

кордон з фінами від Ленінграда, який пролягав за 32 км від центру міста, з міркувань більшовицької безпеки, заявляючи, що Німеччина у майбутній війні може використати територію північної країни для ймовірного вторгнення до СРСР. Москва пропонувала фінам компенсувати територіальні втрати в Східній Карелії. Після відмови фінського уряду від радянських пропозицій про зміну кордонів у Карелії і передачу військово-морської бази Ханко, 28 листопада 1939 року СРСР розірвав дипломатичні стосунки з Фінляндією і через 2 дня, чотири армії СРСР чисельністю 540 тисяч вояків напали на Фінляндією на фронті від Балтійського до Баренцового моря. Війна мала агресивний характер і в той період Радянський союз мав намір завоювати всю Фінляндію.

16 березня 1944 року президент США Рузвельт публічно висловив побажання про вихід Фінляндії з війни. 25 серпня 1944 через посла СРСР у Стокгольмі, фінам було висунуто умови, за якими Фінляндія виходила з війни. 10 лютого 1947 р. у Парижі був підписаний мирний договір. За умовами якого Фінляндія передавала під контроль СРСР території Петсамо, Салла та Карельський перешийок. Крім того Фінляндія мала виплатити репарації у розмірі 600 млн доларів США. Станом на 1952 рік Фінляндія виплатила СРСР всі компенсації повністю. Отак буває у політичному світі: «Без вини – винуватий».

Ще один приклад, комуністична Північна Корея, яка розв'язала агресію проти південного сусіда в 1950-му, не домоглася перемоги: і лише тому вона й досі вважається агресором. А комуністичний Північний В'єтнам, який розв'язав агресію проти Південного В'єтнаму в 1960-х роках, зрештою переміг – і тому не тільки поглинув сусідню державу, а й зміг нав'язати решті світу власне трактування своєї війни, де роль "агресора" дісталася США.

Ознайомтесь ось із цією формулою: "Страждання громадян під час війни залежать від їхньої поведінки і

тому є заслуженими і справедливими", але в реальному житті ця формула не працює. На практиці характер і ступінь військових страждань дуже часто визначаються сліпим випадком. Візьмемо за приклад, американське атомне бомбардування японських міст у 1945 році. Не всі знають, що вранці 9 серпня 1945 американський літак B-29 з ядерною бомбою "Товстун" летів бомбити японське місто Кокура, це великий центр військової промисловості. Та от халепа: того ранку Кокура виявився майже повністю закрита хмарами, і три заходи літака на ціль закінчилися безрезультатно.

Тоді американці вирішують скинути "Товстун" на запасну ціль – порт Нагасакі. Там теж була сильна хмарність, але останньої миті навіднику в літаку вдалося розгледіти в просвіті між хмарами міський стадіон Нагасакі, який послужив орієнтиром для бомбометання. В результаті в Нагасакі загинуло близько 70 000 осіб, а в японській мові з'явився вислів "везучий як місто Кокура". Певно, за великого бажання можна пояснити, чому жителі Кокури "заслужили" позбавлення від атомного бомбардування, а мешканців Нагасакі "покарали" ядерною бомбою. Насправді порятунок десятків тисяч японців Кокури і загибель інших десятків тисяч японців Нагасакі були зумовлені випадковим збігом обставин. І жодної справедливості в такому розподілі ролей не було і бути не могло.

Чому в розпал кровопролитної 10-річної війни (2014-2024) багатьом українцям так важко утриматися від віктимблеймінгу? Бо це означає відмовитися від віри у вищу справедливість – і залишитися сам на сам із реальним несправедливим світом. Де жертвою військової агресії може стати хто завгодно. Де під час війни мільйони людей стають іграшками в руках випадку. Де війна за праве діло ще не гарантує перемогу у тій, чи іншій війні. І де, навпаки, необхідно перемогти, щоб ваше діло залишилося в підручниках історії - правим.

Пам'ятайте, жертва ніколи не винна! Навіть якщо вона дійсно провокувала, хай навіть дуже відверто, це ніколи не привід для насильства у будь-якій формі чи іншої злочинної поведінки.

Звернення до російської жінки:

Що там в тебе, російська мамо?

Діточкі вже спати лягають?

А мої отут у підвалі,

Знов відбою тривоги чекають...

Що там в тебе, російська мамо?

Дітям гарно у парку гуляти?

Мої ж звуків лякатись стали,

І бояться лягати спати...

Прокидайся, російська мамо!

Спокій твій тільки лиш облуда!

Як сьогодні за нас не встанеш

Завтра твої в підвалі будуть!

Підіймайся, російська мамо!

За майбутнє дітей, за волю,

Не дамо одному тирану,

Нашим дітям зламати долю...

Як залишитися людиною під час війни? Загибель близьких, втрата домовки, вимушена еміграція, розлука – усе це похитнуло звичне життя в Україні. Хтось відчуває таку ненависть до ворога, що навіть сам сахається. Ненависть є крайнім проявом злості, а злість – це одна з базових емоцій. Злість нам потрібна, бо сигналізує, що наші потреби і кордони порушуються. Вона дає нам енергію для того, щоб відстоювати свої права. Без злості і "праведного гніву" майже неможливо боротися.

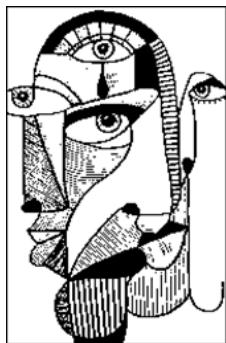
Інша крайність, коли ми, охоплені цією злістю, починаємо переходити межу людяності. Тоді ми уподібнюємося ворогу, який втратив людяність – цього важливо не допустити. Думки про помсту – це бажання справедливого світу – відплатити: «кров – за кров». Навіть українські діти

малюють, як ЗСУ вбивають російських солдат. Зараз цивільні бачать все переважно очима військових. Психіка не знає – стосується це вас чи ні. Вона готує вас до того, що ви будете в майбутньому воювати. Вона створює таку експозицію, щоб це не викликало огиди, відрази, страху чи опору. Ми не знаємо, як довго триватиме війна в Україні. Наше завдання вистояти, перемогти, і наша психіка шукає, як це зробити.

Помста – це про справедливість. Про те, що зло має бути покаране. З іншого боку, співчуття можливе в тому сенсі, що ми розуміємо, що в Росії є різні люди. Є ті, які проти війни. І що війна несе страждання багатьом. Є російські матері, яка оплакують своїх убитих синів – їхні страждання теж реальні. Але у нас немає вибору крім того, як убивати ворогів, що прийшли на нашу землю. Тому хай російські солдати не виконують накази та йдуть геть, або здаються у полон – щоб залишилися живі і щоб їхні матері потім не страждали і не плакали.

Україна повинна покарати винних у сьогоднішній війні. Ми більше не будемо безпорадними, мовчазними жертвами, ми будемо карати і вбивати наших катів так, як ми цього хочемо, і де ми хочемо. Це буде невідворотня наша помста, бо не українці пішли війною на росіян, а московська імперія зла, підло 24.02.2022 р. в три години 40 хв. Скинула свої бомби на мирні міста в яких спали мирні люди: «Хто до нас прийде з мечем, той від меча і загине».

Інша складова – це належна меморалізація і оплакування втрат. В наші меморіали треба вкласти дуже великі ресурси, щоб самим пам'ятати цю трагедію, оплакувати її, і щоб інші народи це пам'ятали. В Україні є сформовані спільноти ветеранів, волонтерів, бізнесменів, інші професійні спільноти, яким треба об'єднатися для створення меморіальних комплексів. Щоб наша українська ідентичність вийшла на перший план і світ бачив: «Ми українці – нація сталевих людей».

ПРО КОЛАБОРАНТІВ ТА ЛЮСТРАЦІЮ

Матеріал підготовлено командою перехідного правосуддя з Гарвардського та Торонтського університетів за участі Джеффа Денсі, Кетрін Сіккінк, Михайла Солдатенка та Патріка Вінка. Перекладено та передруковано з дозволу «FOREIGN AFFAIRS». Авторське право «Council on Foreign Relations, Inc». Хто такі колаборанти, і що таке люстрація?

Оскільки українські Збройні сили націлені на великий контрнаступ у 2024 році та витіснення Росії з тимчасово окупованих українських територій, питання як бути з колаборантами знову постало в центрі уваги. Колаборант – це особа, яка усвідомлено співпрацює із окупаційною цивільною чи військовою владою на шкоду власній країні. Мова йдеться про людей, які маючи можливості не співпрацювати з ворогом, роблять все навпаки, вчиняють активні дії і допомагають ворогові захоплювати території своєї держави, отримують посади та шкодять Україні. Це – війна і треба називати речі своїми іменами. Залежно від міри шкоди державі, спричиненої колаборантом, передбачалось або довгострокове ув'язнення, або смертна кара. Колабораційна діяльність підпадає під Статтю №111 «Державна зрада» Кримінального кодексу України. Кожна людина свідомо робить свій вибір.

Люстрація (або очищення влади) в Україні – це недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади, підрив основ національної безпеки і оборони України, або протиправне порушення прав і свобод людини. Органом, уповноваженим на забезпечення проведення перевірки, передбаченої Законом, є Міністерство юстиції України.

Якщо Україні вдасться у 2024, як це було восени 2022 р, успішно повернути значну частину своєї території, то потрібно буде вирішувати, що робити з людьми зі звільнених територій, які співпрацювали (або допомагали) окупаційній російській владі та збройним силам Росії здійснювати репресії місцевого населення та розповсюджувати пропаганду. Від 2014 р, Росія активно покладається на колаборантів для встановлення контролю над територіями, отримання інформації про військові цілі, придушення спротиву, розповсюдження російської пропаганди на окупованих територіях та підризу українській демократії зсередини, шляхом проникнення в українські державні інституції для підтримки російської агресивної політики.

Українська влада буде відчувати сильний тиск для встановлення суворого покарання всім, хто підозрюється у допомозі російській стороні, незалежно від природи такої співпраці. Після більше ніж 24 місяців жорстоких бойових дій, в яких українське цивільне населення та цивільна інфраструктура часто ставали цілями російських атак, українське суспільство підтримує жорстку відповідь помічникам ворога. Водночас, на окупованих Росією українських територіях, деякі місцеві жителі хоча і співпрацювали з російськими окупантами в різних формах, але не всі з них активно прагнули допомагати Росії...

Поряд з умисними колаборантами та симпатиками Росії, були (і є) пасивні спостерігачі, які хоча й не беруть безпосередньої участі у війні, але підтримують російське вторгнення своєю ідеологічною орієнтацією або байдужістю до подій в Україні. В міру того як Україна звільнятиме більше своїх територій, перед українською владою все гостріше поставатиме надважливе завдання: як розрізнити ці різні рівні співпраці з російською стороною та визначити, як поводитися з конкретними особами, (явними і умовними колаборантами) так щоб це найкращим чином слугувало інтересам України.

Очільника окупаційної адміністрації РФ у тимчасово захопленому Донецьку (колаборанта) Дениса Пушиліна заочно засудили до 15 років тюрми. Він відбудуватиме покарання у разі затримання. Також його позбавлено права обіймати посади в органах української

державної влади, державного управління, місцевого самоврядування, пов'язаних з наданням публічних послуг, виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на строк 15 років з конфіскацією всього майна, яке йому належить.

Одним із способів розв'язання проблеми колаборантів є люстрація – це інструмент перехідного правосуддя, ціллю якого є ідентифікувати осіб, які становлять значну небезпеку демократії, таким людям забороняють обіймати посади в органах влади. Цей інструмент знайомий багатьом державам, чії народи вибороли свободу від авторитарних режимів, включаючи країни Центральної та Східної Європи, які боролися зі своєю посткомуністичною спадщиною. Україна запровадила свою першу люстрацію в 2014, після Революції гідності. Тоді, на законодавчому рівні було заборонено обіймати державні посади низці категорій осіб, серед іншого, які обіймали посади в часи корумпованої та проросійської адміністрації В.Януковича.

Майже завжди перед розробниками люстраційних політик постає виклик балансування між бажанням провести чітку лінію навколо дій, небезпечних для демократії, та необхідністю дотримання належної правової процедури, а також уникнути зайвого та несправедливого виключення з політичного життя країни значної частини населення. За найгіршим сценарієм, погано проведена люстрація може підірвати демократію в країні та призвести до нової нестабільності, або навіть закласти підґрунтя до наступних конфліктів.

Війна в Україні йде вже 10 років і поки не видно кінця. В період війни та одразу після неї, українській владі варто холоднокривно розрізняти небезпечних колаборантів – осіб, які становлять або становили реальну загрозу для держави, а ще більшу групу можливих прихильників Росії, та людей, які не мали іншого виходу, крім співіснування або навіть в якийсь спосіб співпраці з агресором, включно з тими, хто був змушений виконувати такі дії під примусом. При цьому Україні варто враховувати помилки минулих люстраційних політик і намагатися їх уникнути.

Декілька слів про кримінальну відповідальність та люстрацію в Німеччині, Боснії та Іраку. Там люстрація була спрямована на виявлення осіб, які порушували права людини або займалися іншою компрометуючою діяльністю за попереднього ворожого режиму або нещодавньої ворожої окупації. Через їхні минулі вчинки та зв'язки, ці особи надалі становили значну загрозу демократії. Тож мета люстрації полягала в тому, щоб тимчасово заборонити цим людям обіймати посади в органах влади, й захистити демократичні процеси у вищезазначених країнах. Розробка та впровадження такої політики, однак, не така проста справа, як може здатися на перший погляд. Історія чітко показує, що такий процес вимагає стриманості, зокрема, встановлення правових запобіжників для мінімізації потенційних ризиків та непередбачуваних наслідків. Враховуючи спрямованість суспільних настроїв та жорстокість війни, це буде особливо важливим для України. Правда в Україні є своя специфіка.

Зі зрозумілих причин, українці вкрай негативно ставляться до підозрюваних у скоєнні воєнних злочинів та в колабораціонізмі й мають глибоке бажання суворо покарати таких осіб. Наприклад, згідно з опитуванням громадської думки, проведеним наприкінці 2022 року, 39% опитаних українців заявили, що самосуд над російськими воєнними злочинцями є виправданим. Переважна більшість,

57% респондентів, вважають, що не можна амністувати журналістів, які співпрацювали з Росією, і ще більша частка респондентів 78%, теж саме відповіли стосовно представників місцевої влади та правоохоронних органів, які співпрацювали з Росією.

В кінці 2023 р. міністр оборони Великої Британії Грант Шаппс заявив, що ураження російського десантного корабля "Новочеркаськ" у порту Феодосії спростовує твердження про нібито настав "глухий кут" у війні в Україні. Подивіться: - За останні 4 місяці 2023 року було знищено 20% Чорноморського флоту Росії. За даними Повітряних сил, ВДК "Новочеркаськ" у районі Феодосії був знищений українськими крилатими ракетами з тактичної авіації. В цей час 6-ть українських пілотів уже пройшли базову підготовку у Королівських ВПС Великої Британії і зараз навчаються керуванню винищувачами F-16 у Данії. Ще 10 пілотів-стажерів продовжують базову льотну підготовку. Також повідомляється, що підготовку з англійської мови, орієнтовану на інженерні спеціальності, проходять десятки українських авіаційних техніків. А у Румунії за сприяння Нідерландів у листопаді 2023 р. відкрили навчальний центр F-16 для українських пілотів...

До цього часу підозрюваними в колабораціонізмі в основному займаються українські правоохоронні органи та суди. Але у березні 2022 року, Україна внесла зміни до свого кримінального законодавства для попередження та встановлення покарання за вчинення широкого спектру колабораційної діяльності. Особа, яка визнана винною в колабораціонізмі, може бути позбавлена волі від трьох до 15 років, залежно від виду та суворості скоєного колабораційного діяння, або – якщо воно призвело до загибелі людей або тяжких наслідків – може й довічне ув'язнення.

Проте система українського кримінального правосуддя може бути не в силі самотужки розв'язати питання колабораціонізму належним чином. Українські правоохоронні органи вже й так перевантажені розслідуваннями воєнних злочинів та іншими злочинами, пов'язаними з війною. Серед інших проблем, вони можуть мати недостатньо ресурсів та доказової бази, необхідних для притягнення до кримінальної відповідальності всіх осіб за вчинення всіх видів колабораційних діянь, що становлять загрозу для демократії.

За оцінками представників української влади, згідно з чинним українським законодавством, понад 200 тисяч осіб лише в Криму можуть підозрюватися у скоєнні злочинів колабораціонізму. Ця цифра дає певне уявлення про масштаб проблеми, з якою стикається Україна на територіях, що тимчасово перебувають під російським контролем, від 2014 року. Система кримінального правосуддя не може належним чином впоратися з розслідуванням такої великої кількості кримінальних правопорушень. Процес адміністративної люстрації під наглядом незалежного люстраційного органу міг би стати ефективним доповненням до кримінальних процесів над небезпечними колаборантами.

Також це може додати гнучкості процесу, оскільки адміністративній люстрації можуть підлягати також менш суворі форми колабораціонізму та вона може проводитися за нижчим стандартом доведення ніж стандарт "поза розумним сумнівом", дотримання якого вимагається для визнання особи винуватою у вчиненні злочину. Найскладнішим аспектом розробки ефективної люстраційної політики є чітке визначення компрометуючої або небезпечної поведінки.

З одного боку, політика, яка спрямована на занадто широку групу потенційних колаборантів, або має досить розмиті критерії, може перетворитися на масштабне "полювання на відьом". Така "чистка" влади може бути

спрямована на цілу соціальну групу або цілі політичні партії, може створити більше проблем, ніж вирішити. Тим не менш, коли держава прагне запобігти потенційному колабораціонізму, і коли громадська думка рішуче підтримує суворе покарання, то представники влади можуть піддаватися спокусі переслідувати максималістський підхід.

З іншого боку, держави, які не запроваджують ефективну відповідь на колабораційну діяльність, можуть заохотити самосуд, або сприяти підриву довіри громадськості до державних інституцій. Для українців також великим ризиком є те, що проросійськи налаштовані особи на важливих посадах можуть піддати загрозі демократичну стабільність в Україні в майбутньому.

Наприкінці 2023 р. народний депутат Мар'яна Безуглая звинуватила Генштабу ЗСУ в неправдивій інформації щодо загиблих бійців на фронті, за її словами, в Україні кожен 5 хвилин гине або отримує поранення громадянин країни. Виходячи з даних, заявлених М. Безуглою, добові втрати України загиблими та пораненими становлять 288 осіб (або 105 тисяч 120 осіб на рік). Повідомлення відповідного змісту було опубліковано М.Безуглою у її телеграм-каналі.

Додатковою складністю є особливий стрес та труднощі, з яким українське населення зіткнулося на тимчасово окупованих територіях. Під суворим російським контролем, деякі люди змушені були робити важкий моральний вибір. Надмірно широка політика люстрації може призвести до того, що люди, громади яких були окуповані і яким потрібно було займатися певною діяльністю, заради безпеки себе та своїх рідних, перебуваючи під неймовірною загрозою небезпеки, в результаті опиняться під "ударом" такої політики, наприклад, за таку діяльність як забезпе-

зпечення роботи підприємств або навчання дітей в школі за російською навчальною програмою тощо.

Багатьох людей у таких ситуаціях могли примушувати до вчинення певних дій, тоді як інші продовжували задовольняти потреби населення, наприклад, надавати медичні та комунальні послуги, поки росіяни контролювали відповідну територію. Тож у багатьох таких справах існує тонка межа між тими, хто добровільно підтримував незаконну політику та пропаганду агресора, і тими, хто не мав реального вибору, окрім як так чи інакше пристосуватися до окупаційної влади. Ще більше ускладнює ситуацію те, що ті особи, які добровільно підтримували незаконну окупаційну політику, можуть неправдиво заявити про те, що їх до цього примусили.

В історії України є приклади того, якою руйнівною та жорсткою може бути антиколабораційна політика колишнього Радянського союзу. Наприклад, свавільна люстраційна політика радянської влади, запроваджена проти нацистських колаборантів, зокрема в Україні, не враховувала сірої моральної зони, яку створювала німецька окупація. Одним із відомих результатів цього була масова депортація, запроваджена радянською владою в 1944 році, під час якої понад 200 тисяч кримських татар і представників інших етнічних меншин, включаючи жінок та дітей, були депортовані з Криму до Центральної Азії під приводом так званої "колективної співпраці" з нацистською владою. Під час депортації загинула велика кількість людей.

Батьківщино, я пишу про тебе.

Вже скільки горя носиш ти в собі!

А стільки танків по тобі каталось,

А скільки зміїв лазить по тобі?!

Ти дана людям Богом не для окупантів,

Не для чобіт, бандитів й барикад

Не для палаців ненажерних олігархів,

Не для розгулу нечисті і банд!

*Ти дана Богом для садів вишневих,
Та для полів, що дозрівають в колосках,
Ти дана Богом для життя і миру,
Для матері із сином на руках.*

Подібне проводилося і в інших країнах. Сумнозвісним прикладом надмірно широкої люстрації стала політика дебаасифікації (усунення впливу партії Баас), яку проводила влада США в Іраку після вторгнення 2003 року. Ця політика передбачала усунення з посад у державному секторі всіх тих, хто займав перші чотири щаблі в колишній партії Іракського диктатора Саддама Хусейна за назвою "Баас", та всіх, хто займав найвищі три щаблі посад у кожному з урядових міністерств. Внаслідок цього близько 85 тисяч працівників були звільнені та позбавлені можливості обіймати посади в органах влади.

Тисячі викладачів, які за часів режиму Саддама Хусейна були змушені вступити до партії "Баас", щоб зберегти роботу, також були усунені зі своїх посад. Квалфіковані керівники та інші фахівці були змушені працювати підпільно, в результаті чого іракська економіка зазнала руйнівних наслідків. У деяких випадках ті, хто втратив роботу, за повідомленнями, приєднувалися до Аль-Каїди в Іраку, а згодом до Ісламської держави (також відомої як ІДІЛ), допомагаючи терористичному угрупованню завоювати значну частину Сирії та Іраку.

Хоча між ситуацією в Україні та Іраку є багато суттєвих відмінностей, з досвіду політики дебаасифікації в Іраку можна винести важливі уроки. Одним з головних недоліків було те, що іракська політика була спрямована на колективну відповідальність членів партії "Баас", а не брала до уваги індивідуальну поведінку впливових посадовців, яких можна було б оцінювати в індивідуальному порядку, або принаймні за більш вузькими критеріями, згідно з якими особа мала б бути суттєво пов'язана з компрометуючою діяльністю. Не маючи такої точності, політи-

ка з колективним підходом була спрямована на деяких людей, які не становили жодної загрози для нової влади, і водночас не зачепила інших справді небезпечних осіб, які офіційно (на папері) не були пов'язані з партією Саддама Хусейна. Більше того, процедури оскарження рішень щодо люстрації були нечіткими, непослідовними та непрозорими.

Демократія в Україні здатна захистити себе. Нещодавно Україна зіткнулася з деяким підводним камінням широкого підходу до люстрації. Після Революції гідності в 2014 році, Україна на законодавчому рівні заборонила обіймати посади в органах державної влади та місцевого самоврядування низці категорій посадовців, у тому числі тим, хто працював щонайменше один рік за часів президентства В.Януковича. Під заборону також попали ті, хто залишився на своїх посадах під час подій Революції гідності, а також особи, які займали керівні посади в Комуністичній партії СРСР та комуністичних партіях його союзних республік або були працівниками чи агентами радянських спецслужб.

У своєму рішенні від 2019 року ("Полях та інші проти України") Європейський суд з прав людини виявив суттєві недоліки в цій політиці. Наприклад, цей Суд зазначив, що українська люстрація була спрямована на посадових осіб, які не подали у відставку протягом одного року після того, як Віктор Янукович став президентом, без встановлення їхнього суттєвого стосунку до будь-якої недемократичної діяльності. Євросуд також встановив порушення права люстрованих осіб на справедливий судовий розгляд, оскільки українські національні суди не розглядали скарги щодо люстрації у розумні строки.

Отже Україні варто звернути увагу на практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) при розробці майбутньої люстраційної політики, щоб уникнути подібних правових проблем у після воєнний час. Їхній Суд зазна-

чає, що люстрація, як спосіб захисту демократії, не означає повну свободу дій, і держави повинні дотримуватися певної низки вимог:

По-перше, люстрація повинна проводитися відповідно до закону, який має бути достатньо чітким і ясним щодо критеріїв, які використовуються, і наслідків його застосування до люстрованих осіб.

По-друге, люстрація повинна переслідувати чітко визначену мету, таку як захист прав і свобод, національна безпека або захист демократії. І що важливо, люстраційна політика "не може бути використана для покарання, відплати (за щось скоєне), або помсти".

По-третє, люстраційні заходи мають бути пропорційними до визначеної легітимної мети. У зв'язку з цим, люстраційна політика має застосовуватися виключно до осіб, які переконливо пов'язані з компрометуючими формами співпраці, і мати розумне обґрунтування будь-яких критеріїв, що застосовуються для визначення кола таких осіб.

І останнє, але не менш важливе: держави повинні гарантувати належну правову процедуру, включаючи належний і своєчасний судовий розгляд оскарження люстраційних заходів. Для України ця практика ЄСПЛ є важливим орієнтиром для забезпечення легітимності будь-якої майбутньої люстраційної політики, спрямованої на осіб, підозрюваних у колабораціонізмі з Росією після Великої війни. Вирішуючи проблему російських колаборантів та тих, кого підозрюють у колабораціонізмі, Україна стоїть перед складним вибором. Після звільнення своїх територій, які тривалий час перебували під російською окупацією: Донецької, Луганської областей і АР Крим, то Україні доведеться мати справу з десятками або сотнями тисяч людей, які можуть підпадати під люстрацію. Неправильно застосований закон про люстрацію, може призвести до зворотних наслідків, підбиваючи ті самі демократичні інститути, які вона покликана зміцнити...

УГОДИ З ДИЯВОЛОМ

У Середньовіччі вважали, що людина, яка уклала угоду з дияволом, обіцяла демону виконувати певні його забаганки. Угода могла мати форму контракту або підпису в «Червоній книзі Сатани». Диявол завжди десь сховається, бо він невидима духовна особа. Він не має фізичного тіла, яке люди могли би бачити. Біблія каже, що Диявол був скинений з неба. Де він тепер ходить? Чи правда, що А.Гітлер заключив угоду з дияволом заради своєї перемоги у Другій світовій війні? Але тоді демократичний світ переміг Гітлера і від 1945 - по сьогоднішній рік, демократія продовжує платити Сатані данину за цю перемогу. Може сьогоднішня демократія теж уклала угоду з дияволом? І вона, як Гітлер і Сталін у Другій світовій війні, кинула у вогнище війни мільйони людей, котрі стали «гарматним м'ясом» на початку ХХІ століття.

Цинічний розрахунок у 1939-1945 р, щоб урятувати від гітлеризму половину людства, Рузвельт із Черчілем пожертвували іншою половиною, кинувши їх у м'ясорубку військової машини. Найбільша несправедливість, невіршене протиріччя Другої світової війни, стали причиною нової воєнної ескалації в Європі початку 2000-х років і погрожує перерости в Третю світову війну. Російський диктатор Путін 20 років марив про нову Російську Федерацію, про свою «нову Ялту» де можна переділити світ на свій розсуд. І шлях до цього в нього був один – війна в Європі. Автори книги думають, що по закінченні війни в Україні, разом з Путіним треба судити всю верхівку влади РФ.

Повертаємось до подій в Україні, ми бачимо як на початку 2024 року українські антикорупційні органи (укладають угоду з дияволом), домовляються з фігурантами своїх справ, які спустошували і розкрадали нашу країну,

про певні дії, які відразу засекретять. І ці антикорупційні ініціативи стануть одним із ключових напрямків єдиного плану реформ до 2027 року. При цьому суспільству будуть розповідати про демократичні заходи, що державна антикорупційна програма – це 1700 заходів у 15 сферах, (із виступів глави уряду Прем'єр-міністра Дениса Шмигала). А директор НАБУ Семен Кривонос заявить: “Наразі Україна має два ключових стратегічних завдання – здобути перемогу у війні та забезпечити відбудову країни. Ефективна робота незалежних антикорупційних органів є одним з чинників стрімкого відновлення та подальшого зростання країни”.

Так що ж це за диявольські угоди між корупціонерами і українськими антикорупційними органами? Одного дня українська прокуратура запропонувала в суді стороні захисту в одній із корупційних справ "угоду" в лапках. Суд призупинився, тому що це мала бути неофіційна домовленість (тобто чергова угода диявола). Її суть наступна: фігурант/фігуранти (ми не уточнюємо їхню кількість, щоб не вказати на конкретну справу) сплачують половину вкрадених коштів на Сили оборони ЗСУ, а прокуратура дає суду підстави закрити справу проти корупціонерів. Тобто в обмін на «корисний вчинок», прокурор був готовий піти на сумнівний і менш благий – знехтувати ідеями правосуддя. Правдивість і, тим більше, значущість одного такого випадку на фоні великої кількості антикорупційних справ у судах, можна було би поставити під сумнів.

Але на той момент українські СМІ уже кілька місяців досліджували, ймовірно, нову тенденцію антикорупційних органів. Її формула виглядає саме так, як в історії вище: непрозорі угоди, гроші в бюджет або на армію, і сумнівна справедливість по суду і ти вільний. Виходить наказують не тих хто вкрав і відкупився, а тих хто попався і не дав хабара. І тут доречно розповісти історію засекреченого вироку Миколи Злочевського і його родини.

Протягом 2023 року Антикорупційний суд засекретив щонайменше 11 своїх вироків. Раніше ВАКС майже не вдавався до такого обмеження. 10 із цих 11 справ – це офіційні угоди, коли фігурантів визнали свою провину і домовились з прокурором про дуже м'яке покарання в обмін на гроші. Більшість із них заплатили гроші на оборону і ЗСУ. Загалом таких справ з угодами за 2023 рік було щонайменше 25. Сама по собі угода – цивілізований і розповсюджений у світі інструмент. Вона дозволяє пришвидшити судову тяганину й отримати корисні для слідства покази. Це компроміс, на який йде злочинець і держава. Що не так з угодами в Україні, і що ховають у засекречених вирокках?

Класичний приклад – член організованої банди, який "здає" вищого за себе мафіозі, допомагає слідству проникнути в закриту злочинну спільноту, а в обмін отримує легше покарання за власні злочини. Звичного судового процесу у випадку угоди не проводять – він відбувається дуже скорочено. Попри переваги такого підходу, ця угода несе в собі й ризики. Вона залишає широке поле для зловживань, правоохоронці можуть "розслабитись" і менш відповідально ставитись до якості розслідувань. А секретність процесу угоди – підірвати довіру суспільства до суду і справедливості. Бо в Україні ще є хаос.

В кінці 2023 року російські ЗМІ написали, на заході Донецької області в бойових діях уперше взяли участь бійці батальйону "Богдан Хмельницький", сформований з українських військовополонених, підпорядкований "Донецької народної республіки" (ДНР). Цей батальйон воює у складі російської армії, до нього завербували близько 70 українських військовополонених із виправних колоній у РФ. Експерти ISW кажуть, це є порушенням Женевської конвенції про військовополонених.

У грудні 2023 українська прокуратура прозвітувала: за весь час роботи антикорупційний суд виніс 55 вироків саме на підставі угод між двома сторонами, засудивши таким чином 76 осіб. І тільки 25 таких справ (майже половина), була ухвалена протягом 2023 року. На домовленість з прокуратурою, крім Миколи Злочевського, пішли: 1) банкір Олександр Ігнатенко, який фігурує у справі про розкрадання коштів "Укргазбанку"; 2) мер Полтави Олександр Мамай, який платив з бюджету своїм хатнім працівникам; 3) нардеп Олександр Трухін, який пропонував поліцейським хабар за втечу з місця п'яного ДТП; 4) адвокат Олег Горецький, відомий як пособник голови Верховного суду Всеволода Князева; 5) Віталій Жуков і Андрій Рогоза – фігуранти скандалу про розкрадання в "Укроборонпромі" часів Порошенка; 6) заступник міністра енергетики та вугільної промисловості часів В.Януковича Ігор Кирюшин та інші.

Микола Владиславович Злочевський (1966, Київ) - власник найбільшої приватної газовидобувної компанії України «Burisma», засновник Міжнародного Форуму з енергетичної безпеки. Колишній член «Партії регіонів». Колишній нардеп ВР, колишній заступник секретаря РНБО. У 2010 році був міністром охорони навколишнього природного середовища України. Від листопада 2019 знаходиться в розшуку в рамках розслідування діяльності компанії «Burisma». 12 червня 2020 стало відомо, що САП і НАБУ намагався підкупити Злочевський рекордним для України хабарем у 6 млн \$ (165 млн грн), намагаючись закрити кримінальну справу. 2016 року журнал «Фокус» визначив Злочевського на 32 місці серед найбагатших українців. У рейтингу журналу «НВ» «топ-100 найбагатших українців», опублікованому у жовтні 2019 року, статки Злочевського оцінено у \$686 млн. дол.

«Інститут угод» – історія хороша. Питання – з ким і про що складати угоди. Ми не можемо укласти угоду з дияволом. Диявол має сидіти за ґратами. Український закон забороняє домовлятися з організатором злочину. Але він неоднозначний у питанні, чи можна відпускати корупціонерів під умовне покарання, тобто не відправляти їх за ґрати. При цьому саме таке покарання – умовне – зазвичай і призначають за угодами. Головна проблема в українському законі – відсутність простору для "торгів". Прокурор не може запропонувати злочинцю м'якше покарання, ніж передбачає його стаття. Навіть якщо той викриє найголовнішого мафіозі. Але що і як тоді діяти прокурорам? Працівники антикорупційної інфраструктури, які захищають нинішній підхід до угод, тихенько визнають: прозорості і ясності тут немає.

Тож правоохоронці вдаються до лазівок. Як вони це роблять? Це угоди з совістю і дияволом. Як приклад, банкір Олександр Ігнатенко – один із багатьох фігурантів справи про розтрату понад 200 млн грн державного "Укр-газбанку". Головним і найвідомішим підозрюваним там є колишній керівник Нацбанку Кирило Шевченко, що ховається за кордоном. О.Ігнатенко не мав би опинитись на свободі. Його підозрювали за дуже тяжкою статтею, розкрадання в особливо великих розмірах, що загрожує 7-12 роками тюрми. За таких звинувачень відпускати злочинця на свободу не можна.

Однак у листопаді 2023 суд зробив це. Виявилось, що О.Ігнатенка засудили не за розкрадання і навіть не за підробку документів. Йому змінили звинувачення на службову недбалість. І призначили покарання навіть м'якше, ніж передбачає стара стаття, нова стаття 367 карається штрафом від 250 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправними роботами на строк до 2 років, або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися

певною діяльністю на строк до трьох років. Тож банкір О.Ігнатенко відбувся лише штрафом у 51 тисячу гривень. Окремо він має повернути державі 35 мільйонів збитків. Вирок Ігнатенку був засекречений. В тексті вилучені імена, Ігнатенко та ще 9 осіб. Умови його угоди з прокурором викладені на 26 сторінках.

Жонглюючи статтями кримінального кодексу, і перетворюючи, наприклад, "крадіжку" на "недбалість", антикорупційні органи знаходять простір для "торгів" з крадіями і корупціонерами. Визнавати в органах не люблять. Оскільки змінювати кваліфікацію спеціально для угоди – незаконно. Антикорупційне бюро пояснює, "кваліфікація буває спірною", а корупційні статті схожі між собою.

Візьмемо інший приклад, колишній помічник нардепа Олександр Беркович, фігурант справи про корупційні закупівлі "Укрзалізниці", у 2023 був взагалі звільнений від покарання – спливли строки (які умисно затягували). Один із суддів не погодився з таким рішенням і прямо написав, що через неправильну кваліфікацію "не досягнуто завдань кримінального провадження".

Мабуть, найбільш абсурдна історія – справа Дмитра Мормуля. У далекі 2010-ті він був заступником у тодішнього міністра охорони навколишнього природного середовища Миколи Злочевського. В один рік із колишнім босом (Злочевським), легко позбувся кримінальних звинувачень, навіть не визнавши провини, але заплативши кошти. Але скоро його знову потягнуло на крадіжки. Д.Мормуль почав фігурувати у справі, яка стосувалась держзакупівлі, чомусь у 2017 році, прокуратура вважала докази його крадіжок недостатніми. Зрештою, у 2023 році, після зміни керівництва САП, підозру Д.Мормулю у розкраданні таки підписали. А менше ніж за пів року його вже почали судити за менш тяжкі злочини, строки за які вже спливли. То ж справу довелось закрити «за давністю», навіть не розбираючись, чи був злочин. Правда Д.Мормуль заплатив в

казну 32 млн. грн із вкрадених 4 млн. доларів. Правоохоронці визнали: «ми пішли на угоду бо бачали погану перспективу справи в суді: "Буває, що строки завершуються. Або є ризик, що суд змінить кваліфікацію. Але в певних справах нам ці угоди дійсно допомагають".

Яка буває ціна свободи? Що обіцяють крадії та корупціонери в обмін на угоду? Затримання голови Верховного суду України Всеволода Князева на хабарі було однією з найбільш вражаючих операцій антикорупційних органів у 2023 році. Навіть президент В.Зеленський дізнався про неї вже тоді, коли детективи стояли в прямому сенсі на порозі суду. НАБУ і САП публічно заявили про викриття цілого організованого злочинного угруповання в українській судовій системі, вплив якого поширювався й на інші суди та органи в країні.

Всеволод Сергійович Князєв, голова Верховного суду України з 1 грудня 2021 по 16 травня 2023 р. Народився 25 травня 1979 року в м. Миколаєві, де закінчив гуманітарний інститут Українського морського технічного університету (2001) та Одеську національну юридичну академію (2002). Кандидат юридичних наук (2011), доцент (2014), доктор юридичних наук, професор (2021). З 2013 року почав працювати суддею Миколаївського окружного адміністративного суду, а 2015 року став головою цього суду. У 2016 році став суддею Касаційного адміністративного Верховного суду України. 12 грудня 2017 року В.Князєва обрали секретарем Великої Палати Верховного суду. 22 жовтня 2021 року Пленум Верховного суду таємним голосуванням обрав його головою Верховного суду України. 15 травня 2023 р. НАБУ й САП затримали Князєва при отриманні хабара у \$2,7 млн за рішення на користь олігарха К.Жеваго. Князєв виявився найвищим за статусом чиновником України, спійманим на хабарі.

Що відомо про засекречену справу голови Верховного суду України В.Князева і чому це «чорний день» в історії суду? З того часу минуло багато місяців. Під підозрою залишився тільки суддя В.Князев. Другий затриманий фігурант – адвокат Олег Горецький – вже підписав угоду і вийшов на волю. Його вирок теж засекречений. Відомо, що юрист заплатив 21 млн грн на Сили оборони. А також мав надати викривальні покази в цій справі. Однак пізніше О.Горецький не дав свідчень на інших суддів з так званого ОЗУ. Він викрив лише В.Князева, якого і так зловили "на гарячому", та посередників, які організовували передачу хабара.

Офіційно це більше не справа про "угруповання" – зі справи В.Князева таку кваліфікацію прибрали в ході слідства. Але відомо, що К.Живага дав \$2,7 млн хабара Князеву через поседника. Раніше слідчий суддя Вищого антикорупційного суду обрав Князеву запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з альтернативою внесення 107,360 млн. грн застави. Пройшов деякий час і Печерський районний суд міста Києва зобов'язав В.Князева сплатити сміховинний штраф у 2 550 грн та конфіскував подарунки вартістю на суму 906 600 грн. Куди поділилася сума 2,7 млн. доларів із останнього хабара В.Князева, слідчі прокурори не знають. "Ми дійсно знайшли гроші у трьох суддів, але цього недостатньо для підозр. А Горецький особисто не розподіляв кошти між суддями, щоб давати на них свідчення", – неофіційно пояснили в органах. Донати на Сили оборони чи робити компенсації в бюджет, вочевидь, важливі. Але чи на них має ґрунтуватись правосуддя? Хто ж тоді буде сидіти за ґратами?

Сама ідея "економічної вигоди" – не нова для українських правоохоронців. «Це придумав Ю.Луценко, і його тоді всі за це критикували». Подаємо як приклад справу ексзаступника голови правління компанії «Нафтогаз Україна» О.Кацуби, там все було так само: гроші в бюджет і

засекречений вирок. Засідання суду пройшло за закритими дверима і Генпрокуратура не звітувала публічно про його результати. З наявної інформації, у судовому вирокі вказано, що дії Кацуби по різних епізодах злочинної діяльності призвели до збитків держави на суму понад один мільярд доларів. Компенсовані в бюджет 100 млн грн. за нинішнім курсом становлять близько \$3,5 млн, або 0,35%. Суд присудив О.Кацюбі покарання: позбавлення волі на строк 1 рік 5 місяців. При цьому йому врахували термін попереднього ув'язнення в Київському СІЗО з розрахунку один день ув'язнення за два дні позбавлення волі. Після цього суд постановив: «Звільнити О.Кацубу з під варті з зали суду негайно».

Сьогодні скандальний О.Кацуба, який відкупився від тюрми, таємно добивається повного виправдання. Справу Кацуби нелегко знайти у реєстрах, її всіляко приховують. Зокрема, на сайті Київського апеляційного суду у розділі «Сторони справи» відсутнє прізвище Кацуби. Також про цю справу немає жодної актуальної інформації на державному порталі «Судова влада України».

Гроші не лише дають можливість абсолютно не прозоро "відкупитись" за рахунок нелегально здобутих коштів, а й створюють ризик нерівних умов для тих, хто не має значних накопичень. Наприклад, восени 2023 ВАКС засудив посадовцю незначного рангу з Полтави, яка перерахувала на ЗСУ 100 тисяч гривень. У порівнянні з більшістю фігурантів – невелика сума. Але їй суд призначив суворіше покарання, ніж пропонував прокурор...

До зловживань під час угод можуть вдаватися обидві сторони: і обвинувачення, і захист. Прокурор може погрожувати суворим вирокі за відмову свідчити, а адвокати – вмовляти перевантажених роботою прокурорів йти на компроміс заради швидкого процесу. Але у гонитві за показниками важливо не втратити ідею боротьби з корупцією. Навіть у часи великої війни в Україні.

ВОЮЄМО, КРАДЕМО ТА ГУЛЯЄМО

Українські СМІ вкриті заголовками: В Мін-обороні розкрадання на закупівлі снарядів; 10-ть років тюрми за хабар екскерівнику ДСЕК; Аудит НАЗК: Минулі виклики корупції та майбутні можливості; Судді, правоохоронці і нардепи ВР придбали елітних авто на мільйони; Голова райсуду

Вінниччини отримав 7 років за хабар; Верховна рада дозволила НАЗК перевіряти майно чиновників, яке ті нажили до публічної служби; ВАКС взяв під варту суддю Київського апеляційного суду за корупцію; Командир взводу ППО на Одещині продав "наліво" весь дизель свого підрозділу; Збагачення на мільйони депутата Рівненської облради та інші. Як велике досягнення пишуть: український Суд конфіскував понад 906 тисяч гривень ексголови Верховного суду Князева; ДБР продовжує слідство щодо ексзаступника голови Нацполіції Тишлека у справі про незаконне збагачення тощо. Україну просто накрила лавина інформаційних повідомлень про звільнення, висунення підозр у скоєнні корупційних дій і затримання чиновників із різних державних відомств, зокрема митниці, податкової та міністерства оборони.

Більш ніж половина українців (59%) вважають, що в Україні 2023 року були спроби подолати корупцію і є позитивні зрушення, про що, зокрема, свідчать останні новини про затримання й арешти. Водночас 34% переконані, що це навпаки говорить про "безнадійну корумпованість і відсутність будь-яких змін". 12 жовтня 2023 у «Transparency International Ukraine» за результатами проведеного дослідження повідомляли, що у 2023 році антикорупційні органи України покращили свій середній загальний бал у порівнянні з 2020 роком на пів бала з 3,4 до 3,9 (по 10-бальній системі). При цьому найкращий результат отримав Вищий антикорупційний суд (ВАКС) 4,6 бала, а найгірший Агент-

ство з розшуку та менеджменту активів (АРМА) 3,4 бала. Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль заявляє: - Сьогодні в Україні майже немає корупції. На другий день заступник міністра В'ячеслав Шаповалов подає у відставку після скандалу із закупівлями харчів для солдат ЗСУ... В той же час з США останніми тижнями потоком йдуть повідомлення про те, що Вашингтон вкрай стурбований ситуацією з корупцією в Україні і навіть ставить під питання подальшу допомогу Києву від західних союзників, якщо становище не зміниться.

33 бали зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index - CPI) за 2022 рік. Наш показник зріс на один бал, і тепер Україна посідає 116 місце зі 180 країн у CPI. Світові лідери та аутсайтери Індексу сприйняття корупції у списку 2022 майже не змінилися. Очолює список Данія із 90 балами, за нею йдуть Нова Зеландія та Фінляндія - обидві країни набрали по 87 балів. Аутсайтери: Сомалі із 12 балами посідає 180 місце, а Південний Судан та Сирія, набравши по 13 балів, посідають 178 сходинку. Однак зростання України в останні роки могло бути значно помітнішим, а ефект від боротьби з корупцією – відчутнішим якщо на це була політична воля. Дослідження НАЗК показало, що 60% українців не готові вдаватись до корупції в жодній життєвій ситуації.

Показовою в цьому плані є вчорашня стаття у виданні «Politico». Там проаналізували закриту доповідь Держдепу США про стратегію щодо України та зробили висновок, що адміністрація Байдена стурбована темою української корупції набагато більше, ніж каже публічно. «У доповіді наголошується, що корупція може призвести до того, що західні союзники відмовляться від допомоги

Україні у боротьбі проти вторгнення Росії і що Київ не може відкладати зусилля для боротьби з корупцією. Існування корупції на найвищому рівні в українській владі може підірвати довіру української громадськості та іноземних лідерів до уряду воєнного часу», - пише «Politico».

У 2022 році США вважали за краще менше приділяти уваги корупції в Україні, хоча вона турбує їх уже давно, зазначає видання. Але зараз американці все більше наполягають на питанні боротьби з корупцією публічно та приватно: "За лаштунками відбуваються чесні розмови між керівниками України і США", - сказало джерело «Politico».

Інше джерело посиляється на речника Держдепартаменту США Метью Міллера: "Я часто бачу, як зображують боротьбу з корупцією як щось, що Україна має зробити, щоб заручитися підтримкою західних союзників і зрештою реалізувати свої європейські прагнення стати членом ЄС. І це, безумовно, правда. Ви бачите членів Конгресу, які кажуть, що вони хочуть, щоб Україна вжила антикорупційних заходів. Ви бачите, як члени ЄС кажуть, що вони цього хочуть, і тому важливо, щоб Україна показала, що вони роблять ці кроки".

Втім, сигнали із Заходу йдуть не лише словесні. Вашингтон уже підготував своїх ревізорів для приїзду в Україну. Йдеться, по-перше, про генерального інспектора Міністерства оборони США Роберта Сторча, який у середині жовтня 2023 офіційно взяв на себе нову функцію «провідного генінспектора нагляду над постачанням американської військової допомоги в Україну». А по-друге, про спеціального представника з економічного відновлення України Пенні Пріцкер, яка у своєму першому ж інтерв'ю на новій посаді заявила про існування умов, від виконання яких залежатиме подальша допомога Україні від США. Зрештою, можна згадати і відмову Конгресу від включення допомоги Україні до тимчасового бюджету США, однією з головних формальних причин якої стала

вимога республіканців жорстко контролювати витрати допомоги, що виділяється Києву.

У політичних колах України є кілька версій, що це означає. За однією з них, американці справді мають на меті досягти корінного перелому у боротьбі з корупцією, а, головне - набагато більшої керованості над усіма внутрішніми процесами в Україні, ніж вони мають зараз. Виходячи з цієї версії, Вашингтон і надалі нарощуватиме тиск на українську владу, вимагаючи виконання поставленого їй "домашнього завдання", а у разі відмови відбудуться якісь "педагогічні" заходи впливу - на зразок порушення кримінальних справ силами НАБУ і САП, тим більше, що Сторч вже підписав меморандум про взаємодію з НАБУ проти топ-чиновників із найближчого оточення президента Зеленського, включаючи, наприклад, экс-міністра оборони Резнікова (який вважається людиною А.Єрмака). А можливо, будуть і примус до відставки низки ключових осіб української влади із заміною їх на повністю підконтрольні Заходом - фігури.

За другою версією, США не мають наміру "кошмарити" українську владу, принаймні під час війни (побоюючись дестабілізуючого впливу на ситуацію всередині країни). А тому вимоги виставляються не так для того, щоб реально змінити ситуацію, як для внутрішньо американського споживання. А саме – щоб відповісти на критику з боку республіканців щодо допомоги Києву, що "заходи вживаються", "все під контролем", реформи в Україні вже розпочалися".

Адже вже очевидно, що опозиція, яка контролює Палату представників США, "зважуватиме" кожен долар, який відправляється на потреби України. І будь-які натяки на те, що ці гроші витрачаються не прозоро, стануть приводом для урізання допомоги, а також великого скандалу, який битиме за передвиборними позиціями Байдена на майбутніх президентських виборах США у 2024 році.

Події останніх днів показали, що конфлікт між В.Зеленським та В.Залужним наприкінці 2023 року справді існує і вже пробивається у публічне поле. 24 місяці війни показали, що апарат Офісу президента Зеленського дає збій. Інцидент з підслуховуючим пристроєм

в кабінеті головнокомандувача В.Залужного вписується в досить успішну кампанію з побудови політичного іміджу В.Залужного. Він не давши ще навіть натяку щодо свого політичного майбутнього, вже увійшов до лідерів української політики. Ті, хто бачать у ньому кумира, наділяють його різними чудовими якостями, які вони встигли у ньому розглянути. Його рейтинг все набирає обертів. При цьому він не має ні гасел, ні партії, ні навіть політичної команди. Але дуже багато людей вважають, що було б добре, якби він очолив країну. Тому що дедалі більше українців вважають, що справи в Україні розвиваються у неправильному напрямку.

За цією версією опонентів, все обмежиться виключно косметичними чи імітаційними змінами, після яких у Вашингтон оголосять про "корінний перелом у боротьбі з корупцією в Україні". Також можливе "розкулачування" низки олігархів з подальшою передачею їх активів західним компаніям. У згаданій вище доповіді Держдепу, до речі, йдеться про необхідність "деолігархізації" енергетичної сфери та видобутку корисних копалин.

За третьою версією, Захід у такий спосіб веде справу до "заморозки" війни та підштовхує Україну (через загрози припинити допомогу) до початку переговорів щодо припинення бойових дій. Щоправда, якихось об'єктивних доказів цієї версії поки що немає. Лідери США та ЄС публічно, як і раніше, заявляють, що готові допомагати Україні "стільки, скільки потрібно".

В цей час на офіційній сторінці НАБУ у Facebook у

жовтні 2023 року з'явилася дуже примітна заява, що з 18 жовтня генінспектор Пентагону Сторч розпочне виконання обов'язків контролера використання допомоги американського уряду Україні в рамках операції "Атлантична рішучість" (це посилення східного флангу НАТО). При цьому, (як ми вже казали) генеральний інспектор Міністерства оборони США Роберт Сторч та українське НАБУ в особі директора Семена Кривоніса підписали меморандум про спільні дії щодо запобігання корупційним злочинам, пов'язаним з постачанням американської зброї Києву. Документ передбачає проведення спільних заходів з метою виявлення та запобігання корупційним правопорушенням, що впливають на допомогу ", - повідомляє НАБУ.

Повноваження генерального контролера Р.Сторчу надала 21 вересня 2023 Рада генінспекторів з достовірності та продуктивності США – це держструктура, яка опікується питаннями, що виходять за рамки діяльності окремих держагентств. Як йдеться у прес-релізі Офісу, Роберт Сторч буде виконувати функцію генінспектор, опираючись на колег із Державного департаменту та Агентства з міжнародного розвитку (USAID), щоб "здійснювати вичерпний та ефективний нагляд над ширшою відповіддю США на повномасштабне вторгнення Росії в Україну".

Коментуючи розширення своїх повноважень, генеральний контролер Р.Сторч сказав, що це рішення "відбиває стійку відданість США прозору та ґрунтовному нагляду над витратами допомоги Міністерства оборони всередині та навколо сфери відповідальності Європейського командування США, включаючи Україну. Наша організація виконувала провідні інспекційні функції у 8 непередбачених операціях за кордоном, і ми добре підготовлені для цього нового завдання. З огляду на цю відповідальність я сподіваюся на продовження тісної співпраці з нашими партнерами в офісах генінспекторів Держдепартаменту та Аген-

тства з міжнародного розвитку (USAID), як і з усією інспекційною спільнотою у міру того, як ми виконуємо цю важливу роботу для американських платників податків", - сказав Р.Сторч.

Як наголошує CNN, місія Сторча стала відповіддю на вимоги все більшої кількості республіканців, які наслідують на Білий дім, ретельніше перевіряти, як витрачаються гроші США. Виглядає так, що Р.Сторч зі своєю командою становитиме тандем зі спецпредставницею США з питань відновлення України Пенні Пріцкер, (про яку ми вам говорили). Президент України В.Зеленський у своєму зверненні до народу від 25 вересня 2023 назвав це призначення "чітким сигналом довіри Америки до майбутньої України".

Виходячи з офіційної заяви Держдепу, Пріцкер буде таким собі посередником між українськими структурами та країнами G7, Євросоюзом, міжнародними фінансовими інститутами та американським бізнесом. Вона (зокрема, ймовірно) відбиратиме, а потім пропонуватиме, в які сфери економіки України міжнародні донори та інвестори мають вкладати гроші. А сама Пенні Пріцкер наголосила, про важливість кооперації з урядами України та США, Конгресом, посольством США в Києві, зазначивши, що окремий фокус у неї буде "на реформах в Україні щодо прозорості" та підзвітності відновлення.

«Для того, щоб Україні отримувати кошти від США, тепер будуть певні умови. Це не повинно дивувати нікого в Україні. Причина в тому, що наш уряд хоче бачити, як Україна домагається прогресу в різних сферах. Ми хочемо бачити середовище, сприятливе для приватних інвестицій» - сказала чиновниця. По-перше, це будуть умови, які гарантуватимуть, що Україна належним чином розпоряджається грошима. А по-друге, йдеться про реалізацію реформ, необхідних для того, щоб Україна стала членом ЄС та західного торгового блоку, чого Україна сама прагне. Це зміни регуляторного середовища, правоохоронних

органів, судової системи, у сфері боротьби з корупцією, управління держпідприємствами, – додала П.Пріцкер. Ці слова і дії представників США викликав ажіотаж в українських політичних колах.

А політолог Сергій Таран вважає: "Можна не сумніватися, що повноваження призначених контролерів будуть значно ширшими, ніж це зараз здається». Підтвердження цих слів можна знайти у факті підписання згаданого вище меморандуму між офісом Р.Сторча та НАБУ про спільну роботу "з виявлення та запобігання корупційним правопорушенням". Політолог Руслан Бортник зазначає: "Американці до кінця довіряють в Україні лише НАБУ, тому ревізори і працюватимуть із Бюро". Саме призначення обох "ревізорів" свідчить, на думку Бортника, про намір Білого дому в очікуванні напруження у виборчій кампанії якнайкраще убезпечити себе від можливих неприємних несподіванок з боку України.

«Ми ж бачимо, що республіканці хочуть зробити з військових траншів Києву зразково-показовий кейс, для чого його випинають. Ситуація навколо голосування за бюджет США на 2024 рік і питання української допомоги це дає зрозуміти. А Р.Сторч і П.Пріцкер у відповідь на республіканські нападки переконуватимуть, що великих порушень в Україні немає. Мовляв, не можна говорити, що допомога зникає чи витрачається неефективно», коментує політолог Р.Бортник. При цьому Білий дім намагатиметься мінімізувати інформаційні "сюрпризи" з української сторони хоча б на якийсь час.

Обидва "ревізори" у разі потреби будуть прямо говорити з Офісом президента Зеленського, або окремими представниками його команди, якщо американські представники будуть незадоволені деякими речами в Україні, або у них виникнуть якісь підозри, - припускає експерт. Така співпраця призведе до нових кримінальних справ щодо гучних випадків корупції в українській армії, які мали

місце, коли міністром оборони був Олексій Рєзніков.

При цьому самі українці знають, що корупція в Україні має системний характер. Всі корупційні нитки ведуть на самий верх владної піраміди Зеленського. І якщо американці поставити собі за мету ці нитки розплутати, то багато представників української влади, як мінімум, втратять свої посади, а можливо й стануть фігурантами кримінальних справ. Втім, у колах, близьких до влади такий сценарій вважають малоімовірним.

На думку авторів книги, поки що йде війна в Україні ніхто ключових людей влади Зеленського чіпати не буде. Ні Єрмака, ні, тим більше самого Зеленського. Це може призвести до дестабілізації в Україні та делігітимізації української влади в цілому, що може мати катастрофічні наслідки для ходу війни, а також підірвати готовність союзників і далі допомагати нашій країні. Цю хвилю недовіри будуть підіймати опоненти Зеленського, наприклад, люди Порошенка, а також низка пов'язаних із Заходом антикорупційних активістів.

Для американців буде достатньо, щоб українська влада позначила рух у напрямку інституційних антикорупційних реформ, які дадуть ефект вже після війни. І щоб зараз влада Зеленського припинила найбільш кричущі випадки корупції. Тобто - щоб з України в передвиборчий 2024 рік в США, не приходило поганих новин. Але можуть бути зміни, наприклад, в плані перерозподілу власності. США наполягають не на деолігархізації ключових галузей, включаючи енергетику та видобуток корисних копалин. На думку авторів книги, влада Зеленського загалом, не проти, оскільки там не має жодних симпатій до нинішніх власників названих активів. Цей процес, можливо, буде запущено. Після цього активи передадуть західним компаніям і частково, особам пов'язаним із владою Зеленського.

Народний депутат ВР - Ярослав Железняк написав у своєму Telegram-каналі: - Для подальшого фінансування

американцями потреб Києва в Україні протягом 45 днів не має бути жодного великого корупційного скандалу. За даними нардепа, під час переговорів у США, президенту В.Зеленському про це сказали прямо в очі: «Закрийте рота своїм прихвосням, бо їх не можуть терпіти в США. І перестаньте заробляти мільярди на людській крові».

США призупинили військову допомогу Україні в кінці 2023 року через відсутність успіху літнього контрнаступу. Про це заявив колишній співробітник Ради національної безпеки США при президенті країни та екс-помічник Джорджа Буша-молодшого Майкл Аллен в інтерв'ю газеті «Newsweek». «Додаткове постачання вже було б надано, якби контрнаступ пройшов успішніше... Ми звикли говорити, що Америка любить підтримувати переможця, і я думаю, що як тільки контрнаступ піде краще, це прокладе шлях до суттєвої додаткової (допомоги)», - заявив Аллен. За його словами, якби український контрнаступ досяг хоча "якоїсь мети", то домовитися про виділення Києву допомоги в США було б простіше.

Можливо вище мова йшла про відмивання грошей на поставках озброєння для ЗСУ, куди запустили свої руки різні ділки від нинішньої влади в Україні. Наведемо приклад з співпрацею з польською фірмою "Alfa". 11 квітня 2022 року Міноборони України укладає великий контракт на поставку критично потрібних у той час речей: 20 тисяч балістичних шоломів, 20 тисяч бронежилетів та 40 тисяч броне плит до них. Сума угоди – 24,5 мільйона євро зі 100-відсотковою передоплатою фірмі "Alfa". Але ця польська фірма вже знаходилася в топі 10 найбільших боржників Міноборони. Як приклад, на початку 2023 року "Alfa" за різними контрактами вже мала заборгованостей перед МОУ на більш як три з половиною мільярди гривень.

Тому не дивно, що шоломи та бронежилети так і не приїхали в Україну, а половина поставлених бронежилетів не пройшла балістичних випробувань. Вони були браковані. Як з'ясувала, польська фірма "Alfa", за підтримкою українських чиновників, отримала та вивела з України мільярди гривень. А от реалізувати поставки оплаченої амуніції та зброї нашим ЗСУ не спромоглася. "Любов" департаменту військово-технічної політики МОУ до польської "Alfa" має цікаву природу. Вона нагадує хвиливе помутніння свідомості, коли в одну мить гроші відбирають розум.

Більшість угод із державними постачальниками військової амуніції, шоломів та зброї, стали публічними після позовів Міноборони в господарський суд. Мова йдеться про постачання кількох самохідних гаубиць "Гвоздика", 122-мм боеприпасів до гаубиці Д-30 й 122-мм ракет до "Града" та інше. Сім контрактів із польською "Alfa" в українських судах МОУ не оскаржує, бо це іноземна компанія. Такі справи мають розглядати в міжнародному арбітражі та подаватись через представництво Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті. А їхня діяльність не публікується, як той же судовий реєстр, але де зараз вкрадені мільярди гривень?

Далі гірше, державний постачальником спецімпортер зброї (фірма "Прогрес"), де заступником директора був колишній заступник міністра оборони Олександр Миронюк. Він відомий по скандальному обшуку в кримінальній справі про закупку неякісних бронежилетів, у ході якого в О.Миронюка виявили мільйони різної валюти в дивані. Так само наживалася на крові бійців ЗСУ. Як приклад, 122-мм постріли з повним зарядом до гаубиць Д-30/2С1 в середньому коштували по 760 євро, а фірма «Прогрес» такі ж постріли закуповувала по 1195 євро. І кожні 435 євро або 57% «навару» на одному снаряді – клала собі в кишеню. Тож поки одні воюють на фронті, інші крадуть і гуляють...

Наприкінці 2023 року МОУ намагається повернути 27 мільйонів євро передоплати та стягнути ще майже 13 млн євро штрафів за зірвані поставки тільки з однієї польської фірми "Alfa". А скільки таких фірм-прокладок існує для наживи нашим українським чиновникам? Але навіть якщо вдасться повернути хоч частину вкрадених грошей, то незмінним залишиться жахливий факт: українська армія рік не отримувала критично важливого озброєння і не могла законтрактувати його в іншому місці, бо постачальник вивів гроші з країни. Та чи здатна польська фірма "Alfa" та ДП СЗТФ «Прогрес» повернути вкрадені гроші?

А ви знаєте, що при такому розкладі, Росії не обов'язково перемагати нас на полі бою, Вони можуть перемогти нас всередині України зусиллями та за рахунок корупції й поділу суспільства на багатих і бідних. І той факт, що журналісти привертають до цього увагу, це дуже добре. Бо поділ на багатих та бідних в Україні на початку ХХІ ст. непомітно але самовіддано розпочали прикордонники та митники. Тому дослідники одразу почали працювати в цьому напрямку, а згодом висвічувати тих, хто втік або поїхав "волонтерити" в Монако чи Відень в період повномасштабної війни в Україні, як син Кернеса чи брат Кауфмана, чи їм подібні.

Далі поділ українців продовжили військові комісаріати. Абсолютно непомітно для всіх вони знищили мобілізаційну систему. Створивши стратегічну небезпеку, коли одних людей неможливо демобілізувати, а інших – мобілізувати, а ще треба проводити ротацію. Ці кроки можуть привести до того, що помножать «на нуль» ефективність фронту і тилу. Бо людина, яка відкупилась, не буде щодня уявляти себе на місці такого ж хлопця в окопі, а відтак навіть у тилу робитиме менше і без належного старання. ніколи не стане сервісом для солдата. Окремі дослідники і журналісти привертають увагу до військкомів і хочуть перезапустити систему. Хоча зрозуміло, що відкотити назад вже майже неможливо, бо половина "інвалідів при владі" поїхала за кордон, втікаючи від війни.

Придивимось до правоохоронців, чиновників і різних депутатів, котрі теж ділять суспільство на багатих та бідних. Коли ти можеш виїхати, втекти від війни, а вночі пиячити в «кабаках» та ігнорувати комендантську годину, а потім уявляєш себе «VIP персоною». То тобі слід познайомитись з Державним бюро розслідування, яке перевіряє законність перетину кордону українських депутатів, суддів бізнесменів та інших товстосумів. А також деяких членів їхніх родин. Шановні: - ЗСУ чекають вас на фронті...

ПРАВДА НЕ КОЖНОМУ ПОДОБАЄТЬСЯ

Недавно автори книги з подивом прочитали панегірик (надгробну промову) за міністром Денисом Монастирським Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного на 40-й день з моменту загибелі керівництва МВС в авіакатастрофі. «Це непоправна втрата для всієї держави», каже генерал не вдаючись в деталі. Здивували не слова Залужного на 40-й день тієї трагедії, а те що приписали Д.Монастирському дії, які він не виконував. При цьому не згадали інших гідних людей, хто для України зробив набагато більше, ніж покійний. Ми знаємо, згаданий Монастирський не організовував авіаційну медицину в системі ДСНС та не був ліквідатором «системи смотрящих» в Україні, ані реформатором у розкритті кримінальних справ Нацполіцією.

Про покійників кажуть добре, або зовсім нічого не кажуть, але брехню теж казати непотрібно. Тож ми процитуємо слова товаришів при владі В.Зеленського: Д.Монастирський український юрист, політик, міністр внутрішніх справ України (2021-2023), народний депутат (2019-2021) від партії «Слуга народу», голова Комітету ВР з питань правоохоронної діяльності (2019-2021), член РНБО України (2021-2023), випускник ВНЗ (юридичний факультет Хмельницького університету управління та права), простий юрист деяких юридичних фірм. А ще – помічник нардепа Антона Геращенка (раба Арсена Авакова), якого пізніше (ставши міністром), Монастирський пригрівав у міністерстві на посаді свого радника.

Д.Монастирський - м'який, безконфліктний, безініціативний міністр внутрішніх справ України, сліпий виконавець - один у низці безлічі подібних до нього, підзвітних Офісу президента під патронатом Валерія Коломойського. Вочевидь, компромісна постать в так званій «расторго-

вке» між Коломойським та Аваковим, який з великим небажанням залишив посаду міністра МВС. Загинув у авіакатастрофі в Броварах 18 січня 2023 року.

Щодо камлання (ритуал введення у змінену реальність), з приводу видатних заслуг Монастирського в організації "авіа медицини", то це брехня: гелікоптери були закуплені ще за часів міністра Авакова. Рішення про організацію в кожній області підрозділу для термінової медичної евакуації постраждалих за допомогою гелікоптерів було ухвалено теж Аваковим. Брехня також і те, що Монастирський начебто покінчив із "смотрящими" від криміналітету (?) в Україні.

Справа в тому, що бандитська система "смотрящих" зникла ще в другій половині 1990-х при міністрі МВС Юрії Кравченку, його волею та діями УБОЗу. При тому самому Ю. Кравченку, якого за життя оббрехали та обплювали ЗМІ за цькуванням Медведчука та Коломойського, а потім вбили зрадники з числа співробітників МВС за вказівкою російських спецслужб. Том самому Юрію Кравченку, чие вбивство не захотів розкривати жоден з наступних українських міністрів внутрішніх справ - від Юрія Луценка до Д.Монастирського. І це правда. За «систему смотрящих» взявся міністр внутрішніх справ Арсен Аваков. Можливо, для того, щоб заволодіти унікальною інформаційною базою «Скорпіон», що містила, у тому числі, перелік кримінальних гріхів самого Авакова, його ОЗУ, та спільну з «Гепую-Кернесом» крадіжку державного газового родовища на початку 1990-х років.

Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 825 від 24.09.2012 року «Положення про інформаційно-пошукову систему "Скорпіон" Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України». Метою діяльності ІПС «Скорпіон» є об'єднання існуючих у ГУБОЗу

інформаційних ресурсів у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для забезпечення оперативно-службової діяльності. Основними тенденціями до розвитку інформаційного забезпечення розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень передбачаються не окремі персональні комп'ютери і відповідне програмне забезпечення, а їх об'єднання у вигляді автоматизованих інформаційних систем та автоматизованих робочих місць. На стадії досудового розслідування тривалий час використовуються такі автоматизовані інформаційні системи як «Аргус», «Аркан», «Скорпіон», «Гарт», «АРМОР», «Факт» та інші.

Правда у тому, що корумпованість і марнославство міністро МВС Ю.Луценко і міністра МВС А.Аваков, дуже дорого обійшлися народу України. Тому що їхня корумпованість та марнославство руйнували державність України, яку вони на словах захищали. Міністр Д.Монастирський теж дорого обійшовся Україні - вертоліт, що впав, вбив не тільки чиновників і великих начальників та осіб, що їх супроводжували, а ще 4-х цивільних на землі, у тому числі дитину. Ще 25 цивільних було поранено, з них 11 – діти; зруйновано дитячий садок, на плаский дах садочка на який ймовірно пілот намагався посадити вертоліт...

Якби Д. Монастирський справді керувався у своїй діяльності категоріями державності та опікувався інтересами України, то він не допустив би розміщення на одному борту міністра, його першого заступника, держсекретаря міністерства - всього вищого керівництва МВС країни, що воює з сусідньою Росією. Мабуть мислити державними категоріями –поки не норма міністрів внутрішніх справ України. Які, за винятком убитого Юрія Кравченка, були чиїмось маріонетками, або «засланими козачками».

На думку українських дослідників Д. Монастирський на посаді міністра внутрішніх справ лише продовжив гнітючий перелік “людей не на своєму місці” у цьому відомстві. І в цьому також трагедія України. Тому що безвольні «кишенькові та корумповані» міністри внутрішніх справ десятиліттями гробили, вбивали нашу країну. Вони поховали навіть віру в справедливу поліцію, в мільйонах українців. Своєю брехнею вони руйнували громадянське суспільство, яке є кісткою будь-якої Держави.

Але яка іронія долі! Юрій Луценко, який у 2000-х роках працював на ОЗГ «лужниківських», у 2022-2023 р. змушений воювати під Бахмутом з москалями, рятуючи від фронту своїх двох дорослих синів. А Аваков, який дав путівку в життя аморальним громадянам Киві, Голубану, Дейдею та іншим, залишившись без посади. Але відплати поки що не боїться допоки при владі «кишенькові» міністри МВС. До речі, автори книги поки нічого не почули про фронтові подвиги Авакова-молодшого – зараз не 2014 рік, «діточок» не сховаєш подалі від лінії фронту. Як це в минулі роки зробили Порошенко, Луценко та Аваков. Нині вони не при владі, і прилаштувати своїх синків навіть далеко від лінії фронту - теж не гарантія зберегти їм життя.

«The Telegraph» зазначає, що журналіст американського журналу "Time" Саймон Шустер у своїй книзі описує аскетичний побут команди президента В.Зеленського в бункері у перші дні повномасштабного вторгнення РФ 2022: «Він змінився і не зовсім на краще». Найважчими для В.Зеленського були ночі. Його ліжко було заледве достатньо широким, щоб можна було крутитися і перевертатися. Дзиччання його телефону не припинялося. Вже о 4.50 ранку він запитував про новини. Обличчя Зеленського стало блідим. Він скаржився на брак сонячного світла і свіжого повітря. Дехто з його співробітників зане-

покоївся. Його помічниця з правових питань згадує, що він був схожий на ходячий труп. «Жива людина не може так виглядати», – сказала вона. Зеленський проходив своє перетворення з простої людини - на воєначальника воєнного часу. Попереду буде велика війна...

Читачам стало все зрозуміло про вищеназваних осіб і переходимо до міністра оборони України (2021-2023) Олексія Резнікова у світлі скандалів з корупцією під час закупівлі продовольства для ЗСУ, бронезелетів та системного провалу інших оборонних закупівель. Через що ЗСУ залишилися без дронів та автомобілів (пікапів) для особового складу, а ще багато іншого. Внаслідок цього було звільнено декілька ключових чиновників Міністерства оборони України; у одного із них знайшли схованку з сотнями тисяч доларів.

Наразі масштаб імовірних зловживань чиновничої сволоти сягає десятки мільйонів доларів – що, безумовно, є значною сумою. Втім, це лише крапля в морі з огляду на ті сотні мільйонів доларів, які були зібрані в Україні та надані Заходом на оборону та ЗСУ. Втім, міністр оборони України О.Резніков у відповідь на це заявив, що навіть державні закупівлі харчування для армії можуть розкрити інформацію про її чисельність, а також інші військові таємниці, які можуть зіграти на руку Росії. Міністерство оборони і Парламент швидко знайшли золоту середину між секретністю у відомстві О.Резнікова та підзвітністю у сфері закупівель під час війни.

Як написало "Дзеркало тижня", у розпорядження видання потрапила копія угоди на понад 13 млрд гривень. Її уклало 23 грудня міністерство оборони на послуги організації харчування у 2023 році у військових частинах у Полтавській, Сумській, Київській, Житомирській, Чернігівській та Черкаській областях. Матеріал викликав бурхливу реакцію у соцмережах. Міністр О.Резніков подав у відставку...

Як і раніше з іншими чиновниками, провина міністра оборони О.Резнікова у вересні 2023 року не була доведена. Його швидко замінили на Рустема Умерова. Як пише «NV», Рустем Умеров народився у 1982 році далеко від рідного Криму – в місті Самарканд (нині Узбекистан). Він походить з родини кримських татар, яку в травні 1944 р. силоміць депортували з Алушти під час здійсненого сталінським режимом геноциду – примусового виселення етнічного населення Кримського півострова. Родина Рустема Умерова повернулася у Крим лише під час процесу репатріації кримських татар на тлі розвалу СРСР.

Розкриття знакових для державності України справ, встановлення винних та притягнення їх до відповідальності – сьогодні надважлива справа. Це демонстрація сили держави, її спроможності. Це відновлення справедливості в нашому суспільстві. Тож перейдемо до інших чиновників, котрі дотичні до сьогоднішньої української влади, наприклад, Андрій Борисович Єрмак (1971 р.н. Київ) керівник Офісу президента України В.Зеленського з 11 лютого 2020 року та член складу РНБО України з 2020 року. Та заступник керівника Офісу президента України з 5 серпня 2020 року Олég Юрійович Татаров (1982 р.н., Новоукраїнка, Кіровоградська область). Працював у правоохоронних органах та курирував кримінальні провадження стосовно активістів Євромайдану 2014. Був адвокатом екс-заступника голови адміністрації Януковича Андрія Портнова, пізніше адвокатом проросійського нардепа «Опозиційного блоку» Вадима Новинського.

З моменту призначення О.Татарова на Банкову в Офіс президента, він став головним "токсичним активом" В.Зеленського. Коли НАБУ прийшло на Банкову з підозрою у скандальній справі про хабар часів роботи Татарова в "Укрбуді", в оточення президента склалося враження, що Зеленський сприйняв це як спробу тиску. І не на О.Татарова, а на себе особисто. Справу заступника глави Офісу О.Татарова тоді поховали, але вдячний Татаров відтоді став насправді "вірним солдатом" президента В.Зеленського.

Як О.Татаров зумів перетворитися з політичного вигнанця епохи В.Януковича на супервпливового чиновника Офісу Зеленського, як він знайшов протитруту від конфліктів із Андрієм Єрмаком та чи не стане концентрація влади в їхніх руках загрозою для демократії в Україні. Чому В.Зеленський так тримається за А.Єрмака та О.Татарова? В чому їхня цінність? Щоб відповісти на це питання нам необхідно повернутися в часі трохи назад.

Нижче зазначена Вікторія Спартиц є членкинею Палати представників Конгресу США від Республіканської партії по 5-й ділянці штату Індіана. Вона перебуває в Конгресі відносно недавно – від восени 2020 року. Народилась вона в Україні, з якої виїхала до США у 2000-му у віці 22 років. Її гаслом стала боротьба проти соціалізму – в цьому вона неодноразово посилялася на свій досвід життя в умовах соціалістичної системи.

Недавно В. Спартиц звернулась до президента США Байдена про необхідність перевірити, чи є так звані “російські зв’язки” у очільника Офісу президента Зеленського Андрія Єрмака.

Ім'я О.Татарова стало відомим українській активній громадськості за часів Революції гідності 2014. Саме він, будучи заступником керівника Головного слідчого управління МВС, часто коментував від імені міністерства події на Майдані. Після перемоги Революції гідності нова влада й активісти пригадали Татарову його виступи. Враховуючи обурливість слів, сказаних Татаровим, він перетворився на уособлення «абсолютного зла». Він був та і є, плотько колишньої міліцейської системи. У О.Татарова кар'єра летіла вгору. В закритій консервативній структурі МВС такий стрімкий кар'єрний зліт у 2010-му був можливий: або "по донецькому блату", або за непересічні здібності. Пізніше міністр Арсен Аваков призначив його заступником глави Нацполіції. Натомість О.Татарова одразу ж після перемоги Майдану - Аваков швидко звільнив зі служби. Це надломило О.Татарова

Після перемоги на президентських виборах В.Зеленського у 2019 р. до влади всіх рівнів почали пробиватися нові обличчя. На Банковій саме тоді починалась епоха нового амбітного глави ОП Андрія Єрмака. Він зумів посунути з крісла давнього друга Зеленського Андрія Богдана і

хотів посилитись за рахунок призначення нових, своїх людей. Єрмак вирішив зробити Татарова своїм силовим заступником. Згодом Татарова залучали до підготовки виборчої кампанії на місцевих виборах восени 2020 року.

18 грудня 2020 року, слідчі НАБУ несподівано заявили в Офіс президента Зеленського з обшуком та підозрою для О.Татарова. Скандал вийшов гучний, вся силова вертикаль А.Єрмака включилась в операцію з порятунку О.Татарова. Офіс президента – виграв, після цього Татаров геть зник із публічного простору. Та вплив його лише посилювався. Влітку 2021 року Арсен Аваков втратив крісло міністра МВС. Тоді Зеленський вирішив призначити у МВС нині покійного Дениса Монастирського.

Важливу тіньову функцію в тій історії відігравав усе той же Татаров. Саме він менеджерив звільнення Арсена Авакова, який у 2014-му вигнав його з МВС. При Д.Монастирському, О.Татаров тихо і цілеспрямовано розширив свій вплив майже на всю правоохоронну систему в країні. Після відставок Баканова і Венедіктової та загибелі Монастирського - Татаров став майже всесильним в Україні. Наразі заступник голови ОПУ Татаров забезпечує "координацію" правоохоронних органів, зокрема за рахунок розстановки своїх людей на позиції різних рівнів. Татаров став частиною вертикалі влади Зеленського. Все, що у нього є, належить Зеленському. Татаров – тільки функція. О.Татаров абсолютно чітко усвідомив, як працює влада Зеленського, на що реагує А.Єрмак. Він прийняв ці правила і грає за ними. Тому він максимально непублічний та виконавчий.

Як розповідають в Офісі президента, навіть коли Зеленський напряду ставить Татарову якусь задачу, той одразу доповідає про це Єрмаку. А коли завдання виконане, то О.Татаров доповідає спершу А.Єрмаку, а вже той вирішує, хто повідомить новини Володимирі Зеленському: сам А.Єрмак, чи все ж О.Татаров... З таким величе-

зним впливом О.Татаров є дуже важливим інструментом Офісу президента для "підтримки тону", зокрема для своїх. СМІ раніше вже писали, що станом на початок весни 2023-го понад 100 народних депутатів із різних фракцій були фігурантами справ у різних правоохоронних органах, яких «відмазали» А.Єрмак разом з О.Татаровим. Постатті останніх являються одними з найбільш неоднозначних у нинішній верхівці української влади команди «ЗЕ».

29 грудня 2023 року працівники ДБР затримали львівського бізнесмена, одного з найбільших постачальників Міноборони, який пропонував хабар у 500 тисяч доларів одному з керівників Головного слідчого управління Бюро за сприяння у поверненні майна, вилученого у підконтрольних компаній Ігоря Гринкевича в ході розслідування. 30 грудня 2023 р. Гринкевичу обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою із можливістю застави в розмірі 429 млн. 440 тис гривень. Голова Львівської ОВА Максим Козицький, який підписував меморандум з бізнесменом Ігорем Гринкевичем, заявив, що ніяк не причетний до можливої протиправної діяльності Гринкевича у Міноборони. Міністерство оборони України розірвало всі контракти з компаніями, що пов'язані з сім'єю львівського підприємця Ігоря Гринкевича.

В цей час «Європейська правда» повідомила, що членкиня Палати представників США Вікторія Спартц звернулася до президента США Джо Байдена з проханням надати пояснення щодо процедур нагляду, пов'язаних із главою Офісу президента України А.Єрмаком. Зміст листа не уточнюється. А втім, у загальному описі є коротка згадка про нібито наявність "різноманітної розвідувальної інформації щодо дій пана А.Єрмака в Україні та його імовірних зв'язків з Росією". Інша частина листа Вікторії

Спартц до президента США прихована від публікації.

Конгрессмен також згадує в листі, що глава Офісу президента Ермак призначив своїм заступником з питань правоохоронної діяльності О.Татарова, який "затримує призначення незалежного антикорупційного прокурора понад рік, через що Спеціалізована антикорупційна прокуратура і Національне антикорупційне бюро не функціонують". У зверненні до Байдена Спартц пише, що "пан Ермак викликає багато занепокоєнь у низки людей у США і за кордоном, вважається, що про нього високої думки ваш радних із національної безпеки Джейк Салліван". Маємо в Україні декілька повністю недоторканих персон, і що б вони не робили, з ними і у них все буде «ОК». Ці персони на жаль, наділені найвищою державною владою та мають серйозний вплив на прийняття стратегічних рішень.

Інше: компанія «Дейрінг Капітал», співвласником якої є тесть заступника голови Офісу президента Олега Татарова – О.Павлушин, отримала від Київради землю під забудову одразу після призначення Татарова в ОП, повідомив проєкт «Bihus.Info». Йдеться про майже півтора гектара в Святошинському районі по вул.

Краснова, 33. Землю віддали в оренду «Дейрінгу Капіталу» на 10 років для будівництва житлового комплексу. Компанія «Дейрінг Капітал» була зареєстрована у жовтні 2019 року на вулиці Антоновича 131, де нерухомістю володіє сам О.Татаров і його дружина Тетяна. Журналісти зазначають, що в компанії відсутній будь-який будівельний бекграунд. Власниками фірми значаться троє людей: тесть Татарова Олександр Павлушин, Геннадій Пожарун і Людмила Міщенко. Сам О.Татаров на своїй сторінці у Фейсбуці заявив, що інформація журналістів «є брехнею і продовженням політики дискредитації його антидержавними силами».

Zoya Kazanzhy - українська журналістка, міжнародна медіа-тренерка, громадська діячка, письменниця, одеська блогерка. Член Українського ПЕН (захист свободи слова та прав авторів) зазначила, як команда «ЗЕ» накинута на членкиню Палати представників США Вікторію Спарц. Пішов розгін анонімними телеграм-каналами наїзду на Спарц. Відбілювання Єрмака та Татарова з розповідями, що це вони борються в Україні з корупцією і т.д. Згодом включилося МЗС: «Радимо пані Спарц полишити спроби заробити собі додатковий політичний капітал на безпідставних спекуляціях довкола теми війни у нашій країні та горя українців. Особливо цинічними є маніпуляції про Україну та її керівництво від конгресвумен українського походження» - от такими словами «відчитали» пані Вікторію Спарц. На щастя, репутація і біографія пані Спарц дуже відрізняється від біографії і репутації фігурантів її листа А.Єрмака та О.Татарова.

Схоже, дехто із влади «ЗЕ» на Банковій наскільки далекий від реалій, або їхня зіркова хвороба вплинула на адекватність. Ви що робите? Ви хто такі без західних партнерів в нашій країні? У сьогоднішній війні без зброї і грошей? Мабуть це ви розповідав казки про те, що "Путін не хоче війни", а потім на самому початку війни кричали: «Путін прийди» і кинувши простих людей - втікли за кордон. В той час, коли прості українці зупиняли ворожі танки і гинули, не даючи ворогу реалізувати задуману окупацію України за 48 годин.

Чому ви, разом з А.Єрмаком та О.Татаровим стали на заваді антикорупційного прокурора в Україні? Детектив НАБУ Олександр Клименко чесно виграв вибори Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Призначення нового керівника САП затягнули більш як на 2 роки. Тому що він не той, кого хотіли А.Єрмак і О.Татаров? Хто такий О.Клименко і чому проти нього борються А.Єрмак і О.Татаров? Обрання керівника САП є одним із пунктів для

подальшої євроінтеграції України.

Олександр Климченко (1986 р.н.), він юрист. Закінчив Національну юридичну академію імені Ярослава Мудрого у Харкові. З 2010 року працює слідчим у Києві. Зокрема вів справу розкрадання грошей на "Укрзалізниці". Тоді слідчі виявили, що чиновники укладають фіктивні договори та виводять гроші з підприємства. За словами Климченка, він надіслав листа УЗ, щоб такі виплати зупинили. Його керівник вимагав листа відкликати. Климченко відмовився відкликати листа. За тиждень йому оголосили догану та забрали всі справи, які він розслідував, окрім проваджень про нещасні випадки.

Якими справами займався О.Климченко в НАБУ? У 2016 році Климченко став детективом Національного антикорупційного бюро. Тоді, за словами колишнього директора НАБУ Артема Ситника, до агентства відібрали 70 детективів з-поміж п'яти тисяч претендентів. Через рік Климченко став старшим детективом, а з листопада 2017 року - керівником відділу. З того часу Климченко розслідував кілька медійних справ, зокрема "Газову справу", щодо колишнього нардепа Олександра Онищенка. Генпрокуратура підозрює його в організації незаконної схеми із перепродажу газу у 2013-2016 роках. За версією слідства, через це держбюджет недоотримав понад 2 млрд грн. Сам Онищенко виїхав за кордон, а згодом став громадянином РФ.

У цій же справі оголосили підозру колишньому керівнику Державної фіскальної служби Роману Насірову. На думку слідства, він надавав газовим фірмам, пов'язаним з Онищенко, розстрочки виплати ренти за користування надрами. У день вручення підозри детективи не знайшли Насірова ні на роботі, ні вдома. Той опинився у лікарні. Саме там йому вручили кримінальну підозру. Далі Климченко очолював групу прокурорів у справі колишнього заступника секретаря РНБО Олега Гладковського. Його підозрювали у махінаціях з оборонними замовленнями. Зав-

дано збитків державі на 17,44 млн грн.

Однією із найгучніших справ Клименка стала підозра у хабарництві заступнику керівника Офісу президента України О.Татарову (про цю справу ми вже згадували). Підозру йому мав підписати керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Проте тоді, у грудні 2020 р, цю посаду ніхто не обіймав, колишній керівник Назар Холодницький за 4 місяці до того звільнився. Тож підозру мали підписати в Офісі Генпрокурора. Але за день до суду, пізно ввечері, заступник Генпрокурора Олексій Симоненко передав розслідування справи від НАБУ до СБУ. Через це СБУ не мало інформації, хто нові прокурори у справі, відтак запобіжний захід обрати Татарову не могли. Справу почали затягувати, потім Симоненко погодив клопотання про продовження строків досудового розслідування без документа, в якому ці строки обчислюються. Через це Шевченківський районний суд зобов'язав прокурорів закрити справу відносно О.Татарова, а НАБУ звинуватило ОГУ в "безпрецедентному в історії України втручанні в розслідування". 17 липня Олексій Симоненко став в.о. Генерального прокурора. За словами колишнього директора НАБУ Артема Ситника, Олександр Клименко був одним із найпродуктивніших його співробітників.

28 липня 2022 року Генеральний прокурор України Андрій Костін затвердив О.Клименка керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Цей відділ супроводжує головні антикорупційні процеси в країні та справи, які розслідує НАБУ. Сьогодні йде «цілковите неприйняття» САП і НАБУ з боку Генпрокуратури України. Чому САП важлива для антикорупції та бізнесу? Тому що мова йдеться про високопосадовців та керівників держпідприємств, де ведуться справи на досить великі суми. Без санкції САП детективи НАБУ не можуть вручати підозри фігурантам своїх розслідувань. САП повина вести ефективну боротьбу з корупцією...

ДІЇ ЗВОРОТНЬОГО НАПРЯМКУ

Звернення Вікторії Спарц по Єрмаку-Татарову, це болючий удар по президенту В.Зеленському. Бо виводить у публічну площину міжнародного рівня питання щодо «засланих козачків» в Офісі президента. В.Спарц згадує про існування певних розвідданих щодо дій Єрмака та його ймовірних зв'язків з Росією. Цікаво, якою буде відповідь Байдена. Навряд чи він буде мовчати. В інформаційний простір закидують версії різних проксі. Реакція української влади – мовчання та інформаційні вкиди через анонімні телеграм-канали. Невже український президент В.Зеленський готовий піти на конфлікт з американцями заради Єрмака і Татарова? Ми думаємо, що Зеленський все одно буде змушений їх замінити. Бо вони тягнуть його в безодню. І американці це чітко дають зрозуміти українській владі.

Захід прекрасно бачать, як «мутять» подібні ділки в українській владі. Під крики: "критика не на часі, зараз війна в Україні", - самі хочуть «сісти» на потоки західних грошей і підім'яти під себе всю країну. До сих під українці не отримали відповідей по «засланим козачкам»: Демченку, А.Деркачу, О.Дубінському, О.Онищенку, К.Кулику та інш. завербованим чиновникам, силовикам тощо, про яких писали аналітики Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень (RUSI). Американський політикум в цілому хоче допомагати Україні у війні з Росією, але не президенту В.Зеленському і його команді.

У доповіді «RUSI»: "Попередні уроки неконвенціональних операцій Росії" лютий 2022-2024 р, стверджується, що спецслужбам РФ, вдалося налагодити роботу на захоплених територіях й досягти помітних успіхів в організації окупаційних режимів. Російські спецслужби в Україні були успішніші за армію, але все одно провалили план окупації.

Якщо б Офіс президента В.Зеленського не блокував завершення конкурсу на посаду керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та старт конкурсу на призначення директора Національного антикорупційного бюро, а також усунув би з посади скандально заступника голови ОП (А.Єрмака) - Олега Татарова, будь-які претензії з боку іноземних партнерів не мали б такого важливого значення. Про це заявив керівник Центру протидії корупції Віталій Шабунін. Тож В.Зеленському необхідно негайно звільнити підозрюваного в корупційному злочині О.Татарова, який своїми діями працює на маріонеток Кремля.

Україна глибоко вдячна Сполученим Штатам Америки за непохитну підтримку в протидії агресії Росії. Важко переоцінити політичну, військову та фінансову допомогу, яку Конгрес та адміністрація президента Джозефа Байдена надали нашій державі за 24 місяці повномасштабної війни. Слід відзначити особисту роль президента США в консолідації цих зусиль. Але в кінці 2023 і на початку 2024 років три комітети Палати представників Конгресу США, очолювані республіканцями, піддають суворій критиці адміністрацію президента Байдена за недостатню допомогу Україні та вимагають від нього рішучих дій.

В оприлюдненому документі є "Пропонований план перемоги в Україні" за підписом голів комітету в Закордонних справах Майкла Маккола, комітету у справах Збройних сил – Майка Роджерса та комітету з питань розвідки – Майка Тернера. Цей план було розроблено ще наприкінці 2023 року, але саме зараз (2024 р) він став предметом обговорення в експертному середовищі. Документ містить обкладинку з колективним фото сучасних диктаторів: Сі Цзіньпіна, Володимира Путіна, Алі Хаменеї та Олександра Лукашенка.

У поясненні до плану зазначається, що він "має на меті відповісти на критичні питання щодо підтримки України з боку США та їхніх союзників і представити план перемоги, у якому Україна виграє, а Росія програє". Голови комітетів зауважують, що Конгрес США несе відповідальність за захист свободи від таких країн, як Росія, Китай та Іран. Оприлюднений план складається з п'яти розділів: "Загроза", "Пропонований план перемоги", "Нагляд", "Розподіл підтримки" та "Хронологія смертельних зволікань Байдена з наданням зброї Україні". Натомість республіканці Палати представників переконані, що президент США Байден повинен представити свій «план перемоги України», який заслуговує на довіру, й надати Україні зброю, необхідну для перемоги якомога швидше. Вони вказують, що шлях до перемоги для України потребуватиме, по-перше, швидкого надання їй критично важливої зброї; по-друге, посилення санкцій проти режиму Путіна; по-третє, передачі Україні 300 млрд заморожених російських суверенних активів.

При цьому конгресмени США наголосили на необхідності контролю за американською допомогою, визнаючи, що *«досі численні перевірки не виявили жодних істотних фінансових порушень в Україні»*. Також зазначається, що у відсотковому відношенні до ВВП Сполучені Штати займають лише 30-те місце за обсягом допомоги Україні. Значно більші внески роблять: Польща, країни Балтії, Велика Британія, Норвегія та інші держави. Щодо військової допомоги, то США посідають 14-те місце, відстаючи від Європи.

Це добре, коли три комітети Палати представників Конгресу США стурбовані положенням в Україні і пропонують свій «план перемоги». Але у команді «3Е» не припиняються «дії зворотнього напрямку». З цього приводу Герой України, генерал-лейтенант, слідчий МВС (1976-1983) Григорій Омельченко зауважив: - Ще у 2020 році я в

черговий раз почав привертати увагу президента В.Зеленського, що в його Офісі діють російські «кроти». І наводив більш, ніж достатньо доказів. Як приклад, у червні 2020 року за клопотання глави Офісу президента Єрмака, В.Зеленський призначив Руслана Демченка першим заступником Секретаря РНБО України і головою Комітету з питань розвідки при президентові України. Коли Україна уже була незалежною державою, Р.Демченко в 1992 році закінчив у Москві інститут ім. Ю.Андропова КДБ СРСР (зараз Академія зовнішньої розвідки РФ). Продовжуючи навчання в інституті після розвалу Радянського союзу, слухачі, щоб закінчити навчання і отримати диплом, приймали присягу, затверджену Указом тодішнього президента РФ – Б.Єльцина від 5 січня 1992 р №7. У ній, зокрема, є такі слова: Клянусь мужньо, не жаліючи свого життя, захищати народ і державні інтереси Російської Федерації.

У мене було запитання до Демченка, чи приймав він цю присягу? Відповіді немає й по сьогоднішній день. До речі, цей інститут ім. Ю.Андропова КДБ СРСР (так звану «лісову школу») у свій час закінчили сам В.Путін, а також Сергій Іванов, Євгеній Муров, Володимир Якунін, Сергій Наришкін. Згодом всі вони зайняли найвищі посади у владі РФ. У кого з них перебуває на оперативному зв'язку Демченко і хто його куратор в Москві? Я особисто не знаю відповідь на це питання повинна дати СБУ.

Інший колишній радянський розвідник який (навчався разом з Путіним в «лісовій школі»), а потім із 1985 по 1987 рік працював у Вашингтоні в резидентурі ПГУ КДБ СРСР майор Юрій Швець (від 1994 р. проживає у США), я (Омельченко) добре знайомий з 2002 року - заявив, що «Демченко – «кріт» ФСБ Росії, а глава офісу президента Єрмак – агент ГРУ, він є «вухами і очима Москви в Україні. Єрмак також причетний до організації «вербувальної» зустрічі президента В.Зеленського з секретарем РБ РФ Миколою Патрушевим в Омані. Про це Швець розповів на своєму

ютуб-каналі, на відео № 87 під назвою «Вагнергейт» Демченко і Єрмак – «кроти» Росії в адміністрації президента України».

В кінці 2021 року головний редактор «Цензор.нет» Юрій Бутусов сказав «Детектору медіа», що президент В.Зеленський намагається дискредитувати журналістів, які його критикують. На запитання, чи не вважає він, що перегнув палицю у своєму конфлікті з Зеленським, і що така поведінка є ненормальною щодо президента як інституту влади, Бутусов сказав: «Президент сам зламав рамки та переступив всі межі». Далі Юрій Бутусов з видання «Цензор.НЕТ» звернув увагу на конфлікт навколо Міноборони, він каже: - Цей хронічний конфлікт - багаторівневий. По-перше, у демократичній країні питання відставки Резнікова все ж таки мало б розглядатись у парламенті. Є кримінальна справа щодо його заступника Шаповалова, є заява полковника Єлькіна, на яку Резніков (до свого сорому) взагалі не відповів. По-друге, Резніков зосереджений на дипломатичних питаннях. А тим часом в основній сфері діяльності міністерства безліч проблем, які не вирішуються, зокрема: постачання боєприпасів, транспорту, зв'язку, інженерної техніки, ремонт, логістика, забезпечення, грошові премії, мобілізаційна система, військова юстиція, оборонне планування тощо. По-третє, Резніков не є популярною фігурою в армії. А у партії влади «ЗЕ» існує сильне бажання мати свою контрольовану військову фігуру, яка завдяки високій посаді могла б стати популярною. І багатьох у Офісі це дуже нервує. По-четверте, оскільки Зеленський ухвалює рішення завжди на емоціях, то він сказав «Резнікова треба виводити із команди». А.Єрмак був проти і нагадав, як він раніше «відбивав» атаки проти Резнікова...

Г.Омельченко: - У мене часто питають «Хто такий Юрій Швець»? Юрій Борисович Швєць (1953) американський аналітик українського походження, колишній радянський розвідник, майор закордонної розвідки КДБ у 1980-1990 роках. У 1990 році, на знак протесту проти політики керівництва КДБ, Швець подав рапорт про свою відставку. Потім заснував власну аналітичну фірму з питань безпеки у міжнародному бізнесі. Дитинство і юність провів у місті Харків, за його словами, всі його предки до 5-го коліна були українцями. За твердженням Швеця, він має чотири дипломи про вищу освіту, зокрема фах правника з міжнародного права та перекладача з англійської, французької та іспанської мов... Очільники влади через українські ЗМІ розглядають Швеця, як агента ФСБ і звинувачують в тому, що він транслює меседжі російської пропаганди, чим вносить розкол між українською владою і народом. Ю.Швець, своєю чергою, агентом ФСБ називає керівника ОП Андрія Єрмака і його оточення...

Ю. Швець у своєму відео № 607 від 11.11.2023 р. під назвою "Провал агента ФСБ "Козыря" ...", зробив спробу спростувати поширену проти нього інформацію і звинуватити у шпionажі та корупції очільників Офіса президента А.Єрмака: "Найшла коса на камінь". Велику увагу він приділяє критиці корупції у владі Зеленського. Але, з іншого боку – хіба хтось може аргументовано заперечити, що такої корупції нема? І що в результаті? Когось покарали?

Автори книги мають свої відносно Ю.Швеця, про яку професійність, як аналітика чи колишнього російського розвідника, може йти мова, коли він 19.02.2022 р. стверджував, що повномасштабного вторгнення Росії не буде. Тож його аналітична передбачливість, принаймні є сумнівною. Далі, спеціалізуючись на українській тематиці, не може загуглити прізвище Голови ВР України Руслана Стефанчука, постійно називає його Стефанишиним. Ще Юрій Швець не хоче поглянути, хто підписував Будапештський

меморандум, стверджуючи, що там стоїть підпис Л.Кравчука. Далі він вихваляється, що усі його прогнози збуваються, можна навести багато зворотніх прикладів. Наприклад, після першого рейду РДК (російського добровольчого корпусу) в Белгородську обл. Швець висловив величезне обурення, що українське військове командування дозволило це їм зробити, і переконував, що це дуже небезпечно, бо потягне за собою неймовірну реакцію Росії, аж до застосування тактичної ядерної зброї. Ще Юрій Швець каже, що головною причиною невдалого українського контранступу 2023 року була відсутність розвідувальної інформації про лінії Суровікіна, звинувативши в цьому військову розвідку ЗСУ і СБУ. Тож слухаючи Ю.Швеця, треба відділяти зерна від половини.

А іноземні аналітики звертають увагу на те, що Юрій Швець навмисно перекручує правду, відволікаючи увагу від загальної картини, а саме від того, що український ГУР відіграв важливу роль у перемозі у битві за Київ. Якби Швець не був професійним шпигуном, який пройшов навчання в КДБ, його абсурдні заяви можна було б вважати безцільними теоріями змови, націленими лише на отримання переглядів та кліків. Але весь його підхід дуже схожий на тактику КДБ, відпрацьовану за століття, щоб вбити клин між союзниками, підсумовують експерти «OpsLens».

Давайте закінчимо короткий розгляд діяльності Юрія Швеця і перейдемо до інших питань. Закордонні дослідники у свій час були дуже заінтриговані таємною зустрічю В.Зеленського з секретарем Ради безпеки РФ Миколою Патрушевим на початку січня 2020 року в Омані. Чому ця зустріч обставлена великою таємницею? Про що домовлялися вищі посадові особи двох воюючих держав від 2014 року і на передодні повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році?

Нагадаємо, на Різдво 2020 року президент України В.Зеленський терміново полетів в Оман «на відпочинок».

Після того, як у ЗМІ з'явилася ця інформація, і викликала багато сумнівів, Офіс президента Зеленського повідомив, що глава держави відбув до Оману з робочою поїздкою «для зустрічей на вищому рівні»: з міністром, відповідальним за іноземні справи, Юсуфом бін Аляві бін Абдаллою та виконавчим президентом Державного генерального резервного фонду Абдулсаламом аль-Муршиді. Судячи з офіційних фото, переговори відбулися в одному з місцевих готелів і пройшли в один день, хоча Зеленський перебував у країні з 5 по 8 січня 2020 р.

А 13 лютого нардеп України Володимир Ар'єв заявив, посилаючись на відповідь Офісу президента, в якій стверджувалося, що поїздка президента України в Оман не була офіційним візитом, не мала офіційного статусу і відбувалася за особисті кошти. Цю неофіційну поїздку в Оман повністю оплатила дружина Зеленського - Олена (дівоче прізвище Кіяшко). У 2003 вийшла заміж за Володимира Зеленського. Олена часто супроводжувала чоловіка на різних виступах «Квартал-95». Пара має двох дітей – старшу доньку Олександру та сина Кирила.

Чому січнева поїздка до Оману президента В.Зеленського була настільки таємною, якщо у нього там були заплановані офіційні робочі зустрічі? Чи може оманських політиків до Зеленського привели в готель вже постфактум, похапцем вигадуючи версію з відрядженням – після того, як у ЗМІ з'явилися його фотографії у шортах та футболці в курортному п'ятизірковому готелі, хоча про відпустку президента напередодні також не повідомлялось? Пізніше журналісти почали говорити, що насправді Зеленський в Омані зустрічався з довіреною особою В.Путіна. Що це за людина і скільки було таких таємних зустрічей?

14 лютого 2020 р. А.Єрмак назвав брехнею розслідування "Схем" про поїздку Зеленського в Оман. Тоді чому на одному із фото в Омані (де відбулися зустрічі в готелі) можна помітити В.Зеленського і тодішнього поміч-

ника президента, а тепер керівника його Офісу Андрія Єрмака. Він у команді Зеленського відповідав за міжнародний напрямок, головне – за російський. Відповідно до інформації з публічних онлайн-сервісів, відстежування повітряних суден, літак яким президент В.Зеленський повернувся з Маската до Києва, перед цим в Оман прилетів із Москви з Миколою Патрушевим.

Високопоставлений російський чиновник, секретар Ради безпеки РФ Микола Патрушев прилетів у ніч з 7 на 8 січня 2022 тим самим чартерним літаком «Bombardier Global Express 6000» з бортовим номером 9H-VJN, який через добу доставив президента України Зеленського з Маската в Київ. Про це йдеться у розслідуванні програми «Схеми: корупція в деталях»: <https://zaxid.net/news/>.

Чому довірений силовик Путіна, секретар Радбезу РФ – Патрушев летить в Оман саме в той час, коли там відпочиває президент Зеленський. Летить не державним бортом, а чартером, який складно прив'язати до конкретних осіб. Саме цей чартер далі опиняється в розпорядженні президента Зеленського для термінового повернення до Києва, який чомусь врешті-решт затримався майже на добу, – йдеться у розслідуванні. Про що домовлялися в Омані секретар Ради безпеки РФ М.Патрушев і президент України В.Зеленський? У Зеленського проігнорували запитання журналістів про Оман і зустрічі з Патрушевим. В Офісі президента Зеленського пригрозили «Схемам» судовим позовом у разі «подальшої дезінформації населення та недостатньої перевірки інформації редакцією».

Було б безперечно і корисно, коли б Офіс президента, та і сам президент Зеленський, познайомилися з відомою цитатою, яка належить А.Лінкольнові: «You can fool all the people some of the time, and some of the people

all the time, but you cannot fool all the people all the time». (Ви можете, часом, обдурити усіх людей, а декого увесь час дурити, але ви не можете обдурювати увесь час усіх людей). Президент Зеленський, на жаль, розпочав свій шлях політика з брехні. Почалось все з того, що у передвиборчий період він засуджував свого конкурента за офшори, а сам вже на той час мав мільйони на рахунках в офшорах та нерухомість за межами України.

До повномасштабної війни 2022 року, Україна була під повним контролем спецслужб Росії, а як зараз? Через агентуру ФСБ, ГРУ і СЗР, Москва взяла під свій контроль всі сфери життєдіяльності України. Реалізуючи свої плани по ліквідації української державності, Кремль постійно, системно і цілеспрямовано проводить свою під-ривну діяльність проти України по всіх фронтах: дипломатичному, економічному, інформаційному, політичному, релігійному, воєнному тощо. Як приклад, ось один з ново виявлених агентів Москви Андрій Портнов (псевдонім «Казбек»), колишній экс-голова адміністрації президента-зрадника Януковича (який перебуваючи під санкціями ЄС, повернувся з Москви в Україну після приходу до влади В.Зеленського) йдеться в документальному фільмі «Слуга Кремля. Агент «Казбек-Портнов». <https://www.youtube.com/watch?v=NhH2supR518>. Через «Казбека» в Кремль потрапляли плани оперативно-розшукових заходів правоохоронних органів України щодо осіб, в яких був зацікавлений Кремль...

А ось наочний приклад спеціальної диверсії, протягнутий Єрмаком-Татаровим шахрайським способом на посаду голови ГБР Олексій Сухачов у ніч 24 лютого 2022, за 2,5 години до російського вторгнення в Україну (влада «ЗЕ» достеменно знала про вторгнення!) , тож вищеказ-

начені особи наказали підлеглим знищити доказову базу в 140 найрезонансніших кримінальних провадженнях у нашій державі. У тому числі у "справах Медведчука" та про винних у захопленні Криму у 2014 році. Що й було зроблено. А вдень 24-го лютого 2022 О.Сухачов виїхав до міста Хмельницького разом з справами і архівами, і у цьому глибокому тилу продовжував нищити кримінальні справи на свій розсуд, де ніхто не загрожував. Тепер із найвищою часткою ймовірності ці кримінальні провадження проти корупціонерів і чиновників-взяточників розваляться в судах - через відсутність належної доказової бази.

Ось вам ще приклад, Ігор та Григорій Суркіси, які добряче нажилися за останні 30 років на українцях, вільно виїхали за кордон 26 лютого 2022. Причому сім'я Суркісів змогла вивезти в 2 своїх автовах трьох родичів призовного віку, і налом \$17,6 млн, які не задекларували на українському кордоні, але зробили це на румунській стороні. Потім Григорій Суркіс повернувся до Києва, знову прихопив грошей і лахів і подався за кордон - безперешкодно!

А скільки таких Портнових, Демченкових, Медведчуків (агент КДБ, псевдонім «Соколовський»), Левченкових, Рабіновичів (агент КДБ, псевдонім «Жолудь»), Гогілашвілі та інших залишилось в Україні і підозрюються в роботі на агресора, допитайте на поліграфі і все стане відомо. Сучасні технології здатні виявити агента іноземної служби. Вони широко застосовуються у практиці контррозвідок багатьох країн світу. Експертизу на поліграфі повинні проводити міжнародні незалежні експерти з ФБР чи ЦРУ, або MI-6 за спеціально розробленою комп'ютерною програмою, яку спецслужби цих країн, використовують для виявлення агентів іноземних розвідок. Програма забезпечує майже стовідсотковий результат. Якщо ж перевірку на поліграфі поєднати з допитом підозрюваного в стані глибокого сну під гіпнозом – шансів у "крота" приховати свою шпигунську діяльність немає!

Четверта глава

Як прийдуть, то закопайте

ГІРКА ПРАВДА

2022 рік розпочався з російського вторгнення в Україну (в російській пропаганді - спеціальна воєнна операція), це відкритий воєнний напад РФ на Україну, що почався в четвер о 3:40 хв 24 лютого 2022 року. З метою нібито «демілітаризації та денацифікації України». Уже за кілька хвилин почалися ракетні удари по всій території України. Це третій етап російсько-української війни, розв'язаної Росією у 2014 році, участь у якій РФ намагалася заперечувати. З першого дня вторгнення, Росія порушила всі правила ведення війни і масово чинить воєнні злочини. 22 лютого Путін заявив, що Мінські домовленості більше не діють. Він неправдиво стверджував, що українські урядовці є неонацистами під контролем Заходу, що Україна розробляє ядерну зброю, а НАТО розбудовує військову інфраструктуру в Україні, щоб загрожувати Росії. Разом з Росією війну проти України фактично веде Білорусь...

Давайте разом поглянемо як влада «ЗЕ» та радники Єрмака морочили людям голову, щоб в перші дні війни українці не думали евакуюватися за кордон. В.Зеленський не вірив у повномасштабне вторгнення Росії та говорив «про шашлики на весні», цивільна владна вертикаль не готувалася до такого розвитку подій. Коли Росія вторглася, влада «ЗЕ» повторювала оптимістичні повідомлення, що українські війська успішно відбивають всі атаки. Це коштувало життя тим, хто їм повірив і вчасно не виїхав з несподівано окупованих територій. А були й такі, хто через незнання їхав в окупацію, хоча сподівався лише пересидіти війну поза Києвом.

У перші дні війни було дуже легко потрапити до рук окупантів або й розпрощатися з життям, якщо просто повернути "не на ту" вулицю при виїзді з рідного міста чи

села. В основі цього - відсутність чесних повідомлень з боку влади. Прості люди, наприклад, аналітик-аматор Том Купер відстежував події і публікував пости переміщення російської армії. Люди прочитали, дізналися, де наші, а де окупанти, які дороги вільні - й так рятувалися. Такі звіти мала б надавати влада «ЗЕ», але вона цього не робила, прикриваючись необхідністю секретності, а насправді через побоювання говорити відверто. Вони не хотіли визнати, що ворог перебуває у глибоко тилкових містах України, коли місяцями відкидали можливість вторгнення. Саме у такі дні постали масові питання ціною у тисячі життів.

Автори книги не стверджують, що слід було масово організовувати евакуацію. Але щоб зберегти багато життів, достатньо було збирати й оприлюднювати правдиву інформацію про просування окупантів. Перші ракети впали на Київ о 4:35 хв ранку - і жодні сирени тоді про це не попередили. Під ударом поступово опинилося населення всіх міст-супутників Києва на півночі: Бородянки, Ворзеля, Бучі, Ірпеня тощо... Населення яких, звісно, належно не поінформували, як їм поводитися евакуюватися в умовах, коли на них насували окупаційні російські війська.

Мешканці Києва, готуючись до московського наступу, читали статті про війну, які ґрунтувалися на досвіді Донбасу 2014 року. У цих матеріалах і численних тренінгах розповідали, що під час бойових дій варто покинути велике місто. Саме це кияни й зробили. Мешканці сусідніх містечок вважали, що вони у відносній безпеці, адже не думали, що потраплять під ракетні обстріли і що ворог зайде в їхнє містечко. А доступ до харчів і води, як вважали люди, у них є в разі будь-якого розвитку подій. Забуваючи про ще один аспект, наскільки українська влада виявилася готовою мінімізувати небезпеки для мирного населення. Вони недопускали думок, що влада «ЗЕ» не мала жодного чіткого плану, що робити в таку разі. Перше що зробила влада, дала команду: «не сіяти паніку».

Кияни масово залишали столицю, на дорогах були затори, а влада й далі дотримувалася обраної тактики «все спокійно». У своєму вечірньому виступі 24 лютого 2022 президент В.Зеленський заявив: "На півночі країни ворог повільно просувається в Чернігівській області, але там його є кому тримати. (Насправді, все було навпаки). Надійну оборону побудовано в Житомирській області, але російські війська вже вийшли на Житомирську трасу, якою кияни евакуювалися на захід, проте люди навіть не здогадувалися та їхали нею на вірну смерть. Зеленський продовжував: - Ворожий десант у Гостомелі блокують, наші війська отримали наказ на знищення москалів.

Проте внаслідок усіх цих неправдивих старань влади мешканці населених пунктів, які росіяни невдовзі окупували, потрапляли у своєрідну інформаційну пастку, з одного боку, їм говорили про необхідність дозованої подачі інформації, щоб не повідомити щось важливе ворогу, а з другого боку, що ворог ось уже втікає, що ще "два-три тижні" й настане перелом у війні. В той же час РНБО заявило, що «форуми та групи в месенджерах «WhatsApp», «Viber», «Telegram», «Facebook» тощо масовано виклали однакові повідомлення про вторгнення ворога». Автори дописів активно розпитують у різних варіаціях, як дістатися Києва, хто може підвезти з маленькою дитиною до Броварів чи до Борисполя. Безліч звичайних українців намагалися з'ясувати, куди їхати й де буде безпечно.

А 2 березня 2022 радник голови Офісу президента Олексій Арестович зазначив: "наступив психологічний перелом на полі бою. Не бійтесь, противник масово кидає свою зброю й техніку, здається в полон або відступає в бік білоруського чи російського кордону". Але москалі не думали відступати, у цей самий час вони контролювали Житомирську трасу й розстрілювали цивільні автомобілі, які намагалися нею проїхати. А у містах тут і там ловили російських шпигунів і диверсантів.

*Пройшли літа, ледь встигли вгамувати болі
Як ось прийшов 2014, за ним 2022 рік
Україна – ненька кличе всіх до бою,
Бо знову сунуть москальських недругів полки.
Чого їм треба, що не вистачає,
Чого плекали цю скажену лютю?
І вже сини Україну обіймають,
На захист матерів до бою знов стають.
І вся земля здригнулася від грому,
Під шквалом „Градів” світ застугонів...
– Синочки, шепчуть губи матерів:
– Живими поверніться всі додому...*

У людей з'явилося дуже небезпечне відчуття, що невдовзі все закінчиться, треба лише перечекаати кілька днів та пересидіти у своїх квартирах. "У перші дні виїхати було психологічно дуже важко. Було відчуття, що може два-три дні й усе якось розсмокчеться. Мешканка Ірпеня Інна: - 28 лютого я радилася щодо виїзду з головою ОСББ і сусідами, мене всі відмовляли залишати дім, казали, що лісом бігають невідомі ДРГ, краще пересидіти тут. У результаті в березні виїхати довелось усім, але більшість сусідів залишали місто, коли в ньому вже тривали бої. У Києві виникли побоювання, що мешканців окупованих міст-супутників, росіяни можуть використати у своїх цілях. Під виглядом евакуації місцевих мешканців, москалі хочуть дістатися Києва. Росіяни хочуть пустити автобуси з мирними жителями поперед своїх військ. В це можна повірити, бо росіяни неодноразово демонстрували наміри прикритися від вогню - мирним населенням.

Біда була в тому, що в перші дні та тижні війни 2022 інформація від влади була досить фрагментарною. Іноді ставало важко зрозуміти, що власне відбувається на дорогах і маленьких містечках. Єдині, хто давав цілісну картину про хід наступу ворога, це Генштаб ЗСУ та командування родів військ. Цю інформацію публікували сухо, до

того ж написане доводилося звіряти з картою. Саме цим і займалися аналітики на зразок уже згаданого Т. Купера. Багато українців, вдячні армії ЗСУ навіть за такі сухі повідомлення, їх чесність давала відчуття, що ситуація хоча й важка, але хаосу вдалося уникнути. Проте вони тонули в загальному потоці інших суперечливих повідомлень від органів цивільної влади, офіційних спікерів і неофіційних радників ОП. Цивільна влада не змогла взяти за основу повідомлення військових і широко доносити їх до людей.

Зацитуємо директорку клубу в Мошуні Ірину Гертнер: Вона пам'ятає майже по годинно все, що відбувалось у перші дні війни: «Прокинулися ми, як і всі, о 5:00 хв від вибухів. Було вже видно загрозу з боку Вишгородського району. Досить швидко вибухи стали ближчими, тому ми з родиною спустилися в підвал. Уже близько 12:00 години побачили над своїми будинками гвинтокрили, величезні, темно-зелені з буквою «Z». Спочатку не могли зрозуміти, чиї вони, а потім побачили, що гвинтокрили летять у бік Гостомельського аеропорту. Далі буквально зі своїх вікон спостерігали вибухи й дим. Тепер я розумію, чому люди в Гостомелі, Бучі й Ірпені залишилися й не виїхали. Бо офіційна інформація була саме такою й люди намагалися до неї дослухатись. Але наступного дня стало відомо, що підривають мости в Бучі та Ірпені».

На півночі Київщини на початку березня склалася приблизно така ситуація: частину регіону було вже окуповано, в іншій точилися бої. До того ж звідти постійно намагалися вирватись люди, комусь це вдавалось, а хтось гинув від російських куль. Десь влада налагодила евакуацію, а в місцях жорстоких боїв люди переважно рятувалися самі, у цьому їм допомагали ТРО, українські військові, місцеві активісти й просто небайдужі люди.

За евакуацію та інформуванням населення відповідали й місцеві органи влади. Не забуваймо, що урядовою постановою ще від 2013 року чітко прописано створення

та функції комісій з евакуації при місцевих органах влади. Передбачено інформування населення та вивезення його в безпечні регіони в разі виникнення небезпечних ситуацій, зокрема й збройного конфлікту. І десь ці комісії справді працювали, а десь вони були лише на папері через бездіяльність влади чи *«непереборні обставини»*.

Як приклад, мер міста Бучі Анатолій Федорук, за його словами, змушений був піти в підпілля під час окупації росіянами Бучі, і тому не міг належно інформувати мешканців. Саме відсутність інформування населення та дій з евакуації ставили йому за провину деякі містяни. Але мер заявляє, що місцева влада не отримувала об'єктивної інформації від державної адміністрації. «Ми цікавилися, як нам діяти. Обласне та районне керівництво сказало, що російські війська в Бучу не зайдуть». Загалом до всієї цієї ситуації напрошується одне просте порівняння. За мирного часу - в мирній країні, на будь-якому нормальному підприємстві, де керівництво дбає за безпеку своїх працівників, воно організовує з певною системністю навчальні заходи щодо евакуації персоналу в разі виникнення пожежі чи будь-якої іншої техногенної катастрофи.

Можна запитати, що заважало керівництву країн, профільних відомств, місцевій владі здійснити схожі заходи, підготувати населення, розробити належні інструменти інформування в умовах, коли закордонні союзники України не втомлювалися інформувати про навісну загрозу з боку Росії? Але відповідь відома: влада в Києві не вірила у вторгнення, а інша місцева влада «гоняла дурника». Тож планів, як бачимо, на випадок атаки не було й країну рятували «по ходу п'єси». Ми також розуміємо, що оптимістичні заяви були потрібні, щоб державу не охопила лавина справжньої паніки, коли всі органи влади посипались й ніхто не чинить спротиву. Але питання, чи доцільно було тримати загальний бойовий дух коштом тисяч мирних жителів, - залишається відкритим.

ВІЙНА, КРОВ, ПІТ І СЛЬОЗИ

Напередодні нового 2024 року міністр оборони України Рустем Умеров заявив, що росіяни багато місяців накопичували ракети, щоб вдарити по Україні саме під Новий рік, вони можуть продовжити атаки з огляду на запаси ракет, але за кожний злочин РФ буде справедливе покарання. За його словами, "знову й знову Росія демонструє всьому світу, що не має іншої мети, ніж терор, вбивства та геноцид українців". Він запевнив, що Україна продовжить роботу з країнами-партнерів щодо надання нашої Україна достатньої кількості засобів ППО, щоб убезпечити наш народ від смертельної небезпеки майбутніх атак російської армії.

Вранці 29 грудня 2023 р. російські війська завдали найбільшій серії ракетних і безпілотних ударів по Україні з початку повномасштабного вторгнення. Вони запустили 36 безпілотників Шахед-136/131 і понад 120 ракет різного призначення по промисловим і військовим об'єктам та критичній інфраструктурі в містах: Києві, Харкові, Львові, Дніпрі, Запоріжжі, Одесі та Сумській, Черкаській й Миколаївській областях. Війна це завжди важка праця, а ще кров, піт і сльози.

Саме під такою назвою "Кров, піт і сльози" у травні 1940 року була озвучена відома промова Вінстона Черчилля, яку він виголосив перед Палатою громад, дослівно: «Кров, важка праця, сльози і піт», англійс. Blood, toil, tears, and sweat). А на початку 2023 р. так само називалася стаття, що вийшла в "Українській правді" і була присвячена 8-ми рокам війни (від 2014) в Україні та перспективам нового 2023 року повномасштабної війни. Сьогодні 24 лютого 2024 року, пройшло 24 місяці війни з московською імперією зла, де на фронті і в тилу ллються кров, піт і сльози українців.

24 місяці напруженої боротьби з московською імперією зла і стільки ж часу ведуться розмови про кров, піт та сльози, про нові виклики, нові випробування та нові втрати на фронті і в тилу. Люди втомилися, їм негативні новини «вже стоять поперед горла». У масову свідомість була закладена зовсім інша роль 2023 р, він вважався роком ледь не гарантованої перемоги над Росією. Роком, коли ворожі орди будуть розгромлені, а окуповані території одна за одною почнуть повернутися до України.

Але, підбиваючи підсумки 2023 року, залишається визнати, що країна стала жертвою тих самих ментальних пасток, які проглядалися ще 24 місяця тому. І ці пастки були створені не зовнішнім ворогом – ми приготували їх собі самі: «Без перемоги не буде життя». Українському суспільству потрібно звикнути з тим, що війна з Росією триватиме довго і не планувати найближчим літом відступку в Криму. Автори книги пропонують вже зараз подумати на 2-3 роки вперед для того, щоб зібрати і підготувати ресурси, а не очікувати швидких перемог у 2024 р.

Головнокомандувач ЗСУ генерал В.Залужний повідомив, що російські війська 29.12.2023 вперше запустили по Україні (одночасно) 36 безпілотників "Шахед" та більше сотні різних ракет з північного, південно-східного та західного напрямків. Пакет ударів, який російські війська застосували в цей день є кульмінацією кількох місяців російських експериментів із різними комбінаціями безпілотників і ракет, а також спроб випробувати українську ППО. За останні кілька місяців 2023 року російські війська завдали серії ракетних і безпілотних ударів різного масштабу, використовуючи різні комбінації безпілотників, крилатих і балістичних ракет. А під Новий 2024 рік Росія навмисно накопичувала ракети різних розмірів протягом осені та початку зими 2023 року і запустила їх по українським

мирним містам. На превеликий жаль, українські сили не перехопили жодної з крилатих надзвукових ракет Х-22 та Х-32, балістичних ракет (С-300 та «Іскандер-М»), гіперзвукових балістичних ракет повітряного базування «Кинжал» (Х-47с), протирадіолокаційних ракет Х-31П та крилатих ракет Х-59 тощо. Це вказує на те, що українські ППО ще недосконалі, а російські сили почали успішно застосувати деякі попередні уроки війни з Україною. Наприклад, росіяни спершу випустили «Шахеда», які відволікли українську ППО, і зразу запустила свої ракети. Росія 29.12.2023 була по Україні майже всім, що мала у своєму арсеналі...

Навіщо Путін витрачав ракети на Київ 29.12.2023 та до чого тут помста за Різдво? В цей день, внаслідок російської атаки, в Києві пролунали вибухи в 4-х районах столиці: Подільському, Шевченківському, Святошинському й Дарницькому. Були пошкоджено житлові будинки, автомобілі, складські приміщення тощо. Росія старалася завдати ударів саме по цивільних об'єктах, щоб посіяти паніку. Вдруге за час війни постраждала станція метро "Лук'янівська". Ворог влучив у недобудований бізнес-центр поряд із нею, але незважаючи на зовнішні ушкодження, станція швидко відновила свою роботу.

Завдаючи удару по столиці, ворог діяв навмання – якщо не вдалося влучити по наміченій цілі, то він потирив руки від того, що ракета влучила в житловий будинок або поряд із метро. Їм це в радість. Автори книги гадають, що атака 29.12.2023 р. не була спеціальним випробуванням роботи української ППО. Це був потужний і жорстокий удар з одним бажанням – посіяти якомога більше страху, горя і паніки серед киян. Адже, на думку ворога, Київ – це центр ухвалення різних рішень.

Військовий експерт Ігор Романенко вважає, що ракетний удар по Україні – це насамперед морально-психоло-

гічний вплив ворога на цивільне населення. Від завданих ударів по Києву росіяни отримують особливе задоволення. Росіяни хочуть завдати Києву найбільшої шкоди саме перед Новим роком, щоб очорнити це свято і накрити його страхом і кров'ю. Експерт Романенко думає, що повторний ракетний удар біля столичної станції метро "Лук'янівська" міг бути - наведенням. Адже поряд розташований завод «Артем», який у радянські часи був задіяний в оборонній промисловості з виробництва ракет. Від початку повномасштабної війни росіяни вже 4-тий раз завдають ракетних ударів по цьому заводу.

Кажуть, що масована атака по Україні 29.12.2023 р. коштувала Росії щонайменше 1,27 мільярда доларів. Ігор Романенко запевняє, що його зовсім не дивують такі цифри, бо у РФ є накопичені мільярди від продажу нафти й газу. Звірячими атаками на українські міста Путін хоче домогтися так званого «перемир'я» і залишити собі окуповані українські території. Але це зовсім не означає, що він в майбутньому зупинить війну в Україні. Йому потрібен час, щоб відновитися, закріпитися на захоплених територіях, провести там псевдовибори і продовжити агресію на всій лівобережній території України. Тому Путін поспішає, бо наші західні партнери нарешті переосмислять ситуацію і нададуть нам потужну військову допомогу, а тоді війна буде подовжена не на користь російського диктатора.

Зараз в Україні 24 місяці йде війна, ллється кров і піт, а ще сльози мирних людей, у повітрі літає злість бійців ЗСУ. Генерал В.Залужний каже: - Час легкого самопіару минув, прийшли часи поту, сліз і крові. Українська нація повинна зрозуміти, не стане України - не буде соціальної допомоги різним категоріям людей, «плюшок» у вигляді спонсорів та безплатних квартир. Ніхто в Європі не буде терпіти баласт у 20-30 мільйонів голодних та босих українців, які «просрали» свою державність. Бо не хотіли йти на фронт і віддали москалям свою країну на потурання.

Чому у 2024 і наступних роках легкої війни уже не буде? Не треба бути мрійником, подивіться реально на фронт сьогоднішньої війни. Зробіть порівняння з початком Другої світової війни. Україна зараз знаходиться у схожому кошмарі. На сьогодні Росія є найбільшою загрозою світовій безпеці. Ви уже помітили як останні пів року Україні почала активно допомагати Німеччина? Це не тому, що вони нас щиро кохають. Просто - їм важливо, аби тут (в Україні) був форпост і РФ не так швидко дійшла до Берліна в умовах, коли США уже не хоче надавати свої матеріальні ресурси на українську оборону. Історія циклічна, і всі події в ній не випадкові. 14.03.1939 р. цікаву карту надрукував американський журнал «Look» з назвою «Наступна європейська війна почнеться в Україні», а Європа майже сто років тому «була глибоко стурбована»...

Ми повинні визнати, що нав'язана на початку 2024 року українська мораль, щодо швидкої перемоги над ворогом – невтішна. Пан Зеленський не хоче приймати непопулярні рішення для перемоги у війні, бо потім не отримає перемоги на президентських виборах. Але якщо він ці рішення не прийме - не буде країни. І тоді про будь-які українські вибори можна забути на довгий час. Питання лише в тому, чи розуміє це сам Зеленський в оточені улесливих радників. Звір'яча атака по Україні 29.12.2023 кремлівського путінського режиму довела - поки цей режим є, ніхто у світі не може почувати себе безпечним. Цей сучасний кремлівський режим Путіна невиліковно хворий одержимістю вбивства, насиллям і тотальною владою. Його хвора влада насолоджується геноцидом, катуванням і вбивствами людей. Путін сам не зупиниться, йому мало влади та грошей, скаженого звіра, який став перевертнем, треба загнати в лігво і ізолювати...

Реальність така, що Україна почала свою боротьбу за справжню незалежність не від 1991 року (бо 30 років імітувала боротьбу за незалежність), а тільки 2 роки тому (від 2022 р). До того ж, це сталося в один з найскладніших періодів з точки зору світової кон'юнктури – великої війни в Україні. І в цьому ми відрізняємося від Польщі і Прибалтики, які не стали в 1991 році втрачати час на безглузді ілюзії про «багатовекторність» і «позаблоковість». Україна тепер схожа на людину, яка знайшла в себе (як приклад) онкологічну хворобу в той момент, коли ця хвороба дійшла до фінальної стадії. І тепер будь-яке лікування приречене бути болючим і будь-яка хіміотерапія знищує імунітет. Але ми не втрачаємо надії і боремось до кінця.

В Україні після 2024 року не буде режимів «найбільшого сприяння». Репутація України підмочена. Її стратегічне значення – для багатьох сумнівне. І якщо читачі думають, що хтось буде робити за Україну її домашню роботу – ви помиляєтеся. Попереду війна, кров, піт і сльози. А ще здорова злість і холодна голова. Здоровий глузд і злопам'ятність. Легких рецептів не буде. Ми маємо бути готовими до того, що «політичні карлики» в усьому світі кидатимуть на нас все довші тіні зла. У 2024 році В.Путін не буде поспішати ставати Гітлером, він вважаючи за краще залишатися в ролі Муссоліні і дочекатися, коли нові виклики у всьому світі витіснять Україну на периферію уваги. І тоді він постарається приєднати до РФ добрий шмат території лівобережної України.

Тож будемо уважними і постараємось оминати пастки. На думки авторів книги, пасткою №1 стануть завищені очікування. Апетит приходить під час їжі, і перемоги ЗСУ у 2022 році (в тилу) будуть сприйматися як прелюдії до нових, ще яскравіших і грандіозніших перемог у 2024. Хоча стратегічне вікно можливостей, що дозволило б звільнити Харківщину та правобережну Херсонщину, вже закрилося на початку 2023 року. Україна мала прорубати нове вікно

у червні 2023 р, але не зробила цього. Безперечно, до перегрівання народних очікувань доклала руку українська влада та нетерпимість до інакомислення й схильність до навішування ярликів в українському суспільстві.

Багато скептиків воліли не ділитися власними сумнівами щодо тріумфального контрнаступу – оскільки розуміли, що скепсис можуть розцінити як "зраду" та "роботу на ворога". Натомість бравурні прогнози про деокупацію Криму та звільнення Донецька і Луганська виявилися «мільніми пузирями». Коли жоден із цих прогнозів не виправдався, ми отримали масову фрустрацію. За підсумками 2023 року Україна не зазнала воєнної поразки, фактично йдеться про нічию, правда москалі на початку 2024 року, потихенько повертають собі втрачені території. Але окрема частина українського суспільства на тлі непомірно завищених очікувань, нічию 2023 року почали сприймати як програш, і тепер багато наших співвітчизників перебувають у депресії та посипають голову попелом.

На тлі новітньої російсько-української війни від 2014 року, російська сторона знову продовжила продукувати численні історичні міфи, які мали б виправдати агресію Москви щодо України. Наприклад, росіянам сподобалося називати нашу державу "Малоросія", це трапилося не в 2014 році, а в далеких 1302-1303 роках, коли Візантійський імператор Андронік-II Палеолог видав грамоту Галицькій єпархії як «Малій Русі». Від середини XVII століття поняття "Мала Русь" (а пізніше Малоросія) почали застосовувати у політичній площині. Від XVIII ст. москалі почали називати Україну «Новоросія», уперше цю назву вжили 1764 року. Тоді землі сучасної Південної України ще називали «Диким полем», пізніше у російських урядових документах ввели назву «Новоросія». Від початку розпаду колишнього Радянського союзу, поняття "Ново-

росія” знову московіти почали застосовувати в своїй риторичі. Ну дуже москалям не подобається назва нашої держави - Україна: «Це як кістка в горлі». Тож не дивно, що на початку 2000-х років у Росії з'явилися «діячі», які заявляли: – Україна займає надто багато територіального місця в Європі, а ще вона 1991 року стала ініціатором розпаду колишнього СРСР і за це її треба покарати. Настав 2014 рік різні люди, у різних регіонах, почали по-різному рвати Україну на частини та створювати фейкові «народні республіки». Можна змінити Президента в країні, парламент, але проблему протиріч нації це не вирішить. Наприклад, а Україні обрали владу, яка влаштовує галиччан, але вона ніколи не влаштує жителів Сходу і навпаки. Якщо немає єдності, сім'я розпадається, і кожен член, намагається урвати собі «жирний шматок». Перемагає не розум, а сила, нахабство, наближеність до влади, здатність до крадіжки та цілої низки аморальних вчинків. (Взято із книги Карпова В.Є. «Розірвана Україна» м. Кіровоград, 2014 рік, 516 с). Не дивно, що 26 червня 2014 року на території окремих районів Луганської та Донецької областей України, які окупувала Росія, було проголошено невизнане квазі-державне утворення «Союз народних республік» – Новоросія, яке у майбутньому, згідно із планами В.Путіна, мало би поширитись на весь Схід та Південь України.

Пастка №2: недооцінка супротивника. Якщо на початку війни з Росією глузування над "другою армією світу" піднімали моральний дух населення та відіграли позитивну роль, то в кінці 2023 року ці глузування стали завдавати більше шкоди, ніж користі. Москалі у 2022-2023 роках швидко вчилися і стали краще воювати, вони почали міняти свою «радянську тактику» ведення війни (але про це трохи нижче).

Якщо москаль знову прийде в Україну, то у нас не

буде ні культури, ні спадщини (пригадайте історію України). Зараз триває війна не за територію, не за ресурси (їх у Московії більше, ніж потрібно). Зараз йде війна за історично-культурну спадщину. «Русский мир» зазіхає саме на українську культурну і історичну спадщину Київської Русі на сьогоднішній території України. Вони декларують, що є спадкоємцями саме цієї історичної частини Русі, але у них своя культура. Це складно зрозуміти, а ще декларувати, якщо історично-культурна спадщина не входить в територію їхньої держави. Те саме зі Скіфією (585 -260 р. до н.е) та іншими кочовими народами. Цей болотяний московський народ намагається посадити себе на територію Русі, яка не має до нього ніяких прив'язків. Бо культурну спадщину, яка не вписується в парадигму держави, можна легко знищити. Тож можна сміливо зазначати, від 2014 до сьогодні 2024 (10 років) в Україні йде війна міждержавних історій Москви і Києва. Недарма Російське історичне товариство очолює голова військової зовнішньої розвідки Сергій Нарішкін.

Поки росіяни вчилися на власних помилках у 2022-2023 роках, в Україні шапкозакидництво перетворилося на публічний маркер патріотизму. Якщо ви не висміюєте ворога, не принижуєте його, не зображуєте ворожу армію збіговиськом клінічних ідіотів – це привід запідозрити вас у таємних симпатіях до ворога. І почали українську аудиторію годувати розповідями про жалюгідних російських "чмонь". Тобто недооцінювати ворога. Це дуже велика помилка: «програє той, хто недооцінює ворога».

А потім на українську аудиторію обрушився потік неприємних відкриттів. З'ясувалося, що противник досяг успіху в фортифікації; що у противника в рази більше дронів; що противник налагодив у себе військове виробництво, і з нього треба брати приклад... Перехід від прилизливих оцінок ворога до розписування ворожих досягнень виявився надто різким і тому болючим.

Об'єктивно військові успіхи РФ у 2023 році залишаються дуже скромними. Російську програму-мінімум – вихід на адміністративні кордони Донецької області – так і не було виконано. Але за контрастом з нещодавнім шапкозакидуванням будь-який, навіть незначний успіх нашого ворога сприймається загострено і травмує вітчизняну публіку. Влада не «вбила» українцям в голови, цю війну виграють не «Леопарди», не літаки F-16, її виграють люди, які виявляються стійкішими і патріотичними.

Зараз маємо кризу в українській армії, і це треба визнавати, особливо по роботі з морально-психологічним станом солдатів ЗСУ. Єдиним виховним моментом, що залишився, є листівки дітей з тилу. Солдати до цього ставляться, як до ікон. В людей просто сльози з очей котяться. Тому що до тебе звертається дитина, чиста душа із чистими помислами. Вона тебе поважає і ти хочеш в очах цієї дитини бути прикладом, а не боягузом, чи пияком.

У бійців ЗСУ повинна бути велика ціль цієї війни. А великої цілі війни станом на 2024 рік – не має. Бійцям не хочеться воювати за «убогу» Україну, роздерту олігархами та визначеним майбутнім. Солдат-ветеран після перемоги буде змушений їхати в Польщу чи Німеччину, а може й в Росію на заробітки. Бо йому не дають відповідної зарплати, може наші українці дурні? Ні, бо за кордоном їх беруть на роботу в першу чергу, а в Україні платять копійки, щоб в олігархів «не впав прибуток».

Велика ціль на війні – це коли солдат буде розуміти, що після сьогоднішньої війни, він буде представляти Велику країну, Велику націю, до якої будуть ставитися з повагою у всьому світі. Що до нього (до солдата ЗСУ) теж будуть ставитися з повагою. Ніхто на фронті не хоче воювати за «стару» Україну, з якої він пішов на війну 24 лютого 2022 р. Бійці ЗСУ не хочуть повертатися в країну Ахметових та Коломойських, в корупційні скандали влади і «слуг народів» з ВР, а ще різних «народних чуваків», які

скачуть із фракції в фракцію в українському парламенті (Верховна рада). Тож ключова проблема української влади зараз – сформулювати ту ідею, за яку солдати готові битися та вмирати. При цьому бійці дорожать своїм життям, і це не значить, що вони боягузи. Це таке європейське ставлення: «життя людини найвища цінність», а навчитись воювати – це як навчитись плавати. Поки ти не попав у воду чи на війну, ти плавати або воювати не навчишся. Попри те, що державі не вистарчає ресурсів підготувати солдата, солдат на фронті має зрозуміти, що його доля в його руках. Трохи фактів: В Росії 144 мільйони населення, в Україні після початку війни, з урахуванням біженців десь біля 30 млн. Тобто, солдат чоловіків, які можуть воювати, в 4 рази менше ніж у москалів. І так завжди було у всі періоди історії. Ми завжди воювали проти переважаючих сил ворога меншою кількістю. Сьогодні ситуація така, що ми маємо навчитись воювати один до чотирьох.

Сьогоднішні москалі не такі вже придурки. Якби вони були придурками, то не досягли б того, що мають в своїй історії. По великому рахунку це впертий народ і войовнича держава, яка вміє досягати своїх цілей. Їх не страшать перші поразки, вони стараються перемогти кількістю: «Гуртом і батька добре бити». Чи вміють москалі вчитися воювати у супротивника? Так - вміють. У 2023 році вони почали вчитися в українців швидше, ніж будь коли. Це стало проблемою. На початку війни 2022 їхня артилерійська перевага була десь 20 до 1. Вони зносили все живе гарматним вогнем, а їхня піхота просто була «гарматним м'ясом». Згодом вони втратили колосальну кількість бійців і зменшили вогневу перевагу (зараз 5 до 1), стали стріляти більш влучно, а тактику лобових атак замінили. Почали діяти тактикою малих груп до 10 солдат. Раніше, коли перли великими масами з тех-

нікою, їх було легко знищувати. Зараз вони зрозуміли, що в ЗСУ багато протитанкових засобів і перестали ховатися за броню, фактично почали стріляти з закритих позицій. А тим часом малі групи москалів «по тихому» проникають в українські окопи. Якщо вдається захопити окоп то кричать «Ура!», підтягуються інші москалі. Коли не вдається захопити окоп ЗСУ і малу групу знищили, в наступ «по тихому» йде інша наступальна група рашистів. Вони дуже швидко вчаться і змінюють свою тактику. Зараз йде війна характерів. Ворог став з характером і намагається для себе довести, що українці боягузи, що українці відступають про всьому фронті. ЗСУ треба вистояти, витримати, дати москалям по зубах і все буде добре.

Сьогодні українська армія вже точно не «совецька», але ще не натівська. У 2023 році це була найсильніша армія в Європі, не тільки по залізу (зброї), яке у нас є, а по здатності воювати. Сьогоднішня війна, в якій приймає участь українська армія – схожа на зразок Першої, чи Другої світової, коли противник не шкодує людей і воює не за військовим мистецтвом. Умовно кажучи, якщо старі війни це шахи, то сучасна війна це високотехнологічні шахи, а Росія веде війну по іншому, як Чапаєв і пропонує дуже брутальний обмін людей на людей: «хто більше вб'є». Москалі взагалі не цінують людські життя, але самі йти воювати до України – вони не хочуть. Жодна нормальна людина цю війну не може сприйняти, як звичайну війну, бо так бої на війні з РФ просто не ведуться.

Декілька слів відповідно до західної (натовської) зброї, вона потребує мізків і навчання. Це високотехнологічна зброя, на превеликий жаль у нас вона досить часто використовується лише на 30%. «Совецька» зброя в порівнянні з натівською – це як запорожець і мерседес. Запорожця можна вдарити молотом, налити до нього будь-

чого пального, він буде пчихати, але їхати. Натівська зброя так не працює. Там є свої регламенти. Тому до натівської армії нам ще треба вчитися.

Про патріотизм бійців ЗСУ. Перші хвили патріотично налаштованих українців пішли в армію та на війну з емоційних мотивів. Пішли, як павербанки заряджені. Українці природна нація вояків. І коли б авторам книги запропонували побудувати хорошу армію, то ми її зробили б на зразках УПА, чи армії УНР, або українського козацтва. Де командир – це побратим, а не начальник. Він перший серед рівних. Перший іде в бій та перший виводить з бою. Зараз треба сховати емоції і включити свідомість і світогляд. Тому що армія за 24 місяці війни втомилася, виснажилася і щоб далі все це їхало, потрібно, аби люди все це робили зі свідомого переконання, а не з емоцій чи під окриком. Цього не вистачає. Такої роботи в українській владі взагалі не ведеться.

Доповнення до попередньої вставки. Стратегія проведення рашистами референдумів та створення окремих «народних республік» на українських територія - не нова. Ще у 1917–1918 роках більшовицькі сили почали оголошувати Донецько-Криворізьку Радянську Республіку; Одеську Радянську Республіку; Радянську Соціалістичну Республіку Тавриди тощо. А вже у 1919 р. об'єднали вказані території в Українську Соціалістичну Радянську Республіку, яка висловила «вільну волю людей» і 30 грудня 1922 року стала спів засновницею Союзу соціалістичних радянських республік (з 1936 - СРСР). Про те, якою була ця самостійність, чітко видно на карті адміністративно-територіального поділу станом на 1 серпня 1925 року: 41 округ та Автономна Молдавська Соціалістична Радянська Республіка, повинні були виконувати вказівки безпосередньо з Москви, без права самостійності.

Новітню агресію російської федерації проти України можна починати із ще ранішого замороженого конфлікту в Придністров'ї, Першої та Другої Чеченських воєн. У 2008 році Росія, назвавши свої дії спочатку «примушуванням до миру», а згодом «миротворчою місією», втрутилась у внутрішні справи Грузії: ввела свої війська в грузинські регіони Абхазії та Південної Осетії. А світова спільнота всіляко висловлювала «глибоку стурбованість». Якби український народ у 1917–1921 роках був хоча б наполовину такий єдиний у своєму пориві захищати рідну землю як у 2022 р, якби Армія УНР, Галицька Армія ЗУНР, Карпатська Січ та Українська Повстанська Армія отримали хоч трішечки міжнародної підтримки і військової допомоги, як ми маємо зараз, ми мали б зовсім іншу державу, де москалям не було б місця. Але в історії немає слова «якби». Хто знає історію України, той має щеплення від сучасної російської пропаганди.

Пастка №3: пошук винних. Розбіжність між бажаним та дійсним підштовхнула Україну до передбачуваної реакції: «агресивного пошуку винних серед своїх». Ошукана у своїх очікуваннях країна не готова звинувачувати в цьому об'єктивні обставини. Країні потрібні цапи-відбувайла, на яких можна було б зігнати гіркоту масового розчарування. Одні з нас лають західних партнерів, інкримінуючи їм боягузтво, дволичність та прагнення домовитися з Росією за рахунок України. Інші таврують цивільне населення і стверджують, що український тил забув про війну і не виявляє належної солідарності з фронтом. Треті «вішають усіх собак» на В.Зеленського та його підлеглих, намагаючись взяти реванш за поразку на попередніх президентських виборах. Є ще одна категорія людей, котрим «все не так».

Мала правда в тому, що військове командування ЗСУ у вітчизняних проблемах звинувачують найменше. Мабуть тому що генерал Залужний, як і раніше, популяр-

ний і в армії, і в тилу. Сьогодні про непрості стосунки між головнокомом та Банковою не пліткує лише лінивий.

Повальна фрустрація оголила всі ті внутрішні розбіжності, протиріччя та взаємні образи, які раніше згладжувалися передчуттям швидкої перемоги. І це стало однією з найдеструктивніших і найтривожніших тенденцій 2023 року, що минув. Вдумайтесь в слова бійця С.Корнієнко (прізвище змінено) на псевдо «Козак»: - От уяви собі, ти сидиш в окопі і бачиш, що солдатів позбавляють грошових виплат. Водночас чуєш, що суддя, який отримує 200 тисяч зарплати - не здійснює судочинства, згідно з Конституцією, і його не можна обмежити грошовою виплатою. Він довічно буде отримувати ці 200 тисяч. Так само прокурорські працівники будуть довічно отримувати величезні гроші, сидячі на пенсії.

Натомість влада вирішила: «треба гроші забрати в солдатів». Виходить, той хто це робить – агент Росії. Будь-які корупційні дії, як і дії спрямовані на підрив обороноздатності держави – це не просто дії корупціонерів. Це дії російських агентів і з ними треба робити те саме, що робили у Мелітополі, Маріуполі, Бердянську. Їх треба знищувати при затриманні. Тому що українська судова система не працює, вони все одно вийдуть «сухими з води». Всі ми розуміємо, що усі ці обшуки – це показуха. Вони відкупляться від суду грішми, які накрали. Тому дуже б хотілося, щоб ми на фронті чули, що при спробі втекти, або при вчиненні опору під час затримання, був застрелений (як приклад) Медведчук, чи хтось із суддів, народних депутатів, або якийсь начальник матеріального забезпечення ЗСУ. Це буде мати серйозні наслідки при втомі солдатів, які 24 місяці сидять в окопному багні. На превеликий жаль ми часто мовчимо, тому що розуміємо, будь-яка негативна інформація на війні, вона на руку ворога.

В цивільному житті наші рідні кажуть, а чого по містах ходить стільки людей призовного віку, чому вони не

воюють, чого їх в армію не відправили? На війні ми таких горе-призовників бачимо по іншому. Ми в підрозділі хочемо мати мотивованих, активних солдатів. Якщо людина не відповідає нашим моральним принципам, зловживає алкоголем, боїться воювати, поширює панічні чутки, ми все зробимо так, щоб тої людини в нашому підрозділі не було. І тому, якщо суспільство думає, що треба усіх оцих сцикунів і мародерів загнати до нас в підрозділ на перевищення, нажалі такий підрозділ може стати абсолютно небоєздатним. Тому поки армія ЗСУ буде залишатися найвищою честю, і солдати будуть елітою українського суспільства, вона буде воювати і перемагати ворога.

Новий 2024 р. Україна зустріла без колишніх ілюзій. Тепер усім і кожному ясно, що війна – це не гра, а довга і виснажлива робота: «це кров, піт і сльози». Від 2024 року наші співгромадяни чекають не чудових блицкригів на фронті, а нових викликів, важких випробувань, неминучих втрат і обов'язково перемог. Чого гріха таїти, така перспектива одну частину людей вже встигла деморалізувати, в іншій частині визвала лють і бажання бити окупантів без всякого милосердя. Можна не сумніватися, що знамениту промову Черчилля про кров, піт та сльози на фронті 2024-го року, бійці ЗСУ процитують неодноразово.

*Вже два роки йде війна,
В Україні гинуть наші діти:
Матері їхні завчасно
Почали сивіти.*

*Під сонцем, снігом і дощами
Воюють солдати,
А матері убиті горем,
Втомилися чекати.*

*Кремль затіяв цю війну,
Хоч ми були «братами»,
І по-дружньому завжди
Їм допомагали.*

*Тож складіть зброю, росіяни,
В наших дітей не стріляйте,
А на землі українські
Більш не зазіхайте.*

Аналізуючи гібридну війну між Росією та Україною від 2014 та повномасштабну війну від 2022 року ми бачимо, що за багатьма параметрами вона унікальна, оскільки включає вигадані причини від розпалювачів конфлікту, брехню на початковому етапі, масовану національну і міжнародну пропаганду, терор, дезінформацію ворога тощо. З'ясувалося, що українські події кінця 2013 – початку 2014 років, коли було повалено корумпований режим В.Януковича, стали особистою трагедією В.Путіна, бо він покладав на Януковича особливі надії. Путін почав шукати причини нападу на Україну і тоді в діло запустили «план 2008 року», де мета Путіна - відновити гегемонію Москви над Києвом, подібну до тієї, що була в радянські часи.

За останні сто років, ми переконалися, що Росії не можна довіряти, Кремль вважає лише силу і переговори з ним можна вести тільки з позиції сили та міжнародної солідарності. А гібридна війна придбала нечіткі, хаотичні і складні форми. Яскравий приклад, проголошена сепаратистами Донбасу під назвою «Малоросія» та «ДНР/ЛНР». Звідкіля москалі взяли ці назви, ви вже знаєте. Всі дослідники абсолютно переконанні, що створення Малоросії та «ДНР/ЛНР» на Сході України, свідчить про підготовку Кремля до повномасштабного вторгнення в Україну. Так воно вийшло у 2022 році, коли керівництво Росії вирішило припинити імітацію спроб мирного врегулювання і почали велику війну в Україні (2022).

Російський задум із «Новоросією» зрозумілий, спочатку треба проголосити сепаратистські так звані «народні республіки», а тоді «русский мир» на тих територіях, опершись на російські багнети, нібито «самостійні» українці, добровільно ухвалють рішення про відділення декількох

областей в Україні, і ось тут їх треба об'єднати в рамках нового псевдодержавного утворення так званої «Новоросії». Ціль № 1 – почати шматувати всю Україну. Ціль № 2 – відірвати від України всі східні та південні регіони. Коли ціль № 1 та № 2 не спрацює, на арену вийде ціль № 3 – псевдодержавна «Малоросія». Де ті самі сепаратисти пишуть фейковий «конституційний акт» і проголошують територію «ДНР/ЛНР» як «Малоросією», трохи пізніше її об'являють правонаступницею України. Таким чином усім людям будуть показувати два політичні центри однієї країни, які воюють за одну територію. Перший центр це столиця (якесь вибране місто) «Малоросії», другий центр – це Київ де засіла «фашистка хунта команди «ЗЕ», яка хоче захопити владу в Україні. Москва почне офіційно підтримувати перший центр і перестане вести мову про донбаських ополченців, а заявлятиме, що це класична громадянська війна в Україні між різними прошарками українського суспільства.

На початку ХХІ ст. історія знову повторюється в деталях. Повертаємось на сто років назад. Після жовтневого перевороту 1917 року, більшовики спробували перебрати контроль над Україною, але потерпіли невдачу.

Тоді вони 12 (25) грудня 1917 року у Харкові (що був ними захоплений на початку радянсько-української війни 1917), провели альтернативний Київському Всеукраїнський з'їзд рад який був від 4 (14) до 6 (19) грудня 1917 р, (бо в Києві більшовики зазнали політичної поразки). У роботі Харківського з'їзду взяло участь 206 делегатів від 95 рад (всього в тогочасній Україні було 300 рад). Це становило 31% рад від необхідних 75% для проведення зборів, представників українського селянства практично не було в Харкові, але це не спинило більшовиків. Вони провели збори і проголосили утворення Української Народної

Республіки Рад зі столицею в Харкові. В тогочасній Україні створили два центри. Трохи пізніше москалі зазначили, що в Україні йде громадянська війна. Тож Москва буде підтримувати український уряд який був створений у Харкові і дослухатись до рішень Харківської Центральної Ради на чолі всієї «Української Народної Республіки». Від початку 1918 року на території України починає функціонувати дві Українські Народні Республіки - одна із центральною владою в Києві, а друга у Харкові. Доходило до абсурдів: «Зустрічаються на фронті дві противоборчі сторони: «Ви за кого воюєте»? «За УНР». «І ми за УНР»! Давайте брататися...

Існування в Україні двох центрів влади (в Києві та Харкові) давало змогу москалям в Росії називати війну в Україні внутрішнім конфліктом, тобто громадянською війною. У такій ситуації програвали прості українці. А 10 березня 1919 року в Харкові ухвалили (більшовицьку) Конституцію радянської України. У 1920 році уклали українсько-російський, «робітничо-селянський» договір про злиття деяких українських наркоматів з російським центром управління. Подібні договори керівники більшовицької Росії уклали і з керованими їхніми однопартійцями в Білорусі та Закавказзі. У всіх діях москалів 1917-1920 років в Україні є аналогії із сьогоденням 2014-2024 р: «Коли путінська Росія кричить: ми визнаємо незалежність України, це наш братній народ, але без київської хунти президента Зеленського. А сама нишком направляє російські війська на війну в Україну.

Переходимо до подій в Україні початку 2024 року. У Позиційна війна початку 2024 року - вирівнялася, починається визначатися, чий характер сильніший. Росія змінила тактику, вона почала бити по слабких українських частинах, бити по стиках, пропонувати українцям прямий стрілецький бій, але ЗСУ не хочуть у нього влязати: «бере-

жуть бійців». Росіяни просікли наші не допрацювання. А ще росіяни зрозуміли свою колосальну помилку на початку війни 2022 – це неправильна оцінка солдат ЗСУ. Вони створили собі образ «дебілкуватого, сцикуватого, корумпованого українця, повірили в це і отримали по пиці». Вони викреслили з своєї пам'яті генетичні коріння українських предків, їхню впертість, стійкість і жагу до перемоги.

Щоб не повторювати російські помилки, давайте будемо дивитись на москалів, як на серйозного супротивника. Генетично - це орда в своїй історії, яка рідко коли програвала і нехай краще сьогодні Москва буде вважатись серйозним ворогом. За всю свою історію москалі рідко програвали, завжди огризалися і ніколи не цінували людського життя. Це серйозний виклик для будь-якої країни світу і жодна армія світу від 1945 року з Росією не воювала в такій напрузі як Україна.

На початок 2024 року загальні втрати Росії у війні з Україною в живій силі становлять більше 350 тис. солдат. На складах у них лежить багато зброї радянського зразку. Якщо йти за тим типом бойових дій 2022-2023 років, то Росії ще мінімум на 2-3 роки хватить твердого запасу зброї і людей. При високій ціні на нафту, газ, золото і решту ресурсів. Тож частіше почали лунати заклики до українців: «готуйтеся до затяжного протистояння з імперією зла».

У жовтні 2023 начальник ГУР Міноборони України Кирило Буданов заявив, що війна не закінчиться 2024 р. За його оцінками, Росія здатна вести війну максимум до 2026 року. "По оцінці економіки, без особливих проблем Росія може собі дозволити війну до 2025 року. За кількістю техніки – до 2026 року. Можливо, трохи швидше, тому що темпи відновлення техніки, які відбуваються зараз у них, не такі високі. Тобто ми з вами повинні набратися терпіння десь до кінця 2025 року. По людському ресурсу, очевидно до 2030 року", – оцінив К.Буданов.

ЗЛОЧИНИ БЕЗ ТЕРМІНУ ДАВНОСТІ

Авторитетні дослідження свідчать про те, що в 2023 році в тих чи інших фазах відбулися 183 регіональних та місцевих конфліктів, а в деяких місцях вони продовжують тривати й досі. І це є найвищим показником за останні три десятиліття. Міжнародний інститут стратегічних досліджень (МІСД) у Лондоні опу-

блікував своє видання щорічного дослідження збройних конфліктів, і там, на жаль, нема жодних позитивних прогнозів про мир в 2024 році. Дослідження малює похмуру картину зростання насильства та війн в багатьох регіонах, що хронічно не піддаються припиненню. Вторинення Путіна в Україну все таки відрізняється від більшості конфліктів у світі. За останні 400 років це неодноразова спроба Росії завоювати силою українські території.

Поки на першому плані увага людей світу зосереджена на суперництві великих держав США та Китаю, конфлікти в решті світу на другому плані все більше загострюються. За останнє десятиліття кількість людей, які були змушені покинути свої домівки внаслідок збройних конфліктів, подвоїлася, досягнувши приблизно 100 мільйонів. Правда в деяких регіонах є громадянські війни внаслідок іноземного втручання. Вони здебільшого відбуваються в бідних країнах і спричиняють мільйони смертей, скільки саме навіть важко підрахувати. Там набагато більше людей гине від голоду чи хвороб, спричинених війною, ніж від куль та осколків.

Станом на 2024 рік неформальна «вісь зла» вже проходить: Росія, Іран, КНДР і опосередковано Китай. Ці держави часто підтримують авторитарні режими, одне одного та нехтують фундаментальними принципами міжнародного гуманітарного права. А ще зміна клімату розпалює боротьбу за воду та землю. Поширюється релігійний екстре-

мізм. Організована злочинність робить найбільш нестабільні держави світу ще більш нестабільними. А конфлікти стають дедалі складнішими для розуміння, а тим більше для вирішення.

У багатьох країнах Південної та Центральної Америки злочинні мілітаризовані групи набувають все більшої влади над державою. Так звана війна з наркотиками, що ведеться урядами багатьох країн протягом десятиліть, мало впливає на ланцюги постачання. У багатьох регіонах, як зазначають дослідники, ця боротьба лише спровокувала парамілітарні групи озброюватися все смертоносною зброєю, що здебільшого ввозиться контрабандою зі країн «вісі зла».

Як приклад, на значній території величезної Мексики верховенство права, фактично, взагалі відсутнє. А в Азії та Європі чимало конфліктів зумовлені територіальними суперечками. Подібне відбувається і в територіях колишнього Радянського союзу, вони тягнуться з часів розпаду СРСР, і, перш за все, відмовою Москви визнати наслідки – право вільних держав на суверенітет і незалежність.

Агресія проти України, що почалася в лютому-березні 2014 року, була не реакцією Росії на перемогу Революції гідності в Україні 2014, а лише спробою реалізувати давно та ретельно сплановану операцію з розчленування України і бодай часткового повернення її в лоно московської імперії зла. Від часів утворення Московського князівства, Україна була приречена на конфлікт, а потім із царською, пізніше з більшовицькою Росією, а зараз з РФ. Колишня ординська імперія нікого від себе так просто не відпускає. Остання російсько-українська війна, яка триває вже 10 років (2014-2024) й справедливо охрещена війною за незалежність України, є тому прикладом.

Подивіться, як Росія всіма силами старається відірвати великі і малі шматки українських територій. Захопивши Донбас, почала там створювати кримінальну феде-

ративну одиницю, інші потужні олігархічні групи із претензією виходу на загальнодержавний політичний рівень, підтримка найрізноманітніших лівих партій і відверто проросійських сект «Русский блок». Агентурна робота яких на всіх щаблях налаштована на провокації задля розхитування української державної машини. Вони хочуть розчленувати, взяти під контроль і повернути Україну в московську імперію зла. Навряд чи в Росії існував якийсь один конкретний план. Їх було багато. Над цим працювали найкращі уми РФ, кілька спеціально створених інститутів і цілі відділи спецслужб. Утім, кінцева мета обговоренню не підлягала: на думку Путіна Україна має бути знищена, стерта з лиця землі, а вже яким способом - це коригуватиметься по ходу.

Міжнародні дослідники стверджують, що якби не Майдан 2014, то можливо незалежної України вже б не існувало. Таємна спецоперація російської ФСБ «Моноліт» повинна була зробити Україну російською провінцією. А сотні тисяч незадоволених українців отримали би всі шанси потрапити в концтабір, як це було при колишньому Радянському союзі. Тогочасні факти свідчать, що Росія готувалася до захоплення України від початку 2000-х р. (Дехто каже ще раніше). За дослідження журналу «Newsweek» у В.Путіна на столі довгий час лежала книга "Третя імперія. Росія, яка повинна бути", автор Михайло Юр'єв 2006 рік. Він описав майбутні події у 2054 році. Це як фантастичний підручник дій для В.Путіна (якщо він доживе до того часу). Наприклад, створення в Україні 2054 року так званої «Донецько-Чорноморської республіки», куди для захисту російськомовних українців увійшов 100-тисячний контингент російської армії. Трохи пізніше від цього плацдарму російська імперія поведе наступ на весь європейський кон-

тинент та Гренландію, а потім завдасть ядерного удару по Британії. Під дією цієї книги, у 2007 році В.Путін дав команду своїм підлеглим почати закладати стрілецьку зброю та боєприпаси на українській території. Перші затримання груп ФСБ на українських територіях із закладанням зброї фіксувала СБУ в 2008 році, - зазначив тодішній голова Служби безпеки України Валентин Наливайченко.

Трохи раніше у вересні 2003 року Росія почала будувати дамбу до українського острова Тузла. Бо вони розглядали острів як власну територію з кінця 1990-х років. Мало хто знає, що для цього нібито «екологічного» проекту москалі перекинули військову техніку через пів Росії, з далекої Півночі. А на Таманському півострові чекало команди потужне російське бойове угруповання. До початку бойових дій лишалися лічені години. Але за 102 метри від українського кордону будівництво дамби завмерло. Бо українське командування поставило Москві ультиматум. "Воно запропонувало Путіну три варіанти: перше - знищити дамбу артилерією; друге – стріляти по всьому російському угруповуванню на 25 км, яке стоїть від Тузли, і третє - завдати повноцінний удар по всіх військах на Таманському півострові». У 2003-2004 р. ці дії пройшли мимо громадян України. Тоді російські політики сприйняли замирення в Керченській протоці, як тимчасову поразку. У 2003-му російський політик Жириновський обмовився про існування планів призначити на посаду президента України абсолютно керовану московською владою - особу. Наступника знайшли в Донецьку – це був Віктор Янукович. Але Майдан 2004-го налякав В.Путіна і він змусив коригувати свої плани.

Територія України, де сьогодні ведуться бойові дії, все ще залишається найнебезпечнішим місцем на планеті. Водночас російсько-українська війна змінює регіональ-

ну і глобальну безпеку та економічний порядок. Поряд у світі йдуть нові цикли насильства в Ізраїлі та на окупованих територіях, які спонукають до спекуляцій про нову Інтифаду (повстання). (Примітка авторів книги: Нині під словом «інтифада» найчастіше розуміють збройну боротьбу палестинських арабів проти ізраїльтян Західного берегу річки Йордан та сектору Гази). Тим часом Сирію, М'янму, Мексику, Ірак і навіть подекуди Бразилію також роздирають збройні місцеві конфлікти. У Нігерії, до прикладу, від насильства, переважно від рук джихадистів, загинуло понад 10 000 людей, а в Сомалі – понад 9 000.

Кількість біженців, переміщених війною, приголомшує: понад 6 мільйонів у Сирії, 5 мільйонів в Афганістані, мільйон у М'янмі. Декілька мільйонів українських біженців розпорошені по всій Європі. «Епоха безкарності» посилює слабкість ООН. На тлі нового гострого геополітичного протистояння між великими державами вплив ООН зменшився. У Раді Безпеки ООН Китай, Росія і США неодноразово накладають вето на декларовані цілі один одного або, принаймні, змушують один одного відмовитися від будь-якої перспективи отримати мандат в тій чи іншій ситуації.

За останнє десятиліття Росія використовувала своє право вето в ООН понад 20 разів, блокуючи різноманітні резолюції, які, до прикладу, засуджували режим Асада в Сирії, розслідували військові злочини на Балканах і, звичайно ж, захищали суверенітет України. Китай накладав дев'ять, а США – три рази, в основному для захисту Ізраїлю. А от Франція та Великобританія не накладла жодного вета. Минулого року Генеральна асамблея ООН ухвалила пропозицію Франції призупинити дію вето, коли відбуваються масові звірства, але вона не пройшла повз криваву руку Путіна, який наклав вето на цю пропозицію. Заручником такої ситуації стала Україна. Наша держава справедливо наполягає на реформуванні ООН та виключенні країни-агресорки РФ зі списку постійних членів РБ ООН.

Німецьке видання «Bild» з посиланням на західні розвідувальні дані та джерела пише про те, що Росія планує окупувати українську територію за межами 4-х незаконно вже анексованих українських областей протягом 2024-2026 років. ISW зауважив, що ці цілі збігаються з поточними локальними наступальними операціями російських загарбників. Росія планує захопити всю територію Донецької та Луганської областей, а ще територію до р. Оскіл у Харківській області до кінця 2024 р. Далі москалі у 2025 та 2026 роках хочуть захопити значну частину Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей, включно з містом Харків, якщо це буде можливо, і зробити там другу «столицю» України. А протягом наступних 36 місяців окупувати значну частину східної України, розташовану на схід від річки Дніпро.

Повна відсутність допомоги для України від міжнародних партнерів на початку 2024 р, вкрай негативно позначається на ситуації у зоні бойових дій, і наша держава починає втрачати низку територій на Сході та Півдні. Про це військово-політичний оглядач групи "Інформаційний спротив" О.Коваленко розповів виданню «Minval.az». Існують три версії розвитку подій у сьогоднішній війні: позитивна, негативна та реалістична. Аналітик Коваленко нагадав, що дещо схоже відбувалося напередодні повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. і після самого вторгнення. Йдеться про те, що Україні пророкували лише 96 годин на стримування російської армії. Потім ці терміни збільшилися до кількох тижнів, пізніше – до місяця. Зараз пройшло 24 місяці і Україна не планує капітулювати. За словами Коваленка, позитивні сценарії здебільшого базуються на набагато більшій кількості затрофеїної українськими військами ворожої техніки, зараз маємо більше 2900 одиниць які можна

використати проти Росії. Зокрема наші Сили оборони захопили 800 бойових броньованих російських машин та 597 танків, серед яких і найсучасніші Т-90. В Україні вже сформовано цілу роту з танків Т-90 модифікацій "Прорив". Негативні сценарії - дуже швидке падіння оборони України та захоплення наших територій у гранично стислі терміни. Російське командування й надалі прагнучиме вийти на адмінкордони Луганської та Донецької області, додатково розвиватиме наступ у Харківській області з перспективою виходу до Дніпропетровської області. Такі сценарії можливі виключно за повної відсутності допомоги від Заходу. Реалістичний сценарій – це коли після затримки західної допомоги, повного заморожування постачання зброї не буде. ЗСУ почнуть жорстко відповідати рашистам.

«Bild» заявила, що плани Росії ґрунтуються на мобілізації російської оборонно-промислової бази, утримуванні нинішньої лінії фронту в Херсонській області вздовж річки Дніпро. Москва стурбована тим, щоб не допустити просування українських сил на півдні України в напрямку окупованого Криму; щорічних втратах більше 100 000 військовослужбовців у виснажливих наступальних операціях; на можливому обранні нового президента США у 2024 р. Бо від цього залежить військова підтримка України. Росії треба протягти час, тож вона планує запустити "фіктивні переговори", і продовжити наступальні операції, подібно до Мінських угод у 2015 році.

Інститут вивчення війни зауважує, що «Bild» ще раніше опублікувала у грудні 2021 року дані розвідки про плани Росії щодо повномасштабного вторгнення в Україну 2022. Тоді прогнозувалося, що Росія нападе на Україну на півдні з Криму, з контрольованої Росією території на Сході України та з Півночі. І відбудуться такі події наприкінці січня, або на початку лютого 2022 року.

Російське телебачення невпинно готувало москалів до розширення їхньої імперії зла. Ідеолог російського фашизму Олександр Дугін ще в 2009 році почав говорити про необхідність розділити Україну по Дніпру. Додатково з росіянами «працюють» силовики різних структур, на підхваті у них тисячі зрадників України із правоохоронних органів, бізнесу та освіти. Ціль мережі таких зрадників - перетворити українців на малоросів. Була задіяна спецоперація "Моноліт" яка передбачала військове вторгнення в Україну. Росія власними підрозділами та підконтрольними силовиками із зрадників готувалася придушити акції непокори і перетворити Україну на величезний концтабір. «Україна повинна стати авторитарною, фашистською країною, сказав Путін. Тому що в мене іншого виходу немає. Можливо будуть сотні тисяч заарештованих і переданих суду та десятки тисяч вбитих. Частина України буде в руїнах, вони (бандерівці) потім відбудують». У цій ситуації це була б поліцейська, а можливо фашистська держава, - говорить колишній голова Служби зовнішньої розвідки України М. Маломуж. В Україні все одно була б економічна криза після 2015 р, навіть, якщо б Росія не вторглася в Україну 2022 року. В. Янукович довів країну до жахливого стану, він і його подільники за підтримки Москви вивезли з України все більш цінне, а потім планували штовхнути Україну «у прірву».

На думку військових аналітиків, повідомлення про середньо- і довгострокові плани Росії щодо окупації України в межах 4-х незаконно анексованих територій також є правдоподібними з огляду на те, що російські офіційні особи, в тому числі президент Росії В.Путін, останнім часом повернулися до риторики, а російські війська продовжують наступальні операції з метою розширення своїх

позицій в Харківській області. Окрім цього, росіяни зробили заяви про намір окупувати та анексувати додаткову українську територію за межами нинішньої лінії фронту.

Західні посадовці стурбовані перспективою відсутності рішення Конгресу США щодо фінансування військової допомоги Україні. Вони зараз підраховують, як довго Україна зможе протриматися без допомоги США і НАТО. За оцінкою одного військового високопосадовця США, йдеться про "місяці", причому в найгіршому сценарії йдеться про "значний відступ або навіть втрату території". Один високий військовий чиновник США в розмові із «CNN» сказав: "Немає жодних гарантій успіху українців у війні з Росією, вони точно зазнають поразки без нас".

За оцінками західних посадовців, без додаткової допомоги США в Україні спочатку закінчатся ракети великої дальності, потім ракети для протиповітряної оборони, а згодом артилерійські боєприпаси й ракети малої дальності, такі як протитанкові ракети «Javelin» і зенітні ракети «Stinger». На початку 2024 року РФ мала перевагу у "п'ять-сім разів", українські війська вже нормують свої боєприпаси. А українське командування вважає, що вплив на їхню вогневу міць призведе до додаткових втрат серед українських бійців.

Військові лідери США та України намагаються знайти нову стратегію для ЗСУ щодо ведення війни проти Росії, розповіли українські та американські чиновники газеті «NYT». Застосувати її вони сподіваються вже на початку 2024 року, і вона має збільшити шанси України на успіх і підтримку країн-партнерів. Як приклад, зараз США вважають, що для України буде краще взяти на озброєння стратегію "тримай і будуй", тобто закріпитися на теперішніх територіях і нарощувати виробництво власної зброї протягом 2024 року. Так Україна буде більш самодостатньою в питанні озброєння і зможе дати відсіч будь-яким новим наступам Росії.

Гучна заява очільника ГУР Кирила Буданова шокувала суспільство. Головний розвідник України сказав: - Можу вам єдине сказати: планів вести війну у 2025 році Російська Федерація не має: «Буде надіятись на удачу». Можливо, під кінець 2024 року, якщо нічого не зміниться, вони будуть це коригувати. Але наразі планів таких у них немає, бо російська окупаційна армія має проблеми з ресурсами. Адже вести війну вже майже два роки дуже дорого обходиться Москві. Цікаво, коли вже там зрозуміють, що Росія не гумова? Навіть з її, здавалося б, “безмежними ресурсами”. Народу там багато. Дарма, що живуть вони без світла, газу, туалетів у будинках та інших благ цивілізації. Будуть жити так і далі, бо всі гроші йдуть на війну з Україною. «Можливо, трохи грубо пролунає, але ми воюємо за західний кошт, а вони - за свій». А от Євген Дикий, на відміну від Буданова, попереджає про підступний план агресора щодо 2025 року. Він зазначає, що саме тоді у Росії знайдуться сили і ресурси для глобального удару. Та пояснює, чому саме 2025 рік може стати фатальним для України. Ще більш страшні прогнози щодо продовження війни Росії проти України у військового аналітика «BILD» Юліана Рьопке. Він зазначає, що Росія має намір продовжувати військові дії в Україні до 2026 року. “Згідно з цією інформацією, влада РФ розраховує на зниження підтримки України Заходом, а також на імітацію мирних переговорів, щоб ввести світову спільноту в оману щодо “мирних намірів” Росії. Насправді у Кремлі не планують жодного перемир'я і розробляють новий середньостроковий план війни в Україні”, пише «Bild».

Новий контрнаступ ЗСУ може розпочатися 2024 р. і відправною точкою наступного року може стати плацдарм на лівому березі Дніпра на Херсонщині. Про це сказав

головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний. Україна почала збирати ресурси для нових операцій у 2024 році. А видання «Welt» зазначає, що Україна має "великі плани". Про це свідчить і список озброєння, який українське керівництво передало США. У цьому переліку - гелікоптери «Black Hawk» і «Apache», а також винищувачі F-16 та F-18, ракетні комплекси великої дальності, танки «Abrams», численні безпілотники та боєприпаси.

На думку німецького експерта Ніко Ланге, Україна намагається перейти до мобільної війни, яка так і не реалізувалася під час літнього контрнаступу 2023. Відправною точкою нових наступальних дій, на думку співрозмовника видання, може стати Херсонська область, оскільки Сили оборони зараз утримують плацдарм на лівому березі Дніпра, продовжуючи його розширювати. Звідти до Криму (слабкого місця росіян), – всього 60 кілометрів. Українські ж військові розглядають стратегію, яка ґрунтується на успішних ударах по Криму. Вони хочуть розхитати впевненість ворога, атакуючи критичні для російської воєнної машини об'єкти.

Станом на початок 2024 року Радник голови Офісу президента М.Подольак спростовує заяви російського президента В.Путіна про те, що окупаційна армія "покрощує становище" по всій лінії фронту. За словами Подольака, немає сенсу аналізувати вислови кремлівського «фюрера», бо Путін "не розбирається в тому, про що він говорить". Це абстракція, фейки, абсолютно безсенсовні "словоізліяння" і "шизоафазія". Він цю "словесну окрошку" буде продовжувати й надалі. Суттєвих змін на фронті початку 2024 року - немає.

військовий оглядач «Bild» Юліан Репке пише: «Нова військова стратегія України - вбивати і вбивати всіх представників армії окупантів. При цьому задач наступати і навіть утримувати не вигідні для оборони ділянки фронту не ставиться». За його інформацією, Київ відкладає плани

щодо відвоювання захоплених росіянами в кінці 2023 року малих територій. З посиланням на джерела газета пише, що нова мета ЗСУ - завдати якомога більшої шкоди живій силі супротивника. Головним пріоритетом "ліквідація по можливості більшої кількості російських солдатів з мінімальними втратами для власних сил".

В кінці 2023 на початку 2024 року увага західної аудиторії до війни в Україні поступово знижується. Обсяги західної допомоги скорочуються. Своєю чергою в Україні наростає скепсис щодо союзників, озвучуються численні претензії до Заходу і з'являються заклики більше покладатися на власні сили. На 24-му місяці повномасштабної війни про втому колективного Заходу доводиться чути постійно. І кожную подібну новину в нас зустрічають із розчаруванням та образою. З погляду українців, ступінь західної залученості зброї в нашу війну не настільки великий, щоб Європа чи США могли по-справжньому від неї втомитися. Україна 2020-х років це не В'єтнам 1960-х р. І тим більше не Корея 1950-х років, де окрім кількох сотень тисяч американців, там боровся цілий антикомуністичний інтернаціонал, і навіть Велике Герцогство Люксембург послало на ту війну з Кім Ір Сенем 44 своїх бійців. За 2 роки війни в Україні нічого подібного не було і мабуть не передбачається. Правда полягає в тому, що західний світ не так втомився від великої війни на чужій землі, як звук до неї...

На самому початку російського вторгнення в Україну війна стала для Заходу найпотужнішим емоційним потрясінням. Ракетні удари по мирних містах; масові вбивства мирних громадян біля кордонів ЄС; масштабні битви, яких Європа не знала з 1945 року. Все це не могло залишити звичайного західного спостерігача байдужим. Але за 24

місяці війни західна аудиторія звикла до того, що Україна – це простір, де люди регулярно та масово гинуть насильницькою смертю. Трагедія почала перетворюватись на статистику, головне щоб у них було спокійно.

Те, що в лютому 2022-го шокувало до глибини душі, до грудня 2023 р. стало рутинною. Те, що два роки назад ламало західну картину світу, стало звичним. Новим потрясінням для західної публіки могло б стати хіба застосування Росією ядерної зброї, але зараз такий сценарій малоімовірний. Кремлівські стратеги імперії зла впевнені, що для перемоги їм вистачить і конвенційних засобів. Звідси – безсоромні політичні торги трампістів у Вашингтоні. Звідси – неприкритий саботаж та шантаж у виконанні Віктора Орбана. Звідси – блокада польсько-українського кордону, яку ще рік тому було неможливо уявити. Звідси – активне тиражування антиукраїнських меседжів у західних ЗМІ тощо

Хтось із підкуплених відпрацьовує кремлівські гроші; хтось переслідує власні егоїстичні цілі: «Нажитись на війні»; хтось хоче певних преференцій тощо. А ще вітчизняні проблеми з корупцією та невдалий контрнаступ літом 2023 р. прискорили цей процес. Вчорашня теза "Україні потрібно допомагати, тому що вона зазнала варварського нападу і обливається кров'ю", має поступитися іншій тезі: "Україні потрібно допомагати, тому що, відмовивши їй у допомозі, ви ризикуєте втратити набагато більше, ніж втрачаєте зараз". Війна прийде на ваші території. Наші адвокати на Заході це розуміють – і вже тлумачать своїм співгромадянам, чим загрожує ЄС, НАТО та США перемога Кремля в Україні. Цю ж науку належить освоїти і нам.

Зрозуміло, що перехід до нової комунікаційної стратегії вимагатиме від України серйозних зусиль. Грати на загострених почуттях західної публіки було набагато легше та комфортніше – зокрема й для професійного актора В.Зеленського. А частина нашої гуманітарної інтелігенції

взагалі зробила торгівлю емоціями вигідною професією, конвертуючи західну солідарність з Україною в особисті кар'єрні бонуси (маючи на увазі різних можновладців і депутатів). В Україні почали лунаєти слова, якщо «негідний» Захід втомився від нас, ми можемо напружити сили, мобілізуватись та обійтись без нього (?). Незалежній Україні вистачить двох союзників – армії та волонтерського руху. Дивно, що ці люди забули про військові можливості Москви і Києва. Війни такого масштабу і такої інтенсивності не ведуть самотужки. І тим більше не виграють самотужки. А ще в Україні не має вибору на початку 2024 року.

Захід очікував, що війна в Україні стане короткостроковою кампанією, проте тепер у НАТО усвідомлюють, що настає "новий етап холодної війни" у світі. За словами глави Міністерства оборони Фінляндії Антті Хяккянен, незважаючи на збільшення військової допомоги Україні з боку західних країн, Росія здатна "продовжувати війну ще 3-5 років", до того ж введення російських військ в Україну назавжди змінило політичний ландшафт Європи. Далі фінський міністр зазначив, що західні країни спочатку не усвідомлювали цього і зволікали з нарощуванням виробництва озброєння для постачання України. Тепер розуміють, що прогнали «золотий час» і занепокоєні тим, що Росія може завдати удару по аеродромах, з яких злітають передані Україні літаки F-16. Вильоти українських винищувачів F-16 із авіабаз країн НАТО стануть «червоною лінією», заявив віце-спікер парламенту Словаччини Любош Блаха. На його думку, це призведе до відкритого зіткнення з Росією та Третьої світової війни.

Кількість згадок про Третю світову війну в останні місяці, побили всі рекорди. Причому лунали вони від зовсім різних людей. Якщо диктатори цим лякають традиційно, то обговорення нової війни у Європі означає, що тема вийшла на новий рівень. Військове вогнище в Україні може спровокувати пожежі в інших місцях планети...

XXI СТОЛІТТЯ: ПІРАТИ ЧОРНОГО МОРЯ

Після повномасштабного вторгнення в Україну європейські порти для російських кораблів офіційно закрили. Проте російська нафта та інші товари продовжують потрапляти у порти країн Євро-союзу, незважаючи на обмеження. П'ятий пакет санкції ЄС містить норму про те, що вхід до морських і річкових портів Чорного моря заборонений для всіх суден, зареєстрованих під російським прапором. Єдина ситуація, у якій така заборона не працює, – це подача російським кораблем сигналу SOS.

Що собою являє ЧФ Росії та що від нього чекати? Військовий флот Росії відіграє ключову роль у її грабіжницькій політиці. Удаючись до піратських методів на Чорному морі, росіяни використовують силу для вивезення викраденого в Україні зерна, металопрокату та перевезенні іншого награваного добра. Станом на початок 2024 р, російські окупанти вже викрали мільйони тонн зерна з українських територій, що є третиною всіх зернових запасів на окупованих землях. Частина цього зерна вже експортується Росією до інших країн.

Зовсім недавно з російських портів Приморськ, Новоросійськ, Усть-Луга та Санкт-Петербург вийшли 190 танкерів, з яких 76 були під грецьким прапором. Вони вивозили нафту, яка є одним з ключових двигунів російської економіки. За даними Міжнародного енергетичного агентства, Росія забезпечує 11% світового видобутку нафти і посідає третє місце у світі. Таким чином, з початку повномасштабного вторгнення з Росії щоденно вивозили близько 4,5 млн барелів нафти на суму приблизно 509 млн дол. Теоретично на таку суму можна придбати 100 одиниць найсучасніших російських танків Т-90М "Прорив", моделі якого вже горіли в українських полях 2022-2023 років.

Приклад піратського прояву Росії. До закордонного судна в Чорному морі наблизились російські військові моряки: "Стоп машина! Стоп енджайн! Кіп келм енд лістен ту мі!" Ці слова жахливою англійською у виконанні озброєних російських морських піхотинців всередині серпня 2023 облетіли світові медіа. Так за 30 морських миль від турецького берега російські військові зупиняли в Чорному морі корабель "Şükrü Okan" під прапором Палау. Судно начебто прямувало в український Ізмаїл і не реагувало на попереджувальні російські сигнали. Тому його зупинили і почали перевірку...

Власне кажучи, цей інцидент став наочним підтвердженням, яким чином Москва збирається виконувати обіцянку блокади гуманітарного коридору, яку оголосила після зриву "зернової угоди". Західні експерти розцінили ці дії як прояв піратства у XXI столітті. Така поведінка є яскравим свідченням нервозності РФ через її неспроможність впоратися з ударами українських дронів по "гордості Росії" – Чорноморському флоту.

Вихід Росії з зернової угоди супроводжувався ракетними ударами по зернових терміналах Одеси. Це теж один із проявів російського піратства. Мета Росії дуже проста: вона хоче обмежити доходи України від продажу зерна і заодно збільшити свої доходи від експорту російського зерна. Російське зерно може замінити українське, а крім того, ціни на зерно у світі мають вирости через нестачу українського зерна на світовому ринку. Це принесе агресорові ще більші прибутки. Що нам робити зараз з піратами Чорного моря? Пригадайте перебіг корейської війни 1950 року. Тоді 70% втрат американського флоту сталося через морські міни, які були розставлені на великих площах. Україні на Чорному морі потрібні «розумні» міни, з надійним каналом дистанційного управління

та відповідні безпілотники для їхнього укладання. Такі міни дозволять відігнати російський флот з торгівельних шляхів у Чорному морі. А пізніше блокувати російські кораблі у Севастополі, щоби вони без зайвої тяганини та ескалацій перебралися до Новоросійська. Правда модернізація українського військово-морського флоту - це довгий процес, що розтягнеться на десятиліття. Але «розумні міни» необхідно ставити як найшвидче. Російському піратству треба надавати по мардасам.

Давайте разом подивимось, яким нині є Чорноморський флот РФ, що з 24 лютого 2022 року пройшов шлях від бравурного залякування українських прикордонників на Зміїному, до потоплення російського флагмана "Москва", а ще ударів по бухтах дислокації та постійних атак з боку українських безпілотників. Почнемо з 1990-х років.

На момент розпаду колишнього Радянського союзу Чорноморський флот вважався одним із найбільш матеріально забезпечених у СРСР. Його загальна суднохідна чисельність за різними оцінками складала від 800 до 2000 плавзасобів, з яких близько 300 бойових. Тож коротко зупинимось на них. Не дивно, що така військова потуга стала "яблуком розбрату" між Києвом і Москвою. Флот не могли поділити аж до 1997 року, коли між Україною і Росією був підписаний горезвісний великий договір про "дружбу і співробітництво". Цей договір у 1997 році підписав Леонід Кучма з Борисом Єльциним, а відгомін тієї угоди стоїть до сих пір. Бо у питанні ЧФ він був явно на користь Росії, яка отримала понад 80% майна флоту, зокрема й кораблів.

Хоча такі домовленості навряд можна назвати вдалими для Києва, в них містилося кілька пунктів, які вплинули на розвиток (точніше сказати, деградацію) Чорноморського флоту в кілька наступних десятиліть. "Перш за

все, треба нагадати, що тоді була економічна криза, і багато кораблів Україна не могла нормально утримувати, їх почали продавали на металобрухт. Плюс, за умовами того договору, Росії не дозволялось заводити в територіальні води України та в Крим нові свої кораблі з інших портів Росії", – пояснює експерт, капітан І-го рангу запасу, колишній заступник начальника штабу Військово-морських сил України Андрій Риженко.

Далі, попри постійну браваду російського президента Путіна, старіння та деградація ЧФ РФ тривала і за його період правління. Для прикладу, станом на 2013 рік ЧФ РФ нараховував близько 270 кораблів, з яких лише 46 шт. були бойовими (інші – судна забезпечення). У 2023 році до складу ЧФ РФ входять: 14 великих кораблів (2-а великі протичовнові кораблі, 3-и сторожові фрегати, 2-а ракетні кораблі на повітряній подушці, 7-м великих десантних кораблів), 6-ть дизельних підводних човни (після спеціальної операції сил ССО України 13.09.2023 року - один підводний човен окупаційних військ було виведено з бойового чергування, очікує на списання з окупаційних військ), 23 малих кораблів і катерів (7-м протичовнових кораблів, 2-а ракетні кораблі, 6 ракетних катерів, 8-м тральщиків).

Споглядаючи на початок окупації Криму в 2014 році. Тоді Росія значно посилсила всі складові свого ЧФ. Москва значно збільшила авіаприсутність у Криму (наразі там нараховується близько 150 тільки літаків), поставила на півострів берегові ракетні комплекси "Бастіон" і "Бал", насичила сучасними засобами ППО та почала розширювати бойовий корабельний склад. Далі Росія в пріоритетному порядку почала озброювати Чорноморський флот. До 2023 року москалі ввели у стрій три фрегати "адміральської" серії (Адмірал Макаров; "Адмірал Ессен і Адмірал Григорович). Побудували 4 малих ракетних кораблі проєкту "Буян-М", підлаштувавши їх під ракету "Калібр". Побудували декілька патрульних кораблів типу "Василій Би-

ков". Побудували і перекинули в Крим 6 підводних човнів", – розповідає капітан І-го рангу запасу А.Риженко.

Загалом Росія хотіла побудувати для свого ЧФ 6-ть "адміральських" фрегатів проекту 11356Р "Буревестник", але в 2014 році миколаївське ДП "Зоря" – "Машпроект" припинило постачання для них газових турбін, тому росіянам довелося недобудовані судна продати Індії. Ще Росія хотіла мати 6-ть нових сторожових кораблів, але, слава Богу, отримала тільки три. Додатково Росія почала перекидати в Чорне море бойові кораблі з Балтійського та Північного флотів. Зокрема, на початку лютого 2022 року росіяни завели в Чорне море під виглядом навчань 6-ть великих десантних кораблів (ВДК "Калінінград", "Мінськ", "Корольов", "Петро Моргунов", "Георгій Переможець" та "Оленегорський горняк"). Враховуючи, що на той момент у ЧФ було 7-м ВДК, десантний потенціал у Чорному морі одночасно був збільшений удвічі.

Червонопрапорний Чорноморський флот Російської Федерації частина військово-морських сил РФ, розташована на Чорному морі. Флот виходить також у Середземне море.

2010 року ЧФ увійшов до складу Південного військового округу. Командування флоту було у Севастополі. Командувач Віктор Соколов. Інша важлива військово-морська база - Новоросійськ. Спроби Росії щодо створення флоту в акваторії Чорного та Азовського морів відносяться до часів царя Петра-І. Проте та спроба була невдала. Тільки у 1783 році з захопленням Криму та взяттям Севастополя, був утворений Чорноморський флот царської Російської імперії. На 1991 рік (час розпаду СРСР), Чорноморський флот СРСР нараховував майже 100 тис. осіб особового складу. У 1992 році радянський Чорноморський флот перейшов до України на основі територіальної належності...

Станом на 24 лютого 2022 року Чорноморський флот Росії вже нараховував 74 бойові кораблі. А якщо додати активну допомогу з інших російських флотів, то навряд когось могла здивувати така зухвалість, яку проявляли на крейсері "Москва" в уже легендарних радіоперемовинах із гарнізоном острова Зміїний. Така розслабленість і "стирчання" у всіх відомих квадратах моря врешті зіграла злий жарт із офіцерами крейсера, який був впольований українським "Нептуном" всередині квітня 2022 року. Які наслідки для ЧФ мала втрата флагмана «Москва»?

Призначення цього корабля – 100% атака, але ми не знаю чому в Грузії 2008 р, і в Україні 2022 р. москалі його використовували більше як «каютоносець». По-перше, затоплення "Москви" мало психологічний вплив. Це був улюблений корабель Путіна – серйозна іміджева втрата. По-друге, Україна зробила подарунок НАТО, позбавила партнерів загрози для їхніх авіаносців (боротьба з авіаносцями була головним завданням "Москви", згідно з її характеристиками). По-третє, це був штабний корабель, де можна було розмістити 50–70 офіцерів. Зараз таких можливостей вже немає. Тому росіяни призначили флагманом "Адмірал Макаров", який може взяти в море тільки 15 офіцерів", – пояснює Андрій Риженко.

Як не дивно, відчутних висновків російське командування не зробило, і згодом, після затоплення "Москви", послідував удар по порту Бердянська, в якому був знищений великий десантний корабель "Саратов", а "Новочеркаськ" і "Цезарь Куніков" дивом unikли його лихої долі. Це були лише перші втрати ЧФ РФ. Пізніше, завдяки прямим ракетним ударам, атакам надводних і підводних дронів, Україна завдала значних пробоїн чисельному складу російського флоту. І цим змусила Росію кардинально обмежити ведення бойових операцій в акваторії Чорного моря.

За даними українського Генштабу, на початку 2024 р. число втрат російських кораблів та катерів – 23; підводних

човнів – 1. При цьому втрати ЧФ РФ складають 18 шт. Остання з них – "Оленегорський горняк", який українським дронам нещодавно вдалося дістати вже у Новоросійську. Втім, цю цифру слід розшифрувати, оскільки не всі втрати росіян на Чорному морі є безповоротними. Судна "Васи́лий Бех"; "Саратов" і "Москва" точно знаходяться на дні моря, а бойові катери "Рапторів" і "Серна" були потоплені, але росіяни підняли їх на поверхню, теж саме було з флагманом "Адміралом Макаров", – нагадує Андрій Риженко.

Що лишилось у ЧФ РФ, та на що варто звертати увагу Україні? Загалом ми рахуємо, що в Чорному морі зосереджено до 50 бойових одиниць, але серед них є ті, які перебувають на доковому ремонті. По місцях базування, якщо брати з катерами різного класу, нараховується до 80 бойових одиниць в Азово-Чорноморській акваторії. Плюс, додавайте сюди до 20 одиниць прикордонників, морської охорони ФСБ РФ", – розповідає речник ВМС України Дмитро Плетенчук.

Третина новіших бойових кораблів (переважно) розташовані в Новоросійську, дві третини стоять у Севастополі. Найнебезпечнішими з них наразі є носії ракет "Калібр" – це 2-а фрегати; три корвети "Буян-М"; 4-и підводні човни. А також бойові кораблі старих версій, що мають на озброєнні надзвукові крилаті протикорабельні ракети типу "Москіт".

11 вересня 2023 наші військові повернули під контроль "вишки Бойка" (бурові газонафтовидобувні платформи неподалік від узбережжя окупованого Криму), які РФ захопила ще у 2014 році. Дев'ять років ці "вишки" ворог використовував у військових цілях. Зокрема, там були розміщені засоби радіолокаційного стеження (це вуха й очі рашистів у північно-західному секторі Чорного моря). Тут ключове слово "були". Ця операція насправду була унікальна...

На думку авторів книги, у РФ є бажання розгорнути Азовський воєнно-морський район зі штабом у Маріуполі. За озвученим задумом, він має складатися з 8 бойових кораблів та 16 суден забезпечення. Зокрема, серед бойового складу варто звернути увагу на малі ракетні кораблі "Циклон", "Аскольд", які проходять випробування, та майбутній "Амур", який будується. Ці кораблі з серії "Каракурт", які є удосконаленою версією "Буян-М", і являються носіями "Калібрів". Сумарний залп одного корабля – вісім ракет. Росія вважає, що кораблями класу "Каракурт" типу нового "Циклон" - змінить конфігурацію фронту. "Циклон" уже брав участь в атаці на Україну з Азовського моря кілька днів тому, випустивши два "Калібри".

За словами Андрія Риженка, якщо сумувати бойові російські потужності, зосереджені в Чорному, Азовському та Каспійському морях, то загальний максимальний залп "Калібрами" може скласти 100 ракет. Небезпеку можуть становити і десяток великих десантних кораблів, які є на озброєнні ЧФ РФ. Вони хоч і не використовуються зараз за прямим десантним призначенням, проте мають артилерію та можуть застосовувати системи залпового вогню на кшталт установок "Град" із сумарним залпом на 400 ракет. Востаннє російські ВДК використовували при облозі українських воїнів у Маріуполі, коли атакували "Азов-сталь" з Азовського моря навесні 2022 р. Таку ж тактику можуть застосувати для ударів на наступаючі українські війська на Півдні, якщо вони підійдуть ближче до берега.

Як змінилась тактика росіян у Чорному морі після українських ударів? Після серії успішних ударів українськими дронами, Росія намагається убезпечити зайняті бухти боновими загородженнями (ланцюг із буїв діаметром від 1,5 метра, які створюють перешкоди). Росіяни хотіли такі загородження поставити вздовж усього Кримського моста, але пізніше відмовились і затопили пантони та старі судна в ненавігаційній частині цього каналу.

Світ має посилити санкції проти Росії і надати Україні ракети дальнього радіусу дії після масованої атаки РФ по Україні 2 січня 2024, вважає міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський: «Ми повинні відповісти на останню атаку по Україні мовою, яку розуміє Путін. А також надати Києву ракети дальнього радіусу дії, які дозволять Україні знищити пускові майданчики й командні центри». Раніше словацька президентка Зузана Чапутова, коментуючи масовану ракетну атаку РФ 2 січня 2024 р, наголосила на важливості допомоги Україні в її захисті від російської агресії.

Речник Військово-морських сил ЗСУ (капітан 3-го рангу) Дмитро Плетенчук: "Були посилені заходи охорони в Керченській протоці. Менше 10 одиниць не буває, із них 5-6 кораблів та 5-6 катерів одночасно. Іноді ще й військовими кораблями посилюють. Важливо, що вони стали триматись віддалік від наших берегів. Вони не можуть наблизитися більш ніж на 100 морських миль до нашого узбережжя. Але там працює періодично морська авіація". Та й нинішній флагман ЧФ РФ "Адмірал Макаров" не так часто з'являється у відкритому морі, щоб не повторити долю крейсера "Москви"

Наразі експерти не бачать необхідності для росіян збільшувати чисельність бойових кораблів у Чорному морі. Хоча теоретичні можливості для перекидання кораблів з Каспію через Азовське море існують, зокрема через Волго-Донський канал. Головним обмеженням цього каналу є нестабільна глибина фарватеру, що дозволяє перекидати судна з осіданням до 4 метрів. Теоретично під такі критерії можуть підпадати лише малі ракетні кораблі або в певних умовах ВДК. Тож Росія декілька разів успішно користувалась цим каналом, коли дозволяла глибина, однак збої в проведенні кораблів були часто.

У США готуються ухвалити важливий для України закон про чорноморську безпеку (Black Sea Security Act of 2023), який, крім усього іншого, передбачає розміщення військового контингенту в Чорному морі. Повіdomляється, що цей законопроект (був поданий сенаторами Джин Шахін (демократка) та Міттом Ромні (республіканець)), що свідчить про двопартійну підтримку. Тепер справа за підписанням його президентом Джо Байденом. Крім того, США розглядатимуть питання про розміщення міждержавного військового штабу в Чорноморському регіоні.

Напруженість у Чорному морі посилилась після зриву Росією "зернової угоди". Речник Військово-морських сил ЗСУ (капітан 3-го рангу) Дмитро Плетенчук: "Не можу сказати, що тактика росіян якось критично змінилась. В принципі, в тому самому режимі, що й зазвичай. Але в якийсь момент кораблі "Василій Биков" і "Питливий" намагались перекривати ділянку між Туреччиною і Болгарією. Там вони перекривали ділянку в нібито нейтральних водах, начебто для стрільб. Коли й затримали турецький корабель". Ще важливими точками в Чорному морі називають сектор острова Зміїний та район біля "вишок Бойка", захоплених Росією у 2014 р. та повернуті у 2023 році.

Автори книги думають, що горезвісні "вишки Бойка" наразі є однією з надважливих точок боротьби у Чорному морі. А острів Зміїний – ключ до Дунаю і ключ до портів Одеси. Без його звільнення, навряд чи була б і зернова угода. Не було б ніякого судноплавства на Дунаї. Дорога життя судноплавства можлива тільки за умови, коли Росія його не контролює. Відповідно до «вишок Бойка», окрім газодобування їх активно використовують для надводного та підводного спостереження за допомогою засобів радіотехнічної розвідки. Тому за них вже зараз точаться бої.

Україні потрібні невеликі кораблі 20-50 метрів довжиною, які могли б, по-перше, прибрати морські міни, по-друге, попередити диверсійні рейди супротивника. І самим проводити амфібійні рейди та спецоперації. Прикладом вдалого рейду може бути нещодавня спецоперація біля Тарханкуту. Після виконаної роботи, український безпілотник зміг "втекти" від переслідування російської авіації в районі мису Тарханкут. Два ворожих вертольоти та російський літак за час тривалої погоні так і не змогли його збити. Український безпілотник дуже допоміг патрульним катерам.

В цілому ж, головна проблема в морській боротьбі з Росією лежить у самій окупації Криму, оскільки півострів є тим місцем, яке своїм географічним становищем забезпечує базування флоту. Ключ від півострова передусім знаходиться на суші, оскільки за всю історію воєн, його завжди звільняли саме сухопутним шляхом. Як приклад, в кінці 2023 року спецпризначенці "Стугни" та "Братства" у складі спецпідрозділу «Тимура» ГУР МО України десантувались на території Кримського півострова та завдали вогневого ураження російським загарбникам.

Представник ГУР МОУ Андрій Юсов уточнив, що після виконання завдання група спецпризначенців відійшла, але є втрати - 16 бійців, а одного взяли в полон. "Відбувся бій із російськими окупантами, є багато загиблих та поранених із особового складу московських загарбників, які в декілька разів вищі за втрати ЗСУ. Готуються інші спецоперації, спрямовані на деокупацію Криму. Звертаємось до всіх мешканців півострова із закликом: «чекати та всіляко допомагати Силам оборони в поверненні українських територій. В українському Криму знову замайорів державний прапор» – сказав Андрій Юсов. Є питання, навіщо український десант висадився в Криму? У такий спосіб Україна посиляє сигнал західним партнерам про те, що здатна на більше, ніж вони можуть припускати...

СКЛАДНІ ПИТАННЯ ПРО ВІЙНУ

Російсько-українська війна має дуже багато складних і часом незрозумілих питань. Після 24 місяців війни важко тримати баланс між озлобленістю і жалем до себе та ненавистю до окупанта. За ці місяці війни було багато горя та туги за втраченим. Багато людей виїхали за кордон, у багатьох зруйновані будинки, частина української території окупована - люди переживали злість та страх. Вони почали наново шукати сенс життя. Але як його знайти? Що таке сенс життя в країні, де триває війна? Чи має сенс життя в сьогоднішній Україні, чи робота замінить цей сенс? Чи взагалі щось має сенс, що не пов'язане з війною? Емоції впливали на всі сфери життя, включаючи роботу. Не хватає грошей на базові потреби: їжу, медикаменти, житло тощо. Глобальна розгубленість на фронті та на окупованих територіях, ще одна тривожна тенденція. Люди не можуть планувати майбутнє, не розуміють, що їм робити далі. Водночас багато хто з людей на західних територіях України не розуміють, що робити далі. 24 місяці болю, сліз, крові та прокляття на адресу московської влади.

Психіатр та в'язень концтабору Віктор Франкл (періоду Другої світової війни), казав: «В німецькому концтаборі першими ламались ті, хто вірив, що скоро все закінчиться. Після них - ті, хто не вірив, що це колись взагалі закінчиться. Вижили ті, хто фокусувався на своїх діях, без очікувань про те, що може чи не може статися. Вони жили поки була хоч маленька можливість».

Західні ЗМІ все частіше говорять про втому від російсько-української війни та про зменшення підтримки України, бо контрнаступ ЗСУ 2023 склався не так, як всі очікували. Щоб там не говорили, Україна вже зробила важливі кроки, вона зупинила московську імперію зла і продовжує

її тримати на своїй території ціною власних бійців ЗСУ.

Сьогодні у Путіна через ослаблення США з'явиться нагода розділити Україну. Він вимагатиме припинення вогню і розподілу України вздовж поточних ліній фронту на хвилі закликів до переговорів про замирення. Путін знову і знову розкачуватиме політичну ситуацію в Україні, щоб у найвигідніший момент зробити наступний військовий ривок. Сьогодні слід нагадати країнам Західного світу, як у 1996 році Україну змусили відмовитись від ядерної зброї поклавшись на гарантії безпеки США, Великої Британії й Росії, і чим це закінчилося у 2014 та 2022 роках. Україна повірила у те, що світ втомився від погроз застосування ядерної зброї у новій світовій війні, і пішла на поступки вищезазначених держав. Але як показує час це абсолютна брехня.

На початок своєї незалежності (1991) Україна мала на своїй території радянську ядерну зброю. Правда не було вирішене питання керування, бо стратегічну ядерну зброю контролювала Росія. По великому рахунку ядерний арсенал, розміщений на території Україні, їй не належав, незважаючи на те, що станом на 1991 р, Україна мала третій за розміром ядерний арсенал світу. Що входило в той арсенал? 176 міжконтинентальних балістичних ракет у складі 43-ї ракетної армії; 130 рідкопаливних SS-19 (по шість боеголовок кожна) та 46 твердопаливних SS-24 (по десять боеголовок кожна) в шахтних пускових установках. А ще стратегічні бомбардувальники Ту-95МС та Ту-160 (від 30 до 43 шт); ядерні боезаряди стратегічної зброї: від 1514 до 2156 шт; тактичні ядерні боезаряди: від 2800 до 4200 шт. Зазначимо, що в Україні були і є офіцери, які обслуговували ядерні боеголовки та інше в ядерному озброєнні. Звісно, вони могли б успішно виконувати всі завдання й на початку 2014 р.

По домовленістю сторін (Україна-США-Велика Британія-Росії) та їхні гарантії безпеки, 2 червня 1996 року Україна офіційно втратила ядерний статус. В 1999 році 8 літаків Ту-160 та 3 літаки Ту-95МС Україна обміняла за борг Росії за газ. Потім було знищено ще 9 літаків Ту-160 та 21 літак Ту-95МС, ще по одному зразку літаків зазначеного типу залишилось у музеї дальньої авіації міста Полтава. Станом на 2024 рік в Україні є 2 підприємства з видобутку й перероблення урану, є завод з виробництва важкої води, технологія розроблення електронних компонентів і спеціальна техніка для вимірювання ізотопного складу ядерних матеріалів. Україна має можливість за 5-7 років, із щорічним фінансуванням у 200-300 млн доларів, розробити технології для виготовлення ядерної зброї й відновити виробничі потужності. Не забувайте, що в Україні є один із найбагатших світових запасів урану. До речі, приклад України про відмову від ядерної зброї не наслідували інші держави. Більше того, у світі з'явилися нові ядерні держави...

Повертаючись до початку повномасштабної війни в Україні, погляди авторів книги знову повернулися до оборони Чонгару, Херсону і Мелітополя. Генерал-майор ЗСУ Соколов на той час командував обороною півдня, і саме цей напрямок діяльності зараз розслідує ДБР. Що дозволило росіянам за лічені дні захопити Південь, окупувати Херсон і відкрити собі шлях на Маріуполь? Чому не були підірвані сумнозвісні мости на перешийку з Кримом та інші перешкоди? Ці питання зависли у мережі та в ЗМІ від початку повномасштабного вторгнення 2022 р. Влада дає розпливчасті відповіді: а слідство триває й досі. Опоненти Володимира Зеленського тим часом поширюють власні здогадки: "хто розмінував Чонгар".

Дуже багато в цьому питанні знає одним із головних очевидців тих подій – військовий морпіх Іван Сестриватов-

ський. У лютому 2022 він ніс службу на Чонгарі. І саме він мав підірвати тамтешні мости. Саме 24 лютого 2022 року він привів в дію вибухові пристрої, але вони не спрацювали. Вибухів не було, хтось знешкодив систему підризу мостів на Чонгар. Сестриватовський розповів, що чонгарські мости були заміновані, це він знає на 100%. Він кілька разів намагався 24 лютого 2022 року привести механізми в дію, через що не встиг відійти з побратимами та потрапив у полон до росіян. Морпіх Іван Сестриватовський припустив, що причиною міг бути масований обстріл росіян, який пошкодив дроти, або робота диверсантів.

З власних джерел у силових структурах журналістам стало відомо, що розслідування веде підзвітні Офісу президента Державне бюро розслідувань спільно зі Службою безпеки України. Правоохоронці вивчають дії військових. Зокрема й те, що командування нібито не замінувало належним чином усі чонгарські мости й інші споруди. За даними «УП», головними фігурантами цієї справи можуть бути командувач Об'єднаних сил генерал-лейтенант Сергій Наєв і генерал-майор Андрій Соколов, який із жовтня 2021 і станом на початок великої війни був командувачем управління військ "Південь".

Автори книги, опираючись на різних дослідників, постаралися відновити події перших днів війни 2022 року на Півдні України. Для цього треба зібрати в одну картину спогади військових, які керували тодішньою обороною, брали в ній участь і контролювали мінування мостів. СМІ отримали доступ до унікальних даних українських військових, а також російських мап і планів. І на їх основі можна відтворити події того часу. Як була організована оборона Чонгару, чому не витримала натиск росіян, що могло трапитись і хто в цьому винен. Чи були планові перевірки замінованих участків і чи розмінювали щось на територіальній межі з окупованим Кримом. Журналісти поговорили з А.Соколовим, який відповідав за південний напрямок.

Повернемося в кінець 2021 – початок 2022 року. Тоді в медіа було багато інформації, що росіяни готують повномасштабний наступ. Восени 2021-го очільник ГУР Кирило Буданов говорив, що південь, імовірно, буде одним із основних напрямків вторгнення. Тож генерал-майору Андрію Соколову задали питання: - Наскільки серйозно сприймали цю інформацію? Як відбувалася підготовка в командуванні "Південь"?

А.Соколов: - Коли я заступив у жовтні 2021 року на посаду командира угруповання військ, з першого дня організував планову підготовку. Були сплановані заняття зі 137-м батальйоном, який на той час охороняв межу з Автономною Республікою Крим. Також були сплановані заняття щодо підготовки штабу. Штаб був не постійний, а призначався з офіцерів командування Сухопутних військ. Це були різні люди різної підготовки, різного досвіду, які не мали внутрішнього злагодження.

Після того, як обстановка почала загострюватися, і противник почав концентрувати свої війська на території Криму, десь у середині січня 2022 року була проведена взаємодія з тими частинами і підрозділами, які повинні були виконувати завдання щодо оборони Півдня. Це було зроблено з практичним виходом на місцевість, де уточнили задачі, маршрути відходу й оборонні рубежі. Все це було сплановано і задіяно в роботу. Перед самим вторгненням (лютий 2022) ми якраз планували проведення командно-штабного тренування десь за тиждень до війни. Туди мали бути залучені всі війська, які були на той час у нашому підпорядкуванні.

Але провести ці тренування не встигли – почалася широкомасштабна агресія (війна) з Російською Федерацією. Угруповання "Південь" було засноване на ротаційній основі (заміні). Загальна чисельність бойових військових підрозділів, на момент вторгнення Росії було десь 1,5 тис осіб (повної комплектації не було).

Володимир Огризко – один із найдосвідченіших дипломатів України, був аташе відділу преси Міністерства закордонних справ УРСР в 1978–1980 р. та міністром закордонних справ у 2007–2009 р. Коли у нього запитали: - У березні 2024 року в Росії будуть вибори президента. В чому особливість цих виборів для В. Путіна? Думки В.Огризка: – Треба почати з того, що в Росії ніколи не було і немає виборів чесних виборів. Це перепризначення Путіна. Політична система теперішньої Росії є фейковою. Знову питання: - А як же політичні партії РФ? В цьому зв'язку слід задати слова Віктора Черномірдіна. Коли його спитали – "що ж таке ваші партії?", він сказав: "Знаєте, що б у Росії не створювалося, все одно виходить КПРС". Як би нова партія не називалася, це буде старий КПРС і не звертайте увагу на назви: Комуністична, чи "Єдина Росія"; "Справедливая Росія", чи "Новіє люди"; а може "Старіє люди" – немає ніякого значення, це фейк. Питання до В.Огризка: Чи є в Росії парламент? Ні в Росії парламенту немає. Це механічна штампівка того, що приходить з адміністрації Путіна. Чи є в Росії незалежний уряд? Ні, це інструмент для реалізації того, що хоче Путін. В Росії завжди був і зараз є - цар, як би він не називався: Петро-I, Катерина-II, Миколай, Олександр, Сталін, генсек Брежнєв, чи сьогоdnішній президент Путін. Відповідно, їхній цар вирішує все. Тому що російська система побудована на тваринному страху. Якщо в Москві є вождь, цар, чи хан – то він і є уособленням всього того, що називається в інших країнах суспільством. Московія як державне утворення всмоктувала в себе все те, що було в минулій орді.

Далі А.Соколов: - Зокрема, у 59-ій бригаді особовий склад приблизно нараховував 1300 людей. Чому так мало? Бо бригада перед цим вийшла із зони ООС, десть у

грудні 2021 р, і знаходилася на відновленні боєздатності. Процес відновлення ще не завершився, коли їх призначили у склад нашого угруповання "Південь". Вони були направлені на полігон «Олешківські піски». Укомплектованість цієї бригади була десь до 60%. Артилерія мала неповний склад, бо 2 дивізіони знаходилися на навчанні у "Дівичках" (полігон на Київщині), група інженерного забезпечення – це сапери, також знаходилась на навчанні в Кам'янець-Подільському. Плюс ще було десь 250 осіб у 137-му батальйоні морської піхоти, який був укомплектований на 50%. І з цих 250 людей частина – строковики, які вели стабілізаційні дії на межі з Кримом.

Що таке стабілізаційні дії? Вони були розтягнуті десь на ділянці до 200 км спостережними постами вздовж усієї межі та спостерігали за діями противника, щоб не було якогось незаконного перетину. І тільки невелика частина з них – це десь один взвод (25-45 осіб) знаходився в опорному пункті безпосередньо перед мостом Чонгар. Десь ще до взводу було біля другого опорного пункт «КПВВ Каланчак». Третій взводний опорний пункт «Чаплинський КПВВ» біля села «Каїри», якраз навпроти заводу "Титан".

Фактично зазначені три опорні пункти і зустрічали ворога 24 лютого 2022 року. Взагалі в обороні була одна бригада, а не чотири, які мали бути по штату при повномасштабному наступу ворога. У А.Соколова запитали: - Чому на Півдні була така невелика кількість військових ЗСУ? Хіба ці 1,5 тисячі людей могли стримати росіян на вашому напрямку? – Безумовно, цього було недостатньо навіть для ведення стабілізаційної операції. Під час військового загострення з Росією, передбачалося мати до двох бригад: одна на Херсонському напрямку повинна була виконувати завдання, вести стабілізаційні дії, друга – на Мелітопольському. І один батальйон, який як передовий підрозділ стояв безпосередньо на межі з Кримом. Замість зазначеної кількості – була одна бригада. На Мелітополь-

ському напрямку взагалі не було сил. Я туди відправив свій резерв, танкову роту, щоб хоч якось його прикрити.

Проти нас діяв ворог набагато переважаючи а живій силі та техніці. Противник зосередив свої війська на великій ділянці від Білорусі до Криму. Сил не вистачало, треба було посилати допомогу і в зони ООС, а ще прикрити Київ, Слобожанщину, Харківський напрямок. Військових счин не вистачало, про це А.Соколов доповідав по інстанції командувачу Об'єднаних сил Сергію Наєву.

На бійців ТрО А.Соколов взагалі не розраховував, бо їх і так не хватало. Це мали бути 2 бригади: Херсонська і Запорізька. Вони на початок війни навіть не були укомплектовані, вони існували на папері. До реконструкції оборони Херсона ми повернемося у 5-й главі. Запорізьку 110-ту бригаду ТрО, А.Соколов отримав у своє підпорядкування вже в кінці доби 24 лютого 2022 р, а Херсонська бригада так і не поступила в його розпорядження. Бо вона на той момент так і не була зібрана...

Політичний і військовий аналітик, ветеран АТО, екскомандир роти в батальйоні Айдар Євген Дикий на початку 2024 року зазначив: - Головне досягнення України у війні з Росією це співвідношення втрат. Навіть коли Україна була у наступі, а Росія в обороні, втрати окупантів по людях вдвічі-втричі більші. По видах техніки - до 5-ти разів. Весь цей час ми воюємо меншою кількістю людей порівняно з ними. І це не тому що взагалі населення Росії більше за України. Постійно відбувається це пересмикування, що Росія більша. Вибачте, воює не площа, не порожня Сибір воює - воюють люди. Так от по населенню Росія більша за Україну десь всього в чотири рази. При тому, що в нас не стоїть задача окупувати Москву і дійти до Уралу. У нас стоїть задача тільки вигнати ворога зі своєї території”.

Генерал-майора Андрія Соколова попросили детально поговорити про 24 лютого 2022 р. Як ви дізналися, що росіяни почали війну? – Перший день війни я зустрів на своєму командному пункті, знаходячись перед монітором, на якому був виведений "Віраж-планшет". Це така програма, яка відслідковує польоти всіх літальних засобів навколо нашої території. Ми були там з начальником ППО та оперативним черговим. Спочатку, десь о 4-5 годині ранку, спостерігали масований зліт літаків у Криму. Ми їх почали рахувати і десь на 30-му літаку збилися. Вони спочатку кружляли над територією Криму, мабуть, будували там бойовий порядок. А потім розлетілися над Азовським і Чорним морями, почали масований пуск ракет по Україні.

Всім доброго вечора! Ми з України!

Ні слава, ні воля не вмерли ще, ні!

Ми - Суми і Харків, і острів Зміїний,

Ми - Київ, Чернігів, Херсон і Ірпінь!

Ми є Маріуполь! Відплата вже близько.

Ми ніколи братами русні не були,

Бо нас колисали у різних колисках

І різні співали весільні пісні.

Ми - Львів, Миколаїв: в нас доля єдина.

Тому не жалійте ні сил, ані куль.

Всім доброго вечора!

Ми переможемо, бо ми - Україна!

Перше – це був ракетний удар по майже всіх місцях дислокації наших підрозділів, по пунктах управління, по стартових позиціях і пунктах управління засобів ППО, по аеродрому в Мелітополі. Майже по всіх об'єктах, які розташовувалися в Херсонській та Запорізькій області. І зразу надійшли доповіді від командира 137-го батальйону, полковника Римаренка, що противник почав вогневий наліт, обстріл артилерією наших передових позицій на Каланчацькому й Чонгарському КПВВ. Ось із цього все почалося 24.02.2022 року. Я спочатку подумав, що це

провокація, і вони обстрілюють завод «Титан». Це було під ранок (було темно), і особовий склад просто не зорієнтувався. Бо напередодні 23.02.2022 ми отримали інформацію, що противник може провести провокаційні дії: сам обстріляє завод "Титан", потім нас звинуватить у цьому і це буде привід для початку воєнних дій.

А.Соколов: - Потім, проаналізувавши всі дії, я вже зрозумів, що вони таким чином реактивною артилерією розмінювали наші мінні поля перед взводними опорними пунктами. А другий вогневий наліт уже був саме по наших позиціях і мирним поселенням. Перед цим 59-та бригада 23 лютого 2022 отримала наказ висуватися на свої оборонні рубежі. Це було пов'язано з можливими провокаціями?

Запитання до А.Соколова: - Чи чекали ви повномасштабного наступу саме 24 лютого 2022 року? Військові завжди готуються до війни. 23 лютого 2022 я отримав від свого керівництва наказ вийти бригадою і зайняти оборонні рубежі. До того вона знаходилася в готовності на полігоні під Олешками. Але, на жаль, вони не встигли цього зробити. Та й підготовлених позицій на тих рубіжах, куди вони мали вийти, не було. Чому? Я поки не знаю. Це питання досить складне, тому що Луганська і Донецька область мали відповідний статус, там обладнувались оборонні рубежі. Там працювали не тільки силами військових – у кожної області була закріплена певна ділянка, де обладнували другий, третій рубіж. Але Херсонська область з 2014 року не мала ніякого особливого статусу. Ці оборонні рубежі треба було обладнати на чийсь землі, тобто її треба було відчужувати. Такого рішення у владі не було прийнято. Тому тут були певні складнощі. Оборонні позиції в глибину були практично тільки на папері.

Запитання до А.Соколова: - Ми так і не зрозуміли, чому не були підірвані чонгарські мости? – Всі мости і дамби знаходяться на півострові Чонгар (на Мелітопо-

льському напрямку). На іншому напрямку, тобто на Каланчацькому та на Херсонському, скажемо так, там мостів немає. Там два сухопутних перешийки: один йде на Чаплинку, другий – на Каланчак. Повної картини, чому не були підірвані чонгарські мости – у мене поки немає. Триває слідство. Я зі свого досвіду можу сказати, що мости треба підривати не тоді, коли противник стоїть перед ними, а ще до того, як він підійшов, коли він ще не має вогневого впливу на мости. Тоді можна сподіватися, що завдання буде виконане на 100%. А коли противник уже знаходиться перед мостом, він впливає і вогнем, і диверсійними групами як на сам міст, так і на засоби підриву, і на тих людей, які повинні підірвати.

У Генічеську, на Арабатській стрілці, міст підірвали. Не повністю, але підірвали. Там матросу 137-го батальйону окремого батальйону матросу Скакуну Віталію Володимировичу довелося виконувати завдання ціною свого життя. – Чому він не встиг відійти з мосту? А.Соколов: - Наскільки я знаю, противник уже впливав вогнем і намагався не допустити підриву мосту. Матрос загинув уже через вогонь противника, бо противник обстрілював, і все разом підірвалось.

Щоб зупинити просування танкової колони, було прийнято рішення на підриз Генічеського автомобільного мосту. Виконати цю задачу визвався інженер окремого батальйону матрос Скакун Віталій Володимирович. Міст було заміновано, але відійти звідти він не встиг. За словами побратимів, Віталій вийшов на зв'язок, та повідомив про те, що підриває міст разом з собою. Одразу ж пролунав вибух. Віталій загинув. Командування морської піхоти почало клопотати про присвоєння матросу В.Скакуну високої державної нагороди. Через два дні президент В.Зеленський надав йому звання Героя України.

– Чи знімали перед повномасштабною війною якісь мінні загородження з чонгарських мостів? Чи щось розмінювали в умовах якихось мирних домовленостей? Соколов: - Щодо мирних домовленостей мені важко сказати. На межі з Автономною Республікою Крим все як у 2014 році обладнали, так воно й утримувалося. Не можна залишити замінований міст на мирній території без нагляду. З часом кількість військ на цій території зменшувалася з 2015 року, тому що потрібні були війська в зону АТО, а потім ООС. Тож частина об'єктів була розмінована, тому що не було кому їх утримувати і доглядати.

Чи були ці мости розміновані і ким, мені це не відомо – сказав А.Соколов. Коли я перший раз заступав на посаду в 2018 році, то вони були заміновані. Чи могла розмінувати мости цивільна влада? - Цивільна влада не мала доступу до загороджень та до мінних полів. Ці території були позначені спеціальною стрічкою, і покажчиками на місцевості. Відповідно, про ці мінні поля знали всі місцеві мешканці. Я впевнений, що про них знав і противник. Але навіть я не мав права дати команду на розмінування тих мостів.

Самі асфальтовані дороги не були заміновані. Тому що по них здійснювався постійно перетин межі з Республікою Крим, по них рухалися люди, вантажі. Вони не були заміновані. Вони були підготовлені, на них зробили підготовку до закладення вибухової речовини, вона лежала в Чаплінці. При необхідності повинна поступити команда на додаткове мінування. Але команди на додаткове мінування не було отримано. – Хто мав дати таку команду?

А.Соколов: - Я повинен її отримати від свого керівництва.

– Ви кажете, що побачили, як російська артилерія «працює» по наших мінних полях. Тобто вони свідомо розмінювали і спрощували собі шлях? Так, я впевнений в цьому. Я з 2014 року знаходжуся на фронті. Вони так робили вже не один раз.

Вересень 2023 р, військовий експерт, полковник Петро Черник заявив, що Росія та Україна зараз перебувають на третій стадії війни. Ідеться про виснаження противника. Третя стадія характеризується тривалістю часу і виснажуванням одне одного

як у людському, так і в технологічному потенціалі. Але тут є певний стратегічний оптимізм. Тому що Росія все ж таки в зоні стратегічної самотності, і важливим є те, що Україні допомагають 50 країн світу. Росії теж надається допомога від Ірану і частково Китаю, але у глобальному сенсі це не змінить перебіг війни. В Україні немає іншого шляху, як виграти в сучасній війні.

– Яка кількість росіян тоді наступала на Півдні України? – Орієнтовно 25 російських батальйонно-тактичних груп. – Це скільки людей? – Це до 20 тисяч особового складу. Але так не зовсім правильно рахувати, тому що ми не враховуємо систему управління і більш масивні об'єднання, які мають і артилерію, і засоби ППО, і підрозділи розвідки, й інженерні, РЕБ. Це треба також враховувати. Проти нас діяв 22-ий армійський корпус у повному складі, не менше дивізії 58-ої армії північно-кавказької, найбільш підготовленої, ідесь до половини 7-ої десантно-штурмової дивізії.

Це дуже багато. Це і артилерія, і всі засоби, які є в російському складі. Плюс повітряний компонентдесь до 140 літаків, 60 вертольотів і корабельний склад їхнього Чорноморського флоту. Скажіть: - У скільки разів технікою, артилерією росіяни переважали наше угруповання? – Точно не порахувати. Можу сказати, що це була повна перевага і в особовому складі й техніці. Щонайменше в 20-25 разів. Нажаль в перші 2-3 дні війни українське ППО ніяк себе не проявило. Противник мав повну перевагу в повітрі, і нічого йому не заважало нас бомбити.

На кінець 24.02.2022 нам дали додаткові сили. Це був полк Національної гвардії, патрульна охорона громадського порядку, і 110-та бригада ТрО. Ми спробували закріпитися. Мелітополь на той час був ніким не зайнятий, війська противника підійшли до околиць міста і закріпилися. Нам вдалося завдати вогневого ураження по російським колонам, тоді дуже добре спрацювали наші РСЗО "Ураган", вони накрили колонну противника. У ніч зробили з Василівки марш, і зайшли в Мелітополь. Але, на жаль, тих сил, що у нас були, виявилось недостатньо: два неповні батальйони Національної гвардії. 110-а бригада не заходила в Мелітополь, тому що у них навіть техніки не було. Тож нам не вдалося утримати Мелітополь. Влада Мелітополя, як то кажуть, умовно лежала на землі, і її міг «підняти» хто завгодно, там не був організований ні спротив, ні оборона міста.

Згодом противник зайшов у Мелітополь, і підрозділам Національної гвардії довелось залишити місто. Потім ми вже організували оборону по рубежу Василівка – Токмак, але його тими силами також не вдалося втримати. Довелось відійти ще далі. Ми закріпилися – у Кам'янському, цесело трохи вище по Дніпру від Василівки. Нам не вистачало сил і засобів. Ми ж починали велику війну 2022 в складі мирного часу, в мирному штаті. Тобто не було створено додаткових військових формувань. Що було, тим ми і розпоряджалися.

Чому так відбулося, Україна вже тоді була у стадії війни з Росією від 2014 року? Це питання не до моєї компетенції, відповів А.Соколов. На сьогодні маємо 24 місяці повномасштабної війни, а Україна й досі не оголосила стан війни Росії. Весь час у нашій країні продовжували воєнний стан та мобілізацію на 90 діб. Чому? Це різні речі. Україні оголошувати війну проти Росії не вигідно, тому що це підняло б багато додаткових питань, в тому числі і мобілізацію у владних структурах...

П'ята глава

Реконструкція війни Росії з Україною

ПІДГОТОВКА ДО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Президент Росії В.Путін декілька разів відкладав рішення про початок вторгнення в Україну, при цьому російська Федеральна служба безпеки весь час підштовхнула військове керівництво РФ до цього рішення. Запланований від початку 2000-х років театр повномасштабної російсько-української війни – лише в декількох деталях різниться від російського вторгнення в Україну 2022 року. Ми всі знаємо, як зранку 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала військове вторгнення в Україну, це призвело до запровадження воєнного стану в країні. Але не всі українці знають навіть в загальних схемах реконструкцію війни Росії з Україною. «Cedos» — це незалежний аналітичний центр і спільнота, що працює над питаннями соціального розвитку в Україні. Опираючись на нього, автори книги по окремим частинам проведуть реконструкцію подій того часу. І почнемо ми не 2014, а на 10-15 років раніше.

Правда наші опоненти питають, чому автори книги акцентують московські (а потім російські) війни в далекій історії України? Читачам треба надавати інформацію про московську навалу в далекому минулому нашої держави. Скільки існують москалі - як імперія зла, стільки потерпають від неї інші держави, котрі межують кордонами. Як приклад, розорення Києва (1169 р); Литовсько-московська війна (1487-1494) повторно (1512-1522); Битва під Оршею (1514); Польсько-московська війна (1609-1618); Облога Москви (1618) де з поляками в облозі москалів брали участь запорізьких козаків на чолі з гетьманом Петром Конашевичем-Сагайдачним; Смоленська війна (1632–1634); Московсько-українська війна (1658-1659); Битва під Конотопом 1659; Московсько-українська війна (1660-1663); Бужинська битва 1662; Московсько-україн-

ська війна (1674-1676); Битва під Хухрою 1668; Північна війна в Україні (1708-1712); Московсько-українська війна (1708-1709); Оборона Батурина 1708; Полтавська битва 1709; Бій під Лисянкою 1711; Гайдамацького повстання 1768; Ліквідація Запорозької Січі 1775; Російсько-турецька війна 1855; Російське вторгнення в Україну 1919; Визвольна війна проти Росії (1917-1922); Радянсько-українська війна (1941-1953 УПА); Кримська криза (1992-1994); Повстання сторожового корабля СКР-112 проти Росії (1992); Конфлікт щодо острова Тузла 2003; Російсько-українська війна (від 2014); Захоплення Криму 2014; Конфлікт у Керченський протоці 2018; Російське вторгнення в Україну 2022. Як бачите, наведених прикладів більше ніж достатню, щоб показати гнилий характер москальської орди.

	Перша світова війна
	28.07.1914
	$28+7+19+14= 68$ років.
	Друга світова війна
	01.09.1939
	$1+9+19+39= 68$ років.
	Російсько-українська
	війна 24.02.2022
	$24+2+20+22= 68$ років.

Війна Росії проти України могла початися ще восени 2003-го, якби не Майдан 2004 року, то можливо незалежної України вже б не існувало. Бо тоді у всіх владних структурах України «засіли заслані козачки» із Москви. Таємна спецоперація російської ФСБ "Моноліт" повинна була зробити Україну російською провінцією. А сотні тисяч незадоволених українців отримали би всі шанси потрапити в концентраційні табіри. Російсько-українська війна, яка у своїй

фінальний гарячий фазі триває вже 10 років (2014-2024), справедливо охрещена війною за незалежність.

Першим сигналом реальної агресії Росії проти України у ту пору став конфлікт за о. Тузла, спровокований росіянами 30 вересня 2003 року. За командою В.Путіна, губернатор Краснодарського краю почав зводити дамбу в Керченській протоці, яка з'єднала б станцію Тамань з островом Тузла. Така собі «проба пера і розвідка боєм». Ту провокацію українці достойно відбили. Кажуть, допомогли аргументи артилерії, готової стерти з лиця землі не тільки Тузлу, й усіх, хто на неї залишиться. Відтоді війна між «братніми християнськими народами» (Росії і України) була вже неминуча.

21 квітня 2008 р. в «Русском журнале», заснованому російський кремлівський політтехнологом та маніпулятором суспільною думкою Глебом Павловским (автором концепції «існування українців 3-х сортів») і Маратом Гельманом (політичним консультантом В.Януковича в часи Помаранчевої революції), з'явилася стаття «Операція «Механічний апельсин», у якій на основі кремлівських розробок було викладено стратегію поглинання України РФ, описану в кількох варіантах залежно від можливостей. Нині, коли читаєш цей опус, навіть сумніву не лишається: усі події, пов'язані з анексією Криму та війною на Донбасі, заздалегідь були детально сплановані й прораховані Росією. План поглинання Криму, наприклад, реалізований чи не стовідсотково, причому так, як це викладено в секретній операції «Механічний апельсин».

Заявивши про необхідність посилити охорону своїх об'єктів в Криму, Росія проводить десантну операцію силами своєї морської піхоти із заняття ключових елементів інфраструктури Криму: аеродромів, портів, дорожніх вузлів тощо. Українські частини в Криму прямій атаці не піддаються, якщо тільки не чинять опору. Внаслідок вагань київського керівництва серйозний опір – виключе-

ний. Єдиною сухопутною силою, опір якої очікується, буде елітний український окремий батальйон морської піхоти військ берегової оборони України, розквартирований у Феодосії.

Ще можливі окремі перестрілки на морі й незначна стрільба по російських військових літаках. Київ не кида- тиме на «звільнення» півострова свої війська, оголюючи інші напрямки, адже в Криму київська влада ніколи не ма- ла навіть найменшої підтримки й завжди утримувалася голою адміністративною силою. Крим для України є шви- дше головним болем, якого «помаранчеві» ділки поспі- шать позбутися. Їм тільки треба зробити це, не втративши обличчя і паралельно закріпити свій контроль над іншою частиною України. У цьому випадку конфлікт із силової стадії Росії і України швидко перейде в стадію політичної боротьби в міжнародних інститутах. Як бачимо, з Кримом у москалів усе вдалося навіть легше, ніж планувалося. Ні перестрілок, ні стрілянини по літаках не було.

17 грудня 2023 виповнюється 106 років від поча- тку спротиву більшовицькій агресії у російсько- українській війні XX ст. В ніч з 12 на 13 грудня 1917 р, більшовицький військово-революційний комітет здійснив невдачу спробу заколоту в Києві, «червоні» загони були роззброєні українсь- кими військами. 17 грудня 1917-го Українська Центральна Рада отримала телеграфом від петроградського Раднаркому за підписами В.Леніна, Й.Сталіна і Л.Троцького ультиматум «Маніфест до українського народу і до Центральної Ради». В цьому документі містилися жорсткі вимоги «здатися червоній більшовицькій гвардії на Україні». Потім більшовицька Росія оповістила війну Українській Народній Республіці. Уряд УНР змушений був протистояти російській більшо- вицькій інформаційній та військовій агресії.

Про можливість воєнної операції в інших регіонах України в Кремлі також думали. Проблема була з потенціалом військ РФ і здатністю їхнього командування спланувати «необхідну операцію та втілити її в життя». Адже, зважаючи на те що на територіях, які найбільше цікавили Кремль, а це весь Південний Схід України (причорноморські території, Донбас, Харківщина, Дніпропетровщина), де «зосереджена основна промисловість України, тісно інтегрована з російською промисловістю, особливо у сфері ВПК», були «розквартировані чималі сили української армії» до 80 тис. Утім, росіяни були переконані, що, «враховуючи страх перед наступом на Київ, українська армія, швидше за все, не зможе виставити для його відбиття більше ніж 5 механізованих бригад.

Та сама доля спіткає й українські аеромобільні частини: вони будуть підтягнуті до столиці замість того, щоб брати участь у бойових діях. «Секретна операція РФ по захвату України може початися з розгрому українського флоту ударами з повітря протикорабельними ракетами й захоплення місць його базування». А ще силами десанту та морської піхоти Чорноморського й Тихоокеанського флотів за підтримки танкового батальйону морської піхоти РФ з Новоросійська.

Якщо ж українські танкові та механізовані частини чинитимуть опір, то, щоб не затягувати операції, «було б логічно, якби дії десанту на першому етапі були підтримані ударом важких сухопутних частин, силами російської танкової дивізії на приморському напрямку з виходом до гирла Дніпра. Остаточною метою руху моторизованих і танкових частин є вихід до кордонів Придністровської республіки біля Первомайська».

Також планувався наступ на Харків і Дніпропетровськ силами Московського військового округу. Але, «виходячи з потреб і можливостей російської економіки, Росії не варто затягувати вирішення воєнного конфлікту в Укра-

їні». Росія «цілком здатна вирішити його переможно за 3-5 днів, не втягуючись у виснажливу, багаторічну боротьбу з етнічно чужим населенням».

*За що прийшли вбивати нас, служиві,
За те що інший вибрали ми шлях?
"Солодкі" в путлера слова й брехливі,
На дряхлих стінах зводите ви дах.*

*За нами правда, буде й перемога,
Прийде до нас, очікуваний час!
Яскраве сонце, вийде із - за рогу,
І буде завжди, зігрівати нас.*

*А ви існуюте у своїм болоті,
Черпайте всі новини з "брехунця."
Ув'язнюйте "Навальних" за турботи,
Дивіться серіал свій до кінця,
Й пошліть на вибори зі схрону посланця.*

М. Теніченко, Кропивницький 2023 р.

Окрім заняття Південного Сходу України передбачалося встановлення контролю над Києвом та центром України. В цьому разі успіху «Росія встановлює контроль над найдавнішим центром російської духовності та державності». Дуже помічним для його реалізації (як залякування на думку авторів книги), був би демонстраційний повітряний ядерний удар у стратосфері в південній частині Прип'ятських боліт. «Він одразу протверезив би гарячі голови» у Києві, Львові і навіть у Польщі, «продемонструвавши неабияку рішучість Кремля».

Правда стався «маленький» прорахунок, Кремль явно недооцінив світову реакцію на свою самодіяльність. Вирішили спробувати свої погрози на маленькій Грузії і подивитись, як будуть реагувати НАТО та ЄС. Задля певності спробували перевірити прогнози того ж року. Перевірка пройшла успішно, світ зреагував мляво. Тому переконаність, що через глобалізацію найсильніші світові держави тепер залежать від Росії чи не меншою мірою, ніж

Росія від них, ще більше утвердила Кремль у думці, що і в Україні все їм зійде з рук.

«У короткостроковій перспективі Росія надійно захищена від прямого нападу наявністю стратегічних ядерних сил. Що стосується віддаленіших перспектив, то вони залежать швидше не від поведінки Росії, а від здатності її керівництва створити умови для утримання стратегічної стабільності». Якщо ж дійде до серйозної ескалації конфлікту, «то, формально не провокуючи НАТО на пряме втручання ударами по території натовських країн, Росія може почати дії проти кораблів цих країн у Чорному та Балтійському морях, наприклад, затримуючи їх до з'ясування всіх обставин». Це не мало б «прямої воєнної цінності», проте «показало б рішучість Росії і ще більше налякало б такі країни, як Німеччина та Франція. Побоюючись бути в якийсь момент поза їхньою волею замішаними в безпосередній конфлікт із Росією, останні зажадали б припинити втручання, а в найсприятливішому випадку міг би статися й прямий розкол НАТО, від якого Росія виграла б ще більше».

На думку авторів нашої книги, основна мета всіх війни (бійні в центрі Європи), це приєднання «до російського цивілізаційного проекту ще 15–20 млн етнічних українців, що дасть росіянам змогу зміцнити ядро російської цивілізації. І знову, як 100 років тому приєднати до РФ більшу територію України та поглинути її с/г та промислові території. Це істотно підсилило б претензії «руського мира» на свою зверхність. А об'єднання промислових ресурсів в один кулак, нехай і не в одній державі, у «братерський союз» значно зміцнило б і статус самої Росії.

Повторюємо, ці плани розроблялися владою Кремля ще на початку 2000-х років і вторгнення до України мало розпочатися у 2008-2010ь роках. Реалізацію цих планів дещо відтермінував помаранчевий Майдан 2004 року та прихід до влади В.Януковича 14 лютого 2010 року. Саме

відтермінував, хоча, можливо, після підписання Харківських угод 21 квітня 2010 року, план збройного захоплення України, був відправлений до сейфа як «тимчасово не-актуальний». У Москві з'явилася чудова нагода досягти поглинання України цілком у мирний спосіб, дешевший і менш ризикований.

Судячи з того, як розвивалися події в Україні далі, сценарій, що почав реалізовуватися, передбачав поступове знекровлення української державності, розвал її зсередини за допомогою «засланих козачків» і доведення до колапсу. Росія почала задумуватись над створенням другої «Малоросії» або «Новоросії». Якщо уважно вдивитися в мапу результатів президентських виборів 2010 р, ареал підтримки Януковича майже ідеально відображає кордони запланованої «Новоросії», а регіони, де кремлівський ставленик В.Янукович здобув найкращий результат, легко вписується в кордони російськомовних окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДІЛО). Чи не цей електоральний зріз став основою для подальшого стратегічного планування російської окупації в наступні роки? За інформацією українських спецслужб, спецоперація Кремля, метою якої було перетворити Україну на російську провінцію, називалася «Моноліт».

Ввійшла орда, обідрана, голодна,

На землю хліборобів, трударів...

Потомки ви "вєлікава" народа?!

Ні, ви - нащадки вічних злидарів!

Ви - голодранці, холюї у лаптях,

Ниці раби своїх «недоцарів»!

Аж тут вам заманулось прийти раптом,

Щоб підкорити край княжих синів!

Вам і не снилось, як ми тут живемо!

В найкращих снах не снилось, м@скалі:

Що ми їмо, вдягаємо і п'ємо,

Що в нас асфальт у кожному селі...

Ключем реалізації секретного плану «Моноліт» стало знищення українських силових структур через призначення на керівні посади в них громадян РФ та агентів її спецслужб «засланих козачків», що унеможливлювало розгортання в країні спротиву агресорові та перетворювало її на легку здобич. Це підтверджує директор військових програм Центру Разумкова Микола Сунгуровський: «Судячи з того, який сценарій розгортався з 2010 по 2013 рік в українському силовому секторі, у секторі безпеки, можна зробити висновок, що то був синхронізований сценарій розвалу сектору безпеки російською стороною. Особливий вплив робився на спецслужби, збройні сили, силові підрозділи міліції тощо».

Спецоперація «Моноліт» також розглядала план військового сценарію захоплення України. Очевидно, передбачаючи неможливість легкої перемоги в Україні, навчені «Помаранчевою революцією» 2004, у Кремлі почали серйозно готуватися до придушення протестів з включенням на повну катушку всього репресивно-силового апарату московської імперії зла. На щастя, цим планам не судилося втілитися. Все, як і завжди, зіпсував людський фактор Європейського Майдану 2014 р. З одного боку, Майдан-2014 набрав занадто загрозливих масштабів і поламав усі московські схеми, а з другого ставленик Кремля Янукович показав себе занадто безхребетним: «Він втік з України». Розрахунки імперських інституцій москалів виявилися далекими від реальності. І проблема не так у непрофесійності тих, хто їх готував, як у їхній імперській зашореності. За багато минулих століть слуги імперії зла так і не зуміли вивчити менталітет і душу українців: 1) вважаючи себе зверхніми; 2) два генетично різних народів, москалі захопили об'єднати в один народ і зробити російську націю.

Російська Федерація під час Майдану 2014 року вкотре була змушена коригувати свої плани «поглинання» України. Якщо вірити російській «Новой газете», яка на

початку 2015 року опублікувала «план відторгнення Росії в Україну, то відновлений секретний план «Моноліт» занесли на розгляд В.Путіну в період між 4 і 12 лютого 2014 р. Тоді ще В.Янукович не втік з України, тож кремлівські шулери, розуміючи, що Майдан їм остаточно поплутав карти, вирішили пришвидшити процеси розчленування України. Бо час перебування президента В.Януковича при владі може закінчитися в будь-яку хвилину, тож його політична, дипломатична, фінансова та інформаційна підтримка РФ уже не мала ніякого сенсу.

Росії треба було в авральному режимі міняти план «Моноліт», або замінювати його на нову секретну розробку захоплення України. «Русский мир» в Україні вкинув гасло: *«Путин приди в Украину, введи свои войска»*. Росії треба був привід для вторження в Україну. Але розуміючи, що в конституційний спосіб відтяти шматок України не вдасться, РФ почала шукати варіанти, які дадуть їй можливість зберегти бодай видимість легітимності війни в Україні.

І ще, на сепаратистському з'їзді у Харкові (лютий 2014) де був В.Янукович та інші «народні депутати», Добкін і Кернес в останній момент відмовилися бути учасниками московського спектаклю. З якої причини? За однією з версій, епохальну роль відіграв «дзвінок друга». Олігарх Коломойський пояснив кількома словами приятелю Кернесу недоцільність підтримувати московську авантюру, і той почув. Хоча кремлівські шулери були переконані, що Крим і Харків є їхніми надійними форпостами, звідки можна починати поглинання України. Серед тогочасних представників української еліти, з ким мали справу росіяни, звучали прізвиська очільника Харківської ОДА Добкіна, голови ВР Криму Константинова, шефа «Русского единства» Аксьонова та інших.

Український учений, професор кафедри соціології та політології НТУ ХПІ Ігор Рущенко каже: «Спочатку у росіян

існував план, який передбачав захоплення України через так звані харківські ворота (як це було 100 років назад). Наприкінці лютого 2014-го в Харкові В.Янукович хотів зробити нову столицю України і вже звідти просити В.Путіна про допомогу: «Путін прийди». Він хотів звернутися з проханням допомогти звільнити Київ від «хунти та бандитів», (подібне звернення таки було, але не з Харкова). Воєнна операція мала нагадувати окупацію Чехословаччини. Без опору армії, яка залишалася б у казармах або приєдналася б до походу на Київ. Це відповідає традиціям захоплення України Росією», - каже Рущенко. Однак драматичні події в Харкові 22 лютого 2014 року кардинально змінили початкові плани. І вже в ніч на 23 лютого був уведений у дію план захоплення АР Крим.

«Під час реалізації планів Кремля «Русская весна» на Донбасі як елемент гібридної війни не була б потрібна, каже вчений. Україну почали ділили на частини з Києва пропутінські політики «заслані козачки». Росія планувала штучно занурити Україну в хаос, а потім розв'язати велику війну. У разі опору мали використовуватися вже армійські підрозділи, як це було в Грузії. Хаос на практиці створювали в трьох вимірах: хаос на вулицях - це масові заворушення, захоплення установ, проголошення республік просто на мітингах. Хаос у головах людей, що породжувався для того, щоб у кінцевому підсумку люди готові були прийняти будь-яку владу, котра забезпечить спокій. Інституціональний хаос - розкол влади, запровадження альтернативних інститутів і структур».

Ніби на підтвердження вищезазначеного, в березні 2014-го головний редактор видання «KyivPost» Катерина Горчинська поширила цей план із захоплення України. Там не було деталей, але у загальних рисах він цілком вписується в канву й майже не суперечить іншим аналогічним документам. Якщо вірити інформації, то Кремль, маючи намір скористатися неспокоєм і керованим хаосом

в Україні включно з провокаціями під посольствами іноземних держав, хотів проковтнути добру її половину разом із Києвом. План, як і той, що згодом оприлюднила «Новая газета», був схожий. У ньому теж відгукувалися про Януковича як ненадійного партнера, що не зміг виконати «взяті на себе зобов'язання». Тож В.Янукович мусить активніше працювати і розпуску Верховної Ради та підписати прохання про введення російських військ в Україну для «стабілізації ситуації». Про що ми зазначали раніше.

Автори книги звертаються до інформації різних дослідників, щоб відділити «зерна від половин». Стівідсотково довіряти всім тим секретним планам - не варто. Частина з них і справді може бути правдивою, а частина таки вкидається з певною метою, як мінімум щоб поплутати карти. Але, спостерігаючи, як згодом розгорталися події захоплення об'єктів на Донбасі з прив'язкою до транспортних вузлів, як-от Слов'янськ – залізниця; Маріуполь – порт; Краматорськ, Луганськ та Донецьк - аеродроми, не була випадковими і відповідали вищезазначеним секретним планам. Для прикладу, Кримська частина була реалізована блискуче. Захоплення Донецької і Луганської областей (ОРДЛО) виконано часткова. А план захоплення Києва за 3-5 днів – провалився.

План вводу в дію «п'ятої колони» в Україні працює не повну потужність. Що таке «п'ята колона» (це ворог усередині) як «заслані козачки». П'яту колону в Україні поділяють на: 1) Політичну, яка використовується ворогом безперервно. 2) Воєнну, що діє безпосередньо під час військової агресії. Керівництво Російської Федерації вважає, що «п'ята колона» в Україні на початку 21 ст. спрацювала на оцінку «добре». Президент РФ - В. Путін вважає себе історичною «месією», на якого покладена роль захисника «Русского мира» у світі. В його уявленні відрив України від РФ і її інтеграція у ЄС руйнує ідеологічні підвалини Росії та російської державності.

ВІДХОДИМО ВІД ІЛЮЗІЙ

А десь там, вздовж усіх двох тисяч кілометрів російсько-українського кордону, непомітно і зловісно заворушився московський монстр із сотнями тисяч своїх вояків. Щось починалося. Але остаточної певності у тому, що саме буде, не мав ніхто. Більшість військового і політичного командування сходились на тому, що безсумнівно готується велика ескалація на Донбасі. Туди якраз були спрямовані основні українські сили.

Суперечки починались тоді, коли мова заходила про інші напрямки вторгнення росіян в Україну. Чи можлива атака російської техніки з Білорусі? Чи можлива участь самої Білорусі у такій атаці? Чи піде Росія на відкриту атаку із Криму? Чи буде і далі, як у 2014 році ховатись за спинами своїх посіпак: «Нас там нет». Але війна наступала, велика і жорстока. Багато хто з аналітиків вважає, що Путін на початку 2020-х років побачив єдине для себе та Росії «вікно можливостей», коли він зможе захопити Україну: - Весь світ бореться з наслідками ковіду-19, США проявили слабкість в Афганістані; канцлерка Німеччини Ангела Меркель, де-факто головний європейський лідер, залишила свій пост. Пів Європи залежить від російського газу та нафти. Москва таємно накопичила кілька сотень мільярдів доларів резервів, щоб пережити майбутні санкції провідних держав світу.

Та й для Росії, довготривала ескалація з накопиченням людей і техніки поблизу кордонів України не могла тягнутися вічно. В кремлівській логіці вибір лежав між тим, щоб: 1) кинути російські накопичені війська на кордоні - в Україну; 2) відвести свої війська назад в їхні хабаровські та уссурійські краї і назвати «Навчання, готовність №1»; 3) ще почекати і влаштувати провокацію. Бо як пояснити 70% російських військ на українських кордонах?

Забігаючи наперед, через 24 місяці (2024) німецьке видання «Bild» зазначить: - За даними Бундесвера Німеччини, на початку 2024 року західний світ став готуватися до гібридної російської атаки на східний фланг НАТО. У секретному документі (Секретна інформація – тільки для службового користування) Міноборони Німеччини докладно викладається можливий "Шлях до конфлікту" між Росією і НАТО. Дії Росії та Заходу описуються місяць за місяцем, кульмінацією є розміщення сотень тисяч солдатів НАТО і неминучий початок Великої війни двох світів влітку 2025 року. «BILD» описує сценарій із документа, але з міркувань безпеки не відображає всієї інформації про чисельність і пересування військ НАТО. Сценарій Бундесверу "Оборона Альянсу 2025" стартує в лютому 2024 року. Росія запускає чергову хвилю мобілізації та призиває в армію додатково 200 тисяч осіб. Потім Кремль починає весняний 2024 наступ в Україні, який до червня 2024 (можливо) відкине українську армію назад.

Перед цим конфліктом Путін запускає «обмежений варіант ескалації в Україні», який виглядав як більш ймовірний. За словами очільника українського ГУР Кирила Буданова, такий сценарій може стати куди гіршим для України: "Суть проста. Путін різко піднімає градус по Донецькому, Луганському регіону. Виходить у перемовний процес з Заходом. Під час перемовного процесу ще більше піднімає градус, наносить кілька ударів високоточною зброєю по певних об'єктах в Україні і створює атмосферу хаосу всередині України. І цим змушує підписати Захід і Україну необхідні йому умови.

Повертаємося на початок 2021 року. В.Путін і його військова команда знову і знову перегортають секретний план нападу на Україну. Там Росія планувала за 3-5 днів окупувати Київ, а за 10-12 днів захопити Україну, але цей

план провалився через надмірну секретність та низьку підготовку росіян. Всі радники казали Путіну, що є гарні інші варіанти, що пряма агресія не зовсім вдалий варіант. Але Путін чогось вичікував. Британське видання «The Times» зазначає, що принципове рішення про війну було ним ухвалено наприкінці літа 2021 року. За даними цього видання, про плани Путіна знало обмежене коло осіб: «Всього 4 осіб».

Двоє з яких були колишніми, а один діючим керівниками ФСБ – це ті ключові особи, які підштовхували Росію до війни: По-перше, сам Путін; По-друге, секретар Ради безпеки Росії та колега Путіна по КДБ з 1975-року Микола Патрушев; По-третє, однокурсник Путіна - директор ФСБ Олександр Бортніков; Четвертий - міністр оборони Сергій Шойгу. Патрушев та Бортніков були найбільшими прихильниками збройного вторгнення в Україну. Шойгу теж знав про плани нападу на Україну, однак він, як стверджується, грав роль не ідеолога, а виконавця, який іноді виявляв «сумніви». Ні депутати держдуми Росії, ні міністри, ні керівники держкорпорацій чи друзі-олігархи не могли сказати точно – буде війна з Україною, чи може це блеф.

Станом на середину лютого 2021 р. у Росії були підготовлені усі елементи, необхідні для повномасштабної війни з Україною. Засновник «Conflict Intelligence Team», аналітичного центру, який активно слідкував за переміщеннями російської армії з листопада 2021 року, Руслан Левієв в одному з люневих інтерв'ю 2022 розповідав, як вони поступово переконувалися, що Росія готується саме до повномасштабної війни з Україною. "У нас із листопада 2021-го були на карті червоні прапорці, за якими ми орієнтувалися за переміщенням російських військ. Скажімо, війська стягнули на полігон «Погоново» під Воронежем, інші стягнули до Смоленської області на полігон в Єльні, треті розквартирували під Курськом. Але у 2021 р. нехватало десантників. Явно не піхота першою піде в бій – в бій

завжди першими ідуть десантники, а їх немає. Але на кінець 2021 року приїхали десантники.

Далі Руслан Левієв каже: - Раз у Росії є десантники, значить скоро з'являться сили протиповітряної оборони – минає якийсь час, з'являються і вони. Було питання з польовими госпіталями – якщо це підготовка, то де вони? З початку 2022 року з'являються госпіталі. І так по списку – автоматизовані командні пункти, інженерні частини, автоцистерни, паливозаправники, вагони зі зброєю та снарядами. Значить – це не навчання.

Врешті, за 6 днів до вторгнення Росії в Україну Левієв резюмував: «Останній момент, який для нас був необов'язковим, але навіть це було виконано, до військ прибула військова поліція і сили Росгвардії. Яких було не в умовно-формальній кількості, для годиться, а їх було зібрано в величезній кількості. Це було неймовірно, й навіть мене шокувало, що в колонах Росгвардії, які рухалися до кордону, ми зустрічали машини з водометами, машини, необхідні для зачистки барикад, загороджень. Вони ніби повноцінно готувалися вести протипартизанську роботу, боротися з протестами на окупованій українській території». І як доповнення, 23 лютого 2022 року з'явилася інформація від начальника управління СБУ Харківської області Романа Дудіна про закупівлю росіянами 45 тисяч целофанових пакетів для перевезення майбутніх трупів.

Чи знала Україна про ці та інші російські потуги? Так. Починаючи з осені 2021 року про вторгнення говорили переважно представники американського силового блоку. В Україні посадовці з розгубленістю і роздратуванням спостерігали за такою риторикою. Усі, крім однієї особи. В листопаді 2021 року в американському виданні «Military Times» вийшло велике інтерв'ю Кирила Буданова, у якому він прямим текстом заявив, що Росія готує вторгнення в Україну на кінець січня–початок лютого 2022 р. Видання навіть опублікувало карту ГУР, де стрілочками були поз-

начені можливі варіанти атаки – на зображенні Росія завдала ударів із Білорусі по Києву; у напрямку Львова, зі сходу по Харкову і Донбасу; з Криму прогнозувалось два прориви: в бік Одеси та Маріуполя.

Великого ажіотажу ця новина в Україні не викликала. Речник президента РФ Дмитрій Песков відреагував на інформацію українських та західних спецслужб про підготовку вторгнення в Україну, назвавши це істерикою. Тоді німецький таблоїд «Bild» опублікував іншу карту, зі схожими напрямками атаки та планами захопити Україну. Мапу тоді багато хто висміяв – мовляв, «Bild» не серйозне видання, а звичайний таблоїд. Львів там позначений як Лемберг, якого давно не існує. Військові експерти казали, що такі плани занадто складні і більше нагадують великі операції часів Другої світової війни, а у Росії якщо і вистачить сил, тільки на початок нової операції на Донбасі.

До Будапештського меморандуму Україна мала ядерну зброю і була ядерною державою. Після розпаду СРСР Україна успадкувала третій у світі ядерний арсенал. У 1991 Верховна Рада України заявила про без'ядерний статус. Будапештський меморандум - міжнародна угода від 5 грудня 1994 року між Україною, Росією, Великою Британією та США про гарантії Україні у зв'язку з набуттям нею неядерного статусу. Ці країни зобов'язалися поважати незалежність, суверенітет та кордони України. Утримуватися від загрози силою, її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України. Ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом ООН. Україна ж свої зобов'язання виконала і роззброїлася. 2-го червня 1996 року країна була вже без'ядерною. З огляду на мораль лише Росія порушила угоду. 20 лютого 2014

року Росія почала анексію Криму. Наступними днями російські війська і спецназ почали наступ у Криму. Цей процес увінчався підписанням фейкового договору про утворення в складі Російської Федерації нових суб'єктів. 24 лютого 2022 року о 3 год 40 хв Росія розпочала повномасштабну війну проти України. Сьогодні Будапештський меморандум не працює і всі пакетні рішення 1994 року щодо відмови від ядерної зброї України «поставлені під сумнів». Для чого тоді Україна відмовилась від ядерної зброї?

Більшість українських військових та західних експертів у 2021 р. справді готувалися саме до того варіанту. Як приклад, голова Державної прикордонної служби генерал-майор Сергій Дейнеко: - Я до останнього не вірив, що може бути вторгнення з Криму. Ми ж знаємо Путіна і його слабкість до використання чужих прапорів, донецьких "шахтарів" тощо. Ми чітко розуміли, що вторгнення буде з території Білорусі. І чітко розуміли, що буде на кордоні Харківської і Луганської областей – там де ворог міг оточити наше угруповання. З Донбасу, по лінії зіткнення – все це зрозуміло. З території Білорусі вони могли піти не як російська армія, а з прапорами Білорусі. А йти з Криму – там є тільки росіяни. Перед цим (у 2014 р) Путін кричав: «Нас там нет».

Але керівник ГУР К.Буданов переконував, що варіант прямої відкритої агресії обрав особисто Путін: - Він прийняв остаточне рішення про початок бойових дій близько 15:00 23 лютого 2022 р. До обіду 23 числа йшли ще певні вагання, підготування. Він міг використати будь-який варіант нападу на Україну до цієї дати. Після довгих вагань Путін одноосібно приймав рішення про відкритий збройний напад на Україну. К.Буданов: - Я вам навіть більше скажу: в день початку війни він особисто вивів на зв'язок командувачів усіх угруповань, заслухав формальну допо-

відь про готовність до початку великої війни і формально особисто дав команду на початок воєнної агресії.

А ось президент України В.Зеленський вважав: - Це все неправда. Які б нам розвідки не говорили, деталі ніхто до кінця не знав. Всі готувались до різних заходів. У нас була своя підготовка. У різних розвідок, різних держав, наших партнерів, була своя підготовка. І свої попередження. І більше деталей, ніж знали ми, і ніж володіли ми, ні у кого не було...

Знову повертаємось на початок великої війни. Настав 2022 рік. Розвідки усіх порід і мастей от уже кілька тижнів змагались у спробах передати президенту В.Зеленському нову дату війни, коли "уже точно" відбудеться великий російський напад на Україну. Одні казали вторгнення буде 16, 19, 22 лютого. Зеленський все не вірив у напад. А може буде? Якщо буде, то яке, звідки, якими силами? Росіяни підуть відкрито чи продовжать діяти як у 2014 році. Тоді вони діяли під чужим прапором своїх маріонеткових режимів? Питань громадилося усе більше. Але від президента хотіли не запитань, а відповідей. Це був якийсь нескінченний день – 23 лютого 2022 року.

Команда «ЗЕ» і сам В.Зеленський обрали тактику прихованих приготувань армії та максимального публічного заспокоєння. Може, найгучніший акт такого заспокоєння відбувся оце щойно, ввечері 23 лютого 2022, коли вперше в історії майже всі олігархи та крупні бізнесмени зібрались на Банковій, щоб отримати відповідь – "бути чи не бути великій війні".

Потеревенили і дорогі кортежі спокійно поїхали з-під Офісу президента й останні усміхнені бізнесмени розійшлись по домівках, а не побігли штурмувати аеропорти, стало очевидно, що ніякого вторгнення В.Зеленський їм, принаймні на цю ніч, не обіцяв. Однак, коли 23.02.2022 близько 21-ї години сам президент зібрав у своєму кабінеті спічрайтерів і почав, за звичкою, накидати їм тези для

чергового звернення, то на спокійну людину він не скидався взагалі.

Звернення В.Зеленського мало бути нетиповим. Чекаючи вторгнення путінських військ, український президент вирішив звернутись до російського народу. І в цьому зверненні до агресора, може навіть несподівано для самого себе, В.Зеленський виявився більш відвертим ніж впродовж численних виступів і зустрічей тих днів 2022 р.: (рос.мова) *«Я обращаюсь к российским гражданам как гражданин Украины. С вами нас разделяют более двух тысяч километров общей границы. Вдоль нее сегодня стоят ваши войска, почти двести тысяч солдат. Тысячи боевых машин. Ваше руководство одобрило их шаг вперед. На территорию другой страны. И этот шаг может стать началом большой войны на Европейском континенте...*

Нам не нужна война: ни "холодная", ни "горячая", ни гибридная. Но если на нас будут наступать войска, если у нас попытаются отобрать нашу страну, нашу свободу, наши жизни, жизни наших детей – мы будем защищаться! Не наступать – защищаться. Наступая, вы будете видеть наши лица, не наши спины – наши лица", – казав у своєму зверненні президент. Близько опівночі 2022 р. воно з'явилося на офіційних каналах В.Зеленського, а сам президент і ключові люди його команди «ЗЕ» роз'їхались по домівках.

На ранок 24 лютого 2022 українська розвідка вчерегове прогнозувала російське вторгнення. І хоч до цього весь день Зеленський переконував країну, що ситуація під контролем, але того вечора вперше стан справ видався йому реально загрозливим. Ворог почав приготування до атаки, які вже не можна було приховати. В інтерв'ю виданню «Time» головком ЗСУ В.Залужний розповідав, що росіяни накопичували свої ресурси протягом тривалого часу, ще за місяць до вторгнення В.Залужний зібрав най-

ближче коло командирів і сказав: "Росіяни таки полізуть, тому готуйтеся битися". В.Залужний далі: - За моїми підрахунками, 3-4 роки вони інтенсивно наросщували кількість людей, техніки, боєприпасів. Я думаю, що вони мали тримісячний запас ресурсів для того, щоб досягти своїх цілей. Запах війни ні з чим не сплутаєш. І цей запах уже висить у повітрі.

Теплим ранком 24 лютого 2022 на градуснику було плюс 6, а на годиннику 3:40 хв, - тишу над КПП Каланчак, розташованим на перешийку біля адмінкордону з окупованим Кримом, розірвала автоматна черга. За нею з того ж боку пролунала друга. А трохи згодом підключився великокаліберний кулемет. Це українські прикордонники відкрили запобіжний вогонь по порушниках, що рухалися з півдня. Але тих було надто багато, і українці змушено відступили. А згодом з'явилася колона російської військової техніки. Споглядаючи на події, котрі були 24 місяці назад, автори книги правдиво кажуть: - Кінець зими і початок весни 2022 року, стали найбільшим провалом України в повномасштабній війні з РФ. Тоді за лічені дні росіяни встановили контроль над величезними територіями, захопили важливі порти, перекрили ключову водну артерію, взяли до рук питання постачання дніпровської води до Криму. І, що найголовніше, пробили омріяний «сухопутний коридор» на окупований півострів. Україна втратила більшу частину прилеглих до Чорного та Азовського морів територій. В Україну почало входити майже 90-тисячне кримське угруповання російської армії. За оприлюдненими пізніше даними Генштабу ЗСУ, те російське угруповання (приблизно) в 15 разів перевищувало за чисельністю українські сили на початку 2022 р. Бійці ЗСУ тихенько шепталися: «чому і хто здав ворогу наш південь»?

"Почалось!" О 4:30 за київським часом 24 лютого 2022 російські телеканали включили екстрену промову російського президента В.Путіна, у якій він заявив про початок "спеціальної воєнної операції", це фактично – оголошення війни Росії з Україною. (рос.мова) "...Дальнейшее расширение НАТО и начавшееся военное освоение территории Украины для нас неприемлемо. Дело, конечно, не в самой НАТО, это лишь инструмент внешней политики США. Проблема в том, что на прилегающих к нам территориях (наших же исторических территориях), создается враждебная нам "Антироссия", которая поставлена под полный внешний контроль, усиленно обживается вооруженными силами натовских стран и накачивается самым современным оружием..."

...Далі: - Весь ход развития событий и анализ поступающей информации показывают, что столкновение России с этими силами неизбежно. Это только вопрос времени. Они готовятся и ждут удобного часа. Теперь претендуют еще и на ядерное оружие. Мы не позволим этого сделать. ...Россия не может чувствовать себя в безопасности, развиваться, существовать с постоянной угрозой, исходящей с территории современной Украины. Обстоятельства требуют от нас решительных и незамедлительных действий.

Народные республики Донбасса обратились к России с просьбой о помощи... мною принято решение о проведении специальной военной операции... Мы будем стремиться к демилитаризации и денацификации Украины. А также предать суду тех, кто совершил многочисленные кровавые преступления против мирных жителей, в том числе и граждан Российской Федерации.

В этой связи обращаюсь (Путин) к гражданам Украины. Как бы тяжело ни было, прошу понять это. И призываю к взаимодействию, чтобы как можно скорее перевернуть эту трагическую страницу и быть вместе...

*Сивію від війни, кров, піт і сльози.
За що цю жорстокість принесли кати?
Ця бісова свита, ця нечисть ворожа...*

*Які не були нам ніколи брати,
Бо має народ наш і гідність, і душу,
А виродки ці — бодай гірше лайна!
Расея - це рак, що життя тільки рушить,
В той час, як гниє у болоті сама!*

Раби та убивці — клеймо вам до скону!

Ви будете нести найвищу ціну!

За тих, кому небо тепер стало домом,

За цей геноцид і кроваву війну!

Поки звернення Путіна тільки готували до трансляції, на російсько-українському кордоні вже відбувалися перші обстріли та перші бої. Згадує голова Прикордонної служби Сергій Дейнеко: "Всі вважають, що вторгнення розпочалося в 4:00, але це не дуже коректно, бо вторгнення почалося о 3:40 на ділянці Луганського прикордонного загону. Це Міловський район. Російські сили напали на загін, зав'язався бій, одразу ми мали першого загиблого в цій повномасштабній війні.

Близько четвертої ранку я доповів главі МВС, що на трьох напрямках вже наші підлеглі ведуть бої, що насуваються колони. Я відправив В.Зеленському Sms о 5:17 хв.: "Доброго ранку, шановний пане президенте. Дозвольте доповісти. Це повномасштабна військова агресія з боку РФ. Обстріляні ряд пунктів пропуску. Ведеться вогонь російськими "Градами" з їх території. Над Чорнобильською зоною чути проліт реактивної авіації. Також їхні "Гради" б'ють з Криму"...

Паралельно (у цей час) в усіх кінцях країни люди почали прокидатись від першого масивного ракетного удару Росії. Через кілька годин над вирваними зі сну містами розляглося моторошне і ще незнайоме виття – перший за багато десятиліть сигнал повітряної тривоги.

Збройні сили України станом на початок 2022 року дуже відрізнялись від української армії зразка 2014 року. Але якщо порівняти військову потужність України і Росії на початок 2022 року, то маємо велику різницю. Як приклад: (перша цифра – Україна, друга – Росія). Активні сили 200 тис. (Україна), 850 тис. (Росія); Штурмова авіація 98 проти 1 тис 511 шт; Транспортна авіація 32 проти 445 шт; Гелікоптери 146 проти 2 тис 087 шт; Танки 2 тис 596 проти 12 тис 420 шт; Бронетранспортери 12 тис 303 проти 30 тис 122 шт; Самохідна артилерія 1 тис 067 проти 6 тис 574 та інше. Особливо різною різниця була у кількості ракет, авіації та важкої військової техніки. Саме завдяки пануванню у небі та кратній чисельній перевазі на землі, Росія хотіла досягти раптової і беззаперечно-швидкої перемоги. Але ЗСУ та народи України вибили у ворога головний козир бліцкригу – фактор несподіванки. Автори книги акцентують, українці перемогли розгубленість, перший страх, згуртувалися, об'єднали зусилля та почали бити по мардасам московську імперію зла.

В середині серпня 2023 Гордон зауважив, що начальник ГУР Кирило Буданов був одним із небататьох, хто заздалегідь (до 2022 р) попереджав про загрозу повномасштабного російського вторгнення і навіть назвав терміни (друга половина лютого 2022 р). Буданова запитали, чи відомо ГУР, коли війна закінчиться. "Є аналітика, є дані і є сценарії. Вся інформація, безумовно, вивчається і розробляються не прогнози, а різні сценарії. Я (Буданов) дуже хотів зараз сказати дату, але ми говоримо не про гороскопи чи карти Таро, а про складне військове й геополітичне становище. Ці сценарії потребують щоденного уточнення. Україна вистаїть, і ми робимо все можливе, аби це сталося якнайшвидше. У нас немає інших варіантів, ніж перемогти".

Поки політичне керівництво України вагалось, військові командири ЗСУ не просто бачили наближення війни, а, що називається, нутром відчували. За першу добу з Криму до Херсонської області зайшли, за оцінками експертів, близько 35 тисяч солдатів російської армії агресора. Передові загони угруповання вторгнення рухалися досить швидко: вже до 12:00 год 24 лютого 2022 вони підійшли до Каховської ГЕС на Дніпрі. Тобто, за 8 годин бронетехніка росіян по прямій здолала шлях у 152 км, швидкість її безперервного руху склала 20 км/год.

Хоча за задумом українського Міноборони, вона мала зав'язнути на мінних полях, щойно вийшовши за межі Криму. Та й мости біля Чонгара та Генічеська мали бути підірвані при першій появі ворога, щоб стримати його натиск. Але цього не сталося, хтось зробив підлу шкоду (ми про це вже писали). Пригадайте, як напередодні 12 лютого 2022 до Херсонської області приїжджав президент В.Зеленський, щоб поспостерігати, як пройшли тактико-спеціальні навчання МВС. На навчання приїхали кілька десятків іноземних журналістів, яким бадьоро відрапортували: «Все супер, загроз ніяких не буде». Підрив мостів в районі Чонгара на трасі Джанкой-Мелітополь був ключовим елементом усієї системи оборони півдня України. Все, що тоді показували на навчаннях В.Зеленському, відбулося 24 лютого 2022, але з точністю до навпаки. Чому ж команди по підриву мостів не було виконано? Відповідей у наших авторів книги - поки немає.

Дата російського повномасштабного наступу на Україну переносилась. Спершу це було 19 лютого, потім 22-е. Ворог вичікував. Він був у готовності. Українські прикордонники фіксували, що службовці російських військ, які перебували в Білорусі "на навчаннях", почали телефонувати рідним і прощатись з ними ще з 12 лютого 2022 р. Українська розвідка перехоплювала ці розмови та контролювала окремих представників російського керівництва.

Військовий журналіст Ю.Бутусов, який стежив за переміщеннями російських військ ще до початку повномасштабної війни, розповів: на момент вторгнення Москва зосередила в Криму близько 15 батальйонно-тактичних груп - це по 600-800 бійців у кожній, а також різна техніка. Росіяни зібрали їх на базі своєї 150-ї дивізії, 810-ї бригади морської піхоти, 126-ї бригади берегової оборони та 7-ї десантно-штурмової гірської дивізії. Ю.Бутусов не розумів: навіщо потрібні такі великі сили, якщо в разі наступу забезпечувати їх через підірвані мости на виході з Криму було б практично неможливо?

Українські дослідники кажуть, ЗСУ не просто чекали, поки Путін нападе. На всіх ключових напрямках можливої інвазії почались навчання і підготовка. Мабуть, найбільші – вздовж північного кордону "Заметіль-2022". Головною метою КШН «Заметіль-2022» було набуття і нарощування оперативних спроможностей органів військового управління, військових частин і підрозділів Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та оборони держави здійснювати управління військами в ході ведення оборонних дій у кризовому районі, – повідомили деталі у Генштабі.

Ще 14 грудня 2021 р. Верховна Рада ухвалила закон про допуск іноземних військових в Україну для участі в багатонаціональних навчаннях у 2022 році. Авторам книги відомо про такі міжнародні навчання на території України:

- 1) українсько-американському навчанні «Репід Трайдент – 2022»;
- 2) українсько-британському навчанні «Козак Мейс – 2022»;
- 3) багатонаціональному навчанні «Світла Лавина – 2022»;
- 4) українсько-польському навчанні «Сільвер Сейбер – 2022»;

5) українсько-американському навчанні «Сі Бриз – 2022»;

6) українсько-румунському навчанні «Ріверайн – 2022»;

7) багатонаціональному навчанні «Кленова Арка – 2022»;

8) багатонаціональному навчанні «Вікінг – 2022» та інші. Як згадував командувач оперативного командування "Північ" генерал-майор Віктор Ніколюк, саме ці навчання багато в чому стали фактором, який змусив військових ЗСУ повірити в реальність війни з Росією.

Дехто казав: "Абсурдність даного нападу, саме використання ракет, авіації, артилерії у ХХІ ст, це все викликало сумнів. Але коли розпочались зазначені навчання, то більшість почала схилитися до думки, що російське вторгнення таки буде. В ході навчань тих відпрацьовали переміщення підрозділів в ході маршів на великі відстані, до 300 кілометрів.

Не менш інтенсивну роботу провадив на іншому краю України командуючий оперативного командування "Південь", генерал-майор Андрій Ковальчук. В інтерв'ю СМІ він згадує: "Крайніх два тижні до 24 лютого я спав у своєму кабінеті, тобто був цілодобово на службі. Ми проводили тренування, виводили угруповання на берег Чорного моря, окопувалися, займали позиції, мінували морське узбережжя, проводили інженерне обладнання доступних ділянок проти висадки російського десанту. Артилерія виходила в райони вогневих позицій тощо, одним словом – ми готувалися.

Перші кроки з підготовки оборони Києва уже почав командувач Сухопутних військ генерал-полковник Олександр Сирський. Повітряні сили готували запасні аеродроми для бойової авіації, переміщували засоби протиповітряної оборони. Багато що робилось навіть без відома політичного керівництва країною... А керівник ГУР

К.Буданов згадує, що його спецпризначенці отримали зброю ще 23 лютого 2022: "Наш підрозділ спеціального призначення 23 числа був озброєний і був розосереджений. Ударна частина вирушила до аеродрому Гостомель, тому що ми мали чіткі плани, як ця операція має починатись, і головний елемент цієї операції – це був Гостомель, щоб зробити швидкий захід в Київ. Ми вже тоді знали, що наші навчання збігаються з планом російського вторгнення в Україну 2022 р.

21 лютого 2022 Росія почала вважати свої територіями "ДНР" та "ЛНР" (територію Луганської та Донецької областей України). Про це заявив В.Путін на пресконференції у Москві. Наступного дня після визнання Росією незалежності своїх маріонеток на Донбасі, 23 лютого 2022 Верховна Рада запровадила по всій країні надзвичайний стан. В ході суперечок в парламенті того дня секретар РНБО Олексій Данілов скаже несподівано пророчу фразу: "Я пам'ятаю, коли зібралися у кабінеті голови ВР перший раз, депутати взяли рішення РНБО. Вони кажуть: "Ось тут будуть певні обмеження. Нам це не подобається." Я тоді сидів і думав: "Боже, люди, про що ви думаєте? Про які обмеження? У нас завтра-післязавтра вже буде війна. Ми завтра будемо з вами приймати вже зовсім інші рішення".

Поки ЗСУ організовували 24.02.2022 оборону і приймали перші бої, намагаючись стримати російське військо, президенту В.Зеленському і його команді треба було вирішувати багато нагальних питань. Насамперед забезпечувати функціонування держави в умовах ворожого вторгнення, надавати усе необхідне власним Збройним силам і недопустити паніки серед мирного населення. А ще отримати окремий члендж – міжнародну підтримку, адже для цього слід було переконати лідерів західних країн у тому, що Україна не впаде за 2-3 дні і буде чинити опір навіть за "два-три тижні". Перші дні війни це один шматок пам'яті, який зараз просто неможливо виокремити...

ВСЯ УКРАЇНЬСЬКА ВЛАДА В БУНКЕРІ

Головною проблемою України часів незалежності завжди був пошук балансу влади і бажання котроїсь із її гілок захопити більше повноважень. Окрім бажання керувати всім одразу, здобуття більшої влади автоматично давало більші корупційні можливості. Час президента В.Зеленського став новим викликом для системи влади в Україні. Ті, хто отримали формальну владу, мало чим керували насправді. Водночас ті, хто тримав у руках якісь реальні активи – чи то завод, чи область, – не знали, на кого "вгорі" орієнтуватись і чи взагалі озирання на Київ ще є необхідною умовою їхнього політичного виживання.

Втрата керованості держави, сповзання в удільне князювання на тлі олігархічних усобиць в Україні були чи не головним викликом для президента В.Зеленського на початку 2022 року. Власне лише з початком великої війни президент зрозумів досягну зону своєї відповідальності. Рішення В.Зеленського не залишати Київ, яким так гордяться у його команді «ЗЕ», цікаве у двох аспектах: По-перше, маючи на руках без перебільшення апокаліптичні дані західних розвідок, Зеленський вирішив довіритись розрахункам власних спецслужб і армії, які казали, що Росія не зможе взяти столицю в найближчі дні. По-друге, маючи пропозицію безпечного укриття в котрійсь із західних столиць, президент поклався на власну систему безпеки і створив свою ставку у київському секретному бункері.

Виявляється, під кожним урядовим об'єктом столиці України на глибині до 100 метрів, ще радянськими інженерами з початку 1950-х зводилися окремі бомбосховища. Вони у свою чергу були приєднані до найголовнішого об'єкта цивільної оборони – метрополітену. Цей проект носив назву «ЧЗ-417» і включав приміщення для роботи колишньої Верховної Ради Української РСР, ЦК Компартії

України та Ради Міністрів.

Київський секретний об'єкт для влади залишився в Україні ще з часів СРСР і розрахований на виживання в умовах тотальної ядерної війни. Про такі місця люди, які там бували, при здоровому глузді не розповідають. Куди в такому разі подітися простим громадянам? Виявляється, питання не пусте. Як заявив колишній глава МВС України Ігор Клименко, з більш ніж 4,8 тисяч українських бомбосховищ виявилися закриті 252, а ще 893 непридатні для використання. Кожне четверте бомбосховище в Україні або закрите, або непридатне для використання, третя частина із них – розпродана. Тож спасіння потопельників – самих рук потопельників.

Декілька слів про київські приховані бомбосховища. Біля станції метро «Арсенальна» розташований секретний командний бункер. За часів «холодної війни» між США та СРСР, було вирішено побудувати бункер в самому центрі Києва. Щоб замаскувати будівництво, його почали за будівлею секретного тоді заводу «Арсенал». Роботи вели в три зміни, землю вивозили вночі за місто в накритих брезентом вантажівках. Коли основні роботи з вироблення штолень та спорудження спецблоку були закінчені, колишній СРСР розвалився і про секретне будівництво «тимчасово забули». Збереглися частина маскувальних споруд на поверхні у вигляді звичайної бойлерної та заварений ґратами вихід на берегін «Хрещатик» - «Арсенальна». Під землю вхід заборонений.

Цікаве бомбосховище замасковане під станцію було побудоване одним із перших і розташована ця станція в безпосередній близькості до адміністрації президента і Кабміну. Дослідники-любители знайшли в тунелі непримітні двері, які привели в укриття для українського істеблішменту. Метрополітенівці наявність таких бункерів підтверджують, однак відмовляються їх показувати й коментувати цю тему. Дослідники припускають, що це закрите бом-

Босховище пов'язане з системою метрополітену діючою гілкою.

Колишньою радянської оборонною системою був споруджений підземний бункер Міністерства оборони України під Повітрофлотським проспектом, на глибині 60 м. Тут же знаходиться командний пункт ПВО. Обидва підземні споруди пов'язані з перегінним тунелем метро «Вокзальна» - «Політехнічний Інститут» через спеціальний місток. Його можна помітити, якщо дивитися з вікна поїзда, що їде з «Політеху» на «Вокзальну». У тунелі є спеціальна службова платформа для потреб підземної фортеці.

Станцію «Львівська брама» почали будувати в 1991 році. До 1997-го роботи зі спорудження вестибюля й платформ були завершені, на початку 2020-х років станції бракувало тільки ескалаторного нахилу, який служив би виходом. Терміни закінчення будівництва багаторазово переносили і досі невідомі, хоча бомбосховище і станція практично готова.

Будівництво бомбосховища - станції «Теличка» почалося в 1990-х роках, були побудовані дві платформи на ділянці між станцією «Видубичі» і «Південним мостом». Роботи припинили в 1992 році. Причина: бомбосховище - станція розташована в районі з промислової забудовою з недостатнім пасажиропотоком. Нехай люди самі шукають собі укриття. Станом на початок великої війни добудова станції не ведеться, проектні роботи також заморожені.

Будівництво бомбосховища - станції «Герцена» теж почалося в середині 1990-х років. Вихід зі станції планували неподалік від «Київського мотоциклетного заводу» та «Інституту міжнародних відносин». Але з метою економії і прискорення будівництва лінії від станції – бомбосховище відмовилися. «Герцена» вирішили зробити технічною станцією, побудувавши поєднану тягово-знижувальну під-

станцію. Платформи-містки в перегінних тунелях бомбосховища і аварійний вихід на поверхню закрили.

Ще один недобудований об'єкт бомбосховища розташований в центрі Києва, у дворі на вулиці Городецького. Це кинутий шахтний копер. У 1970-х роках тут будували захищений бункер на випадок надзвичайної ситуації, наприклад, атомної війни. Добудувати не встигли. Величезний командний блок повинен був мати три поверхи, а система ходів з'єднувалася з технічними приміщеннями метро «Майдан Незалежності».

Ще одна секретна споруда-бункер розташована під ботсадом поруч з метро «Університет». Телефонно-телеграфна станція заглиблена на рівень станції метро «Університет». Це потужний підземний бункер як вузол зв'язку де кожен день працюють люди.

Заглянемо до київського метрополітену. Крім трьох ліній: червона, синя, зелена - є ще одна додаткова гілка метрополітену, призначена для службового використання. «Службова сполучна гілка» - це комплекс технічних тунелів, який використовують для перегонки складів між трьома лініями метро. Довжина - понад 3 км. Поєднає станції метро «Кловська», «Хрещатик» та «Майдан Незалежності», доступ туди строго обмежений. Проект київського метрополітену був затверджений в 1936 році, але через Другу світову війну роботи було призупинено. 6 листопада 1960 року київська підземка прийняла перших пасажирів. Перша гілка була довжиною 5,2 км, від «Вокзальної» до станції «Дніпро». Найглибша станція «Арсенальна» 105 м. «Службова сполучна гілка» запрограмована владою як бомбосховища для чиновників від влади на випадок війни. Чи відкрили ці підземні споруди для простих киян під час сучасних повітряних тривог, ми не досліджували.

У Києві на Печерську виявили таємний бункер КПРС в підвалі 11-поверхового будинку з бюстом Леніна на столі та засекреченим виходом до «Царського села»...

У перші дні війни двічі на день президент В.Зеленський проводив через спецзв'язок великі селекторні наради. У них брали участь: головнокомандувач ЗСУ В.Залужний, голова ОПУ А.Єрмак, його заступники Тимошенко та Шурма, прем'єр-міністр Шмигаль, віцепрем'єр Свиріденко, міністр оборони Резніков, міністр інфраструктури Кубраков, міністр розвитку громад О.Чернишов, міністр цифрової трансформації М.Федоров, глава МВС Д.Монастирський, міністр закордонних справ Кулеба та секретар РНБО Олексій Данілов. Більшість людей включались на ці наради з різних місць і міст. По-перше, частина міністрів, заступників голови ОПУ та інших високих чиновників у перші дні великої війни евакуювались (втекли) із Києва. По-друге, як пояснявав в ефірі телемарафону Данілов, за протоколами безпеки, під час війни усім керівникам держави заборонено збиратись в одному місці разом. У випадку точного удару ворога країна ризикує лишитись без політичного керівництва.

Читач повинен зрозуміти, під час війни гинуть звичайні люди: військові, вчителі, економісти та сталевари, а ще журналісти й лікарі. І на кожному з них лежить якась частина відповідальності, з якої складається вся наша держава. Та найбільша доля цієї відповідальності припадає на гаранта країни, президента та Верховного головнокомандувача армією держави В.Зеленського. У перші години початку повномасштабного вторгнення 2022, коли росіяни пробивалися до Києва, з міркувань безпеки президента В.Зеленського та його найближчу команду чиновників перемістили в секретний бункер. Для потрапляння в середину треба знати спецпаролі та шифти. Ті, кого запросили жити поруч з президентом у секретному підземному бункері, мали підписати угоду про нерозголошення,

яка забороняла їм повідомляти будь-які подробиці про дизайн бункера, його розташування та зручності. Їм навіть не дозволяли говорити про їжу, яку вони їли. Тож наближені до В.Зеленського люди воліють не згадувати та не говорити про цей бункер. Де ховаються чиновники Кабміну? Весь цей час засідання Кабміну проходило під землею - на станції метро «Майдан Незалежності».

Керівник фракції "Слуга народу" Давид Арахамія каже: - 23 лютого 2022 року ми сиділи в кабінеті президента В.Зеленського. Всі чекали чергове російське вторгнення. До цього, так було декілька разів. 23.02.2022 ми нічого не дочекалися. Я перший не витримав, сказав, що поїхав додому спати. Д.Арахамія із дружиною і шістьма дітьми живе за Києвом, додому дістався близько другої години ночі, поставив телефон у "sleep-режим" і одразу заснув.

24 лютого 2022 о 4-й годині ранку мені зателефонував А.Єрмак: "Почалось, приїжджай". Коли я приїхав і зайшов в кабінет президента, там вже були: Зеленський, Єрмак, Данілов, Сибіга, Подоляк. Десь у той же час з лівого берега Дніпра на Банкову примчав і спікер Верховної Ради Р.Стефанчук. Президент був у білій сорочці і каже: "Ну, що ж, почалося". Далі сказав таку фразу: "Доля обрала нас". Очевидно, що ніхто з присутніх в кабінеті Зеленського сам таку долю не обирав. Про себе Араханія сказав: - Наступні кілька годин і днів стануть вирішальними в новітній історії України, українська нація муситиме довести, що спроможна захистити свою незалежність. Не менший виклик постане і перед керівниками країни.

Хтось із них у перші ж години кине Київ і помчить вивозити нажите майно і гроші подалі на Захід. Когось у наказному порядку евакуюють, щоб зберегти керованість країни. А хтось прийме виклик і перебереться з найвищих владних кабінетів у найглибше тісне укриття, так званий секретний бункер "Об'єкт №1", яке в перші кілька днів вмістить у собі без перебільшення «всю владу країни».

З ранку 25.02.2022 до міста підійшов український підрозділ танкової бригади Нацгвардії. 12 танків ЗСУ, дійшли до центру і зайняли позицію до бою. До середини дня 25 лютого 2022 біля Мелітополя була приблизно 1 тис одиниць ворожої техніки. В 14 год українці, зіткнувшись з ворогом, що багаторазово переважав їх кількісно, зі втратами відступили з Мелітополя. На наступний день 2 березня 2022 росіяни оточили Маріуполь. Наступ із заходу, з боку Криму, став несподіванкою для українських сил оборони, розповів Іван Голтвенко, директор з персоналу заводу «Азовсталь». Нещодавно звільнений із полону Богдан Кротевич, начальник штабу полку «Азов» зізнався, що не знає, чому напередодні з Мелітополя та Бердянська вивели українські війська.

А в цей час в Києві, в одному із залів на 4-му поверсі Офісу президента Давид Арахамія читає керівникам парламентських фракцій повідомлення від військових про нові й нові ракетні удари росіян та ситуацію на фронтах. Повідомлення з чатів Д.Араханія приправляє міцними словами і часом спробами пожартувати. Усі присутні напружені, але доволі зібрані як для такої екстраординарної ситуації. В якийсь момент до кімнати заходять президент В.Зеленський разом із прем'єром Д.Шмигалем та главою Офісу А.Єрмаком.

Президент розповів про те, що він знає, куди були нанесені удари москалів, що ми зараз мобілізуємо всіх військових і парамілітарні (напіввійськові) сили – весь сектор оборони фактично, щоб побудувати якісь можливі лінії фронту. Далі Зеленський попросив прем'єра, щоб той займався всією "операційкою", а він зосередиться на міжнародних питаннях. Бо дуже важливо було всім зателефонувати, всім розповісти, попросити допомогу і таке інше. Д.Араханія: - Я пам'ятаю, що перший час президента було

важко побачити в спокійному стані, тому що він завжди комусь телефонував чи хтось йому телефонував. Такий був «кол-центр». При цьому прем'єр Шмигаль, і спікер Стефанчук, може, вперше за весь час роботи, були відпущені у майже вільне плавання. Президенту і його Офісу через вал дипломатично-воєнної роботи бракувало сил і часу контролювати ще й внутрішні гілки влади.

Щоб зрозуміти атмосферу перших днів великої війни, яку добре описує слово "рейвах" (метушня), досить сказати, що разом із президентом у захищене укриття бункеру-«об'єкту №1» не потрапив спікер парламенту Руслан Стефанчук та багато інших впливових чиновників. Бувало в момент тих чи інших зустрічей, до В.Зеленського входять хлопці з охорони президента і скажуть, що в Києві йде якийсь ворожий рух у сторону Банкової, тому президент має уже йти...

Для прикладу: Людям, які звикли дивитись історії про життя московського "бункерного діда" Путіна, може здаватися, що там, під землею побудовані цілі міста. Можливо, в Росії так і є. Але український бункер -"об'єкт №1", збудований колись для захисту партійного керівництва КПРС в умовах ядерного удару, виявився дуже скромним за своїми побутовими можливостями. Кімнатки якісь невеликі, є там спальні кімнати, є робочі. Вони всі дуже маленькі, все мінімальне, нічого надзвичайного. Єдиною перевагою президентського "номера" був власний душ, але і цей привілей зберігався недовго.

Олександр Кубраков, який у статусі міністра провів декілька днів в цьому бункері, ділиться першим враженням: - Все таке: довгий ліфт, якісь там сходи потім, важкі двері. Довгі коридори. А взагалі все таке максимально радянське. Десь воно глибоко під землею. Спускаєшся і спускаєшся вниз: «Не видно кінця – краю». Важко психологічно. Повітря інше. Це ж зациклена система... Перші дні було дуже багато суєти, не було нормально організо-

ваних, побудованих процесів взагалі, ми жили на адреналіні. Спалось по кілька годин, постійні переговори, робочі наради, дзвінки та селектори – все це так неслося суцільним потоком, важко виділити окремі події. В різний час до Зеленського спускались усе нові й нові відвідувачі. Частина з них залишалась біля президента на постійно, чим неймовірно дратувала охоронців першої особи. Тож з часом президентський бункер почав нагадувати не цілком секретний «об'єкт №1», а локацію з казки «Рукавичка».

На початку великої війни 2022 було дуже багато міжнародних дзвінків, різним західним лідерам хотілося побалакати з В.Зеленським, або з іншими українськими керівниками. Своїми словами вони виражали слабкі позиції і приносили розчарування. Майже всі. Склалася думка, що всі вони боялися Путіна. Всі, хто телефонував. І чим частіше вони телефонували, тим більше команда «ЗЕ» розуміла, що у них нав'язаний страх і треба своїм прикладом переломити їхній страх, зібратися і надавати по мардасам московській імперії зла.

1 квітня 2022 р. Зеленський позбавив звання генерала (звільненого раніше начальника СБУ на Херсонщині) Сергія Криворучка, його підозрюють у держзраді. Аналогічні звинувачення звучать на адресу начальника Анти-терористичного центру СБУ Ігоря Садохіна, за даними голови Херсонської облради Олександра Самойленка, того завербували росіяни. Садохін, схоже, видав ворогові сітку мінних полів та координував дії російської авіації, коли супроводжував колону херсонського СБУ в евакуацію. До слова, на цю посаду Садохіна призначив сам Зеленський у листопаді 2019-го. Далі: працював на РФ і тепер уже колишній керівник Кримського головного управління СБУ полковник Олег Кулініч. Крім цього, багато зрадників виявилися в лавах поліції і

ДСНС. За даними видання «НВ» росіяни завербували всю верхівку СБУ Херсонщини. А голова спецслужби України Іван Баканов (друг та ставленик Зеленського), не звертав уваги на доповіді і роботу своєї контррозвідки. Президент Зеленський був давно незадоволений роботою Баканова, тому його звільнення виглядало логічним.

Де знаходиться підземний бункер генерала В.Залужного? Одного окремого підземного бункера для В.Залужного немає. Є спеціальні командні пункти (ЗКП). Глава Міноборони О.Резніков, місце якого передбачене в бункері-ЗКП генерала В.Залужного, розповів, що таких захищених командних пунктів (ЗКП) по країні у них із головнокомандувачем ЗСУ багато. «У нас з В. Залужним формально є купа підземних кабінетів по всій країні. Там, де різні військові ЗКП, там ми можемо, якщо треба, працювати. З однією умовною приймальною, робочою кімнатою, маленькою кімнаткою для відпочинку і санвузлом. Мережа таких захищених пунктів ЗКП досить розгалужена, однак після перемоги над Росією її доведеться докорінно переробляти. Помінялася доктрина нападу, ворогом стала Росія. Дуже обережними з телефонними розмовами. Якщо генералу В.Залужному щось було потрібно, президент В.Зеленський міг зв'язати його з кимось зі своєї команди.

Розповідає Олексій Резніков: - Переважно всі ЗКП в наших міністерствах офіційно знаходились: Харківщина, Чернігівщина, Сумщина тощо. Тому що за радянських часів загрозу вважали від Західних держав. А російський братній дружній сусід СРСР – не загроза. І тому всі ЗКП були побудовані якраз в західній частині України. У нас була інструкція, як діяти в разі початку повномасштабної війни з Західними державами. Всі міністерства повинні, за інструкцією, мати свої ЗКП. Всі, навіть Міністерство спорту та Міністерство культури. Сьогодні нам треба приймати абсолютно нові рішення і робити нові ЗКП в інших містах.

Д.Араханія: - Що стосується взагалі відносин у підземному бункері, вони перейшли на якийсь інший рівень в усіх сенсах, тому що це як підводний човен. Там не завжди працює звання, ієрархія і так далі. Воно трохи по-іншому. І набагато відвертіші якісь речі були, це точно. І навіть після того був період, коли ми могли досить спокійно, відкрито проговорювати неприємні для себе речі, але відверто – в команді і з президентом Зеленським.

У тісних бункерах та укріплених пунктах ЗКП Києва саме тоді народилось щось, що можна образно назвати "бункерним братством". Це нормальний людський процес: коли хтось готовий не на словах, а на ділі померти поряд із тобою, ти це будеш цінувати. Схожими відчуттями ділився і Олександр Кубраков.

Для порівняння, польова ставка райхсфюрера СС Генріха Гімmlера під назвою «Гегевальд» («Заповідний ліс») у часи Другої світової війни поблизу сучасного селища «Гуйва» Житомирської області. У роки Другої світової війни керівники ворожих країн будували добре захищені секретні командні пункти для забезпечення власної безпеки. Особливо великих успіхів у такому будівництві досягла Німеччина. Щоб захистити найвищих чинів вермахту від можливих замахів, було побудовано 16 підземних ставок. Три з них було розташовано на території України. Дві: Вервольф (Вовкулака) і Штайнбрух (Каменоломня), призначені відповідно для Адольфа Гітлера і райхсмаршала Германа Герінга були у Вінницькій області. Третю – «Гегевальд» (Заповідний ліс) було споруджено на місці сучасного селища «Гуйва», неподалік траси Житомир-Вінниця. Господарями «Гегевальда» повинні були стати райхсфюрер СС Генріх Гімmlер, райхсміністр доктор Ганс Ламмерс і міністр закордонних справ Йоахім Ріббентроп. Команд-

ний пункт «Заповідний ліс» площею близько 1,2 тис. кв. метрів будували з 10 жовтня 1941 по 1 липня 1942 року радянські військовополонені під наглядом есесівців. Усіх жителів сіл, розташованих поблизу будівництва, виселили, а резиденцію відгородили від зовнішнього світу трьома тисячами метрів колючого дроту. Територія ставки була ретельно замаскована зеленими насадженнями. У двоповерховій будівлі розмістився штаб військового керівництва. 2 залізобетонні наземні бункери (типу Regelbau 101) з товстими триметровими стінами, поєднувалися між собою підземним тунелем. Зверху споруди вкриті значним шаром спеціальної гуми. Над об'єктом було розтягнуто маскувальну сітку і споруджено фальшивий дах. На фотографії з повітря все це виглядало як звичайний будинок. Таким способом німці хотіли убезпечити ставку від можливого знищення радянською авіацією або артилерією.

До речі, арматура і труби водопостачання у бункері були з антикорозійним покриттям зі сплаву, склад якого фахівці не можуть розгадати дотепер. Словом, усе було влаштовано за останнім словом тогочасної техніки, в тому числі прямий зв'язок із Берліном. Будівельники не забули і про здоровий спосіб життя - на галявині біля бункера обладнали корт для тенісу, до послуг гостей були і прогулянки на конях. Після закінчення війни про існування «Гегевальда» світ дізнався завдяки мемуарам Шелленберга. У 1956 р. у Лондоні вийшла його книжка «Лабіринт», у якій він згадує про свою зустріч з Гімmlером у його ставці під Житомиром. Колишня радянська та сучасна українська влада не розголошували правду про «Гегевальд». Дотепер біля села «Гуйва» Житомирської області збереглися бункери та двоповерхова будівля колишньої німецької канцелярії. Правда дослідники ніяк не можуть потрапити в середину німецького підземного бункера «Гегевальда».

У підземеллях Києва ховається столітня історія. Військові бункери і таємні ходи, дренажні системи і тунелі, а ще підземні бункера. Як приклад, подібні таємні проходи і бункери є під Верховною Радою. Їх будували ще за радянських часів, там планували розміщення органів управління вищих органів влади УРСР – воно у спадок перейшло Україні. Це приміщення розглядається як запасний комплекс для роботи парламенту України. У бюджеті сучасної Верховної Ради є рядок "На мобілізаційні заходи". Читач повинен знати, що під урядовим кварталом в центрі Києва, розташована розгалужена система підземних ходів, через які народні депутати добираються на роботу в обхід мітингувальників та потрапляють у підземний бункер.

Найвідоміший хід веде з будівлі парламентських комітетів в зал Верховної Ради. Існують підземні тунелі, які пов'язують між собою будівлю ВР, Кабінет міністрів, Національний банк, Адміністрацію президента і станцію метро "Хрещатик". До речі, між будівлею Нацбанку і готелем «Україна» є секретний тунель. Не виключено, що підземна історія Києва так і залишиться таємницею...

Вечері 24 лютого 2022 року спікер Верховної Ради Р.Стефанчук, який вимушений був триматись на відстані від президента В.Зеленського (бо того вимагали обставини війни), повернувся у Верховну Раду. Спікера мучила думка, що кілька цінних історичних речей можуть потрапити до рук росіян: «Вже десь під вечір ми поїхали з Верховної Ради. Єдину річ, яку ми забрали – це прапор Незалежності. Ми вважали, що ці скотини не мають права його отримати. І цей прапор 2 місяці в рюкзаку їздив зі мною по Києву. І зараз він знаходиться на своєму місці, тому що ми чітко знали, що ні прапор, ні примірник Конституції, ні примірник «Акту про державний суверенітет» не має права дістатися московським оркам». При обороні Києва, ми показали ворогу свою рішучість, що можемо жити в підземеллі, тримати оборону і нищити московську імперію зла.

ЗГИНУТЬ НАШІ ВОРОГИ

О 4 ранку 24 лютого 2022 р. ще залишались хиткі сподівання, що це не велика війна, що Путін хоче полякати українців. А в цей час над територією Криму почали кружляти російські літаки. У людей була надія, що вони політають і сядуть на свої аеродроми, бо це не вперше було. Але літаки ворога розлетілися над Азовським та Чорним морями – і почали масований пуск ракет на українські території. Це був ракетний удар по майже всіх місцях дислокації наших підрозділів ЗСУ, по пунктах управління, по стартових позиціях і пунктах управління засобів ППО, по аеродрому в Мелітополі. Майже по всіх об'єктах, які розташовувалися в Херсонській, Запорізькій областях тощо".

Того чорного ранку 24 лютого 2022 місяця для надій у людей вже просто не залишилось. Те, що Україна не має шансів вистояти проти російської навали – це було не просто припущення "когось із розвідки". Станом на лютий 2022 року це був неопублічний консенсус еліт, який об'єднував, як друзів України на Заході, так і ворогів у Москві. Усвідомлення цієї реалії може багато чого пояснити. І чому західні партнери обмежувались доволі декоративною допомогою на початку вторгнення, і чому Путін почав свою інтервенцію, хоча сил для захоплення такої величезної країни в нього бракувало.

Але російського президента Путіна це не хвилювало. Спочатку його головна мета була – не захоплення України чи її знищення. В його хворій уяві 2020-2022 років це було лише інструментом. Головна мета полягала в іншому – приголомшливий бліцкриг в Україні з виходом російських військ до кордонів Молдови, Румунії, Угорщини, Польщі й Словаччини, мали в один момент перевернути геополіти-

чну гру в усій Європі. Путін вірив, що не спромігшись перемогти Україну за три дні у широкомасштабній війні, Кремль пройшов би точку неповернення у відносинах з Заходом. Вороття немає, Путін може лише триумфально перемогти, або нищівно програти.

Він переконаний, що повернути Україну та решту «історичних російських земель» й відновити московську імперію можна лише у межах глобального перерозподілу світу. Такий перерозподіл може тривати 10–15 років, супроводжуватись конфліктами різного масштабу і інтенсивності, можливо із використанням ядерної зброї. Причому війна проти України сприймається наразі Кремлем як важливий, але не єдиний фронт для РФ, що фактично веде світову війну із США і Заходом у цілому.

Україна – це лише початок, це підготовка до майбутньої агресії проти інших країн. Наразі пріоритет - Молдова і країни Балтії: Литва, Латвія, Естонія (вся західна частина колишнього СРСР). Кремль вже розпочав таку роботу. Привід - порушення прав російськомовних (передусім Латвія, Естонія). Москва вже волає про утиски російськомовних у Балтії та право народів на самовизначення. Після вислання російських дипломатів-шпигунів, росіяни активно інфільтрують країни Європи, насамперед Південної, своєю агентурою, створюючи бізнеси тощо. Є ознаки підготовки інфраструктури підривної діяльності під велику війну (підхід, апробований за часів СРСР).

А ще роздмухування конфліктів на Близькому Сході, в Африці і на Балканах. Про підходи РФ до близькосхідного конфлікту відомо. Але не варто забувати про Африку. Публічна страта Пригожина аж ніяк не означає, що Кремль відмовився від пригожинського «modus operandi» (образ дії) на континенті. У Росії формують «експедиційний корпус», залучаючи не лише рештки війська Вагнера, але й інші спецпідрозділи. Останні з'явлення Путіна на людях, чітко вказують на те, що він перебуває у відчаї.

Станом на початок 2024 року, війна в Україні увійшла у стадію «виснаження». Кремль вважає, що має достатньо ресурсів (військово-технічних, економічних та людських) для бойових дій з Україною на поточному рівні упродовж тривалого періоду. Водночас у Москві переконані, що внутрішні ресурси України нібито «наближаються до повного вичерпання».

Автори книги звертають увагу читачів на трьох завданнях московської влади на початку 2024 року:

- 1) тиск по всій лінії фронту із захопленням окремих, політично і медійно важливих точок, наприклад Авдіївки;
- 2) знищення взимку критичної інфраструктури (електростанції, нафтопереробні заводи, транспортні вузли) для зниження якості життя;
- 3) підлив суспільної єдності через підживлення амбіцій і провокування військових («лише вони можуть навести лад»), опозиційних політичних сил («тільки вони гідні керувати Україною»).

Путін хоче, щоб в Україні сформувалась критична маса невдоволення політикою чинної влади «ЗЕ». По великому рахунку росіянам байдуже хто прийде до влади після керівництва Зеленського. Вони переконані, що хто б це не був, він не зможе опанувати ситуацію, і тоді Україна порине у хаос. Зрештою Захід не лише призупинить допомогу, але й вийде на РФ з пропозиціями про термінові переговори та призупинення війни. Ключ до виграшу РФ - внутрішня дестабілізація в Україні. Так, чи приблизно так, думають і планують у Кремлі. Обізнаний - це озброєний.

І ще: Путін знає, що у нього немає політичного майбутнього, й тому відчайдушно чіпляється за надію, що його пропаганда обману виграє. Він смертельно боїться, як своїх співгромадян, так і Захід, тому намагається петляти в своїх рішеннях та діях. Повстання в російських регіонах, чи бунти солдатів, які повернуться з м'ясорубки війни в Україні, стануть смертельних вироком для його режиму.

Позиційне протистояння в кінці 2023 початку 2024 років, зрештою завершиться тим, що згодом ЗСУ прорвуть лінію оборони противника у кількох місцях фронту, і підуть на розширення прориву. І з цим ворог нічого зробити не зможе. Стратегія рашистів схожа на дії колишньої радянської армії, їм для того, щоб прозвітувати Путіну про свої нібито «успіхи на фронті», потрібно отримати метри просування вперед і назвати окуповані населені пункти, не рахуючись з втратами в бійцях і військової техніки. Кожній із воюючих сторін важко буде досягти великого перелому у російсько-українській війні, не маючи достатньо сучасних літаків, далекобійної артилерії і танків.

Повертаємось на початок великої війни в Україні. "Друга армія світу" почала повномасштабне воєнне вторгнення 2022 року вздовж 2 тисяч кілометрів спільного кордону, який в один момент перетворився на лінію фронту. Найбільшого в історії з часів Другої світової війни. Україна, її народ, армія і президент мусили миттєво переключитись із роздумування над тим, чи буде війна, на розв'язання найважливішого питання з усіх можливих: як вижити й відстояти державу?

Путінська армія зла мала проторувати шлях своєму вождю до вершин світового панування, де він знову, як колись Сталін, диктував би свій порядок денний усьому щонайменше Старому Світу. Війна в Україні має ще свою велику особливість тим, що сучасна Російська Федерація – це терористична держава, якою керує воєнний злочинець - Путін. А з терористами необхідно діяти більш жорсткими методами, застосовуючи засоби, котрі не дадуть цим міжнародним злочинцям жодного шансу не тільки сподіватися на вигреш, а й на можливість зберегти свій режим в майбутньому.

Кажучи словами самого путінського "воєнного" звернення, Москва хотіла відіграти програш у колишній "Холодній війні" і знову повернути світ до стану своєї «величії», як це було після Другої світової війни. Ось витяг з путінської промови: (рос.мова) *"Советский Союз в конце 1980-х годов прошлого века ослаб, а затем и вовсе развалился... Стоило СРСР тогда на какое-то время потерять уверенность в себе, и всё – баланс сил в мире оказался нарушенным. После развала СССР фактически начался передел мира... Базовые нормы международного права – стали мешать тем, кто объявил себя победителем в "Холодной войне"*.

Кремлівський диктатор сам настільки увірував у власні плани, що, здається, навіть не дивився у 2014-2024 р. на спротив української нації, він дивився на Україну, як на тимчасову проблему. Саме тому в його зверненні власне України стосується крім "денацифікації" лише кілька не менш абсурдних звертань, які коротко можна переказати двома словами: "здавайтесь" і "розіходьтесь". З цими зверненнями Путіна до бійців ЗСУ і мирного населення України, наші читачі ознайомились раніше.

Російська армія, не досягнувши на початку вторгнення заявлених Кремлем цілей, почала вести головні бойові дії на Донбасі та Півдні України, а також щоденно обстрілювати цивільне населення України. Кожний день ми є свідками все нових і нових злочинів московських загарбників, що стають все більш зухвалими. Поборовши перший страх перед окупаційною армією РФ, українська нація згуртувалася, проявила ентузіазм, патріотичний запал, людську самовідданість і військовий азарт. Навіть у безнадійних, на перший погляд ситуаціях, всі бійці ЗСУ тримали «хвіст пістолетом». Все було максимально по-бойовому налаштовано на перемогу. Жодної нотки сумніву та думок, що ми просядемо перед ворогом, що нас проб'ють. Цей запал був у кожного, і він породжував у цілому поту-

жний вогонь. Емоційно було дуже круто! Це можна порівняти з відчуттями напливу шаленого адреналіну.

Тим часом дві величезні групи російських військ через Чорнобиль і Чернігів мали пройти до Києва, забезпечити оточення міста та його захоплення. Як це відбувалося, наші читачі – ознайомлені. Паралельно, на Півдні кримське ударне угруповання москалів мусило пройти маршем через перешийки і, розділившись на Західну та Східну групи військ, захопити всю приморську територію України. Східна російська група, паралельно з висадками десанту Чорноморського флоту вздовж узбережжя, висувалась через Херсон, Миколаїв й Одесу до Придністров'я. Західна група – через Чонгар до Маріуполя. Після цього одночасними проривами через Харків і з півдня російські війська мали зустрітись у районі Дніпра й оточити найбоєздатніші сили ЗСУ, сконцентровані на Донбасі.

Ви хочете з землі нас постирати?!

А дзуськи вам! Навіть старі й малі

Готові танки голіруч тримати!

Тож йдіть туди... де ваші кораблі!!!

Поляжете усі! Всі до одного

В землі свободолобних трударів!

А потім понесете кару в Бога:

За землю цю, за кров наших синів

Цей план виглядав занадто фантастичним навіть для Путіна. Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон (повне ім'я Олександр Борис де Феффел-Джонсон, в минулому журналіст, 2008-2016 мер Лондона, міністром закордонних справ (2016-2018), так згадує свій скепсис щодо неминучості російського тріумфу в Україні 2022 р: «Військова розвідка говорила і мені, і нашим друзям у Вашингтоні, що Україна не зможе протриматися довго. Але я хочу сказати вам дещо. Я не думав, що вони мали рацію. Тому що я не розумів, як вони можуть бути праві. Я був в

Україні і знаю, що це величезна країна. Я знаю, що українці не захочуть бути завойованими росіянами».

Загалом задум Путіна по захваті України не міг не вражати своєю масштабністю. Спершу масовані ракетні й бомбові удари за рахунок своєї несподіваності мали повністю знищити українську систему протиповітряної оборони та військову авіацію. Отримавши таким чином повне панування в повітрі, армія РФ мала перейти до наступної стадії – масові десантні висадки на аеропорти навколо Києва, перекидання ударних груп із технікою за допомогою важких військових літаків і перехід до захоплення української столиці. Вранці 24 лютого 2022 було цілком очевидно, що немає важливішої політичної цілі для Росії ніж столиця України.

Саме на Київ був спрямований найбільший фокус Путіна, хоча б тому що, власне, щодо Києва єдино і були доречними слова "спеціальна воєнна операція". Чому вони назвали її "спеціальна воєнна операція? Вони абсолютно правильно назвали, вони ніколи не планували це війною, вони планували це операцією «по захваті України. На думку авторів нашої книги, путінська операція (СВО) була в наступному: не пізніше ніж на третю добу увійти в центр Києва, піднявши прапор в Адміністрації президента, Верховній Раді та інших адміністративних будинках. І не більше ніж на 10-14 добу - погасити "очаговий спротив", якщо він буде. Москалі в цьому не були навіть впевнені, (враховуючи Крим 2014 р).

Нам кажуть: - Росіяни тупі, вони прийшли в Україну без запасу пального, боєприпаси, харчів і так далі. Ні, москалі не тупі, справа в тому, що вони розраховували за три доби захвати Київ. І на цей час у них все було взято з собою. А далі, якщо буде спротив, на 10-14 днів їхня логістика все підвезе. Українське командування ЗСУ побудувало свій спротив так: - Максимально жорстко завадити росіянам у перші три доби і битися без передиху до 14-ої

доби включно. Далі буде легше. Як з'ясувалося, навіть протриматись навіть один день було без перебільшення подвигом. З перших хвилин великої війни Київ і околиці мали стати показовим театром бойових дій, де Росія продемонструвала б усю свою міць із дуже виразними спецефектами у вигляді ракетних ударів, великих десантів і стрімких бронетанкових проривів. (Тож дурні на таке не здатні).

Кремлівська пропаганда з перших же хвилин великої війни заявила, що українська протиповітряна оборона перестала існувати. Саме тому вранці 24 лютого 2022 р. група російських вертольотів, включаючи путінську гордість «Ка-52», з елітою російського десанту спокійно залетіли на територію України з Білорусі й над плесом Київського моря полетіли захоплювати аеродром у Гостомелі. Як же московські орки здивувались, коли ще на перших стадіях польоту по них відкрили вогонь українські захисники, змусивши один «Ка-52» перейти в режим субмарины (сісти на воду), а інший – аварійно приземлятись під лісом. Інші «Ка-52» розлетілися в різні сторони. Коли появилася українська бойова авіація, російські десантники, мабуть, остаточно зрозуміли, що не всі повідомлення їхньої Міноборони варто брати на віру.

Російський елітний спецназ вранці 24.02.2022 таки зумів захопити аеродром в Гостомелі. Однак українське командування знало, що саме Гостомель є тим вузьким горлечком, через яке путінська авантюра може захлинутись. Тому просто так його здавати ніхто не збирався. Росіян погубило те, що у нас був задум, їхній план раптової і все. І тому вся їхня надія на раптові дії була зруйнована в той перший день, коли вони не змогли посадити жоден з літаків навколо Києва.

Повірте, якби московіти посадили свій повітряно-десантний компонент, який був у повітрі в літаках, тут все б у них вдалося. Їхні плани зруйнувало те, що ЗСУ чітко

знало – ключ їхньої раптової операції лежить у Гостомелі. Тож головним було – зірвати десантну операцію. З цього приводу К.Буданов пізніше скаже: - 23.02.2022 сюди з ГУР прибула одна з груп, яка до того провела рекогносцировку в Гостомелі. І, як тільки перші російські ракети пішли, вони одразу висунулись до аеродрому «Антонов» Гостомеля. Їм було чітко окреслено завдання: максимально відбити, зробити неможливою висадку повітряно-десантних підрозділів орків. З чим вони в принципі, і справились.

Вони виграли час, за цей час вже підійшов перший підрозділ регулярної армії ЗСУ, розгорнули артустановки, взяли під певний вогневий контроль аеродром. Зрештою, завдання було виконано. Жоден російський літак військового транспорту так і не сів. Саме в цей час, в небі над Псковом уже кружляли близько 20 транспортних «Іл-76» з російським десантом і технікою. Проте путінські генерали не наважились запускати свої «Іл-76» у повітряний простір України. Завдяки тому що «4-та бригада» Нацгвардії України, яка базувалась у Гостомелі, разом із іншими силами оборони зуміли, спершу вибити російський десант з аеродрому, а потім своєю артилерією розбомбити злітну смугу. Це вже пізніше росіяни захоплять аеродром у Гостомелі. Але свою головну функцію він виконувати не буде, перетворившись винятково на могильник для російської техніки та особового складу. Бої за Гостомельський аеропорт «Антонов» розпочалися 24 лютого і тривали до 27 лютого 2022. Віталій Руденко командував обороною аеропорту «Антонов». Слід згадати молодшого лейтенанта Сергій Фалатюка, який збив 2 ворожі гелікоптери. (Сили оборони України звільнили аеропорт 2 квітня 2022 р).

Наступ на Київ захлинувся в Гостомелі, ключову місію захисники аеропорту «Антонов» Гостомеля виконали – вони завадили росіянам висадити десантно-штурмові підрозділи й швидко наростити ударні сили для наступу на Київ, це дало столиці час організувати оборону.

У авторів книги є прості питання: Чому МВС фактично знищила інформацію про захист аеропорту в Гостомелі вранці 24.02.2022 р, назвавши “закритою зоною”? Скільки одиниць зброї й особового складу ЗСУ було залучено в обороні аеропортів Жуляни та Гостомель вранці 24.02.2022. Чому інформація про захисників аеропорту Жуляни зберігалася, а про Гостомель ні? Навіщо було знищувати інформацію про захист аеропорту «Антонов» Гостомеля, яким керує Офіс президента? Наші питання поставлені не просто так, оскільки були публікації про виведення військових ЗСУ з Гостомеля напередодні російського вторгнення. Лише героїчна оборона спеціального підрозділу ГУР і строковиків-нац.гвардійців із сусідньої в/ч захистила аеропорт в перші години великої війни у лютому 2022 року.

Переоцінити важливість того, що Гостомель не став точкою масштабного російського десантування і що висотля українська система ППО, просто неможливо. Російські орки замість того, щоб швидко залетіти в Україну, і висадити десант в аеропорту «Антонов», були вимушені прискорено сунути на Київ довгими колонами через густі поліські ліси. І що особливо важливо – без прикриття з повітря.

Генерал Олександр Сирський, який 24.02.2022 року відповідав за оборону Києва, згадує кілька по-воєнному курйозних моментів російського просування, спричинених поспіхом: «Москалі думали, що за три доби питання взяття Києва буде вирішене, і далі буде здійснюватися просто заведення російських військ, які завезуть техніку. Колони рашистів йшли 50-70-100 одиниць. Вони заводились і керувалися обмеженою кількістю екіпажів та розрахунків, повторюю - йшли без прикриття з повітря. І це давало змогу «працювати» літакам ЗСУ та іншим підрозділам.

Ми бачили, як наші "Байрактари" знищували російські "Буки". Спочатку нам було дивно, чому цей "Байрактар" фактично зависав над колоною і знищував "Бук", який міг їх уражати за 20 км від колони. А ситуація була така тому, що вони були без своїх розрахунків, фактично тільки командири і механіки, які везли цю техніку. В цьому був головний прорахунок москалів.

Оборона, за яку відповідав О.Сирський, на ранок 24 лютого 2022 року була, м'яко кажучи, не повністю готова. З одного боку, рішення про створення штабу з оборони Києва, за словами О.Сирського, було прийнято ще за тиждень до початку вторгнення (2022): «Ми почали готуватися, час був обмежений. У війну з Росією ніхто не хотів вірити. Але механізм війни був запущений, і ми приступили до підготовки: визначили елементи замислу, провели підготовчі заходи, визначились з військами тощо. За день до вторгнення я зібрав усіх керівників сектору безпеки, хто мав сили і засоби, і за планом були включені в оборону Києва. Ми зібрали керівництво міста, був доведений замисел цієї оборонної операції, організована взаємодія, відрекомендовані всі керівники секторів, що були створені».

З іншого боку, якщо враховувати той дефіцит військових сил, з яким зіткнувся Київ у лютому 2022, то місто виглядало не зовсім захищеним, щоб не сказати взагалі не прикритим. Далі генерал О.Сирський: «Це була масштабна задача. По-перше, місто було взагалі неготове. По-друге, сил і засобів для оборони такого міста та такого агломерата не було. В нас була визначена в останні дні «72 бригада», яка склала основу угруповання по обороні Києва. В той же час цієї бригади було недостатньо, вона покривала лише одну четверту наших мінімальних потреб по обороні.

Тому мною (Сирським) було прийняте рішення про створення стрілецьких батальйонів на базі вищих навчальних закладів, створення зведених артилерійських під-

розділів на базі навчальних центрів. Додатково були залучені зведені підрозділи «Національної академії Сухопутних військ», також «Житомирський інститут», який сформував два батальйони. Далі залучили Національну гвардію, яка дислокувалася в Києві, підрозділи поліції, і територіальну оборону, яка формувалася і яка мала забезпечити формування внутрішнього кільця оборони».

*Пройде 2 роки і на початку 2024 команду-
вач Сухопутних військ ЗСУ генерал-полко-
вник Олександр Сирський повідомить, що
противник продовжує наступати на декі-
лькох напрямках, та в нього є ресурси для
цього, але в цілому зимовий наступ армії РФ 2023-2024
років не має успіху. Вони скоро «видохнуться». Друге, в
Росії з кадрових військових почали формувати десантно-
штурмові бригади, що діятимуть як спеціалізовані під-
розділи для десантування і розвідки в тилу українських
ліній оборони. Схожі підрозділи діяли під час радянської
інтервенції в Афганістані. Один такий підрозділ уже діє
на Запорізькому напрямку. Це 49-та окрема десантно-
штурмова бригада (ДШБ) у складі 58-ї загальновійсько-
вої армії (Південний військовий округ).*

Начальник управління ракетних військ і артилерії
командування підготовки Сухопутних військ А.Малінов-
ський згадує, що ще 22 лютого 2022 було віддано розпо-
рядження про висування загальновійськових підрозділів і
артилерії ближче до Києва. І в день російського вторгнен-
ня, зазначені війська вони були на марші. Великою проб-
лемою було те, що до 2022 року в Києві артилерії прак-
тично не було – більшість сил було зосереджено на сході.
Доля Києва опинилась у руках одного дивізіону самохід-
них артустановок 2С7 «Піон», який ледь не випадково
затримався біля Києва.

Далі згадує генерал-майор Маліновський: "Обороняти Київ починала зведена артилерія загальної підтримки. Вона була у складі одного зведеного дивізіону «2С7 43-ої артилерійської бригади», бо основні сили цього дивізіону були на сході країни. Головне нестандартне рішення було таке в нас – у Міжвідомчому центрі ракетних військ та артилерії була так звана «салютна батарея Д30», це – 12 гармат. І ми під час підготовки операції запропонували командуючому створити зведений дивізіон, на озброєнні якого були ці гармати «салютної батареї Д30».

Перевагою ЗСУ на перший час було також те, що росіяни не встигли підтягнути свою артилерію – вона все ще рухалась у колонах із Білорусі. Знову згадує генерал Маліновський: «На нас вогневого впливу артилерії противника на той час не було. Тому в нас один дивізіон практично вирішував усі питання, це «салютний Д30» і «зведений 2С7». Цими силами ми починали оборону Києва. Потім вже главноком ЗСУ приймалося рішення – розподіл засобів артилерії – нас посилили реактивною батареєю "Ураганів", але це було пізніше».

ЗСУ важче стало, коли до Києва підтягнулась російська артилерія. Цілком прогнозовано вона в рази переважала кількість українських стволів. Щоправда, з точністю влучання в росіян були проблеми. Генерал Маліновський резюмує: - Дякуємо Богу, що їхні артилеристи криворукі якісь були. Не те що не дуже точна, а взагалі стрільба – аби стрільнути. Мабуть були проблеми з визначенням координат, місцями стояння наших стволів, роботи наших підрозділів тощо. Оце нам на руку було. Не дивлячись на те, що «зведений підрозділ 2С7» тільки утворився, хлопці працювали чітко.

Ще одним фактором українського опору, який не міг прорахувати Путін, був дух єдності. Російський диктатор думав, що його армія воюватиме з українським військом, а натомість йому протистояв весь народ як єдина цілість.

(Увага рос.мова).

Телом немытым, говном, перегаром,
Гарью удушливой, гнилью, угаром,
пьяная ругань и запах сортира
внешние признаки "русского мира"
Тленом и кровью, плешивой мессией...
Чуете вонь? Это запах России!"

А.С. Пушкин

А ще був акцент на сили оборони півночі – Чернігів. Місто боролось не тільки за себе, воно допомагало й Києву. Підрозділи 1-ї окремої танкової бригади ЗСУ на околиці Чернігова зупинили колони броньованої техніки ворога. В області велися бої з окупантами. Поки стоїть Чернігів – тримається Київ. Поки тримається Київ – Україна воює. Якщо Київ мав упасти, то першим поїхав би з міста президент В.Зеленський, але він цього не зробив. Головом ЗСУ точно не поїхав, як і деякі вищі підрозділи влади. Але не всі були патріотично налаштовані: «В сім'ї не без уродів». Ми думаємо, якби впав Київ, мабуть все посипалося би. Ось так коротко про оборону Києва.

Україна продовжувала битися за свою свободу і свободу всіх націй світу. Вільні люди переможуть рабів.

Поки навколо столиці вибудовувався зовнішній контур оборони, в самому Києві (як і по всій країні), люди намагались якось сприйняти новину «почалася війна з Росією». Що робити? Як відділити фейкові новини, від реальності? Де йдуть бої і таке інше. Новини оновлювались щохвилини й не завжди було зрозуміло, що правда, а що ні. Кажуть висадився морський десант в Одесі, а повітряний - у Львові.

Згадує мер Львова Андрій Садовий: «Це ж тоді надійшла інформація, що десь в одному з районів Львівської області висадився російський десант. Мені подали цю інформацію, я її оприлюднив. І почалася істерія. Всі, хто має силу, почали звертатися в районні адміністрації, записуватися в добровольчі об'єднання. А люди масово почали робити запалювальні суміші "бандера смузі". Чи не в кожному будинку були оті кляті ящики. І я вже почав переживати: Боже мій, якщо щось станеться, і десь воно щось зірветься». Тобто все місто було готове стояти з дробовиками та мисливськими рушницями біля вікон, і при необхідності стріляти та кидати свої "бандера смузі".

Друга частина людей масово кинулись шукати диверсантів і "чужих", багатьом вбачалися мітки, підозрілі люди, незнайомі машини, дивне рожеве світло у вікні тощо. Речник Східного угруповання ЗСУ Володимир Череватий розповідає, що росіяни хотіли скористатись панічними настроями населення, але це не було їхнім геніальним задумом: - Це, на жаль, природний процес початку будь-якої війни, коли іде вибудовування позицій свій – чужий, перше звикання до елементів війни, маси людей у формі, і ДРГ-фобія. Плюс, формування ТРО із людей які не пройшли військову підготовку. Це і бабуся з сокирою, і жінка з"коктейлем Молотова" в руках і школярі, котрі готові кидатись під російські танки (коли вони приїдуть).

З однієї сторони це патріотизм, а з другої - ця істерія, яка може тривати дуже довго. Подібні явища є навіть у

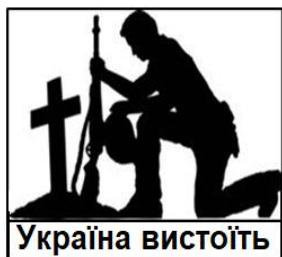
найрозвинутіших арміях – йде адаптація до нових умов, а у нас цих викликів було багато. Тому треба було внести розпізнавальні знаки: пов'язки зі скотчу, паролі, система блокування. У принципі перші дні війни і створення ТРО були лянні.

На початку лютого 2024 журналісти поважного видання «Financial Times» зробили висновок, що змусив українців напружитись. З посиланням на українських військових, журналісти припускають, що армія РФ уже готується до нового масштабного наступу. Накопичивши сили до літа 2024 р, рашисти почнуть тиснути вздовж всього фронту. Основною метою окупантів буде захоплення 4 регіонів України, які ті уже фейково включили до власного складу, а саме остаточне захоплення Луганської, Донецької, Херсонської та Запорізької областей. Але приголомшує і той факт, що рашисти можуть знову як колись, піти на Харків чи навіть Київ.

Голова військової розвідки Кирило Буданов переко-нує, що загроза диверсійних груп москалів не була міфічною, але завдяки жорстким діям у перші години й дні, вдалося запобігти їхній діяльності: - Це жорсткі методи, я нічого тут казати не хочу. Але вони спрацювали. Ми завадили діяльності будь-яких реальних проявів диверсійних груп. Правда, інколи попадалися непричетні до цього люди. Зрештою за певний час їх повертали до нормального життя. Але це зробило неможливим роботу всіх диверсійних елементів. Та жорстка система себе оправдала. Подивіться: з однієї сторони перший хаос і прогнозована паніка. Ввели блокування і патрулі, котрі вигрібали будь-яку підозрілу людину. З другої сторони фільтрували «свій - чужий» і «руський мір». Видається указ про введення воєнного стану і починають діяти закони воєнного часу.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ВІЙНИ: ЧЕРНІГІВ І ХАРКІВ

Україна вистоїть

На зустрічах з читачами, нам часто ставлять «важкі питання». Як українські сили, перебуваючи в тотальній меншості щодо окупаційних військ, зуміли втримати Чернігів, Харків та фронт на Донбасі в перші дні і місяці 2022 року? Та чому у схожих умовах, зазнала великої поразки українська оборона на Півдні країни? Доведеться знову повертатись на самий початок великої війни. Про оборону Півдня, ми напишемо трохи пізніше напишемо, а зараз мова піде про оборону Чернігова і Харкова.

Пригадайте, як у попередньому розділі ми писали: "Поки стоїть Чернігів – тримається Київ. Поки тримається Київ – Україна воює". Ранкові супутникові знімки від 24 лютого 2022 року зафіксували по той бік російського кордону в районі Чернігівської області колони техніки ворога, які тягнули на десятки кілометрів. Згодом ця техніка ринула в Україну, де зустрічати її могла одна-єдина «Перша танкова бригада» і ще кілька менших підрозділів ЗСУ. Всупереч логіки війни, українські сили оборони не просто зустріли цю армаду рашистів, але й якимось незбагненним чином зуміли її зупинити. Подібне військове диво втілювали й сили оборони Харкова на північному фронті.

Давайте разом будемо розбиратись, як українські сили ЗСУ, перебуваючи в тотальній меншості щодо окупаційних військ, зуміли втримати Чернігів, Харків та фронт на Донбасі. І як та чому у, здавалося б, схожих умовах, зазнала великої поразки українська оборона на півдні нашої країни? Почнемо з Чернігова, як замкнених воріт до Києва. Будь-яка оборона Києва була б фактично неможливою, якби російським військам вдалося захопити Чернігів. Наче за часів К.Русі, два княжі гради знову мусили об'єднатись у спільній боротьбі.

Що являє собою місто-герой Чернігів? У часи Середньовіччя - одне з головних міст Київської Русі, заснований у кінці VII ст. при впаданні річки Стрижень у Десну. Столиця Чернігівського князівства, до володінь якого належали: Кубань, Керченський півострів, Муром, Рязань і частина нинішнього Підмосков'я. 1239 року місто було зруйноване монголо-татарами й занепало. За козацької держави Б. Хмельницького стало головним містом Чернігівського полку. Історичний центр Чернігова є кандидатом на внесення до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. 6 березня 2022 р. указом Президента України, місту присвоєно почесну відзнаку «Місто-герой України».

Для росіян Чернігів мав стати важливим хабом забезпечення логістики військ. Офіцер штабу "ОК Північ" так пояснював важливість міста: «Втримавши Чернігів, ми втримали один з основних напрямків блокування Києва – з півночі і сходу. Є таке поняття – «плече підвозу» військових запасів. Броварське угруповання, яке прийшло з боку Конотопу через Степкіно, мало «плече підвозу» до 300 км. І коли у вас 15-20 тисяч угруповання і 3-6 тисяч одиниць техніки, то щоб підвезти їм все і вести інтенсивні бойові дії, треба дуже багато техніки. А через Чернігів це «плече підвозу» було вдвічі меншим. І забезпечивши рух по трасі "Е95-М01", вони б змогли розв'язувати свою задачу з Києвом більш ефективно».

Як і на кожному з напрямків, звідки наступали росіяни, за кількістю особового складу і техніки, кратна перевага була не на користь українських сил. Як розповідав командир «1-ої окремої Сіверської танкової бригади» Леонід Хода, через брак сил його підрозділу доводилось діяти нестандартно: «Слава Богу, що ми трохи відійшли від плану оборони. Як би це не було прикро визнавати,

але з такою московською ордою, такою масою, з таким противником, ми (українці) були не готові воювати в чистому полі. Тому що нас би просто змили масою, і москалі зайшли в Чернігів дуже легко.

ЗСУ прийняли рішення: розпорошити і змусити мосналів воювати там, де нам це потрібно. Так, вони бомбили Чернігів, але нам потрібно було витягнути їх на себе. Якщо противник сильний, приходиться воювати на своїй території, частково віддати її. Витягувати його, і малими групами вже завдавати йому шкоди то тут - то там, знекоровлюючи його бойові підрозділи».

Саме про таке «пускання крові» розповідав Валерій Залужний в інтерв'ю виданню «Time» як про одну зі стратегічних цілей початку війни з Росією: "На всіх напрямках нам потрібно було пролити їхню кров, навіть якщо в деяких місцях при цьому довелося б втратити територію". Іншими словами, писало видання, "ціль полягала в тому, щоб дозволити росіянам просунутися вперед, а потім знищити їхні колони на фронті та лінії постачання в тилу". Тому бої на Чернігівському напрямку зав'язалися майже на підступах до міста.

Не все йшло гладко. Долю Херсона ледь не розділив розташований приблизно за 60 км на північ Миколаїв - останнє велике місто, яке прикриває дорогу до Одеси. Генерал-майор Дмитро Марченко, який командував обороною Миколаєва, розповідав місцевому виданню «Ніквесті»: на початку війни місто не було готове до оборонних дій; не було жодного окопу, жодного блокпосту та жодного патруля. Марченко не дозволив тікати місцевим чиновникам та силовикам. Також він переконав вище командування не підривати «Варварівський міст» через Південний Буг, - без нього Миколаїв виявився б відрізаним від заходу і притиснутим до річки. Марченко організував наявні в нього

під рукою сили для опору. Успішна оборона Миколаєва відбулася завдяки комунікації із жителями навколишніх сіл, які оперативно повідомляли про рух ворожої техніки. Це дозволяло швидко координувати дії артилерії, що накривала ворога.

Командувач Оперативного командування "Північ" та керівник оборони Чернігова Віктор Ніколюк так згадував перший день боїв: «Перші бої пішли... Я тоді знаходився в Конотопі, й вони одразу пішли – це «1-ша танкова». Вона мала вийти на Ріпки (35 км від Чернігова) – не встигли, вийшла на Халявин (10 км до Чернігова), там вже були перші бої. Ми одразу підбили 5 ворожих танків, згодом було підбито декілька наших машин. Ворог намагався оточити одну з українських рот, лівий фланг, але вони вийшли з оточення. Командир бригади прийняв вірне рішення, провів контратаку, і завдяки цьому люди були живі. Ми втратили 2 чи 3 машини, противник поніс втрати – до роти живої сили. Москалі відійшли, але потім атаки почали повторятися. І отак ми захищали Чернігів».

Далі розповідає В.Ніколюк, на трасі біля Глухова противника зустрічала «58-ма мотопіхотна бригада»: "Наші нанесли враження, але на той час колона ворога висунулась далі. Їх зупинили біля Конотопу. Потім пішли в хід танки, піхота, «58-ма бригада ЗСУ» понесла втрати і вимушена була відступити. А «1-ша танкова бригада», навпаки, закріпилась навколо Чернігова, і тут відбивала атаки рашистів».

Великий внесок в оборону робили прості люди, керівник оборони Чернігова Віктор Ніколюк запам'ятав переказав кілька дуже яскравих епізодів: - Маємо дуже велику повагу до місцевих жителів, які надавали інформацію, які ламали вказівники на дорогах, щоб ворог не знав куди їхати, які робили завали,» коктейлі Молотова», зливали паливо з російського транспорту. Ці окремі історії заслуго-

вують, щоб про них знала вся Україна. Люди нам повідомляли, де є скупчення ворога. Завдяки цьому ми наносили враження по оркам... Одного разу доповіли, що на станції зупинився ворожий потяг, близько 20 цистерн. Що він не охороняється, і люди готові його злити. Ну, я наказав: «Робіть все можете». Пізніше додав, хоча б відео зніміть. Вони прислали фотографію, на якій видно до сотні людей на тракторах, конях, мотоциклах. Зливають російське паливо і посміхаються, – пригадує тодішній командувач ОК "Північ" В.Ніколюк.

*Війна! Порожні вулиці, сирени, укриття,
Вдягає ляльку поспіхом розгублене дитя.
Вломились «визволителі» злодюгами у дім.
Поборемо, здолаємо! Дамо вогню усім!*

*Ніколи не пробачимо загарбницьку орду
За долі покалічені, за сльози і біду.*

*Війна. Летять над згарищем лелеки й журавлі,
І вперто лізе паросток зелений з-під землі...*

Чернігів стоїть на такому собі трикутнику 160 на 70 км: з півночі - замглайські болота, з заходу – Дніпро, а зі сходу – Десна. РФ наступала на Чернігів тими ж маршрутами, як це робила у XVI столітті. Згідно з довоєнними планами України, оборона Чернігова мала проходити по лінії населених пунктів Ріпки – Городня, приблизно за 35 кілометрів від кордону з Білоруссю. Але через стрімке просування ворога, російські війська вдалося зупинити на лінії населених пунктів Великі Осняки – Седнів, всього за 20-25 км. від Чернігова. Окупувавши більшу частину області, росіяни так і не змогли захопити обласний центр. Чернігів пережив жакливі бомбардування та постійні обстріли з артилерії, але за 1 місяць, 1 тиждень і 2 дні, українські бійці відтіснили росіян від міста.

Після звільнення Чернігівської області від російської окупації загарбники продовжили артилерійські обстріли та авіаційні удари по прикордонню. Переходимо до Харкова.

Назва міста Харків вірогідно походить від річки Харків, хоча дослідники пов'язують Харків з давнім половецьким поселенням «Шарукань». Правда у 2-му тисячолітті до народж. Христа, тут вже було поселення (бронзова доба). У 1654–1655 р. козаки збудували оселю з фортецею на височині між р. Харковом і Лопанню в оточені лісів і болот. Саме цей період вважають датою заснування Харкова. За козацьких часів Харків стає центром «Харківського слобідського козацького полку». Пізніші українські поселенці збудували нове укріплення та несли оборонну військову службу. У 1780-1796 роках Харків був центром Харківського намісництва Російської імперії. У ході широкомасштабного російського вторгнення 2022 року Харків зазнав масових бомбардувань. 6 березня 2022 року президент В.Зеленський надав Харкову звання міста-героя України.

Чомусь Харківська область та сам Харків здавалися росіянам легкою здобиччю. Як згадує командувач Національної Гвардії України Олександр Півненко, який брав активну участь в обороні Харкова з початку вторгнення як командир «3-ої бригади оперативного призначення НГУ», росіяни не очікували, що хтось взагалі буде чинити опір. "Ми зупинили колону з російським ОМОНОм. І там в машинах були міліцейські палки та щити. Куди вони їхали? В Україну з палками і щитами? Вони думали, що українці піднімуть руки і будуть зустрічати москалів з квітами. Але такого ж не сталося".

Далі розповідає підполковник «92-ої бригади» Петро Вітушко: - Про захист Харківщини військові ЗСУ почали замислюватися після того, як у липні 2021 року Валерій Залужний став головнокомандувачем Збройних сил: "Я (Вітушко) став кадровим офіцером ще до його призначення, і дуже приємно було бачити зміни в армії з приходом

Залужного: саме тоді вперше серйозно задумалися про оборону Харківської області".

Ще до початку повномасштабного вторгнення 2022 росіяни періодично влаштовували провокації на кордоні з Харківською областю. ЗСУ змушені були відповідати, щоб показувати свою присутність, хоч сил на 100-кілометрову ділянку кордону було замало. Тоді українські механізовані батальйони вишиковувались у колони і їздили понад кордоном, удаючи що нас багато і ми пересуваємось «по плану». Перед вторгненням військові «92-ої бригади» почали активно готуватись до найгіршого сценарію.

Згадує П.Вітушко: - Завчасно була вигнана вся техніка з парків бригади, куди в перший день противник наніс авіаційні удари. На техніку було завантажено БК і особовий склад і відправлено на передовий пункт управління. Батальйони були висунуті до визначених командиром бригади районів розташування. Передбачали (можливі) дії росіян, але ми не знали, коли почнеться наступ. Щоб повноцінно підготуватись до тих подій, які розгорнулись, потрібно було хоча б три дні, щоб ми перейшли до оборони. На жаль, ми не встигли. За добу–півтори, командиром бригади було поставлено завдання «замінювати мости», які йдуть від кордону до нас, і це було дуже доречне рішення. А ще посилити ці мости механізованими батальйонами: від відділення до взводу. Па словами П.Вітушка, чіткого плану оборони міста Харкова до 24 лютого 2022 - не існувало.

Оперативний відділ і офіцери «92 бригади», що мали бойовий досвід в 2014-2015 роках, запропонували свій план оборони Харкова - керівництву міста. Але вони його не затвердили. Ми враховували, що в Харкові є великий гарнізон, є річки, є вулиці, що до Харкова по найкоротшому шляху було 25 км, ми були зацікавлені в тому плані, але його не було прийнято до 24 лютого 2022, тож початкова оборона Харкова почалось хаотично.

24.02.2022 року противник поліз та пішов масовано на Харків. Керівники ЗСУ цього не очікували. Вони прогнозували, що ворог зможе піти по Куп'янському напрямку, що ближче це буде до тодішньої смуги ООС. Але в ЗСУ не думали, що все буде аж настільки важко. Москалі пішли на Харківському напрямку через Липці, далі через Богодухів, Золочів тощо. Російське просування було настільки швидким, що бійцям ЗСУ не вдавалося затримати ворога, і він деколи проходив навіть крізь українські бойові порядки. Все було занадто швидко. Воно й не дивно, з Росії на Харків сунуло 20-тисячне угруповання, яке планувало захопити місто за 2 дні. «92-а бригада» ЗСУ, яка захищала місто, мала бути знищена «в нуль». Саме по базі бригади в Чугуєві прилетіли перші російські ракети, але будучи в меншості, бійці «92-ої бригади» тримали 100-кілометровий фронт.

Згадує підполковник П.Вітушко: - Якби противник розумів, наскільки ми слабкі, наскільки нас мало, наскільки в нас мало техніки та особового складу, він би пішов далі «через нас». Але ми так само проводили демонстраційні дії «великої сили». Ми показували свою присутність у 3-5 тис осіб попри те, що нас було всього 150 людей. У нас не було необхідної зброї, але з того одного міномета, який у нас був, ми стріляли безперервно поки ствол не став червоним. Але навіть така слабка зброя, зробила своє діло, противник почав розбігатися.

Російські війська наступали на Харків одразу з кількох напрямків, і майже всюди малий український гарнізон у 150 осіб знаходив можливість їх зустрічати. Як приклад, Росіяни на окружній дорозі навколо Харкова зробили свій блокпост. Український «22-й батальйон» під керівництвом командира батальйону, з невеличкою горсткою бійців у 20 осіб і 2 танки, відбили цей блокпост, знищили противника, й змусили рашистів відступити від Харків на відстань до півтора кілометра і довгий час тримали їх на відстані.

На початку 2024 р. заступник голови Ради безпеки РФ Дмитро Медведєв заявив, що Росія тепер буде завжди воювати проти України. Привід для нападу знайдуть і через 10, і через 50 років. Існування України та її бандерівський політичний режим смертельно небезпечні для росіян. Я говорю про будь-яку, абсолютно будь-яку Україну, яка буде в майбутньому. Медведєв називає Україну "раковим новоутворенням світу", "штучною країною" і заявляє, що Росія ніколи не вважатиме її владу легітимною. Тож нехай українці вибирають, або будуть в складі РФ, або їх зовсім не буде...

На окремих ділянках харківського фронту, наші ЗСУ стикнулись із серйозними проблемами. Так, під Липцями, які розташовані недалеко від кордону з Росією, один із підрозділів потрапив в оточення. Розповідає 22 річний командир роти «92-ої бригади» Ростислав Невшупа з позивним "Бест": Мені повідомили, що наша рота вже в кільці. Близько 11 год (24.02.2022) мною було прийняте рішення на відхід з наших позицій, перегруповання та прорив до околиць Харкова, щоб не допустити подальшого просування противника і щоб противник у принципі не зайшов у Харків. При відході ми (малою частиною роти і 2-ма машинами) вийшли на колону противника, зав'язався бій. Інші дві мої машини перед цим росіяни взяли в полон. Треба було рятувати своїх хлопців. Що ми показали й зробили.

Олександр Сергійович Півненко, бригадний генерал і командувач Національної гвардії України, член Ставки Верховного Головнокомандувача. Герой України (2023). Проявив мужність та професіоналізм під час боїв за Харків та звільнення його передмість у 2022 році.

Про інший епізод того дня згадував Олександр Півненко: - По черговій службі доповіли що відбувся обстріл північної частини міста – прилетів "Смерч". Там якраз була передова група, що спостерігала за північчю та дорогою, яка виходить на Гоптівку. Поставили завдання своїм інструкторам, командирам групи і їхнім бійцям «передягтись у цивільний одяг та поїхати на північ подивитись, де знаходиться лінія фронту, де противник, щоб для зрозуміти обстановку». На півночі Харківської області все було "досить непогано" – бійці «92-ої бригади зайняли позиції і почали оборону поблизу Козачої Лопані (це прикордонне місто з Росією). поставив своїм людям задачу дослідити ситуацію на окружній Харкова та на всіх напрямках можливого наступу.

Далі О.Півненко: - В цей момент мені поступила команда від начальника Східного теруправління: «допомогти нашим танкам на Циркунах». Я взяв із собою три БТР 4Е "Буцефал", машину аеророзвідки і командну машину "Кугуар". І ми колоною помчали на перехрестя на циркунівський напрямок. Вискочили – швидкість 100-110 км, під'їжджаємо до того перехрестя, дивлюсь чийсь бійці я подумав, що то наші, але то були рашисти з танком, можливо передова російська група.

Тож без вагань (на швидкості 100 км), залетіли у ту російську групу бійців. Наші БТРи не підвели: перший БТР знищив російський танк, і наступні БТР 4Е "Буцефали" знищили всю бойову техніку рашистів. Їхні залишки розбіглися по посадкам. Таким чином ми перші російські танки не пустили до міста, – розповів О.Півненко. Попри тотальну перевагу в живій силі та техніці, напружену ситуацію в проривах оборони на підступах до Харкова, росіяни так і не зуміли 24 лютого 2022 прорватись у місто. Не маючи можливості захопити Харків, росіяни почали його руйнувати, кожного дня обстрілюючи артилерією та ракетами. «92-га бригада», Нацгвардія, прикордонники, курсанти,

харківські студенти, і прості люди спалили 20 тисяч російських вояк. Нехай з великими втратами, але Харків вистояв. Ті танки та диверсійні російські групи, які змогли пробитись у Харків у наступні дні лютого 2022, залишилися спаленими у Харкові назавжди «як пам'ятники».

Російська імперія зля не очікувала, що лінія фронту і війська на Херсонщині, будуть стояти до останнього. Москалі не змогли з ходу окрім Херсона, взяти, жодного українського міста. Навіть через 24 місяці великої війни, російське керівництво не може зрозуміти, чому вони не змогли захопити Харків, який має 30 кілометрів до кордону з РФ, (до центру міста хай буде 50 кілометрів). В чому причина такої стійкості, що надихало харків'ян ціною власного життя захищати своє місто?

Українські сили не дозволили російським військам оточити Харків, не кажучи вже про захоплення, а потім вигнали їх з-під міста, як це було з російськими військами під Києвом. Голова Харківської ОВА Олег Синегубов повідомив, що у звільнених населених пунктах дуже багато мінувань. Відступаючи, ворог замінував абсолютно все - подвір'я, лісосмуги, узбіччя доріг, навіть дитячі ліжка тощо. За словами О.Синегубова, після звільнення місцеві жителі розповідали представникам влади та військовим ЗСУ про нелюдське ставлення до них російських солдатів.

Бої тривали з 24 лютого 2022 - до 11 вересня 2022 р. Станом на початок 2024 року російські війська все ще контролюють частину Харківської області. У росіян може не вистачити додаткової свіжої бойової потужності, щоб компенсувати свої втрати під Харковом і в найближчий час і поновити свій наступ на Харків. Чи зможе Росія захопити Харків? На думку авторів книги, за умови, що місто буде організовано оборонятися, захопити Харків тими силами, які здатна накопичити РФ, неможливо. Завдати шкоди – так, а захопити – ні. Придушити волю харків'ян у категоріях теперішнього часу - вкрай складно.

РЕКОНСТРУКЦІЯ: ОБОРОНА ХЕРСОНА

Історія оборони України 24 лютого 2022 це розмова про те, як для підготовки самої оборони - не вистачило останнього дня і як невеликі героїчні українські підрозділи зупиняють цілу російську орду ціною власного життя. У військовому сенсі події, що відбулися в херсонських степах лише за один тиждень (кінець зими і початок весни 2022 р), стали найбільшим провалом України в повномасштабній війні з РФ. Тоді за лічені дні росіяни встановили контроль над величезними українськими територіями, захопили важливі порти, перекрили ключову водну артерію, взяли до рук питання постачання дніпровської води до Криму. І, що найголовніше, пробили омріяний «сухопутний коридор» на окупований Кримський півострів.

Хоча ще незадовго до вторгнення (2022) президент В.Зеленський та його команда запевняли, що виходи на Північ із анексованого росіянами Криму надійно заміновані та заблоковані. За провали на півдні Зеленський вже звільнив не лише низку представників силових структур регіону, а й свого старого товариша - голову СБУ Івана Баканова, про що ми вже розповідали в своїй книзі.

Пройдуть 9 місяців окупації Херсона, (від 2 березня до 11 листопада 2022 р), поки ЗСУ у ході контрнаступу на Півдні, визволять Херсон і відкинуть російські війська на лівий берег Дніпра. Після звільнення Херсона, російські війська почали його регулярно обстрілювати, що спричинило численні жертви серед населення та руйнування будинків й інфраструктури. За допомогою свідчень очевидців (військових та цивільних), автори книги спробують коротко відновити історію, як ЗСУ всього за тиждень у 2022 р. втратили Херсон, Мелітополь, Бердянськ, і поставили під загрозу Миколаїв та Маріуполь.

Коротко про бої навколо Херсону ми розповідали в 4-й главі. Херсонський напрямок був однією із найгарячіших точок у російсько-українській війні 2022. На Херсонському напрямку російські війська використовували гелікоптери Мі-28, Ка-52, бронетранспортери БТР-80, БТР-82, танки Т-72 та їхні модифікації, також САУ МСТА-С, РСЗВ БМ-21 «Град» та іншу техніку. Російська авіація діяла на напрямку: Нова Каховка - Херсон - Миколаїв. Використовувалися літаки МіГ-29 на наднизьких висотах. Та нажаль місцевою владою і військовими не було підірвано жодної залізничної колії в Херсонській області та жодного мосту за весь час війни. Це дозволило росіянам переправляти свою техніку на правий берег Дніпра.

На Півночі, в смузі лісів Полісся та прип'ятських боліт малочисельна мобільна українська оборона могла впоратися з російськими колонами за рахунок рельєфу та знання місцевості. Але сили оборони Півдня, опинившись у такому ж чисельному співвідношенні посеред голого херсонського степу, по суті не мали шансів від самого початку.

Пригадує Сергій Притула: - Ми якраз перед вторгненням росіян повернулися з відрядження до Херсона. І я з своїми хлопцями і поїхав уздовж адмінкордону з окупованим Кримом подивитися, що робиться. Під'їхали до прикордонниками, кажу: «Хлопці, що там, як»? - Все нормально, ніяких пересувань з російського боку не бачимо. В разі чого ми готові. А я кажу: «А як ви готові»? Бо не видно там ні систем умовно окопів, ні фортифікацій, нічого. Питаю: «Крім вас ще хтось є»? Вони назвали, один розвідувальний батальйон та розкидані окремі підрозділи ЗСУ. Я зрозумів, ще таких сил ЗСУ не вистачить, щоб зупинити російських орків. Від'їхали від прикордонників і натрапили на хлопців з ССО, вони кажуть: «Ми сидимо і дивимося, як по

цій трасі від Сімферополя на Мелітополь просто в чотири ряди валять руські танки. І ми розуміємо, що це москалі, але у нас немає чим їх зупиняти».

За українську оборону на кримському напрямку відповідав раніше згаданий в 4-й главі генерал-майор Андрій Соколов. Він заступив на посаду командувача "Південь" восени 2021 року, намагався проводити навчання, злагодження штабу і доступних йому сил. Але самих цих дій було мало навіть для реальної роботи за планами мирного часу, не кажучи вже про потребу відбивати повноцінне московське вторгнення. До того ж угруповання "Південь" було засноване на ротаційній основі: «Тобто одні люди приходили, потім вони замінювались іншими людьми. Якщо брати загальну чисельність бойових загальновійськових підрозділів, на момент російського вторгнення 2022 було десь 1,5 тис осіб.

Зокрема, у «59-й бригаді» особовий склад приблизно нараховував 1300 людей. Чому так мало? Бо бригада перед цим вийшла із зони ООС, десь у грудні 202, і знаходилася на відновленні боєздатності. Процес відновлення ще не завершився, коли їх призначили у склад угруповання "Південь". Укомплектованість цієї бригади була десь до 60%. Артилерія, за словами генерала А.Соколова, також мала неповний склад, бо два дивізіони знаходилися на навчанні у «Дівичках» (полігон на Київщині). А група інженерного забезпечення (сапери) – перебували на навчанні в Кам'янець-Подільському. Плюс ще було десь 250 осіб у «137-му батальйоні морської піхоти», який був укомплектований на 50%. І з цих 250 людей частина – строковики, які вели стабілізаційні дії на межі з Кримом.

Що таке стабілізаційні дії? Бійці ЗСУ які були розтягнуті десь на ділянці до 200 км спостережними постами вздовж усієї межі та спостерігали за діями противника, щоб не було якогось незаконного перетину кордону. І тільки невелика частина з них – це десь один взвод (45 осіб)

знаходилась в опорному пункті безпосередньо перед чонгарськими мостами. Та ще один взвод було біля КПВВ "Каланчак", там теж був опорний пункт. Правда в 4-й главі ми ще згадували про один взвод (опорний пункт) біля села Каїри «Чаплинський КПВВ», навпроти заводу «Титан». Фактично три опорні пункти ЗСУ зустрічали росіян у перший день великої війни 2022 р, – розповідав А.Соколов.

Безумовно, цього було недостатньо навіть для ведення стабілізаційної операції. Під час загострення сторін на кордоні передбачалося мати до двох бригад: одна на Херсонському напрямку повинна була виконувати завдання і вести стабілізаційні дії, друга – на Мелітопольському. І один батальйон, який як передовий підрозділ стояв безпосередньо на межі. Але генерал А.Соколов навіть цих сил не мав, у нього була тільки одна бригада ЗСУ. А на Мелітопольському напрямку взагалі не було сил. Тож туди А.Соколов відправив свій резерв - танкову роту, щоб хоч якось прикрити Мелітополь.

До речі, 2-і бригади були передбачені планом для так званих стабілізаційних дій, якби противник із Криму почав діяти так, як це робив на Донбасі в 2014 році – під прикриттям цивільних осіб, засилаючи ДРГ та якісь підозрілі загони під чужим прапором, – пояснює генерал. А на випадок повноцінної московської ескалації, був окремий план на оборону. Де передбачалося 4 бригади: дві механізовані або загальновійськові та дві бригади ТрО. Але й цього було недостатню проти російських орків. Тим паче, що А.Соколов (чомусь) на сили ТрО взагалі не розраховував. Це мали бути 2-і бригади: Херсонська і Запорізька. Вони на початок війни навіть не були зібрані. Ті бригади існували на папері, вони були закладені в план, але так і не поступило команди на їхній збір, передачу нам і застосування у великій війні проти москалів у 2022 році. Правда «Запорізьку 110-ту бригаду ТрО» А.Соколов отримав у неповному складі під вечір 24-го лютого 2022 р.

Можна дискутувати про Херсонщину скільки завгодно, але спочатку треба знайти відповідь на питання: «Чого так мало було сил ЗСУ на цьому напрямку»? Може тому що в армії ЗСУ не вистачало людей? Ми поки не знайшли відповідей. Можливо ЗСУ фізично не вистачало людей для того, щоб тримати таку величезну лінію оборони? А збільшувати армію ЗСУ до 300-350 тисяч означало б збільшення українського бюджету. Кажуть була позиція президента В.Зеленського про «своє бачення» тогочасних подій, але ми з цим баченням не знайомі.

Генерал А.Соколов пригадує, що ввірена йому «59 бригада» 23 лютого 2022 отримала наказ виходити з полігону в Олешках, але ранок вторгнення 24.02.2022 застав основну її частину на тому ж місці. «59 бригада» пробувала організувати оборону в Олешках, але ворог просувався з такою силою і швидкістю, що «просочився» крізь них і ця бригада відступила в бік Херсона.

9 місяців окупації Херсона – то страшні дні для мирного населення. Дев'ять місяців на лінії вогню, всюди окопи, бліндажі, розкидані гільзи від снарядів та спалена техніка. І "пекло", яке триває і до сьогодні для лівобережної України. На початку березня 2022 вулицями Херсона почала їздити російська техніка, зникло світло, магазини були зачинені, стало сутужно з харчами. Люди пекли хліб з перемеленої на дерть пшениці, та випічка дуже тріщала на зубах! Люди нагодувати рідних різними другосортними хаврчами, хапали ночами дітей і домашніх тварин, щоб сховати в погребі від обстрілів, ділилися сіллю, сірниками й ліками з сусідами, бо треба було вижити всім і тремтіли, коли до них приходили з обшуками люди-орки з буквою Z на касках. Це настільки було страшно й огидно! Не вірилося, що таке може бути. Досі не вкладається в голову: здається, що то якийсь фільм жахів. І весь час вірили: рано чи пізно їхній Херсон буде визволений, треба трохи потерпіти, ЗСУ виженуть московських орків.

«Ми чекали 9 місяців, але це сталося раптово, каже жінка похилого віку Катерина: - Стоїмо з сусідкою Любою на дорозі, розмовляємо. Чуємо: у центрі якісь веселі крики. Жартуємо: «А може, то наші?». Коли їде хлопчина на мопеді й гукає: «Наші в центрі, наші бійці в центрі міста!». Обіймаємося, цілуємося з сусідкою, шукаємо велосипеди, їдемо в центр. А там вже наш рідний прапор майорить! А біля нього найдорожчі у світі наші визволителі! Це було щастя, його словами не передати! Ми вірили, ми дуже чекали. Нам допомагала вижити в окупації віра в перемогу й очікування на нашу українську армію», – говорить Катерина.

11 листопада 2022 року, деокупація міста завершила блискучу Херсонську наступальну операцію, в результаті якої підрозділи Сил оборони України просунулись на відстань до 40 кілометрів, звільнили територію площею до 5700 кв. км. і визволили 211 населених пунктів, включаючи обласний центр - місто Херсон. Як живе Херсон після звільнення від російських окупантів, ми напишемо в своїй новій книзі.

В кінці січня 2024 координатор Ради нацбезпеки Білого дому Джон Кірбі, наголосив, що росіяни продовжують атакувати Україну безпілотниками й ракетами. Тож українському командуванню вже зараз доводиться приймати складні рішення про те, яку саме зброю та боєприпаси застосовувати в умовах, коли їхні запаси скорочуються. На думку Білого дому, бойові дії в Україні впродовж кількох наступних місяців матимуть критичне значення для її захисту, тому Конгрес США повинен придивитися з прийняттям рішення щодо підтримки України. Д.Кірбі нагадав, як президент Штатів Джо Байден чітко заявив, що Україна має стати процвітаючою та суверенною країною з відновленими кордонами 1991 р

Наступ на Херсонському напрямку було розпочато 29 серпня 2022 року напередодні Харківської наступальної операції. Початку наступу на Півдні передували численні повідомлення у медіа про масштабний наступ Сил оборони України - на Херсонщині. Вперше їх озвучили в середині червня 2022 року й потім неодноразово повторювали і цим ввели ворога в оману і змусили його перекинути резерви на Херсонський напрямок, знявши їх з інших ділянок, насамперед у Харківській області. Бо російські окупанти справді очікували головного удару саме на Півдні України. Як звільняли Херсон?

Наступ на Херсонщині (2022) відбувався в три етапи, під час яких українські війська неухильно посилювали тиск на ворожі позиції, одночасно руйнуючи логістичне забезпечення угруповання російських окупаційних військ на правобережжі Дніпра. Вагомі успіхи впродовж перших днів наступу (2022) остаточно переконали ворога у тому, що головний удар Сил оборони України відбувається саме на Півдні. Вже до 5 вересня 2022 року ЗСУ вдалося визволити Новодмитрівку, Архангельське, Томину Балку, Тернові Поди, Правдине, Високопілля та створити і розширити плацдарм на східному лівому березі річки Інгулець біля села Білогірка.

Український наступ на Півдні супроводжувався інтенсивними артилерійськими ударами по позиціях, складах боєприпасів та командних пунктах російських окупантів, а також базах, мостах і переправах у ворожому тилу. Потужна вогнева перевага Сил оборони України, які використовували отримане від країн-партнерів західне озброєння, зокрема «РСЗВ HIMARS», не дозволила ворогові контракувати і змусила 14 та 16 вересня 2022 вдатися до ударів ракетами «Іскандер» та «Кинджал» по гідротехнічних спорудах Карачунівського водосховища в районі Кривого Рогу. Підняття внаслідок цього рівня води в річці Інгулець уповільнило просування Сил оборони України, внаслідок

чого у другій половині вересня 2022 бойові дії на Херсонщині набули позиційного характеру.

Другий етап Херсонської наступальної операції розпочався на початку жовтня і тривав до його середини 2022 року. У цей час основні наступальні дії Сил оборони України відбувались на Бериславському напрямку на східному березі Інгульця. Тут вдалося просунутись на глибину до 40 км, деокупувати територію площею близько 1200 кв. км. і визволити 29 населених пунктів, зокрема Золоту Балку, Хрещенівку, Гаврилівку, Михайлівку, Новоолександрівку, Дудчани, Велику Олександрівку, Малу Олександрівку, Давидів Брід та Новопетрівку.

Слід зазначити, що у жовтні 2022 року в м. Херсон перебували найбільш підготовлені та найбоєздатніші російські підрозділи. Велика частка з них – десантні війська РФ; російські сили спеціального призначення та морська піхота. Вони складали кістяк угруповання армії РФ, який також посилювався мобілізованим складом, досягаючи кількості 40 тис. бійців. Крім того, існувала небезпека, що у разі втрати м. Херсон, російські окупанти можуть підірвати дамбу Каховської ГЕС, спричинивши затоплення значних територій та поселень України.

Бригадний генерал Олексій Громов, заступник начальника ГОУ ГШ ЗС України, під час онлайн-брифінгу представників Сил безпеки та оборони України 6 жовтня 2022 року повідомив, що на Херсонському напрямку українські війська звільнили 29 населених пунктів. На різних ділянках фронту глибина вклинення українських військ склала від 10 до 20 км. Розвиток українського наступу вздовж правого берега р. Дніпро та лівого берега р. Інгулець призвів до втрати стійкості оборони ворога та її подальшого руйнування у північно-східному секторі.

Внаслідок третього етапу на Херсонщині (2022) було звільнено 41 населений пункт, що створило передумови для переходу до нової фази наступальної операції. Наші

ракетно-артилерійські підрозділи вийшли на нові рубежі, що дозволило їм взяти під вогневий контроль російські позиції, пункти управління, склади та комунікації на значній території. Така тактика дій, у поєднанні з інтенсивними ближніми атаками піхоти, дозволила ЗСУ перехопити стратегічну ініціативу в Південно-Західній операційній зоні й змусити ворога розпочати свою евакуацію.

Успіхи наступальних дій ЗСУ на Харківщині та Херсонщині критично підірвали моральний дух російських окупантів, змусивши їх сумніватися в спроможності утримати захоплений плацдарм на правому березі Дніпра і Херсон. Відчуття неминучої поразки посилювалось важким тактичним становищем сил загарбників в районі Херсона. Завдяки вдалим діям українських військ логістичне забезпечення сил загарбників у Херсонській області стало критичним, що зрештою змусило російське командування розпочати підготовку до відступу на лівий берег Дніпра.

Відступаючі московські рашисти залишили після себе в Херсоні сотні втрачених життів, скалічених доль і закатованих душ. Страшно, але передбачувано, що Херсон приєднався до Бучі, Ірпеня й Ізюму, які вже стали символами російських звірств. Варто пам'ятати: жодне зло не уникне відповідальності й не зможе сховатися в бункері.

18 жовтня 2022 року російський генерал Сергій Суровікін, який на той час командував об'єднаним угрупованням російський окупаційних військ, постійно затинаячись і перечіпаючись через кожне слово, зачитав з телесуфлера звернення, в якому заявив про надзвичайно складну для загарбників ситуацію в районі Херсона і можливість ухвалення найближчим часом «самих непростих рішень». Виявилося, що цим непростим рішенням став відступ окупантів з правого берега Дніпра і Херсона під постійним тиском з боку підрозділів Сил оборони України. Ось так ганебно втекла з Херсону «друга» армія світу, а може це була перша армія дикунів-орків.

Усвідомивши, що у разі продовження оборони на позбавлене постачання приблизно 40-тисячне угруповання окупаційних військ на правому березі Дніпра неминуче чекає оточення і знищення, російське командування віддало наказ про відступ на лівий берег. Скупчення окупантів на лівому березі, що відступали, в районах переправ дозволило українській військовій авіації та артилерії завдавати по них ефективних ударів, знищуючи живу силу і техніку ворога. У ці дні СМІ писали, як в Херсоні зривають та палять російські «триколори», а у звільнених селах Херсонщини піднімають синьо-жовті прапори.

Поразка на Херсонщині стала для російських окупантів одним із найболючіших військово-політичних та іміджевих ударів. Зараз можна сказати, що Україна ще 2022 р. могла вийти до Азовського моря. Тоді головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний запропонував зухвалий план звільнення українського Півдня. Замість звільнення Херсона ЗСУ мали б піти в наступ на Запоріжжі і звільнити там всі окуповані території, проте цей сміливий план відкинули Західні партнери. Чому вони не дали шанс ЗСУ розбити ворога тоді і вийти до Азовського моря, що пропонували на Заході в обмін на цей план?

За розрахунками В.Залужного, маючи доволі невеликі сили, ЗСУ мали завдати стрімкого удару по окупантах і відкинути їх до Азовського моря. Бо тоді російські окупанти ще не збудували там великих мінних полів і фортифікаційних споруд, і це полегшувало можливий прорив. Такий крок був би складним завданням, тому що прорив мав бути водночас глибоким і таким широким, щоб не дати росіянам контратакувати й атакувати фланги ЗСУ. Але якби план спрацював, Україна могла б «забрати у Москви її великий приз у сьогоднішній війні».

У західних керівників Україна просила небагато, всього 90 додаткових гаубиць і достатньо боєприпасів. Звісно, точно передбачити успіх Сил оборони неможливо,

проте наступ «до Азовського моря» міг бути не менш успішним, ніж Харківська операція. Планування цього зухвалого плану проводили в той час, коли Україна "ще не продемонструвала свою майстерність у контрнаступі", і у США ставилися до «виходу на береги Азовського моря» - насторожено, побоюючись, що такий наступ відкриє вразливі ділянки вздовж лінії фронту.

З точки зору США "провал операції до Азовського моря був імовірним, а його наслідки – потенційно катастрофічними". Вашингтон не підтримав план України і підштовхнув її зосередитися на іншій цілі контрнаступу – «на Херсоні», який вважався "безпечнішим варіантом", а ставки "були не такі високі". В.Залужний наполягав, що Україна "повинна атакувати там, де нам потрібно, а не там, де нам вказують", але оскільки США контролювали більшу частину військової допомоги Україні, варіантів залишалося небагато, тому президент В.Зеленський обрав цілцю операцію по звільненні Херсона.

Пройшов час і 2023-го ЗСУ пішли в контрнаступ на Запоріжжі, але за рік очікування РФ змогла звести на півдні ешелоновану оборону, яка зробила неможливим стрімке просування українських військ. У грудні 2023 року видання «Washington Post» написало, що за 4 дні після початку масштабного українського контрнаступу 2023-го на Запоріжжі, В.Залужний відмовився від початкових планів. Ї змінив їх докорінно. Замість спроби наступу «нахрапом», за допомогою механізованої техніки й танків, що в інших умовах - пробити б російську оборону, В.Залужний наказав іти пішки і діяти малими групами піхоти. Така тактика значно зменшила втрати серед ЗСУ, проте попередні цілі наступу реалізувати було майже неможливо. План США по Запорожжі почав розвалюватись, це викликало шквальну критику в СМІ. Майбутні дослідники з'ясують всі обставини контрнаступу на Запоріжжі у 2023 році і чому відхилили план В.Залужного – вихід до Азовського моря.

Шоста глава

Текучі моменти війни

КОРОТКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЛІКНЕП ЗСУ

Читачі на зустрічах задають питання: - Яка чисельність військової сотні, взводу, батальйону, полку, бригади, дивізії? Що таке рій, чота тощо? Чому військовим формуванням та підрозділам ЗСУ надають історичні назви? (Якщо радянсько-російський лікбез – ліквідація неписьменності, то український відповідник лікнеп – ліквідація безграмотності).

В ЗСУ рій або відділення - це найменша військова одиниця чисельністю 9–15 воїнів, якою командує підстаршина або ройовий, 3-4 рої становлять чоту (взвод).

Чисельність чоти (взводу) в ЗСУ від 15 до 45 військовослужбовців, залежно від роду військ і функціонального призначення. Окремі взводи можуть знаходитися в складі батальйону, дивізіону, полку, бригади або управління.

Рота, сотня або компанія - військове формування, тактичний підрозділ, що складається зазвичай з декількох взводів, крім того, до складу роти може входити кілька самостійних відділень, які не входять до складу жодного зі взводів. Зазвичай рота входить до складу батальйону, але іноді існують роти як самостійні окремі формування. Чисельність роти 80–200 військовослужбовців: в артилерії назва роти структурно відповідає батареї; в авіації рота структурно відповідає ескадрильї; якщо є рота кіннот, то умовно це ескадрон.

Артилерійська батарея - структурно відповідає загальновійськовій роті та складається із різних взводів: гарматних, гаубичних, мінометних, реактивних та батареї самохідних артилерійських установок (САУ).

Батальйон - це основний тактичний підрозділ в сухопутних військах та частинах морської піхоти. Батальйон складається з декількох рот і окремих взводів та входить до складу полку або бригади. Чисельність сучасного бата-

льйону сягає від 400 до 800 осіб. Штатним командиром батальйону є офіцер у ранзі майора або підполковника.

Декілька слів про дивізіон який зазвичай входить до складу полку. До речі, в батальйоні і піхотних військах, в ракетних військах та артилерії є основний вогневий та тактичний підрозділ - артилерійський дивізіон. Дивізіон зазвичай налічує 150-650 осіб та має на озброєнні від 12 до 24 артилерійських систем різних калібрів.

Полк за своїм складом займає проміжне місце між батальйоном і бригадою. Зустрічається практично у всіх видах збройних сил, родах військ і спеціальних військ. Призначений для виконання бойових завдань у складі з'єднань, а також самостійного введення бойових дій. Як правило, чисельність полку від 900 до 1500 осіб, а інколи більше.

Бригада - це тактичне військове з'єднання в усіх видах збройних сил та родах військ. У сухопутних військах складається із декількох батальйонів (дивізіонів) й підрозділів військ спеціального призначення. Умовно кажучи, бригада є збільшеним або посиленним полком. Дві або більше бригад можуть складати дивізію. В середньому чисельність бригади від 1 000 до 8 000 осіб, але буває і більше. Командиром бригади зазвичай є бригадний генерал, або генерал-майор, в окремих випадках полковник. Бригада складається зі штабу і управління, служб (медичної, продовольчої, речової, радіаційного, хімічного і біологічного захисту та інші) бойових батальйонів і дивізіонів, а ще підрозділів забезпечення тощо.

Найбільша самостійна одиниця в усіх видах Збройних Сил – військова частина. Це не просто огорожена територія з людьми у формі на КПП, а фактично велике підприємство з різними службами і функціоналом. Вона здатна автономно виконувати бойові завдання та забезпечувати свою життєдіяльність на адміністративному й господарському рівнях. Зазвичай військова частина є міс-

цем базування для бригади.

Дивізія — це тактичне з'єднання в різних видах ЗСУ у складі декількох полків або двох бригад. Дивізія налічує від 6 000 до 25 000 солдатів. Кілька дивізій утворюють корпус або можуть напряму підпорядковуватися командуванню армій.

У структурі Збройних Сил є різні види військ, тож командири різного рангу керують різною кількістю людей та мають свій рівень відповідальності. Піхотні взводи, роти, батальйони і бригади мають іншу чисельність, ніж бронетанкові, артилерійські, авіаційні, інженерні, матеріально-технічні взводи, а ще підрозділи зв'язку, військової розвідки тощо.

Станом на початок лютого 2024 р. Росія втратила у великій війні в Україні щонайменше 3 079 офіцерів. 800 з них були у званні від майора і вище. При цьому найсильніше на боєздатність підрозділів впливає втрата молодших офіцерів. На сьогодні відомо про загибель 2 278 військових у званні від лейтенанта до капітана. В той же час на кладовищах у 70 російських населених пунктах поховали тільки 43 014 російських військових із загальних втрат понад 380 тис осіб. Де лежать рештки російської армії? По полям і посадкам, окопам і бліндажам на українських територіях, бо їх поки ніхто не ховає через бої... До речі, чому українці повинні проводити поховання вбитих російських військовослужбовців. Чому їх не ховують ті московські чиновники, які послали своїх бійців вмирати на чужі (для них) українські землі.

Дуже коротко про армійські військові звання ЗСУ. Сучасний перелік звань рядового, сержантського і старшинського складу, а також нові генеральські звання затвердили у 2020 році. І мають два типи рангів: армійські та

корабельні. Надаємо перелік армійські військові звання ЗСУ.

► Рядовий склад ЗСУ: рекрут (до прийняття присяги); солдат; старший солдат.

► Сержантський склад ЗСУ. Молодший сержантський склад: молодший сержант та сержант. Далі старший сержантський склад: старший сержант; головний сержант; штаб-сержант. Наступний вищий сержантський склад: майстер-сержант; старший майстер-сержант; головний майстер-сержант.

► Офіцерський склад ЗСУ. Молодший офіцерський склад: молодший лейтенант; (середня ланка) лейтенант; старший лейтенант; капітан. Далі старший офіцерський склад: майор; підполковник; полковник. І нарешті вищий офіцерський склад: бригадний генерал; генерал-майор; генерал-лейтенант; генерал (чотири зірки на пагонах). (Замість колишнього звання генерал-полковника у якого на пагонах було три зірки).

Збройні сили України складаються з керівного органу (Генштаб), трьох основних видів збройних сил (сухопутні, повітряні, морські), окремих родів військ (сил), що не входять до існуючих видів збройних сил та інших допоміжних підрозділів. А ще різні навчальні заклади. Ще читач повинен знати, що сухопутна територія України поділена на 4 військово-сухопутні зони, які є районами відповідальності оперативних командувань «Захід», «Північ», «Схід» і «Південь». Параметри військово-повітряної зон ОК «Південь», «Захід», «Схід», «Північ» визначені Указом Президента України «Про затвердження військово-адміністративного поділу України» №39/2016 від 5 лютого 2016 року (зі змінами від 23.01.2017, №12/2017). Військово-повітряні зони - є зонами відповідальності повітряного командування «Південь», «Захід», «Схід», «Північ». Які області входять до цих Зон: 1) військово-сухопутна зона "Північ" – Житомирська, Київська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Чер-

нігівська області та місто Київ; 2) військово-сухопутна зона "Південь" - Вінницька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська та Херсонська області. Ще є окрема сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Яка належить до зони відповідальності оперативного командування "Південь"; 3) військово-сухопутна зона "Захід" - Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька та Чернівецька області; 4) військово-сухопутна зона "Схід" - Запорізька, Дніпропетровська, Харківська, Донецька та Луганська обл. 5) Морський простір України включає внутрішні води та територіальне море України: 5.1) військово-морська зона "Чорноморська", що включає води територіального моря і внутрішні води України у Чорному морі; 5.2) військово-морська зона "Азовська", що включає внутрішні води України в Азовському морі та Керченській протоці.

Марія Чорна

Кіровоградська область знаходиться у центральній частині України. Практично вся її територія (за винятком селища Власівка) розташована на правому березі Дніпра. Ексочільниця адміністрації Кіровоградщини Марія Чорна (на фото 1974 р. н. село Братерське Компаніївського району Кіровоградської області) зазначає, починаючи з 24 лютого 2022 року були такі дні, коли транзитом через Кіровоградську область проходили до 10 тисяч переселенців із Харківської, Донецької, Луганської областей. Частина від'їжджала, частина лишалася у нас, ми приймали в себе, переобладнували об'єкти соціальної сфери під пункти для переселенців. У перші дні війни 2022 року ми їм надали приміщення, де вони могли самоорганізовуватися, а всі об'єкти критичної інфраструктури та лікарні охороняли патріотично налаштовані люди Кіровоградщини.

Проглядаючи у липні 2022 року цікавий цикл твітів «Volodymyr Harets @VHarets», автори нашої книги натрапили на цікаву інформацію про бригади наших захисників, точніше короткі розповіді про минулі історичні постаті якими сьогодні назвали підрозділи ЗСУ. Ми вирішили надати цю інформацію нашим читачам, бо подібне часто губиться в соцмережах. На наш погляд, тема «назви бригад в ЗСУ» - дуже цікава. Ще задовго до 2022 року у Збройних силах розпочався процес пошуку почесних назв, що спираються на питомо українську військову історичну традицію. Як приклад, у 2016-2018 роках декілька бригад дістали почесні назви, зокрема «24-та бригада» була названа на честь короля Данила, «72-га бригада» дістала назву Чорних запорожців, яка стала одним із символів оборони Києва і по багатьох моментах повторила історичний шлях кінного дивізіону «2-го Запорізького полку» Армії Української Народної Республіки. Далі «30-та окрема механізована бригада імені князя Костянтина Острозького». Це князь, який відзначився тим, що розгромив московитів під Оршею. І сьогодні ця бригада методично, без зайвого пафосу, дуже ефективно нищить москалів протягом останніх 10 років. Не відстає від них і «93-тя бригада» - Холодний яр та нижче зазначені військові підрозділи ЗСУ.

Начальник Генерального штабу, Головнокомандувач ЗС України у 2018 році Віктор Муженко підписав наказ № 166 від 25.04.2018, яким затвердив Програму заходів щодо відновлення та впровадження національних бойових традицій у ЗСУ. Одним із дієвих механізмів, що відновлюють історичні традиції національного війська та підсилюють боєздатність підрозділів, були і є почесні найменування. Часто застосовують назви-символи. Наприклад, 10-та окрема гірсько-штурмова бригада «Едельвейс» названа на честь символу, який є мотивуючим для них. Це прекрасна квітка едельвейс з українських Карпат, яка є символом гірсько-піхотних частин в усьому світі.

Автори книги вважають, що формування новітньої ідентичності ЗСУ неможливо без історичних прикладів, які були у нас в минулому. І ми сподіваємось, що нижче надані почесні найменування та історичні імена впливають на військові частини ЗСУ, і допомагають їм бити ворожу імперію зла: «19-та окрема ракетна бригада «Святої Варвари» в/ч А-4239. Бригада озброєна тактичними ракетними комплексами «Точка» її символ на малюнку.

Початок не зовсім про Україну, скоріше про традиції. Варвара вважається великомученицею – за легендою вона таємно прийняла християнство в язичницькій Римській імперії. Розповіла батькові – і він здав її префекту. Після жорстоких тортур їй відтяв голову мечем сам батько. За Біблією її батька і префекта вразила Божя кара – обох знищила блискавка. Чому цю історію пов'язали з Україною? Бо моці Варвари знаходились в Україні і вважались найдревнішими в сучасній Україні, їх частину навіть передали 19-тій бригаді після зміни назви.

Наступна «14-та окрема механізована бригада імені князя Романа Великого». Галицький літописець, відзначаючи могутність Романа в XII ст, називає його «великим князем», «самодержцем усієї Руси» та «царем в Руській землі». Саме він вважається засновником Галицько-Волинського князівства – і він взяв Київ силою на початку 13 ст. Його володіння простягалися від Києва до Любліна. 1204 року Папа Римський Інокентій-III запропонував йому корону та титул «Короля Руси», але Роман відмовився й пішов війною на Польщу. Там і загинув. Його син Данило пізніше став першим і останнім «Королем України-Руси».

Кіровоградський третій окремий полк спеціального призначення імені князя Святослава Хороброго, його ще називають окремим центром спеціальних операцій «Схід» імені князя Святослава Хороброго (ОЦ СпО «Схід») це формування військ спеціального призначення у складі Сил спеціальних операцій ЗС України. Дислокується у Кропивницькому. Входить до складу Об'єднаних сил швидкого реагування. Полк був сформований на базі 10-ї

окремої бригади спеціального призначення. Брав участь у боях війни на сході України. З набуттям Україною незалежності 11 жовтня 1991 року, «10-та окрема бригада» спеціального призначення СРСР була перепідпорядкована Міністру оборони України, а особовий склад військової частини склав присягу на вірність Українському народові.

До осені 1997 р. ця бригада перебувала в оперативному підпорядкуванні «32-го армійського корпусу». Директивою Міністра оборони України від 3 червня 1998 року «10 ОБр СпП» була переформована у «1-й окремий полк спеціального призначення» (1 ОП СпП 32 АК). За підсумками 1999-2000 років «1 ОП СпП» відзначався командувачем військ Південного ОК Сухопутних військ ЗС України як одна із найкращих частин Південного оперативного командування.

7 вересня 2000 року 1-й окремий полк спеціального призначення був перейменований на «3-й окремий полк спеціального призначення» і в липні 2003 року був передислокований з м. Старий Крим до м. Кіровограда (Кропивницький). Спецпризначенці полку брали участь в боях на українсько-російському кордоні у 2014 році. Відтоді за 10 років бійці цього полку побували у багатьох гарячих місцях фронту де йшла російсько-українська війна та виконували чисельні завдання на всіх фронтових напрямках оборони.

«40-ва окрема артилерійська бригада імені Великого князя Вітовта». З цим князем пов'язана перша згадка польового застосування артилерії в Україні. Це відбулося в битві на Ворсклі у 1399. Гармати розміщували під прикриттям возів і вели вогонь по ворогу. Можливо, саме це врятувало йому життя в бою проти Орди. Вітовт не зміг об'єднати землі Русі і пішов на зближення з Польщею – звідси йдуть витoki Речі Посполитої (яку створили більш ніж як за століття). Наприкінці життя зміг закріпити південний та східний кордон ВКЛ на узбережжі Чорного та Азовського морів від Орди та Московії. Підпорядкована «40-ва бригада» оперативному командуванню «Південь». Місце дислокації м. Первомайськ Миколаївської області.

«43-тя окрема артилерійська бригада імені гетьмана Тараса Трясило» (в/ч А-3085). Після початку повномасштабного вторгнення бригада брала участь у битві за Київ. Від жовтня 2023 р. бере участь у боях під Авдіївкою. Має на озброєнні всі самохідні гармати «2С7 Півонія», включаючи захоплені в Росії (близько 75 шт). У 2022-2023 р. бригада отримала на озброєння німецькі гаубиці «PzH 2000» від Німеччини, Нідерландів та Італії.

Тарас Трясило був унікальної долі – він став гетьманом не дивлячись на кримськотатарське походження. Його від народження його звали Асан. Якщо інший гетьман Сагайдачний реформував військо козаків, то гетьман Трясила (його так прозвали під час походів на Крим) реформував українську кавалерію. Трясило один з перших гетьманів, які відкрито виступали за незалежність країни. У 1630 році він очолив повстання проти Польщі.

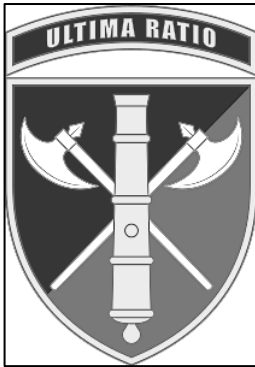
«57-ма окрема мотопіхотна бригада отамана Костя Гордієнка» (в/ч А-1736). Базується у м. Нова Каховка Херсонської обл. Входить до складу ОК «Південь». Костя Гордієнка - кошовий отаман Запорізької Січі у XVIII ст. В той період Гордієнко та Мазепа чубилися між собою через московітів, бо Гордієнко відмовлявся визнавати російські фортеці у своїм краї, чим бісив Мазепу, для якого тоді це було стратегічно важливим.

Але коли Мазепа виступив проти московського царя Петра-I, Гордієнко перший відіслав йому на допомогу 4000 козаків. Гордієнко приймав активну участь і в створенні Конституції Орлика. Її багато хто помилково називає першою в світі – хоча Велику хартію вольностей в Англії написали ще в 13 столітті. А вже пізніше Орлик «доопрацював». Конституції Орлика – це прорив на фоні застарілої Російської Імперії, де заборонялася панщина, був поділ на законодавчу, виконавчу та судову гілки влади. Окремо прописувалося відновлення автокефалії Української Церкви.

«59-та окрема мотопіхотна бригада імені Якова Гандзюка». Яков герой часів УНР. Талановитий генерал царської армії (президент Франції навіть удостоїв його найвищою нагородою «Médaille militaire») згодом він перейшов на сторону України. В 1917 війська під командуванням Гандзюка захистили Київ від більшовиків, також він був одним зі стовпів влади Скоропадського.

В 1918 році потрапив у більшовицьку засідку. На пропозицію перейти на “червону сторону” відмовився та сказав соратникам перед розстрілом: «Прохати й принижуватися перед цими мерзотниками не будемо. Тож помремо героями».

«26-та артилерійська бригада імені генерала-хорунжого Романа Дашкевича», військового і політичного діяча Української Народної Республіки, одного із засновників української артилерії. Базується в місті Бердичів Житомирської обл. Входить до складу оперативного командування «Північ». Цей генерал, майже з нуля, створив артилерію в армії УНР. Завдяки йому з'явилася бригада із 6-ти полків – одна з найгрізніших в тогочас-

ному українському війську. Р.Дашкевич: «Я мав 26 років, старшини були старші за мене: під 60, під 50, під 40. Та до мене 26-річного відносилися з найбільшою пошаною». Роман був засновником Січових Стрільців. Коли попав в полон до московитів, то зумів втекти до Києва, де став одним з найбільших військових діячів 1919 року. Коли УНР пала, разом з Мельником та Коновальцем створив Українську Військову Організацію (пізніше стала ОУН).

«12-та окрема бригада армійської авіації імені генерал-хорунжого Віктора Павленка» (в/ч А-3913). Базується в м. Новий Калинів, Львівської області. Майбутній голова військової авіації УНР до 1917 р. Павленко командував загonom для захисту імператорського Царського села. Пізніше став корисним для УНР, правда зі Скоропадським не зійшовся та навіть

готував його переворот. В залежності від влади в Києві служив в залізничному корпусі, авіаційному та навіть був начальником Київського військового округу. Але авіація була його фішкою. Тож у 1918-1920 роках став командувачем Повітряного флоту УНР. Правда в той час повітряний флот УНР налічував 20-25 літаків та 4 аеростата. Це був початок Повітряних сил майбутньої України.

«35-та окрема бригада морської піхоти імені контр-адмірала командувача Чорноморським флотом Української держави Михайла Остроградського» (в/ч А-0216). Місце базування - с. Дачне на Одещині. Михайло був талановитим офіцером царської армії, командувачем крейсера «Пам'ять Меркурія». Він народився у селі Пашенівка на Полтавщині в старовинній козацькій родині, що походила від гетьмана Данила Апостола. Військову кар'єру розпочав у 1884 році в Морському училищі, потім навчався у Військово-Морській Академії. 1914 року М.Остроградського, як одного з найдосвідченіших офіцерів, призначають командиром крейсера «Пам'ять Меркурія».

21 квітня 1918 року, на нараді Центрофлоту, капітан 1 рангу Михайло Остроградський твердо заявив, що кораблі і військові частини, які стоять під українськими прапорами, виконувати наказ радянського уряду Росії від 26 березня 1918 про перехід флоту до Новоросійська не будуть і підпорядковуються законному уряду незалежної України. Зайнявши пост командувача флоту Михайло Остроградський, спільно з контр-адміралами В'ячеславом Ключковським та Сергієм Бурлеєм взялися розбудовувати флот УНР. Під його командуванням знаходилося 7 лінокорів, 3 крейсери, 12 есмінців, дивізія підводних човнів та транспортна флотилія колишнього Чорноморського флоту.

Остроградський був справжнім патріотом не влади, а української батьківщини. Білогвардійський адмірал Ненюков, який проїздив через Севастополь, дивувався: «Невелика група офіцерів на чолі контр-адміралом Остроградським розмовляли з ними українською мовою, та ставилася до росіян як до іноземців».

На початку червня 1918 Михайлові Остроградському присвоюється військове звання контр-адмірал.

«36-та окрема бригада морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білінського» (в/ч А-2802) - з'єднання морської піхоти України. Місце базування - місто Миколаїв. Можливо малий Білінський народився в родині заможного селянина в селі Драбове-Барятинське, нині Драбівського району Черкаської області (?). Після закінчення 2-ї Київської гімназії, Михайло продовжив навчання в Московському Лазаревському інституті східних мов; опанував арабську, вірменську, перську, турецьку, кримсько-татарську, грузинську мови, пройшов практичний курс зі східної каліграфії.

Військову службу розпочав 1906 року юнкером Балтійського флоту, 31 жовтня 1916 року отримав перше флотське звання – мічман. З початком революційних подій 1917 Білінський включається в активне громадське і політичне життя УНР. Разом з лейтенантом Святославом Шрамченком він організовує Український військово-морський революційний штаб Балтійського флоту. Увійшов до українського генерального секретарства морських справ. 26 грудня 1918 року (за часів директорії), М.Білінського призначають Міністром морських справ УНР. Він вводить нові назви кораблів, так у флоті з'явилися лінкор «Соборна Україна», крейсери «Тарас Шевченко» та «Гетьман Хмельницький». У листопаді 1921 р. вирушив у Другий Зимовий похід – останню спробу повалити більшовицький режим де й загинув. В бою міністр Білінський розстріляв з бравнінга кількох москалів, останню кулю пустив собі в голову. Пізніше був похований селянами...

На цьому ми вирішили закінчити загально-короткий військовий лікнер ЗСУ. Звісно, що є ще багато інших бригад ЗСУ з відомими історичними діями, сподіваємось а наступних своїх книгам ми продовжимо цю цікаву тему. А зараз перейдемо до військових частин на Кіровоградщині.

ВІЙСЬКОВИМИ НЕ НАРОДЖУЮТЬСЯ

Військовими для війни не народжується ніхто. Для неї гартують себе в нескінченних тренуваннях, аж поки не відчуєш зброю як продовження себе, а рухи не стануть впевненими та швидкими. Крок за кроком, постріл за пострілом вчаться цій непростій науці хлопці вбивати ворога. Озброєні досвідом, впевнені у своїх навичках, рушають у бій наші бійці, щоб обернути свої знання на перемогу!

Коли рідні чи близькі нам люди йдуть на фронт, це випробування і подвійний стрес для всієї родини. Та ще складніше дати собі раду з цим власній малечі, яка хоче відповідей на безліч запитань і сприймає реальність дещо інакше. Сьогодні тисячі українських дітей чекають з фронту дідуся, брата, маму чи тата, а дехто і обох батьків. В цей період малеча особливо вразлива і як ніколи потребує підтримки. І слова про те, що ніхто не народжується для війни. Але коли в твою країну приходять ворог, обов'язок кожного громадянина - взяти до рук зброю і стати на захист своєї держави, нажаль малі діти поки не розуміють. Війна залишає багато запитань без відповідей.

Задовго до великої війни, 19 березня 2014 р. Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення про створення оперативних штабів при обласних державних адміністраціях прикордонних областей України. У березні 2014 року на Лівобережній Україні було створено 7 батальйонів територіальної оборони, а 30 березня 2014 року в. о. президента України О.Турчинов доручив керівникам обласних адміністрацій почати створення батальйонів територіальної оборони в кожній області України.

30 квітня 2014 було ухвалене офіційне рішення покласти функції створення батальйонів територіальної оборони в кожній області України на обласні військові комісаріати. 23 квітня 2014 року в приміщенні Кіровоградської

державної адміністрації (КДА) зібралися представники громадськості, чиновники, військовослужбовці, де з кіровоградців, мобілізованих до лав Збройних сил України, було створено батальйон територіальної оборони. До 10 травня 2014 року проходило «бойове улагодження» батальйону. Основні завдання, які ставляться перед ним, - боротьба з диверсійними групами, забезпечення проходження через Кіровоградщину військової техніки ЗСУ та охорона «21-го стратегічного об'єкта» області.

Представник ГУР МО Вадим Скібіцький заявив, що Головне управління розвідки Міноборони України визначило список російських стратегічних об'єктів, які підлягають знищенню. Ми працюємо методично, визначаємо найбільш критичні цілі й найбільш критичні об'єкти для самої Росії. Це об'єкти військові, об'єкти оборонно-військового комплексу, які забезпечують виготовлення ракет, безпілотників тощо. Тому цілей у нас багато.

В Кіровоградській облдержадміністрації повідомили: - Військові фахівці провели відбір кандидатів до батальйону територіальної оборони, більшість з яких, раніше вже проходили службу в десантних військах, підрозділах спеціального призначення та інших бойових частинах. Батальйон назвали як 17-й батальйон територіальної оборони «Кіровоград» (17 ОМПБ, в/ч А-4279) з добровольців Кіровоградської області. Першим командиром батальйону був полковник Олександр Щербина. Пізніше на базі колишніх трьох батальйонів територіальної оборони № 17, 34 та 42 утворили 57-му окрему мотопіхотну спеціальну бригаду на в місті Кропивницький, згідно з наказом командира військової частини В-4533 № 01 від 30 жовтня 2014 року на підставі спільної директиви Міністерства оборони України

та Генерального штабу Збройних Сил України від 8 жовтня 2014 року № 322/1/35-дск. 24 серпня 2015 року бригаді вручили Бойовий прапор. У 2015 році до штату мотопіхотних бригад додали танкові роти. Було також створено артилерійський дивізіон на чолі з підполковником Андрієм Гаффаровим. Згодом 57-ма окрема мотопіхотна бригада стала носити ім'я Кості Гордієнка - кошового отамана Запорізької Січі у XVIII столітті.

На початку 2024 року, автори книги виступали перед читачами Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва імені Є.Маланюка і одна школярка старших класів на ім'я Тетяна запитала: «що таке військове містечко Кіровоград-25» і де знаходиться? Якщо йти пішки від станції Цибулеве на Кіровоградщині по прокладеній залізничній колії, то прийдете до селище «Лісове» в Олександрійській селищній громаді. Тут розташовано 37 житлових будинків (з них 14 чотириповерхових, 1 двоповерховий, 22 одноповерхових), 8 об'єктів соціально-культурної сфери (половина із має відношення до ЗСУ) та інші інженерні мережі. Саме в «Лісовому» від 1960-х років знаходилось військове містечко Кіровоград-25. Військова частина № 14427, яка виконувала завдання з ядерно-технічного забезпечення Збройних Сил колишнього СРСР, згодом була в підпорядкуванні військової частини № 31600.

У серпні 1993 року військова частина № 14427 увійшла до складу Збройних сил України та була підпорядкована Центру адміністративного управління військами стратегічних ядерних сил. У цей період частина займалася виконанням тристороннього договору з ліквідації ядерної зброї на території України. У жовтні 1997 року частина № 14427 перейшла до Головного ракетно-артилерійського управління Міністерства оборони України. Нова військова частина № А-0981 була сформована 1 березня 1999 на базі в/ч № 14427, на підставі директиви Міністра оборони України від 21 квітня 1998 року № Д-115/1/0/61.

В кінці 2021 року, в обласній Кіровоградській філармонії відбулися урочистості з нагоди 30-ї річниці Збройних сил України, де вітали і нагороджували найкращих бійців. Відзнакою Кіровоградської області “За мужність і відвагу” нагородили військовослужбовця військової частини А-0981, підполковника Богдана Ситника; військовослужбовця Кіровоградського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, майора Володимира Каптьолова; військовослужбовця військової частини А-1405, майора Юрія Муравйова; військовослужбовця військової частини А-1201, майора Костянтина Тихонова; військовослужбовця військової частини А-1840, капітана Олега Терещенка; військовослужбовця Кіровоградського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, капітана Миколу Шкурка.

Також серед нагороджених були: військовослужбовець військової частини А-0981, старший лейтенант Юрій Коваленко; військовослужбовець Кропивницького міського територіального центру комплектування та соціальної підтримки, лейтенант Олександр Лещенко; військовослужбовець військової частини А-1405, лейтенант Денис Плигун; військовослужбовець військової частини А-2077 Сергій Глондар; військовослужбовець військової частини А-1469, старший сержант Оксана Білоус; військовослужбовець військової частини А-2077 Степан Купчишин.

Нагороди отримали: штаб-сержант військової частини А-1201 Костянтин Івка; старші солдати: військової частини А- 3666 Сергій Безверхній та військової частини А-1840 Олександр Логвин; військовослужбовці: військової частини А-2077 Володимир Місків та військової частини А-2077 Костянтин Осадчий...

16 лютого 2022 року № 60/2022/ президент України В.Зеленський зазначив перелік військових частин Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України. Ми вкажемо військові частини Кіровоградської області станом на 2022 рік, там можливі зміни. Знаючи номер військової частини і де вона знаходиться, читач може через Інтернет самостійно розв'язувати необхідні питання:

- військова частина А-0981 (Олександрівська селищна рада, Дмитрівська та Мар'янівська сільські ради);
- військова частина А-1201 (Знам'янська та Світловодська міські ради, Суботцівська сільська рада);
- військова частина А-1405, (Долинська міська рада, Аджамська, Новопраська та Устинівська селищні ради);
- військова частина А-1469, (Гайворонська міська рада, Голованівська селищна та Кетрисанівська сільська рада);
- військова частина А-1840, (Кропивницька міська рада та Ганнівська сільська рада);
- військова частина А-2077, (Новоукраїнська районна державна адміністрація, Новоукраїнська районна рада, Кропивницька міська рада, Компаніївська селищна рада, Кетрисанівська та Соколівська сільські ради);
- військова частина А-3544, (Кропивницька районна державна адміністрація);
- військова частина А-3666-3, (Бобринецька міська рада, Добровеличківська селищна рада);
- військова частина А-4472, Голованівська районна державна адміністрація, Рівнянська сільська рада).

Військова служба призупиняється для військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини або місця служби, дезертирували із Збройних Сил України та інших військових формувань або добровільно здалися в полон, якщо інше не визначено законодавством. (Відповідно до частини четвертої статті 85 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України).

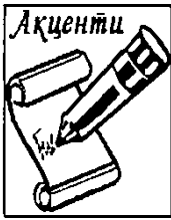

В кінці січня 2024 року Кіровоградська область втратила на війні з РФ ще трьох бійців. Це Леонід Юнкевич з Голованівського району, Микола Цапенко та Сергій Болгарін. 28 січня у селищі Салькове Заваллівської громади прощалися з Леонідом Юнкевичем. Тіло загиблого в громаді зустріли живим коридором 46-річний командир механізованого відділення загинув 21 січня біля села Іванівське Бахмутського району Донецької області.

Також 28 січня 2024 у місті Долинська прощалися з Миколою Цапенком. Військовий загинув 23 грудня 2023 року, виконуючи бойове завдання. Траурна церемонія відбулася у храмі Великомученика Пантелеймона.

29 січня у місті Знам'янка попрощалися із сапером інженерно-саперного відділення, сержантом Сергієм Болгаріном. 47-річного бійця вважали зниклим безвісти після бою біля Новоселівки на Донеччині, який відбувся 21 квітня 2022 року.

У січні 2024 року з російського полону вдалося повернути 230 українських захисників, 55 з них військовослужбовці Національної гвардії України. За даними Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими це найбільший за час повномасштабного вторгнення обмін військовополоненими. Більшість з повернутих перебували у полоні з 2022 року. Серед 230 звільнених - 48 українських військовослужбовців вважалися зниклими безвісти. Нарешті вони побачать своїх рідних та близьких. Це солдати, сержанти та офіцери. Воїни Збройних сил, Національної гвардії, ВМС, прикордонники. Частина захисників боронила Маріуполь, "Азовсталь" тощо. Дякуємо Об'єднаним Арабським Еміратам «за активну участь у реалізації цього обміну»...

Захід каже: - Україна не може завдавати ударів по російській території, використовуючи західну зброю. Майже щотижня нам про це нагадують, водночас українські військові кажуть, що маючи таку змогу, перемога у війна видавалася б ближчою. Автори книги не розуміють, чому встановлена ця заборона. Адже, коли йде війна, то треба відповідати всією зброєю, яку надає Захід і завдавати ударів по всій Росії.

І на закінчення цього розділу ми скажемо декілька слів про «21-шу окрему бригаду з охорони громадського порядку імені Петра Калнишевського» Національної гвардії України. Більше 30-ти років її видатні сторінки створювали тисячі патріотів, які склали присягу на вірність українському народові та з гордістю носили однострій Національної гвардії України. Сьогодні, коли ворог намагається знищити нашу державу, нацгвардійці у складі сил оборони дають гідну відсіч агресору. Кожен на своєму місці виконує поставлені завдання та продовжує виконувати найвищий обов'язок – боронити рідну землю. Вічна пам'ять тим, хто загинув відстоюючи інтереси держави. Ми ніколи не забудемо їхні імена.

Рідні та близькі військовослужбовців Національної гвардії стали невід'ємною частиною історії підрозділу: матір Героя України Євгенія Тельнова - Таїса Іванівна; родина загиблого командира батальйону Павла Сніцара та колишній командир батальйону Андрій Музика. На знак поваги до воїнів Національної гвардії представники Кіровоградської обласної та міської влади, духовенства, очільники правоохоронних структур вручили найкращим військовослужбовцям грамоти, відзнаки та цінні подарунки. Вони привітали воїнів із 32-ою річницею створення бригади та побажали наснаги та нових звершень на благо нашої Батьківщини.

НАМ СПОКІЙ ТІЛЬКИ СНИТЬСЯ

За десять років (2014-2014) Збройні сили України мали б стати центром реформ, оскільки майбутнє кожного без виключення в цій країні залежить лише від того, як будуть сьогодні розгортатися події на лінії фронту. Мали бути певні перемоги, але так і не стали. Станом на початок 2024 року ми всі знаходимось в однаковій дупі. Кожен без виключення в цій країні. І ми не матимемо ані нормального сну, ані майбутнього, ані сьогодення – поки не закінчиться ця клята війна, ми не виберемося з «російської дупи», бо на кожне покоління припадає своя війна. Війна зачепила усіх, і ми не можемо не бачити її уві сні - вона стала частиною нашого життя. Командувач Нацгвардії Олександр Півненко: «У нас немає виходу – ми закінчимо цю війну нашою перемогою і дійдемо до кордонів 1991 року. Але на це потрібен час».

Відповідно Олександра Півненка, автори книги пропонують повернутися у часі на середину 2023 року. Коли президент В.Зеленський 8 липня 2023 призначив у Львові колишнього 37-річного полковника Олександра Півненка новим командувачем Національної гвардії. Олександр військовослужбовець, бойовий офіцер, Герой України, згодом став бригадним генералом Національної гвардії України, учасник російсько-української війни. А ще він член Ставки Верховного Головнокомандувача (від 2023 р).

У Національній гвардії України Олександр Півненко служить біля 20 років. Коли напередодні отримав пропозицію очолити формування, каже, що погодився без роздумів. Війна все змінює, керівництво шукає кращих, щоб швидко діяти. Нову посаду колишній полковник сприйняв, як визнання ефективності роботи своїх підрозділів під час оборони Бахмута. «Я все життя прослужив у підрозділах

спеціального призначення. Тож ми будемо використовувати досвід цих підрозділів для підготовки особового складу. Тобто, модель підготовки спецназівців ми поширимо і на звичайних бійців Національної гвардії», каже Олександр Півненко.

Олександр Півненко народився 1986 року в сім'ї військового. Закінчив Криворізький ліцей з посиленою фізичною підготовкою, Харківський інститут танкових військ, Національний університет оборони України (оперативно-тактичний рівень. Проходив службу в Окремому загоні спеціального призначення «Омега» Національної гвардії України в Києві. Брав активну участь в АТО/ООС; від 24 лютого 2022 - у відсічі повномасштабного російського вторгнення військ РФ в Україну. 2022 року призначений командиром «3-ї бригади оперативного призначення». Від 2023 року – він начальник Східного територіального управління НГУ. 8 липня 2023 року указом Президента України призначений командувачем Національної гвардії України. Відзнаку новий командувач Нацгвардії заслужив за участь в АТО/ООС, захисту Харкова у перші дні повномасштабного вторгнення Росії та мужність, яку проявив у виснажливих боях за Бахмут.

Уміння терпіти й долати негаразди – невід'ємна риса характеру Олександра Півненка, яка допомагає йому протягом життя. В одному з інтерв'ю Олександр згадував про те, як починалася його підготовка до кар'єри військового. Тоді він був худим, погано підтягувався і не дуже добре бігав, тому почав займатись спортом. Характер та викладчі допомогли йому перетворитися з кволого підлітка на спортсмена, який бігав марафони та бив спортивні рекорди у Харківському інституті танкових військ. Це зрештою допомогло йому при вступі до київського спецпідрозділу "Омега". О.Півненко небагатослівний, хоча й не мовчазний. Зайвого не говорить, але і складних запитань намагається не уникати...

Як не дивно, але в українській армії й до сьогодні діє радянська система двох паралельних вертикалей: звань і посад. Часто певна посада передбачає наявність певного звання або його присвоєння. Тобто, потрапляючи на посаду, людина розраховує на звання, яке «прив'язано» до цієї посади, або отримує його за той час, який був проведений на службі. «Збочена» система отримання звань призводить до того, що люди перестрибують з посади на посаду лише заради того, щоб отримати підвищення у званні. Одна і та сама людина може протягом одного року відповідати за логістику, бойову підготовку, ремонт техніки, облік пального, хоча насправді не вміє робити жодну з цих справ. Таким чином армія ставить собі «шах і мат», бо люди з меншим рівнем знань і навичок керують тими, хто має більше і того, й іншого. Світова практика звань і посад інша. В американському війську офіцеру, який відправляється в зону бойових дій, підвищують звання, але коли він повертається назад, звання забирають, оскільки в тилу він не виконує обов'язків, які виконував на фронті.

У командувача НГУ О.Півненка запитали про проблеми при підборі новобранців у їхні підрозділи? - Я тривалий час був командиром підрозділу окремого загону спеціального призначення, потім командиром бригади, безпосередньо брав участь у бойових діях і нетривалий час був керівником Східного територіального управління. Тож модель формування та роботи з особовим складом, мені знайомі. Єдина різниця між командуванням цими всіма підрозділами і Національною гвардією – це масштаб підготовки, кількість людей, яких стало більше. Для мене це ніби випробування, бо бойового командира призначили, по суті, на адміністративну посаду. Але я розумію й інше, підростають молоді командири, яких треба підвищувати,

щоб була мотивація. А якщо він буде комбатом 20 років служби, то як він буде запроваджувати новітні новації? У нас в армії діє стара система радянського зразка. Люди сидять на посадах по 10-15 років. Так не можна робити, їх потрібно замінювати. Міняти і рухати вперед. Тоді має молодий командир має якусь мотивацію, він хоче ще краще працювати. У них аж очі горять до виконання нового завдання. Але опоненти іншої думки...

Сьогодні армія ЗСУ має потужні інструменти для відбору кандидатів. Держава може запропонувати пільги, славу, кар'єрне зростання. Проте ці інструменти не використовуються. Держава не проводить відбору. Армія зараз майже не ставить вимог щодо профілю того, хто ці обов'язки має виконувати. Відсутній відбір персоналу і як наслідок випадкові люди потрапляють на випадкові посади (і не тільки в армії). На керівні посади в ЗСУ потрапляють не ті, хто кращий, розумніший, активніший, а ті, хто більше часу провів в армії. Отримання чергового звання «за вислугу часу» – це депрофесіоналізація. Часто люди, які не брали участь у бойових діях, не мають військових досягнень, а просто «існували» в штабах, підіймаються по сходах звань і посад скоріше і вище. Виникає негативна селекція – найкращі йдуть з підрозділів, інші «другорядні середнячки» ж залишаються та обіймають керівні посади. Більшість командирів ЗСУ – це навчені за радянськими стандартами офіцери. Посади в армії не мають бути прив'язані до звання, а звання – до часу, яке провів військовий в армії.

– Які задачі ставив президент України В.Зеленський перед призначенням вас (Півненка) на нову посаду НГУ? – Основна наша мета – це «бригади наступу». Вони вже сформовані. Потихеньку їх вводимо в бойові дії. Є основні

Збройні сили, Національна гвардія, це все Сили оборони України. Проект «бригад наступу», це ті ж самі бригади Збройних сил по новим штатах... – У нас вже є перші 6 «бригад наступу», які можливо будуть мати свої назви. Другий етап – це сьома бригада "Хартія", яка формується. Інші уже виконують завдання, зазнають бойових втрат та поповнюються. Аналогічно деякі наступають, деякі поки чекають, деякі уже діють в обороні. Один батальйон у нас відучився за кордоном, інші там навчаються і скоро повернуться в Україну.

Найголовніші проблеми та потреби на сьогодні - це озброєння і військова техніка. Вона іде, пливе на кораблях, їде, але хочеться зараз і швидко. Велику кількість особового складу бригад наступу необхідно забезпечити добрим озброєнням. Для цього потрібен час. Зараз нам добре допомагають Велика Британія і Німеччина, а ще Польща і Угорщина, США і ЄС та інші країни. З початку повномасштабної війни 2022 близько 40 країн світу надали Україні військову, гуманітарну та фінансову підтримку на суму майже 185 млрд доларів (або 165 млрд євро). Напад Росії на Україну об'єднав світову спільноту в питаннях забезпечення міжнародної безпеки та недопущення поширення російської агресії.

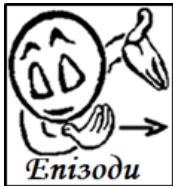
Опоненти стверджують: - Будь-яка військова операція – це насамперед люди. Люди, які її планують це професійні, навчені командири. Топові посади української армії обіймають люди, які сформувалися в ранній після совковий період. Тоді українська зброя продавалася на світових тіньових ринках, а наші склади ЗСУ «вибухали» для приховування наслідків цього розпродажу. Не варто очікувати від людей, які росли в цьому середовищі, проривних ідей на фронті. Вони гарні спеціалісти, але зовсім в іншій сфері – сфері заробляння грошей і отри-

мання посад. Дивлячись на московську армію, ми вражені «м'ясними» штурмами російських військ, придивившись уважніше до російської тактики ведення штурму – побачили. На штурми ідуть ті, кого їм не шкода «гарматне м'ясо» (їхня вартість життя близька до нуля). За ними рухаються більш навчені й підготовлені, але також не високої вартості російські солдати. І десь в глибині залишаються гарно озброєні, навчені й професійні вояки. Їх Москва береже і саме вони завдають ЗСУ найбільшої шкоди. Таку стратегію рашисти відточили й вдосконалили за останні два роки великої війни.

– Скільки часу потрібно на підготовку бійців «бригад наступу»? – Час підготовки від місяця і довше, може бути два, або три місяці в залежності від курсу. Є напрямки спеціальної підготовки: снайпери, водолази, інструктори з інженерної підготовки тощо. Люди приходять, дехто з них не має військової підготовки, дехто має, з такими краще. Ми їх ділимо за напрямками, ті, що зовсім нові у військовій сфері, йдуть до базової підготовки. Вона більш тривала. Ми знаходимося в Силах оборони, є Верховний головнокомандувач, є головнокомандувач, є командири підрозділів за оперативно-стратегічними напрямками. Кому треба допомога, вони присилають бойове розпорядження і я його виконую. Новобранець тоді стане військовим, коли побуває в першому бою.

– Що головне у підготовці нацгвардійців? Відповідь О. Півненка: - Масштабність проекту потребує масштабності інструкторів. Раніше у нас були інші завдання. І таких бригад, які схожі на «бригади наступу», у нас не було. Нам необхідні зміни парадигми свідомості. Командирами мають бути лідери, а не ті, хто довше пробув у лавах ЗСУ. Краще тягнеться до кращого, тому кращі лідери збирають навколо себе добрі команди. Лідери, здатні брати на себе відповідальність, вимагають до себе певного ставлення.

Чітких правил гри, повноважень на прийняття рішень. Не кожен зможе бути лідером, навіть якщо буде готовим до цього, тож не кожного можна зробити командиром. Раніше у нас були окремі загони спеціального призначення, які постійно виконували завдання операції об'єднаних сил безпосередньо на першій лінії. А от такі бригади ми готуємо сьогодні.

Придивіться уважно до російської тактики війни, вони воюють не кількістю людей, а територіями. Москалі своїх людей на фронті не жаліють і не бідкаються втратами. Наша армія замість створення більш ефективної стратегії - копіює російську, не маючи такої ж кількості людей, відправляє на позиції будь-кого від медиків - до операторів дронів, аби лише тримати намацьовану кимось на мапі лінію оборони. Бо інакше доведеться прозвітувати "нагору" що позиції здані. А цього ніхто не хоче чути. Копіювання чужої "м'ясної" стратегії ведення війни, привело до того, що патріотично налаштованих солдатів ЗСУ вибили на фронті ще в 2022 році, а в тилу вони закінчилися в 2023 р. Подивимось правді в очі, найкращих, найвмотивованіших людей в Україні на початку 2024 року немає. Одні загинули на фронті, інші в той чи інший спосіб пішли з ЗСУ, а треті втекли з України.

Чи є проблеми з новобранцями? – Новобранці схожі на дорослих студентів у ВУЗах, яких треба вчити і виховувати. Їх треба мотивувати, їх треба постійно психологічно підготовлювати. Ми розуміємо, що індивідуальна підготовка ділиться на багато різних складових. І це не тільки робота з автоматами або інженерна, чи медична підготовка. Це ще і психологічна підготовка. Тому що новобранець тоді стане військовим, коли побуває в першому бою. І вже

потім буде ясно – він спроможний далі виконувати бойові завдання на полі бою, або він годиться тільки для штабної роботи. Бо не всі мають здібності до військових завдань, це теж треба розуміти. Іде підбір, відбір та системна робота, яку двома словами не розкажеш. Якщо командир вміє спілкуватись, він свою точку зору пояснює, каже: все нормально не хвилюйся, є зв'язок і зброя, все буде нормально. А ще багато залежить від сержантського складу, який знаходиться поруч з бійцями на позиціях. Не можна до всіх застосовувати однакові підходи...

Декілька слів про військово-економічну ефективність, для прикладу візьмемо умовний підрозділ «К» ЗСУ який підлягає розформуванню. Бійці завмерли в очікуванні подальших вказівок командування, отримуючи зарплату. Командування не поспішало приймати будь-які рішення. Все відбувалося, як у сповільненому кіно. Врешті-решт наказ прийшов, і сотні людей виявилися непотрібними. Чому в розпал війни сотні людей виявилися непотрібними. Вони змушені були шукати собі місце служби. Весь процес може тривати 3-5 місяців. Несвоєчасне рішення командування бригади вартувало державі сотень тисяч грн, через те що ніхто не оцінює діяльність командування бригади з точки зору ефективності. Окрім того, вся техніка й обладнання, яке отримували бійці, залишилися на балансі цієї частини, а самих бійців банально «викинули за борт». Держава в обличчі армії вкотре втратила довіру, відібравши собі все те, що завдяки підтримці волонтерів так довго і ретельно збирали бійці мирного фронту.

Не забувайте, що наступ – це найвищий рівень майстерності у військах. Тож підготовлена гвардія наступу мала стати рушійною силою в наступі ЗСУ. В кінці 2023 р. просування українських підрозділів зіткнулося з величезною кількістю проблем, насамперед із замінованими територіями і на жаль, відсутністю прикриття з повітря, а головне – ворог знав геть усе про наступ ЗСУ 2023 року...

Зараз коротка розмова про переміщення підрозділів у нікуди без певної мети. Це виправдано під час наступу, проте часто так відбувається при відході підрозділів на відновлення, поповнення або навчання. Переміщення відбувається хаотично на непідготовлені локації. Як наслідок багато обладнання втрачається, псується і стає непридатним до використання, оскільки його немає чим перевозити та немає де зберігати. Людям немає де жити. Доводиться з нуля організовувати побут сотень бійців, закуповувати засоби для приготування їжі, обігріву й налаштовувати логістику забезпечення. Нині слушний час для створення в Україні військового хабу (центру) для кожної бригади зі складськими приміщеннями для зберігання обладнання та умовами для розміщення персоналу. Тоді не довелося би кожного разу перевозити абсолютно все майно, а зберігати його в хабі, використовуючи лише те, що потрібно в цей момент. Старий принцип "я тут командир – я вирішую, а всі решта лише виконують" – не ефективний. В критичних бойових ситуаціях жорстке виконання наказу необхідне. Але людина, яка віддає цей наказ, має бути професіоналом. Ефективна робота потребує існування механізму зворотного зв'язку, якого наразі не існує взагалі. Наказ має підкріплюватися стратегією, розробленою командою, а стратегічні плани – конкретними операційними завданнями з термінами виконання та відповідальними. Досягаєш – слава, шана та визнання. Не тягнеш – пониження у званні.

Щодо контрнаступу. Деякі західні експерти кажуть, що можливо, його треба було відкласти трохи в часі, не починати в 2023 р. Зараз ми знаємо, наскільки важко давався кожен кілометр, про це говорив і В. Залужний.

Читачі запитують: - Скільки "котлів" влаштувала українська армія москалям за 10 років війни (2014-2024)? Скільки людей за цей час отримали офіцерські та генеральські звання в ЗСУ? Українська армія це зріз нашого суспільства. Від того, на яких цінностях були і буде побудована армія, залежатиме, якими повернуться в повоєнне життя колишні військовослужбовці. Проблема не лише в тому, що за 10 років війни ми не змогли змінити радянську спадщину в армії. Проблема в тому, що за 10 років російсько-української війни ми не змогли змінити людей, які мали змінити радянську спадщину в Збройних силах України.

Чому мобілізованих та рекрутів потрібно готувати не до служби у війську, а до війни? Чим шкідливо, коли спецпризначенця ССО відправляють в окоп, а з кухаря чи лікаря без військового досвіду намагаються швидко зробити штурмовика? Ось приклад Вадима Мазевича із «Третьої ОШБр», у цивільному житті він – лікар-ортопед. Пішов добровільно на фронт, його із жовтня 2022-го по вересень 2023-го направили у «47-ій ОМБр» розвідником, а тепер перевели командиром батальйону безпілотних авіаційних комплексів у складі «Третьої ОШБр». А на фронті в цей час катастрофічно не хватає медиків.

У нас приділяється багато уваги статуту ЗСУ (і ніхто цього не відкидає), але треба врахувати, що люди зараз – в основному молоді командири, які приходять безпосередньо на поле бою з навчальних центрів, і їх потрібно готувати не до служби у військах, а до війни, до керування і збереження бійців і компетенція у них має бути безпосередньо для тих спецоперацій, які вони будуть виконувати. Як приклад, командир батальйону – це менеджерські функції. Ти повинен забезпечити свій підрозділ бойовим управлінням, розумінням бойової ситуації і найголовніше –

тим, чим воювати, тобто дронами, зброєю і боеприпасами до них.

У мирний час, управління такого рівня передбачає велику кількість радників та помічників, які працюють безпосередньо в польових умовах і можливо є більш компетентними. Не бійтеся цього слова, бо в кожному підрозділі по кожному напрямку є більш компетентні люди, і якщо командир не визнає цього, він через деякий час опиниться в дурнях. В бойових умовах, всі управлінські дії командира, дещо інші. В першу чергу треба опиратись на людей з бойовим досвідом. У кожної людини присутній страх, це норма. Хто скаже, що йому не страшно, збреше. Але цей страх з часом притуплюється. Але ви хочете жити в чудовій країні? Тож треба її захищати!

І на закінчення цього розділу Олександр Півненко звертає увагу як російсько-українська війна радикально змінила ситуацію. Вона виразно показала світу, що Україна була в минулому, є зараз і буде в майбутньому частиною Європи, бо завжди відстоювала свободу і демократію. Нема сенсу говорити про "повернення України в Європу", як це робили в 1990-х роках по відношенню до країн колишнього Радянського союзу. Україна навіть периферійно була в Європі з тих часів, з яких існувала сама Європа. Вона просто повертається до себе до дому. Тож нам нема особливої потреби доводити європейськість України історичними аргументами минулих часів.

Питання стоїть інакше: яка користь Європі від членства України? Ранньосередньовічний Київ належав до числа десяти найбільших міст Європи, аж доки не був завойований і знищений монгольською армією в 1240 р. Після монгольської орди на колишніх західно-руських, а пізніших українських землях утворилася геополітична пустака. А геополітика, як і природа, не терпить пустоти. Протягом століть сюди "вливалися" сусідні держави: Польща й Німеччина із Заходу, Швеція з Півночі, Туреччина

з Півдня і Росія зі Сходу. Їхнє протистояння часом набирало характеру "війни всіх проти всіх", скажемо словами місцевого літописця, кров "лилася рікою і рідко хто в цій крові руки не вмочив". Жодна з держав не могла проіснувати на українських теренах довше 300 років.

Особливо короткою була історія держав на українських землях у 20 столітті: СРСР протривала менше 70 р. (1922–1991); міжвоєнна Польща – 20 років (1919–1939); а антикомуністична Українська Народна Республіка (1917–1920) чи Західноукраїнська Народна Республіка (1918–1919) – декілька років чи навіть місяців. Історія Києва виразно відрізняється від історії більшості західноєвропейських столиць. Досить навести приклад з найближчої історії: якщо у 1914–1945 роках в Лондоні влада не мінялася жодного разу, в Берліні та Парижі – 2-3 рази, у Варшаві і Празі – 5 разів, то в Києві – 11 разів. На одній залізничній станції в Донбасі лише протягом першої половини 1919 року влада мінялася 27 разів!

У XX столітті ставки в боротьбі за Україну сильно зросли. За словами британського історика Домініка Лівена, "більш за все Перша світова війна залежала від долі України". Друга світова війна на Сході Європи значною мірою була війною між Сталіним і Гітлером за Україну. Дві світові війни були тотальними війнами з використанням зброї масового знищення. Відповідно вони вимагали максимальної мобілізації ресурсів. А Україна славилася своїм ресурсним багатством. Про неї ходила слава як "землі, омитої молоком і медом", а українські чорноземи традиційно були житницею Європи. Потреби забезпечення армій і тилу перетворювали хліб на стратегічно важливу сировину. Окрім зерна, українські землі були джерелом інших ресурсів, вкрай необхідних для ведення сучасної війни: вугілля, сталі, нафти та зомбованих українців, як гарматного м'яса на черговій війні.

У кінцевому рахунку рішення українців проголосити

свою незалежність у 1991 році поклало кінець існуванню Радянського союзу. Були надії, що розпад СРСР означатиме кінець останньої імперії зла на землі - Москви. Цього не сталося. Путінський режим відродив імперський центр Росії і заявляє про свої монопольні "історичні" права на колишні периферії. В першу чергу на Україну, вона як «кістка в горлі» дратувала Москву. Наслідком стала російсько-українська війна від 2014 і наступних років.

Як і 100 років тому, доля Європи та світу стала залежати від долі України. Директор Всесвітньої продовольчої програми ООН Девід Бізлі влітку 2022 р. заявив, що якщо не будуть відновлені поставки українського урожаю через окуповані Росією чорноморські порти, світові загрожує пекло на землі. Наслідки війни в Україні відчули навіть у далекій Південній Америці та Африці.

Кращим порівнянням України з іншими державами є Палестина. Конфлікти на цій порівняно невеликій території сильно впливали і продовжують впливати на світову політику, і то не в найкращий спосіб. Дехто в світі називає Україну - Палестиною Європи. Європейська безпека не буде стійкою доти, поки не буде розв'язане українське питання війни і миру. Україна має, по-перше, перестати бути пограниччям, а стати незалежною країною. Тому, по-друге, її треба інтегрувати в зону миру, де війни стануть неможливими. Такою зоною миру є Європейська Унія. Даючи Україні "зелене світло" на євроінтеграцію, Європейська Унія вирішує не лише проблему безпеки України, вона також вирішує питання власного майбутнього як великої зони миру. Тридцять років Україна виконувала роль буферної зони між Європейською Унією та Росією. Увесь цей час ніхто ні в Брюсселі, ні в Москві не сприймав Київ як реальний суб'єкт міжнародної політики. Буферний статус влаштовував і Захід, і Кремль, і Київ. Російсько-українська війна від 2014 р відкрила очі всьому світу на роль України у питаннях безпеки Європи...

СТАТУС ВІДНОСИН: ЗАПЛУТАНО

Письменник та військовослужбовець Валерій Пузик міг би продовжувати створювати дитячі казки та розповідати про чарівників та драконів. Натомість він пише про війну. Не з переказів, а з власного досвіду і каже: «Між цивільними та військовими - прірва. І вона на початку 2024 року стала рости з геометричною прогресією. Чим далі - тим гірше». Пам'ятаємо: армія боронить державу, мова боронить серце, а віра боронить душу.

Політичний оглядач Роман Кравець і політичний журналіст Роман Романюк (два Романа) на початку лютого 2024 року звертають увагу пересічних громадян України на закриту зустріч команди «ЗЕ» в Офісі президента В.Зеленського. Там розглядали дослідження соціологічних служб з суспільних настроїв українців на початку 2024 р, яке таємно заказало оточення президента України. Якщо бути чесними, то подібні опитування Офіс президента регулярно (таємно) замовляє, але цього разу результати були для команди «ЗЕ» досить несподівані. Особливий інтерес у команди В.Зеленського викликало кілька показників із настроїв українців.

По-перше, дослідження показало збільшення кількості людей, які хочуть закінчення війни навіть ціною якихось компромісів із агресором. По-друге, політична динаміка демонструвала очевидні тренди: падіння підтримки влади і президента В.Зеленського й одночасне зростання рейтингів головнокомандувача ЗСУ В. Залужного і його ще навіть не існуючої партії.

В Офісі президента засумнівалися в достовірності даних опитування, суворо попросили ніде їх не публікувати й людям із команди «ЗЕ» і тим, хто поза вузьким колом найближчих, - опитування не показувати. Цікава новина в

тому, що таємне соціальне опитування було 24.01.2024 р, а вже 29 січня 2024 президент В.Зеленський запросив на Банкову В.Залужного і запропонував йому знайти для себе якусь нову посаду в його команді «ЗЕ». В.Залужний вислухав, подякував і відмовився. До речі, В.Зеленський і раніше застосовував подібну тактику, і всі попередні рази його опоненти, чи то прем'єр, а чи генеральний прокурор, завжди погоджувались «добровільно» піти з займаної посади. В.Залужний став першим, хто на таку пропозицію відповів відмовою.

Володимир Олександрович Зеленський (нар. 25 січня 1978, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Українська РСР) – 6-й президент України з 20 травня 2019 року. До вступу на посаду здобув популярність як шоумен, актор та комік. Був співвласником і художнім керівником «Студії Квартал-95» (2003-2019) та генеральним продюсером телеканалу «Інтер» (2010-2012). Батько - Олександр Зеленський - доктор технічних наук, професор, завкафедри інформатики та інформаційних технологій Державного університету економіки і технологій, мати Римма працювала інженером. Молодий Володя у 16 років склав «TOEFL» (стандартизований тест для вимірювання знання англійської мови) у Дніпропетровську й отримав грант на освіту в Ізраїлі, але не поїхав, бо батько не дозволив. Юридичну освіту Володимир здобув у 2000 р. на факультеті правознавства Криворізького економічного інституту (на той час був філіалом Київського економічного університету імені Вадима Гетьмана). За фахом ніколи не працював, за винятком двох місяців практики. Ставши президентом України, В.Зеленський прийняв роль, якої від нього майже ніхто не очікував. З початком російського вторгнення в Україну зайняв позицію, спрямовану на захист суверенітету України.

Автори книги почали аналізувати ситуацію протистояння В.Зеленського і В.Залужного, занурилися в необхідну інформацію і почали шукати причини і наслідок для політики, армії та України загалом. Війна проти політики. Що насправді відбувається між Зеленським і Залужним? Перші паростки майбутніх політичних баталій актуалізувалися на Печерських пагорбах ще коли російські війська не відійшли від столиці України – навесні 2022 року.

Вже на початку березня 2022-го соціологи почали цікавитися, як повномасштабна війна вплинула на довіру українців до державних інституцій. Дослідження показали, що президенту Зеленському на той момент довіряли 93%. А Збройним силам України довіряли 98% українців, тобто у В.Залужного було на 5% більше, ніж у В.Зеленського. Тоді ж причиною тертя між ОПУ та головнокомандувачем стало створення Залужним іменного благодійного фонду. В Офісі президента запідозрили, що фонд з часом може перерости в політичну партію Залужного. Андрій Єрмак перебуваючи з президентом в укритті "Об'єкт №1", регулярно звертав увагу всього оточення Зеленського на цей факт. Це виглядало дивно. Тож В.Залужний відмовився від того благодійного фонду.

Після неприємних загострень із політичним керівництвом, В.Залужний свідомо не заходив у медійне поле СМІ. Його публічна активність досі зводиться до написання постів у соцмережах та кількох інтерв'ю за два роки великої війни, і то – виключно іноземним виданням. Але це не допомогло втихомирити побоювання Офісу президента щодо політичної конкуренції з головкомом Залужним. Прості українці ототожнювали Залужного з божеством: "він нас захищає", "він оберігає наших хлопчиків" тощо.

Поки ЗСУ мали відчутні успіхи на Київщині і на інших напрямках, тривала підготовка до контрнаступу, а історія українського спротиву була низкою перемог – напруга між політиками та військовими не була критичною.

Про Валерія Федоровича Залужного ми вже розповідали, він народився 8 липня 1973 року, Новоград-Волинський, нині Звягель Житомирська область, Українська РСР) український воєначальник, генерал. Головнокомандувач Збройних сил України (з 2021), член Ради національної безпеки і оборони України (з 2021). 23 травня 2022 р. увійшов до списку 100 найвпливовіших людей 2022 р. за версією журналу «Time». У жовтні 2022 року увійшов до списку 25 найвпливовіших українських військових від «НВ» (видання «Нове время»). Молодий Валерій у 1989 році закінчив міську школу № 9, вступив до Новоград-Волинського машинобудівного технікуму, який закінчив у 1993 році з відзнакою. І в цьому році вступив на загальновійськовий факультет Одеського інституту Сухопутних військ. У 1997 році з відзнакою закінчив навчання в інституті, після чого пройшов усі щаблі військової служби...

Автори книги відкинули політичну й емоційну мішуру, якою за останній час обросли стосунки В.Зеленського й В.Залужного, (команди «ЗЕ» і команди «ЗА») то природа напруження між ними постає з перемішування війни та політики. В.Зеленський сам вніс елементи політики в керівництво армією, тобто зону відповідальності В.Залужного. Натомість головком ЗСУ поза власною волею став помітним явищем у політичній реальності, тобто сфері життєвих інтересів президента В.Зеленського і керівника Офісу президента А.Єрмака.

Коли В.Зеленський почав займатись війною, він не перестав бути політиком і приніс у жорстко ієрархізовану структуру ЗСУ невластиві для неї форми поведінки. Саме Зеленський створив паралельні треки для спілкування з командувачами різних родів військ, яке відбувається в обхід В.Залужного. Наприклад, із командувачами Сухопутних військ Олександром Сирським чи Повітряних сил

Миколою Олещуком. Це дестабілізувало роботу командуючого ЗСУ В.Залужного, який дізнавався на ставках про вказівки В.Зеленського від своїх формальних підлеглих, (якщо дізнається взагалі). Так в армії робити не можна.

Іншим прикладом політичної поведінки Зеленського стала гучна медійна історія щодо чистки серед обласних військкомів. Після розслідування у СМІ, збагачення на війні одеського військкома, президент Зеленський поставив вимогу звільнити всіх керівників обласних військових центрів комплектації та перевірити їхні статки. Без відома командуючого ЗСУ В.Залужного. Одного разу керівник ДБР Сухачов прийшов на Ставку і почав доповідати, як класно звільнили обласних воєнкомів. І після нього слово дали В.Залужному, який вишукано промовив: "Хочу подякувати правоохоронцям, тема корупції важлива. Але також хочу озвучити свіжі дані по мобілізації. Там різке падіння по всіх областях. Що будемо робити?"

Тобто те, що з політичної точки зору виглядало швидким і рішучим виконанням запиту суспільства на справедливість, насправді мало складні наслідки мобілізації людей на фронт з точки зору військових. Подібний ефект маюли і кадрові перестановки через голову В.Залужного, як звільнення командувача ССО Хоренка, командувачки медсил Остащенко, відставка командувача Об'єднаних сил Наєва тощо. Усі ці військові з команди В.Залужного, і їхнє звільнення вносить нестабільність у командну вертикаль ЗСУ.

Але найбільше градус напруги між президентом Зеленським і головкомом ЗСУ Залужним піднявся після початку контрнаступу на півдні (2023). Люди з ОП під керівництвом А.Єрмака, розігнали очікування українського суспільства через "єдиний марафон" і мережу своїх медійних ресурсів та інформ-кампанії брендированих підрозділів "Гвардії наступу" та інших підрозділів до таких висот, що зви-

чайний обиватель очікував щонайменше звільнення Криму. А з ним – і західні партнери України.

Але реальні бойові дії виявились набагато важчими, ніж планувалось, а здобутки наступальної операції різко відрізнялися від плану. У росіян було достатньо часу, щоб збудувати страхітливих масштабів мережу оборони, ЗСУ мало відчутний брак сил для такої операції в таких умовах, не отримали всіх обіцяних поставок і наштовхнулись на повне домінування росіян у повітрі.

Маємо проблему що до плану війни в Україні. На думку авторів книги проблема не в тому, що такого плану немає. А в тому, що реальний план виходу на кордони 1991 р. не влаштовує ні політичне керівництво України, ні західних партнерів. Розрахунки Генерального штабу ЗСУ показують, що для виконання завдання президента Зеленського зі звільнення всієї території України, потрібно сил і засобів на 350-400 млрд доларів. Як приклад, одних тільки снарядів потрібно 15-17 мільйонів штук. А такої кількості не зібрати в усьому світі. У приватних розмовах В.Залужний постійно скаржився західним генералам США на Офіс президента та команду «ЗЕ», як йому заважають їхні втручання в фронтові справи. Ясно, що президент Зеленський про такі розмови дізнався. Знаючи емоційність Зеленського, можна припустити, що така надмірна відвертість Залужного в розмовах із партнерами перевела до питання його відставки.

В цих претензіях є раціональне підґрунтя, адже саме військові подають план наступальних дій і розрахунок необхідних сил і засобів для них. Саме виходячи з цих розрахунків, політичне керівництво країни повинно вибавати допомогу у західних партнерів і комплектувало нові підрозділи ЗСУ.

Давайте разом повернемося у другу половину січня 2024 року. Саме 29 січня В.Залужний збирався обговорювати плани війни на 2024 рік із міністром оборони України Рустемом Умеровим та президентом В. Зеленським. Для підтвердження фактажу й власних аргументів В.Залужний взяв із собою папки з документами та розрахунками Генштабу ЗСУ. Спершу він окремо зустрівся з міністром оборони Умеровим. Після чого головнокомандувач Збройних сил України разом із Р.Умеровим поїхали на Банкову до В.Зеленського. Розмова президента з В.Залужним була напрочуд спокійною. Але геть не стосувалася планування війни. Зеленський прямим текстом повідомив Залужному, що вирішив переформатувати військову команду, зокрема замінити головкома ЗСУ (тобто Залужного).

У відповідь В.Залужний заявив, що це право верховного головнокомандувача (Зеленського) – вирішувати, з ким йому працювати. Сам писати заяву про відставку В.Залужний не збирався і не збирається. А для того, щоб зняти головкома ЗСУ (Залужного) з його посади, необхідне відповідне подання від міністра оборони Р.Умерова. Він зараз знаходиться поруч, тож приймайте рішення... 29 січня 2024 ввечері низка анонімних телеграм-каналів та окремі журналісти, і навіть колишні депутати повідомили, що Зеленський нібито підписав наказ про звільнення В.Залужного з посади головнокомандувача ЗСУ. Згодом в ОП Андрій Єрмак заявив, що інформація не відповідає дійсності. В цей день ніхто не назвав прізвища того, хто може стати новим головнокомандувачем ЗСУ. Далі поставало питання про начальника Генштабу Сергія Шапталу.

Для В.Залужного слова президента В.Зеленського не стали сюрпризом. Ще раніше В.Зеленський критикував головкома В.Залужного на Ставках. Через це у військових та політичних колах понад рік обговорювали можливість заміни Залужного на командувача Сухопутних військ ЗСУ генерал-полковника Олександра Сирського.

Наші читачі вже трохи ознайомлені з Олександром Станіславовичем Сирським, (нар. 26 липня 1965, Новинки, Кіржацький район, Владимирська область, СРСР). У 1986 році закінчив Московське вище загальновійськове командне училище. У 1996 р. закінчив з відзнакою Академію ЗСУ (оперативно-тактичний рівень), у 2005 році - Національну академію оборони України (оперативно--стратегічний рівень) із золотою медаллю. З початком бойових дій на Сході України був начальником штабу АТО. Командувач ООС (2019). За бої на Дебальцевському плацдармі нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня й згодом отримав звання генерал-лейтенанта. З 23 серпня 2020 року - генерал-полковник. З початком російського вторгнення в Україну - командувач оборони Києва. Герой України (2022).

Того ж дня (29.01.2024) президент В.Зеленський повідомив В.Залужного, що хоче замінити всю його команду в ЗСУ, бо вони входять до категорії "порохоботів" колишнього президента О.Порошенка. Тож В.Зеленський запропонував В.Залужному при бажанні знайти для себе нове місце. Як варіант – стати радником з питань модернізації війська. У відповідь головком Залужний подякував Зеленському "за щирість", але від пропозиції відмовився. Ця пропозиція виявилася нереальною. Тому що посол може бути виключно цивільним, а В.Залужний – військовий генерал. Тобто йому треба для цього звільнитися з ЗСУ, а в країні воєнний стан, це неможливо.

У вечір 29.01.2024 В.Залужний попередив керівний склад Генштабу про можливе звільнення найближчим часом і запропонував пошукати якесь місце на майбутнє. Впродовж тижня після зустрічі з президентом Зеленським, головком Залужний та його люди зі штабу прожили в очікуванні відставки. Весь цей час Офіс президента та міні-

стр оборони Умеров все ще намагалися вмовити головкома "пошукати собі місце" в іншій команді.

За цей час в Генштабі очікували на появу указів про відставку Залужного та Шаптали. А 2 лютого 2024 видання "The Washington Post" з посиланням на власні джерела написало, що уряд України поінформував Білий дім про рішення Зеленського змінити головкома ЗСУ - Залужного. За даними «WP», у Білому домі не підтримали плани президента України, але й не заперечували, визнавши, що Зеленський має таке право.

Тим часом у Службі безпеки України попередили своїх працівників бути готовими до можливих заворушень військових у Києві. Деякі з чинних комбатів і комбригів у ЗСУ в той день отримали від СБУ прохання уважніше стежити за особовим складом, щоб ніхто не залишав позицій на фронті і не планував якихось переміщень.

Люди з найближчого оточення В.Залужного. Особистий помічник Костянтин Бушуєв в минулому заступник голови Національної поліції України, звільнився з посади 16 серпня 2019 року. Прослужив у міліції 20 років + 4 роки в Національній поліції України – це величезний період життя, який 2019 року добіг до кінця. «Спасибі всім, з ким мав честь служити», – написав Бушуєв у "Фейсбуці". У жовтні 2019 року його було призначено заступником генерального директора з безпеки в "Укроборонпромі". Пізніше він став особистим помічником В.Залужного.

Ситуацію із Залужним ніхто з влади після 29.01.2024 не коментував. Вперше факт роздумів над заміною В.Залужного президент В.Зеленський визнав в інтерв'ю італійському телеканалу «RAI», яке вийшло в ночі з 4 лютого 2024 р. І там нічого не було сказано прямо, навіть саме прізвище Залужного не звучало. Натомість президент

почав говорити про "велике перезавантаження", першою жертвою якого вже встигла стати міністерка у справах ветеранів Юлія Лапутіна. Про потребу її звільнення у фракції "Слуга народу" говорили вже декілька місяців.

Спроба замаскувати відставку В.Залужного "великим перезавантаженням" загалом зрозуміла. Але навряд чи вона зможе змістити фокус уваги зі звільнення людини з найбільшим рівнем довіри в країні, як того хоче А.Єрмак в Офісі президента за згодою В.Зеленського. Сумнівно, що цьому допомогли б і недолугі спроби Офісу орієнтовані на СМІ, які прагнуть очорнити В.Залужного чи видати його відставку як вимогу США. Але в ході нещодавнього візиту до України, заступниця держсекретаря Вікторія Нуланд дала зрозуміти, що Вашингтону не подобається ідея з відставкою В.Залужного. Однак публічно Білий дім вустами помічника Байдена з питань нацбезпеки Саллівана сказав, що «це чисто українське внутрішнє питання».

Загалом звільнення головнокомандувача виглядає як питання вирішене. Але це не робить його більш зрозумілим для широкого загалу. Можливо м'яка заміна станеться днями, але не так, як всі собі уявляють і все буде спокійно.

Люди з найближчого оточення В.Залужного. Головний радник – генерал Віктор Назаров, народився 11 лютого 1962 року у м. Новоград-Волинський Житомирської області. У 1983 р. завершив навчання у Київському вищому загальновійськовому командному училищі. У серпні 2008 року В.Назарову було присвоєне звання генерал-майора, на той час він обіймав посаду помічника Міністра оборони України. У 2014-2021 р. тривали судові процеси, в яких В.Назаров звинувачувався у службовому недбальстві, що призвело до збиття літака «Іл-76» під Луганськом. 2021 року касаційний суд визнав В. Назарова невинним. Від 2021 він радник Головнокомандувача ЗСУ В.Залужного.

В.Залужному точно не потрібні жодні мітинги чи заворушення. Якщо, не дай Бог, хтось почне робити мітинги, то він тут же вийде із закликами: "якщо комусь кортить продемонструвати героїзм, то йдіть на фронт".

В ефірі "єдиного марафону" 5 лютого 2024 радник Офісу президента заявив про потребу *"аудиту війни за два роки"* і прийняття кадрових рішень за його наслідками. Подібна потреба ОП вказує, що управлінська воєнна криза в стосунках Зеленського – Залужного лягла в чисто політичну площину. Президент як політична фігура дивився і дивиться на війну з точки зору політика. Бо війна визначальний фактор політики, саме від її результату залежатиме політичне обличчя України. Команда А.Єрмака в ОП свято переконана, що Залужний здобуває політичну вагу на ресурсах президента, а весь негатив від війни перетікає до Зеленського.

В.Зеленський до останнього намагався бачити в В.Залужному елемент своєї вертикалі. Вона мала забезпечити результат на війні, який потім президент конвертував би у свої політичні рейтинги. Аналогічно В.Зеленський дивиться й на всіх інших у своїй команді «ЗЕ», чи то мова про звичайних чиновників, чи то йдеться про силовиків, міністрів та депутатів – усі вони повинні працювати на його результат. Із Залужним це не виходило, Зеленський не може ним керувати. Залужний просто слухає, вдає, що почув, а потім робить те, що сам вважає правильним. Коли готували контрнаступ 2023, то таких історій було маса і з розподілом зброї, і з плануванням, і з чим завгодно, бо політики з команди «ЗЕ» вимагали від нього «діяти за їхніми планами». Втручання політиків у військові справи привели до провалу контрнаступу ЗСУ у 2023 році. Опісля контрнаступу В.Залужний виклав свої думки в західних медіа, для В.Зеленського стало ясно, що він явно вийшов за межі чисто військової роботи. І ніколи не буде членом команди «ЗЕ».

Головнокомандувач Збройних Сил України Валерій Залужний і його помічник Костянтин Бушуєв стали об'єктами спостереження. У неділю, 17 грудня 2023, у них у кабінетах знайшли пристрої для прослуховування. Кому вигідне прослуховування В.Залужного, хто може стояти за організацією такої складної операції. Російська агентура мріє отримати дані про планування операцій ЗСУ, але кабінети Генштабу важкодоступні місце для злому. Режимні об'єкти щодня перевіряють. Колишня заступниця міністра оборони України Ганна Маляр зізнається, що військові таємниці неодноразово ставали публічними і "всі усвідомлювали ймовірність прослуховування і витоку інформації". За словами генерал-майора запасу СБУ Віктора Ягуна, є два методи прослуховування: стаціонарний і зовнішній. За першого потрібно отримати прямий доступ до каналів зв'язку, але в Україні такими правами і техзасобами наділені виключно співробітники СБУ. Інший метод полягає в навмисному встановленні спеціальних пристроїв. У кабінети військових могли поставити просту китайську техніку, адже застосування апаратури для спецслужб – під контролем.

Згідно з неpubлічним консенсусом в українському суспільстві, військових не критикують за якісь нереалізовані задуми. Тому, коли кричуще "оптимістичні" плани контрнаступу дали набагато скромніші результати, рівень підтримки ЗСУ фактично не зазнав змін в Україні. А от українська політична верхівка сповна відчула наслідки невідповідності між накрученими в "марафоні TV" очікуваннями від контрнаступу 2023 і його реальними здобутками. Щоб там не сталося, прості українці підтримували військового генерала В.Залужного і все більше відсторонювались від політика В.Зеленського. Це дуже занепокоювало і дратувало команду «ЗЕ».

До 8 лютого 2024 року у Офісі В.Зеленського розглядали дві кандидатури на пост головнокомандувача ЗСУ. Перша – керівник ГУР Кирило Буданов, друга – командувач Сухопутних військ Олександр Сирський. Призначення К.Буданова, очевидно, легше провести медійно. Він організував не одну блискучу диверсійну операцію, але в замкненій системі розвідки ЗСУ ніколи не планував масштабних операцій. Тому це призначення може бути сприйнято в Україні неоднозначно. Натомість О.Сирський, який дав за своє життя півтора великих інтерв'ю, в Збройних силах має військовий досвід оборони і наступу на великих секторах. Але за командувачем Сухопутних сил О.Сирським стійко закріпилася слава людини, для якої виконання задач важливіше за кількість покладених для цього життів. Правда є й інші – протилежні думки різних експертів. Тож про Олександра Сирського поговоримо трохи пізніше.

У О.Сирського є дві головні проблеми. Перша, генерал-полковник не викликає належного медійного зацікавлення у простих українців, скільки б президент В.Зеленський особисто не їздив до нього на фронтові позиції, а офісні канали команди «ЗЕ» не приділяли йому уваги. Друга – Сирський ніяк не може позбутись в армії важкого амплуа командира, який не рахується із втратами. В той час як В.Залужний боровся на кожного бійця ЗСУ.

Можливо треба поглянути в стратегію ведення війни? Свою точку зору В.Залужний виклав у гучній колонці видання "The Economist". Головна думка того тексту зводилась до дуже логічної тези: за нинішніх умов Україна не має ресурсу для великої перемоги. Потрібно спершу вивести систему рекрутингу (відбір-підбір), навчання і оснащення своєї армії на якісно новий рівень і добитися від партнерів стрибка в технологічному забезпеченні ЗСУ. Усі ці позиції, так чи інакше, потребують певної стратегічної паузи для якісного ривка. Натомість президент Зеленський і чути не хоче про "глухий кут" чи зупинку у війні.

На початку лютого 2024 американське видання "The Washington Post" написало, що, крім боєприпасів, українським військам бракує піхоти, новобранців дуже мало на фронті. Українські військові стикаються з критичною нестачею піхоти, що призводить до виснаження і зниження бойового духу на передовій. Командир одного з батальйонів механізованої бригади на прізвище «В» сказав, що давно воює на сході України, і його підрозділ наразі налічує менше 40 піхотинців – солдатів, які перебувають в окопах на передовій і стримують російські атаки. В той час їм по штату необхідно понад 200 бійців. Інші роти в підрозділах ЗСУ в середньому укомплектовані на 35% від потреби. Дебати влади і депутатів ВР в Києві про мобілізацію і про те, якою вона повинна бути, розлютили солдатів ЗСУ на передовій, пише «WP». В основі всього лежить брак людей. Психічно і фізично виснажені через перевантаження військовослужбовці іноді не можуть захистити свої позиції, дозволяючи Росії – з більшою кількістю живої сили і боєприпасів – просуватися вперед. Нестача боєприпасів та зброї є проблемою кінця 2023 і початку 2024. Командир, чий підрозділ нещодавно був передислокований на нову ділянку фронту на сході України, розповів, що у січні 2024 отримав 10 снарядів для двох гаубиць. Куди ми йдемо? Позитивної перспективи немає. Абсолютно ніякої. Це закінчиться великою кількістю смертей, глобальним провалом. І швидше за все, фронт може десь обвалитися, як він обвалився для ворога в 2022 році, в Харківській області.

Логіка В.Залужного в статті "The Economist" звучить так, пауза на фронті призведе до заморозки війни, втрати інтересу партнерів і зменшення допомоги Україні. Якщо зараз взяти паузу, то з неї в майбутньому можна буде не

вийти. Чи здатна відставка В.Залужного вирішити цю стратегічну суперечку військових і політиків? Ні. До чого така відставка може привести, можливо до втрати ключової стратегічної переваги України над московським агресором. А ще втрата єдності між військовими і політиками може перерости у втрату внутрішньої єдності всього українського суспільства.

Чому ми не змогли замінити бійців ЗСУ в кінці 2023? Чому ми не можемо замінити бійців на фронті в лютому 2024? Тому що у нас немає людей, ніхто не йде в українську армію. Чому ніхто не йде в армію? Тому що держава не залучала людей в армію і не про стимулювала їхню працю. Держава не змогла пояснити людям, що треба йти на війну, бо це патріотичний борг кожного українця. Ті, хто знав, що треба йти на війну, вони вже мертві, а сьогоднішні пісюни всі розбіглися. Кожен солдат в окопі думає про тих хлопців, які гуляють по барах і кафе у Кропивницькому і Дніпрі, у Львові і Києві та інших містах. У бійців на фронті з'являється така думка: "Якісь хлопці там просто гуляють, а ми тут гниємо в окопах. Чому така несправедливість?" Ми теж хочемо відпочити. Звичайно, реальну картину стану речей на фронті, українська влада і команда «ЗЕ» офіційно це не розголошують, бо бояться.

Якими б врешті не були причини потенційної відставки головнокомандувача В.Залужного, головне – які наслідки вона може мати. Добре, коли втомлені війною люди спокійно сприймуть заміну В.Залужного на іншого керівника ЗСУ. Армія не знає, чи виконувати команди людей Залужного, чий статус зараз підвищений, чи варто слухати тих, хто поки що головним не став, наприклад О.Сирського. У цій ситуації, стан справ може стати фатальним для керованості військом узагалі. Сам В.Залужний оголосив своєму найближчому оточенню, що в разі відставки збирається зайнятися своїм здоров'ям. І, можливо, розпочати викладацьку діяльність...

8 лютого 2024 року президент Володимир Зеленський призначив генерал-полковника Олександра Сирського головнокомандувачем Збройних сил України замість Валерія Залужного. Пряма мова В.Зеленського: «Я призначив генерал-полковника О.Сирського Головнокомандувачем ЗСУ, відсьогодні до керівництва Збройними Силами України приступає нова управлінська команда. Я хочу, щоб бачення війни було єдиним і в наших воїнів у Роботиному чи Авдіївці, і в Генеральному штабі та на Ставці. Я провів десятки розмов із командирами різного рівня. Зокрема говорив із бригадними генералами: Андрієм Гнатовим (екскомбриг 36-ї бригади); Михайлом Драпатим (екскомбриг 58 бригади); Ігорем Скибюком (екскомбриг 80-ї бригади) та полковниками: Павлом Палісою (комбриг 93 бригади) і Вадимом Сухаревським (комбриг 59 бригади). Усі вони розглядаються на керівні посади в армії та служитимуть під проводом найбільш досвідченого українського командувача О.Сирського. Він має успішний досвід: Київську оборонну операцію, Харківську визвольну операцію тощо». А 9.02.2024 президент В.Зеленський присвоїв звання Героя України екс-головнокомандувачу В.Залужному та очільнику Головного управління розвідки К.Буданову. Під кінець ексголовнокомандувач Залужний та президент Зеленський двічі потисли один одному руки і двічі обійнялися. Міністр оборони Рустем Умєров представив у Генеральному штабі ЗСУ нового головнокомандувача О.Сирського, на церемонії також був присутній екс-головнокомандувач В.Залужний. Р.Умєров сказав: «Оборона – в надійних руках. До перемоги». Потім О.Сирський розповів, які завдання стоять перед ним на новій посаді. На фронті йде шалений тиск росіян на Авдіївку. Другий виклик – це поповнення українського війська. А ще перезавантаження генералів та ротації бійців на фронті.

Що може змінитися після призначення О.Сирського? Ми знаємо всі напрямки війни початку 2024 р, де йдуть найбільш запеклі бої. Це Куп'янський напрямок, Лиманський напрямок, Вугледарський напрямок, біля Роботиного - Токмакський напрямок, Кринки - Лівобережжя річки Дніпро біля Херсона. Там як були бойові дії, так і відбуваються, тож прихід О.Сирського на нову посаду поки ніяких змін не приніс. Ситуація на лінії фронту не зміниться найближчим часом.

Бо для того, щоб робити якісь позитивні зміни, десь завдати більше шкоди ворогу чи зробити якісь наступальні дії, для цього потрібні сили та засоби. В армії це люди та зброя. Якщо у будь-якого головнокомандувача чи командира не вистачає людей та зброї, то він робити наступальні дії не буде. Якимись гаслами, наказами, силою волі та духу, на жаль перемогти ворога неможливо. Для цього потрібна зброя і люди, які будуть цією зброєю користуватися. Якщо цього немає, то не буде ніяких суттєвих змін на лінії фронту, навіть якщо комусь цього дуже сильно хочеться.

Поки що станом на лютий 2024, Укроборонпром не здатний самостійно виробляти ту кількість зброї, яка необхідна ЗСУ, щоб давати відсіч ворогу. Тому навіть якщо О.Сирський був би краще ніж Юлій Цезар чи Наполеон, без людей і без зброї неможливо перемогти ворога. Це очевидні речі. Автори книги співчують новопризначеному генералу О.Сирському і бажають йому успіхів, тому що ми впевнені, що йому дуже швидко політики почнуть закидати претензії, мовляв де ж очікувані перемоги. Він людина військова і тому чудово розуміє, що без людей і зброї ніякої перемоги не буде. Україна та її партнери мають почати дивитись до оснащення ЗСУ з усією серйозністю: на землі, в повітрі, у Чорному морі. Думаємо, що генерал О.Сирський зможе об'єднати багатогалузеву стратегію ЗСУ і змінити хід війни проти Росії.

ТУРБУЛЕНТНІСТЬ ГЕНЕРАЛА О. СИРСЬКОГО

О.Сирський

Звільнення Валерія Залужного з посади головнокомандувача ЗСУ і призначення на цю посаду Олександра Сирського (на фото) свідчить про достатньо серйозне перезавантаження ЗСУ. Стосовно військової оцінки, тут все буде залежати від команди, яка прийде у війська: «Свита робить короля – королем». Тому що мова йде не лише про відставку Залужного та призначення іншого (Свирського), а про достатньо серйозне перезавантаження Генерального штабу ЗСУ. Бо українці кажуть: «Жалюгідний кремлівський маніяк Путін та його посіпаки вихвалялись що візьмуть "Київ за два дні", а натомість штурмують Кліщіївку та Авдіївку два роки. Віримо у воїнів ЗСУ! Україна вистоїть і переможе»...

Станом на зараз (лютий 2024), з усіх боків йде різна інформація, зокрема достатньо чорна, проти генерала О.Сирського. Дуже сподіваюся, що емоції уляжуться і найближчим часом всі крапки над „і“ будуть розставлені. У лютому 2024 зміна військового керівництва в ЗСУ в державі зайшла в етап інформаційної турбулентності. Пошукавши інформацію на генерала О.Сирського в Інтернеті, ми побачили різні погляди: «Скільки людей – стільки й думок», його навіть описують як найуспішнішого генерала 21-го століття», це робить кореспондент «BBC News» Джонатан Біл у статті «Українська війна: швидких результатів у наступі не буде». Росія розганяє будь-які негативні моменти, які стосуються В.Залужного, О.Сирського, В.Зеленського та будь-кого іншого з України.

Визначення «найуспішніший генерал 21 століття» у випадку генерала О.Сирського, вперше використав Френк Ледвідж - військовий експерт, старший викладач військової стратегії та права Університету Портсмута. З'явив-

шись на хвилі успіху Слобожанської наступальної операції у вересні 2022 року, стаття Френка Ледвіджа спонукала згадати про успішну оборону Києва і Харкова навесні 2022 року, якими керував тодішній командувач Сухопутних військ ЗСУ генерал-полковник О.Сирський. Він дивиться на війну як математик. Для нього це задача, яку потрібно вирішити, і він налаштований це зробити. Умови цієї задачі: є ворог і його треба знищити. Методи і тактика буде застосована в залежності від обставин, наприклад, більш агресивна оборона.

Генерал О.Сирський у 2014 році очолив штаб АТО і координував вихід українських захисників із Дебальцевого. У 2016 він став головою Об'єднаного оперативного штабу ЗСУ, а з 2017 – командиром усієї Антитерористичної операції на сході України. Через два роки О.Сирського призначили командувачем Сухопутних військ, а незабаром і начальником Генштабу. Як бачите О.Сирський пройшов усі командні військові щаблі у своїй кар'єрі. Це повинен бути 100% бойовий генерал. Він добре знайомий зі стандартами НАТО, бо ще у 2013 році у штабквартирі НАТО планував зміни в українській армії. Він не боїться приймати рішення та вміє обирати кращу тактику бою, наприклад, швидкі маневри та тактика малих підрозділів.

Від 8.02.2024 українська армія вже без Валерія Залужного. Говорячи в цей день про зміну головкома В.Залужного, президент В.Зеленський пояснив це необхідністю в іншому підході: до ротацій, до управління фронтом, до мобілізації та рекрутингу тощо. Реалізовувати цей інший підхід має 58-річний генерал-полковник О.Сирський. Читачі запитують, чого очікувати від нового головнокомандувача Збройних сил України? Ми вже декілька разів коротко

розповідали читачам про нього. Пригадайте: О.Сирський випускник Московського військового училища, шанувальник давньогрецького письменника і історика Плутарха (близько 46 - 120/127 нашої ери) та прусського генерала, військового реформатора та військового теоретика Карла Клаузевіца.

На новій посаді Олександрові Сирському не уникнути порівняння з попередником В.Залужним, який користувався найвищою довірою українців. При цьому новий головком геть неупублічний, він навіть цурається зайвої публічності. Що ж до його професійних якостей, то політичний оглядач «LB.ua» Віктор Кевлюк (полковник у відставці), вважає О.Сирського «одним з найбільш творчих військових сьогодення». Ще один колишній підлеглий на прізвище «В» (приховане прізвище) генерала О.Сирського охарактеризував його так: «Він не радянський генерал чи "м'ясник", як його зображає ворожа ІПСО, і не геній військового мистецтва. Він майстер зібрати й організувати команди людей, здатних творити видатні стратегії». На його думку О.Сирський користується величезною повагою в армії, має цілеспрямованість, рішучість та хитрість. Він спить лише чотири з половиною години на добу, а потім знову до праці.

Натомість низка українських офіцерів, (ми на них раніше звертали увагу читачів у своїй книзі), негативно відгукується про О.Сирського як людину, «яка не надто ретельно ставиться до збереження життя солдатів. А ще, він любить порушувати вертикаль влади і втручатись у керування підрозділами аж до рівня роти». Чи змінить О.Сирський стратегію війни України? Складно відповісти, бо генерал належить до того покоління, яке ще вчилася в радянських вузах. Те, що його стратегія не публікується, це радше добра новина. (Пригадайте як обговорювався контрнаступ ЗСУ у 2023 р, і що з цього вийшло). Стратегія повинна чітко відповідала нашій кінцевій цілі...

Президент України Володимир Зеленський змінив склад Ставки верховного головнокомандувача та склад Ради нацбезпеки й оборони. В.Зеленський вивів зі складу Ставки Валерія Залужного та колишню міністерку у справах ветеранів Юлію Лапутіну. А увів у склад Ставки верховного головнокомандувача Олександра Сирського. Укази №67 та №68 глави держави В.Зеленського зробили «велике перезавантаження» військового керівництва ЗСУ на початку 2024 року.

9 лютого 2024 президент України В.Зеленський призначив керівником Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майора Анатолія Баргилевича, за пропозицією головнокомандувача О.Сирського. А.Баргилевич досвідчена людина – розуміє завдання цієї війни та українські цілі, сказав О.Сирський. Далі президент В.Зеленський подякував колишньому начальнику Генерального штабу ЗСУ генерал-лейтенанту Сергію Шапталі за службу протягом цих двох років війни, і повідомив, що О.Сирський визначив кандидатури заступників, і він (президент) завтра підпише відповідні укази. Також були визначені заступники начальника Генерального штабу.

10.02.2024 президент В.Зеленський підписав укази про призначення нових заступників головнокомандувача ЗСУ О.Сирського та начальника Генштабу ЗСУ А.Баргилевича. Заступниками нового головнокомандувача О.Сирського стали полковник Вадим Сухаревський, його напрямок – це безпілотні системи і розвиток застосування дронів в армії полковник Андрій Лебеденко, його напрямок – це інновації як технологічний компонент армії та бойових систем.

Заступниками начальника Генерального штабу ЗСУ стали: бригадний генерал Володимир Горбатюк, його напрямок оперативна робота штабів, планування та управління; бригадний генерал Олексій Шевченко, його напрямок

логістика; бригадний генерал Михайло Драпатий – він відповідатиме за підготовку, якісне тренування наших військових". В цей день (10.02.2024) Кабінет міністрів звільнив першого заступника міністра оборони України Олександра Павлюка, оскільки він йде на іншу посаду. ЗМІ вважають, що він стане очільником Сухопутних військ замість головнокомандувача О.Сирського. Давайте коротко познайомимося з вищезазначеними людьми.

Анатолій Баргилевич

Анатолій Владиславович Баргилевич на фото (нар. 8 квітня 1969, с. Омелянівка, Коростенський район, Житомирська область) український військовик, генерал-майор ЗСУ. Закінчив Ташкентське вище танкове командне училище та національний університет оборони України імені І. Черняховського. Начальник Генерального штабу Збройних сил України (з 9.02.2024). Командувач Сил територіальної оборони ЗСУ (2023-2024). Колишній заступник командувача Сухопутних військ ЗСУ з територіальної оборони (2020-2022). Перебуває на військовій службі із 1987 р. Вважає, що жодна зброя не врятує, якщо відсутній ключовий елемент - готовність народу до відсічі будь-якому ворогові.

Вадим Сухаревський

Вадим Олегович Сухаревський на фото (нар. 6 жовтня 1984, м. Берегове). Закінчив Мукачівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, пізніше Львівський інститут Сухопутних військ Національного університету «Львівська політехніка» (2009). Полковник ЗСУ, заступник Головнокомандувача Збройних сил України (з лютого 2024 року). Учасник Битви за Ель-Кут (Ірак 2004). Позив-

ний «Борсук». Начальник штабу «35-ї бригади морської піхоти» (2021-2022), командир «503-го батальйону морської піхоти» (2016-2021), до того військовослужбовець десантних військ. Учасник російсько-української війни. У жовтні 2022 року увійшов до списку 25 найвпливовіших українських військових від видання «НВ». Нагороджений орденом «Народний Герой України» (2015) та Герой України (2022).

Інформації про полковника Андрія Валерійовича Лебеденка в публічному доступі майже немає. Полковник увійшов до команди Олександра Сирського і тепер займатиметься інноваціями в армії. Його головними завданнями будуть розвиток технологічного компонента армії та бойових систем ЗСУ. Ім'я Андрія Лебеденка значиться в списку осіб, відзначених орденом Данила Галицького. Цю нагороду А.Лебеденко отримав 2022 року. Особа, яка була нагороджена орденом Данила Галицького, іменується кавалером ордена Данила Галицького.

Володимир Горбатюк

Горбатюк Володимир Дмитрович (на фото), бригадний генерал Збройних сил України. Народився 19 лютого 1982 року (41 рік). Станом на квітень 2014 р майор Горбатюк був командиром ротації українського контингенту в Косові. У 2015 р. був призначений командиром 54-ї ОМБр ЗСУ. За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько - української війни нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Шевченко Олексій Миколайович (на фото), бригадний генерал Збройних сил України. Проходив службу на командних посадах артилерійських підрозділів, був заступником начальника Національної академії сухопутних військ імені гетьмана П.Сагайдачного. 19 квітня 2022 року призначений начальником Військової академії у м. Одеса. 24 серпня 2022 року Указом президента України отримав звання бригадного генерала. У 2020-му нагороджений орденом Данила Галицького. У 2022-му отримав орден Богдана Хмельницького III ступеня.

Драпатий Михайло Васильович український військовослужбовець, бригадний генерал Збройних сил України. Командир 58-ї окремої мотопіхотної бригади (2016-2019). Лицар орденів Богдана Хмельницького та «Народний Герой України». У червні 2017 року успішно закінчив навчання в Національному університеті оборони України імені І.Черняхівського з дипломом магістра. У 2016-2019 роках був командиром 58-ї окремої мотопіхотної бригади. На початку російсько-української війни у 2014-му році - командир «2-го механізованого батальйону 72-ї окремої механізованої бригади (в/ч А2167, м. Біла Церква). З квітня 2014-го перебуває на Сході України, як командир «2-го механізованого батальйону» керував операцією зі звільнення заручників у захопленому сепаратистами міськвідділі міліції Маріуполя. У липні-серпні 2014 на держкордоні України з Росією

підрозділ Драпатого опинився в оточенні під обстрілами з усіх сторін, але командир вдалося вивести з оточення з-під Ізвариного понад 260 людей та більше три десятки одиниць техніки. У серпні 2016-го року М.Драпатий призначений командиром «58-ї окремої мотопіхотної бригади» (Конотоп), яка на той час виконувала завдання в Авдіївці та Ясинуватському районі Донецької області. З липня 2017 року бригада діяла в районі Бахмутської траси. У 2019 році Драпатову було присвоєне звання полковника. Після початку повномасштабної війни був одним з керівників контрнаступу на Миколаївщині та Херсонщині. Михайло Драпатий – лицар орденів Богдана Хмельницького, має Хрест бойових заслуг та недержавну відзнаку орден "Народний Герой України". Також у 2017 році Драпатий був нагороджений відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства оборони України "Вогнепальна зброя".

Олександр Павлюк

Що відомо про нового командувача Сухопутних військ ЗСУ генерал-лейтенанта Олександра Павлюка (на фото)? Він народився 20 серпня 1970 року на Житомирщині в місті Новоград-Волинський, нині Звягель. Закінчив Харківське гвардійське вище танкове командне училище та національний університет оборони України імені І.Черняхівського. Професійна діяльність: Із 1991 по 1993 рік служив командиром танкового взводу «47 гвардійської танкової дивізії» в Німеччині. Потім до 1997 року був командиром танкової роти в Новограді-Волинському на Житомирщині. Наступні два роки там же працює заступником начальника штабу танкового полку. Із 1999 по 2003 рік - командир танкового батальйону, а в 2005-2006 роках він заступник командира бри-

гади в місті Новоград-Волинський на Житомирщині. В 2006 та 2007 роках командував українським миротворчим контингентом у Косові. Після цього до 2010 року був на керівних посадах штабу «30-ї окремої механізованої бригади». Із 2010 по 2015 рік О.Павлюк командує «24 окремою механізованою бригадою «в місті Яворів Львівської області. З березня 2014 брав участь у відбитті збройної агресії РФ проти України. В 2017 р О.Павлюка призначають командувачем військ Оперативного командування "Захід" Сухопутних військ ЗСУ. А із 2020 року він начальник підготовки Командування Сухопутних військ ЗСУ. Із липня 2021 року він командує Операцією об'єднаних сил України. В березні 2022 року його призначають головою Київської ОВА та покладають на нього організацію оборони столиці України. На цій посаді він працював декілька місяців. В лютому 2023 року Кабмін призначає Олександра Павлюка першим заступником міністра оборони України. Від лютого 2024 - командувач Сухопутних військ ЗСУ.

Були і дивні випадки звільнення військових без попередження. Командувач Об'єднаних сил ЗСУ Сергій Наєв повідомив, що 11 лютого 2024 р. перебуваючи у військах дізнався про указ президента В.Зеленського про своє звільнення із засобів масової інформації яку обіймав з 2020 року. До нього підійшов сержант і сказав: «Ви вже командувач Об'єднаних сил ЗСУ. На ваше місце призначили Юрія Содоля». Сергій Наєв каже: «Мене немов виваляли в гімні і не знаю за що». Хто такий Юрій Содоль?

Юрій Іванович Содоль на фото нижче, народився у родині військових (26 грудня 1970, м. Чугуїв, Харківська область, Українська РСР). У 1988 році закінчив середню школу у м. Жданов (Донецька область). З 1988 по 1992 роки навчався в Сумському вищому артилерійському

Юрій Содоль

командному училищі. У 2002 р. закінчив Національну академію оборони України, український військовий, командувач об'єднаних сил Збройних Сил України (з 11 лютого 2024), генерал-лейтенант. Колишній командувач Морської піхоти України (з 2018); командир оперативно-тактичного угруповання «Донецьк». Герой України. Одружений, має 2-х синів.

Генерал-лейтенант Юрій Содоль каже: - Суттєва відмінність матросів-морпіхів від звичайної піхоти, це тривала підготовка і вишкіл. Це мають бути універсальні воїни, які вміють керувати будь-яким видом військової техніки, стріляти з усіх видів зброї, воювати на суходолі, морі та в повітрі. Слід розуміти, підготовка морпіха - справа не одного місяця, а декількох років.

Ігор Плахута

11 лютого 2024 був оприлюднений указ президента В.Зеленського, згідно з яким Сили Територіальної оборони очолить Ігор Плахута (на фото). На час Революції Гідності (2013) І.Плахута працював у МВС та керував силами ВВ під час розгону Майдану. Вночі 10 грудня 2013 р. правоохоронці зачистили урядовий квартал від людей і барикад Євромайдану. На той час він заявляв, що для розчистки вулиць залучили близько 400 бійців внутрішніх військ та спецзагону "Беркут". І.Плахута - український військовий діяч, генерал-майор. Він був командиром 169 навчального центру Сухопутних військ ЗСУ (2009). У 2005–2008 роках І.Плахута служив командиром Окремої президентської бригади. Після Революції Гідності (2014) він вийшов на пенсію та обійняв посаду заступника ректора Інституту УДО.

Ігор Скибюк (на фото) командувач Десантно-штурмових військ (48 років), Герой України, бригадний генерал. До призначення – начальник штабу і заступник командувача ДШВ. Виходець з «80-ї десантно-штурмової галицької бригади». Ще один з найменш публічних військових у списку нової команди головнокомандувача О. Сирського. Доступна біографія І.Скибюка починається з 1998 року, зі служби у «80-тій галицькій бригаді ДШВ». Ця бригада брала участь в успішному наступі на Харківщину восени 2022 р. Саме за Харківський наступ І.Скибюк отримав Героя України. Десантники, які перетиналися з ним на фронті вже в новій ролі, описують його як виваженого, спокійного керівника, який ніколи не кричить на особовий склад. Вміє делегувати обов'язки і управляти задачами.

Перші перестановки в армії свідчать, що О.Сирський при підборі команди робить ставку на сплав досвіду та молоді. На оприлюднених призначеннях трансформація не закінчиться. Зокрема, поки невідомою залишається доля інших генералів, що працюють в ГШ та командуваннях. Під питанням позиції Михайла Забродського, Олександра Тарнавського, Сергія Літвінова, Володимира Миронюка, Олександра Кириленка, Євгена Мойсюка, Віктора Бокота та Володимира Коваля. Можливо частина з них буде переведена в запас.

Влада України очікує від нового головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського проведення "аудиту" військово-вслужбовців. Це пов'язано з тим, що з 1-го млн. мобілізованих до ЗСУ, у реальних бойових діях брали участь лише від 200 000 до 300 000 осіб. Про це сказав Михайло Подоляк, і назвав питання мобілізації "пробілом в ЗСУ, який треба залагодити". Крім фронту, велика маса війсь-

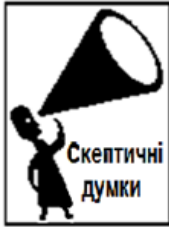
кових перебувають десь у тилу, дуже далеко від війни, але ж вони числяться в ЗСУ і складають загальну кількість 1 млн. осіб. Тож М.Подоляк зазначає: «Головком О.Сирського має визначити, де і як використовують тих, хто вже закріплений за ЗСУ».

А ми повертаємось до розповіді про нового головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського і умовно поринемо у 2021 рік. На плацу звучить команда: – Війська, струнко! На двох лінійних дистанціях на плече! Рівняння праворуч. Кроком руш! Так Олександр Сирський у 2021 році з'явився на телеекранах всієї країни. На святкуванні Дня Незалежності він дав старт урочистому проходженню військ Хрещатиком. На той час він уже два роки керував "сухопуткою" (сухопутними військами).

Одразу після призначення російські пропагандистські медіа почали писати про те, що родина О.Сирського досі живе в Росії. Російський ТАСС нібито знайшов його брата – Олега, що живе в російському Володимирі та не спілкується з родичем. Росія підкреслює, що у 1986 р. Сирський випустився з Московського вищого загальновійськового командного училища, яке також закінчували один із російських командувачів "спеціальною воєнною операцією" Олександр Дворніков та командувач українських Об'єднаних Сил - Сергій Наєв. Про користь від свого колишнього навчання в Москві О.Сирський сказав: - Так легше зрозуміти дії свого ворога. Ти можеш передбачити, що він може зробити в різних ситуаціях.

Свою освіту О.Сирський продовжував у 1990–2000-х роках у Національній академії оборони України в Києві. З 1986-го він розпочинає військову кар'єру з посади командира взводу 25-ої гвардійської мотострілецької дивізії (Лубни, Полтавська область). Пройшов усі командні ланки й у 2002 році став командиром «72-ої механізованої бригади». 2013 року обіймав посаду першого заступника начальника Головного командного центру Збройних сил

України. Сферою його відповідальності була співпраця з НАТО. У лютому 2015-го сформована О.Сирським група "Барс" прикривала вихід ЗСУ з Дебальцевого. Тоді близько 4,5 тисяч українських військових під його командуванням протистояли майже 20 тисячам росіян.

На початку 2024 року Україна перебуває у важкій військовій кризі з часів битви за Київ. Таку думку висловив заступник головного редактора німецького таблоїду «BILD» Ронцгаймер Пауль. ЗСУ не вистачає озброєння, солдатів, технологій та надійної підтримки від США. Він зазначив, що мета В.Зеленського – "відвоювати всі захоплені Росією регіони". Але це буде важко зробити.

У 2016 році Сирський очолював Об'єднаний оперативний штаб Збройних сил України, а в 2017 році командував Антитерористичною операцією на сході України. В 2019 році Сирський став командувачем Сухопутних військ ЗСУ. Найближчі помічники описують Сирського як "військового до мозку кісток". Кажуть, що він прокидається о 5.20 ранку, щоб зробити годинну зарядку перед робочим днем, і мало цікавиться матеріальними речами. «Я сплю чотири з половиною години на добу в прості дні, а в неділю – п'ять з половиною», казав О.Сирський.

О.Сирський відіграв значну роль у кількох визначальних операціях української армії після російського повномасштабного вторгнення. За успішну оборону Києва та звільнення півночі у 2022 р. О.Сирський став Героєм України. У липні 2023-го в інтерв'ю «BBC» він стримано висловився щодо можливості швидкої перемоги України: "Ми хотіли б отримати дуже швидкі результати. Але в реальності це практично неможливо". Величезні втрати стали причиною напруги між В.Залужним і О.Сирським.

Сьома глава

Патріотичні прояви на війні

ЛЮДИ НЕЗЛАМНОЇ УКРАЇНИ

Україна за 24 місяці великої війни стала символом незламності та боротьби за свободу для усього цивілізованого світу. Синьо-жовті стяги майорять у різних кутках планети на знак підтримки життя і засудження смерті, яку несе за собою війна Росії проти України. Про наші міста-герої, звільнені від окупантів, знають на інших материках. Українці завжди знаходили точки опори, навіть під час найважчих періодів історії. Сьогодні, коли російська армія намагається стерти з лиця землі українські міста, світ навколо нас набуває величезної символічної ваги.

Візьмемо за приклад вітання: «Добрий вечір, ми з України»! Воно об'єднало мільйони людей в Україні та стало відомим далеко за кордоном. Його використовують журналісти й блогери, українці вітаються ним між собою, з цими словами знімають патріотичні відео з військовими, створюють меми та пісні. Авторами фрази вважаються два саунд-продюсери з Кременчука Артем Ткаченко та Максим Мокренко, відомі як «PROBASS HARDI», які ще до війни випустили трек "Доброго вечора". А ще маємо «Па-ляницю і полуницю»; «Червону калину» яка особливо зворушливо звучить у виконанні маленьких українців - «Гей-гей, розвеселимо»! Пригадайте песика Патрона, острів Зміїний, неологізм «бавовна», Чорнобаївку тощо.

Війна кардинально змінила і мовний ландшафт України та прискорила перехід більшості громадян на українську мову. Українська нація почала цікавитись творами українських письменників Василя Стуса, Остапа Вишні, Миколи Куліша та інших авторів, вбитих або покараних за антирадянську пропаганду. Не випадково російські солдати відразу після окупації українських міст від 2014 року почали встановлювати пам'ятники Леніну, при-

бираючи постаменти українським Героям, перейменовуючи вулиці на честь радянських катів тощо. Тільки подолавши свій страх перед московською імперією зла та надавши Україні всі необхідні інструменти для боротьби у цій великій війні, західні лідери можуть наблизити день краху імперського режиму. Так і буде!

Автори книги хочуть нагадати читачам найвизначніші битви повномасштабної війни від 2022 року: як українці не дозволили себе зламати та дали відсіч росіянам по всіх фронтовим ділянкам. Війна в Україні триває й досі, однак плани росіян щодо захоплення територій провалилися. Міцний народі нашої незламної України! Ми воюємо за життя проти російської армії, її ракет, авіабомб, артилерії, танків, мінометів і всього іншого, чим Росія руйнує зараз не тільки Україну, але й себе також.

Тому що кожен постріл по Україні, кожен удар по мирній українській нації - це кроки до самознищення Росії. Кроки до самоізоляції, до бідності й деградації російських народів. Тож не дивно, що Росію залишають усі, хто просто хоче жити в мирі і спокої. Такого удару по людському капіталу російська держава не переживала вже десятки років. Але нас це не хвилює. Це не наше питання. Нам треба зберегти своїх людей. Силу нашого суспільства. Своїх людей, свій міцний народ, свою націю. Усіх наших українців, хто боронить державу й наближає мир, який потрібен кожному українцю.

Наші читачі вже знають як 24 лютого 2022 року Росія атакувала Україну на землі і в повітрі по всій довжині спільного кордону. Для вторгнення до Київщини із наміром захопити столицю була використана територія Білорусі. Окупанти продовжують вважати захоплення нашої столиці своєю ключовою метою, політичною метою. Вони сподіваються, що контроль над Києвом дасть їм контроль над Україною. Це абсурд абсолютний – з усіх точок зору. На півдні російська армія, зокрема, окупувала частину Запо-

різької та Херсонської областей, а на півночі – райони Сумщини та Чернігівщини. Росія на початку війни мала абсолютну перевагу у всіх видах зброї. Найбільшу – в авіації. Однак Росія не очікувала зустріти такий упертий спротив українців.

*Жили-були, пили і крали
В Москві паркетні генерали.
Хоч мали гори і поля,
Їх муляла чужа земля!*

*Зібрались крадії в погонах
Полізити за чужі кордони,
А цар їх на ім'я Пуйлан*

Придумав дуже хитрий план:

*«Щоб захопити чужий город,
Скажу, що всі – один народ.
А раз ми всі одна сім'я,
То вами править буду я!»*

Короткі епізоди. Битва за Київ. Росіяни планували вийти до Києва у першу ж добу повномасштабного вторгнення 2022. Російські війська мріяли взяти Київ за 3-4 дні. Для цього вони планували захопити аеропорт "Гостомель" і повалити центральну владу. 24 лютого 2022 вони не лише висадили десант на Гостомельський аеродром, а й максимально швидко просувалися з Білорусі через Чорнобильську зону до передмість української столиці у надії на відсутність спротиву ЗСУ. Атака мала бути дуже стрімкою за розрахунками московських окупантів.

Журналісти «New York Times» опублікували отриману від української ГУР таблицю запланованого просування колон російських підрозділів через опорні точки 2022 р. Першою мала бути "Пальміра" ("Вихідний рубіж" - десть на полігоні у Гомельській області) – це понтонно-мостова переправа через річку Прип'ять (ще на території Білорусі). Утім, пройти за пів доби запланованим маршрутом в російських десантників та росгвардійців - не вийшло. І хоча їм

вдалося швидко пройти через Чорнобильську зону, далі росіяни зіткнулися з протидією ЗСУ.

У Генштабі ЗСУ згодом повідомили, росіяни воювали за старими картами майже 40-річної давнини та старими підручникам, Москва обіцяла своїй армії блискавичну перемогу за кілька днів, але не так сталося як гадалося. Частину російських військ розгромили ударами українська авіації та артилерії, інша частина москалів отримала по мордасам від бійців ЗСУ. Зокрема, у селі Здвизівка 370 тентованих вантажних російських армійських автомобілів що стояли від 26 лютого до 3 березня 2022 р. у підсумку були знищені вогневим ударом української артилерії.

Потім у березні 2022, російські пілоти змінили тактику і почали літати досить низько, щоб ховатися під українськими радарами протиповітряної оборони, вони потрапили в поле зору українських ракет, у тому числі наданих Сполученими Штатами «Стінгерів». Для російських військ на землі це була катастрофа. Без повітряного прикриття вони стали набагато вразливішими, зануливши свій неспокійний марш до Києва та інших великих міст у ще більший безлад.

Невдалі спроби наступу на Київ, у яких систематично знищувались війська противника на всіх напрямках, тривали до 19 березня 2022, коли підрозділи Збройних сил РФ перейшли до оборони й почали окопуватись. Згодом, внаслідок контрнаступу ЗСУ, залишки російських підрозділів до початку квітня 2022 року залишили територію Київщини. У Росії традиційно промовчали щодо провалу планів захопити Київ і почали виправдовуватися.

Після відходу окупантів увесь світ здригнувся від подій, що сталися у Бучі (Київщина). Буча перебувала в окупації росіян 33 дні, російські військові на важкій техніці потрапили до Бучі зранку 27 лютого 2022. Того ж дня були розбомблені житлові будинки, а міський очільник Анатолій Федорук повідомив про перших загиблих.

*З якого ви, українці металу?
З якої ви, хлопці, сталі?
Тримали ворожу навалу
Герої із Азовсталі.*

*Зламавши війни канони,
Тримали що було сили...
Азовського гарнізону
Відважні внуки Атілли.*

*Поклали і тіло й душу
Ви всі на віetar свободи.
Де море впливається в сушу,
Проклали у вічність сходи.
Ваш подвиг в zenіті слави,
Ви — стражі людського роду.
З якого ви хлопці сплаву?
З якої міцної породи?*

Опозиційне білоруське видання «Флагшток» проаналізувало документи, викладені «NYT». Виявляється, на Північ у лютому 2022 р. рухалося угруповання, яке складалося з 19 різних частин та з'єднань Росії. Першими мали висунутись війська москалів, які розміщувалися в польових таборах неподалік містечка Хойники (Гомельська область). У документі вказана точка розміщення російських військ під вище згаданою назвою «Вихідний рубіж Пальміра» (Пальміра - назва зупинки на шосе Р-35 на південний схід від Хойників). Розгром під Черніговом зіпсував частину російського плану захоплення Києва.

31 березня 2022 російські війська залишили Бучу. Коли після звільнення Бучі журналісти та українські військові потрапили до міста - там виявили факти масових убивств, деякі тіла були просто на вулиці, деякі зі зв'язаними за спиною руками – в катівнях. Міноборони Росії тоді заявляло, що трагедія у Бучі є "ще однією постановкою київського режиму" і що всі російські війська залишили місто до 30 березня 2022 р.

Секретні накази для російських сил «Про наступ на Україну» отримані «The Times» і передані 4-м незалежним військовим аналітикам (вони заслуговують довіри) котрі сказали, що путінські накази були видані лише за кілька годин до заяви Путіна у СМІ про війну в Україні 2022 р. Величезну броньовану колону з понад 30 000 військових у центрі російських сил, що просувалися на південь до Чернігова, потрощила строката група українських захисників, чисельність яких була менша 5 до 1, кажуть солдати. Українці ховалися в лісі та посадках і "розбирали" російську колону плечовими протитанковими засобами, схожими на американські Javelin. Москалі були шоковані швидкістю української атаки.

Згідно з російським графіком, їхні війська рушили у напрямку понтонно-мостової переправи через Прип'ять. Це означає, що вони пройшли через КПП Бабчин та почали рух через Поліський радіаційно-екологічний заповідник. Наступного дня (23.02.2022) о 2:00 годині ночі перетнути державний кордон України мала «5-а окрема танкова бригада» з бурятської Кяхти. Вона на той час розташовувалась на білорусько-українському кордоні в районі села Біла Сорока (рубіж № 2). Саме ця танкова бригада мала очолити російську колону вторгнення в Україну. Масштаб цієї колони вторгнення вражає: за графіком руху військ колона налічувала майже 500 одиниць автомобільної та броньованої техніки. Розрахункова довжина колони складала 24 кілометри 800 метрів, запланована середня ймовірна швидкість її руху по українським дорогам 23 км. на годину. Своєї мети російські війська у лютому 2022 р. не досягли.

Коли перший задум окупантів не вдався, російська армія задіяла ще декілька тисяч резервів і намагалася наступати на Київщині до середини березня 2022 року.

Одна російська БТГр нараховує 600-800 бійців, 10 і більше танків, до 40 БМП та інших видів транспорту. Водночас, за оцінками багатьох військових оглядачів, на початку великої війни 2022 р. російські батальйонно-тактичні групи були посилені і їхня чисельність могла доходити до тисячі бійців. Аналітики українського Генштабу зазначають, що «розраховуючи на швидке просування без опору з боку ЗСУ, російські війська рухалися в похідних колонах без бойового розгортання». Проте пройти по запланованому маршруту в російських десантників та росгвардійців українськими дорогами - не вийшло.

Битва за Херсон. 1 березня 2022 р. росіяни оточили Херсон, й останніми, хто прийняв бій за місто, стала нечисельна Тероборона. Бій завершився трагедією в Бузковому парку, де загинуло близько 30 українців. (Про цей епізод ми писали в своїх попередніх книгах про велику війну). Росіяни намагалися приховати цей епізод окупації міста, стерти його з історії війни. Але це їм не вдалося. У Бузковому парку херсонці облаштували Меморіал бійцям херсонської тероборони, які звитязно загинули.

Українським військовим вдалося зберегти більшість сил та перевести їх на правий берег Дніпра. Облаштувати оборону по Дніпру не вдалося через велику кількість десантних операцій ворога та стрімкий прорив на Нову Каховку. Проте відступ ЗСУ дозволив побудувати оборону Миколаєва і зупинити просування РФ на Одесу. На півдні росіяни спланували серію десантних операцій в тил ЗСУ, аби відрізати їх. Значні підрозділи мали швидко прорватися через Херсон і Нову Каховку на правий берег Дніпра та піти на Одесу. Там мала статися головна битва Півдня України. Але ворог знову отримав шалений спротив. Правий берег Херсонщини ЗСУ звільнили 11 листопада 2022. Відступ з Херсона був непростим рішенням для Кремля. Ймовірно, на заміну російський генералітет обіцяв Путіну поліпшення ситуації на інших фронтах. Передусім – на

донецькому. Тим часом ЗСУ посилили свої позиції на лівому березі Херсонщини, окупантів можуть відрізати від Криму. Від моменту деокупації правого берега Херсонщини - обстріли не припиняються ні вдень, ні вночі. Кожного дня там гинуть мирні жителі, окупанти руйнують житлові будинки, лікарні, школи тощо.

У вівторок, 2 січня 2024 р, Росія знову завдала масованого ракетного та дронного удару по Україні. В епіцентрі атаки опинилися Київ та Харків. Захід засудив російську агресію проти мирного населення України та закликали союзників збільшити підтримку Києву. «Київ під жорстоким ударом! Сьогодні 99 ракет було випущено Росією по цивільному населенню. У ЄС немає іншої альтернативи, окрім як посилити підтримку України зараз. Путін воює з європейським способом життя, який захищає Україна. Прокинься, Європо!», - закликав член Європейського парламенту від Бельгії та експрем'єр цієї країни Гі Вергофстадт

Битва за Харків з 24 лютого 2022 до 11 вересня 2022 року була однією із головних цілей вторгнення РФ наряду з Києвом і Одесою. На цьому напрямку росіяни зосередили близько 20 000–30 000 солдатів. Переважно механізовані та танкові підрозділи. З самого початку, російські диверсійно-розвідувальні групи на бронетехніці з трьох напрямків прорвалися з окружної дороги до Харкова. Окупанти намагалися зайти в якусь з адмінбудівель у середмісті, вивісити там свій прапор та оголосити на весь світ про захоплення Харкова. Але все пішло не за московським планом, правда окремі групи окупантів, які стояли за окружною дорогою, змогли прорватися до Харкова через П'ятихатки. Малочислена частина диверсійно-розвідувальної групи попрямувала до центру міста. Ще дві групи

російських військових у цей час проривалися з боку Циркунів і Дергачів. Навкруги точилися запеклі бої.

Як сили оборони ЗСУ зупинили прорив москалів? У середмісті навколо управлінь поліції й СБУ, оборону зайняли українські спецпризначенці й чекали на основний загін росіян. Згодом розпочався бій неподалік оперного театру, згадує начальник обласного управління поліції Володимир Тимошко. Силами ТрО, військових і Нацгвардії вдалося зупинити просування ворога та оточення Харкова. Місто зазнало руйнувань, проте ворогу довелося відступити. Бої на підступах до Харкова тривали аж до вересня 2022 р.

Очільник Харківської ОВА Олег Синегубов повідомив, що у звільнених населених пунктах дуже багато мінувань: "Відступаючи, ворог замінував абсолютно все - подвір'я, лісосмуги, узбіччя доріг, навіть дитячі ліжка тощо. Наразі триває ретельна робота з розмінування". Зі слів Синегубова, після звільнення місцеві жителі розповідали представникам влади та військовим про нелюдське ставлення до них російських солдатів.

Росія та Україна провели обмін військовополоненими 3 січня 2023 року, який став найбільшим за весь час війни і першим офіційним обміном військовополоненими із серпня 2023 року. Президент В.Зеленський оголосив, що з російського полону в Україну повернулися понад 200 українських військовослужбовців і цивільних осіб, зокрема військовослужбовці Збройних сил України, Національної гвардії, Військово-морських сил та Державної прикордонної служби. Представник Українського координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими Петро Яценко заявив, що Росія влітку 2023 року з невстановленої причини заморозила обмін полоненими. А пізніше робила різні провокації, щоб уникнути обміну.

Битва за Маріуполь. Українські військові героїчно обороняли Маріуполь, проте Росія мала перевагу. Військові РФ оточили та буквально розстріляли місто з усіх видів зброї. Точна кількість жертв російського вторгнення станом на лютий 2024 року - ще невідома. «Зараз ми знаємо, що 22 тисячі в середньому вже поховані. Завали не розібрані, тобто набагато більше. По житлових будинках до 92-95% були влучання і вони пошкоджені. Із них 60% будинків не підлягають відновленню ніколи. Ще багато інфраструктури, яка не запрацює. Газопостачання, водопостачання, теплопостачання, електрика тощо. Це все треба відбудовувати наново, бо їх відновити неможливо», – повідомив радник мера Маріуполя - Петро Андрющенко.

Росія почала контролювати Маріуполь від середини квітня 2022, за винятком заводу "Азовсталь" площею 11 квадратних кілометрів, де сотні військових тримали оборону в підземних тунелях і бункерах й стали символом наполегливого опору України. Загалом оборона міста-героя тривала 86 днів, 82 з яких у повному оточенні. Маріуполь, більша частина якого була зруйнована російськими бомбардуваннями, є найбільшим українським містом, яке Росія захопила після повномасштабного вторгнення. 21 квітня 2022 диктатор Росії В.Путін оголосив місто "звільненим". У нас є запитання до В.Путіна: «Хто буде відбудовувати зруйноване місто»?

Декілька слів про оборонців «Азовсталі». Протягом 16-20 травня 2022 року оборонці міста вийшли з укриття на «Азовсталі». За словами президента В. Зеленського, до перемовин щодо виведення українських бійців з «Азовсталі» залучалися лідери Франції, Туреччини, Ізраїлю і Швейцарії, а також Генеральний секретар ООН. Після виведення українських військових з «Азовсталі», згідно з домовленостями, вони очікуватимуть на обмін полоненими. Українська влада назвала цю операцію евакуацією; Росія заявляє, що захисники самі здалися в полон...

Битва за Бердянськ. 25 лютого 2022 виконував обов'язків мера Бердянська повідомив, що у бік Бердянська рухається російська військова колона. 27 лютого під вечір у Бердянськ з боку села «Азовське» заїхала колона військової техніки агресора. Проти ночі на 1 березня 2022 ЗСУ завдали удару тактичним ракетним комплексом «Точка-У» по летовищу Бердянська, де окупанти зосередили велику кількість військ. ЗСУ знищили їхню техніку на території Бердянського аеродрому.

Бердянці час від часу викладають у соцмережах фото та відео діяльності окупантів та порожніх пляжів. Для міста відсутність гостей біля моря з інших регіонів дорівнює трагедії, адже велика кількість місцевих живуть за кошти, зароблені від курортного бізнесу. Рекламні щити в Бердянську майорять триколорами та патріотичними гаслами країни-окупанта. Деякі містяни зізнаються, що це дуже пригнічує. Тут важко дихати, ми наче в'язні в колонії розміром з місто, – пожалілася місцева жителька. Наразі окупанти використовують Бердянськ для забезпечення своїх сил.

Битва за Попасну. Це відносно невелике місто на заході Луганської області, до війни там мешкало близько 20 тисяч людей. Під час війни на Донбасі 2014 року місто переходило від одних до інших, але у результаті залишилося під контролем Києва. Після російського вторгнення до України за Попасну почалися запеклі битви. Місто було атаковане на початку березня, і лише до середини квітня наступаючим військам вдалося пробитися до його центру. Але бої не припинялися.

Бої за Попасну - військові дії за контроль над містом Попасна та Алчевсько-Кадіївською агломерацією в Луганській області України, що тривали з 2014 до червня 2022 року в ході Російсько-української війни. Результат: Російські війська тимчасово контролюють м. Попасну та Алчевсько-Кадіївську агломерацію.

Як фейки про війну в Україні збирають мільйони переглядів в Інтернеті. Ось приклад про двійника В.Зеленського. В одному дописі йдеться, що український президент Зеленський має "таємного двійника", який помилково з'явився в кадрах, показаних польським телебаченням. Далі повідомлення показує ту саму людину на задньому плані під час візиту президента США Джо Байдена до Києва. Однак у цій людині легко впізнати Максима Донця, особистого охоронця президента Зеленського. За даними «Reuters», М.Донець очолює службу безпеки президента В.Зеленського з травня 2019 року. Фото, на яких він слідує за українським президентом на публіці у різному одязі, можна легко знайти в Інтернеті.

Битва за Авдіївку. Одна з найдовших битв великої війни. Ворогу вдалося створити два плацдарми північніше та південніше Авдіївки. Українські сили продовжують захищати авдіївський напрямок. У лютому 2024 російські війська здійснили невелике просування, поступово наближаючись до Авдіївського коксохімічного заводу, де українські бійці займають одну з основних оборонних позицій. У Генштабі ЗСУ визнають, що армія РФ не полишає спроб оточити Авдіївку, але кажуть, що воїни стійко тримають оборону, завдаючи окупантам значних втрат. Наразі втрачено росіян в Авдіївці вже перевищили їхні спільні втрати у Вугледарі і у Бахмуті - це мінімум 3-4 тисячі полеглих та 7-8 тисяч поранених військових. Втрати техніки – понад 400 одиниць (слідкуйте за інформацією боїв).

Битва за Бахмут. Спочатку ця битва розвивалася як додатковий напрямок атаки на Сєвєродонецьк. Після повномасштабного вторгнення Росії до України (2022 р), за Бахмут почали точитися жорсткі бої, які не припиняються від травня 2022 року. "Фортеця Бахмут" - так тепер називають українці це місто. На думку військових аналітиків, у

битві за Бахмут російські сили зазнали дуже великих втрат. Україна зуміла підготувати нові формування, які оснащені західною зброєю. ЗСУ готуються розпочати ширший наступ на бахмутському напрямку. Це змушує РФ піти в оборону та розтягнути свої сили. За лютий місяць 2024 на деяких ділянках ЗСУ вдалося відсунути армію РФ, на інших незначні просування мали росіяни.

Посол Європейського Союзу в Україні Катерина Матернова 2 січня 2024 наголосила: "Сьогодні Україна стала жертвою чергової жорстокої атаки РФ. Столиця Київ, Харків та інші міста були обстріляні російськими ракетами та безпілотниками. Є поранені та вбиті цивільні люди, зруйнована інфраструктура. Україна зараз потребує додаткової підтримки, щоб урятувати життя малих дітей. РФ буде притягнуто до відповідальності". З подібними заявами виступили: посол Великої Британії в Україні Мартін Гарріс; Президент Литви Гітанас Науседа; Президент Латвії Едгарс Рінкевичс; Президентка Молдови Мая Санду та інші. Лицемірна Росія звинувачує інших у геноциді, а сама знову бомбардує цивільні міста в Україні та вбиває невинних. Генеральна секретарка Ради Європи Марія Пейчинович-Бурич називає ракетні удари РФ по мирній Україні – геноцидом.

Велика війна повернула українців в часи минулих історичних битв, які здавалося назавжди залишилися в підручниках з історії. Дослідники війни роблять порівняння, тож автори книги зібрали для читачів 20 найбільших битв великої війни, які визначили історію 2022 року. Скоро Харківський контрнаступ ЗСУ будуть називати однією з найблискавичніших військових операцій сучасності. Битву за Бахмут будуть порівнювати з Верденською битвою з 21 лютого по 19 грудня 1916 року де втрати кожної зі сторін

перевищували 300 тис. осіб. Ця битва увійшла в історію як «Верденська м'ясорубка». Та битвою на Сомі часів Першої світової війни (1 липня - 18 листопада 1916 року). З обох сторін у ній брало участь 150 дивізій, близько 10 тисяч гармат, 1 тисяча літаків і багато іншої техніки. Французи втратили 341 тисячу, англійці - 453 тисячі, німці - 538 тисяч осіб убитими, пораненими і полоненими.

В Україні йдуть морські битви, де Росія зазнає великих втрат флоту, їх будуть порівнювати з Фолклендською (або Мальвінською війною 1982 р). Це війна між Великою Британією і Аргентиною за контроль над Фолклендськими (Мальвінськими) островами. Також світ в режимі онлайн спостерігав за російсько-українськими битвами:

► Битва за Київ, 24.02.2022 – 02.04.2022 (37 днів). Росія зазнала значних втрат на підступах до Києва та відступила. Після відступу стали відомі чисельні воєнні злочини з боку військових РФ. Росії довелося відмовитися від планів захоплення влади в Україні.

► Битва за місто Херсон, 24.02.2022 – 02.03.2022 (6 днів). Українським військовим вдалося зберегти більшість сил та перевести їх на правий берег Дніпра. Облаштувати оборону по Дніпру не вдалося через велику кількість десантних операцій ворога та стрімкий прорив на Нову Каховку. Проте відступ дозволив побудувати оборону Миколаєва і зупинити просування РФ на Одесу. Важливу роль у звільненні Херсона мала атака на Кримський міст.

► Контрнаступ на Херсонщині, 27.08. – 11.11.2022 (75 днів). Важкі бої на правому березі Дніпра тривали з середини літа. Контрнаступ ЗСУ ускладнювала відкрита місцевість і зосередження значних сил ворога. Але серія постійних ударів по логістичних маршрутах змусила Росію відступити на лівий берег.

► Битва за Чернігів, 24.02.2022 – 02.04.2022 (37 дн). Чернігів опинився майже в повному оточенні та зазнав руйнувань. Проте спротив українських сил зупинив просу-

вання росіян і дозволив зосередити оборону Києва на півночі. Армія РФ відступила з втратами.

► Битва за Миколаїв, 24.02.2022 – 10.11.2022 (260 днів). ЗСУ зупинили просування росіян на Одесу та зняли загрозу сухопутної атаки.

► Битва за Маріуполь, 24.02.2022 – 20.05.2022 (85 днів). Українські військові героїчно обороняли місто, проте Росія мала перевагу в людях та зброї. Ворог був змушений зосередити значні сили довкола Маріуполя, що зменшило загрозу для північної Донеччини та Запоріжжя.

► Битва за Гуляйполе 11.03.2022 – ворог активно атакує у напрямку Гуляйполя та населених пунктів району на кордоні з Донецькою областю. Втім українські воїни гідно тримають оборону і завдають удари у відповідь. На «Махновській дузі» загарбники розбігалися як миші. У них відтак багато двохсотих і трьохсотих. Осетини моляться, щоб їх це не торкнулося. Паніка серед москалів стоїть конкретна, українські сили відстояли Гуляйполе та зупинили просування ворога, яке могло призвести до напівоточення ЗСУ на Донбасі.

► Наступ на Кривий Ріг і Запоріжжя, квітень – червень (90+). ЗСУ просування ворога зупинили, стратегічна загроза наступу на центральну Україну минула.

► Битва за Попасну, 03.03.2022 – 08.05.2022 (66 дн). Росії вдалося захопити місто, майже повністю його зруйнувавши. Це погіршило ситуацію для ЗСУ на севєродонецькому та світлодарському напрямках.

► Битва за Сєвєродонецьк, 28.02.2022 – 24.06.2022 (116 днів). Битва обернулася важкими вуличними боями. Українські сили опинилися в напівоточенні. Проте ЗСУ вдалося виснажити резерви росіян. Після захоплення Сєвєродонецька та Лисичанська сили РФ були змушені взяти паузу протягом місяця для відновлення сил.

► Наступ на Слов'янськ, 01.04.2022 – 06.09.2022 (160 дн). Для РФ важкі бої на північ від Слов'янська не

завершилися успіхом. На початок контрнаступу на Харківщині ЗСУ вдалося виснажити сили «Першої танкової армії» РФ та відсунути лінію фронту від Слов'янська. Єдиним здобутком під час наступу для РФ стала тимчасова окупація Лиману.

► Битва за місто Харків, 24.02.2022 – 11.09.2022 (220 днів). Силами ТрО, військових і Нацгвардії вдалося зупинити просування ворога та оточення Харкова. Місто зазнало руйнувань, проте ворогу довелося відступити. Бої на підступах до Харкова тривали до вересня місяця.

► Контрнаступ в Харківській області проходив у два етапи. Перша фаза 06.09.2022 – 12.09.2022 (7 днів). ЗСУ вдалося звільнити понад 10 000 кв. км окупованих територій, зокрема Куп'янськ та Ізюм, захопити сотні одиниць військової техніки росіян. Ймовірно, ця операція – одна з найуспішніших наземних операцій в сучасній військовій історії початку XXI ст.

► Контрнаступ на Харківщині (друга фаза – битва за Лиман), 12.09.2022 – 02.10.2022 (20 днів). Українським силам вдалося прорвати оборону РФ за «Оскільське водосховище» та сформувати плацдарм для наступу на Сватове. Важкі бої за Лиман закінчилися відступом росіян.

► Битва за Сватово-Рубіжне від 02.10.2022 (80 дн). Українські сили й сьогодні продовжують звільнення північної Луганщини та відтісняють ворога від Куп'янська і Лиману. Проте погодні умови і перекидання тисяч мобілізованих уповільнило просування ЗСУ.

► Битва за Вугледар від 03.11.2022 (50 днів). Ворог атакував Павлівку для підготовки наступу на Вугледар. Росіяни зазнали втрат і командуванню довелося вводити резерви. У важких боях РФ взяла контроль над Павлівкою, але подальше просування зупинилося.

► Битва за Авдіївку, 24.02.2022 – по теперішній час (300 днів). Одна з найдовших битв війни. Ворогу вдалося створити два плацдарми північніше та південніше Авдії-

вки, захопивши Верхньоторецьке та Піски. Українські сили продовжують захищати напрямок.

► Битва за Бахмут, 01.08.2022 – по теперішній час (140 днів). Спочатку битва розвивалася як додатковий напрямок атаки на Сєвєродонецьк. Але після відступу на Харківщині стала основним напрямком атаки на північ Донеччини. Ворог зосередив тут основні сили. Й сьогодні йдуть виснажливі бої, зокрема через холод і болотисту місцевість.

► Битва за острів Зміїний. Невеликий – площею у близько 20 гектарів – острів Зміїний в Чорному морі територіально належить Одеській області. 24 лютого 2022 р на світанку до острова підійшли кораблі Росії. Гарнізону Зміїного поставили ультиматум – "здавайтесь". Відповідь ви уже знаєте... За підтримки авіації острів атакували ракетний крейсер російського Чорноморського флоту "Москва" та корвет "Василів Биков". Зміїний було захоплено, його інфраструктуру знищено. Та москалі на о. Зміїному пробули не довго. Цей невеликий клаптик землі в Чорному морі став стратегічною поразкою Чорноморського флоту РФ. Тікаючи з острова, росіяни поспіхом палили техніку, документи та кидали вбитими і пораненими своїх бійців.

► Битва за контроль повітряного простору. Росія мала перевагу в повітрі 1:10. В перші дні ворог проводив активні десантні операції та прикриття з повітря при цьому втратив понад 100 літаків і вертольотів у перші дні війни. Після цього РФ відмовилася від повітряних операцій.

► Битва за контроль північно-західної акваторії Чорного моря, 24.02.2022 – 29.10.2022 (240 дн). Морський десант вважався однією з основних загроз для оборони Одеси. Проте Росія зазнала принизливої поразки, втративши крейсер Москва та контроль над морем. Остаточну крапку в планах Росії поставила атака на острів Зміїний та українських катерів-камікадзе на кораблі в акваторії Севастополя...

КРАПКИ ФРОНТОВИХ БІФУРКАЦІЙ

Під час гібридної війни, часто емоції людей беруть зверхність. Прапор на аватарці в соцмережах, інструкції щодо валізок безпеки, насміхання з влади, патріотичні фото, складання шляхів втечі та власні рекомендації армії ЗСУ як воювати, на думку частини суспільства, мають показати, що українці готові до війни. Саме поведінка людей та біфуркаційні зміни (роздвоєння) маси є визначальними, а не армія чи влада. У 2014 році росіян на українських територіях зупинив не Порошенко, Турчинов чи Аваков, а звичайні українці, можливо вони не хотіли воювати, але розуміли, що треба йти на захист Вітчизни. Їхні жінки та мами, що відпустили й підтримали, їхні діти вдома мотивували їх битися з окупантами.

У лютому 2022 року Росія спробувала зробити класичний бліцкриг з проривом до Києва та захопленням доброї половини України. Коли взяти столицю не вдалося, а просування на Півдні зупинилося, то Росія почала наступ на Донбасі, який також був цілком рішучим і за характером, і за цілями: російські війська прагнули оточити і знищити велике українське угруповання, але безрезультатно, українську оборону не вдавалося пробити, а на Півночі для москалів взагалі все закінчилося поразкою.

На початку вересня 2022 року, скориставшись низькою щільністю російських військ у Харківській області, ЗСУ змогли спланувати та провести осінній наступ, звільнивши велику територію, а потім змусивши Росію відвести свої війська від Херсона на лівий берег Дніпра. Під час літнього наступу 2023 року ЗСУ вклинилися в російську оборону на 30 км., але не досягли поставленої мети: виходу до Азовського моря або хоча б звільнення міста Токмак, що лежить на півдорозі до узбережжя. І саме тоді на фронті виник «глухий кут».

Чому виник позиційний «глухий кут»? Причин, через які війна перейшла у такий стан, кілька:

- На фронті з обох боків виявилися сумірні за розміром угруповання;

- Довгий час лінія фронту залишалася незмінною, кожна зі сторін встигла підготуватися до оборони, викопавши траншеї, обладнавши вогневі точки, встановивши мінні поля та пристрілявши їх;

- Кожна зі сторін використовує весь арсенал розвідки, щоб контролювати територію, постійно вдосконалюючи навички та техніку. Прорив великими угрупованнями виявився майже неможливим;

- Жодна зі сторін в кінці 2023 початку 2024 років не продемонструвала вміння діяти великими з'єднаннями в рамках загальновійськового бою в тісній взаємодії різних складових ударної групи: інженерних, танкових, мотопіхотних, ракетно-артилерійських та авіаційних частин;

- У 2022-2024 роках Україну не перевели на воєнні рейки, не розкрутили ВПК, а мобілізація матеріальних та людських ресурсів для війни забуксувала. Поки що Росія показує себе в цьому краще, ніж Україна.

Навіть через 24 місяці повномасштабного вторгнення, у 2024 році частина суспільства точно не усвідомлює, що таке війна, та навіть не хоче цього робити. А псевдоексперти закладають підвалини для паніки, самостійного знищення інфраструктури та блокування діяльності міст тощо. Нагнітання й описування катастроф, людських втрат і військової техніки провокує суспільство на швидку здачу російським рашистам. Війна – це жертва і боротьба зі собою кожної хвилини, а перші успіхи на фронті стають ковтком свіжого повітря. Війна в Україні на початку 2024 р остаточно перейшла у стан позиційної: жодна зі сторін не може провести велику операцію, не витративши на неї надто багато ресурсів: техніки, боєприпасів, але найголовніше - людей.

Патріотизм – дуже складне і неоднозначне поняття. У кожного воно своє, кожен вкладає в нього різні сенси. На війні є ворог і побратим. Ніхто не питає, патріот ти чи ні. У звичному житті, дуже багато позитива приписують саме патріотам. Проте чи стоїть за патріотизмом готовність воювати. Наразі вже є заяви від «патріотів», що вони

не підуть воювати, а будуть в тилу допомагати, бо не мають професійно-військової підготовки. Але війна – це не про патріотизм та любов до батьківщини, до прапора, до лідера чи мови. Це про страх, смерть, розуміння небезпек, готовність терпіти та усвідомлення ризиків у майбутньому. На війні всі дії спрощуються. І тих, хто пішов воювати, бо його дім знищили, вбили друга чи він втратив можливість розвиватись, значно більше, ніж тих, хто просто пішов битися за «батька Бандера...».

У 2022 році в центр великої війни з москалями поставили інтереси України та вимагають від інших людей говорити саме про них. Забуваючи, що кожна країна, яка допомагає, робить заяви чи відмовчується, має власні інтереси і свою політику. Вони відстоюють насамперед свою безпеку та впливи. Війна на виснаження в кінці 2023 початку 2024 років не вигідна нікому, на неї йдуть, тільки якщо немає можливості вести війну більш активно, але в такій ситуації вона більш не вигідна Україні, ніж Росії. Окрім втрат на фронті, мільйони біженців, ракетні удари по всій території країни, руйнування інфраструктури та економіки, неясні перспективи держави загалом - тому, якщо наступ і злам тенденції не вдалися, треба ще раз подумати про майбутні перспективи...

У росіян існує думка, що "Війна і мир" Льва Толстого – великий роман, а "Хатина дядька Тома" Гаррієт Бічер-Стоу – не дуже великий роман, просто середній роман. Але ця "другорядна" література "Хатина дядька Тома" змінила світ, а "Війна і мир" – не змінила. Майже вся російська література написана таким чином, щоб не змінити нічого, лише зафіксувати власну безпорадність. Тож автори книги не будуть повторювати помилки Л.Толстого і перейдуть до опису конкретних патріотичних проявів простих бійців ЗСУ на фронтах сьогодношньої великої війни.

Пан Валерій на псевдо «Дід» у свої 57 років пішов добровольцем на фронт 24 лютого 2022 року. Геройські

загинув у битві на дорозі Ізюм-Слов'янськ. Такі як пан Валерій на псевдо «Дід», як загиблий майор Геннадій Сова на псевдо «Психолог», як загиблий старший лейтенант Антон Заєць, як полковник Олександр Щербина, як Віктор Прокопенко на псевдо «Зверь» та інші українські воїни, - неймовірними зусиллями, в жорстоких боях зупинили наступ росіян на Слов'янськ і відстояли місто в квітні - червні 2022 року.

«Війну не виграємо, якщо не воюватиме вся країна» – переконаний командир бойового підрозділу Назарій Кішак з позивним «Шериф». На його думку, на фронті Україна втрачає кращих, які стали бойовим щитом та мечем, що боронить державу і нищить ворога. В тилу є активна частина волонтерів, громадських діячів, політиків та просто небайдужих, які допомагають військовим. Однак поряд з ними достатньо пасивних людей, надутих як мильний пух псевдо патріотів, не чистих на руку корупціонерів і просто чиновників-крадіїв.

Максим з позивним «Доц» втратив ногу в бою, але знову рветься на війну - боронити Україну. Він пройшов свій бойовий шлях. Від початку агресії Росії, Максим на псевдо «Доц» став до лав ЗСУ простим бійцем, зачищав від окупантів зону відчуження, тримав оборону на Вуглегірській ТЕЦ, воював в районі Бахмута, Кодеми та Мар'янки. І всюди був прикладом для бійців свого підрозділу. Відбиваючи атаку росіян біля Донецька отримав важке поранення з втратою ноги. Зараз Максим проходить реабілітацію. У США українському воїну підібрали сучасний протез, що буквально поставило Максима на ноги. Поранення та ампутація не зламали хлопця. Боєць на псевдо «Доц» вважає, що ще буде корисним для своїх побратимів та країни на фронті.

Ще один приклад патріотизму. 25 травня 2023 року забрали з полону більше 100 солдатів, сержантів та офіцерів ЗСУ. Хлопці їхали з Бахмута на броні, везли з собою

загиблих. Частина з живих – були поранені. Вони були учасниками тих боїв, де громили московську орду, а розхвалені «непобедиміє рускіє десантнікі» тікали від простих бійців ЗСУ як «полохливі горобці». Наших бійців захопили в полон пораненими і контуженими. Всі полонені виснажені до краю, а в очах стільки відстраждалого, стільки болю, що ти цей погляд закарбуєш у себе в голові на все життя. Пам'ятайте, що війна це не «Тік-Ток», не красиві розцяцьковані паради і брифінги, а страждання і біль, піт і сльози, кров і навіть смерть. Війна – це величезна жертівність, де перемога здобувається простими трудягами війни на полі бою. Наша небачена мужність та хоробрість, міць та дух лікує українське суспільство від отриманих в минулому тоталітарних та колоніальних травм.

Повертайся, татусю, скоріше,

Вся родина на тебе чекає.

Ми з тобою ще вивчимо вірші,

Переможе народ наш, я знаю!

Я люблю тебе дуже, мій татку,

І молюся за тебе до Бога.

Та Небесного Тата прохаю:

"Отче Наш, нам пошли перемогу!"

Далі ми хочемо коротко розповісти про українського пілота на псевдонім «Кагауа», про безпілотну авіацію та віру в Бога. Наш герой 28-річний пілот Вадим Ворошилов із позивним "Кагауа" 12 жовтня 2022 року збив 5 ударних дронів, відвів свій пошкоджений літак від Вінниці, катапультиувався в чистому полі та знову повірив у Бога: «Слава Богу я живий». Селфі з закривавленим обличчям, яке льотчик Ворошилов зробив одразу після приземлення, обійшло всі соцмережі світу.

Війна, яка станом на 2024 триває біля 10 років (2014-2024), для декого залишалася непоміченою до дати 24.02.2022 р. Будемо чесним, з початком повномасштабного вторгнення, втративши побратимів, неймовірних, золотих

людей, кращих синів Батьківщини, Вадим Ворошилов зневірився. Але після 12 жовтня 2022, після всіх факторів, які неймовірним чином збіглися на мою користь, він зрозумів, що вища сила є та впливає на наше життя.

Вадим "Karaya": - Мій герой – це людина, яка дуже сильно любить свою землю. І це не просто слова "Я люблю Україну". Мій герой любить землю нагально – тоді, коли їй щось потрібно. Для нього любов – це давати. До війни він хотів створювати блага на всій землі. Російська армія від 2014 р. намагається окупувати всю територію України. Українці, які з цим не погоджуються, чинять опір. І роблять це дуже успішно, на все треба час, зброя і кров. Наша душа буде сама очищатися від багнюки, лайна, металу, солярки, пластиду та вибухівки, які висипалися на нашу землю - після перемоги.

У 2021 році після завершення контракту льотчик Ворошилов звільнився з лав ЗСУ та пішов у цивільну авіацію, але після 24 лютого 2022 повернувся до війська. За повітряний бій у небі Вінниччини восени 2023 року президент В.Зеленський присвоїв Вадиму "Karaya" звання Героя України. До речі, чому у Вадима позивний "Karaya"?

Якось у російських ЗМІ (мовою оригіналу): *"Сбили украинского летчика-нациста"*. Був невеличкий сюжет, де вони згадали мій позивний "Karaya" та розказали про льотчика часів Другої світової війни Еріха Гартманна, який отримав від Гітлера "Залізний Хрест". При цьому москалі не розповідають, що у 1997 році Гартманна реабілітували в Росії та визнали, що його неправомірно засудили до 10 років таборів "за воєнні злочини" під час Другої світової війни...

Далі слова В.Ворошилова: - Історія з моїм позивним "Karaya" почалась у 2014 р, коли росіяни запустили свою пропагандистську машину, почали називати українців "нацистами". Тоді зламали мою стару сторінку в Instagram. Я зробив нову та думав, як її підписати. Тож на зло моска-

лям вирішив підписати "Karaya". За великим рахунком, жартома, саме через російську пропаганду, щоб їх позлити. Потім вже воно якось закріпилося. До речі, коли я чую позивний «Karaya», то думаю про те, що він дуже співзвучний із українськими "кара" та "карати"... Я впевнений, що наша авіація у майбутньому буде непереможна в українському небі.

Деякі російські пілоти, які потрапили в полон, намагалися переконати, що не знали про бомбардування житлових будинків, тому що працювали по наданих їм координатах. У таке можна повірити? Вадим каже: - Я в це абсолютно не вірю. В них стоять звичайні системи навігації типу «Garmin», навіть якщо вони туристичні і різних модифікацій, вони показують широту та довготу. Якщо координати забиті в межах певного населеного пункту, одразу ясно, що ти працюєш по населеному пункту. А точність бомбометання залежить від купи факторів, починаючи від навичок льотчика, закінчуючи метеоумовами. Можу сказати орієнтовно: в нормативах у ворога за оцінкою "відмінно" є бомбометання в межах плюс-мінус 50 метрів. В умовах міста навіть це – величезна похибка.

Російським льотчикам ставлять завдання, яке треба виконувати. Але їх ніхто не звільнить, не посадить у в'язницю, якщо вони скинуть бомби, наприклад, у чистому полі, на відстані кілометр-два від житлових будинків села, з перельотом або недольотом. Це просто буде "помилка в техніці пілотування та неякісна підготовка". Але москалі цього робити не хочуть. Їхня традиційна тактика - «випалена» земля в Україні. Це те, що вони і раніше робили в Ічкерії, в Грузії, в Сирії тощо.

Раніше держави оголошували війну, і акт про це підписували, а потім виходили на позиції і починали битися. Зараз ворог (московські рашисти) декілька місяців розповідають, що не збираються нападати, а потім підступно зранку в 3 або 4 год починають запускати ракети по мир-

них містах України. У нас дуже обмежені технічні можливості, але ми робимо все, щоб знищувати ворога. Намагаємося ефективно працювати в більш екстремальних умовах та абсолютно до всього готові.

Наш ворог, маючи перевагу, працює так, як написано в підручниках з тактичної та вогневої підготовки. Ми діємо більш сучасними методами, які взагалі не прописані в жодному з підручників будь-якої країни світу. Тож пілотам НАТО буде чому повчитися у наших після цієї війни. Вадим наголошує: - Не треба недооцінювати ворога, він – небезпечний. У них суттєва перевага по повітряних суднах та наземних засобах ППО. Вони вміють працювати, вони також вчаться на цій війні, як і ми.

Нещодавно у росіян з'явилися ракети класу "повітря – повітря" великої дальності «Р-37М». Можна сказати, що це їхнє новітнє озброєння, хоча це радянська розробка, яку вони модернізували. Заявлена ними дальність ураження повітряних цілей дуже серйозна – до 400 км. По факту ми бачимо менші цифри, але все одно цей засіб ураження дуже небезпечний. Проте ми постійно аналізуємо повітряні бої із застосуванням цих ракет і знаходимо методи для боротьби з ними.

Ще є ударна авіація ворога, яка працює над тимчасово окупованими територіями, і якщо б у нас була технічна можливість, ми б повністю паралізували ворога в українському повітрі. Розкрити наш потенціал на всі 100% допоможуть винищувачі західного типу. Нам потрібен масовий літак, який є у західному світі. Ми можемо розглядати різні типи, наприклад, «Gripen», або «Eurofighter». Вони більш стійкі до нашої аеродромної інфраструктури, але не є масовими. Немає в світі, скажімо, "вторинного ринку" таких суден. Літак «F-16» – один із популярних суден свого класу в світі. Тому ми зможемо їх обслуговувати і, найголовніше, завдяки нашим західним партнерам у нас не буде браку в засобах ураження. Звісно є літаки, які майже до-

ведені до ідеалу в плані бойових спроможностей. Це – «F-22», або «F-35».

Вадим Ворошилов: - Ті промислові потужності, які в нас є, треба реалізовувати та розвивати спільно із західними компаніями. Звісно, ми поступаємося в електроніці, авіаобладнанні, але у нас колосальний досвід у конструюванні планерів, у ракетобудуванні та у виробництві двигунів. Щоб зробити ідеальний продукт, нам потрібно поєднати свій досвід із західним...

Запитання до льотчика на позивний Karaya". Що для вас буде перемогою у сьогоднішній великій війні? В.Ворошилов: – На мою думку, підписання мирного договору з російською країною-агресором – це лише пауза, під час якої буде перегрупування сил, не більше. Коли ворог накопичить достатню кількість людей та техніки, проаналізує все, він знову на нас нападе. Якщо їхня держава залишиться в такому форматі, з таким політичним вектором, як зараз. Тож за перемогу я вважаю ситуацію, коли, по-перше, у ворога зміниться влада та політика. По-друге це розпад російської імперії, (як колись це було з Радянським союзом). І, звісно, обов'язковий пункт – відновлення територіальної цілісності України, повернення всіх окупованих територій разом із Кримом.

Далеко не всі війни у світі закінчуються ясною й однозначною перемогою чи поразкою, навпаки, після Другої світової війни багато воєн закінчувалися дуже невизначеними результатами, які дозволяли висловлювати десятки інтерпретацій на тему, хто переміг, а хто – програв. Поширені приклади – це заморожені чи напівзаморожені воєнні конфлікти без договорів про мир чи перемир'я, коли лінія фронту перетворюється у квазістабільну лінію, яка може існувати у такому стані десятиріччями. Війна Росії проти України трансформувалася майже світовий конфлікт (можливо у майбутню Третю світову війну). Бо біля України об'єдналися близько 50 демократичних країн...

ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОГО СТЕПУ

Ми розповімо вам історію загибелі пілота винищувача МіГ-29 з Кропивницького, почуту від Віти Банташ. Його ім'я Владислав Михайлович Савельєв (1996 м. Кіровоград - 2023 м. Покровськ, Донецька область) на фото, український військовий льотчик ЗСУ, майор, учасник російсько-української війни, який загинув під час російсько-

го вторгнення в Україну. Народився і виріс у родині військовослужбовців м. Кіровоград (Кропивницький). Закінчив гімназію № 9 у м. Кропивницькому. Навчався у Харківському національному університеті Повітряних сил імені Івана Кожедуба, який закінчив з відзнакою у 2019 р. Протягом двох років проходив курс базової льотної підготовки на турбогвинтовому навчальному літаку «Т-6А Техан II» на авіабазі Коламбус (США).

Під час російського вторгнення в Україну, військовий льотчик Савельєв В.М. почав свою війну з рашистами у складі 114-ї бригади тактичної авіації. Зранку 2 червня 2023 року лицар українського степу Владислав Савельєв, разом із пілотом «Juice» (Андрієм Пільщиковим) на двох МіГ-29 здійснили успішний бойовий виліт у східному напрямку, запустивши ракети «HARM». Увечері того ж дня Владислав Савельєв виконував ще один бойовий виліт. Під час якого був підбитий силами ворожої ППО у районі Покровська (Донецька область). Трохи пізніше був похований на «Алеї почесних воїнських поховань» у м. Кропивницькому. Залишилися донька, дружина, брат, батьки

2 червня 2023 року о пів на одинадцяту вечора в будинку Сосуліних з м. Кропивницького пролунав телефонний дзвінок. Яна глибоко вдихнула, не передчуваючи нічого лихого, взяла слухавку. Згодом будівлю пронизав здавлений крик. Білява жінка повільно опустилася на сті-

лець, з відчиненої квартирки в будинок подув теплий червневий вітер. Кажуть, зачинивши двері, Бог відчиняє вікно. Так п'ятдесятирічна Яна Сосуліна почула про загибель свого сина Владислава Савельєва, пілота винищувача Міг-29 з Кропивницького.

Далі піде життєпис Владислава для збереження пам'яті про лицаря українського степу, який навечно залишився в небі, аби ми могли ходити по землі. Яна Сосуліна: «Владик був дитиною, яку я виборювала з самого моменту своєї вагітності. На третьому місяці вагітності мені під час лікарського огляду порадили зробити аборт, оскільки в медиків з'явилася підозра на онкологію, яка несумісна з народженням дитини. Пізніше виявилось, що це був звичайний токсикоз. Коли ходила вагітна, мені здавалося, що всі люди навколо найкращі, я всім посміхалася, земля здавалася світлою, і син народився таким самим.

Сонячним, світлим, харизматичним. Він ріс самостійним. З трьох років його супроводжувало кредо «Я все зроблю сам». В п'ять років він вже без нас з чоловіком ходив у магазин за покупками. В школі легко давалися іноземні мови – англійська, французька, німецька. Займався спортом: бейсболом, футболом, навіть певний період боксом. Йому ніколи не сиділося на місці, постійно треба було десь по-хорошому «влізти». Його якимось відправили на олімпіаду з хімії, а він там переміг без всіляких зусиль. Тоді ми задумалися над тим, що він, скоріш за все, буде фармацевтом. До дев'ятого класу і він ніби не був проти, а потім все перевернулося...».

14-річний худорлявий хлопець Владислав тримає в руках принесений татом компакт-диск з відеозаписом військового авіашоу. Гул літаків Міг-29, сотні тисяч глядачів, професійні пілотажні групи. Владислав був заморожений. Пізніше він щовечора сідатиме за перегляд того диска, знову й знову його єство буде повертатиметься до залізних бойових птахів. Так в душі хлопця поселилося небо.

Владислав Савельєв

Яна Сусуліна: «Після чергового перегляду того відео він сказав мені, що буде льотчиком. Я розуміла, що до цього все йшло. Тут все збіглося, і його характер, і те, що ми з його татом служили на військовому аеродромі, він там змалечку бував. Ніхто не суперечив йому». Але професія військового льотчика на той момент вже втрачала актуальність в Україні. Батько хлопця порекомендував йому вивчитися на вертолітника, в цій професії він вбачав стабільне майбутнє для сина.

Проїшов певний час і Владислав почав готуватися до вступу в Харківський національний університет Повітряних сил імені Кожедуба. Так склалося, що за результатами ЗНО він не добрав три бали, необхідних для вступу. Аби не втрачати рік, він вступив у військовий коледж сержантського складу – підрозділ того ж університету імені Кожедуба. Жив у гуртожитку разом з татом, який перевівся в Харків. Пізніше Владик вступив до університету 2014-го, на спеціальність «Пілот винищувача МіГ-29» (як він і мріяв). Його призначили командиром відділення, потім командиром групи й старшиною курсу та факультету.

Військова служба хлопця в авіаційній бригаді в Івано-Франківську проходила без значних проблем, однак фізичне навантаження давалося взнаки. На другому курсі навчання у Владислава почалися перші польоти. Далі Яна Сусуліна: «Літак не відразу йому дався. Син різкий, а ця справа вимагає легкості. Він мені постійно телефонував, переживав, що в нього нічого не виходить. Самостійно без інструктора він не міг вилетіти. Приблизно місяць це продовжувалося. А потім я порадила йому написати рапорт на списання. Того ж вечора йому все вдалося»... У 2019 р Владислав закінчив університет з червоним дипломом, а у червні 2021-го його відрядили на навчання в США.

Там на нього чекали звичайні (не бойові літаки), бо то був звичайний навчальний центр. Владислав вкрай розчарувався в той момент, тому що в нього за плечима вже була зона АТО, куди він літав після випуску з бойовими чергуваннями. В нього вже були бої, бажання йти далі, а це все для нього було як падіння згори - вниз. Навіть тамтешній інструктор писав, що коли до нього прийшов Влад, йому було соромно, тому що в цього хлопця було більше знань і досвіду, ніж в нього. Після початку повномасштабного вторгнення росіян на територію України у 2022 році Владислав захотів повернутися додому й захищати рідну землю разом з побратимами. Однак отримав заборону. Навчальна програма в США була розрахована на два роки.

Яна Сусуліна: «На момент цієї відмови, на фронті в Україні загинули п'ятеро його однокласників. З кожним разом йому ця ситуація все важче морально давалася. В розмові з товаришами зі своєї бригади в Івано-Франківську просив їх, щоб не вони знищили усіх росіян до його повернення. Просив, щоб йому залишили отих клятих рашистів. Сором відчував, що він сидить за кордоном, здоровий, з досвідом, і не приносить користь своїй країні. 6 квітня 2023 року Владислав повернувся в Україну. Через тиждень свого перебування вдома став на захист України.

Далі знову Яна Сусуліна: «За тиждень Владислав пройшов всі необхідні комісії, зібрав всі документи. Він дуже поспішав на український фронт. Одразу ж попросився на бойові чергування в Бахмут. Здійснив сім бойових вильотів. За п'ять днів до загибелі знищив безпілотник «Орлан», який досить складно збити з літака. Восьмий бойовий виліт для мого сина став останнім. Командування попередило його, що через велике фізичне навантаження повторний політ може бути небезпечним. В нього запитали, чи він усвідомлює, що робить, відповів – ствердно. І злетів у небо. Владислав повертався з бойового завдан-

ня, коли у кабінку влучила російська ракета. Рідним кажуть, що він не встиг нічого відчути – все сталося миттєво...

За день до цього Яна Сусуліна, невістка Люба та онучка Кіра провели дуже щасливий і теплий день. Онучка Кіра купалася, вони веселилися в цілому: «Першого червня 2023 якраз був День захисту дітей. Другого червня їхня родина готувалася до пікніка. Хотіли наступного дня (третього червня 2023) разом з Владиславом зібратися всією сім'єю, посидіти в родинному колі. Весь день якось так неспокійно було. Ввечері зателефонував чоловік Яни Сусуліної і сказав, що літак Владика збили. Яна так кричала і до останнього сподівалася, що він катапультиувався чи його взяли в полон. Але ні... Його тіло знайшли на землі.

Пізніше Яна Сусуліна дізналася про те, що Владислав розпорядився після смерті кремувати його тіло та розвіяти прах над норвезьким фіордом. «Він асоціював себе із вікінгами, навіть чимось хотів бути схожий. Ще молодим офіцером, завів собі бороду. Побратими називали його «Nomad» (кочівник). Так і було, він жодної хвилини свого життя не просидів на місці. Мріяв побачити норвезькі фіорди, це вузькі й довгі затоки зі скелястими берегами. Навіть почав збирати спорядження для поїздки. Після кремації частину його праху поховали на Далекосхідному кладовищі у Кропивницькому, щоб була можливість прийти до нього й побути поряд. З рештою праху вчинимо так, як хотів Владик. Нині розв'язуємо це питання» сказала Яна Сусуліна і поникла головою донизу.

Батьки воїна наклеїли на власну автомашину плівку з позивним сина та назвою його бойового літака. Тепер вони завжди будуть подорожувати разом. Молодший брат Владислава - Сашко теж захотів стати військовим льотчиком. Вступив та навчається у тому ж університеті імені Кожедуба в Харкові. Ескадрилья США, в якій навчався Владислав, носить шеврони з прапором України, на яких написано його ім'я – українського вікінга...

ЦИБУЛІВСЬКИЙ КІБОРГ З КІРОВОГРАДЩИНИ

Вадим Федоров

Інна Тільнова, яка краще знала Вадима Федора (на фото) сказала: - Я завжди відчувала, що в нього тече козацька кров. Дух козацьких прадідів дався взнаки – пізніше. До цього Вадим мав військовою службою та фільмами про козаків. Вадим родом з Кіровоградщини і його рідне село Цибулеве в Дмитрівській громаді Кропивницького району, просто оповите легендами про українських воїнів. Тут він народився, закінчив школу, тут живуть його батьки і брат. Після школи вивчився на електрогазозварювальника, згодом пішов служити строкову службу, завдяки козацькій статурі та хисту потрапив у президентський полк, де служив у комендантському взводі.

Вадим вважає, що він народжений для війська, його завжди цікавила військова справа, стрільба, бойова підготовка, окремі моменти тактичної медицини. Цьому він і віддав майже 10 років свого життя. На фронті Вадим Федоров з 2015 р, там він отримав декілька поранень. Спочатку у складі 128-ї гірсько-штурмової бригади - пішов захищати Україну. Брав участь у боях на Донеччині у Станиці Луганській, Богданівці, Гранітному, Зайцевому.

Перше поранення отримав під Горлівкою 14 березня 2021 року в День добровольця. Бійця поранив снайпер: Куля влучила правіше хребта й вилетіла через плече. Він лікувався у Харкові, потім пройшов реабілітацію і поїхав на фронт воювати. Вадим сам спортсмен, займався важкою атлетикою, тож за 4-ри місяці повернув собі свою фізичну форму. Чи було важко? Так, але злість і жага помститися ворогу надавала йому сили, а ще загиблі побратими, які приходили кожної ночі і просили відплатити за них москалям.

*Коли покличе час вже незворотно
Життя за Україну положить,
Візьміть мене, брати, в Небесну сотню –
Я хочу Україні послужить!*

*Я хочу кричати... ви бачили Бучу?
Від болю ламає, в душі стільки дір...
Хай зникнуть із карти ті виродки сучі,
Які нам принесли "расейський свій мір".*

Повномасштабна війна 2022 застала Вадима під містом Ковель Волинської області, що біля кордону з Білоруссю у складі 109-го окремого гірсько-штурмового батальйону 10-тої бригади «Едельвейс». Там військові облаштували блокпости та чекали на ворога. Слова В.Федора: «Через декілька днів нас замінили інші мобілізовані, а ми відправилися у місто Малин Житомирської області. Там протягом місяця тримали оборону. Російські війська обстрілювали нас з усього, чого тільки можна було: танків, градів, смерчів, артилерії, а з літаків скидали по наших позиціях авіабомби. Там була така місцевість, що не було як окопатися, усюди була вода. Але ми вистояли. Ховалися під дорогою у бетонній трубі, яка витримувала удари. Пізніше окремих бійців перекинули у самісіньке пекло, на Київщину. Там загинув цілий його взвод, мені пощастило, що моя машина “закіпіла” і я трохи відстав. Через мить наша колона ЗСУ тоді вже горіла під ворожими пострілами, - пригадує воїн.

Згодом йому довелося захищати міста Калинове, Слобода-Кухарська (Київська область), звільняти Іванків (це тут на другий день війни згорів музей із картинами Марії Примаченко від дії ворожого окупанта). Йшли прості дні війни, де вони переживали обстріли майже з усіх видів ворожої зброї, втрату побратимів, емоції від зустрічі з волонтерами та українськими людьми, які на колінах вітали військових ЗСУ, дякуючи за звільнення їхньої землі. У місті Калинове, підрозділ Вадима разом з іншими військови-

ми формуваннями тримав оборону близько місяця. Стояли в чистому полі «на удачу», було дуже важко але ми трималися не через особистий страх, а через бажання «набити морду» російській нечисті. Вже тоді під керівництвом В.Федора були щойно мобілізовані чоловіки, які не мали досвіду війни.

Тижнями перебуваючи фактично в пеклі, Вадим не забував щодня телефонувати мамі. Доводилося її обманювати, що в нього все добре: «Казав, що немає нічого страшного, але вона все розуміла без зайвих слів, бо знала характер сина, що він позаду не стоятиме». Після запеклих боїв, Вадим мав місяць відпустки, з них 5 днів провів у рідному селі Цибулеве в Дмитрівській громаді Кропивницького району. Після повернення на фронт, його батальйон (де Вадим був командиром штурмового відділення), відправився на Бахмутський напрямок. Виявилось, що ворог уже зайняв позиції, котрі були їм заплановані, москалі почали обстрілювати Вадима і його побратимів. Він разом із побратимами потрапив під танковий обстріл москалів.

В.Федоров: «Ми отримали наказ бігти до укриття, я кричав хлопцям, щоб швидше рухалися, адже по нас прицільно стріляв танк. Сам я п'ять метрів не добіг до сховку, отримав удар у спину і відлетів убік. Поки був у відключці, побачив страшну темряву, а потім яскраве біле світло і чисте пшеничне поле по якому ходили мої побратими. Я підійшов до них, а померлий Микола запитав: «Чого прийшов, тобі ще рано, йди до себе на землю».

Коли прийшов до тями і відчув, що не можу рухатися, лежав скручений від болю, раптом бачу, що до мене підбігає Вася (побратим Василь Дробот). З мене скинули бронжилет, зробили два уколи знеболювального і занесли в якийсь підвал. Потім повантажили у білого москвича «30-ї бригади» (я добре запам'ятав цю машину) і під обстрілом вивезли до медиків. На точці евакуації мене перевантажи-

ли у медичну машину, потім у ще одну і повезли у Бахмут. І вже там, у госпіталі, я відключився». Вадим отримав численні осколкові поранення, у нього були розтрощені обидві ноги та ліва рука. Шість днів Вадим Федоров перебував у комі, а коли отямився, то вже був у лікарні ім. Мечникова в Дніпрі, де йому відрізали ліву ногу. Потім 22 червня 2022 р. потягом відправили у Київ і там ампутували праву ногу.

26.01.2024 року на «Алеї слави» Далекосхідного кладовища у Кропивницькому попрощалися із загиблими на війні з РФ молодшим сержантом Олексієм Волошком, старшим сержантом Філіпом Старюком та солдатом Богданом Равою. Вічна пам'ять героям.

Ось вам три історії загиблих солдат-кропивничан:

1). Олексій Волошко. За інформацією заступниці начальниці міського управління культури Нелі Чорної, Олексій Волошко народився 11 жовтня 1993 року в Ставропольському краї РФ. Згодом родина переїхала в Україну до Кіровограду (Кропивницький) де Олексій закінчив професійно-технічне училище №8. Жив у селі Созонівка Великоसेверинівської громади Кропивницького району. З листопада 2016 року служив за контрактом у «Третньому полку спеціального призначення імені князя Святослава Хороброго», розповіла жителька Великосеверинівської громади Лілія Клименко. Боронив нашу державу у Донецькій, Луганській, Харківській, Херсонській та Київській областях. В одному з боїв його товариш отримав кульове поранення і Олексій, не вагаючись, надав медичну допомогу й на плечах проніс пораненого воїна понад п'ять кілометрів. А згодом і його підстрелив ворог, коли Олексію було 30-ть років... Олексій Волошко служив на посадах розвідника розвідувальної групи, оператора та старшого оператора групи спеціального призначення.

Брав участь в Антитерористичній операції та Операції об'єднаних Сил. Серед його нагород – нагрудний знак "За вірцевість у військовій службі" та орден "За мужність" III ступеня, відзнака президента "За оборону України".

2). Ст. сержант Філіп Старюк народився 26 березня 1985 року в Херсоні. Навчався у тамтешній школі №30, закінчив Херсонський юридичний інститут, служив в міліції (поліції), працював в екологічній інспекції Чорного моря, у лавах 79-ої окремої десантно-штурмової бригади брав участь в Антитерористичній операції, з 2016-го по 2020 рік служив у військовій прокуратурі, з 2021 року – у Державному бюро розслідувань, розповіла заступниця начальниці міського управління культури Неля Чорна. З першого дня повномасштабного вторгнення РФ став на захист України у лавах «Третього окремого полку спеціального призначення імені князя Святослава Хороброго». Служив на посадах оператора та старшого оператора груп спеціального призначення - загону спеціальних операцій. Виконував бойові завдання на території Запорізької, Луганської та Донецької областей. 38-річний старший сержант Філіп Старюк загинув 21 січня біля Авдіївки. У нього залишились мама, дружина та син.

3). Солдат Богдан Рава народився 6 квітня 1998 р у Кропивницькому. Навчався у місцевій школі №8, закінчив професійно-технічне училище №2 за спеціальністю "автомеханіка", займався греко-римською боротьбою. Після строкової служби в армії, працював на підприємствах міста, розповів брат бійця Глеб Скачков. З його слів, Богдана мобілізували у червні 2022 року, служив він на посаді навідника аеромобільної роти аеромобільного батальйону. 25-річний солдат загинув 19 січня біля села Стельмахівка Сватівського району на Луганщині. У нього залишились мама, двоє братів, сестра та бабуся. Вклоняємось пам'яті героїв, які героїчно і мужньо боронять рідну землю заради майбутнього нашої держави.

Згодом В.Федоров лікувався в Інституті реабілітації, Вінницькому військовому госпіталі, а кілька місяців тому на запрошення волонтерів отримав шанс пройти реабілітацію та протезування у США. Він погодився. Після лікування у Вінниці, 12 березня 2023 р. відправився у США. Усі витрати на лікування взяла благодійна платформа з протезування українців «Protez Foundation», цей фонд надає можливість цивільним та військовим з України, (постраждалим від російської агресії), отримати протези високої якості. Дорога до Міннеаполіса, де розташована клініка протезування, була нелегкою для Вадима, спочатку з України їхав до Польщі, потім – з Польщі до Нідерландів (Амстердаму), згодом протягом десяти годин летів літаком через океан у США.

Вадим Федоров: «Усього в нашій групі було 8 людей. В Америці нас дуже тепло зустріли, дарували квіти, присутні співали Гімн України, було дуже зворушливо». В США Вадим перебуває протягом п'яти місяців. За цей час йому зробили операцію з подолання фантомного болю та виготовили біонічні протези. Пізніше Вадим повертається в Україну після реабілітації і їдить на Закарпаття у місто Свалява на десятиденну реабілітацію. Потім проходить військово-лікарську комісію. На жаль, Вадиму доведеться звільнитись з військової служби. Через ампутацію ніг він більше не зможе бігати на фронті. Планів у нього багато, але ще не знає, чим буде займатись. Спершу Вадиму треба навчитися добре ходити...»

Й тут Вадим пригадує, коли у Цибулевому на Кіровоградщині сідає сонце, 30-річний сержант Вадим Федоров (позивний «Вадос»), на іншому кінці світу у США лаштується до тренування у клініці з 9.00 ранку до 17.00 вечора – він заново вчиться ходити. До поранення зріст Вадима був 192 см. Зараз, після ампутації двох ніг, та встановлення протезів хлопець став на 5 сантиметрів нижче ростом, ніж був. Хоча духовно й морально – повищав. Каже, вда-

вся у своїх цибулівсько-запорожських, козацьких предків, які були такі самі кремезні та вперті. На питання, що тобі допомагає триматися? Вадим відповів: – Мій козацький дух. Я не з тих хлопців, яким легко зламатися. Завжди відчував, що в мені тече козацька кров, любив книжки і фільми про козацтво. Коли ти на війні, відчуваєш, для чого ти створений. І немає сумнівів як жити, бо є мета – воювати, щоб захистити свою рідну землю і рідних людей.

29.01.2024 голова Кіровоградської обласної ради Юрій Дрозд, начальник ОВА Андрій Райкович, керівники відомств та представники силових структур вшанували в Кропивницькому пам'ять Героїв Крут. Учасники акції поклали квіти до пам'ятної дошки Володимира й Олександра Шулгиних та вшанували пам'ять загиблих героїв хвилиною мовчання. Потім обласні керівники вручили державні нагороди рідним загиблих воїнів Збройних Сил України, які поклали життя у війні з РФ. Орден Богдана Хмельницького III ступеня отримала мама загиблого лейтенанта Сергія Довгенка. Орден «За мужність» III ступеня вручили рідним старшого сержанта Владислава Бойка та сержанта Ростислава Бойка, старшого солдата Миколи Колесніка, солдатів Юрія Зубницького, Євгена Михайлова, Андрія Нещадіменка, Анатолія Разкевича та Анатолія Тебякіна. Медаль «Захиснику Вітчизни» отримала дружина загиблого героя Віктора Малиша - Марина. Божественну літію за загиблими борцями за волю і незалежність України відслужив архієпископ Кропивницький і Голованівський - Марк.

На момент його реабілітації, у Міннеаполісі було таке саме спекотне літо, як і в Україні. В Америці юнак проходив реабілітацію під опікою фонду «Protez Foundation». Вадим був у складі вже дев'ятої групи, яку приймала амери-

канська клініка, наразі там готуються до тринадцятого заїзду українських військових з ампутаціями. Хлопець відзначає, що американці з великою повагою ставляться до українських військових, значну підтримку надає місцева українська діаспора. Для пацієнтів організовують благодійні концерти, місцеві волонтери влаштовують пікніки, турбуються про відпочинок на природі, запрошують до себе в гості.

Додатково Вадиму в клініці зробили операції з реінервації м'язів, у результаті якої мають припинитися фантомні болі. Вадим каже, що боліти почало ще більше, але лікарі заспокоюють: через кілька місяців болі припиняться. Після загоєння швів почали підбирати біонічні протези – нещодавно хлопець зробив свої перші кроки. До речі, в американській клініці Вадим зустрівся з односельцем – Олександром Курятенком, який також проходить процес відновлення та реабілітації. Головний лікар клініки, протезист-ортезист Яків Градинар, як і більшість його команди – українці за походженням.

Вадим планує бути наставником в ЗСУ, але попереду ще додаткова операція на руці, яка неправильно зрослася, та навчання твердо стояти на сталевих ногах. Запитання до Вадима: - Чиї приклади тебе надихають? – Дехто з моєї роти, хто бере участь у бойових діях, дехто у госпіталях, котрі поранені по другому колу. Вони мене і надихають. – Ти вважаєте себе героєм? - «Ні, я простий український хлопець з Кіровоградського краю, який став на захист своєї Вітчизни».

Вадим ти віриш у перемогу? – Звичайно, так. Навіть попри те, що їх (російських військ) більше, в нас все вийде. Я ніколи не сумнівався в своєму народові, завжди вірив у перемогу. На фронті я бачив, що роблять хлопці, а роблять вони неможливе. Українські військові найсильніші у світі. – Я вважаю себе солдатом, який захищає свою Батьківщину. Герої – ті, хто віддав своє життя за неї...

ДОМОВИЙ ІЗ БАХМУТА

Історія життя та смерті воїна з Кіровоградщини Олександра Ткаченка на фото, бійця-розвідника на позивний «Домовий». Четверта ранку 2023 р. селище Рівне, що в Новоукраїнському районі, Кіровоградської області, ще куняє. В домівках спокійно дрімають люди, навіть сонце не поспішає вставати. Дощ старанно вимив всі людські й тваринні сліди, тільки зрідка з гілки зривається крапля й розбивається об землю. Мабуть селище Рівне ніколи не забуде 24-річного Олександра Ткаченка, який військовий загинув 16 січня 2023 у боях під Бахмутом.

Малий Сашко біжить батьківським подвір'ям у селищі Рівне. Іноді жартома перестрілюється разом з сусідом з іграшкових дерев'яних автоматів. Дитинство безтурботне. Воно щасливе й здається, що вічне. Зберегти б його і не втратити. Але як це зробити, коли настає війна і на твою Україну суне зухвалий ворог Росія, котра весь час прикидалася твоїм братом. А тоді у мирному Рівному, вузькою стежкою йшли двоє братів Станіслав та Сашко Ткаченко. Попри різницю у 14 років, їх вже давно об'єднує одне спільне заняття – риболовля. Дійшовши до водойми, Сашко без зайвих зволікань шубовстає у воду за раками, гучний сплеск розноситься селищем. Над Рівним світає.

Пригадує старший брат Сашка – Станіслав: «Як тільки Сашко вудку тримати навчився, так і почали ми ходити на ставок. Я приїжджав з навчання на вихідні, й наш похід навіть не обговорювався, це було вже традицією. Він не давав мені проходу, такий непосидючий був». Дитяче захоплення риболовлею змінилося інтересом до комп'ютерних ігор. Старшокласником Саша захопився грою «Сталкер». Згодом вступив до Кіровоградського технічного університету на факультет економіки та менеджменту, обрав

архівно-бібліотечну справу. Так у душі хлопця й поселилася мрія самому побувати в Прип'яті й пройти стежинками, які бачив лише на моніторі комп'ютера. Але найбільшою його пристрастю була Чорнобильська зона відчуження, розповідає батько загиблого військового Віталій Ткаченко.

«У зону відчуження він почав ходити сам, потім у нього з'явилися друзі, які з ним ходили туди. Це десятки походів, це десятки нелегальних походів. Він не любив ходити натоптанною тропою з провідником. Вони вибирали найважчі стежки, де треба було навіть перепливати. Він присилав фотографії і відео, як вони долали всі ці перепони», згадує батько Сашка. Востаннє батько з сином спілкувалися за день до його загибелі. Тоді Сашко занедужав і його відпустили на два дні підлікуватися.

Розповідає Віталій Ткаченко: «15-го січня 2023 року зранку він мені відповів, що вже все добре, нежитю немає, але трохи горло болить і трохи кашель залишився. Через годину ще написав, що виїжджає в Бахмут. Я 16-го січня 2023 зранку написав йому, але відповіді не було. Я потім подзвонив. Відповідь: — дзвінок недоступний. І було вже якесь передчуття. Потім мені подзвонили з командування і сказали, що мій син Саша загинув».

Спомин мами Олександра Ткаченка: «Сашко почав мандрувати з 2019 року, сам заробив гроші на необхідне спорядження, так само на самоті й пішов туди. Купив дозиметр, надсилав мені фото, аби заспокоїти, що там відносно чисто. Було різне, він ночував у закинутому будинку, вовки вили біля нього, в болоті сильно застрягав, але всі стежинки й дороги Чорнобиллю таки вивчив самостійно. Згодом знайшов друзів через соціальні мережі, став для них гідом. Ось так він відвідав всі ті місцини, які були у грі. Все, що він бачив довкола, він документував. Купив собі хороший фотоапарат і знімав, бо у всьому бачив красу рідної України. Так, хлопця затигнула фотографія. Додому

летіли знімки готичної, але від того не менш дивовижної природи Прип'яті. Мріяв про мандрівки за кордон, однак 24 лютого 2022 року кардинально змінились плани «на завтра» мільйонів українців. Почалася велика війна.

За відмінне виконання завдання 21-річного бійця з Кіровоградщини Володимира Чобана нагородили "Золотим хрестом" від Валерія Залужного. Військовому з Соколівської громади Кропивницького району Кіровоградської області Володимирові Чобану всього 21 рік. На передовій він майже три роки. Нагороду має за "відмінне виконання поставленого завдання". Юнак служить у десантно-штурмових військах. Нині він приїхав додому у щорічну відпустку на 15 днів. Його родина живе в селі Шевченкове. Удома військовий востаннє був на початку 2023 року. Слова В.Чобана: "Я підписав контракт у 2021 році. Відтоді де я тільки не був: у Херсоні, біля Сум, на Донецькому та Луганському напрямку. Коли почалася повномасштабна війна 2022 р, я був у районі Нової Каховки, біля Херсона. Тоді було найважче. Російська армія заходила як «чорна хмара», і ніхто не знав, що робити. За спостереженнями юнака, люди у Кіровоградській області, які не воюють і не живуть біля лінії фронту, не розуміють, що там відбувається. Вони немов «не від реального світу». Я подумав: «Срань господня, як це все донести до моїх побратимів на фронті, щоб не викликати у них негативу»? В середині 2023 р Володимир тримав «середнє» поранення. Коли вивозили з місця боїв – втратив свідомість і опинився на небі. Ану назад. Маєш дотерпіти й вижити! У госпіталі під крапельницями побув 5 днів і потім втік на фронт до своїх. Наказ про нагородження В.Залужний підписав у вересні 2023 року. Але вручили нагороду В.Чобану лише днями, бо досі він весь час перебував на бойових завданнях.

Алла - мама Олександра Ткаченка: «А завтра була війна. На той момент Сашко жив у Києві. Вибухи, страх, невідомість. Я просила його втікати звідти, брати всіх друзів і повертатися на Кіровоградщину. У відповідь мені прийшло фото, де він в Ірпені в окопі. Він пішов до територіальної оборони. Був безстрашним, без батьків вирішив і пішов воювати. Сказав лише, що не пробачив би собі, якби зробив інакше», – пояснює жінка.

Перед війною деякий час О.Ткаченко працював репортером. Мав шеврон «Преса» й замість чорнобильських краєвидів знімав тренування бійців ЗСУ та їхнє повсякденне життя. Через пів року війни Саша втратив двох друзів у 2022. Рідні припускають, що через сум за друзями та бажання помсти він вирішив підписати контракт та пройти складний відбір, аби стати кваліфікованішим у військовій справі.

Спомин брата Станіслава: «Сашко пройшов трьохтижневий відбір до ГУР МО України, під час якого відсіялося багато людей, а він витримав. Вступив до батальйону штурмової групи «Реванш» і незадовго до своєї загибелі підписав контракт, що означало появу зовсім інших задач. До цього, він добровольцем відновлював зв'язок, ставив вежі там, де ЗСУ проводили контрнаступ й зачищали територію. Потім був розвідником, корегував артилерію. Йому не сиділося на місці, хотілося руху, тож вирішив піти в штурмовики. Став гранатометником. Буквально два тижні минули після цього рішення. Бахмут – фронт - осколок. Казали, прямо в серце. І не стало мого брата О.Ткаченка».

Смерть - припинення життєдіяльності організму. У медицині вивчення процесу смерті здійснює наука танатологія. Смерть завжди несе відбиток таємничості та містичності. Бог судить душу, розділену з

тілом: наскільки скоєні діяння сумісні з вірою. Це – приватний суд, на якому кожен отримає негайну відплату за своє земне життя. Є догмат про те, що людська душа безсмертна й продовжує існувати після смерті людини та розкладання її тіла, є одним із наріжних каменів християнської філософії й теології. У багатьох народів існували уявлення про смерть як про мить, коли безсмертна душа людини розлучається з тілом і прямує до душ предків. Людина - єдина істота, яка усвідомлює свою смертність і може робити її предметом роздумів.

Пройшов певний час і була влаштована фотовиставка робіт Олександра Ткаченка. На ній було представлено 21 роботу, а загалом в його доробку понад 2,5 тисячі світлин. Боєць на псевдо «Домовий» був дуже талановитим фотографом, а кожна його світлина має душу, додає друг і воїн батальйону «Реванш» Микита. Саме в тактично-штурмовій групі "Реванш" служив О.Ткаченко.

На фотовиставку прийшов друг дитинства і побратим Олександра – Анатолій. Він каже: - Сашко знаходив у кожній людині родзинку та душу. Востаннє спілкувався з Сашком незадовго до Нового 2023 року. Потім Анатолію подзвонила мама Олександра Ткаченка і каже: «Саша загинув під Бахмутом. Я навіть не зрозумів, що зі мною відбувається. Ну як так? Буквально недавно з ним говорили і все нормально було. І вже Сашки немає. Для мене він друг дитинства. Був і немає. Армія - це велика сім'я. І коли ти втрачаєш когось із побратимів, дізнаєшся, що хтось із знайомих загинув, або потрапив в полон, ти втрачаєш частинку себе. Це втрата непоправна», - каже Анатолій. Близькі та друзі знали його, як палкого патріота, опору для сім'ї та друзів. Людину з великим серцем, що прагнула безкорисливого служіння своєму народу. Постійно відкривала нове, і тягнула з собою друзів. Він був сміливим від природи. Не тільки на полі бою, а взагалі по життю...

Віктор Шарий

КІРОВОГРАДСЬКИЙ ВОЇН СВІТЛА

У Кропивницькому відкрили меморіальну дошку на честь Віктора Шарого (на фото), учасника російсько-української війни, крайового отамана Кіровоградської Буго-Гардівської паланки Українського козацтва. Він загинув під містом Бахмут Донецької області під час мінометного обстрілу російськими військами 18 грудня 2022 року. Дошку

встановили на вулиці Театральна, на стіні приміщення управління юстиції, де захисник працював деякий час перебуваючи на пенсії.

Про велич і значення тих, хто багато років жив поряд з нами, на жаль, задумуємося лише втративши людину. Ми ще маємо осмислити роль Віктора Шарого в розбудові України та Українського козацтва в Кропивницькому. Свого часу Віктор був старостою церковної громади Свято-Володимирського храму в Кропивницькому - одного з перших форпостів духовності українства в Кіровоградській області, активістом громадських організацій ветеранів й репресованих та жертв політичних репресій... Мудрий, тихий і настирний - титан Духу, який десятиліттями без піару й галасування тягнув на собі цілого воза громадських справ і корисних ініціатив...

Справжній християнин, що любив кожного з найближнього свого оточення, (кого як батько, кого як побратима), а ще любив рідну землю і боронив її від всякої напасти. Мужній захисник України вчора, сьогодні пан Віктор став «воїном світла», адже «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав за Вітчизну і друзів своїх» На похованні Віктора не було гучних слів (бо він їх не любив), були слова вдячності, які тамували смуток і біль втрати, та шана Великому Українцю, що жив посеред нас, тож скажемо: Вічна і Світла Пам'ять! Вічна Слава Герою!

18 грудня 2022 у війні з Росією загинув крайовий отаман Кіровоградської Буго-Гардівської паланки Українського козацтва, член Української добровольчої армії Віктор Шарий у віці 62 р. До цього він 22 роки прослужив у військах спеціального призначення. Коли розпочалася війна у 2014 році, Віктор пішов до військомату, але його чомусь до ЗСУ не взяли через вік, хоч було всього 54 р. Тоді він вступив до лав Української добровольчої армії в місцевий батальйон, і почав захищав Україну з 2017 р. Коли почалася повномасштабна війна 2022, Кропивницький добровольчий батальйон направили під Київ. Потім їх перекинули до Миколаєва й Херсона, далі – під Бахмут. І він там і загинув 18 грудня 2022. Такий його військовий шлях. Віктор був бойовим вояком. Кров у нього військова. Він не міг сидіти дома склавши руки. Навіть в мирний час він багато зробив для Кіровограда-Кропивницького. У нас у місті є пам'ятник репресованим, хрест жертвам Голодоморів, які встановили за його підтримки. А ще у 2017 р. він разом з друзями висадили алею на Козачому острові у м. Кропивницькому (Кіровоград до 2016 р) - до 100-річчя українського визвольного руху й Холодноярської республіки.

Читачі запитують, а що таке «Буго-Гардівська паланка»? Щоб довго не розповідати, ми рекомендуємо прочитати книгу Валентина Карпова «Козацькому роду нема переводу» видану Кіровоградським видавництвом «Код» у 2012 році, 492 стор (повторно перевидана у 2019 р, книга є у всіх бібліотеках м. Кропивницького). В ній розповідається про відродження Українського козацтва на теренах Кіровоградської області від початку 1990-х років. Колись дуже давно, між широким Дніпром і Південним Бугом розкинулася щедра земля, до якої втікали різні люди – «козакувати». Згодом цю територію назвуть Єлисаветградсь-

кою, пізніше Кіровоградською областю. В дуже старі часи на її землях були розташовані козацькі паланки (військові підрозділи): Кодацька, Інгульська та Буго-гардівська.

Успадкувавши волелюбність від своїх предків, на початку 1990-1992 років молоді кіровоградські хлопці обрали шлях на відродження козацтва, як окремого прошарку суспільства під гаслом: «Ми сильні тому, що ми разом». І почали будувати перше козацьке товариство «Буго-Гардівську паланку», яка у 1995 році вже нараховувала більше 5 тис. козаків на Кіровоградщині. Багато це чи мало? Як для першої козацько-громадської організації початку 1990-х р. – багато, як для Кіровоградського регіону – мало тому, що в нашому регіоні кожний 5-й житель; або має козацьке коріння, або вважає себе козаком. Тож «Буго-Гардівська паланка» роз'єдналася на декілька інших підрозділів.

Коротка примітка: Одному із співавторів цієї книги Валентину Карпову (лікарю, письменнику та офіцеру запасу ЗС України) в Українському козацтві довелося пройти шлях від простого козака, до відомчого звання генерал-полковника козацтва. В Українському козацтві В.Карпов став повним кавалером орденів «Козацька Слава», нагороджений Золотою зіркою «Герой козацького народу». У 2004-2024 р. керував Кіровоградською обласною громадською організацією «Центральний козацький округ». До цієї організації, станом на 2015 р. входив 21 козацький підрозділ області і не тільки в Кіровоградському регіоні. В.Карпов і В.Шарий були товаришами...

Серед перших фундаторів розбудови Українського козацтва на теренах Кіровоградської області були молоді і амбітні: Віктор Шарий і Юрій Яценко, Петро Довбненко і Валентин Карпов, Віктор Полтавець та інші. Самі ці молоді хлопці та їхні побратими, всі роки Незалежності України (від 1990-х) вірили в козацьке братство, зберігали вірність і відданість своїм побратимам, аж до самопожертви і це були характерним явищем тієї епохи...

Відродження гуманістичної духовності неможливе без знання джерел української історії. Народна мудрість говорить: якщо хочеш залишити про себе пам'ять на 50 років – вирощуй сад, на 100 років – будуй свій будинок, на тисячу років – виховуй дитину, (особливо якщо це хлопчик – козак). Народ, що бажає зберегти себе в історії, повинен піклуватися про виховання своїх нащадків. Рівень розвитку молоді – мірило рівня кваліфікації і культури будь-якого суспільства. Недарма козацьке гасло гласить: «Душу – Богові! Життя – Батьківщині! Серце – людям! Честь – нікому!». Мораль і честь, світогляд і інтереси, лицарська духовність і самопожертвування, все робилося заради неньки України.

27 грудня 2022, Кропивницький попрощався із земляком – Героєм та крайовим отаманом Кіровоградської Буго-Гардівської паланки Українського козацтва, секретарем Кіровоградської обласної організації Спілки офіцерів України, бійцем Української добровольчої армії Віктором Шарим. Жалобна церемонія відбулася у храмі Святого Володимира Великого Православної Церкви України м. Кропивницького, де за життя Віктор Шарий був старостою та очолював парафіяльну раду. Єпископ Кропивницький і Голованівський Православної Церкви України Марк у своїй проповіді зазначив: - Ще два дні тому в цьому храмі ми збиралися великою християнською родиною, щоб вшанувати прихід в цей світ Господа Ісуса Христа. Сьогодні ми зібралися, щоб віддати належну подяку нашому вірянину, побратиму та захиснику Віктору. Його знають як людину слова і дії. Своє життя він провадив не під гучними політичними гаслами, а реальними справами по відбудові та відновленні української державності. «Віктор не міг бути осторонь, коли російський сусід підло пішов на нас війною в 2014 та 2022 р,

він був серед перших, хто пішов на фронт. Це людина дій. Його слова були завжди підкріплені вчинками. Він вів тихе життя, але його дії голосно лунали в наших серцях. Його кроки вели до усвідомлення того, чиї ми діти і куди ми рухаємось. Це велика втрата для родини, побратимів та знайомих. Це втрата для країни, саме такі люди надихають молоде покоління та є взірцем для наслідування. Кожен з нас має брати з нього приклад та продовжувати його справу», додав Єпископ Марк.

В молоді роки Віктор Шарий починав службу у Збройних силах ще при Радянському союзі на Забайкаллі. Коли Україна здобула Незалежність у 1990-х роках, він звільнився та повернувся до України, де працював в «50-му навчальному центрі». Ця військова частина існувала у 1992-2013 роках. Відповідно до наказу Міністра оборони України від 26 березня 1996 року № 05 і директиви МО України № Д-185/0125 колишня «9-та окрема бригада спеціального призначення» була перейменована в «50-й навчальний центр» спеціальної підготовки Головного управління розвідки. А у грудні 2003 р - в «50-й окремий навчальний загін спеціальної підготовки» (в/ч А-0759).

Віктор Шарий у 2014 році був в АТО. Опісля працюючи на підприємстві, кожного літа брав відпустку щоб поїхати в зону бойових дій підмінити хлопців-добровольців. «Віктора Шарого я знаю давно, ще з того часу, коли мій син проходив строкову службу в «50-му навчальному центрі», а він був старшиною. Згодом він звільнився, вступив до козацтва, опікувався Українською православною Церквою. Власне в цій церкві його відспівували. Він завжди був активним, приймав участь на всіх патріотичних заходах, в тому числі і в Холодному Яру». Згадує про полеглого учасник АТО, вчитель «Захисту України» Микола Бердник з села Велика Виска. Його загибель це велика, непоправна втрата для козацтва, рідних та України загалом.

Віктор Шарий народився 14 квітня 1960 року в Чернігівській області. Потім була школа – армія та 22 роки служби у військах спеціального призначення. Брав активну участь у громадському житті Кіровоградщини, про що ми вже розповідали. Активно займався матеріальним забезпеченням учасників АТО, у 2017-2021 роках брав участь у бойових діях на Донбасі. Отримав нагороди «За бездоганну службу» 2-3 ступенів, медалі «За відмінну військову службу» 2 ступеня, «Ювілей спеціальної розвідки», «25 років незалежності України», а також Почесну грамоту Кіровоградської обласної державної адміністрації та обласної ради, грамоти Кіровоградської міської ради, відзнаки та грамоти громадських організацій, відзнаку Кіровоградської області «За мужність і відвагу». 62-річний головний сержант стрілецького взводу Віктор Шарий загинув 18 грудня 2022 в бою під Бахмутом. Знаходиться там, де найважче - було його життєвим принципом.

Дружина військового Віктора Шарого - Ірина розповіла, що чоловік був справжнім патріотом, активною, небайдужою людиною й брав участь у всіх заходах, які були в місті. «Мені дуже тяжко. Його не вистачає. Але я розумію, що дуже багато людей загинули, і тяжко всім. Я бажаю, щоб швидше закінчилася ця війна, і настав мир на нашій вільній Україні. Він мені ще раніше казав: «Іра, буде війна з Росією». Але я думала, що це просто слова».

Віктор Шарий на псевдо «Паланковий» міг би бавити свого внука в Данії (там проживає дочка), якого ще не бачив та він зібрав свій рюкзак і рвонув добровольцем на фронт. Бо як професійний військовий багато чого знав, умів і передавав цю науку іншим. Через його військову науку пройшло до двох сотень бійців. Хтось вдосконалив свої навички, хтось здобув новий досвід бійця ЗСУ, зазначалося 10 серпня у дописі на сторінці Української добровольчої армії (УДА). До речі, молоді бійці довго не могли привикнути до псевдо «Паланковий», його називали

Палкан, Планков, просто Козак і ще купою інших варіантів, старший командир просив Віктора змінити позивний, але він вперто цього не робив», згадує боєць Української добровольчої армії Дмитро Сінченко. Ось місяць тому врятував пташенят яструбів. Щодня годував їх тоненькими скибками мерзлого м'яса. Старшенький вже вилетів з «гнізда». Рівень людяності Віктора зашкалював.

Розповідає Дмитро Сінченко: «У той день здавалось, що у нас дуже проста задача - протриматись на позиції фронту лише два дні. Але з самого ранку новини були невтішні - ворог захопив сусідні позиції. Взвод Віктора «Паланкового» міг потрапити в оточення, його росіяни почали прицільно обстрілювати з мінометів і гранатометів. Обстріл тривав майже увесь день. Мене у складі невеликої групи відправили на підсилення підрозділу, який знаходився на критично важливій ділянці фронту. Про загибель Віктора «Паланкового» я дізнався з повідомлення по рації, коли знаходився максимально близько до них. Спершу прозвучало повідомлення «Паланковий – 300». Я тоді ще подумав: ну нарешті він поранений хоч трохи відпочине в госпіталі. Але наступне повідомлення було «Паланковий 200» це значить мертвий. Не віриться досі».

Чому станом на початок 2024 року, ми досі нічого не знаємо про втрати української армії у великій війні від 2022 року? Як приклад, 29.10.2022 р. четверо бійців ЗСУ загинули смертю хоробрих. Одразу за одну мить - четверо побратимів. В одній машині на бойовому завданні: Ігор Пузановський, Сергій Ковальчук, Олександр Фешин та Олександр Демченко. Кращі з кращих – усі мінометники ЗСУ. Широкоплечі, сміливі, відповідальні і хоробрі воїни. У них були різні характери і часом грізні, могли посваритися із-за дрібниці. Але б ви знали, якими ці хлопці були бою!

«У війні з Росією загинув захисник України, крайовий отаман Кіровоградської Буго-Гардівської паланки Українського козацтва Віктор Григорович Шарий. Мужня і світла людина, патріот, який добровольцем пішов на фронт захищати Батьківщину», - зазначив у дописі на Facebook кропивницький громадський діяч, голова Кіровоградського обласного товариства політичних в'язнів та репресованих Віктор Полтавець. Поховали головного сержанта стрілецького взводу Віктора Шарого на Алеї почесних поховань Рівнянського кладовища м. Кропивницького. Відомий журналіст Кіровоградського регіону Юрій Матівос зазначив: - У кри-

вавій боротьбі з московськими фашистами на фронті загинув вірний син України, людина щирої душі і доброго серця Віктор Шарий. Я знайомий був з ним дуже багато років. Його енергії, завзятості, ініціативам не було меж. Я мав велику честь вручити В.Шарому козацьку печатку «Буго-Гардівської паланки» на виборах крайового отамана.

Незабутньою була поїздка з В.Шарим на о. Хортицю, де делегати з усіх областей України зустрічалися з президентом і гетьманом України Віктором Ющенком. Багато чого можу пригадати, та поділитися спогадами про святую душу «Паланкового» яка злетіла від нас на небеса. Вічно-го сну тобі, славний дорогий друже, спокою на тім світі, бо на цьому не було. Ти житимеш у моїй пам'яті доти, доки сумуватиму без тебе і я цьому на світі! Сьогодні ти відійшов до лона святих! Царство небесне, незабутній друже! Людям з великим серцем добро робити легко, якщо ми згуртовані і разом...

БОЄЦЬ НА ПСЕВДО «ТОР»

Велика війна в Україні – це фішка, яка потребує від тебе великих можливостей. Ні для кого не секрет, що на війні треба готувати свій організм до цих усіх надзвичайних речей і випадковостей. Розвідники ЗСУ пафосними речами не користуються. "Людей, що бояться, на бойові завдання не беремо. Пісюнів відсіваємо у інші підрозділи ЗСУ". Розповідає розвідник 128-ї бригади ЗСУ на

псевдо «Тор». Люди дуже різні. Комусь хотілося цієї переможної війни для того, щоб у повній мірі віднайти відзнаку в суспільстві, а хтось навпаки – хоче воювати й залишатися в тіні. Хто такий боєць на псевдо «Тор»? Його фото буде показано після війни, місце постійного проживання – легко визначити з його родоводу. По лінії батька й матері він німець і угорець, не має й краплі української крові, проте воює в Україні з 2015 року і вважає себе чистокровним українцем. Таке можливе тільки в нашій державі.

Головний сержант Юрій на прізвище «К» має позивний "Тор" – боєць розвідувального підрозділу «128 окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади» – пройшов жорсткі бої, отримав важке поранення й багато разів був контужений. Але весь час вертався у лави ЗСУ. Він з села Павшино, що біля Мукачева (Закарпаття). Найменування села Павшино відоме приблизно з 1750 року, а раніше це поселення називалось «Posahaza». Його переважно населяли німці-колоністи, яких сюди заселили у XVIII столітті. Це село колись було повністю німецьким. Далі розповідає «Тор»: – У моєї бабусі, дай Боже їй здоров'я, рідна мова німецька. У дитинстві й підлітковому віці я й сам вільно спілкувався німецькою. Але тепер у Павшині німців майже не залишилося. Всі, хто хотів, давно виїхали на історичну батьківщину, включно з більшістю моїх родичів і майже

всіма друзями дитинства. У мене теж є всі підстави для виїзду, але я не хочу. Багато разів був за кордоном, то знаю, що дома найкраще.

На початку 2000-х сержант Юрій пройшов строкову службу в розвідувальному підрозділі ЗСУ. У війську йому сподобалася, навіть хотів підписати контракт і готувався поїхати в Ірак у складі миротворчого контингенту. Але коли командування натякнуло, що чекає хабаря, плюнув на армійських командирів, пішов на цивільку, одружився, а далі як істинний закарпатець майнув на заробітки за кордон. Спочатку працював у Чехії, мав 2,5 тисяч доларів на місяць, – а в 2014-му почалася війна і вирішив повернутися. Якщо казати двома словами, зіграв патріотизм.

Продовжує «Тор»: - На строковій службі у 2000-х роках, готуючись поїхати в Ірак, я пройшов дуже хороші курси, нас тренували інструктори з країн НАТО. Вчили бойовій, медичній підготовці, поводженню з різними видами зброї тощо. І я вирішив, що буду корисним у ЗСУ. Тому повернувся з Чехії й попросився в розвідку окремого гірсько-штурмового батальйону. З тих пір безперервно служу в «128 окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади». Слідом за своїм чоловіком в армію пішла і його дружина. Жінка відслужила два роки в зоні АТО-ООС простим солдатом-стрільцем у піхотному підрозділі. Але потім перенесла операцію, звільнилася за станом здоров'я, зараз виховує вдома двох дітей.

Пряма мова сержанта Юрія на псевдо «Тор»: - До повномасштабної (війна 2022) наш підрозділ стояв на найнебезпечніших напрямках і слідкував за ворогом, лінія вогню тоді роками була стабільна. В Кінці 2023 початку 2024 р. зовсім інша робота – постійні рухи, арта, танки, авіація. Дрони зробили справжню революцію у війні – і як засіб спостереження, і як ударна зброя. Але й старі методи війни й досі ефективні. Розвідка – це очі і вуха любого підрозділу ЗСУ, її головне завдання – здобути інформацію

про зброю й техніку ворога, особовий склад, переміщення тощо. І ми дійсно працюємо очима і вухами. Наприклад, влаштовуємо "секрети" – у сутінках наші хлопці роблять проходи в мінних загородженнях, а далі повземо до ворожих позицій, окопуємося, маскуємося й спостерігаємо, а далі діємо залежно від обставин. Нас не виявляють ні оптика, ні нічні дрони з тепловізорами. Якось на навчаннях я показував, як правильно маскуватися, то мої колеги-піхотинці дві години шукали мене в чистому полі й не знайшли. Хоча знали, що я там є.

Президент В.Зеленський в кінці 2023 сказав, що Україна має 880 тисяч людей в армії, це більше за російську цифру в 617 тисяч бійців РФ, яку озвучив В.Путін як контингент Росії на війні проти України. Перший рік великої війни (2022) Росія зовсім не користувалася «математикою втрат» й просто викидала своїх людей на фронт. Влада відносила до них як до «гарматного м'яса». Їм все одно: 1, 2, 3 мільйони – скільки загине. Як приклад, у нас є Авдіївка. Ви просто навіть не уявляєте що діється біля неї: в полі лежать вбиті росіяни як паркани, просто лежать москалі на полі бою один на одному і російська влада їх не хоче забирати. (Бо треба звітувати про свої втрати, а так можна записати «пропав безвісті»).

Аналогічно підрозділ діє і в бойових умовах. За необхідності розвідники підходять до росіян на 20-30 метрів – під час однієї такої вилазки їх не відчув навіть собака, бо підбиралися з підвітряного боку. Чи заходять у тил. А за сприятливої обстановки влаштовують нальоти. Як приклад, на Луганщині група сержанта «Тора» підібралася з флангів практично впритул до самого ворога (чули їхні розмови) і вивчила укріплення, кількість піхотинців та зброю. Зібравши інформацію, вони непомітно відійшли, а

наступного дня посиленою групою з 9 бійців влаштували наліт. Це було так несподівано, що росіяни не встигли зробити жодного опору, вони не зрозуміли, як і звідки взяли бійці ЗСУ. Усе тривало менше 30 хвилин. При відході ще залишили на ворожих позиціях "подарунок" – замінований рюкзак. Увечері, коли росіяни його знайшли й спробували відкрити, отримали ще трьох 200-х москалів.

Боєць на псевдо «Тор»: - Я бачив хлопців, що не могли йти в бій через страх – у них трусилися руки, бігали очі, тож приходилось відмовлятись від таких бійців. Часом нам доводиться виконувати нетипову роботу – брати участь у штурмах і активній обороні, посилювати піхоту. Це вимушений крок через значні втрати в піхотних підрозділах. Штурм – це найнебезпечніша військова операція, – каже Юрій. – Ти не знаєш, що тебе очікує, що станеться й чи повернешся назад. Але я жену від себе ці думки, не даю страху взяти гору. Я не хочу бути схожим на «пісюнів», що не могли йти в бій через свій страх. Є багато людей, котрі не хочуть помирати, я теж не хочу бути вбитим (Юрій невесело посміхається). Але є й багато сміливих, хто готовий йти до кінця. І коли приходить ця готовність, людина стає спокійною й холонокровною – просто бере зброю, вдягає броню і йде на завдання.

*Уклін тобі, солдате, материнський
За стійкість, за відвагу, героїзм,
За те, що нищиш намір сатанинський...
Даєш серцям надію й оптимізм!*

*Чи їв, чи спав... в холодному окопі
Ціною свого власного життя
Ти носив втер Америці й Європі
Борониш світ без неба покриття.
Зі слів молитви зшию сорочину
Ворожа куля серця не торкнись!
Живим і неушкодженим в родину,
Будь ласка, кожен воїн, повернись...*

Перед бойовим виїздом ми завжди проводимо бесіди й визначаємо, кого брати, а кого ні. Людей, що бояться, ніколи не беремо, бо вони можуть поведистися непередбачувано, стати небезпечними для своїх. У фронтовому тилу теж знайдеться робота для них – приготувати їжу, відремонтувати техніку тощо. Не всі вміють воювати, і не кожен готовий іти до кінця... Сержант Юрій давно прийняв той факт, що може загинути, й змирився з цим. Дружина це розуміє, вона теж воювала. А з дітьми на цю тему батьки не говорять.

Юрій на псевдо «Тор»: – У мене неодноразово були ситуації, коли я знав, що ми точно не повернемося з виїзду. На Донеччині командир поставив завдання відбити наші позиції, які з боєм взяли росіяни. Це був «м'ясний штурм», піхота мала зайняти визначену точку, а ми повинні їм допомагати. Я знав, що піхота не займе ту точку, бо росіяни встигли дуже добре закріпитися, їх не могли виколупати звідти ні мінометом, ні танком. Але цього не казав хлопцям, щоб не сіяти паніку, просто налаштувався, що не повернуся...

Розумів командира – він не гнав нас навмисно на забій, йому поставили задачу відбити позиції, і це дійсно треба було зробити. Але я також розумів, що нашими силами ніяк не прорвемо оборону, тому йдемо в один кінець. У підсумку піхота пішла вперед із танком, її розбили, було багато втрат. І командир, зрозумівши, що операція провалена, дав нам відбій... Пізніше були розбірки і командиру влетіло від вищого командування, але він врятував ядро свого підрозділу.

Бойові зіткнення не проходять без наслідків – травм, поранень, контузій тощо. Сержант «Тор» має декілька поранень, один раз був важко поранений, а ще отримав багато контузій. І весь час після лікування повертався у свій підрозділ: «То немов моя родина, з ними я відчуваю себе захищеним».

Політична ситуація може погіршитися для В.Зеленського у 2024 році, якщо до виборів президента вступить В.Залужний. Ці побоювання спочатку спонукали Банкову відмовитись від ідеї провести президентські вибори наприкінці березня 2024 р, а потім і відправити генерала Залужного у відставку. Сам процес відставки Залужного був оформлений так, щоб припинити будь-які розмови про конфлікт. Згодом В.Залужний таки піде в політику. Причому йому навіть поки що особливо нічого і робити не треба - він уже став у свідомості значної частини суспільства потенційною альтернативою В.Зеленському. У політичних колах ще з осені ходять чутки, що до екс-головкома В.Залужного активно придивляються різні сили, незадоволені президентом В.Зеленським. Нині після звільнення головному цей процес може прискоритися. Залужний може стати таким собі "криголамом" проти Зеленського. Від 2024 року В.Зеленський разом з новою командою керівництва ЗСУ, після відставки Залужного стає у суспільній свідомості головним відповідальним за все що діється в державі. У тому числі й за ситуацію на фронті, яка зараз для ЗСУ дуже тяжка.

На війні часто буває так, що ворога доводиться знищувати – іншого вибору немає. І розвідники роблять це з холодним розумом. Сержант «Тор»: – Біля Кременної на Луганщині ми влаштували засідку, на яку вийшли: російський "Урал" і БТР, розповідає «Тор». – Це їхня розвідка пробивала дорогу для підрозділу. БТР знищили ракетою з NLAW, а "Урал" розстріляли зі стрілецької зброї. Із 8-х росіян обслуги не вижив ніхто. Ми забрали їхню амуніцію й купу документів, а мертві тіла залишили...

– На Луганщині наші позиції обстрілювали з російської артилерії, мінометів, систем реактивного залпового

вогню, – каже боець «Тор». Це був не прицільний вогонь, а хаотичний, але він теж буває ефективний. Пакет "Градів" прилетів у ту точку, де стояли саме ми, і один зі снарядів вибухнув за три метри. Офіцер, що йшов поряд зі мною, зразу загинув, ще двоє бійців отримали поранення. Одному осколками посікло все тіло за винятком місць, прикритих бронежилетом. Він, до речі, вижив. Мені чотири осколки влучили в каску, пробили її, але втратили силу й застрягли в черепі. Якби не каска, прошили б голову навиліт. Ще два осколки влетіли у вушну раковину й викликали сильну кровотечу.

Поки сержанта «Тора» везли в лікарню, він кілька разів втрачав свідомість, а пізніше осколки з голови діставали без наркозу, бо він нічого не відчував. Згодом, коли прийшов до тями, він побачив на стегні великий синець і дірку, поколупався і витягнув осколок. Найважчу контузію боець «Тор» отримав на Херсонщині, коли поруч із їхньою позицією вибухнула ракета С-300. Далі його слова: – Ми сиділи в підвалі 2-поверхівки й коригували вогонь арти. Поруч стояла будівля, в якій раніше розміщувався командний пункт роти ТРО, тому по ній методично стріляв російський танк. Від вибухів снарядів, які руйнували стіну за стіною, можна було оглухнути, а від пилу задихнутися.

В нашому підвалі працював кухар, там було крихітне віконечко в яке примудрився влетіти осколок від танкового снаряда, зрикошетити від бетонної підлоги й поранити нашого кухаря в нижню кінцівку. Йому серйозно роздробило ногу, і всі дивувалися, як таке могло статися. Врешті-решт росіяни випустили по будівлі ракету С-300, яка вибухнула за 6 метрів від нашої 2-поверхівки. Силу вибуху поглинули купи битої цегли й бетону від сусідніх будівель, крім того, нам пощастило, що вибухова хвиля пішла вгору. Але наш будинок трусонуло так, що він перекосився. На місці вибуху залишилася вирва діаметром 8 метрів. Після тієї ракети С-300 (вибух) мене іноді підводить пам'ять...

Підрозділ «Тора» воював на різних напрямках проти московського ворога і різних підрозділів. Наш боєць Юрій може оцінити професіоналізм і специфіку кожної ворожої бойової структури. – Найбільш ефективний був підрозділ «вагнерівців», – вважає Юрій. – Я маю на увазі не "м'ясо" з числа зеків, а вагнерівську спецуру. З нею було важко воювати, ці йшли до кінця і діяли професійно. Переміщалися малими тактичними групами по 4 – 6 чоловік, могли повзти півтора кілометри від посадки - до посадки в невисокій траві цілий день, щоб їх не помітили. І покажуться вже перед нашими позиціями, коли треба битися мало не в рукопашну. У вагнерівської спецури була новітня зброя і сучасне, дороге екіпірування. "Вагнерівське м'ясо" із зеків – зовсім інше, ці більше схожі на обірванців і безхатків.

Біля Бахмута розвідники неодноразово брали вагнерівців із числа колишніх зеків у полон. Ті розповідали, що старші знущаються з них, а перед штурмом ставлять позаду них свої загороджувальні загони з кулеметників, котрі "обнуляють" тих зеків, хто побіжить назад. Бувало й таке, що зеків котрих звали «м'ясо від вагнера» відправляли вперед, щоб ті собою знімали мінні поля (підривалися), за ними на штурм піде вагнерівська спецура, – продовжує боєць «Тор». Так у російських військах ставляться до подібних бійців. Під час одного бою ми відбили окопи, то побачили на кількох убитих вагнерах нашу українську «пиксельну» форму брудно-жовтого кольору, зняту з наших загиблих бійців. Коли вагнерам вдавалося зайняти наші позиції, вони починали роздягати українських бійців, їсти українські сухі паї, (настільки погано їх годували).

Як досвідчений боєць «Тор» тонко розбирається в характері бойових дій і має свою думку, чого саме у війні з росіянами найбільше не вистачає ЗСУ. Це зброя і техніка, особливо сучасна, вона більш ефективна. Мотивація та азарт у наших бійців є, якби ще "ленд-ліз" ішов швидше. Затримка постачання зброї, відгукнеться ЗСУ у 2024 році.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абліцов В. Донбас: європейська Україна чи азійське Дикопілля? — К.: Інститут історії України НАНУ, 2014.
2. Мероник А. Щоденник війни. 2022.
3. Брехуненко В. Війни Росії проти України XII– XXI ст. - К., 2016. - 248 с.
4. Бутейко А. Куди прямує Україна. — Київ. 2001. 56 с.
5. Бура Дар'я. Лютий місяць лютий 2022 року. К.- 383 с
5. Гайдукевич Віталій. Чому українська армія не знає своєї історії. Військовий навігатор України. — К. 2017. 56 с.
6. Омельченко Григорій. «Домашні завдання» президента В.Зеленського про Вагнергейт і А.Єрмака». — К. 2022.
7. Карпов В. Мораль перехідного періоду. Кір-град. 2009.
8. Карпов В. В очікуванні пострілу Аврори. Кір-град. 2012.
8. Карпов В.Є. В пошуках істини. Кіровоград. 2014. 534 с.
10. Карпов В. Розірвана Україна. Кіровоград. 2015. 516 с.
11. Карпов В. Україна скрита погроза. К-град. 2017. 592 с.
12. Карпов В., Затока О. Нескорені. Кропивницький. 2022. 440 с. ТОВ «Поліграф-Сервіс».
13. Карпов В., Затока О. Незламна Україна. Кропивницький. 2023. 420 с. ТОВ «Поліграф-Сервіс».
14. Карпов В., Риба О. Вільні від народження. Кропивницький. 2023. 508 с. ТОВ «Поліграф-Сервіс».
15. Карпов В, Риба О. Нація сталевих людей. 2023. 470 с.
15. Марія Міняйло. Оповідки з війни. — К. 2022. 326 с.
16. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ: Каламар, 2017.
17. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. Тимчук Дмитро (рос.) Вторжение в Украину. Хроника российской агрессии (2016).
18. Півторак Г. Міфи й правда про трьох братів зі спільної колиски (українців, росіян та білорусів). - К. 1998.
19. WoMo. Незламні (про жінок на війні). Львів. 2022. 368 с

ПОСИЛАННЯ

<https://24tv.ua/tsso-sbu-pokazali-robotu-unikalnogo-medichnogo-pidrozdilu-video> (медичне забезпечення).
www.youtube.com/playlist?list=PL5eQ15vxDEVwkccaP4Lg Марафон незламна країна
Telegram без спаму [f.5.ua/telegram](https://t.me/f5ua/telegram)
Facebook www.facebook.com/5kanal
twitter.com/5channel (Twitter)
Невигадані історії: f.5.ua/istorii2022
Хроніка по дням. Велика російсько-українська війна: www.youtube.com/playlist?list=PL5eQ15vxDEVwkccaP4Lg
Бумеранг Бендери: [youtube.com/playlist?list=PL5eQ15vxDEVwkccaP4Lg](https://www.youtube.com/playlist?list=PL5eQ15vxDEVwkccaP4Lg)
Разом до перемоги: f.5.ua/pidtrymka
Офіс президента Зеленського в обіймах ФСБ (анонси)
«Вирок кінцевий і оскарженню не підлягає». Майбутнє В.Зеленського: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3623/>
Присуд народного трибуналу президенту В.Зеленському: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3627/180/149208/>.
Про вчинення В.Зеленським публічної наруги: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3630/180/149477/>.
<http://milnavigator.com.ua> Історія стосунків України та Росії тривалістю у 8 століть.
Війна Росії проти України: звідки очікувати ударів? Архів оригіналу за 2022-2023 роки.
Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу». «Офіційний портал Верховної Ради України».
Механізми кримінального переслідування агресії Росії проти України. Архів оригіналу за 2022 рік.
Агресія проти України: Резолюція Генасамблеї ООН. Архів оригіналу за 2022 рік.
В областях України створили батальйони територіальної оборони у «Wayback Machine».
Офіційний сайт Міністерства оборони Збройних сил України. Архів оригіналу.
ВО Федерація організацій миротворців України.
Операція «Авеню». <https://censor.net/ru/b3424254>

Головне управління розвідки Міністерства оборони ЗСУ
Центр воєнної політики та політики безпеки. (Архів
Військо. УНІАН. Архів оригіналу.

ДК «Укрспецекспорт». Архів оригіналу.

Офіційний сайт українських капеланів. Архів оригіналу.

Олександр Аргат. Утрачена армія здобутої держави.

Історична правда про ЗСУ. Архів оригіналу.

Десовєтизація Збройних сил України як чинник творення
національного війська в Україні [y Wayback Machine]

Новий марш Української армії [y Wayback Machine]

Новий марш української армії від Олега Скрипки [y Way-
back Machine]

Військо українське [Архівовано у Wayback Machine]

Основні результати впровадження оборонної реформи.

<http://www.mil.gov.ua>. Міністерство оборони України.

На параді продемонстрували нову церемоніальну форму.

<http://www.ukrmilitary.com/>. Ukrainian Military Pages.

Ярослав Копаниця. Концепція патчів для ЗСУ. [http://www.](http://www.ukrmilitary.com/)

[ukrmilitary .com/](http://www.ukrmilitary.com/). Ukrainian Military Pages. Архів оригіналу.

Віталій Гайдукєвич. Чому українська армія не знає своєї

історії. <http://milnavigator.com.ua/>. Військовий навігатор.

Руслан Рудомський, Андрій Коваленко, Михайло Жиро-

хов. Війна і реформи. <https://www.depo.ua/>. Depo.ua. Архів.

Кирило Данильченко. Ответ господину Гранту (да, мы не

удержались). <https://petrimazepa.com/>.

Нарукавні знаки (ємблеми) <https://www.ukrmilitary.com/>.

Максим Хорошунов. «Брендування» ЗСУ: кому які кольо-

ри використовувати. <https://www.ukrmilitary.com/>.

Збройні Сили будуть трансформовані до кінця 2020 року.

<https://www.ukrmilitary.com/>. Ukrainian Military Pages.

<https://novynarnia.com>. Історія падінь і злетів ЗСУ.

Хлань Сергій. «Радіо Свобода» [https://www.radiosvoboda.](https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-hotovnist-pivdnya)

[org/a/novyny-pryazovya-hotovnist-pivdnya](https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-hotovnist-pivdnya)

Червінський Роман. Про підрив Херсонських мостів:

https://censor.net/ua/news/3414342/viyiskovyyi_rozpovidav

ІНТЕРНЕТ-МАТЕРІАЛИ

1. www.ukrinform.ua.
2. www.eurointegration.com.ua
3. www.unian.net
4. <https://hromadske.ua>
5. Інтерфакс-Україна.
6. <https://Zahid.net>.
7. <https://ТАСС> - дані про великі втрати Росії.
8. Оперативне повідомлення МВС: www.kmu.gov.ua.
9. <http://milnavigator.com.ua/>. Військовий навігатор України.
10. <https://www.ukrmilitary.com/>. «Ukrainian Military Pages».
11. Російсько-українська війна. <https://mil.in.ua/>
12. <http://inosmi.ru/world/20081013/244608.html>
13. <https://rada.gov.ua> (Верховна рада України).
14. <https://iea.gov.ua> (Інститут всесвітньої аналітики).
15. <https://www.007.org.ua> (Пошуково-аналітична система).
16. <http://www.nbu.gov.ua> (Інформаційна аналітика).
17. https://24tv.ua/za-tse-vorog-bitimet-sya-viyskoviy-ekspert-pro-napryamok-de-rosiyani_n1980365
18. https://24tv.ua/zagostrennya-donba-si-plani-putina-intervyu-novini-rosiyi-i-ukrayini_n17363653.
19. Історія падінь і злетів. <https://novynarnia.com>
20. U.S. Embassy Kyiv (офіс прессекретаря США).
21. Цей день в історії. <https://www.jnsm.com.ua>
22. <https://obozrevatel.com> (Обозреватель).
23. <https://korrespondent.net> (Кореспондент).
24. Спеціальна тема: <https://replyua.net>.
25. Оперативна аналітика: <https://LB.ua>
26. Рішення «YouControl»: <https://youcontrol.com.ua>.
27. Портал півдня України: <https://politinfo.net>
28. Портал онлайн-аналітики: <https://ti-ukraine.org>
29. Останні новини України та світу: <https://delo.ua>
30. Національний антикорупційний портал Антикор.
31. Український Медіа Холдинг (УМН).
32. <https://I.UA> (Твій портал).

33. <https://amn.com.ua> (АМН мережа новин).
34. <https://daily.rbc.ua/rus/analytics> (РБК-Україна).
35. <https://data.dniproprada.gov.ua> (Портал Дніпра).
36. Добірка статей: <https://accounts.binance.com>
37. <https://apostrophe.ua> (Новини - апостроф).
38. Західна Інформаційна Корпорація.
39. <https://ictv.ua/ua> (ICTV).
40. <https://gordonua.com> (Гордон).
41. <https://dialog.ua> (Діалог).
42. <https://gazeta.ua> (Газета по українськи).
43. <https://fakty.ua> (Факти і коментарі).
44. <https://www.pravda.com.ua> (Правда)
45. <https://segodnya.ua> (газета Сегодня).
46. <https://УНІАН>.
47. <https://60.RU>
48. <https://Цензор.нет>.
49. Суспільне медіа: <https://suspilne.media>
50. <http://surl.li/evtw> Кіровоградська область
51. https://www.youtube.com/watch?v=9M_FWdSRwLg&t=
52. <https://www.youtube.com/watch?v=E4dhili7-YE>.
53. https://censor.net/ua/video_news/3305622/.
54. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-yanukovych-derzhavna-zrada/31074684.html>
55. <https://umoloda.kyiv.ua/number/3504/188/137060/>.
56. <https://censor.net/ua/r3305131>.
57. <https://www.youtube.com/watch?v=g4VPZK2YOsM>
58. <https://www.youtube.com/watch?v=KBAJluXc-cU>.
59. <https://www.youtube.com/watch?v=NhH2supR518>.
60. <https://zaxid.net/news/> Про перебіг війни
61. <https://umoloda.kyiv.ua/number/3516/188/138227/>
62. ТАСС - дані про великі втрати Росії у 2022 році
63. УНІАН - дані про втрати Росії у 2023 році
64. «60.RU» - викривлені (приховані) втрати РФ на фронті
65. «BBC News» - новини Лондон (Великобританія)
66. «The New York Times» - новини Нью-Йорк (США)

Товариство «Знання» України в Кіровоградській області
Кіровоградська обласна громадська організація
«Кіровоградський будинок вчених»

Автори: **Карпов Валентин Євгенійович**
Лисенко Сергій Вікторович

Довгі місяці війни

Документально-художнє видання
з ілюстраціями українською мовою

Рекомендовано до друку Кіровоградським будинком вчених (протокол № 10 від 11 листопаду 2023 року). Узгоджено з ТОВ «Знання» України в Кіровоградській області від 23 листопаду 2023 року.

Редактор **Анатолій Саржевський**.

Наклад 5000.

Кропивницький
2024